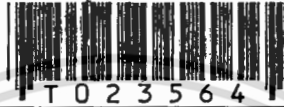

การศึกษาเพื่อกำหนดขนาดและขอบเขตที่เหมาะสม
ของชุมชนเมือง

กรณีศึกษา ชุมชนเมืองในจังหวัดชลบุรี

THE STUDY FOR OPTIMUM SIZE OF URBAN AREA
THE CASE STUDY OF URBAN AREA IN
GHANGWAT CHONBURI

วิทยานิพนธ์
ห้ามนำออกนอกห้องสมุด

นายจรูญ เสียงสนั่น

MR.CHAROON SEINGSANAN

เลขหมู่.....
เลขทะเบียน.....23564
วัน, เดือน, ปี 6 ก.ค. 2538

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมือง และสภาพแวดล้อม

บัณฑิตวิทยาลัย

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ. 2538

ISBN 974-621-368-7

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่ออนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การศึกษาเพื่อกำหนดขนาดและขอบเขตที่เหมาะสม
ของชุมชนเมือง

กรณีศึกษา ชุมชนเมืองในจังหวัดชลบุรี

THE STUDY FOR OPTIMUM SIZE OF URBAN AREA
THE CASE STUDY OF URBAN AREA IN
CHANGWAT CHONBURI

นายจรูญ เสียงสนัน

MR.CHAROON SEINGSANAN

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมือง และสภาพแวดล้อม
บัณฑิตวิทยาลัย
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ. 2538

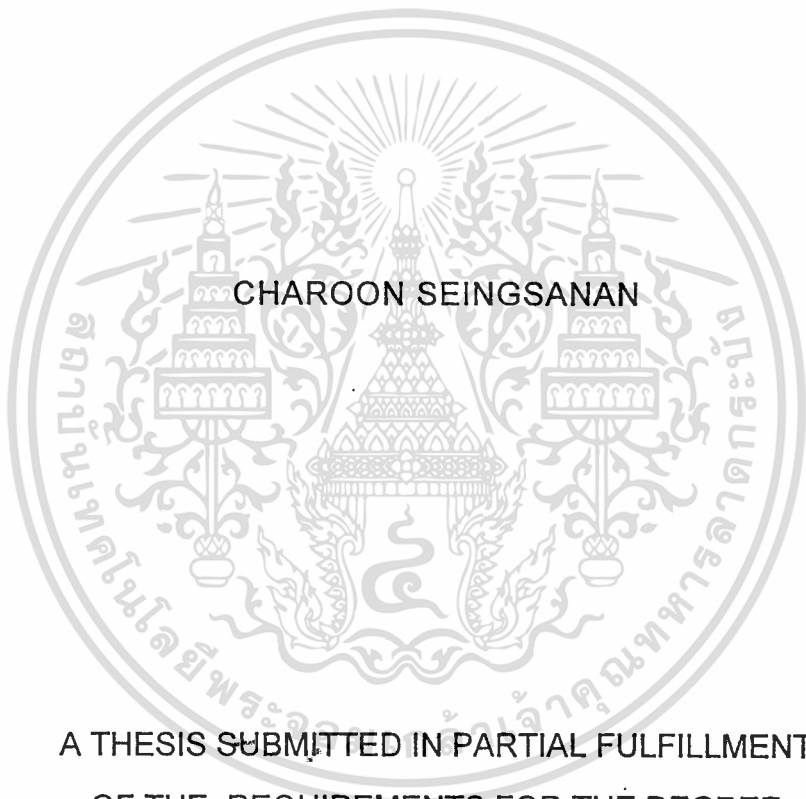
ISBN 974-621-368-7

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารสงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

THE STUDY FOR OPTIMUM SIZE OF URBAN AREA
THE CASE STUDY OF URBAN AREA IN
CHANGWAT CHONBURI

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENTS FOR THE DEGREE
MASTER OF URBAN AND REGIONAL PLANNING IN
URBAN AND ENVIRONMENTAL PLANNING
GRADUATE SCHOOL

KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

1995

ISBN 974-621-368-7

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การศึกษาเพื่อกำหนดขนาดและขอบเขตที่เหมาะสมของชุมชนเมือง กรณีศึกษาชุมชนเมืองในจังหวัดชลบุรี
ชื่อนักศึกษา	นายจรูญ เสียงสนั่น
อาจารย์ควบคุมวิทยานิพนธ์	ดร.นิติชาญ ปลื้มอารมย์
อาจารย์ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วม	อาจารย์ชำนาญ เจริญรุ่งเรือง
ระดับการศึกษา	การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม
ภาควิชา	การวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
พ.ศ.	2538

บทคัดย่อ

การศึกษาเพื่อกำหนดขนาด และขอบเขตที่เหมาะสมของชุมชนเมือง เป็นการศึกษาบทบาทหน้าที่ของชุมชนเมืองในลักษณะของกิจกรรมหลักต่าง ๆ เพื่อนำปัจจัยที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์ โดยใช้ชุมชนเมืองในเขตจังหวัดชลบุรีเป็นกรณีศึกษา ซึ่งจำแนกชุมชนเมืองเป็น เทศบาล 7 แห่ง สุขาภิบาล 20 แห่ง โดยนำเอาแนวความคิดทางด้านการพัฒนาชุมชนใหม่ ทฤษฎีนิเวศวิทยาเมือง ทฤษฎีชีวิตความเจริญ และหลักการใช้ที่ดินของชุมชนเมือง แยกเป็นปัจจัยทางด้าน สังคม เศรษฐกิจ และกายภาพมาเป็นบรรทัดฐานในการศึกษา

ขบวนการในการศึกษา เป็นการศึกษาโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และตติยภูมิ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติเชิงปริมาณ เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ กับขนาดพื้นที่ชุมชนเมือง และเลือกตัวแปรที่เหมาะสมสำหรับนำมาวิเคราะห์เพื่อจัดลำดับความสำคัญของชุมชนเมืองและแบบจำลอง เพื่อหาขนาดพื้นที่ของชุมชนเมืองในอนาคต

นอกจากนี้ ยังศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของชุมชนเมืองกับพื้นที่โดยรอบ รวมทั้งบทบาทและหน้าที่ของชุมชนเมืองแต่ละแห่ง โดยพิจารณาจากตัวแปรด้านสังคม เศรษฐกิจ และโครงสร้างพื้นฐาน พร้อมเสนอแนะหลักเกณฑ์การพิจารณาจัดตั้งและเปลี่ยนแปลงเขตการปกครองของชุมชนเมืองในอนาคต

ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรที่สามารถนำมาใช้เป็นตัวชี้วัดขนาดของชุมชนเมืองที่เหมาะสม คือ จำนวนบ้าน ซึ่งมีความสัมพันธ์กับจำนวนประชากร สามารถนำไปหาขนาดพื้นที่ของชุมชนเมืองที่เหมาะสมในอนาคตได้ นอกจากนี้ยังพบว่า บทบาทและหน้าที่ของชุมชนเมืองแต่ละแห่ง โดยเฉพาะชุมชนเมืองขนาดใหญ่จะทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในหลายบทบาท ชุมชนเมืองขนาดกลางจะมีบทบาทรองลงมา ส่วนชุมชนขนาดเล็กไม่มีบทบาทที่เด่นชัดนัก ส่วนใหญ่ยังต้องพึ่งพาบริการในเมืองขนาดใหญ่ทุก ๆ ด้าน

ทั้งนี้เป็นที่น่าสังเกตว่า การใช้วิธีการทางสถิติเพื่อคัดเลือกตัวชี้วัดขนาดความเหมาะสมของชุมชนเมืองอาจไม่สอดคล้องกับตัวชี้วัดที่สำคัญ ซึ่งอ้างถึงในทฤษฎีทางผังเมืองอย่างแท้จริง เนื่องจากวิธีการทางสถิติเป็นเพียงเครื่องมือที่จะช่วยยืนยันเหตุผลเฉพาะข้อมูลภายใต้สมมติฐานที่กำหนดเท่านั้น แต่ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีความแปรปรวนค่อนข้างมาก และมีความสัมพันธ์กันเองในหลายมิติ จึงทำให้ตัวชี้วัดจากการศึกษาคคลาดเคลื่อนจากตัววัดในทฤษฎีทางผังเมือง

Thesis Title   The Study for Optimum Size of Urban Area
                                  The Case Study of Urban Area in Changwat Chonburi

Student   Mr.Charoon Seingsanan

Thesis Advisor   Dr.Nitichan Plum A-rom

Thesis Co-advisor   Mr.Chamnan Charoenrungruang

Level of Study   Master of Urban and Regional Planning in
                                  Urban and Environmental Planning.

Department   Architecture
                                  Faculty of Architecture.
                                  King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang.

Year   1995

ABSTRACT

Planning for the optimum size of urban area. We found that many factors which direct influence, and many factors which are externalities.

The Purpose of studying are searching factors which influenced the new community Development. Because of Government Policy's, has designed for separating to agricultural area, commercial area and industrial area so I am interested in searching factors which influenced the urban sectors area.

Selecting Chonburi Province to be Case-Studying Area because of various communities, by 7 municipals and 20 sanitaries. According to my opinion, there are many theories and concepts which appropriate enough to use for this studying case for example ; Society Theory, Growth Pole Theory, Urban-Land-Use Principle ; which analyze by using Geography, Economic-Zone and Society-Area.

The input data are collect from Local Governor and compile for processing program ; Secondary Data; Tertiary Data ; and analyze by Quantitative Method ; Multiple Regression, Correlation, Coefficient of Concordance and T-Test.

Including "The Externalities of Urban Sectors" around the studying area, Infra-Structure Plan, and Government Projects, which have considerable influences the size of Community.

The Analysis found that :

1) The most influences variable is "Housing" which has considerable influence "The Population" and "Community Area" that can use this variable to forecast the appropriate community.

2) The major communities usually have considerable influence on governor and private sector which design plan for them.

3) Because the Local Governors depend on The Central Governor and Local Governors have not planed so we met that the Community could not free from "Economic Influence".

By Studying ; Statistics has been instrumented in studying the optimum size of the community of urban sectors but Statistics cannot conclude the other qualitative variables because of limiting factors and limiting conditions.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ดร.นิติชาณู ปลื้มอารมย์ และคุณชำนาญ เจริญรุ่งเรือง หัวหน้าฝ่ายข้อมูลและติดตามผล สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการอำนวยการโครงการพัฒนาตำบล สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าเป็นอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วม รวมทั้งคณาจารย์ในภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ บิดา-มารดา และญาติพี่น้องที่ได้เป็นแรงใจให้การศึกษาสำเร็จลงได้ด้วยดี

ขอขอบคุณ คุณปรานี เสียงสนั่น ที่ได้กรุณาเสียสละดูแลครอบครัวแทนเป็นระยะเวลาานาน

การศึกษาครั้งนี้จะประสบความสำเร็จไม่ได้หากปราศจากความช่วยเหลือของ น้อง ๆ, ผู้ร่วมงานและเพื่อน ซึ่งมีส่วนอย่างมากในการสนับสนุนให้กำลังใจจนลุ่่งได้ด้วยดี

นอกจากนี้ ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย ที่ได้อนุมัติทุนในการดำเนินการศึกษา

นายจรรุญ เสียงสนั่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	II
กิตติกรรมประกาศ	IV
สารบัญ	V
สารบัญตาราง	XI
สารบัญภาพ	XIII

บทที่

1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	5
1.3 ขอบเขตของการศึกษา.....	5
1.4 วิธีการศึกษา.....	5
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา.....	6
1.6 นิยามศัพท์.....	6
1.7 ข้อจำกัดในการศึกษา.....	6
2. วรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	8
2.1 ความหมายของเมืองและขอบเขตเมือง.....	9
2.2 องค์ประกอบของชุมชนเมือง.....	9
2.3 วิวัฒนาการของเมือง.....	10
2.4 แนวทางเกี่ยวกับการใช้ที่ดินในเมือง.....	10
2.5 การกำหนดที่ตั้งการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ	11
2.6 ปัจจัยในการเติบโตของเมือง.....	13
2.7 แนวความคิดการพัฒนาชุมชนใหม่	15
2.8 ทฤษฎีแหล่งกลางชุมชน.....	16
2.9 ทฤษฎีแหล่งที่ตั้ง	18
2.10 ทฤษฎีนิเวศวิทยาของเมือง	19

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

2.11 ทฤษฎีชีวการพัฒน..... 22

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่	หน้า
2.12 กฎการเรียงลำดับเมือง.....	23
2.13 งานศึกษาริวิจัยเกี่ยวกับวิวัฒนาการของชุมชนเมือง.....	24
3. สภาพทั่วไปของจังหวัดชลบุรี	27
3.1 ด้านกายภาพ	27
3.1.1 ที่ตั้งและอาณาเขต.....	27
3.1.2 ลักษณะภูมิประเทศ.....	27
3.1.2.1 ที่ราบชายฝั่งทะเล	27
3.1.2.2 ที่ราบลุ่มน้ำ.....	27
3.1.2.3 ที่ราบลูกคลื่นและเนินเขา	28
3.1.2.4 พื้นที่สูงชันและภูเขา.....	28
3.1.2.5 เกาะต่าง ๆ.....	28
3.1.3 ภูมิอากาศ.....	31
3.1.3.1 ปริมาณน้ำฝน	31
3.1.3.2 อุณหภูมิ.....	31
3.1.3.3 ความชื้นสัมพัทธ์.....	32
3.1.4 ทรัพยากรธรรมชาติ.....	32
3.1.4.1 ป่าไม้.....	32
3.1.4.2 แร่ธาตุ.....	32
3.1.4.3 แหล่งน้ำ.....	32
3.1.4.4 การท่องเที่ยว.....	35
3.1.5 การใช้ที่ดิน.....	35
3.1.5.1 พื้นที่เกษตรกรรม	35
3.1.5.2 พื้นที่ปลูกสร้างอาคาร.....	36
3.1.5.3 ป่าไม้.....	36
3.1.5.4 ที่ลุ่มและแหล่งน้ำ.....	36
3.1.5.5 พื้นที่อื่น ๆ.....	36
3.1.6 เขตการปกครอง.....	38
3.1.7 การสาธารณสุข.....	38

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนำไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาตให้ถือว่าผิดกฎหมาย
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.1.7.1 การคมนาคมขนส่ง	38
3.1.7.2 การประปา.....	43
3.1.7.3 การไฟฟ้า	45
3.1.7.4 การสื่อสารและคมนาคม	47
3.2 ประชากร	48
3.2.1 ขนาดและการกระจายตัวของประชากร.....	50
3.2.2 ความหนาแน่นของประชากร	51
3.2.3 การเปลี่ยนแปลงประชากร.....	53
3.2.4 ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงประชากร.....	53
3.2.5 ประชากรเมืองและประชากรชนบท	57
3.3 สภาพเศรษฐกิจ.....	59
3.3.1 ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด	59
3.3.2 รายได้เฉลี่ยต่อคนของจังหวัดชลบุรี	59
3.3.3 การกระจายรายได้.....	59
3.3.4 โครงสร้างการผลิตและการเปลี่ยนแปลงของจังหวัดชลบุรี.....	59
3.3.5 การเงินและการคลังของจังหวัดชลบุรี	62
3.4 สภาพสังคม.....	63
3.4.1 อาชีพประชากร	63
3.4.2 การศึกษา.....	63
3.4.3 การศาสนาและวัฒนธรรม	63
3.4.4 การสาธารณสุข.....	64
3.5 นโยบายและโครงการพัฒนาของรัฐ.....	64
3.5.1 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5.....	64
3.5.2 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6.....	65
3.5.3 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7.....	65
3.5.4 โครงการพัฒนาของรัฐ	66
3.5.4.1 โครงการพัฒนาพื้นที่ทะเลชายฝั่งทะเลตะวันออก.....	66
3.5.4.2 โครงการทำเรื่อน้ำลึกแหลมฉบัง.....	67
3.5.4.3 โครงการนิคมอุตสาหกรรมและเขตส่งออกแหลมฉบัง.....	67

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.5.4.4	โครงการจัดหาน้ำเพื่อบริโภคและการเกษตร	67
3.5.4.5	โครงการปรับปรุงท่าเรือสัตว์หีบ	68
3.5.4.6	โครงการวางผังทุกระดับเต็มเขตพื้นที่จังหวัด ของสำนักผังเมือง	68
3.5.4.7	โครงการแก้ไขปัญหาน้ำเสียเมืองพญา.....	69
3.5.4.8	โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชายหาดพญา.....	69
3.5.4.9	โครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยบูรพา.....	69
3.6	สรุป	70
4.	ระบบชุมชนเมืองในจังหวัดชลบุรี	72
4.1	ความหมายของชุมชน.....	72
4.1.1	เทศบาล.....	72
4.1.2	สุขาภิบาล.....	72
4.1.3	เมืองพญา.....	73
4.2	ชุมชนเมืองในจังหวัดชลบุรี.....	73
4.2.1	วิวัฒนาการของชุมชนเมือง	73
4.2.2	ขนาดและการจัดลำดับกลุ่มของชุมชนเมือง.....	75
4.2.3	การกระจายตัวของชุมชนเมืองตามลำดับและขนาด	78
4.2.4	บทบาทและหน้าที่ของชุมชนเมือง.....	78
4.2.5	ชุมชนเมืองที่ศึกษา.....	83
4.3	ศักยภาพและข้อจำกัดของชุมชนเมือง.....	113
4.3.1	พื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเล.....	113
4.3.2	พื้นที่บริเวณตอนในของจังหวัดชลบุรี	114
4.4	ปัญหาของชุมชนเมือง	114
4.4.1	สาเหตุของปัญหา.....	114
4.4.2	สภาพปัญหาของชุมชนเมือง.....	115
4.4.3	ปัญหาของขนาดและขอบเขตของชุมชนเมือง	117
4.4.3.1	ขนาด	117
4.4.3.2	ขอบเขต.....	118

5.	การวิเคราะห์ขนาดและพื้นที่ของชุมชนเมือง.....	119
----	--	-----

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

5.1	วิธีการจัดลำดับของชุมชนเมือง.....	119
-----	-----------------------------------	-----

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมีเหตุดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่	หน้า
5.2 การพิจารณาตัวแปร	121
5.2.1 ด้านสังคม.....	122
5.2.2 ด้านเศรษฐกิจ.....	123
5.2.3 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน	124
5.2.4 นโยบายของรัฐในการพัฒนา.....	125
5.3 การคัดเลือกตัวแปร	126
5.4 การจัดลำดับความสำคัญของชุมชนเมืองในจังหวัดชลบุรี.....	127
5.5 บทบาทและหน้าที่ของชุมชนเมืองในจังหวัดชลบุรี	130
5.6 ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนเมือง	131
5.7 การวิเคราะห์ขนาดของพื้นที่ชุมชนเมืองในปัจจุบันและในอนาคต	134
5.7.1 วิธีการโดยอาศัยการวิเคราะห์ทางสถิติ.....	134
5.7.2 ผลการวิเคราะห์ขนาดของพื้นที่ชุมชนเมืองในปัจจุบันและอนาคต	137
5.7.3 พื้นที่เมืองในอนาคต.....	139
5.8 การศึกษาเปรียบเทียบขนาดและขอบเขตของชุมชนเมืองที่ได้รับการศึกษากับ ฝั่งเมืองรวมบางแห่ง	144
5.9 ขอบเขตของชุมชนเมือง.....	147
5.9.1 ขอบเขตของชุมชนเมืองในปัจจุบันและปัญหา.....	147
5.9.2 การกำหนดขอบเขตของชุมชนเมืองในอนาคต.....	148
6. สรุปผลและเสนอแนะ.....	150
6.1 สรุปผลการศึกษา.....	150
6.1.1 การพิจารณาคัดเลือกตัวแปร	150
6.1.2 การจัดลำดับความสำคัญของชุมชนเมืองในจังหวัดชลบุรี	151
6.1.3 บทบาทและหน้าที่ของชุมชนเมือง	151
6.1.4 ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนเมือง	151
6.1.5 ขนาดของพื้นที่ชุมชนเมือง	152
6.1.6 การกำหนดขอบเขตชุมชนเมืองในอนาคต	153
6.1.7 ข้อเสนอแนะในการจัดตั้งและการพัฒนาเมืองในอนาคต.....	153
6.2 ปัญหาที่พบในการศึกษา.....	153
6.3 ข้อเสนอแนะ.....	154

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่	หน้า
หนังสืออ้างอิง.....	156
ภาคผนวก ก แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4-6	159
ภาคผนวก ข การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก.....	173
ภาคผนวก ค พระราชบัญญัติการจัดตั้งเทศบาล และหลักเกณฑ์การจัดตั้งและขยายเขต.....	178
ภาคผนวก ง แสดงผลวิเคราะห์ทางสถิติ	196

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

1. แสดงชุมชนเมืองที่เป็นเทศบาลและสุขาภิบาล จำนวนพื้นที่ ประชากร ความหนาแน่น และจำนวนบ้านในจังหวัดชลบุรี ปี 2537	3
2. แสดงลักษณะภูมิอากาศ,เฉลี่ยรายเดือนช่วงปี 2504-2533 จังหวัดชลบุรี.....	31
3. แสดงพื้นที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน ในจังหวัดชลบุรีปี พ.ศ.2533	35
4. แสดงแผนการใช้ที่ดินจังหวัดชลบุรีปี 2533.....	36
5. แสดงกำลังการผลิตและแหล่งน้ำของหน่วยงานประปาภูมิภาค.....	44
6. แสดงปริมาณการผลิต การใช้และมูลค่าน้ำประปา จังหวัดชลบุรี พ.ศ.2531 -2533	44
7. แสดงการใช้ไฟฟ้าในจังหวัดชลบุรีปีพ.ศ.2536	45
8. แสดงพื้นที่การใช้ไฟฟ้าในจังหวัดชลบุรีปีพ.ศ.2536	46
9. แสดงการแยกประเภทจำนวนไฟฟ้าที่นำไปใช้ประโยชน์ปี 2536	46
10. แสดงจำนวนประชากรและความหนาแน่นของประชากรในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ปี 2535	48
11. แสดงจำนวนความหนาแน่นและสัดส่วนของประชากรรายอำเภอในจังหวัดชลบุรีปี2535	51
12. แสดงความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่ ความหนาแน่นของบ้านต่อพื้นที่ และ ความหนาแน่นของประชากรต่อบ้านแยกตามอำเภอ.....	52
13. แสดงการเปลี่ยนแปลงประชากรรายอำเภอในพื้นที่ศึกษาปี2526,2535	53
14. แสดงอัตราการเกิดการตายย้ายเข้าย้ายออกของจังหวัดชลบุรีปี2534	55
15. แสดงจำนวนการเกิดการตายย้ายเข้าย้ายออกของจังหวัดชลบุรีปี2534.....	56
16. แสดงจำนวนประชากรเมืองและชนบทรายอำเภอในพื้นที่ศึกษาปี2536และ2535	57
17. แสดงสัดส่วนประชากรเมืองและชนบทรายอำเภอในพื้นที่ศึกษาปี2536,2535	58
18. แสดงจำนวนเทศบาลและสุขาภิบาลในพื้นที่ศึกษาปี2526,2535	58
19. แสดงมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจำแนกตามภาคและสาขาการผลิตและ อัตราเติบโตปี2530-2534.....	62
20. แสดงการจัดลำดับชุมชนเมืองออกเป็นกลุ่มตามขนาดของประชากรปี2526,2537.....	77
21. แสดงการเปรียบเทียบการจัดลำดับกลุ่มตามความสำคัญของชุมชนเมืองของผัง ระบบชุมชนภาคตะวันออกเฉียงใต้x26ผังภาคตะวันออกเฉียงใต้x27และผังโครงสร้างจังหวัดx30	80
22. แสดงการจัดกลุ่มชุมชนตามขนาดของพื้นที่.....	116
23. แสดงการทดสอบค่าT-Test สหสัมพันธ์กับค่าT-Testจากตาราง.....	126

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

24. แสดงการจัดกลุ่มลำดับความสำคัญของชุมชนเมืองด้านต่าง ๆ	
ด้วยคะแนนมาตรฐานรวม.....	128
25. แสดงผลการวิเคราะห์ขนาดพื้นที่ชุมชนเมืองจากสมการกับขนาดพื้นที่จริง	138
26. แสดงพื้นที่ที่เหมาะสมกับขนาดของเมือง.....	139
27. แสดงขนาดพื้นที่ประชากรความหนาแน่นโดยอนาคต(2537,2542,2547).....	140
28. แสดงการหาSum Square Error ของผลต่างระหว่างขนาดของพื้นที่จริง	
กับขนาดที่ได้จากสมการทั้ง 4 สมการ	143
29. แสดงการเปรียบเทียบขนาดและขอบเขตของชุมชนเมืองที่ได้จากการศึกษา	
กับผังเมืองรวม	145
30. แสดงการเปรียบเทียบขนาดและขอบเขตของชุมชนเมืองที่ได้จากการศึกษา	
ผังเมืองรวม.....	146
31. หลักเกณฑ์ในการกำหนดขนาดและขอบเขตของชุมชนเมือง	149
32. แสดงข้อเสนอแนะกิจกรรมและแนวทางการพัฒนาชุมชนเมืองในจังหวัดชลบุรี.....	155

สารบัญภาพ

หน้า

1. แผนภูมิแสดงขั้นตอนการศึกษาเพื่อกำหนดขนาดและขอบเขตที่เหมาะสมของชุมชนเมือง.....	7
2. แสดงรูปแบบของการขยายตัวของเมืองระหว่างพื้นที่จริง(ทางภูมิศาสตร์)กับพื้นที่ เขตการปกครอง.....	14
3. แสดงรูปแบบการตั้งถิ่นฐานของเมือง.....	15
4. แสดงแหล่งกลางของChristallerจากอันดับเล็กไปหาใหญ่.....	17
5. แสดงแบบจำลองรูปแบบของเมือง.....	20
6. แสดงรูปแบบการกระจายตัวของเมือง.....	24
7. แผนที่แสดงลักษณะภูมิประเทศ.....	29
8. แผนที่แสดงความสูงของภูมิประเทศและแนวเขตป่าสงวน.....	30
9. แผนที่แสดงแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดชลบุรี.....	34
10. แผนที่แสดงที่ตั้งอาณาเขตและเขตการปกครองในจังหวัดชลบุรี.....	37
11. แผนที่แสดงเส้นทางคมนาคมในจังหวัดชลบุรี.....	40
12. แผนที่แสดงความหนาแน่นของประชากรรายอำเภอของจังหวัดชลบุรีพ.ศ.2536.....	49
13. แผนที่แสดงที่ตั้งและอาณาเขตชุมชนจังหวัดชลบุรี.....	74
14. แสดงขอบเขตพื้นที่เทศบาลเมืองชลบุรี.....	84
15. แสดงขอบเขตพื้นที่เทศบาลตำบลแสนสุข.....	86
16. แสดงขอบเขตพื้นที่สุขาภิบาลบ้านสวน.....	87
17. แสดงขอบเขตพื้นที่สุขาภิบาลบางทราย.....	88
18. แสดงขอบเขตพื้นที่สุขาภิบาลอ่างศิลา.....	89
19. แสดงขอบเขตพื้นที่สุขาภิบาลคลองตำหรุ.....	90
20. แสดงขอบเขตพื้นที่เทศบาลตำบลศรีราชา.....	91
21. แสดงขอบเขตพื้นที่เทศบาลตำบลแหลมฉบัง.....	92
22. แสดงขอบเขตพื้นที่สุขาภิบาลอ่าวอุดม.....	93
23. แสดงขอบเขตพื้นที่สุขาภิบาลบางพระ.....	94
24. แสดงขอบเขตพื้นที่เมืองพัทยา.....	96
25. แสดงขอบเขตพื้นที่สุขาภิบาลบางละมุง.....	97
26. แสดงขอบเขตพื้นที่สุขาภิบาลห้วยใหญ่.....	98
27. แสดงขอบเขตพื้นที่เทศบาลเมืองพนัสนิคม.....	99

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

	หน้า
28. แสดงขอบเขตพื้นที่สุขาภิบาลท่าบุญมี	100
29. แสดงขอบเขตพื้นที่สุขาภิบาลเกาะจันทร์	101
30. แสดงขอบเขตพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านบึง	102
31. แสดงขอบเขตพื้นที่สุขาภิบาลหัวกุญแจ	103
32. แสดงขอบเขตพื้นที่สุขาภิบาลหนองไผ่แก้ว	104
33. แสดงขอบเขตพื้นที่สุขาภิบาลสัตหีบ	105
34. แสดงขอบเขตพื้นที่สุขาภิบาลบางเสร่	106
35. แสดงขอบเขตพื้นที่สุขาภิบาลจอมเทียน	107
36. แสดงขอบเขตพื้นที่สุขาภิบาลพานทอง	108
37. แสดงขอบเขตพื้นที่สุขาภิบาลหนองคำสิง	109
38. แสดงขอบเขตพื้นที่สุขาภิบาลบ่อทอง	110
39. แสดงขอบเขตพื้นที่สุขาภิบาลหนองใหญ่	111
40. แสดงขอบเขตพื้นที่สุขาภิบาลเกาะสีชัง	112
41. แผนภูมิการวิเคราะห์ขนาดและขอบเขตที่เหมาะสมของชุมชนเมือง	120
42. แสดงกลุ่มชุมชนเมืองจำแนกตามค่าคะแนนมาตรฐาน	129
43. แผนที่แสดงบทบาทและความสัมพันธ์ของชุมชนเมือง	133

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

“เมือง” หรือ “ชุมชนเมือง” เป็นวิวัฒนาการด้านการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ เกิดเป็นปรากฏการณ์การตั้งหลักแหล่งอันถาวร โดยค่อย ๆ ก่อรูปจากชุมชนชนบท ขยายตัวและเติบโตขึ้นตามลำดับจนกลายเป็นชุมชนเมือง

ชุมชนเมืองในประเทศไทย มีวิวัฒนาการมาจากชุมชนชนบท ได้แก่ หมู่บ้านซึ่งเป็นชุมชนเล็ก ๆ กระจายตัวอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ จากชุมชนเล็ก ๆ นั้น ก็ได้เกิดกระบวนการก่อรูปของเมือง (Urban Form) ขึ้นเมื่อระยะเวลาผ่านไป กระบวนการก่อรูปของเมือง เป็นการรวมกลุ่มของลักษณะกิจกรรม และสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ในชุมชนนั้น ๆ หรือชุมชนใกล้เคียงอันเนื่องมาจากสภาพความเป็นเมืองและกระบวนการเป็นเมือง (Urbanization) จนกลายเป็นชุมชนเมืองขึ้น ซึ่งยังจัดอยู่ในระดับของความเป็นชุมชนเมืองขนาดเล็ก รัฐได้กำหนดเขตดังกล่าวว่าเป็น สุขาภิบาล (Sanitary District) จัดรูปแบบการปกครองเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีลักษณะผสมผสานกันระหว่างการปกครองส่วนท้องถิ่นกับการปกครองส่วนภูมิภาค แต่เมื่อสุขาภิบาลมีความเจริญมากขึ้น ชุมชนหนาแน่นขึ้นตามกระบวนการเป็นเมือง และกลายเป็นชุมชนเมืองขนาดใหญ่ อยู่ในเกณฑ์ที่จะยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาล (Municipal) ได้ ก็อาจจัดตั้งขึ้นเป็นเทศบาลตำบล เทศบาลเมือง หรือ เทศบาลนคร ตามลำดับขนาดชุมชนเมืองนั้น ๆ รูปแบบการปกครองจะเป็นการปกครองส่วนท้องถิ่นที่สมบูรณ์แบบขึ้น ราษฎรในท้องถิ่นสามารถที่จะมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นของตนเอง นอกจากนี้ยังมีรูปแบบการปกครองของชุมชนเมืองแบบพิเศษ ได้แก่ เมืองพัทยา และกรุงเทพมหานคร

การเจริญเติบโตของเมืองมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศมาก ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมจากนโยบายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแต่ละฉบับ ล้วนมีเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดความเจริญเติบโตเป็นหลัก อันจะเป็นผลให้ประเทศไทยก้าวขึ้นจากประเทศที่กำลังพัฒนาไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว แต่ผลของแผนพัฒนาต่าง ๆ กลับเน้นให้เกิดความเจริญเติบโตที่เมืองหลวง หรือกรุงเทพมหานครเพียงเมืองเดียวเท่านั้น จนทำให้กรุงเทพฯ เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วกลายเป็น เมืองเอกนครหรือเมืองโตเดี่ยว (Primate city) ในระยะเวลาอันสั้น กรุงเทพฯ กลายเป็นเมืองศูนย์รวมความเจริญในทุก ๆ ด้าน ทำให้ประชาชนอพยพเข้ามาสู่กรุงเทพฯ อย่างไม่หยุดหย่อน จนทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านการขยายตัวของเมือง ปัญหาที่อยู่อาศัย และสภาพแวดล้อม ปัญหาด้านสาธารณสุขโภชนาการที่ไม่เพียงพอหรือขาดประสิทธิภาพ ปัญหาด้านการขนส่งและจราจร รวมไปถึงปัญหาสังคมในเมือง เป็นต้น

ปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นนั้นเกิดจากการขยายตัวของชุมชนเมือง ในลักษณะที่กระจัดกระจายแผ่ลามไปตามโครงข่ายระบบบริการพื้นฐานหลัก โดยเฉพาะตามแนวถนนสายหลัก จึงทำให้มีการใช้ที่ดินที่ไม่มีประสิทธิภาพ และยากต่อการวางระบบโครงข่ายบริการพื้นฐานให้เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ ตลอดทั้งขีดความสามารถของท้องถิ่นมีอยู่จำกัด จึงทำให้การประสานการลงทุนบริการด้านการขนส่ง การจราจร ที่อยู่อาศัย และการรักษาสภาพแวดล้อมเป็นไปด้วยความลำบาก การแก้ไขปัญหาจะมีความยุ่งยากซับซ้อนและต้องใช้ทุนมหาศาล ซึ่งปัญหาของกรุงเทพฯ นี้เกิดจากผลกระทบของนโยบายของแผนฯ แต่ก็สะท้อนให้เห็นว่าควรมีแผนรองรับการเจริญเติบโตและการขยายตัวของชุมชนเมืองด้วย เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตตั้งตั้งแต่แผนพัฒนาฉบับที่ 4 เป็นต้นมา จึงได้เกิดการพัฒนารูปแบบเมืองหลัก, เมืองรอง และชุมชนชนบทขึ้นเพื่อช่วย

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค มีให้มากระจุกตัวอยู่ที่กรุงเทพฯ เพียงเมืองเดียว เมืองหลักและเมืองรองที่ได้กำหนดขึ้นเพื่อการพัฒนา นั้น ย่อมที่จะส่งผลให้เกิดการเจริญเติบโตของชุมชนเมืองต่าง ๆ ในด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และประชากรขึ้นในเมืองนั้น ๆ ซึ่งหากขาดการวางแผนหรือการวางผังเมืองที่ดีแล้วปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาแล้วในกรุงเทพฯ ก็จะไปเกิดขึ้นในเมืองอื่น ๆ ซึ่งในปัจจุบันชุมชนเมืองใหญ่หลายแห่ง ก็เริ่มประสบปัญหาในลักษณะเดียวกันบ้างแล้ว การวางผังชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ในการวางระบบการใช้ที่ดินให้มีประสิทธิภาพ

เมือง เปรียบเสมือนสิ่งมีชีวิตที่มีการเจริญเติบโต มีวัฏจักรเช่นเดียวกับวัฏจักรของชีวิตมนุษย์ มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาทั้งในทางที่ดีขึ้นและเสื่อมถอยลงไป ในอดีตมีเมืองใหญ่หลายเมืองเกิดขึ้นจากการตั้งถิ่นฐาน โดยตัวกำหนดทางกายภาพ หรือภาวะแวดล้อมทางธรรมชาติ ได้แก่ ท่าเลที่ตั้ง, ภูมิอากาศ, ทรัพยากรทางธรรมชาติ เช่น น้ำ, แหล่งแร่ การติดต่อคมนาคมและการป้องกันตนเองจากศัตรู เป็นต้น แต่ในปัจจุบันมนุษย์สามารถที่จะสร้างเมืองขึ้นใหม่ได้ ในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง โดยมีการแก้ไขปรับปรุงความไม่เหมาะสมของสภาพแวดล้อมบางประการ ให้มีความเหมาะสมขึ้นมาได้ ซึ่งเมืองนั้น ๆ ก็จะมีบทบาท และหน้าที่แตกต่างกันออกไป

จากการที่ได้ทราบปัญหาและแนวโน้มของปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในชุมชนเมือง เราจึงควรศึกษาถึงสาเหตุของปัญหาโดยเริ่มจากการศึกษาตั้งแต่ การเกิดชุมชนเมืองขนาดเล็ก อันหมายถึงการจัดตั้งสุขาภิบาล ซึ่งได้ยึดพระราชบัญญัติสุขาภิบาลปี 2495 มาตรา 4 ระบุว่า “เมื่อท้องถิ่นใดมีสภาพอันสมควรยกฐานะเป็นสุขาภิบาล ให้จัดตั้งท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นสุขาภิบาล” โดยในทางปฏิบัติหลักใหญ่ มักจะมุ่งเน้นให้มีประชากรอยู่หนาแน่นและมากพอควร มีความเจริญเติบโตและมีรายได้ อันหมายถึงการเก็บภาษีอากรอยู่ในเกณฑ์พอสมควร ต่อมาทางกระทรวงมหาดไทยก็ได้วางหลักเกณฑ์เพิ่มเติมขึ้นมาอีกเล็กน้อยในด้านของพื้นที่ให้มีพอสมควรและระบุตัวเลขของรายได้ กรณีที่พื้นที่นั้นตั้งอยู่ในที่ตั้งของอำเภอ หรือกิ่งอำเภอตลอดจนต้องห้อยเสียงราษฎรในท้องถิ่นด้วย ในปัจจุบันมีการกำหนดจำนวนประชากรต้องไม่ต่ำกว่า 1,500 คน และพื้นที่ไม่เกิน 13 ตารางกิโลเมตร ซึ่งก็นับว่าเป็นข้อกำหนดที่กว้างมาก และการศึกษาถึงชุมชนเมืองขนาดใหญ่ ในระดับที่สูงกว่าสุขาภิบาลเล็กน้อยคือ เทศบาลตำบล ก็ยังไม่มีข้อกำหนดที่ชัดเจนในการจัดตั้งหรือเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาลเช่นกัน ทั้งจำนวนประชากรและความหนาแน่นเพียงแต่มีหลักกว้าง ๆ ว่า เลือกเฉพาะตำบลใหญ่ ๆ ที่มีประชากรมาก และมีความหนาแน่นใกล้เคียงกับจำนวนที่จะจัดตั้งเป็นเทศบาลเมืองได้ มีรายได้พอควรแก่การปฏิบัติหน้าที่ของเทศบาลตำบล และให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้นมีความรู้ปกครองตนเองได้ เว้นแต่เทศบาลเมืองและเทศบาลนครที่ระบุชัดเจนขึ้นว่าจำนวนประชากรควรเป็นเท่าใด ความหนาแน่นประชากรต่อ 1 ตารางกิโลเมตรมีจำนวนเท่าใด ดังจะได้นำข้อมูลของเทศบาลและสุขาภิบาลของพื้นที่ที่จะศึกษาในจังหวัดชลบุรี มาแสดงตามตารางที่ 1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 1

แสดงชุมชนเมืองที่เป็นเทศบาลและสุขาภิบาล จำนวนพื้นที่ ประชากร
ความหนาแน่นและจำนวนบ้านในจังหวัดชลบุรี ปี พ.ศ. 2537

ลำดับที่	อำเภอ	ชื่อเทศบาล/ สุขาภิบาล	พื้นที่	ประชากร	ความหนาแน่น ประชากร/พื้นที่	จำนวนบ้าน (หลังคาเรือน)
1	เมืองชลบุรี	ทม.ชลบุรี	4.56	42,344	9,271	11,362
2		ทต.แสนสุข	20.26	32,425	1,599	12,343
3		ส.บ้านสวน	15.96	67,289	4,232	15,500
4		ส.บางทราย	6.60	11,804	1,788	3,064
5		ส.อ่างศิลา	18.13	18,650	1,003	4,760
6		ส.คลองตำหรุ	9.56	2,825	347	705
7	ศรีราชา	ทต.ศรีราชา	4.05	20,003	4,939	5,207
8		ทต.แหลมฉบัง	109.64	31,021	283	19,289
9		ส.อ่าวอุดม	306.44	61,087	199	20,828
10		ส.บางพระ	7.50	13,414	1,892	2,610
11	บางละมุง	เมืองพัทยา	208.10	64,078	283	59,438
12		ส.บางละมุง	6.38	7,725	1,153	2,354
13		ส.ห้วยใหญ่	96.50	18,032	186	2,928
14	พนัสนิคม	ทม.พนัสนิคม	2.76	13,157	4,767	3,617
15		ส.ท่าบุญมี	5.69	6,078	1,021	909
16		ส.เกาะจันทร์	9.50	3,326	350	679
17	บ้านบึง	ทต.บ้านบึง	8.02	12,056	1,503	4,396
18		ส.ห้วยญแจ	1.20	4,913	4,094	1,365
19		ส.หนองไผ่แก้ว	11.69	1,138	97	310
20	สัตหีบ	ส.สัตหีบ	6.22	36,946	5,939	9,345
21		ส.บางเสร่	7.87	8,949	1,137	1,476
22		ส.จอมเทียน	12.63	7,112	563	1,465

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลำดับที่	อำเภอ	ชื่อเทศบาล/ สุขาภิบาล	พื้นที่	ประชากร	ความหนาแน่น ประชากร/พื้นที่	จำนวนบ้าน (หลังคาเรือน)
23	พานทอง	ส.พานทอง	2.83	5,739	2,026	1,357
24		ส.หนองตำลึง	13.51	8,717	648	1,523
25	บ่อทอง	ส.บ่อทอง	7.29	3,228	402	659
26	หนองใหญ่	ส.หนองใหญ่	12.24	4,306	352	436
27	เกาะสีชัง	ส.เกาะสีชัง	18.00	4,115	228	1,145

จากข้อมูลในตารางที่ 1 พบว่าขนาดของพื้นที่และจำนวนประชากรยังไม่สามารถที่จะเป็นตัวกำหนดสุขาภิบาลและเทศบาลได้อย่างชัดเจนนัก เพราะข้อมูลมีความแตกต่างกันมากหากจะพิจารณาจากความเจริญก็ยังไม่สามารถบอกได้อย่างชัดเจน เพราะบางสุขาภิบาลน่าจะยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลได้เช่น สุขาภิบาลสัตหีบ หรือบางสุขาภิบาลยังมีสภาพลำหลังไม่มีกิจกรรมที่จะบริการชุมชนคือ ยังมีสภาพที่ไม่เหมาะสมที่จะเป็นศูนย์กลางชุมชนได้ในระดับหนึ่ง เหตุผลเบื้องต้นที่สามารถนำมากล่าวอ้างได้คือ ต้องได้รับความเห็นชอบจากราชการในท้องถิ่นนั้น ๆ ก่อนที่จะจัดตั้งหรือเปลี่ยนแปลงเขตชุมชนในระดับท้องถิ่น หรือผลประโยชน์ที่จะพึงได้ของกลุ่มบุคคลบางกลุ่ม ซึ่งไม่อาจนำหลักฐานมาอ้างอิงได้

ดังนั้นน่าจะได้มีการศึกษาหลักเกณฑ์หรือข้อกำหนดที่ชัดเจนและเหมาะสมในการกำหนดขนาด และขอบเขตชุมชนเมือง ซึ่งจะต้องศึกษาให้ครอบคลุมในทุก ๆ ด้าน เพราะของชุมชนเมืองจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบหลายอย่างเป็นต้นว่า ด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม โครงสร้างพื้นฐานรวมถึงด้านนโยบายของรัฐบาลด้วย โดยเฉพาะทางกระทรวงมหาดไทยได้สนองนโยบายของรัฐบาล โดยการเปิดกว้างให้เอกชนได้มีบทบาทในการดำเนินการวางผังและจัดทำผังเมืองรวม ทั้งนี้รวมถึงการดำเนินการเพื่อการจัดตั้ง และขยายเขตเทศบาลและสุขาภิบาลและยกฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาล โดยมีกรมการผังเมืองเป็นผู้ให้คำแนะนำ กำกับ ดูแล ตามหลักวิชาการให้เป็นไปตามขั้นตอนของพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 ตามหนังสือ ที่ มท.1205/ว.744 ลงวันที่ 29 มีนาคม 2536 จากนโยบายของกระทรวงมหาดไทยฉบับนี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการศึกษาในเรื่องนี้ คาดว่าจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะกรมการผังเมือง เพื่อจะนำเกณฑ์มาตรฐานนี้ไปเป็นหลักให้กับหน่วยงานเอกชนที่จะไปถือปฏิบัติ และยังเป็นหลักการเบื้องต้นที่จะเป็นประโยชน์ต่อการค้นคว้าวิจัยต่อไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาลักษณะทั่วไปทางกายภาพ เศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดชลบุรี เพื่อให้เข้าใจสภาพแวดล้อมของเมืองและพื้นฐานของชุมชน
2. ศึกษาบริเวณแหล่งที่ตั้งของชุมชนเมืองซึ่งกำหนดให้เป็นเทศบาล สุขาภิบาลและจัดลำดับความสำคัญของชุมชนตามระดับการพัฒนา
3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนเมืองและพื้นที่โดยรอบ
4. ศึกษาหาแนวทางในการสร้างข้อพิจารณา และกำหนดมาตรฐานของขนาด และขอบเขตของเมืองที่เหมาะสมในช่วงระยะเวลาหนึ่งๆ เพื่อเสนอแนะหลักเกณฑ์ในการพิจารณาจัดตั้งและเปลี่ยนแปลงเขตการปกครองของชุมชนเมืองในอนาคต

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

1.3.1 ขอบเขตพื้นที่ศึกษา

ศึกษาในเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี มีพื้นที่ประมาณ 4,500 ตารางกิโลเมตร โดยจะศึกษาถึงรายละเอียดของชุมชนเมือง 27 แห่ง อันได้แก่ เทศบาล 6 แห่ง เมืองพัทยา 1 แห่ง สุขาภิบาล 20 แห่ง

1.3.2 ขอบข่ายเนื้อหาการศึกษา

1. ศึกษาหลักการ แนวความคิด และความเป็นมาในการพิจารณาจัดตั้งและเปลี่ยนแปลงเขตการปกครองของเทศบาลและสุขาภิบาล
2. ศึกษาขนาดของเมืองและลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินภายในเมือง
3. ศึกษาถึงโครงสร้างองค์ประกอบของชุมชนทั้งในด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม ประชากร การบริการและการพัฒนา
4. ศึกษาบทบาทและความสัมพันธ์ของชุมชน โดยจะเน้นสถานภาพที่เป็นอยู่และแนวโน้มในอนาคต

1.4 วิธีการศึกษา

1. ศึกษาแนวความคิด และทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเมืองตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากเอกสารทางราชการ, หนังสือ, สิ่งพิมพ์จากหน่วยงานต่าง ๆ , แผนที่และข้อมูลบางส่วนจากการออกสนามสังเกตการณ์
3. ศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่จะเป็นตัวกำหนดขนาดและขอบเขตเมือง
4. การกำหนดตัวแปร ที่จะนำมาเป็นตัวชี้วัดเกณฑ์ความเหมาะสมของขนาดและขอบเขตเมือง
5. วิเคราะห์ข้อมูลและทดสอบตัวแปร โดยใช้วิธีการทางสถิติ
6. สรุปผลการศึกษา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับครูใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. ช่วยให้ทราบถึงระดับศักยภาพในการพัฒนา และลำดับความสำคัญของชุมชนเมืองที่ศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนเมืองตามความเหมาะสมต่อไป
2. ทราบถึงความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์กันระหว่างชุมชนที่ศึกษา
3. ทราบหลักเกณฑ์เบื้องต้น ซึ่งจะเป็นข้อกำหนดในการพิจารณาขอจัดตั้งและเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาลและสุขาภิบาล
4. เพื่อสร้างเกณฑ์มาตรฐานในการกำหนดขนาดและขอบเขตเมืองในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ
5. ผลการศึกษาจะเป็นหลักเกณฑ์เบื้องต้น เพื่อนำไปใช้หรือศึกษาต่อสำหรับภาครัฐและภาคเอกชนที่จะต้องไปถือปฏิบัติ

1.6 นิยามศัพท์

- ชุมชนเมือง หมายถึง พื้นที่เขตเทศบาลทุกแห่งซึ่งแบ่งเป็น 3 ประเภทด้วยกัน คือ เทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล รวมทั้งเขตการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ และสุขาภิบาลที่กำหนดโดยกระทรวงมหาดไทย
- ขอบเขตชุมชนเมือง หมายถึง ส่วนที่แสดงให้เห็นถึงอาณาบริเวณของชุมชนเมือง สามารถที่จะกำหนดหรือวัดได้ในทางพื้นที่ ในสมัยก่อนขอบเขตเมืองอาจระบุด้วย กำแพงเมือง, คูเมือง เป็นต้น แต่ในปัจจุบันส่วนใหญ่จะใช้แนวเขตทางธรรมชาติ ได้แก่ คู, คลอง, แม่น้ำ หรือแนวเขตที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ ถนน, คลองชลประทาน, แนวเขตสมมติที่กำหนดค่าพิกัด Latitude, Longitude จากจุดหนึ่งไปยังจุดหนึ่ง หรือแนวเขตสมมติที่กำหนดโดยระยะทางห่างจากจุดสังเกตที่ไม่สามารถมองเห็นในภูมิประเทศได้ เป็นต้น ซึ่งสามารถวัดขนาดได้ว่า ชุมชนเมืองนั้นมีขนาดเท่าใด (ในทางพื้นที่)
- ขนาดของชุมชนเมือง หมายถึง ขนาดพื้นที่ของชุมชนเมืองที่แสดงถึงองค์ประกอบของชุมชนที่อยู่ในอาณาบริเวณ หรือขอบเขตของเมืองนั้น ๆ ได้แก่ ประชากร, สิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ เช่น บ้านเรือน, อาคารสถานที่ต่าง ๆ, ถนนหนทาง, คู, คลอง ซึ่งสามารถจำแนกได้ตามประเภทของการใช้ที่ดินภายในเมืองนั้น ๆ

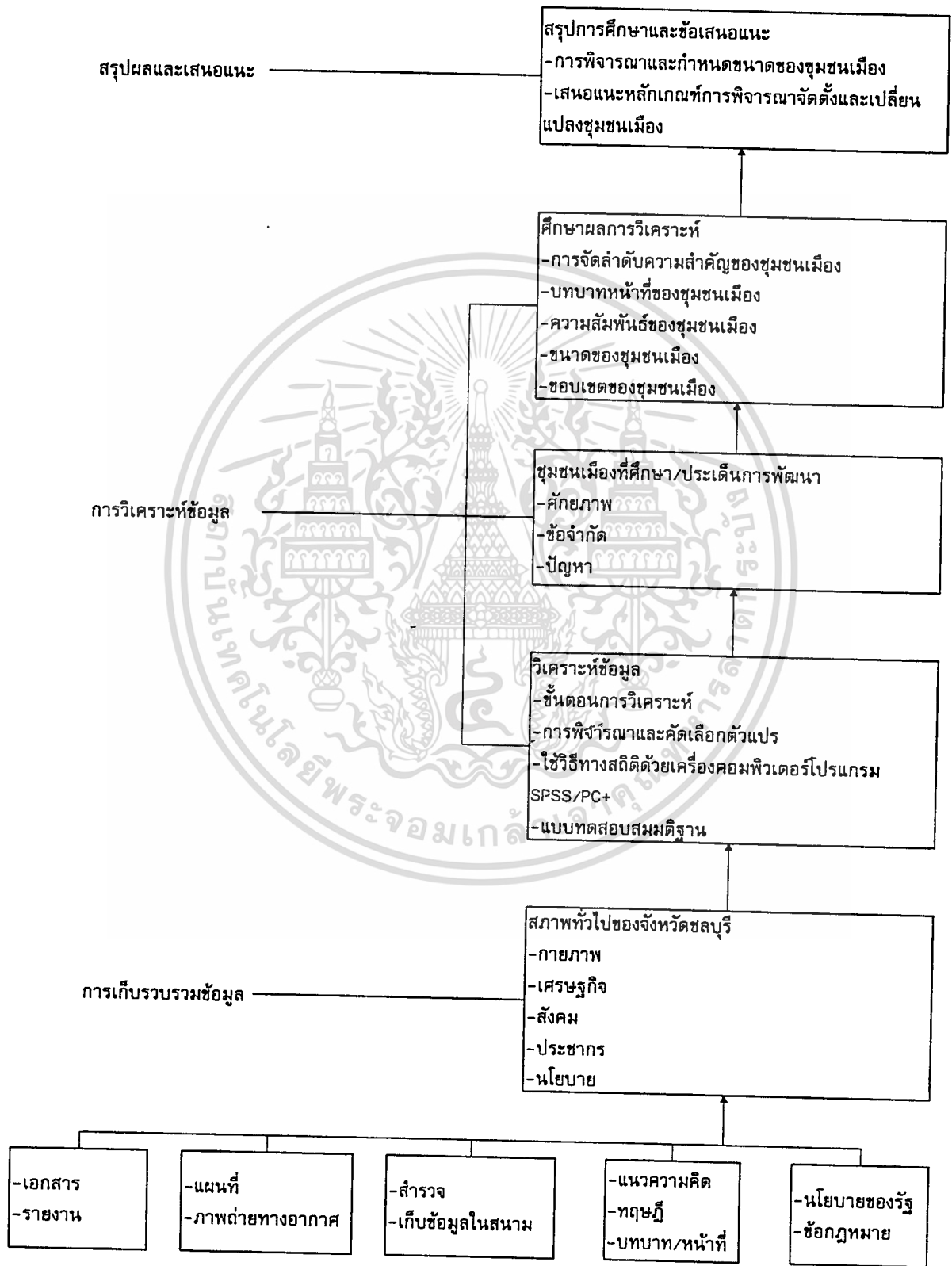
1.7 ข้อจำกัดในการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นข้อมูลทุติยภูมิที่ได้มีการจัดเก็บและรวบรวมโดยหน่วยงานของทางราชการ แต่ข้อมูลต่าง ๆ ในระดับเมือง ที่เป็นเขตเทศบาลและสุขาภิบาลนั้นมีการจัดเก็บที่แตกต่างกัน อีกทั้งข้อมูลบางอย่างก็ไม่มีครบถ้วนสมบูรณ์หรือจำแนกออกยากจากข้อมูลระดับภูมิภาคคือ ข้อมูลระดับจังหวัด อำเภอ ตำบลและหมู่บ้าน ข้อมูลอาจมีข้อบกพร่องในการจัดการเก็บคลาดเคลื่อน หรือไม่ต่อเนื่อง เป็นต้น ซึ่งเป็นข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ จึงมีข้อจำกัดในการวิเคราะห์เชิงคุณภาพของปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ก็มีข้อจำกัดทางด้านเงินทุน และระยะเวลาอีกด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 1

แผนภูมิแสดงขั้นตอนการศึกษาเพื่อกำหนดขนาดและขอบเขตที่เหมาะสมของชุมชนเมือง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 2

วรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความหมายของเมืองและขอบเขตเมือง

คำว่า “เมือง” ในประวัติศาสตร์กรีกและโรมัน หมายถึง บริเวณที่อยู่ในเขตกำแพงเมืองเท่านั้น ในประเทศอังกฤษเคยหมายถึง บริเวณท้องที่ตำบลหนึ่งซึ่งเป็นอาณาเขตการปกครองขององค์บิชอป หรือขององค์กษัตริย์ ในอเมริกา หมายถึง บริเวณที่อยู่ในท้องที่ปกครองและดำเนินการของเทศบาลตามกฎหมาย ในออสเตรเลียและแคนาดา หมายถึง ขอบเขตอำนาจขององค์ประกอบท้องถิ่น (เทศบาล) สำหรับไทยเรานั้นรู้สึกว่าจะใช้กันอย่างกว้างขวางมาก เช่นคำว่า เมืองไทย หมายถึงบริเวณทั้งประเทศเลยทีเดียว ซึ่งอาจจะหมายความแคบลงไป ในเขตของจังหวัดก็ได้ เช่นคำว่า เมืองตาก เมืองชลบุรี เป็นต้น แต่บางทีก็หมายความถึงเฉพาะชุมชนที่อยู่ในเขตที่เป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัดก็มี สำหรับคำว่า “เมือง” นี้ใช้ประกอบคำว่า “เทศบาล” เป็นเทศบาลเมือง ในพระราชบัญญัติระเบียบราชการบริหารแห่งอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2476 ซึ่งหมายความละเอียดลงไปถึงการบริหารเฉพาะชุมชน “ในเขตเทศบาล” ซึ่งเป็นที่ตั้งของศาลากลางจังหวัด หรือชุมชนตั้งแต่ 50,000 คน และอยู่กันอย่างหนาแน่นไม่ต่ำกว่า 2,000 คนต่อตารางกิโลเมตร (กรณีการ สุขเกษม : 2528 : 1)

ดังนั้น คำว่า “เมือง” อาจมีความหมายแตกต่างกันหลายอย่าง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายในการนำไปใช้ประโยชน์ในแต่ละสาขาวิชา เช่น

ความหมายทางด้านรัฐศาสตร์ หมายถึง ขอบเขตการปกครองควบคุมตามกฎหมาย ทั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการวางนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาและแก้ปัญหาต่าง ๆ

ความหมายทางด้านสังคมวิทยา กล่าวว่า เป็นที่ที่มีคนอยู่หนาแน่นในพื้นที่จำนวนหนึ่ง โดยต้องมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันทางด้านเศรษฐกิจ มีการปกครอง มีระบบสาธารณูปโภค ตลอดจนมีการประกอบศาสนกิจ เป็นต้น

ความหมายทางด้านเศรษฐกิจ คือ บริเวณที่มีคนตั้งถิ่นฐานรวมกันอยู่หนาแน่น และประกอบกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจที่ไม่ใช่เกษตรกรรม แต่เป็นการประกอบอาชีพเกี่ยวกับอุตสาหกรรม การค้าและบริการ

สำหรับประเทศไทย การตั้งถิ่นฐานในเขตสุขาภิบาล ถือว่าเป็นการตั้งถิ่นฐานในเมือง เพราะสุขาภิบาลจัดเป็นเมืองขนาดเล็ก ส่วนการตั้งถิ่นฐานนอกเขตสุขาภิบาลให้ถือว่า เป็นการตั้งถิ่นฐานในชนบท (นำพลย์ กิจจารักษ์กุล : 2528 : 114)

จากที่กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น ขอบเขตเมืองจึงมีการกำหนดมาช้านานแล้ว โดยเริ่มจากขอบเขตเมืองที่มองเห็นอย่างเด่นชัด เช่น กำแพงเมือง คูเมือง ต่อมาเมืองขยายตัวเจริญขึ้นขอบเขตของเมืองก็อาจขยายออกไปด้วยเช่นกัน โดยมีการระบุไว้ว่าขอบเขตเมืองขยายไปในทิศทางใด มีแนวอะไรบ้างเป็นตัวกำหนด ดังเช่นที่ปรากฏในราชกิจจานุเบกษา ประกาศจัดตั้งเขตเทศบาลและสุขาภิบาล พร้อมแผนที่ท้ายประกาศ ฯ ที่แนบมา

สรุปความหมายของคำว่า เมือง จากเอกสารการสอนชุดวิชา เศรษฐศาสตร์ภูมิภาคและเมืองของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดย วรวิมล หิรัญรักษ์ กล่าวว่า เมือง เป็นเขตชุมชนที่มีประชากรอาศัยอยู่ ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อย่างหนาแน่น เมืองเป็นเขตที่มีความเจริญกว่าบริเวณรอบนอกที่เป็นชนบท ประชากรที่อาศัยอยู่ในเมือง ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพที่ไม่ใช่เกษตรกรรม เมืองเป็นศูนย์กลางของการผลิต และการจำหน่ายสินค้าและบริการ ตลอดจนเป็นศูนย์กลางของตลาดและปัจจัยการผลิตที่สำคัญ เช่น แรงงานและคน เมืองจะเป็นศูนย์กลางของการคมนาคมขนส่ง การสื่อสารการบริหาร การปกครอง และศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ และเมื่อพิจารณาในแง่การปกครอง เมืองจะต้องมีอาณาเขตที่แน่นอน เพื่อสะดวกแก่การปกครองและการให้บริการด้านสาธารณูปโภคต่าง ๆ แก่ประชากรภายในเมือง เช่น การประปา การระบายน้ำเสีย การจำกัดขยะมูลฝอย เป็นต้น

2.2 องค์ประกอบของชุมชนเมือง

1. จำนวนประชากร (Population) บริเวณที่เป็นเมืองต้องมีประชากรมากพอสมควร ซึ่งแต่ละประเทศกำหนดไว้ต่างกัน เช่น เดนมาร์กกำหนดว่า เขตเมืองต้องมีประชากรไม่ต่ำกว่า 200 คน ไอร์แลนด์ไม่ต่ำกว่า 300 คน ฝรั่งเศสไม่ต่ำกว่า 2,000 คน สหรัฐอเมริกาไม่ต่ำกว่า 2,500 คน กรีซไม่ต่ำกว่า 10,000 คน เป็นต้น

สำหรับประเทศไทย ประชากรในเขตเทศบาลเมืองไม่ต่ำกว่า 10,000 คน และเทศบาลนครไม่ต่ำกว่า 50,000 คน ส่วนเทศบาลตำบลไม่ได้กำหนดจำนวนประชากรไว้

การใช้จำนวนประชากรมีข้อบกพร่องคือ บางชุมชนมีจำนวนประชากรมาก แต่มีระดับความเป็นเมืองต่ำ ขณะที่บางชุมชนมีจำนวนประชากรน้อย แต่มีระดับความเป็นเมืองสูง การใช้จำนวนประชากรเป็นเครื่องกำหนดนี้เป็นวิธีการทางด้านสถิติและประชากรศาสตร์ เพื่อให้เห็นภาพของเมือง

2. ความหนาแน่นประชากร (Density) ยังไม่มีความเห็นพ้องต้องกันในเรื่องความหนาแน่น เช่น เจฟเฟอร์สัน (Jefferson) เสนอว่า เมืองต้องมีความหนาแน่นไม่ต่ำกว่า 10,000 คน/ตารางไมล์ และต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ด้วย ส่วน วิลด็อกซ์ (Willdcox) เห็นว่า เมืองต้องมีความหนาแน่นไม่ต่ำกว่า 1,000 คน/ตารางไมล์ ถ้าอยู่ระหว่าง 100 - 1,000 คน เป็นชนบทและไม่ต่ำกว่า 100 คน เป็นหมู่บ้าน

สำหรับประเทศไทย กำหนดไว้ใน พ.ร.บ. เทศบาลว่า เทศบาลเมืองและเทศบาลนครต้องมีความหนาแน่นไม่ต่ำกว่า 3,000 คน/ตารางกิโลเมตร

3. ลักษณะการประกอบอาชีพ (Function) ของชุมชนเป็นความผูกพันกับโครงสร้างทางเศรษฐกิจระหว่างเศรษฐกิจขั้นพื้นฐาน และเศรษฐกิจไม่ใช่พื้นฐานของเมืองกับชนบทรอบเมือง ชุมชนเมืองต้องไม่มีอาชีพทางเกษตรกรรม ถ้ามีอาชีพทางเกษตรกรรมมากจัดเป็นชนบท

4. พื้นที่ที่กำหนดโดยตัวบทกฎหมาย เพื่อการบริหาร กฎหมายจะระบุว่าพื้นที่ใดเป็นเมือง พื้นที่ใดเป็นชนบท

นอกจากหลักเกณฑ์ดังกล่าวแล้วนักวิชาการบางท่าน ยังมีความเห็นว่าควรมีองค์ประกอบอื่นอีก เช่น เมืองต้องมีบริการสาธารณะที่เป็นการใช้เครื่องจักรกล (Mechanical Infrastructure) เช่น ระบบการระบายน้ำ การกำจัดน้ำเสีย การประปา อันเป็นภาระหน้าที่ของรัฐที่จะจัดหาให้ เมืองต้องมีสัญลักษณ์ของความมั่งคั่ง (A System of Wealth) ซึ่งมักจะปรากฏทางกายภาพ เช่น นครปารีสมีหอคอยไอเฟล นครซานฟรานซิสโกมีสะพานโกลเดนเกต เป็นต้น สิ่งก่อสร้างเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงการมีฐานะทางเศรษฐกิจ บางเมืองจะเห็นได้จากพระราชวัง วัด บ้าน หรืออาคารที่แสดงออกทางด้านวัฒนธรรม มีความเจริญบรรจง เมืองจะต้องมีลักษณะการดำรงชีวิตอย่างมีระเบียบแบบแผน มีกฎหมายสำหรับยึดถือปฏิบัติ

แม้ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งยังมีเหตุแต่สิ่งเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากหลักเกณฑ์และองค์ประกอบที่ใช้พิจารณากำหนดว่า ชุมชนใดเป็นเมืองและชุมชนใดเป็นชนบทจะเห็นได้ว่านอกจากเทศบาลแล้ว สุขาภิบาลเป็นชุมชนที่จัดเป็นเมืองได้เช่นกัน แม้ว่าจะมีความแตกต่างกันอยู่บ้าง ระหว่างสุขาภิบาลแต่ละแห่ง สุขาภิบาลบางแห่งมีความหนาแน่นของประชากรสูง มีรายได้ดีและเป็นพื้นที่ที่กฎหมายกำหนดให้มีการปกครองท้องถิ่นเช่นเดียวกับเทศบาล

2.3 วิวัฒนาการของเมือง (Urban Evolution)

Taylor (Keeble 1964:87) กล่าวถึงวิวัฒนาการของเมือง เมื่อพิจารณาจากลักษณะโครงสร้างภายในเมือง ซึ่งปรากฏเป็นรูปแนวถนน และการใช้ที่ดิน พบว่าวิวัฒนาการของเมืองมีอยู่ 4 ระดับคือ

1. ขั้นทารก (Infantile) เริ่มต้นในการรวมตัวเป็นชุมชนเมืองขนาดเล็ก ไม่มีการแบ่งแยกการใช้ที่ดินให้เห็นเด่นชัด
2. ขั้นวัยรุ่น (Juvenile) มีการแบ่งแยกการใช้ที่ดินเป็นบริเวณพักอาศัย แต่มีอุตสาหกรรมรวมอยู่ในครัวเรือน
3. ขั้นผู้ใหญ่ (Mature) โครงสร้างภายในแบ่งเป็นที่พักอาศัย พาณิชยกรรม และอุตสาหกรรมอย่างเห็นได้ชัด
4. ขั้นชรา (Senile) เป็นเมืองที่มีโครงสร้างภายในเสื่อมโทรม อันเนื่องมาจากการเติบโตเต็มที่ แต่ทั้งนี้วิวัฒนาการของเมืองไม่จำเป็นต้องปรากฏครบทุกขั้นตอนดังกล่าวแต่อย่างใด บางเมืองอาจมีวิวัฒนาการเพียงขั้นที่ 1 เท่านั้น ไม่เจริญต่อไป บางเมืองไม่มีความเสื่อมโทรมเพราะมีการพัฒนาการอยู่เสมอ

B.B.Dickinson (1947) เห็นว่าการที่เมืองหนึ่งเมืองใดมีความสำคัญมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับ การเจริญเติบโตทางด้าน

1. ความหนาแน่นของอาคาร
2. จำนวนประชากร
3. ความเจริญทางด้านการค้า การพาณิชย์

ทั้ง 3 ประการนี้จัดเป็นเครื่องวัดความเจริญของเมืองมากกว่าความได้เปรียบของทำเลที่ตั้งอย่างเดียว

แนวทางเกี่ยวกับการใช้ที่ดินในเมือง

Goodman (1968: 106-126) กล่าวถึงการศึกษาการใช้ที่ดินว่าต้องมีข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะที่ดิน (Land characteristics) และกิจกรรม (Activities) บนที่ดินในบริเวณที่วางผัง ข้อมูลเหล่านี้จะใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลรูปแบบการใช้ที่ดินที่ผ่านมาในอดีต และใช้เป็นกรอบสำหรับรูปแบบผังการใช้ประโยชน์ที่ดินระยะยาว ผังการใช้ที่ดินต้องประกอบด้วย ลักษณะ (character) คุณภาพ(quality) และรูปแบบ (pattern) ของสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ สำหรับกิจกรรมของประชาชนและองค์การต่างๆ ภายในพื้นที่วางผัง

การวางผังการใช้ที่ดินขึ้นอยู่กับ การคาดประมาณประชากรที่เชื่อถือได้ การคาดประมาณเศรษฐกิจที่มีเหตุผล และความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ ในเมือง วัตถุประสงค์เหล่านี้ไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Keable (1969: 99) กล่าวถึงการกระจายการใช้ที่ดินในเมือง โดยแบ่งพื้นที่ออกตามหน้าที่หลักเป็นสามส่วนคือ ศูนย์กลางเมือง ย่านอุตสาหกรรม และย่านที่พักอาศัย นอกจากนี้ยังจะผนวกส่วนที่สี่คือ ที่ว่าง โดยมีลักษณะการใช้ที่ดิน ทั้ง 4 ประการดังนี้

1. ศูนย์กลางเมือง คือพื้นที่ที่ใช้ในย่านการค้า การบริหารและการบริการทางสังคมบางประการ ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้จะรวมกันอยู่อย่างหนาแน่น และมีการก่อรูปที่ซับซ้อนเป็นศูนย์กลางการบริหารต่าง ๆ เท่าที่เมืองจะสนองตอบได้ ศูนย์กลางเมืองควรจะประกอบด้วยกิจกรรมที่สำคัญคือ ร้านค้าสำนักงาน ธนาคาร สถานที่ราชการ ห้างสรรพสินค้า พิพิธภัณฑ์ และโกดังเก็บสินค้า ฯลฯ

2. ย่านอุตสาหกรรม คือ บริเวณที่เป็นที่ตั้งประกอบกิจกรรมของอุตสาหกรรมการผลิต (Manufacturing industry) และอุตสาหกรรมบริการขนาดใหญ่ พร้อมทั้งเป็นที่ตั้งของสถานีจ่ายไฟฟ้าและแก๊ส

3. ย่านที่พักอาศัย คือ บริเวณสำหรับให้ประชากรอยู่อาศัย ซึ่งประกอบด้วยอาคารพักอาศัยแบบต่าง ๆ สวนขนาดต่าง ๆ รวมทั้งการใช้ที่ดินแบบต่าง ๆ เช่น ย่านการค้าประจำท้องถิ่น โรงเรียน

4. สำหรับที่ว่าง (Open space) ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในบริเวณที่พักอาศัย และพื้นที่ในโรงเรียน โรงพยาบาลและสถาบันต่าง ๆ สวนสาธารณะและสนามเด็กเล่น นอกจากนี้ยังมีที่ว่างบริเวณชานเมือง (Town periphery) ซึ่งส่วนใหญ่จะได้แก่ สวนผลไม้ สนามกอล์ฟ

2.5 การกำหนดที่ตั้งการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ

นักวิชาการทางผังเมืองหลายคน ได้ศึกษาเรื่องที่ตั้งของการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ และได้กำหนดแนวความคิด หรือหลักการในการพิจารณาเลือกพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการใช้ที่ดินแต่ละประเภท โดยมีหลักการคล้ายคลึงกันโดยทั่วไปคือ

1. ความสะดวกสบาย
2. ความสัมพันธ์กับบริเวณอื่น ๆ
3. มีพื้นที่เพียงพอ
4. ติดต่อกับการเดินทางสะดวก
5. ประหยัดการลงทุนพัฒนา
6. สามารถพัฒนาได้ตามความหนาแน่นของประชากรตามที่ต้องการ

ในการวางผังเมือง Chapin (1965: 370-375) ได้เสนอแนวความคิดการพิจารณาในการกำหนดที่ตั้งการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ โดยมีหลักการพิจารณาครอบคลุมในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ลักษณะภูมิประเทศ ทำเลที่ตั้ง-ขนาดพื้นที่ การคมนาคม-การเข้าถึง และ ความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับการใช้ที่ดิน (กิจกรรม) ประเภทอื่น ๆ ทั้งนี้จะได้พิจารณาเปรียบเทียบให้เห็นในลักษณะของความคล้ายคลึง และลักษณะของความแตกต่างของการใช้ที่ดิน 4 กลุ่มใหญ่ ซึ่งได้แก่ การใช้ที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัย การพาณิชย์กรรม การอุตสาหกรรมและการพักผ่อนหย่อนใจ-การศึกษา-วัฒนธรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. ลักษณะภูมิประเทศ โดยทั่วไปการใช้ที่ดินทั้ง 4 กลุ่ม เหมาะสมที่จะตั้งอยู่ในพื้นที่ราบความลาดชันไม่ควรเกินร้อยละ 5 มีระดับความสูงพอควรสามารถระบายน้ำออกจากพื้นที่ได้โดยสะดวก ทั้งนี้ควรสามารถปรับระดับดินได้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงมากนัก

อย่างไรก็ตาม สำหรับที่ดินเพื่อการอยู่อาศัยและการพักผ่อนหย่อนใจจะมีความยืดหยุ่นได้สูงกว่าการใช้ที่ดินประเภทอื่น ในกรณีของความลาดชัน (แต่ไม่ควรเกินร้อยละ 15)

2. ทำเลที่ตั้งและขนาดพื้นที่ โดยทั่วไปการใช้ที่ดินทั้ง 4 กลุ่ม อาจตั้งอยู่ในบริเวณกลางเมือง ชานเมือง หรือในบริเวณพื้นที่นอกเมือง ยกเว้นการใช้ที่ดินเพื่อการพักผ่อน-หย่อนใจ วิทยาลัยหรือศูนย์การศึกษา ซึ่งต้องการพื้นที่ขนาดใหญ่ ควรตั้งบริเวณชานเมืองหรือนอกเมือง สำหรับการใช้ที่ดินประเภทสถาบันทางวัฒนธรรม ควรตั้งอยู่ศูนย์กลางเมืองแต่อยู่นอกบริเวณที่มีราคาแพง

พื้นที่ที่มีรูปร่างที่ดินไม่ปกติ หรือเป็นหัวขนานล่าคลง เป็นที่ระบายน้ำตามธรรมชาติเป็นที่เหมาะสมในการเพิ่มเป็นพื้นที่ว่างของเมือง เพื่อใช้ประโยชน์เป็นพื้นที่คันและพื้นที่เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ

สำหรับการใช้ที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรม นั้น การตั้งอยู่ในย่านกลางเมือง ชานเมือง หรือในบริเวณพื้นที่รอบนอกเมืองนั้น จะขึ้นอยู่กับประเภทของอุตสาหกรรมเป็นสำคัญ โดยจะต้องพิจารณาในด้านผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (มลภาวะ) ขนาดพื้นที่ที่ต้องการ การประหยัดจากผลกระทบภายนอกและผลกระทบจากการรวมกลุ่มตลอดจนค่าขนส่ง

3. การคมนาคมและการเข้าถึง การคมนาคมและการเข้าถึงที่สะดวกถือเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการใช้ที่ดินทั้ง 4 กลุ่ม อย่างไรก็ตามระดับของความสำคัญ/ความจำเป็นของการคมนาคมและการเข้าถึงโดยเส้นทางสายหลักแตกต่างกันออกไป

การใช้ที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรมและการพาณิชย์กรรมค้าส่ง มีความจำเป็นที่ต้องเข้าถึงโดยสะดวกและควรอยู่ติดถนนสายหลัก โดยเฉพาะอุตสาหกรรมควรมีเส้นทางเชื่อมโยงโดยสะดวกเพื่อการขนส่งสินค้า-วัตถุดิบ เช่น ทางถนน ทางรถไฟ ทางน้ำ และทางอากาศ เป็นต้น

การใช้ที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัย ควรอยู่ใกล้ถนนสายหลักและการขนส่งมวลชน ซึ่งมีการเชื่อมโยงไปสู่ที่ทำงานและที่พักผ่อนหย่อนใจ อย่างไรก็ตามไม่ควรให้มีระบบถนนสายหลักผ่านเข้าไปในย่านพักอาศัยโดยตรง

4. ความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับการใช้ที่ดิน (กิจกรรม) ประเภทอื่น การใช้ที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัยทั่วไปจะมีสัดส่วนมากกว่าการใช้ที่ดินประเภทอื่นในเมืองโดยเปรียบเทียบ และจะมีการกระจายตัวอยู่ตามบริเวณต่าง ๆ ทั่วเมือง ด้วยเหตุผลที่ว่าประชาชนเป็นพื้นฐานสำคัญของการผลิตและการบริโภค ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญแก่ความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างการใช้ที่ดินอยู่อาศัยกับการใช้ที่ดินประเภทอื่น ๆ

ดังนั้นย่านที่อยู่อาศัยในบริเวณต่าง ๆ จึงควรมีความสะดวกในการเข้าถึง และมีความเชื่อมโยงกับกิจกรรมของประชาชน เช่น ร้านค้า ที่พักผ่อนหย่อนใจและการให้บริการทั้งด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการรวมทั้งแหล่งงานเพื่อให้อยู่ในระดับและในรัศมีการเดินทางที่เหมาะสม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.6 ปัจจัยในการเจริญเติบโตของเมือง

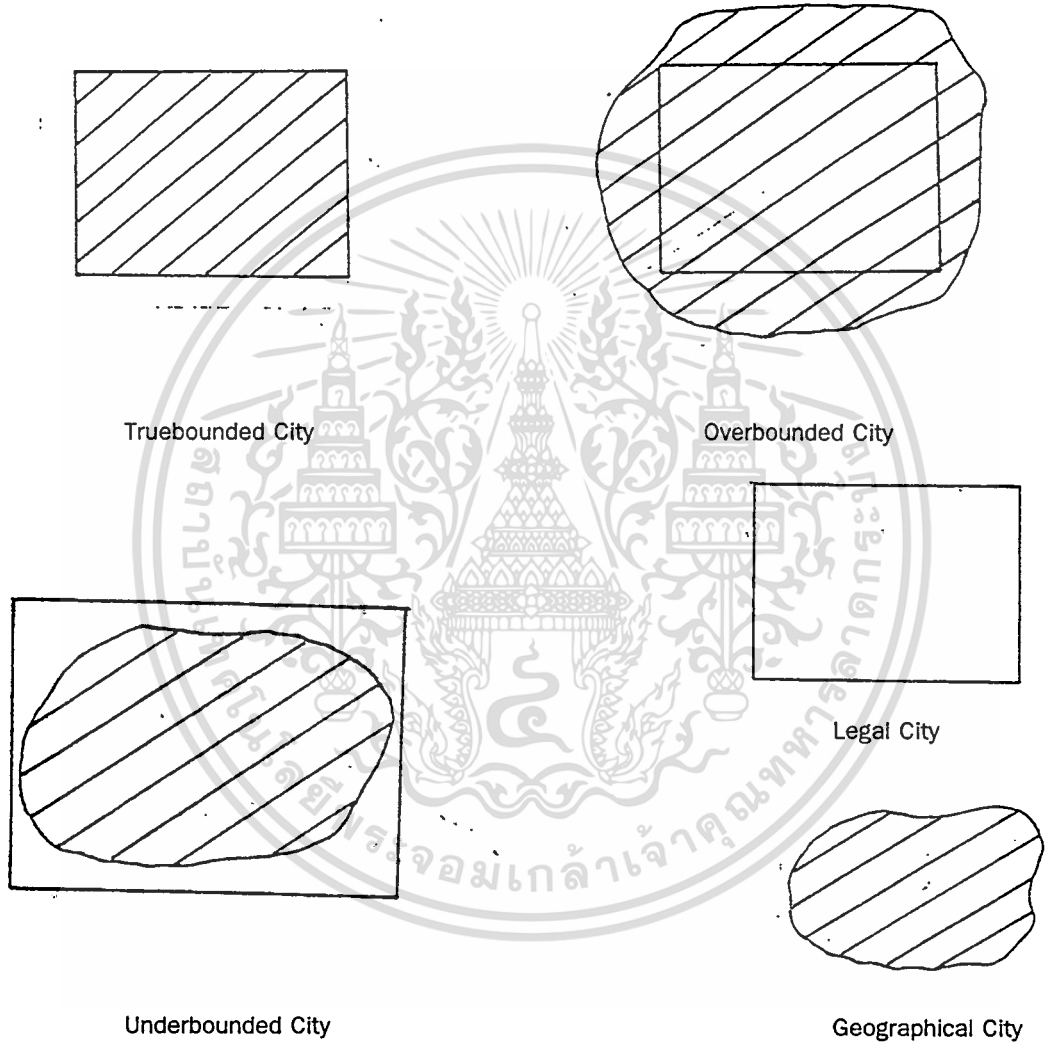
เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปแล้วว่า มีปัจจัยหลายประการที่ทำให้เมืองมีการเจริญเติบโตและขยายตัวต่อไปปัจจัยดังกล่าวครอบคลุมทั้งในด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม ประชากร การเมือง ตลอดจนเทคนิคและวิทยาการ W.Thomson ได้เสนอแนวคิดที่ว่า ปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนให้เกิดการขยายตัวของเมือง ได้แก่ (W.Thomson 1965:21-24 อ้างในประจักษ์ ศกุนตะลักษณ์ 2531: 93)

1. การมีอุตสาหกรรมและสาขาการผลิตหลากหลายชนิดปรากฏอยู่ในเขตเมือง
2. มีการลงทุนประเภทบริการโครงสร้างพื้นฐานในเขตเมืองเป็นจำนวนมากมหาศาลทำให้ต้นทุนของการบริการสาธารณะดังกล่าว มีราคาถูกลงที่จะดึงหน่วยผลิตสำคัญและประชากรเอาไว้ในเขตเมือง
3. เมื่อเมืองขยายตัวใหญ่ขึ้น ทรัพยากรมนุษย์จำนวนมากขึ้นจะถูกใช้ในการผลิตบริการประเภทต่าง ๆ ซึ่งเท่ากับเป็นการสร้างอุปสงค์สำหรับบริการเหล่านั้นในตัวเอง โดยอาศัยการเพิ่มขึ้นของประชากรและรายได้
4. เมืองใหญ่มีความได้เปรียบทางด้านขนาดในการขยาย หรือก่อให้เกิดอุตสาหกรรมใหม่ ๆ ได้ง่ายกว่าเมืองเล็ก
5. ระบบอำนาจการเมืองมักจะให้ความสำคัญแก่เมืองใหญ่มากกว่าในเมืองเล็ก โดยเปรียบเทียบ

นักภูมิศาสตร์เชื่อว่า เมืองย่อมมีวิวัฒนาการและขยายตัวได้เช่นเดียวกับสิ่งมีชีวิต การขยายตัวของเมืองจะสังเกตได้จากเพิ่มขึ้นของประชากรและมีความซับซ้อนด้านการใช้ที่ดิน พบว่าเมืองแต่ละเมืองจะมีความแตกต่างด้านที่ตั้งและสภาวะแวดล้อม จำนวนพลเมือง ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ กิจกรรมภายในเมือง แต่สิ่งที่เหมือนกัน คือ ส่วนประกอบทางกายภาพของเมือง เช่น ถนนหนทาง อาคารบ้านเรือน ท่าเลที่ตั้งของกิจกรรม ฯลฯ มีการขยายตัวต่างกัน บางเมืองมีการขยายตัวเต็มพื้นที่ทางการปกครอง(Truebounded City) ซึ่งเป็นไปได้ยาก บางเมืองขยายตัวเร็วเกินกว่าพื้นที่ทางการปกครอง(Overbound City) บางเมืองมีพื้นที่กว้างเกินไป การขยายตัวไม่เต็มพื้นที่ (Underbounded City) การปรับตัวระหว่างประชากรและกิจกรรมที่เพิ่มขึ้นกับขนาดของพื้นที่ทำให้เมืองมีรูปร่างและโครงสร้างต่างกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2
 แสดงรูปแบบการขยายตัวของเมืองระหว่างพื้นที่จริง(ทางภูมิศาสตร์)
 กับพื้นที่เขตการปกครอง

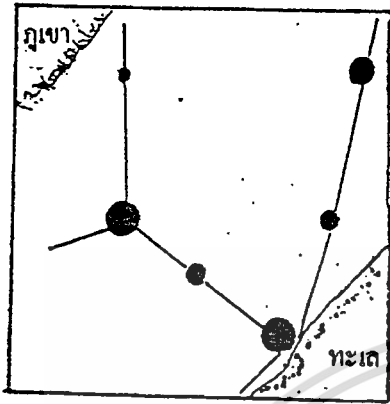
เมืองในสภาพต่าง ๆ

นอกจากนี้การขยายตัวของเมือง ก็ยังมีความสัมพันธ์กันระหว่างเมือง ตามรูปแบบการตั้งถิ่นฐานอีกด้วย ความสัมพันธ์ด้านการตั้งถิ่นฐานแต่ละเมืองมีความสัมพันธ์ในแนวตั้ง (Vertical arrangements) เป็นการจัดลำดับขนาดของเมือง กับความสัมพันธ์ตามแนวราบ (Horizontal arrangements) เป็นการศึกษาขนาดและระยะทางการขยายตัว ซึ่งมี 3 ประการคือ การตั้งถิ่นฐานของเมืองตามแนวยาวตามเส้นทางคมนาคม (A linear pattern) การตั้งถิ่นฐานของเมืองแบบรวมกลุ่ม (A cluster pattern) เป็นการเติบโตแบบรวมกลุ่มตามแหล่งทรัพยากร และการตั้งถิ่นฐานของเมืองแบบกระจัดกระจาย (A uniform pattern) เป็นเมืองที่มีขนาดใหญ่เป็นศูนย์กลาง

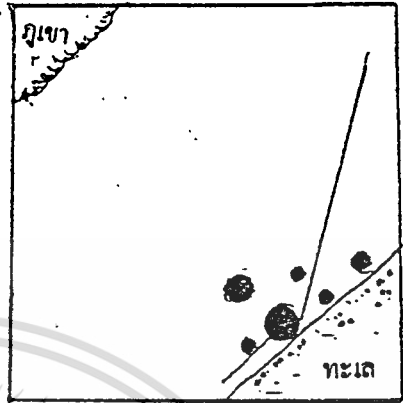
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3

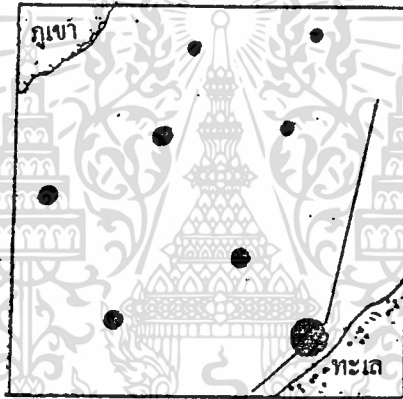
แสดงรูปแบบการตั้งถิ่นฐานของเมือง

A Linear pattern

A Cluster pattern

A Uniform pattern

2.7 แนวความคิดการพัฒนาชุมชนใหม่ (New Community Development)

เป็นแนวคิดที่มาจากประเทศสหรัฐอเมริกาที่ต้องการพัฒนาชุมชนใหม่ (New Community) เพื่อแก้ไขปัญหาการขยายตัวของเมือง ที่ได้ทำลายสภาพแวดล้อมและสร้างปัญหาต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นกับสังคม ซึ่งมีแนวโน้มจะขยายตัวออกไปสู่เขตชานเมืองตลอดเวลา ซึ่งโดยหลักการทั่วไปของการพัฒนานั้นกำหนดให้ชุมชนเมืองใหม่ต้องมีพื้นที่ไม่น้อยกว่า 2,000 เอเคอร์ หรือ 5,000 ไร่ มีการจัดเตรียมแผนพัฒนาในด้านต่าง ๆ ให้เพียงพอต่อการให้บริการและอยู่ภายใต้ข้อกำหนดของโครงการพัฒนาชุมชนเมืองใหม่ด้วยซึ่งมีแนวทางการพัฒนาดังนี้

1. จัดทำแผนแม่บท (Master Plan) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของชุมชนใหม่ (New Community) ซึ่งประกอบด้วยการวางแผนการใช้ที่ดิน (Land Use Planning) และการวางแผนโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ เพื่อให้บริการชุมชน ซึ่งการวางแผนต้องการความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด ระหว่างนักพัฒนาและหน่วยงานส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ

2. มีความเพียงพอในตัวเอง และการตัดสินใจด้วยตนเอง (Selfsufficiency And Self-determination) ความเพียงพอหมายความว่า ต้องมีขนาดพื้นที่ใหญ่เพียงพอ เพื่อสนับสนุนระบบการบริหารและการบริการต่างๆที่ซับซ้อนได้ เช่น ขนาดพื้นที่เพื่อรองรับอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม ที่อยู่อาศัย สวนสาธารณะ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาติให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สถานที่พักผ่อนหย่อนใจอื่นๆ และสถาบันต่าง ๆ ส่วนการตัดสินใจด้วยตนเอง หมายความว่าชุมชนต้องมีการจัดรูปการปกครองตนเองในลักษณะการปกครองท้องถิ่น

3. มีโอกาสเลือกที่อยู่อาศัยและความแตกต่างทางสังคม (Housing Choice and Social Diversity) มีโอกาสเลือกที่อยู่อาศัยหมายความว่า ภายในชุมชนใหม่จะมีอาคารที่อยู่อาศัยหลายรูปแบบเพื่อให้บริการแก่ผู้อยู่อาศัย ส่วนความแตกต่างทางสังคมเป็นความแตกต่างกันในหน้าที่การงาน และความรับผิดชอบต่อสังคมมากกว่าความแตกต่างในด้านเศรษฐกิจ รายได้หรืออื่น ๆ

4. มีการป้องกันและอนุรักษ์สภาพสิ่งแวดล้อม (Environment Preservation and Protection) ซึ่งแผนพัฒนาชุมชนใหม่ (New Community) จะมีการคำนึงสภาพสิ่งแวดล้อมโดยกำหนดมาตรการป้องกันอนุรักษ์ เพื่อลดภาวะมลพิษต่างๆที่เกิดขึ้นจากการเจริญเติบโตของเมือง ควรกำหนดพื้นที่ป้องกันการรุกล้ำและขยายตัวของเมืองไว้ด้วย

5. กำหนดให้มีการออกแบบผังชุมชนเมือง (Commitment to Urban Design) เป็นการออกแบบผังชุมชนในด้านต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับแผนแม่บท (Master Plan)

6. สะดวกในการเข้าถึงและการเคลื่อนย้าย (Easy of Access and Movement) เป็นการเตรียมการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกสบายต่าง ๆ ให้สอดคล้องกัน และอยู่ใกล้กับชุมชนที่อยู่อาศัยเพื่อลดการเดินทางด้วยรถยนต์ให้น้อยลง ชุมชนใหม่เน้นการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ด้วยการเดินเท้า

แนวความคิดพัฒนาชุมชนเมืองใหม่ (New Community Development Concept) นี้ ประเทศต่าง ๆ ได้พยายามนำเอาแนวความคิดดังกล่าวไปประยุกต์ใช้กำหนดรูปแบบการพัฒนาชุมชนเมืองใหม่ของตนเองอย่างกว้างขวาง และโดยหลักการพัฒนาที่กล่าวมานี้หน้าที่จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนพัฒนาเทศบาลและสุขาภิบาลได้

2.8 ทฤษฎีแหล่งกลางชุมชน (Central Place Theory)

Christaller.(1933) (Kariel 1974 : 245) เสนอแนวความคิดเรื่อง ทฤษฎีศูนย์กลาง(Central Place Theory) โดยอธิบายระบบชุมชนในลักษณะความสัมพันธ์ของขนาด จำนวน และการกระจายตัวของเมือง จากการศึกษาชุมชนในภาคใต้ของเยอรมัน โดยที่ชุมชนจะเป็นแหล่งกลาง(Central Place) ของภาคในการบริการสินค้าแก่พื้นที่โดยรอบ ชุมชนในพื้นที่จะมีขนาดแตกต่างกันตามหน้าที่ของการบริการและจำนวนกิจกรรมในชุมชน (Hierarchical Functions) กล่าวคือ ชุมชนขนาดใหญ่จะมีจำนวนกิจกรรมมากกว่า และมีเขตการให้บริการกว้างขวางกว่าชุมชนขนาดเล็ก ภายใต้สมมุติฐานว่า

1. ให้พื้นที่ในภาคมีลักษณะเหมือนกันทุกประการ คือเป็นที่ราบที่เหมาะสมแก่การตั้งถิ่นฐาน
2. มีการกระจายตัวของประชากรในพื้นที่เท่า ๆ กัน
3. ประชากรมีความต้องการสินค้าและมีระดับกำลังซื้อเท่าเทียมกัน
4. การคมนาคมติดต่อในพื้นที่ทุกจุดได้รับความสะดวกเท่ากัน

จากข้อสมมุติทั้งหมดทำให้ชุมชนซึ่งเกิดจากการรวมตัวของกิจกรรมทางการค้า และบริการกระจายอยู่สม่ำเสมอในพื้นที่และให้บริการแก่พื้นที่โดยรอบซึ่งเป็นเขตเกษตรกรรม ดังนั้น พื้นที่ตลาด (Trading Areas) ซึ่งเป็นขอบเขตการให้บริการ (Range) สินค้าในชุมชนจะมีขนาดเท่ากันของ (Beavan 1977 : 21) โดยเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปเผยแพร่

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จะวัดได้จากจำนวนลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการซึ่งทำให้กิจการค้าดำรงอยู่ได้ และจากจำนวนระยะทางที่ห่างจากชุมชนออกไปไกลสุดที่ลูกค้าพอใจจะเดินทางเข้ามาใช้บริการ การที่ระยะการเดินทางออกจากศูนย์กลางของชุมชน จะมีระยะทางเท่ากันทุกทิศทางทำให้พื้นที่ตลาดมีรูปร่างเป็นวงกลมมีขนาดเท่ากันทุกแห่งและมีอาณาเขตติดต่อกันหมด รูปร่างของวงกลมทำให้พื้นที่บางส่วนไม่อยู่ในพื้นที่ตลาดของชุมชนใดจึงปรับพื้นที่ตลาดให้เป็นรูปหกเหลี่ยม (Hexagon) เพื่อจะได้ครอบคลุมทุกจุดในพื้นที่รูปหกเหลี่ยมจะมีขนาดแตกต่างกันตามชนิดของสินค้า และเขตการให้บริการของแต่ละชุมชน สินค้าประจำวัน (Convenience Goods) พบได้ในชุมชนทุกขนาดและมีเขตการให้บริการเล็กกว่าสินค้านำระดับสูง (Shopping Goods) ซึ่งมีอยู่เฉพาะในชุมชนขนาดใหญ่ ชุมชนที่มีสินค้านำระดับสูงอยู่มากกว่าชุมชนอื่น จึงเป็นชุมชนที่มีขนาดใหญ่ที่สุดและมีเขตการให้บริการกว้างที่สุดของพื้นที่ ชุมชนขนาดเล็กต้องพึ่งพาสินค้าและบริการระดับสูงจากชุมชนขนาดใหญ่กว่า รูปหกเหลี่ยมจึงวางตัวซ้อนกันอยู่ โดยชุมชนที่มีเขตการให้บริการขนาดเล็กซ้อนอยู่ในเขตการให้บริการของชุมชนขนาดใหญ่

ทฤษฎีของ Christaller มีข้อวิจารณ์ว่า มีบางส่วนซึ่งไม่สามารถปรับใช้กับสภาพที่เป็นจริงเนื่องจากข้อสมมุติฐานที่ใช้ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง กล่าวคือ

1. พื้นที่แต่ละแห่งมีสภาพความแตกต่างกันไปตามลักษณะภูมิประเทศ และไม่สามารถจะใช้ประโยชน์ได้ทุกแห่ง

2. การกระจายตัวของประชากรในแต่ละพื้นที่ย่อมแตกต่างกัน

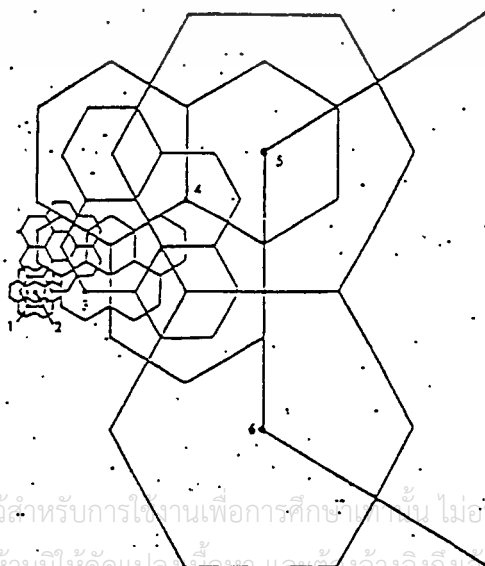
3. การขนส่งแต่ละเส้นทางคมนาคมจะเสียค่าใช้จ่ายไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับลักษณะเส้นทางและวิธีการขนส่ง

4. พื้นที่ตลาดจะไม่เป็นรูปหกเหลี่ยม แต่จะมีขอบเขตไม่แน่นอนคาบเกี่ยวกันไป

อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีศูนย์กลางยังมีประโยชน์ในการอธิบายลักษณะความสัมพันธ์ของขนาดจำนวนและการกระจายตัวของชุมชน โดยเปรียบเทียบกับเขตการให้บริการ จำนวนและประเภทกิจกรรมภายในชุมชน อันเป็นพื้นฐานของการจัดลำดับความสำคัญของชุมชน

ภาพที่ 4

แสดงแหล่งกลางของ Christaller จากอันดับเล็กไปหาใหญ่

- 1 ตลาดในหมู่บ้าน
- 2 ศูนย์กลางตำบล
- 3 ศูนย์กลางอำเภอ
- 4 ศูนย์กลางจังหวัด
- 5 ศูนย์กลางควมเล็ก
- 6 ศูนย์กลางภาค
- 7 ภูมิภาคมหานคร

นอกจากนี้ Christaller ยังได้แบ่งประเภทชุมชนจากเขตการให้บริการออกเป็น 7 ประเภท (Haggett 1972: 367) คือ

1. Regional Capital City มีจำนวนชุมชน 1 แห่ง ขนาดประชากรมากกว่า 500,000 คนมีระยะห่างจากชุมชนขนาดเดียวกัน 187 กิโลเมตร
2. Provincial Head City มีจำนวนชุมชน 2 แห่ง ขนาดประชากรประมาณ 100,000 คนมีระยะห่างจากชุมชนขนาดเดียวกัน 109 กิโลเมตร
3. State Capital มีจำนวนชุมชน 6 แห่ง ขนาดประชากรประมาณ 35,000 คน มีระยะห่างจากชุมชนขนาดเดียวกัน 63 กิโลเมตร
4. District City มีจำนวนชุมชน 18 แห่ง ขนาดประชากรประมาณ 10,000 คน มีระยะห่างจากชุมชนขนาดเดียวกัน 36 กิโลเมตร .
5. County Seat มีจำนวนชุมชน 54 แห่ง ขนาดประชากรประมาณ 4,000 คน มีระยะห่างจากชุมชนขนาดเดียวกัน 21 กิโลเมตร
6. Township Center มีจำนวนชุมชน 162 แห่ง ขนาดประชากรประมาณ 2,000 คน มีระยะห่างจากชุมชนขนาดเดียวกัน 13 กิโลเมตร
7. Market Town มีจำนวนชุมชน 486 แห่ง ขนาดประชากรประมาณ 1,000 คน มีระยะห่างจากชุมชนขนาดเดียวกัน 7 กิโลเมตร

2.9 ทฤษฎีแหล่งที่ตั้ง (Location Theory)

Losch (1943) (Smith 1971 : 130) เสนอแนวความคิดเรื่อง ทฤษฎีแหล่งที่ตั้งโดย Losch ศึกษาตลาดการผลิตเบียร์แห่งหนึ่งในชนบท โดยใช้หลักการของพื้นที่ตลาด (Market Area) ในทางเศรษฐศาสตร์ มาอธิบายความแตกต่างของขนาดชุมชนสินค้าเบียร์ มีข้อสมมุติฐานให้พื้นที่ที่มีลักษณะเหมือนกันเช่นเดียวกับ Christaller คือ

1. ที่ตั้งทุกแห่งจะต้องให้ประโยชน์แก่ผู้ผลิตในแง่ผลกำไรมากที่สุด และแก่ผู้บริโภคในแง่ผลประโยชน์ที่ได้รับสูงสุด
2. ที่ตั้งแหล่งผลิตจะต้องเข้าครอบครองพื้นที่ทุกจุด ทำให้หน่วยผลิตเกิดขึ้นเต็มพื้นที่
3. ผลกำไรที่หน่วยผลิตได้รับเป็นกำไรปกติ (Normal Profit) คือ มีผลกำไรมากพอที่จะทำให้หน่วยผลิตดำรงอยู่ได้ แต่ไม่มากพอจะทำให้เกิดหน่วยผลิตใหม่
4. แหล่งทรัพยากร แหล่งผลิต หรือแหล่งขายจะต้องมีขนาดเล็กที่สุด และบริเวณที่เขตพื้นที่ตลาดเช่นกัน ผู้บริโภคยอมพอใจสินค้าจากหน่วยผลิตทั้งสองแห่งเท่า ๆ กัน

จากข้อสมมุติดังกล่าว พื้นที่ตลาดจึงเป็นวงกลม แต่มีพื้นที่บางส่วนอยู่นอกวงกลม จึงต้องปรับให้เป็นรูปหกเหลี่ยมเพื่อจะได้ครอบคลุมพื้นที่ทุกจุดสินค้าแต่ละประเภท จะได้พื้นที่ตลาดขนาดต่างกันและถ้านำพื้นที่ตลาดของสินค้าแต่ละประเภทในแต่ละชุมชนมาซ้อนลงบนแผนกราฟ จะพบว่า มีศูนย์กลางของสินค้าทุกรูปแบบรวมกันอย่างน้อย 1 แห่ง ศูนย์กลางนี้จะเป็นศูนย์กลางใหญ่ที่สุดของพื้นที่ซึ่งมีการผลิตทุกประเภท และศูนย์กลางที่มีจำนวนการผลิตรองลงมาจะเป็นศูนย์กลางขนาดรองลงไปตามลำดับ ทำให้ชุมชนมีขนาดต่างกัน ชุมชนที่เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อยู่ใกล้กับเส้นทางคมนาคมหลัก ซึ่งติดต่อกับศูนย์กลางขนาดใหญ่ของพื้นที่ มีพื้นที่ตลาดกว้าง จะเป็นชุมชนที่เจริญ (City Rich) ส่วนชุมชนที่ตั้งอยู่ห่างจากเส้นทางคมนาคมหลัก และมีพื้นที่ตลาดแคบจะเป็นชุมชนที่ด้อยความเจริญ (City Poor)

ทฤษฎีของ Losch มีข้อบกพร่องเช่นเดียวกับทฤษฎีของ Christaller คือส่วนหนึ่งไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง รูปร่างของพื้นที่ตลาดโดยทั่วไปจะไม่เป็นรูปหกเหลี่ยม และไม่สามารถแบ่งแยกได้โดยเด็ดขาด แต่จะมีรูปร่างต่างกันตามอาณาเขตทางการเมือง เส้นทางคมนาคม ลักษณะพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ความหนาแน่นของประชากร และทรัพยากรต่างๆ แต่ทฤษฎีนี้มีประโยชน์ในการอธิบาย ความแตกต่างของชุมชนในระดับต่าง ๆ โดยเฉพาะ

2.10 ทฤษฎีนิเวศวิทยาของเมือง

ทฤษฎีนี้มีแนวความคิด คือ เมืองเป็นผลมาจากการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของมนุษย์ แรงผลักดัน 2 ประการที่ทำให้เกิดการเจริญเติบโต คือ การแข่งขันกันทางเศรษฐกิจของมนุษย์และความมีอิทธิพลของเมือง ในการกำหนดวิถีชีวิตของประชาชน ที่อาศัยอยู่ในเมืองและบริเวณรอบ ๆ

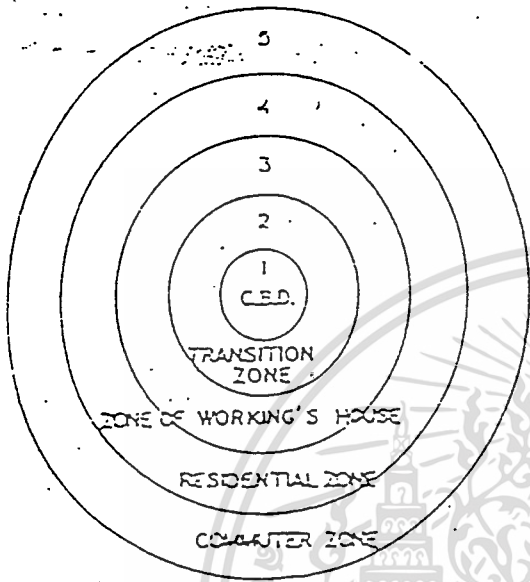
ทฤษฎีนิเวศวิทยาของเมืองได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการทางนิเวศวิทยาของเมือง (Urban Ecological Process) เป็นลักษณะที่เกิดจากการเจริญเติบโตของสังคมเมือง ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มีการเจริญเติบโตและการเสื่อมสลายควบคู่กันไปเสมือนหนึ่งเป็นสิ่งมีชีวิต (Organism) การเจริญเติบโตและการเสื่อมสลายของสังคมเมืองได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของเมืองไปตามสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและความต้องการทางเศรษฐกิจ โดยมีนักสังคมวิทยาหลายท่านได้ศึกษาและเสนอแนวความคิดไว้ แบ่งออกเป็นหลายกลุ่มด้วยกัน สำหรับการศึกษานี้ จะยกมาเฉพาะแนวความคิดทางทฤษฎีนิเวศวิทยาของเมืองที่มีชื่อเสียงโด่งดังมาก¹ ได้แก่

¹จาวรรรณ อ่างเกียรติ, "การศึกษากการเจริญเติบโตของชุมชนในจังหวัดปทุมธานี กรณีศึกษา : การใช้ประโยชน์ที่ดินชุมชนประชาธิปไตยและคลองบางเอ็กสาร" หน้า 10-13

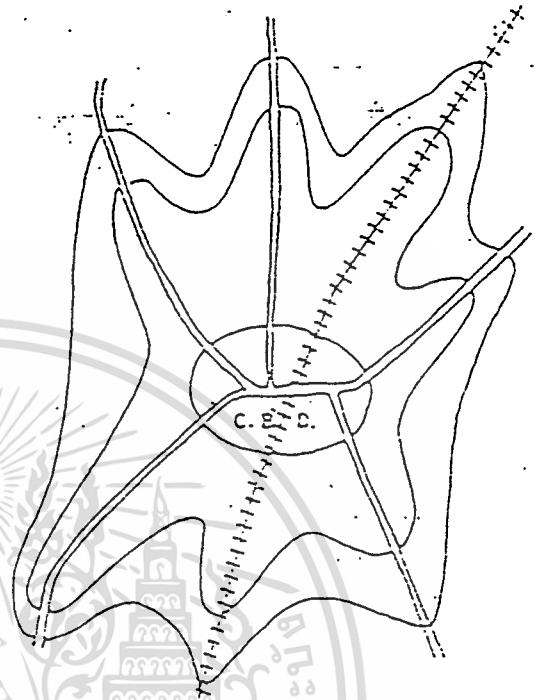
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5

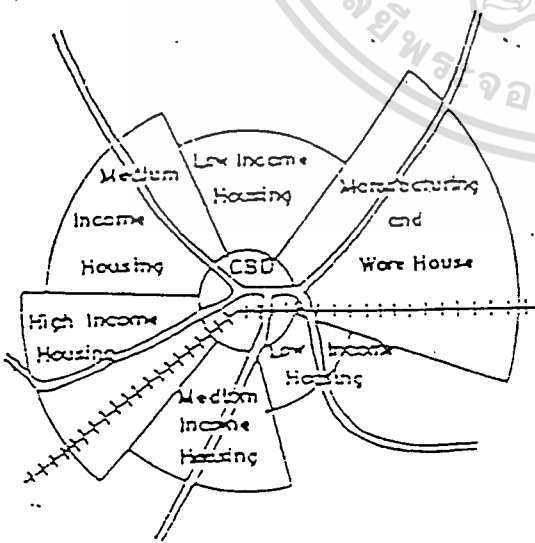
แสดงแบบจำลองรูปแบบของเมือง

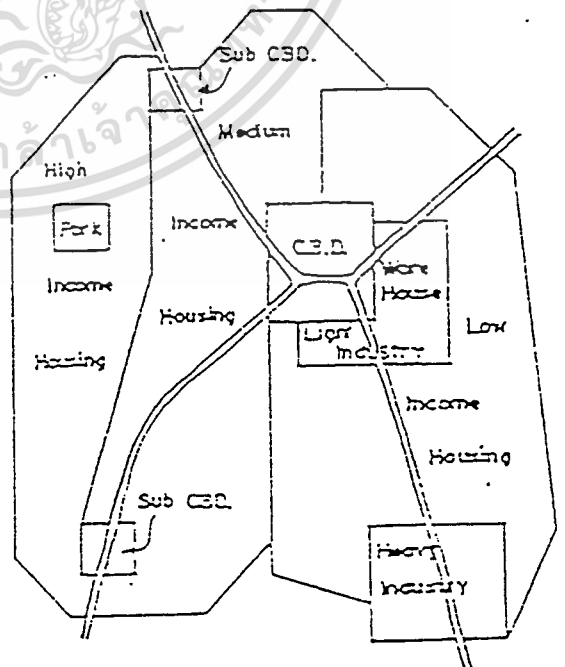
แบบจำลองรูปแบบเมืองแบบ Concentric Model

แบบจำลองรูปแบบเมืองแบบ Axial Development or Star Model

แบบจำลองรูปแบบเมืองแบบ Sectorial Model

แบบจำลองรูปแบบเมืองแบบ Multiple Nuclei Model

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่เอื้ออำนวยให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมีให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. Concentric Zone Concept

แนวความคิดนี้มาจากการศึกษาการเจริญเติบโตของนครชิคาโก ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยนักสังคมวิทยาชาวอเมริกัน ชื่อ Ernest W. Burgess ในปี 1952 ได้เสนอแนวความคิดว่าการขยายตัวของเมืองนั้นมีลักษณะเป็นรูปวงกลมขยายออกไปเรื่อยๆจากใจกลางเมืองตามการขยายตัวของกิจกรรมที่ขยายตัวออกไป โดยอาศัยผู้คนที่เคลื่อนย้ายออกไปเป็นวัฏกระทำหลักซึ่งกำหนดให้จุดศูนย์กลางของเมืองเป็นย่านธุรกิจกลาง (Central Business District or Loop) เป็นแกนเมือง ส่วนที่ถัดออกมาเรียกว่า ย่านกลางเปลี่ยนแปลง (Transition Zone) เป็นย่านที่มีกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งทางสังคมและทางเศรษฐกิจ และยังรวมไปถึงร้านค้า อาคาร และโรงแรม ตลอดจนสถานีสงและโรงงานอุตสาหกรรมเบา ย่านนี้เป็นย่านที่กิจกรรมประเภทที่อยู่อาศัยจะถูกบุกรุกให้ขยับขยายออกไป โดยการเข้าแทนที่ของธุรกิจและอุตสาหกรรม ถัดออกมาจะเป็นย่านพักอาศัยของชนชั้นกลาง (Residential Zone) ที่หลีกเลี่ยงสิ่งรบกวนและสภาพแวดล้อม รอบนอกสุดเป็นย่านคนเดินทางเข้า-ออกประจำ (Commuter's Zone) เป็นย่านพักอาศัยของคนที่มีฐานะดี ซึ่งทำงานอยู่ในใจกลางเมืองที่ต้องการคมนาคม ที่สะดวกรวดเร็วแก่การเดินทาง และบางส่วนจะกลายเป็นพื้นที่ชานเมือง

2. Axial Development Concept or Star Concept

เป็นแนวความคิดที่ว่าด้วย การขยายตัวของเมืองในลักษณะที่เมืองได้ขยายออกไป ตามเส้นทางคมนาคมขนส่ง (Access) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่ของระยะเวลาของการเข้าถึง ดังนั้น รูปแบบเมืองที่จะขยายตัวจึงถูกควบคุมโดยกิจกรรมของการขนส่ง แนวความคิดนี้เป็นการเสนอความคิดที่พัฒนาขึ้นจาก Concentric Zone Concept เพราะว่าการเข้าถึงเป็นจุดเดียวที่เป็นพื้นฐาน อย่างไรก็ตามการเข้าถึงในแง่ของเวลาที่มีความสำคัญพอๆกับระยะทาง เป็นที่ยอมรับกันว่า กิจกรรมในการขนส่งในทุกพื้นที่ของเมืองมีจำกัดและการเคลื่อนไหวจะอยู่ในถนนการขยายการใช้ที่ดินแต่ละชนิดจะเป็นไปตามถนนหลักโดยเฉพาะถนนที่ให้ความเร็วมากซึ่งเป็นผลให้เกิดรูปร่างคล้ายดาว (Star Shaped) ออกไป สำหรับ Built-up Area และจำนวนของแฉกดาวนั้นขึ้นอยู่กับจำนวนถนนที่สำคัญในเมือง ข้อจำกัดการขยายตัวตามถนนสายรัศมีก็คือ การแข่งขันในพื้นที่ที่ใกล้ศูนย์กลางกว่า

3. Sector Concept

โดยนักสังคมวิทยาชื่อ Homer Hoyt เชื่อว่าการขยายตัวของเมือง มิใช่มีลักษณะเหมือน Concentric Zone Concept ของ Burgess เสมอไป โดยพิจารณาเสริมถึงลักษณะของเส้นทางคมนาคมต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยในการขนส่งของกิจกรรมในเมืองที่มีแนวโน้มเป็นเส้นตรง จึงทำให้โครงรูปของเมืองมีลักษณะเหมือนพัดหรือรูปปลีที่แบ่งออกเป็นส่วน ๆ (Sectors) ในแต่ละส่วนของเมืองประกอบด้วยกิจกรรมและประชากรในพื้นที่ต่าง ๆ ที่ไม่จำเป็นต้องเป็นรูปวงกลมซ้อนกันเสมอไป กล่าวคือ บริเวณย่านอุตสาหกรรมไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นโดยรอบศูนย์กลางเมือง แต่อาจขยายโดยอาศัยทางรถไฟเป็นแนวหรือส่วนต่าง ๆ ไปตามแนวยาวออกสู่ชานเมือง ผู้มีรายได้สูงมีแนวโน้มอยู่รอบนอกออกไป และไกลจากย่านอุตสาหกรรม เขตรายได้ต่ำจะอยู่ใกล้ศูนย์กลางมากขึ้น การเพิ่มขึ้นของประชากรสังเกตได้จากการเคลื่อนที่ย้ายออกไปรอบนอกที่มีค่าใช้จ่ายสูง

4. The Multinucleus Concept

C.D.Harris และ E.L.Ullman นักสังคมวิทยาทั้งสองมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ศูนย์กลางของเมืองนั้นมิได้เกิดขึ้นมาจากที่แห่งเดียวกล่าวคือ เมืองนั้นมิได้ขยายตัวขึ้นโดยรอบอาณาบริเวณศูนย์กลางหรือย่านธุรกิจของเมืองแห่งเดียวแต่หากมีศูนย์กลาง (Nucleus) ของเมืองอยู่หลายแห่ง และเกิดการขยายตัวรอบ ๆ ศูนย์กลางเหล่านั้น ซึ่งอาจจะเป็นศูนย์การค้า ศูนย์การอุตสาหกรรม ย่านสถาบันราชการ หรือย่านที่พักอาศัย ที่อยู่ในเมืองนั้น ๆ เมืองจะเติบโตโดยรวมเอาศูนย์กลางสำคัญต่าง ๆ ไว้ด้วยกัน เมืองที่มีขนาดใหญ่มากขึ้นเท่าใดจะยิ่งมีการแบ่งแยกเป็นศูนย์กลางย่อยตามความชำนาญพิเศษเฉพาะของตน ไม่นับญาติให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นอกจากรูปแบบเมืองทั้ง 4 แนวความคิดดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีการแตกย่อยแนวความคิดออกไปอีกมากมาย เช่น Mono-Centric Concept, Bi-Centric Concept, Poly-Centric Concept หรือ Corridor Concept ซึ่งแต่ละแนวความคิดที่กล่าวมานี้จัดอยู่ในข่ายของทฤษฎีนิเวศวิทยาของเมืองทั้งสิ้น

2.11 ทฤษฎีขั้วการพัฒนา (Development Pole Theory)

ทฤษฎีขั้วการพัฒนาและศูนย์กลางการพัฒนามีชื่อเรียกหลายชื่อ แต่มีความหมายถึงสิ่งเดียวกัน เช่น Growth centre, growing point, core area, development nuclei ฯลฯ แนวความคิดนี้ เริ่มจาก Perroux ชาวฝรั่งเศส ได้สังเกตกระบวนการในการพัฒนาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจริง ๆ เขาพบว่าพัฒนาไม่ได้เกิดขึ้นทุกหนทุกแห่ง และไม่ได้เกิดขึ้นพร้อมกัน ความจริงการพัฒนาเกิดขึ้นเฉพาะแห่งเท่านั้น จึงเชื่อว่าการพัฒนานั้นจะต้องเริ่มที่จุดใดจุดหนึ่งก่อน (polarized) โดยเกิดพลังหลักในกระบวนการในการพัฒนาและทำให้เกิดการรวมตัวกันของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ณ จุดนั้น เนื้อหาทฤษฎีไม่ได้ มุ่งถึงการพัฒนาโดยเน้นพื้นที่ (Spatial development) แต่เน้นที่ตั้งของศูนย์กลางการพัฒนา ซึ่งจะถูกนำมาพิจารณาก่อนการดำเนินการใด ๆ

Pole มีความหมายถึงสภาพที่มีการกระจุกตัวกัน (Clustering หรือ Concentration) ณ จุดใดจุดหนึ่ง คล้ายกับเป็นยอดแหลมที่เกิดขึ้นบนพื้นที่ราบ ส่วนคำว่า “Polarization” หมายถึงกระบวนการที่ทำให้เกิด Pole และทำให้ Pole ขยายออกไป ส่วนคำว่า ขั้วความเจริญ (growth pole) นั้นเป็นจุดซึ่งความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเกิดขึ้น และแพร่ขยายไปทั่วระบบเศรษฐกิจ

ศูนย์กลางความเจริญ ได้ถูกนำไปใช้ในเรื่องของโครงสร้างอุตสาหกรรมหลักกันมาก ซึ่งก่อให้เกิดความเติบโตทางเศรษฐกิจ และเกิดแรงกระตุ้นการพัฒนาพื้นที่โดยรอบได้รวดเร็ว Perroux ได้อธิบายถึงส่วนประกอบและคุณลักษณะของทฤษฎีขั้วการพัฒนาไว้ดังนี้

1. จะต้องอยู่ห่างไกลจากศูนย์อื่น ๆ และมีความสามารถที่จะเจริญเติบโตได้ด้วยตัวเอง
2. สามารถจะแทรกซึมเข้าไปยังส่วนภูมิภาคอื่น ๆ
3. จะต้องมีการอุปโภคและสาธารณูปการที่พร้อม
4. จะต้องอยู่ใกล้แหล่งวัตถุดิบ
5. สามารถจะส่งผลผลิตไปสู่ตลาด

ตามแนวคิดของทฤษฎีนี้ ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางและถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือ และการกำหนดนโยบายในการพัฒนาภาคในประเทศต่าง ๆ ทั้งที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนา สำหรับประเทศไทยได้นำเอาแนวความคิดนี้มาใช้เหมือนกัน ดังจะเห็นได้จากการประกาศกำหนดให้เมืองใหญ่ตามภาคต่าง ๆ เป็นเมืองหลัก เพื่อทำหน้าที่กระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค ตามที่ปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 และในฉบับที่ 5 ก็ได้กำหนดให้เมืองใหญ่รองลงมาเป็นเมืองศูนย์กลางความเจริญของภาค เพื่อทำหน้าที่ช่วยกระจายความเจริญ รองจากเมืองหลักอีกทีหนึ่ง เพื่อป้องกันมิให้เกิดการกระจุกตัวอยู่เพียงเมือง ๆ เดียวของภูมิภาค จนทำให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาได้ สำหรับพื้นที่ที่ศึกษาที่เลือกมาทำการศึกษาในครั้งนี้ เป็นเมืองหลักของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีหน้าที่และบทบาทในแผนพัฒนาฯ เมืองหลักในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ ช่วยลดความแออัดของกรุงเทพมหานคร เนื่องจากเมืองหลักหรือจังหวัดชลบุรี มีแนวโน้มการเจริญเติบโตที่สูงมาก และรูปแบบการพัฒนาพื้นที่ใช้ทางการเกษตร หากแต่เป็นการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ดร.ประเสริฐ วิทยารัฐ ได้เขียน หัวข้อความเจริญ (Growth Pole) สำหรับประเทศไทย ว่าควรให้ความสนใจเมืองขนาดเล็กที่มีลักษณะยังไม่เป็นเมืองอย่างแท้จริง แต่เป็นลักษณะกึ่งเมือง (Semi Urban Center) ได้แก่ ชุมชนระดับสุขาภิบาล (เพราะเป็นชุมชนกึ่งเมืองที่ประชากรชนบทเข้ามาติดต่อและรับบริการบ่อยที่สุด และมีความเป็นอยู่ใกล้เคียงกับชนบทมากที่สุดเช่นกัน อีกประการหนึ่งชุมชนนี้มีการกระจายอยู่มากมายตามพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งเป็นบริเวณที่ประชากรส่วนใหญ่อาศัยอยู่ โอกาสในการกระจายบริการต่าง ๆ ให้เข้าถึงประชาชนส่วนใหญ่จึงน่าจะได้ผลดีกว่าไปกำหนดเมืองที่มีขนาดใหญ่กว่าขึ้นไป)

2.12 กฎการเรียงลำดับตามขนาดของเมือง (Rank Size Rule)

ขนาดของเมืองเกี่ยวกับระดับการพัฒนาภาค โดยเมืองที่มีขนาดใหญ่หลายๆจะเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจจากการเน้นเกษตรกรรมมาเป็นอุตสาหกรรมได้ง่ายขึ้น ทั้งนี้เพราะเมืองเป็นศูนย์กลางของภาค และเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาชนบทโดยรอบ ดังนั้นเมืองจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้การพัฒนาภาคเป็นไปอย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

ขนาดของเมืองทั่วไปจะมีหลายระดับ และในแต่ละเมืองจะมีหน้าที่แตกต่างกันไป ส่วนขนาดของเมืองที่เหมาะสม (Optimum city size) เป็นแนวคิดที่เชื่อว่า ถ้าสามารถกำหนดได้จะทำให้เกิดประโยชน์จากการรวมตัวของกิจกรรม เศรษฐกิจต่าง ๆ ในเมืองซึ่ง G.K.Zipt ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการวัดขนาดและการกระจายตัวของเมืองต่าง ๆ ในภาค โดยพิจารณาจากลำดับและขนาดของประชากรในแต่ละเมือง (Rank Size Rule) โดยถือหลักว่า ขนาดของเมืองซึ่งวัดจากจำนวนประชากร จะเป็นสัดส่วนกลับกันกับตำแหน่งของเมืองนั้น ๆ เมืองทุก ๆ เมืองสามารถนำมาเรียงลำดับตามขนาดของประชากร ประชากรของเมืองลำดับที่ r^{th} จะเป็น $1/r^{th}$ ของขนาดของเมืองใหญ่ที่สุด เช่น ลำดับที่ของเมืองอันดับที่ 3 จะมีขนาดของเมืองเป็น $1/3$ เท่าของเมืองที่ใหญ่ที่สุด มีสูตรในการคำนวณดังนี้

$$P_r = \frac{P_1}{r}$$

เมื่อ P_r = จำนวนประชากรของเมืองลำดับที่ r

P_1 = จำนวนประชากรของเมืองตามขนาดประชากรจากมากไปน้อย

r = ลำดับที่ของเมือง

ถ้านำเอาลำดับที่ของเมืองและจำนวนประชากรของเมืองต่างๆมาเขียนรูปแสดงรูปกราฟ จะได้กราฟเป็น 3 รูปแบบด้วยกันคือ

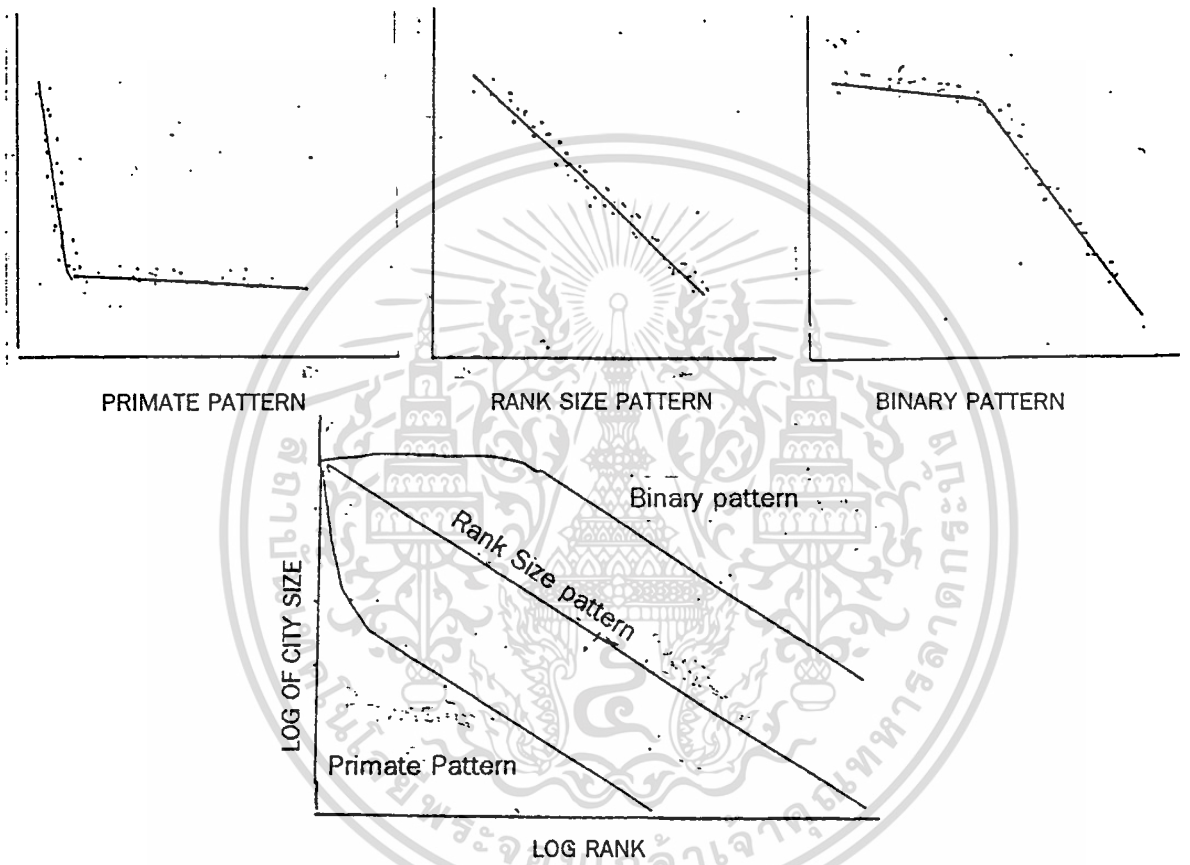
กรณีการเรียงลำดับตามขนาดของเมืองโดยเป็นไปตามกฎ Rank Size Rule ลักษณะกราฟจะเป็นเส้นตรง เรียกว่า Rank Size Pattern ส่วนในกรณีที่ไม่เป็นไปตามกฎ เช่น การกระจายของเมืองแบบเอกนคร (Primate city) ลักษณะกราฟจะเป็นเส้นโค้งอยู่ใต้เส้นเส้นตรง และการกระจายของเมืองในบางประเทศอาจอยู่ระหว่าง Rank Size Pole กับ Primate city เรียกว่า Intermediate Pattern หรือ Polyandry Pattern หรือ Binary pattern ลักษณะกราฟจะเป็นเส้นโค้งอยู่บนเส้นตรง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลจากการนำกฎการเรียงลำดับตามขนาดของเมืองนี้ไปใช้ในประเทศต่าง ๆ พบว่าเป็นจริงในประเทศที่พัฒนาแล้วและเป็นประเทศอุตสาหกรรม เพราะเป็นประเทศที่มักจะมีเมืองแต่ละเมืองได้พัฒนาในแง่ความเจริญทางเศรษฐกิจ และการขยายตัวของเมืองมีความใกล้เคียงกัน

ภาพที่ 6

แสดงรูปแบบการกระจายตัวของเมือง

2.13 งานศึกษาวิจัยเกี่ยวกับวิวัฒนาการของชุมชนเมือง

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการวิวัฒนาการเมือง มีทั้งการศึกษาเมืองในประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น อังกฤษและสหรัฐอเมริกากับการศึกษาเมืองในประเทศที่กำลังพัฒนา เช่น เมืองในกลุ่มประเทศลาตินอเมริกา เป็นต้น

การศึกษาวินิจฉัยวิวัฒนาการของเมืองในสหรัฐอเมริกาส่วนใหญ่ เป็นการศึกษาวินิจฉัยจากของจริง(Empirical studies) มีการศึกษาอย่างกว้างขวางนับตั้งแต่การศึกษาด้านนิเวศวิทยาเรื่องการบุกรุกเข้าแทนที่ (invasion-succession) จนกระทั่งตั้งทฤษฎีการขยายตัวของเมืองของ Hoyt (1964) ต่อมา Chapin และ Weiss (1962) ศึกษาปัจจัยที่มีต่อการวิวัฒนาการขยายตัวของเมืองในคาโลโรนาเหนือพบว่า วิวัฒนาการของเมืองจะเกิดขึ้นในพื้นที่ที่มีการคมนาคมดี ใกล้แหล่งงานขนาดใหญ่และมีการบริการอย่างทั่วถึง Blumenfeld (1959) พบว่า วิวัฒนาการของเมืองเริ่มที่ริมขอบของเมืองและขยายออกไปในลักษณะลูกคลื่น แต่ Garner (1960) ศึกษาวิวัฒนาการของเมืองซิด้าโก ระหว่างปี 1940-1956 โดยใช้อัตราการปลูกสร้างอาคารบ้านเรือนใหม่ ในแนวรัศมี

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รอบเมือง พบว่าการขยายตัวเมืองเป็นแบบกระโดดข้ามหลังกัน (leapfrogs) ระหว่างบริเวณชานเมืองซึ่งวางเป็นกฎเกณฑ์ตายตัวไม่ได้ บางครั้งคล้ายกับการขยายตัวถูกจับวางให้ไปตามแนวถนน การเจริญเติบโตจะไม่เกิดขึ้นเป็นรัศมีโดยรอบ แต่จะเกิดตามแนวเส้นทางแต่ละส่วนและมีรอยช่องว่างในระยะต่างกันจากศูนย์กลาง บริเวณที่มีการติดต่อกับศูนย์กลางดีที่สุดจะมีวิวัฒนาการมากที่สุด

Colin Clark ศึกษาวิวัฒนาการเมืองดีทรอยต์ โดยใช้ความคิดของ Harris และ Ullman ที่ว่าความหนาแน่นของประชากรจะลดน้อยลงในระยะที่ห่างจากศูนย์กลางเมือง บริเวณศูนย์กลางเมืองมีความหนาแน่นสูงสุดประมาณ 25,000 คน/ตารางไมล์ ระยะห่างออกมาความหนาแน่นประมาณ 10,000คน/ตารางไมล์ ขณะที่ชานเมืองมีความหนาแน่นเพียง 500 คน/ตารางไมล์ ความหนาแน่นจะเพิ่มมากขึ้นในระยะที่ห่างออกมาจากศูนย์กลางเดิมจนเกิดเป็นศูนย์กลางใหม่

ผลงานการวิจัยเกี่ยวกับเมืองของประเทศไทย

รายงานเกี่ยวกับระบบชุมชนภาคตะวันออกเฉียงของกรมการผังเมือง กระทรวงมหาดไทย (2526) ได้ศึกษาชุมชนระดับเทศบาลและสุขาภิบาล จำนวน 84 แห่ง เพื่อจัดลำดับความสำคัญของชุมชน ตามแนวคิดทฤษฎีแหล่งกลาง (Central place Theory) เกณฑ์ที่นำมาใช้คือ กำหนดตัวแปรด้านเศรษฐกิจ สังคม การขนส่ง การสื่อสารและการคมนาคม นำมาหาคะแนนและค่าน้ำหนัก เพื่อหาค่าความสำคัญของชุมชนประกอบกับการจัดลำดับชุมชนตามขนาดประชากร จากนั้นจึงจัดลำดับชุมชนให้สอดคล้องกับค่าความสำคัญตามบทบาท และหน้าที่ของกิจกรรมที่ปรากฏในแต่ละชุมชน โดยได้จัดลำดับชุมชนเป็น 6 ระดับ คือ

1. ชุมชนระดับที่ 1 ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของภาคและให้บริการแก่ชุมชนอื่นภายในภาค และมีบทบาทเป็นเมืองหลักของภาคคือ เทศบาลเมืองชลบุรี
2. ชุมชนระดับที่ 2 ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางระดับอนุภาค และถูกกำหนดให้เป็นเมืองรองของภาคมี 4 ชุมชนคือ เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา เทศบาลเมืองระยอง กำหนดให้เป็นเมืองรองเทศบาลเมืองจันทบุรี กำหนดให้เป็นศูนย์กลางของภาคตะวันออกเฉียง และเมืองพัทยาเป็นเมืองท่องเที่ยวระดับประเทศ
3. ชุมชนระดับที่ 3 ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางชุมชนระดับจังหวัด และเป็นชุมชนที่สามารถพึ่งพาตัวเองได้ มี 8 ชุมชน เป็นชุมชนระดับเทศบาล 6 แห่ง และเป็นสุขาภิบาล 2 แห่ง ซึ่งมีความเจริญใกล้เคียงกับชุมชนเทศบาลคือ สุขาภิบาลบ้านสวน และสุขาภิบาลแสนสุข (ซึ่งปัจจุบันเป็นเทศบาลแสนสุข)
4. ชุมชนระดับที่ 4 ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางระดับอำเภอ เป็นชุมชนที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ และให้บริการแก่ชุมชนอื่นในบริเวณใกล้เคียงมี 12 ชุมชน เป็นชุมชนระดับเทศบาล 4 แห่งและระดับสุขาภิบาล 8 แห่ง
5. ชุมชนระดับที่ 5 เป็นชุมชนที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ และใช้บริการจากชุมชนอื่นบางส่วน มี 32 ชุมชน เป็นชุมชนระดับเทศบาล 1 แห่ง และสุขาภิบาล 31 แห่ง
6. ชุมชนระดับที่ 6 เป็นชุมชนที่ไม่สามารถช่วยตนเองได้ ต้องพึ่งพาและใช้บริการจากชุมชนอื่น ๆ เนื่องจากมีความเสียเปรียบด้านที่ตั้ง โดยตั้งอยู่ห่างจากถนนสายหลักและการติดต่อไม่สะดวกเป็นชุมชนระดับสุขาภิบาลทั้งหมด 28 แห่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปี 2530 กองผังภาค กรมการผังเมือง ได้ศึกษาและจัดทำรายงานผังภาคตะวันออกเพื่อใช้เป็นแผนแม่บทในการพัฒนาพื้นที่และชุมชนของภาค เพื่อจัดทำกรวางผังเมืองรวม ผังพัฒนาชุมชนสุขาภิบาลและผังพัฒนาชนบท มีชุมชนทั้งเทศบาลและสุขาภิบาล จำนวน 95 แห่ง โดยจัดลำดับความสำคัญของชุมชนเป็น 5 ลำดับคือ

ชุมชนศูนย์กลางลำดับที่ 1 มี 1 ชุมชน คือ เทศบาลเมืองชลบุรี ซึ่งเป็นชุมชนที่ได้รับการกำหนดให้เป็นเมืองหลักของภาคตะวันออกในด้านโครงสร้างพื้นฐาน เป็นศูนย์กลางของการขนส่ง การบริการ การพาณิชย์กรรมและสังคมระดับภาค

ชุมชนศูนย์กลางลำดับที่ 2 มี 4 ชุมชน เป็นเทศบาล 3 แห่ง และเมืองพัทยา 1 แห่ง โดยเป็นชุมชนเมืองที่มีระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมสูงรองจากศูนย์กลางลำดับที่ 1 เป็นศูนย์กลาง เศรษฐกิจ พาณิชยกรรม บริการและการท่องเที่ยว ให้บริการแก่ชุมชนเมือง ชุมชนชนบทภายในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียง

ชุมชนศูนย์กลางลำดับที่ 3 มี 10 ชุมชน เป็นเทศบาล 6 แห่ง และสุขาภิบาล 4 แห่ง โดยเป็นศูนย์กลางระดับจังหวัด หรือศูนย์กลางอำเภอขนาดใหญ่

ชุมชนศูนย์กลางลำดับที่ 4 มี 21 ชุมชน เป็นเทศบาล 6 แห่ง และสุขาภิบาล 15 แห่ง โดยเป็นศูนย์กลางชุมชนอำเภอให้บริการแก่ประชากรในระดับอำเภอ และระหว่างอำเภอในจังหวัด

ชุมชนศูนย์กลางลำดับที่ 5 มี 59 ชุมชน เป็นสุขาภิบาลทั้งสิ้น จัดเป็นศูนย์กลางชนบทซึ่งให้บริการแก่ประชาชนในระดับอำเภอและท้องถิ่นใกล้เคียง

ปัจจุบันประเทศไทย มีชุมชนเมืองรวม 1,129 ชุมชนเมือง แยกเป็น

เทศบาลนคร	2 แห่ง
เทศบาลเมือง	83 แห่ง
เทศบาลตำบล	54 แห่ง
เมืองพัทยา	1 แห่ง
กทม.	1 แห่ง
สุขาภิบาล	988 แห่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3

สภาพทั่วไปของจังหวัดชลบุรี

3.1 ด้านกายภาพ

3.1.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดชลบุรี ตั้งอยู่ภาคตะวันออกของประเทศไทย ประมาณเส้นรุ้ง (Latitude) ที่ $10^{\circ} 31' - 13^{\circ} 38'$ เหนือ และเส้นแวง (Longitude) ที่ $100^{\circ} 45' - 101^{\circ} 45'$ ตะวันออก อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร เป็นระยะทางประมาณ 65 กิโลเมตร ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 (สุขุมวิท) มีเนื้อที่รวมทั้งจังหวัด ประมาณ 4,363 ตารางกิโลเมตร หรือ 2,726,875 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 12.3 ของภาคตะวันออก มีอาณาเขต ติดต่อกับพื้นที่ต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดฉะเชิงเทรา
ทิศใต้	ติดต่อกับอ่าวไทยและจังหวัดระยอง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับจังหวัดฉะเชิงเทรา และจังหวัดจันทบุรี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับทะเลฝั่งตะวันออกของอ่าวไทย

3.1.2 ลักษณะภูมิประเทศ

ภูมิประเทศโดยทั่วไปจะมีภูเขาเตี้ย ๆ สลับกับเทือกเขาเขียวที่ทอดตัวเป็นแนวจากทิศเหนือ ถึง ทิศใต้ ผ่านตอนกลางของพื้นที่บริเวณที่ราบชายฝั่งทะเลตะวันออกกับเทือกเขาใหญ่ ที่ทอดเป็นแนวกันเขตแดนกับ จังหวัดฉะเชิงเทรา ทำให้เกิดที่ราบตอนกลางที่เหมาะสมกับการตั้งถิ่นฐานของประชากรสามารถแบ่งลักษณะ ภูมิประเทศได้เป็น 5 บริเวณ คือ

3.1.2.1 ที่ราบชายฝั่งทะเล (Coastal Plain) ซึ่งมีระยะทางยาวถึง 156.7 กิโลเมตรขนานกับ แนวเทือกเขาทางทิศตะวันออก โดยเริ่มตั้งแต่ปากแม่น้ำบางปะกงในเขตอำเภอเมืองชลบุรี ไปจนถึงอำเภอสัตหีบ ประกอบด้วยที่ราบแคบ ๆ ชายฝั่งทะเลมีภูเขาเล็กๆสลับเป็นบางตอน มีหาดทรายที่สวยงามเหมาะแก่การท่องเที่ยว เช่น หาดบางแสน, หาดผาแดง, หาดพัทยา, หาดนาจอมเทียน เป็นต้น ลักษณะดินเป็นดินปนทราย มีระดับความสูงไม่เกิน 50 เมตรเหนือระดับน้ำทะเล

3.1.2.2 ที่ราบลุ่มน้ำ แหล่งต้นน้ำเกิดจากภูเขาด้านตะวันออกของจังหวัด แบ่งเป็นลุ่มน้ำย่อย ได้ 4 ลุ่มน้ำ

- ที่ราบลุ่มน้ำบางปะกง มีพื้นที่ลุ่มน้ำประมาณ 7,174 ตารางกิโลเมตร ส่วนใหญ่อยู่ในเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา พื้นที่เฉพาะที่อยู่ในเขตจังหวัดชลบุรีนั้น เป็นพื้นที่ลุ่มน้ำย่อย 2 สาย ได้แก่ คลองพานทอง และ คลองหลวง มีพื้นที่ลุ่มน้ำรวมประมาณ 2,127 ตารางกิโลเมตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ที่ราบลุ่มน้ำบางพระ เป็นพื้นที่ลุ่มน้ำของของลุ่มน้ำย่อยชายฝั่งทะเล มีพื้นที่ลุ่มน้ำประมาณ 1,131 ตารางกิโลเมตร เป็นลำน้ำสายสั้น ๆ ได้แก่ คลองบางพระ คลองบางละมุง คลองห้วยใหญ่ และคลองพัทธา เป็นต้น

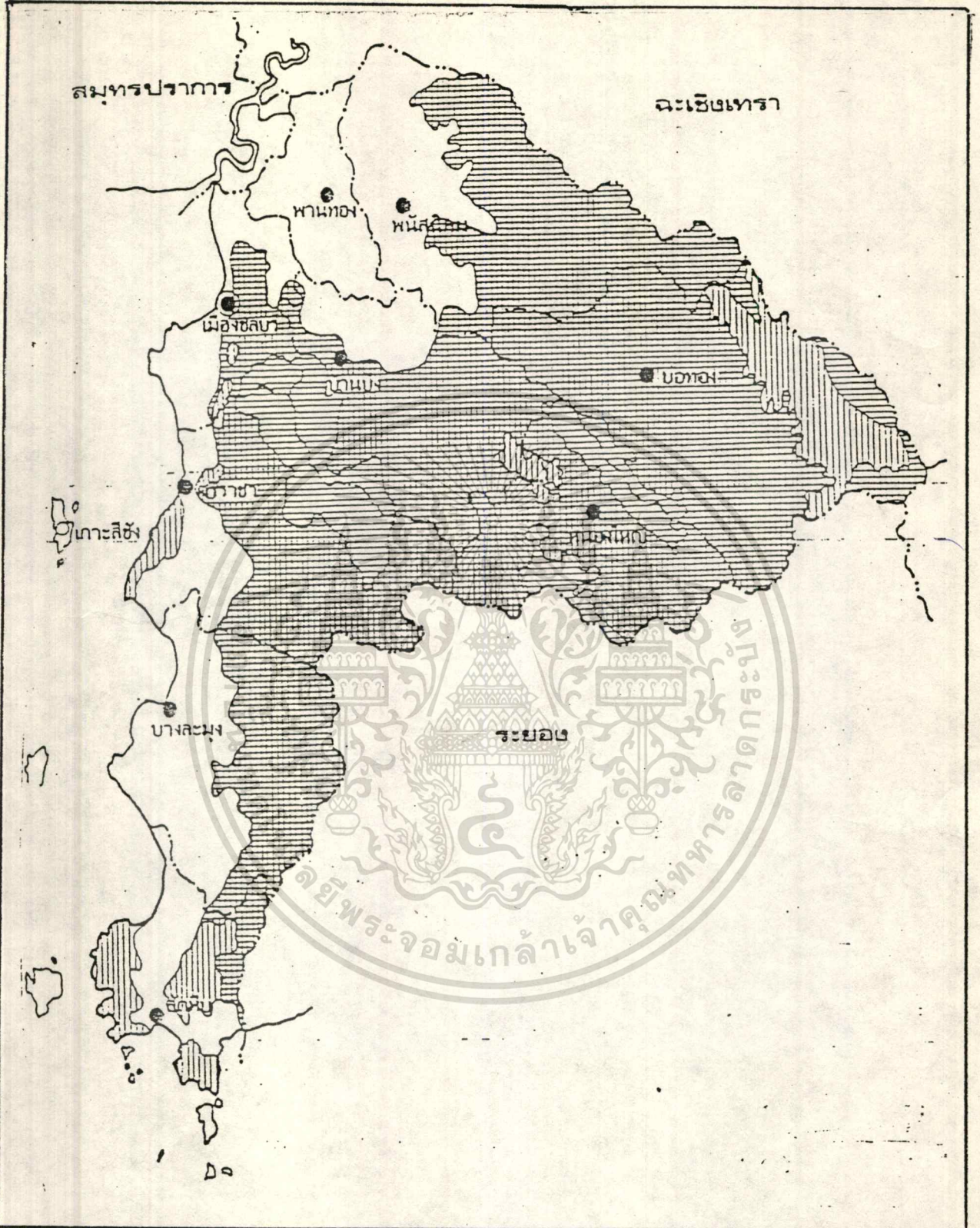
- ที่ราบลุ่มน้ำระยอง มีพื้นที่ลุ่มน้ำประมาณ 2,300 ตารางกิโลเมตร ต้นน้ำเกิดจากทิวเขาจันทบุรี ในอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี พื้นที่ลุ่มน้ำครอบคลุมอำเภอปลวกแดง อำเภอบ้านค่ายและอำเภอเมืองจังหวัดระยอง พื้นที่ลุ่มน้ำนี้อยู่ในเขต จังหวัดชลบุรี ประมาณ 443 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 19.24 ของพื้นที่ทั้งหมด

- ที่ราบลุ่มน้ำประแสร์ มีพื้นที่ลุ่มน้ำประมาณ 2,975 ตารางกิโลเมตร ต้นน้ำเกิดจากเทือกเขาทางด้านตะวันออกของจังหวัดชลบุรี บริเวณรอยต่อจังหวัดฉะเชิงเทรา จันทบุรี และระยอง ไหลผ่านอำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี และอำเภอแกลง จังหวัดระยอง มีพื้นที่อยู่ในเขตจังหวัดชลบุรีประมาณ 662 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 25.65 ของพื้นที่ลุ่มน้ำทั้งหมด

3.1.2.3 ที่ราบลูกคลื่นและเนินเขา (Undulating Terrain) เป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดชลบุรี โดยทอดแนวยาวต่อเนื่องกัน ได้แก่ บริเวณที่ราบเชิงเขาต่างๆ ในเขตอำเภอมืองชลบุรี อำเภอสรีราชา อำเภอบางละมุง อำเภอบ้านบึง อำเภอพนสนธิคม อำเภอหนองใหญ่ และอำเภอบ่อทอง มีระดับความสูงของพื้นที่ตั้งแต่ 50-200 เมตรเหนือระดับน้ำทะเล ลักษณะดินเป็นดินปนทราย

3.1.2.4 พื้นที่สูงชันและภูเขา (Mountain Area) ส่วนใหญ่จะอยู่ทางตอนกลางและทางตะวันออกของจังหวัดชลบุรี มีระดับความสูงของพื้นที่ตั้งแต่ 200 เมตรเหนือระดับน้ำทะเลขึ้นไป ในเขตอำเภอบ้านบึง ต่อเนื่องกับอำเภอสรีราชา อำเภอบางละมุง อำเภอหนองใหญ่ อำเภอบ่อทอง ภูเขาที่มียอดสูงสุดคือ เขาเขียว สูง 798 เมตร รองลงมาคือ เขาใหญ่และเขาชมภู มีความสูง 777 และ 725 เมตรตามลำดับ

3.1.2.5 เกาะต่าง ๆ จังหวัดชลบุรีตั้งอยู่ติดอ่าวไทยทางด้านตะวันออก มีเกาะอยู่ในน่านน้ำ 46 เกาะ เกาะที่ใหญ่ที่สุดคือ เกาะคราม รองลงมาคือ เกาะสีชัง เกาะแสมสาร เกาะล้าน และเกาะไม้ อยู่ห่างจากฝั่งประมาณ 2-30 กิโลเมตร สภาพสมุทรศาสตร์ระหว่างเกาะต่าง ๆ กับชายฝั่งมีระดับน้ำลึกประมาณ 6-10 เมตร จึงเป็นปราการธรรมชาติที่กำบังคลื่นและลมได้ดี

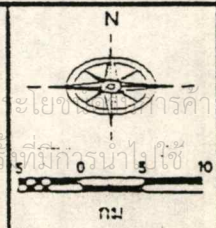

การศึกษาเพื่อกำหนดขนาดและขอบเขตที่เหมาะสมของชุมชนเมือง
กรณีศึกษาชุมชนเมืองในจังหวัดชลบุรี

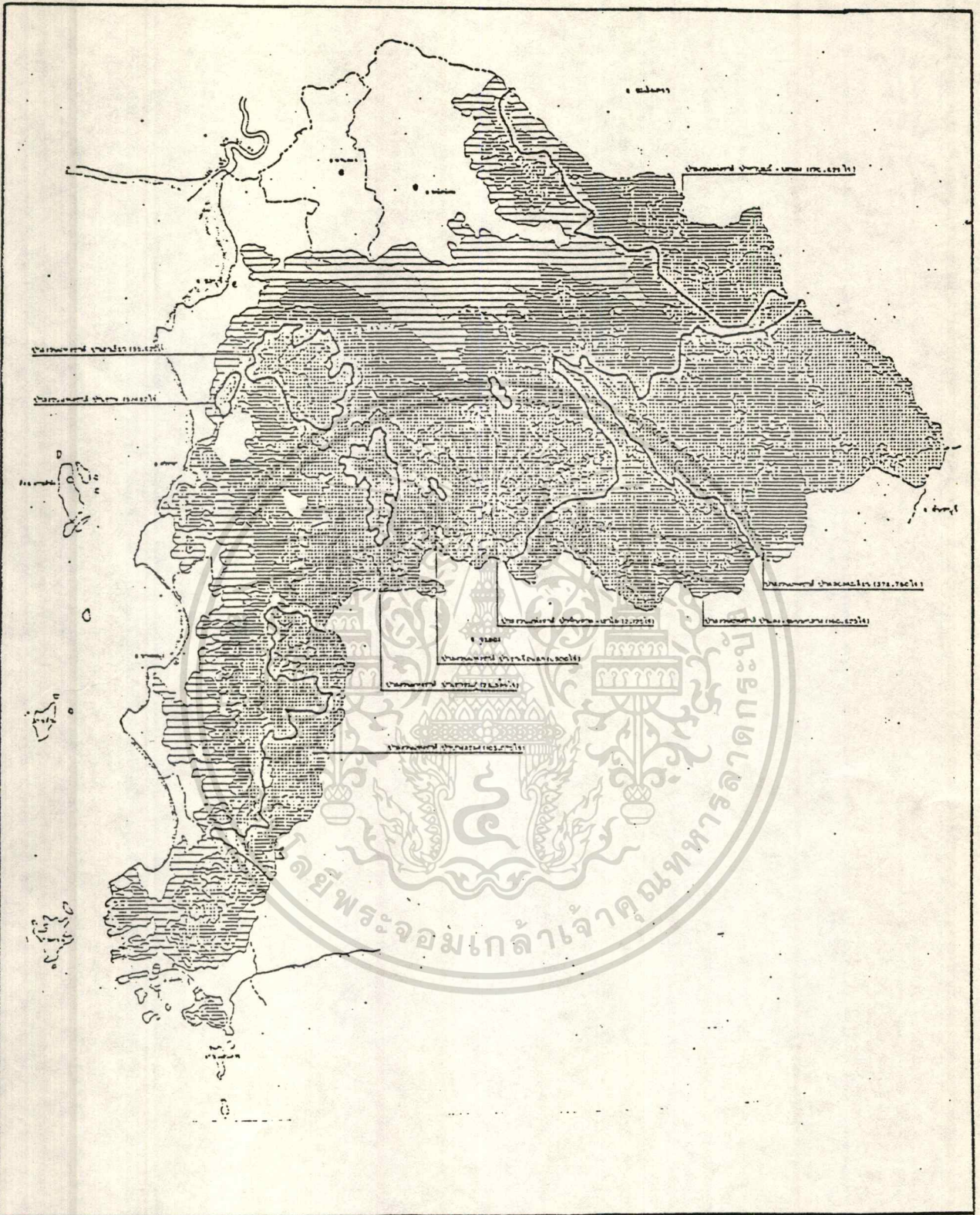
แสดง ลักษณะภูมิประเทศ

สัญลักษณ์

- พื้นที่ชายฝั่งทะเล
- ▨ พื้นที่ภูเขา
- ▤ พื้นที่เห็นลู่กระหนาดัดแปลงนี้
- ▧ พื้นที่ภูเขาเดี่ยว

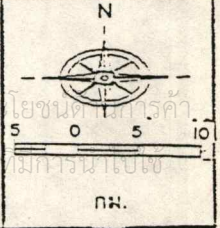
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์อื่นใดโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของเอกสารทุกกรณี

การศึกษาเพื่อกำหนดขนาดและขอบเขตที่เหมาะสมของชุมชนเมือง
กรณีศึกษาชุมชนเมืองในจังหวัดชลบุรี

แสดง - ความสูงของภูมิประเทศและแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติ

สัญลักษณ์	ความสูง 0-20 ม.จากระดับน้ำทะเลปานกลาง	ความสูง 100-120 ม.จากระดับน้ำทะเลปานกลาง
เอกสาร	ความสูง 20-40 ม.จากระดับน้ำทะเลปานกลาง	มากกว่า 200 ม.จากระดับน้ำทะเลปานกลาง
ไม้ว่า	ความสูง 40-60 ม.จากระดับน้ำทะเลปานกลาง	
	ความสูง 60-100 ม.จากระดับน้ำทะเลปานกลาง	

กม.

3.1.3 ภูมิอากาศ

จังหวัดชลบุรี ตั้งอยู่ในเขตภูมิอากาศแบบมรสุมเมืองร้อน แบ่งฤดูกาลออกได้เป็น 3 ฤดู คือ ฤดูหนาว ฤดูร้อน และฤดูฝน โดยฤดูหนาวเริ่มระหว่างเดือน พฤศจิกายน-กุมภาพันธ์ ฤดูร้อนเริ่มระหว่างเดือน มีนาคม-พฤษภาคม ฤดูฝนเริ่มจากเดือน มิถุนายน-ตุลาคม ช่วงฤดูหนาวจะได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ และฤดูฝนจะได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และในช่วงปลายฤดูของของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ยังได้รับอิทธิพลจากพายุหมุนที่ก่อตัวในทะเลจีนใต้ ทำให้มีฝนตกเพิ่มขึ้น

จากสถิติ ภูมิอากาศในรอบ 30 ปี (พ.ศ. 2504-2533) ของสถานีตรวจอากาศกบินทร์บุรี ชลบุรี เกาะสีชัง พัทยา สัตหีบ และระยอง สรุปได้ดังนี้ (ตารางที่ 2)

3.1.3.1 ปริมาณน้ำฝน ปริมาณฝนรวมเฉลี่ยตลอดปี 1,350.2 มิลลิเมตร และช่วงเวลาที่มีฝนตกในรอบปีนั้นประมาณ 6 เดือน ตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงตุลาคม โดยมีปริมาณฝนตกถึงร้อยละ 81.5 ของปริมาณฝนที่ตกทั้งปี ช่วงฤดูแล้ง ตั้งแต่เดือนธันวาคมถึงเดือนมีนาคม มีปริมาณฝนตกต่ำกว่า 50 มิลลิเมตร จำนวนวันที่ฝนตกโดยเฉลี่ยทั้งปี 112.9 วัน ช่วงเวลาที่ฝนตกมากอยู่ระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนตุลาคม หรือในช่วงฤดูฝนเช่นเดียวกัน โดยมีวันที่ฝนตกเฉลี่ย 15 วัน ต่อเดือน และเดือนกันยายนเป็นเดือนที่ฝนตกชุกมากที่สุดถึง 17.9 วัน

3.1.3.2 อุณหภูมิ อุณหภูมิโดยเฉลี่ยตลอดปี 28.1 องศาเซลเซียส สูงสุดในเดือนเมษายน 29.9 องศาเซลเซียส และต่ำสุดในเดือนธันวาคม 25.9 องศาเซลเซียส ความแตกต่างระหว่างอุณหภูมิสูงสุดและต่ำสุดเพียง 4 องศา เท่านั้น มีความเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิจึงมีน้อยมาก

ตารางที่ 2

ลักษณะภูมิอากาศ,เฉลี่ยรายเดือน ช่วงปี พ.ศ. 2504-2533 จังหวัดชลบุรี

เดือน	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันที่ ฝนตก	อุณหภูมิ (-° ช)	ความชื้น สัมพัทธ์	ศักยภาพระเหย ^{1/} และการคายน้ำ(มม.)
มกราคม	14.4	1.3	26.0	66.3	124.8
กุมภาพันธ์	28.2	3.0	27.5	70.7	132.0
มีนาคม	46.9	3.4	28.9	70.4	138.7
เมษายน	68.4	6.5	29.9	71.3	143.5
พฤษภาคม	183.8	14.0	29.6	74.7	142.1
มิถุนายน	137.6	13.2	29.1	74.1	139.7
กรกฎาคม	135.5	13.8	28.7	75.1	137.8
สิงหาคม	159.3	15.4	28.5	36.0	136.8
กันยายน	261.7	17.9	28.1	79.7	134.9
ตุลาคม	222.9	16.0	27.7	79.6	132.9
พฤศจิกายน	83.0	7.2	26.9	72.6	129.1
ธันวาคม	8.5	1.2	25.9	65.6	124.3
รวม	1350.2	112.9	-	-	-
เฉลี่ย	-	-	28.1	73.0	-

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา, 2534.

^{1/} โดยการคำนวณ (สูตร Thornthwaite, 1948)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.1.3.3 ความชื้นสัมพัทธ์ เนื่องจากจังหวัดชลบุรีอยู่ใกล้ทะเล ดังนั้นความชื้นสัมพัทธ์จึงมีค่าสูงตลอดปี โดยเฉลี่ยประมาณ 73.0 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งค่าเฉลี่ยความชื้นสัมพัทธ์ต่ำสุดคือ 65.6 เปอร์เซ็นต์ ในเดือนธันวาคม ซึ่งเริ่มต้นฤดูแล้งและสูงสุด 79.7 เปอร์เซ็นต์ ในเดือนกันยายนซึ่งอยู่ในฤดูฝน

3.1.4 ทรัพยากรธรรมชาติ

3.1.4.1 ป่าไม้ จังหวัดชลบุรีมีพื้นที่ป่ารวม 1,215,229 ไร่ หรือร้อยละ 44.24 ของพื้นที่จังหวัด จัดเป็น 2 เขตใหญ่ ๆ คือ

- เขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ มีเนื้อที่ประมาณ 867,345 ไร่ หรือร้อยละ 31.45 ของพื้นที่จังหวัด เพื่อให้เป็นบริเวณที่รักษาภาวะสมดุลธรรมชาติ และแหล่งทรัพยากรซึ่งมีสภาพเป็นต้นน้ำลำธาร เช่น ป่าเขาเขียว และเขาชมภู เป็นต้น สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่สูงมีความลาดชันมากกว่า 35 เปอร์เซ็นต์ บางแห่งมีสภาพพื้นที่แบบลูกคลื่นลอนลาดถึงลูกคลื่นลอนชัน พื้นที่นี้ถ้าป่าไม้ถูกทำลายไป จะเกิดการชะล้างพังทลายที่รุนแรงและอันตรายมาก จำเป็นอย่างยิ่งต้องรักษาให้คงสภาพไว้ ซึ่งได้แก่ พื้นที่ที่จัดเป็นป่าสงวนแห่งชาติ 9 แห่ง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 1 แห่ง และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า 2 แห่ง รวมไปถึงพื้นที่ป่าชายเลน ซึ่งมีพื้นที่ลดน้อยลงเป็นอย่างมาก

- เขตพื้นที่ป่าเศรษฐกิจ มีเนื้อที่ 347,884 ไร่ หรือร้อยละ 12.79 ของพื้นที่จังหวัด เป็นลักษณะของการสร้างสวนป่ายืนต้น(ไม้โตเร็ว) เพื่อเศรษฐกิจเช่น สน, ยูคาลิปตัส, ยางพารา เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีเขตป่าไม้หมดสภาพที่ควรจัดเป็นพื้นที่กสิกรรม ลักษณะดินเหมาะสมในทางเกษตรกรรม เหมาะสำหรับการปลูกไม้ผลไม้ยืนต้น ซึ่งควรพัฒนาพื้นที่ป่าดังกล่าวให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยอาศัยแผนนโยบายแห่งชาติ ปีพุทธศักราช 2528 เป็นแนวทางปฏิบัติ

3.1.4.2 แร่ธาตุ ในปี พ.ศ. 2527 มีแร่ที่สำรวจพบแล้ว 11 ชนิด ได้แก่ โดโลไมท์ แมงกานีส ดีบุก การ์เน็ต โทเมน แคลไซต์ ฟลอย ทอง พลวง เหล็ก และฟลูออไรด์กระจายอยู่ในอำเภอต่าง ๆ แหล่งแร่เหล่านี้ส่วนใหญ่ยังไม่ได้เปิดทำเหมืองอย่างจริงจัง เนื่องจากปริมาณค้นพบมีไม่มากนัก เว้นแต่แร่เหล็กและพลวง ซึ่งแร่พลวงนี้นับได้ว่าเป็นแหล่งใหญ่ที่สุดของประเทศ พบมากที่อำเภอบ่อทอง ได้มีการเปิดทำเหมืองแร่แล้ว

3.1.4.3 แหล่งน้ำ

แหล่งน้ำธรรมชาติในจังหวัดชลบุรีสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทที่สำคัญคือ

ก. แหล่งน้ำผิวดิน คือ น้ำในแม่น้ำต่าง ๆ ได้แก่

1. แม่น้ำบางปะกง ซึ่งไหลมาจากจังหวัดฉะเชิงเทรา ผ่านจังหวัดชลบุรีเป็นสาขาย่อย 2 สาย ได้แก่ คลองพานทอง มีความยาวประมาณ 90 กิโลเมตร ไหลผ่านอำเภอบางปะกง และมาบรรจบกับแม่น้ำบางปะกงในเขตอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา และอีกสายคือ คลองหลวงมีความยาวประมาณ 130 กิโลเมตร ไหลผ่านอำเภอนันทนิคมไปบรรจบกับแม่น้ำบางปะกงที่อำเภอบ้านโพธิ์จังหวัดฉะเชิงเทรา

2. แม่น้ำบางพระ ต้นน้ำเกิดจากเขาเขียว มีลักษณะเป็นลำน้ำสายสั้นๆ หลายสายบริเวณชายฝั่งทะเล ที่สำคัญได้แก่ คลองบางพระยาว 20 กิโลเมตร คลองบางละมุง คลองพัทธา เป็นต้น

3. แม่น้ำระยอง หรือคลองใหญ่ไหลผ่านลุ่มน้ำระยอง มีความยาวประมาณ 80 กิโลเมตร ต้นน้ำเกิดจากเขาเสียงควายในอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ไหลลงทางใต้เข้าท้องที่จังหวัด ระยองที่อำเภอลวกแดง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. แม่น้ำประแสร์ มีความยาวประมาณ 130 กิโลเมตร ต้นน้ำอยู่ระหว่างเขาใหญ่และเขาอ่างกระดืบในจังหวัดชลบุรี ไหลผ่านท้องที่อำเภอแกลงและไหลออกสู่ทะเลที่ตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง

ข. แหล่งน้ำใต้ดิน ในที่นี้คือ แหล่งน้ำบาดาลซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากน้ำฝนหรือน้ำผิวดินไหลซึมลงไปใต้ดินแล้วกักเก็บอยู่ในช่องว่าง หรือรอยแตกแยกของหิน ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. แหล่งน้ำบาดาลในหินร่วน (Unconsolidated Rocks) ได้แก่ กรวดทรายหรือหินทรายมีรูพรุน น้ำบาดาลจะกักเก็บอยู่ในช่องว่างของหิน ดังนั้น ถ้าเจาะน้ำบาดาลในหินประเภทนี้จะสูบน้ำได้ปริมาณมาก

2. แหล่งน้ำบาดาลใต้หินแข็ง (Consolidated Rocks) หินแข็งจะมีเนื้อแน่นไม่มีช่องว่างที่จะกักเก็บน้ำได้ แต่จะพบน้ำบาดาลในรอยแตกร้าวเช่น หินดินดาน หินทรายที่มีรูพรุนน้อยเป็นต้น สำหรับหินปูนมีลักษณะเนื้อแน่น หากแต่มีโพรงอันเกิดจากการละลายของเนื้อหินเอง น้ำฝนสามารถไหลซึมลงไปกักเก็บในโพรงดังกล่าวได้ อาจเกิดเป็นลำธารใต้ดินซึ่งจะเป็นแหล่งน้ำที่ดีและให้น้ำมาก แหล่งน้ำใต้ดินในจังหวัดชลบุรีพบมากในบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำ ดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำและชายฝั่งทะเล บริเวณที่พบแหล่งน้ำใต้ดิน คือทางตอนกลางค่อนข้างไปทางตอนใต้ของจังหวัด

เนื่องจากแหล่งน้ำใต้ดินในจังหวัดชลบุรีส่วนใหญ่พบมากในพื้นที่อยู่ติดทะเล จึงมีสภาพเป็นดินเค็มและน้ำกร่อย

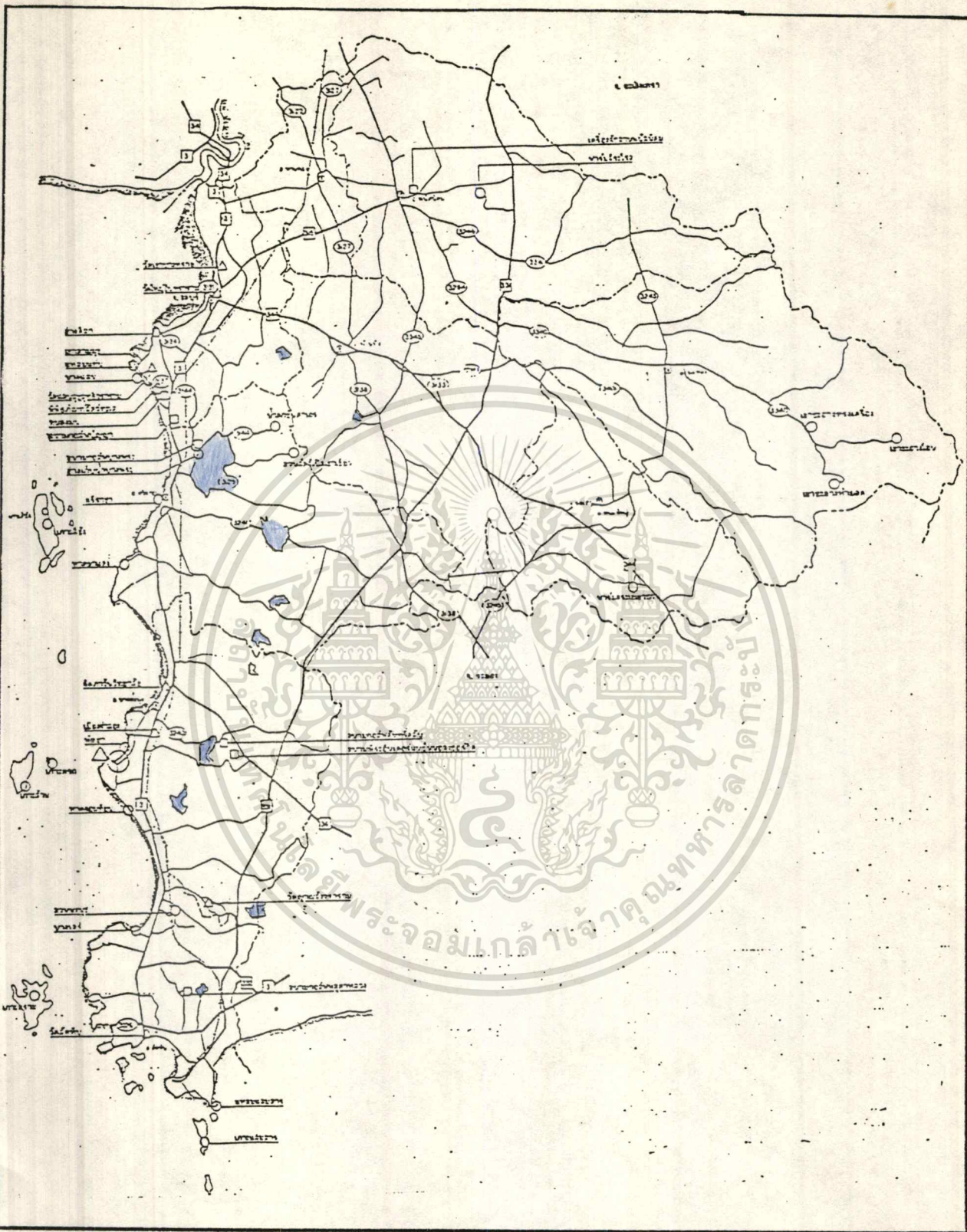
โครงการชลประทาน

ในจังหวัดชลบุรี มีโครงการขนาดใหญ่และขนาดกลางที่สำคัญ 8 โครงการ ได้แก่

1. โครงการเขื่อนบางพระ เป็นอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ สามารถกักเก็บน้ำได้ประมาณ 110.0 ล้านลูกบาศก์เมตร มีพื้นที่โครงการประมาณ 8,500 ไร่ อยู่ในจังหวัดชลบุรี
2. โครงการอ่างเก็บน้ำหนองค้อ เป็นอ่างเก็บน้ำที่ช่วยเกษตรกร อยู่ในอำเภอบ้านบึง สามารถกักเก็บน้ำได้ประมาณ 19.00 ล้านลูกบาศก์เมตร
3. โครงการอ่างเก็บน้ำบ้านบึง เป็นอ่างเก็บน้ำขนาดกลางใช้เพื่อการอุปโภคในอำเภอบ้านบึง สามารถกักเก็บน้ำได้ประมาณ 1.90 ล้านลูกบาศก์เมตร
4. โครงการอ่างเก็บน้ำมาบประชัน เป็นอ่างเก็บน้ำขนาดกลาง ใช้เพื่อการอุปโภคในเมืองพัทยา สามารถกักเก็บน้ำได้ประมาณ 14.80 ล้านลูกบาศก์เมตร
5. โครงการอ่างเก็บน้ำหนองไผ่ เป็นอ่างเก็บน้ำขนาดกลางใช้เพื่อการอุปโภคในอำเภอบ้านฉางและอำเภอสัตหีบ สามารถกักเก็บน้ำได้ประมาณ 12.00 ล้านลูกบาศก์เมตร
6. โครงการอ่างเก็บน้ำพลูตาหลวง เป็นอ่างเก็บน้ำขนาดกลางใช้เพื่อการอุปโภค ในอำเภอสัตหีบ สามารถกักเก็บน้ำได้ประมาณ 2.80 ล้านลูกบาศก์เมตร

รวมพื้นที่ชลประทานของกรมพัฒนาที่ดินและกรมชลประทาน ซึ่งมีโครงการขนาดเล็ก 47 โครงการ มีพื้นที่ 299,407 ไร่ แหล่งน้ำเหล่านี้ทำประโยชน์เพื่อการอุปโภคบริโภค การประปา อุตสาหกรรม และเกษตรกรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

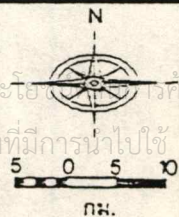

การศึกษาเพื่อกำหนดขนาดและขอบเขตที่เหมาะสมของชุมชนเมือง
กรณีศึกษาชุมชนเมืองในจังหวัดชลบุรี

แสดง แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดชลบุรี

สัญลักษณ์

- สถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติ และอ่างเก็บน้ำ
- ศูนย์กลางการท่องเที่ยวภาคตะวันออก
- สถานที่ท่องเที่ยวประเภทกิจกรรมและวัฒนธรรม
- อ่างเก็บน้ำ
- △ สถานที่ท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์
- △ ท่าเรือท่องเที่ยวชายฝั่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาติให้นำไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งยังห้ามนำเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.1.4.4 การท่องเที่ยว

จังหวัดชลบุรี มีชื่อเสียงมากในด้านการท่องเที่ยว เพราะมีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีชื่อเสียงมากของประเทศ โดยเฉพาะชายหาด และหมู่เกาะ ป่าไม้ นอกจากนี้ยังประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ซึ่งมีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ เพราะทำรายได้เข้าประเทศสูงและเป็นแหล่งงานด้วย ทรัพยากรการท่องเที่ยวแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ได้แก่ หาดบางแสน แหลมแท่น แหลมฉบัง พัทยา หาดนาจอมเทียน เกาะล้าน เกาะสีชัง บางเสร่ สวนสัตว์ป่าเขาเขียว อ่างเก็บน้ำบางพระ ถ้ำเขาสะอэг เป็นต้น
2. แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และศาสนสถาน ได้แก่ วัดหลวง (วัดใหญ่อินทาราม) วัดเขาพระพุทธรูปบางทราย วัดเกาะลอย วัดญาณสังวราราม วิหารเซียน เป็นต้น
3. แหล่งท่องเที่ยวทางนันทนาการและวัฒนธรรม ได้แก่ สวนนงนุช ตลาดหนองมน อ่างศิลา พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำ เป็นต้น

3.1.5 การใช้ที่ดิน

จากการสำรวจของกรมพัฒนาที่ดิน แบ่งการใช้ที่ดินของจังหวัดชลบุรี ออกเป็น 4 ประเภทใหญ่ ๆ ดังปรากฏตามตารางที่ 3 ดังนี้คือ

3.1.5.1 พื้นที่เกษตรกรรม เป็นลักษณะการใช้ที่ดินซึ่งมีพื้นที่มากที่สุดถึงร้อยละ 83.06 ของพื้นที่จังหวัดชลบุรี ซึ่งประกอบด้วยไม้ยืนต้น ได้แก่ สวนผลไม้ ยางพารา ปาล์ม ซึ่งส่วนใหญ่ปลูกอยู่ในเขตติดต่อกับพื้นที่ชุมชน พืชไร่ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจ พืชที่ปลูกมากที่สุดได้แก่ มันสำปะหลัง รองลงมา ได้แก่ อ้อย สับประตอ ข้าวโพด และพืชไร่อื่น ๆ

ตารางที่ 3

แสดงพื้นที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน ในจังหวัดชลบุรี ปี พ.ศ. 2533

ประเภท	พื้นที่(ไร่)	สัดส่วน (%)
พื้นที่เกษตรกรรม	2,265,004	83.06
พื้นที่อยู่อาศัย	154,192	5.65
พื้นที่ป่าไม้	255,749	9.38
พื้นที่แหล่งน้ำ	11,340	0.42
พื้นที่อื่น ๆ	40,540	1.49
รวม	2,726,825	100.00

ที่มา : กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ซึ่งปลูกมากในเขตที่ราบลูกคลื่นในอำเภอบ้านบึง พันธ์นิคม บ่อทอง หนองใหญ่ และศรีราชา นอกจากนี้คือ นาข้าว มีการเพาะปลูกมากในเขตที่ราบลุ่มอำเภอพานทอง อำเภอเมืองชลบุรี และอำเภอฟันสนิคม

3.1.5.2 พื้นที่ปลูกสร้างอาคาร จะกระจุกตัวหนาแน่นในเขตที่ราบลุ่ม และที่ราบชายฝั่งทะเล ตั้งแต่อำเภอพานทอง อำเภอเมืองชลบุรี อำเภอศรีราชา อำเภอบ้านบึง อำเภอบางละมุงถึงอำเภอสัตหีบคิดเป็นร้อยละ 5.65 ของพื้นที่จังหวัด

3.1.5.3 ป่าไม้ ในจังหวัดชลบุรีส่วนใหญ่จะเป็นป่าไม้เบญจพรรณ ซึ่งมีมากถึงร้อยละ 95.04 ของพื้นที่ป่าทั้งหมด และอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ อำเภอบ้านบึง อำเภอศรีราชา อำเภอบ่อทอง และอำเภอหนองใหญ่ และป่าไม้อีกประเภทหนึ่งคือ ป่าชายเลน อยู่ในเขตที่ราบชายฝั่งทะเล

3.1.5.4 ที่ลุ่มและแหล่งน้ำ ประกอบด้วยพื้นที่นาเกลือ นากุ้ง และที่ลุ่มแม่น้ำ ในเขตอำเภอเมืองชลบุรี ส่วนแหล่งน้ำส่วนใหญ่จะเป็นอ่างเก็บน้ำ

3.1.5.5 พื้นที่อื่น ๆ ได้แก่ พื้นที่ที่เป็นหินและไม่ได้ใช้ประโยชน์ ในจังหวัดชลบุรีมีถึงร้อยละ 1.49 คิดเป็นเนื้อที่ 40,545 ไร่

กรมพัฒนาที่ดินได้วางแผนการใช้ที่ดินของจังหวัดชลบุรีปี พ.ศ.2535 เพื่อใช้เป็นแนวทางการบริหารงานทรัพยากรดินและที่ดิน ตลอดจนการพัฒนาด้านอื่น ๆ ทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน โดยการจำแนกการใช้ที่ดินให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดความเหมาะสมของประเภทการใช้ที่ดิน ความสมดุลย์ของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนนโยบายของการใช้พื้นที่ เพื่อให้ได้แนวทางการใช้ที่ดินที่เหมาะสมที่สุดและมีประสิทธิภาพต่อการแก้ไขปัญหาการใช้ที่ดินหลักของจังหวัดได้

ตารางที่ 4

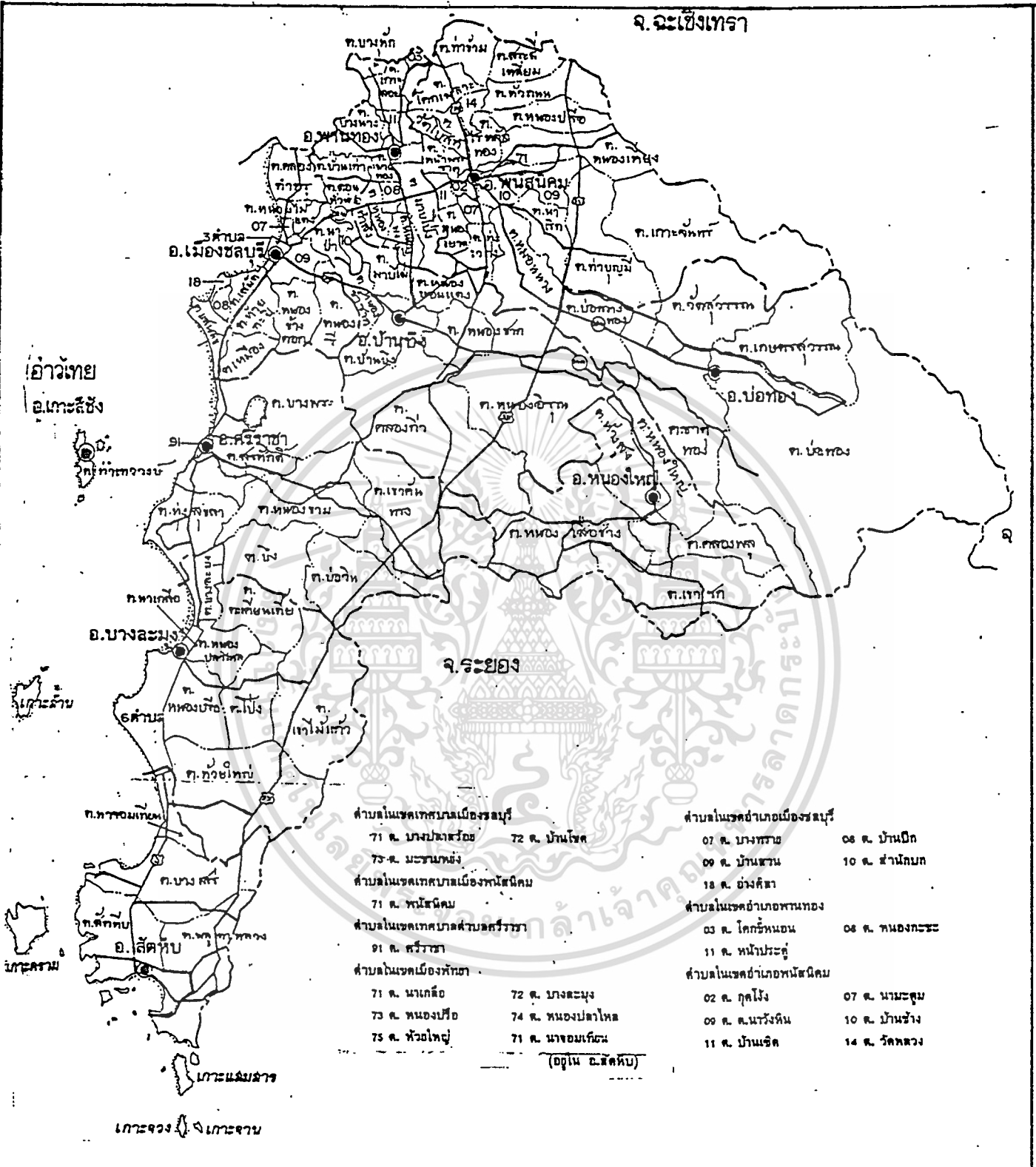
แผนการใช้ที่ดินจังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2535

เขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน	พื้นที่(ไร่)	สัดส่วน(%)
1.เขตกสิกรรม	1,012,062	37.25
2.เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	197,842	7.31
3.เขตป่าไม้	1,215,229	44.24
4.เขตพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการประมง	39,481	1.49
5.เขตพื้นที่เพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการชลประทาน	61,097	2.28
6.เขตเมืองและพื้นที่เพื่อการพัฒนาเมืองการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรม	230,794	8.49
7.เขตพื้นที่เฉพาะกิจของทางราชการ	62,560	2.33
รวม	2726,875	100.00

ที่มา : กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตำบลในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี	71 ต. บางปลาสร้อย	72 ต. บ้านไร่	ตำบลในเขตอำเภอเมืองชลบุรี	07 ต. บางทราย	08 ต. บ้านฉีก
	73 ต. มะขามพันธุ์		09 ต. บ้านสวน	10 ต. ชำนิคม	
ตำบลในเขตเทศบาลเมืองพนัสนิคม	71 ต. พนัสนิคม		13 ต. อ่างศิลา		
ตำบลในเขตเทศบาลตำบลศรีราชา	91 ต. ศรีราชา		ตำบลในเขตอำเภอพนทอนทอง	03 ต. โคกอีหล่อน	06 ต. ทนองกระแจะ
ตำบลในเขตเมืองพิทahaya	71 ต. นาเกลือ	72 ต. บางละมุง	11 ต. หน้าประดู่		
	73 ต. ทนองป้อ	74 ต. ทนองปลาไหล	ตำบลในเขตอำเภอพนัสนิคม	02 ต. กุดโง้ง	07 ต. นามะตุ้ม
	75 ต. หัวไทร	71 ต. นาจอมเทียน	09 ต. คนาวังดิน	10 ต. บ้านช้าง	14 ต. รัชหลวง
			11 ต. บ้านเข็ด		

(ดูใน ผ.ศ.ศ.ห.บ.)

การศึกษาเพื่อกำหนดขนาดและขอบเขตที่เหมาะสมของชุมชนเมือง
กรณีศึกษาชุมชนเมืองในจังหวัดชลบุรี

แสดง ที่ตั้ง อาณาเขต และเขตการปกครองในจังหวัดชลบุรี

สัญลักษณ์ ที่ตั้งที่ว่าการอำเภอ

----- เขตตำบล

----- เขตอำเภอ

----- เขตจังหวัด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านอื่น

ไม่รับรองว่าเขตอำเภออีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มี

กม.

3.1.6 เขตการปกครอง

ปี พ.ศ.2536 จังหวัดชลบุรีแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 9 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ 91 ตำบล มีการปกครองท้องถิ่นรวม 24 แห่งเป็นรูปแบบเทศบาลเมือง 2 แห่งคือ เทศบาลเมืองชลบุรี และเทศบาลเมืองพนัสนิคม เทศบาลตำบล 4 แห่งคือ เทศบาลตำบลศรีราชา เทศบาลตำบลบ้านบึง เทศบาลตำบลแสนสุข และเทศบาลตำบลแหลมฉบัง การปกครองรูปแบบพิเศษ 1 แห่ง คือ เมืองพัทยาและสุขาภิบาล 17 แห่ง คิดเป็นพื้นที่เมืองประมาณ 880.863 ตารางกิโลเมตรหรือร้อยละ 19.64 ของพื้นที่จังหวัด

- 1) อำเภอเมือง ประกอบด้วย 18 ตำบล 107 หมู่บ้าน เนื้อที่ 228.791 ตารางกิโลเมตร เป็นที่ตั้งของเทศบาลเมืองชลบุรี เทศบาลตำบลแสนสุข สุขาภิบาลบางทราย สุขาภิบาลบ้านสวน และสุขาภิบาลอ่างศิลา
- 2) อำเภอพนัสนิคม ประกอบด้วย 22 ตำบล 206 หมู่บ้าน เนื้อที่ 699.702 ตารางกิโลเมตร เป็นที่ตั้งของเทศบาลเมืองพนัสนิคม และสุขาภิบาลท่าบุญมี
- 3) อำเภอพานทอง ประกอบด้วย 11 ตำบล 74 หมู่บ้าน เนื้อที่ 173.037 ตารางกิโลเมตร เป็นที่ตั้งของสุขาภิบาลพานทอง และสุขาภิบาลหนองตำลึง
- 4) อำเภอบ้านบึง ประกอบด้วย 8 ตำบล 47 หมู่บ้าน เนื้อที่ 646.334 ตารางกิโลเมตร เป็นที่ตั้งของเทศบาลตำบลบ้านบึง สุขาภิบาลหัวกูดแจ และสุขาภิบาลหนองไผ่แก้ว
- 5) อำเภอศรีราชา ประกอบด้วย 8 ตำบล 70 หมู่บ้าน เนื้อที่ 616.434 ตารางกิโลเมตร เป็นที่ตั้งของเทศบาลตำบลศรีราชา เทศบาลตำบลแหลมฉบัง สุขาภิบาลบางพระและสุขาภิบาลอ่าวอุดม
- 6) อำเภอบางละมุง ประกอบด้วย 8 ตำบล 65 หมู่บ้าน เนื้อที่ 469.021 ตารางกิโลเมตร เป็นที่ตั้งของเมืองพัทยา สุขาภิบาลบางละมุง และสุขาภิบาลห้วยใหญ่
- 7) อำเภอสัตหีบ ประกอบด้วย 5 ตำบล 41 หมู่บ้าน เนื้อที่ 333.422 ตารางกิโลเมตรเป็นที่ตั้งของสุขาภิบาลสัตหีบ และสุขาภิบาลบางเสร่
- 8) อำเภอหนองใหญ่ ประกอบด้วย 5 ตำบล 21 หมู่บ้าน เนื้อที่ 397.476 ตารางกิโลเมตร เป็นที่ตั้งของสุขาภิบาลหนองใหญ่
- 9) อำเภอบ่อทอง ประกอบด้วย 6 ตำบล 38 หมู่บ้าน เนื้อที่ 781.544 ตารางกิโลเมตรเป็นที่ตั้งของสุขาภิบาลบ่อทอง
- 10) กิ่งอำเภอเกาะสีชัง ประกอบด้วย 1 ตำบล 7 หมู่บ้าน 17.239 ตารางกิโลเมตร เป็นที่ตั้งของสุขาภิบาลเกาะสีชัง

3.1.7 การสาธารณสุข

3.1.7.1 การคมนาคมขนส่ง

จังหวัดชลบุรีมีเส้นทางคมนาคมขนส่งที่ดีที่สุดจังหวัดหนึ่งของประเทศ มีระบบการคมนาคมขนส่งทุกด้าน ได้แก่ การขนส่งทางบก, ทางน้ำ และทางอากาศ ถึงแม้ในปัจจุบันการคมนาคมขนส่ง จะใช้การขนส่งทางบกเป็นหลัก แต่การขนส่งทางน้ำและทางอากาศจะมีศักยภาพสูงในอนาคต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. การขนส่งทางบก

การขนส่งทางบกของจังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย การขนส่งทาง ถนน และทางรถไฟ และทางท่อ สำหรับสินค้าเหลว

ก) ทางถนน เป็นระบบการขนส่งที่สำคัญมากที่สุดของจังหวัดชลบุรี เนื่องจากมีถนนที่สร้างเสร็จเป็นระยะทาง 774.12 กิโลเมตร โดยเป็นทางหลวงแผ่นดิน คิดเป็นระยะทาง 385.060 กิโลเมตร และเป็นทางหลวงจังหวัด 389.060 กิโลเมตร ทางหลวงแผ่นดินประกอบด้วย

- ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 3 (ถนนสุขุมวิท) เป็นสายประธานเริ่มต้นจากกรุงเทพมหานคร เลียบชายฝั่งทะเลด้านอ่าวไทย ผ่านจังหวัดสมุทรปราการ ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด จัดเป็นถนนสายเศรษฐกิจของภาคตะวันออก รวมระยะทาง 390 กิโลเมตร

- ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 36 เป็นเส้นทางแยกจากเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 ที่อำเภอบางละมุง ไปสู่จังหวัดระยอง มีระยะทางในจังหวัดชลบุรี 52 กิโลเมตร

- ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 315 (สุขประยูร) เริ่มต้นจากอำเภอมือสองชลบุรีไปอำเภอพนัสนิคม และไปสิ้นสุดที่อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา มีความยาวในเขตจังหวัดชลบุรี 22.320 กิโลเมตร

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 331 (ทางยุทธศาสตร์) เริ่มต้นจากจังหวัดฉะเชิงเทรา ผ่านจังหวัดชลบุรีในเขต อำเภอพนัสนิคม-อำเภอบ่อทอง-อำเภอบ้านบึง-อำเภอศรีราชา-อำเภอบางละมุง มาสิ้นสุดที่อำเภอสัตหีบ รวมระยะทาง 62.621 กิโลเมตร

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 332 เริ่มจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 ที่อำเภอสัตหีบ ไปตัดกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 331 และบรรจบกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 อีกในอำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง เป็นทางเลี่ยงเมืองของชุมชนสัตหีบมีความยาว 13.000 กิโลเมตร

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 344 เป็นทางที่ตัดขึ้นเพื่อลัดระยะทางไปสู่จังหวัดระยอง จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด เริ่มต้นจากอำเภอมือสองชลบุรี ผ่านอำเภอบ้านบึง-อำเภอหนองใหญ่ ไปสู่อำเภอแกลง จังหวัดระยอง มีระยะทาง 88.600 กิโลเมตร

ทางหลวงแผ่นดินทั้งหมดเป็นทางลาดยางตลอด มีขนาด 4 ช่องจราจร

ทางหลวงจังหวัดจะเป็นเส้นทางที่เชื่อมต่อภายในจังหวัดมีจำนวน 23 สายได้แก่

- ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3126 แยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 เข้าสัตหีบเป็นทางลาดยางตลอด มีระยะทาง 0.956 กิโลเมตร

- ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3127 แยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 315 อำเภอพานทอง-บ้านหัวไร่ เป็นทางลาดยางตลอดสาย ระยะทางรวม 18.282 กิโลเมตร

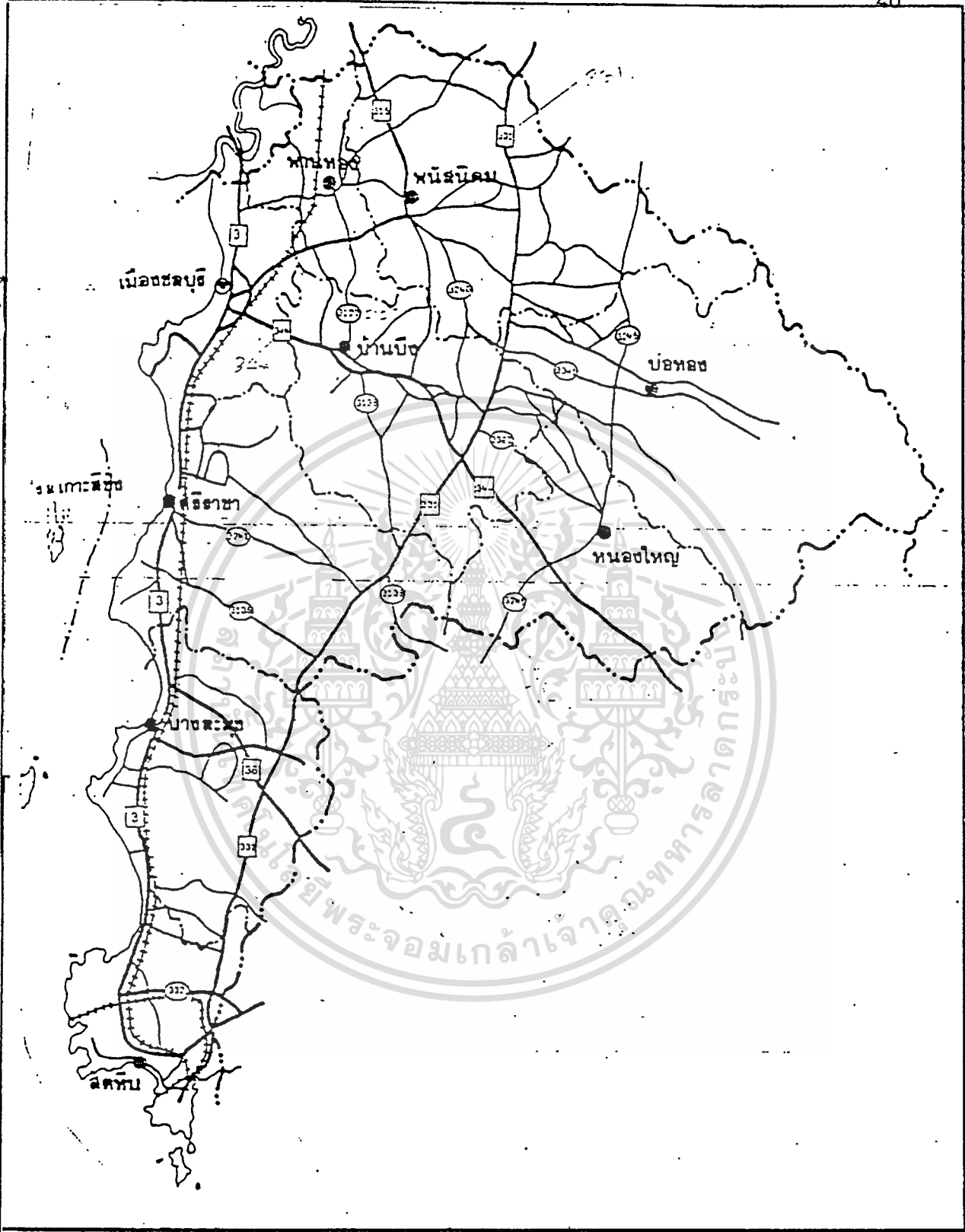
- ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3129 ทางแยกเข้าบ่อน้ำร้อนศรีราชา

- ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3130 สุขุมวิท-บางปลาสร้อย เป็นทางลาดยางตลอดสาย ระยะทาง 0.338 กิโลเมตร

- ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3131 เขตต่อเทศบาล-วัดเขาบางทรายลาดยางตลอดสาย ระยะทาง 0.971 กิโลเมตร เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

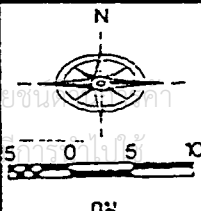
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การศึกษาเพื่อกำหนดขนาดและขอบเขตที่เหมาะสมของชุมชนเมือง
กรณีศึกษาชุมชนเมืองในจังหวัดชลบุรี

แสดง ..	เส้นทางคมนาคม ในจังหวัดชลบุรี		
สัญลักษณ์	 ทางหลวงแผ่นดิน ทางหลวงจังหวัด ทางส่วนราชการอื่น ๆ ทางรถไฟ		

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์อื่นใด
ไปว่า... โดยที่... ถึง... และ... ถึง... ของเอกสารทุกครั้ง

0 5 10
กม.

ส่วนทางหลวงชนบท มีเส้นทางในเขตอำเภอพานทอง อำเภอพนัสนิคม อำเภอปอทอง และ อำเภอหนองใหญ่

ระบบการขนส่งผู้โดยสาร มีเส้นทางเดินรถแบ่งได้เป็น 5 หมวด

- หมวดที่ 1 เป็นเส้นทางเดินรถในเขตชุมชนเทศบาลเมืองชลบุรี มีอยู่ 3 สายคือ

(1) สายรอบเมืองวงใน มีระยะทาง 31.1 กิโลเมตร และมีจำนวนรถ 27-33 คัน

(2) สายรอบเมืองวงนอก มีระยะทาง 18 กิโลเมตร และมีจำนวนรถ 31 คัน

(3) วงกลมอำเภอบ้านบึง มีระยะทาง 15 กิโลเมตร

- หมวดที่ 2 เป็นเส้นทางเดินรถระหว่างกรุงเทพฯ กับอำเภอต่าง ๆ มีเส้นทางเดินรถอยู่ 14 สาย รวมระยะทางทั้งหมด 2,786 กิโลเมตร และมีรถโดยสารประมาณ 181-308 คัน

- หมวดที่ 3 เป็นเส้นทางเดินรถระหว่างจังหวัด มีอยู่ทั้งหมด 16 สายในระยะเวลาทางรวมทั้งหมด 3,564 กิโลเมตร และมีรถโดยสารประมาณ 168-343 คัน

- หมวดที่ 4 เส้นทางเดินทางรถภายในจังหวัดมีอยู่ 16 สาย ในระยะเวลาทางรวมทั้งหมด 725 กิโลเมตร และใช้รถโดยสารประมาณ 346-1,184 คัน

- หมวดรถเล็ก เป็นเส้นทางเดินรถขนาดเล็กในเขตพัทยา มีทั้งหมด 18 สาย

ข) ทางรถไฟ

การขนส่งทางรถไฟของจังหวัดชลบุรีอาศัยเส้นทางรถไฟสายตะวันออกโดยเริ่มต้นจากกรุงเทพฯ-ฉะเชิงเทรา-อำเภอศรีราชา เมื่อรัฐบาลมีโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก การรถไฟแห่งประเทศไทยได้ดำเนินการก่อสร้างทางรถไฟขึ้น เพื่อรองรับการขนส่งสินค้าจากท่าเรือน้ำลึกสัตหีบ ท่าเรือน้ำลึกและนิคมอุตสาหกรรมที่แหลมฉบัง และที่มาบตาพุด โดยมีโครงการสร้างทางรถไฟ 3 สายคือ

-ทางรถไฟสายฉะเชิงเทรา-สัตหีบ (พ.ศ.2528)

เป็นเส้นทางรถไฟเลียบชายฝั่งทะเลด้านตะวันออก โดยเริ่มต้นจากสถานีจังหวัดฉะเชิงเทรา ผ่านอำเภอพานทอง อำเภอศรีราชา อำเภอบางละมุง และเข้าสู่ปลายทางที่ท่าเรือน้ำลึกสัตหีบ ระยะทางรวมทั้งหมดยาว 134 กิโลเมตร

- ทางรถไฟสายศรีราชา-แหลมฉบัง (พ.ศ.2535)

เป็นเส้นทางรถไฟที่แยกจากรถไฟสายฉะเชิงเทรา-สัตหีบ ที่บริเวณอำเภอศรีราชา มุ่งเข้าสู่ท่าเรือน้ำลึกและนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง มีระยะทางยาวทั้งหมด 9.3 กิโลเมตร

- ทางรถไฟสายสัตหีบ-มาบตาพุด

เป็นเส้นทางรถไฟที่แยกจากสายฉะเชิงเทรา-สัตหีบ ที่สถานีเขาชีจรรย์ (ก่อนถึงสถานีรถไฟพลูตาหลวง 4 กิโลเมตร) ผ่านนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด และแยกเข้าสู่ท่าเรือน้ำลึกมาบตาพุด คิดเป็นระยะทางยาวทั้งหมด 24.070 กิโลเมตร ทางรถไฟสายนี้ก่อสร้างแล้วเสร็จเมื่อปี 2537 ทำให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ค) การขนส่งทางท่อ

ในปัจจุบันการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) ได้ลงทุนสร้างระบบ

การขนส่งทางท่อชั้น 2 โครงการ ได้แก่

- โครงการขนส่งน้ำมันทางท่อ จากอำเภอศรีราชาไปที่ชองนนทบุรีในกรุงเทพฯ โดยวางท่อตามทางรถไฟ
- โครงการขนส่งน้ำมันทางท่อจากศรีราชา ผ่านลำลูกกา และสิ้นสุดที่สระบุรี

โครงการขนส่งทางท่อเป็นการรวมทุนระหว่าง ปตท. โรงกลั่น และบริษัทขายปลีกน้ำมันรถยนต์ โดย ปตท.เป็นผู้ลงทุนรายใหญ่ โครงการนี้คาดว่าจะเสร็จภายในปี 2537 ระบบการขนส่งนี้จะควบคุมโดยระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งจะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการขนส่ง เพิ่มความปลอดภัย และลดปัญหาการจราจรในจังหวัดอีกด้วย

2. การขนส่งทางน้ำ

การขนส่งทางน้ำเป็นระบบการขนส่งที่สำคัญระบบหนึ่งของจังหวัดชลบุรีเนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์ของจังหวัดเอื้ออำนวยต่อการขนส่งทางทะเล กล่าวคือ ด้านตะวันออกของจังหวัดเป็นชายฝั่งทะเลที่มีแนวยาวเป็นระยะทางกว่าร้อยกิโลเมตร โดยบางแห่งเป็นชายหาดที่สวยงามและบางแห่งเหมาะที่จะเป็นท่าเรือ ทำให้ชายฝั่งทะเลของจังหวัดมีท่าเทียบเรือประมง และท่าเทียบเรือสินค้าทั้งที่เป็นท่าเทียบเรือของเอกชนและท่าเรือพาณิชย์ สำหรับขนส่งสินค้าไปต่างประเทศ และการขนส่งสินค้าเลียบตามชายฝั่งทะเลตะวันออก แล่นเข้าสู่ท่าเรือกรุงเทพฯ ท่าเรือของเอกชนในเขตอำเภอศรีราชา ได้แก่ ท่าเรือขนส่งน้ำมันของโรงกลั่นน้ำมันไทยออยล์ บริษัทเอสโซ่ และการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วยท่าเทียบเรือขนน้ำมันดิบ และท่าเทียบเรือน้ำมันกลั่นแล้ว นอกจากนี้ยังมีท่าเทียบเรือผาแดงของบริษัทศรีราชาฮาบอร์ เพื่อทำการขนส่งเหล็กเป็นสำคัญ ซึ่งเปิดดำเนินการเมื่อเดือนธันวาคม 2536

นอกจากนี้ทางจังหวัดชลบุรียังแสดงถึงความพร้อมในด้านการขนส่งทางเรือ โดยเหตุผลสนับสนุนดังนี้

ก) กรมเจ้าท่าได้ประกาศให้บริเวณอ่าวศรีราชา อ่าวอุดม ไปจนถึงเกาะสีชัง เป็นเขตท่าเรือกรุงเทพฯ เพื่อให้เรือบรรทุกสินค้าขนาดใหญ่ที่ไม่สามารถเข้าเทียบท่าเรือกรุงเทพฯ ได้จอดทอดสมอในบริเวณดังกล่าว และขนถ่ายสินค้าลงเรือเล็ก เพื่อลำเลียงเข้าท่าเรือกรุงเทพฯ

ข) ท่าเรือน้ำลึกสัตหีบ เป็นท่าเรือที่ได้ยกฐานะเป็นท่าเรือพาณิชย์ตั้งแต่พ.ศ.2523 แต่ในปัจจุบันยังอยู่ในความดูแลของกองทัพเรือ เพราะอยู่ในเขตทหารเรือ ท่าเรือแห่งนี้มีท่าเรือ 5 ท่าที่สามารถรองรับเรือขนสินค้าขนาด 30,000-50,000 ตัน และท่าเรือแห่งนี้ยังมีทางรถไฟที่เชื่อมกับทางรถไฟสายฉะเชิงเทรา-สัตหีบ

ค) ท่าเรือน้ำลึกแหลมฉบัง ตั้งอยู่ในเขตอ่าวอุดมจังหวัดชลบุรี ซึ่งอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 130 กิโลเมตร ท่าเรือแห่งนี้สร้างขึ้นเพื่อรองรับท่าเรือขนาดใหญ่ ที่ขนส่งสินค้าแบบเทกอง และแบบตู้ขนสินค้า โดยมีท่าเรือ 4 ท่า ซึ่งเปิดดำเนินการตั้งแต่วันที่ 21 กรกฎาคม 2534 โดยการท่าเรือแห่งประเทศไทย ได้เซ็นสัญญาให้กับบริษัท โทวาก จำกัด และบริษัทไทยเครน จำกัด เป็นผู้บริหารท่าเทียบเรือที่ 3 และท่าเทียบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น มิอนุญาติให้นำไปเผยแพร่โดยไม่ขออนุญาต

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เรือที่ 4 และการท่าเรือแห่งประเทศไทย ได้เซ็นสัญญาให้บริษัทเอเวอร์กรีน (EVERGREEN) เข้าท่าเทียบเรือที่ 2 ตั้งแต่เดือนมีนาคม 2536 ส่วนท่าเทียบเรือที่ 1 ยังอยู่ภายใต้การบริหารงานของการท่าเรือแห่งประเทศไทย

3. การขนส่งทางอากาศ

สนามบินอู่ตะเภา ซึ่งตั้งอยู่ในเขตติดต่อบริเวณอำเภอสัตหีบในจังหวัดชลบุรี กับอำเภอบ้านฉางในจังหวัดระยอง สามารถให้บริการขนส่งทางอากาศแก่ประชาชนและธุรกิจในจังหวัดชลบุรี ได้ค่อนข้างสะดวก เพราะอยู่ห่างจากเมืองพัทยาเพียง 45 กิโลเมตร ในปัจจุบันสนามบินอู่ตะเภามีฐานะเป็นสนามบินพาณิชย์ ซึ่งสายการบิน Bangkok Airway ได้เปิดบริการรับส่งผู้โดยสารไปยังกรุงเทพฯ และเกาะสมุยทุกวันจันทร์ อังคาร ศุกร์ และเสาร์

3.1.7.2 การประปา

ในปัจจุบันระบบการประปาในจังหวัดชลบุรี อยู่ในความรับผิดชอบหลายหน่วยงานด้วยกันคือ

- 1) การประปาสุขาภิบาลหนองใหญ่ รับผิดชอบในการจ่ายน้ำให้แก่ อำเภอนองใหญ่
- 2) กองทัพเรือ รับผิดชอบในการจ่ายน้ำประปาให้แก่ อำเภอสัตหีบ
- 3) อำเภอกะสีซัง อาศัยน้ำจืดจากน้ำฝน โดยรัฐบาลสร้างถังเก็บน้ำทั้งหมด 46 ใบ ถ้าน้ำไม่พอจะขอน้ำจากเรือบรรทุกน้ำจืดจากอำเภอสัตหีบ นอกจากนี้ยังมีแหล่งน้ำจืดอื่นๆ เช่น ในเขตพระราชวังโบราณ มีอ่างเก็บน้ำขนาดบรรจุ 90,000 ลูกบาศก์เมตร
- 4) การประปาภูมิภาค รับผิดชอบในการจ่ายน้ำประปาให้แก่ อำเภอที่เหลือของจังหวัด ที่ทำการประปาของการประปาสวนภูมิภาค ในจังหวัดชลบุรีมี 4 แห่ง ได้แก่
  - การประปาสลบุรีจ่ายน้ำให้อำเภอเมืองและบางแสน
  - การประปَاب้านบึง จ่ายน้ำประปาให้อำเภอพนัสนิคม อำเภอพานทอง และอำเภอบ่อทอง
  - การประปาพัทยา-นาเกลือ จ่ายน้ำประปาให้อำเภอบางละมุง และเมืองพัทยา
  - การประปาอ่าวอุดม จ่ายน้ำประปาให้อำเภอสัตหีบและอำเภ่อ่าวอุดม

กำลังการผลิตน้ำประปาของการประปาสวนภูมิภาคในจังหวัดชลบุรีทั้งหมดมีอยู่ประมาณ 5,290 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง การประปาพัทยา-นาเกลือ มีกำลังการผลิต 2,860 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง ซึ่งเป็นกำลังการผลิตสูงสุด รองลงมาได้แก่ การประปาสลบุรี(2,000 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง) และการประปาอ่าวอุดม (300 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง) แหล่งน้ำดิบที่สำคัญได้แก่ อ่างเก็บน้ำบางพระ และอ่างเก็บน้ำมาบประชัน

ตารางที่ 5

แสดงกำลังการผลิตและแหล่งน้ำของหน่วยงานการประปาส่วนภูมิภาค

การประปา	กำลังผลิต(ลบ.ม./ชม.)	แหล่งน้ำ
ชลบุรี	2,000	อ่างเก็บน้ำบางพระ
บ้านบึง	40	ห้วยมะไฟ
พนัสนิคม	90	ห้วยสาริกา
พทยา-นาเกลือ	2,860	อ่างเก็บน้ำมาบประชัน
อ่าวอุดม(แหลมฉบัง)	300	อ่างเก็บน้ำหนองค้อ
รวม	5,290	

ที่มา : กองประมวลข้อมูลและรายงาน ฝ่ายวิเคราะห์และติดตามผลการประปาส่วนภูมิภาค

ปริมาณน้ำที่ผลิตและปริมาณน้ำที่ขาย มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ ในปี 2531 การประปาส่วนภูมิภาคผลิตได้ 32.179 ล้านลูกบาศก์เมตร และขายได้ 22.445 ล้านลูกบาศก์เมตร และในปี 2535 เพิ่มปริมาณขึ้นเป็น 38.531 ล้านลูกบาศก์เมตร และ 30.206 ล้านลูกบาศก์เมตร ตามลำดับ ในขณะที่ ปริมาณน้ำสูญเสียลดลงจาก 9.724 ล้านลูกบาศก์เมตรในปี 2531 เหลือเพียง 8.325 ล้านลูกบาศก์เมตรในปี 2535 ส่วนจำนวนผู้บริโภคน้ำประปาเพิ่มขึ้นจาก 36,926 ราย ในปี 2531 มาเป็น 66,328 ราย ในปี 2535 แต่การบริโภคน้ำลดลงจาก 1.666 ลูกบาศก์เมตร/คน/วัน ในปี 2531 เหลือเพียง 1.248 ลูกบาศก์เมตร/คน/วัน ในปี 2535

ตารางที่ 6

แสดงปริมาณการผลิต การใช้ และมูลค่าน้ำประปาจังหวัดชลบุรี พ.ศ.2531-2535

ปี	ปริมาณน้ำ ที่ผลิต (ล้าน ลบ.ม./ปี)	ปริมาณน้ำ ขาย (ล้าน ลบ.ม./ปี)	ปริมาณน้ำ สูญเสีย (ล้าน ลบ.ม./ปี)	จำนวนผู้ บริโภค (ราย)	อัตราการใช้ บริโภค (ลบ.ม./คน/วัน)
2531	32.179	22.455	9.724	36,926	1.666
2532	34.040	25.538	8.502	43,078	1.624
2533	34.462	25.900	8.562	52,693	1.347
2534	37.432	28.885	8.547	58,643	1.349
2535	38.531	30.206	8.325	66,328	1.248

หมายเหตุ : เฉพาะการประปาที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานการประปาเขต 1 ชลบุรี

ที่มา : กองประมวลข้อมูลและรายงาน ฝ่ายวิเคราะห์และติดตามผล การประปาส่วนภูมิภาค

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.1.7.3 การไฟฟ้า

การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค รับกระแสไฟฟ้าจากโรงงานบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งเป็นของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย และจ่ายกระแสไฟฟ้าไปยังพื้นที่ต่างๆ ครอบคลุมเกือบทุกพื้นที่ในจังหวัดชลบุรี

ตารางที่ 7

แสดงการใช้ไฟฟ้าในจังหวัดชลบุรี ปี พ.ศ.2536

เดือน	จำนวนผู้ใช้ไฟฟ้า (ราย)	จำนวนไฟฟ้าที่ใช้ (กิโลวัตต์ชั่วโมง)	มูลค่า (บาท)
มกราคม	177,052	173,452,162	325,837,183
กุมภาพันธ์	179,295	136,099,135	248,792,745
มีนาคม	180,825	141,865,145	263,947,812
เมษายน	182,827	152,699,230	269,794,574
พฤษภาคม	183,257	162,052,800	285,881,192
มิถุนายน	185,078	156,542,159	301,057,009
กรกฎาคม	186,408	16,2101,218	285,110,386
สิงหาคม	187,551	166,866,428	281,103,283
กันยายน	187,905	162,244,421	273,767,534
ตุลาคม	190,177	156,908,224	265,277,552
พฤศจิกายน	191,225	168,206,054	277,055,585
ธันวาคม	191,870	157,846,330	295,218,084
รวม	2,223,470	1,896,863,306	3,362,842,939

ที่มา : การไฟฟ้าจังหวัดชลบุรี

จากตาราง มีจำนวนผู้ใช้ไฟฟ้าเพิ่มขึ้นทุก ๆ เดือน การให้บริการไฟฟ้า ก็สามารถที่จะกระจายไปครอบคลุมพื้นที่ของทุกอำเภอ ทุกตำบล และเกือบทุกหมู่บ้าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 8

แสดงพื้นที่การให้บริการไฟฟ้าในจังหวัดชลบุรี ปี 2536

อำเภอ	จำนวนตำบล ทั้งหมด	ตำบลที่มีไฟฟ้าใช้ ใช้แล้ว	จำนวนหมู่บ้าน ทั้งหมด	หมู่บ้านที่มีไฟฟ้า ใช้แล้ว
เมืองชลบุรี	18	18	107	107
พนัสนิคม	22	22	206	206
หนองใหญ่	5	5	21	21
ศรีราชา	8	8	71	71
บางละมุง	8	8	64	64
พานทอง	11	11	74	74
สัตหีบ	5	5	41	41
บ้านบึง	8	8	47	47
กิ่งอ.เกาะสีชัง	1	1	7	6
บ่อทอง	5	5	38	38
รวม	91	91	676	675

ที่มา : การไฟฟ้าจังหวัดชลบุรี

นอกจากนี้สามารถแยกประเภทจำนวนไฟฟ้าที่นำไปใช้ประโยชน์ในกิจกรรมต่าง ๆ จากข้อมูลพบว่า กิจกรรมขนาดกลางใช้ปริมาณไฟฟ้าสูงสุด รองลงมาคือ กิจกรรมขนาดใหญ่ ส่วนบ้านที่อยู่อาศัย ใช้ปริมาณไฟฟ้าเป็นอันดับที่ 3

ตารางที่ 9

แสดงการแยกประเภทจำนวนไฟฟ้าที่นำไปใช้ประโยชน์ ปี 2536

ประเภท	จำนวนไฟฟ้าที่ใช้(กิโลวัตต์)	ร้อยละ
1.บ้านที่อยู่อาศัย	304,454,844	16.05
2.กิจการขนาดเล็ก	253,566,423	13.38
3.กิจการขนาดกลาง	676,431,913	35.66
4.กิจการขนาดใหญ่	354,612,778	18.69
5.กิจการเฉพาะอย่าง	220,822,250	11.64
6.ราชการและองค์การ	40,089,952	2.11
7.สูบน้ำเพื่อการเกษตร	1,182	0.00006
8.ไฟชั่วคราว	46,883,958	2.47
รวม	1,896,863,306	100.00

เอกสารนี้ที่มาจาก : การไฟฟ้าจังหวัดชลบุรี การใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.1.7.4 การสื่อสารและโทรคมนาคม

1. ไปรษณีย์และโทรเลข

จังหวัดชลบุรี มีการให้บริการไปรษณีย์และโทรเลขครอบคลุมทุกอำเภอ ซึ่งมีจำนวนที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขแต่ละอำเภอดังนี้

-อำเภอเมือง	5	แห่ง
-อำเภอศรีราชา	9	แห่ง
-อำเภอบางละมุง	12	แห่ง
-อำเภอสัตหีบ	6	แห่ง
-อำเภอบ้านบึง	2	แห่ง
-อำเภอพานทอง	7	แห่ง
-อำเภอพนัสนิคม	11	แห่ง
-อำเภอหนองใหญ่	2	แห่ง
-อำเภอบ่อทอง	3	แห่ง
-กิ่งอำเภอเกาะสีชัง	2	แห่ง
รวม	59	แห่ง

2. โทรศัพท์

ด้านโทรคมนาคมอยู่ในความรับผิดชอบขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย (ทศท.) และการสื่อสารแห่งประเทศไทย (กสท.) โดย ทศท. รับผิดชอบระบบโทรศัพท์ในส่วนบริการสื่อสารข้อมูลระบบวิทยุและระบบโทรศัพท์ทั่วไปภายในประเทศ และกสท. รับผิดชอบเกี่ยวกับระบบโทรศัพท์ทางไกลระหว่างประเทศ ส่วนโทรศัพท์เคลื่อนที่อยู่ในความรับผิดชอบของ ทศท. และ คสท.

เมื่อสิ้นตุลาคม 2536 จังหวัดชลบุรีมีชุมสายโทรศัพท์อยู่ 36 แห่งโดยอยู่ในอำเภอเมือง 4 แห่ง ศรีราชา 6 แห่ง บางแสน 3 แห่ง พนัสนิคม 3 แห่ง อ่าวอุดม 4 แห่ง พัทยา 6 แห่ง จอมเทียน 3 แห่ง บ้านบึง 3 แห่ง และสัตหีบ 4 แห่ง ในจำนวน 36 แห่งนี้ เป็นชุมสายโทรศัพท์อยู่ 9 แห่ง และชุมสายรองอยู่ 27 แห่ง

ชุมสายหลัก ประกอบด้วย

- ชุมสายชลบุรีให้บริการในเขตอำเภอเมือง และอำเภอพานทอง
- ชุมสายศรีราชาให้บริการในเขตอำเภอศรีราชาและกิ่งอ.เกาะสีชัง
- ชุมสายบางแสนให้บริการในเขตบางแสนและอ่างศิลา
- อำเภอพนัสนิคมให้บริการในเขตอำเภอพนัสนิคมและอำเภอบ่อทอง
- ชุมสายอ่าวอุดมให้บริการในเขตอ่าวอุดมและแหลมฉบัง
- ชุมสายพัทยาให้บริการเมืองพัทยา
- ชุมสายนาจอมเทียนให้บริการเขตนาจอมเทียน
- ชุมสายบ้านบึงให้บริการอำเภอบ้านบึงและอำเภอหนองใหญ่

เอกสารนี้เป็นเอกสาร - ชุมสายสัตหีบให้บริการเขตอำเภอสัตหีบและอูตะเกาะ
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จำนวนเลขหมายรวมทั้งหมด 82,352 เลขหมาย ในจำนวนนี้อยู่ในเมืองพัทยา 18,432 เลขหมาย หรือคิดเป็นร้อยละ 22.39 ของเลขหมายทั้งหมดในชลบุรี ซึ่งเป็นสัดส่วนสูงสุด รองลงมาได้แก่ อำเภอเมือง จำนวนโทรศัพท์ 12,288 เลขหมาย หรือคิดเป็นร้อยละ 22.03 และอำเภอศรีราชา มีโทรศัพท์ 12,800 เลขหมาย หรือคิดเป็นร้อยละ 15.54 ส่วนผู้ใช้บริการโทรศัพท์ในจังหวัดชลบุรีมีจำนวนทั้งหมด 62,602 ราย ดังนั้นผู้ใช้บริการ 1 ราย จะมีโทรศัพท์ใช้มากกว่า 1 เครื่อง(1.32 เครื่อง)

3.2 ประชากร

จังหวัดชลบุรีมีประชากรมากที่สุดในภาคตะวันออก ในปี พ.ศ. 2535 จำนวนประชากรทั้งสิ้น 948,165 คน คิดเป็นร้อยละ 18.17 ของประชากรทั้งภาค (ตารางที่ 10) ในขณะที่เนื้อที่ของจังหวัดมีเพียงร้อยละ 11.95 ของพื้นที่ภาคตะวันออก ทำให้มีความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่ประมาณ 212.57 คนต่อตารางกิโลเมตร (ตารางที่ 10) ซึ่งเป็นความหนาแน่นที่มากที่สุดในภาคตะวันออกเช่นกันสาเหตุที่จังหวัดชลบุรีมีประชากรหนาแน่น เนื่องมาจากปัจจัยหลายด้าน เช่น ที่ตั้งของจังหวัดห่างจากกรุงเทพมหานครไม่มาก มีปัจจัยทางทรัพยากรธรรมชาติ ดึงดูดให้มีการเข้ามาตั้งถิ่นฐานอย่างถาวร ทั้งผู้ประกอบการอาชีพทางด้านเกษตรกรรม ผู้ประกอบการอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และผู้ประกอบการทางด้านอุตสาหกรรม ซึ่งต้องการทำเลที่ไม่ไกลจากเมืองหลวงมากนัก ฉะนั้นการเติบโตของชลบุรีจึงขยายตัวสูงตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

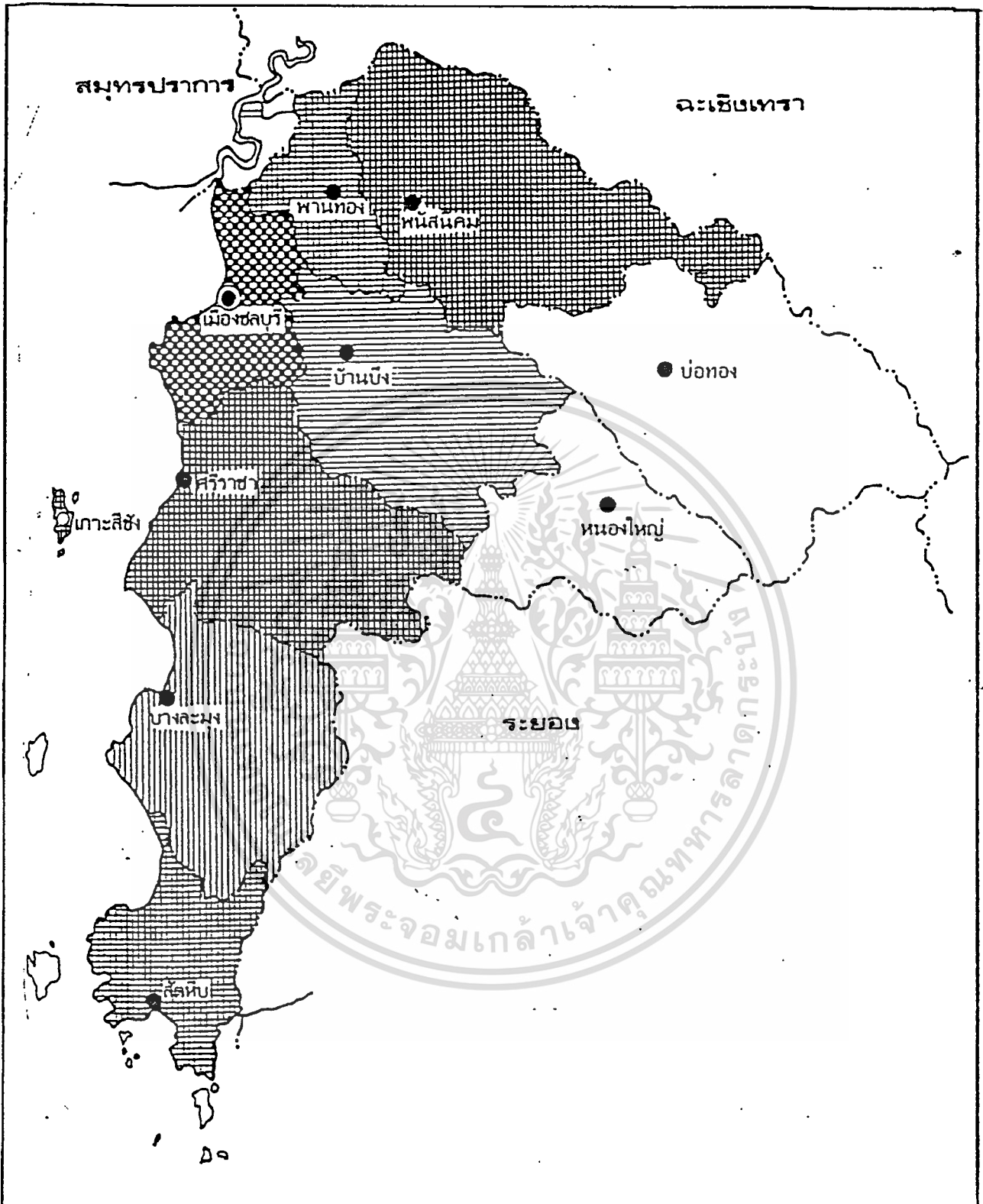
ตารางที่ 10

แสดงจำนวนประชากรและความหนาแน่นของประชากรในภาคตะวันออก ปี 2535

จังหวัด	พื้นที่ (ตร.กม.)	ร้อยละ ของภาค	ประชากร (คน)	-ร้อยละ ของภาค	ความหนาแน่น (คน/ตร.กม.)
ชลบุรี	4,363.00	11.95	948,165	18.17	212.57
ระยอง	3,552.00	9.73	437,552	8.57	123.18
จันทบุรี	6,338.00	17.36	459,955	8.92	71.81
ตราด	2,819.00	7.72	203,156	3.95	71.53
ฉะเชิงเทรา	5,351.00	14.66	597,393	11.62	110.85
ปราจีนบุรี	4,762.36	32.76	412,540	17.50	74.71
นครนายก	2,122.00	5.81	233,162	4.51	108.55
รวม	36,502.50	100.00	5,103,680	100.00	139.82

ที่มา : กองทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การศึกษาเพื่อกำหนดขนาดและขอบเขตที่เหมาะสมของชุมชนเมือง

กรณีศึกษาชุมชนเมืองในจังหวัดชลบุรี

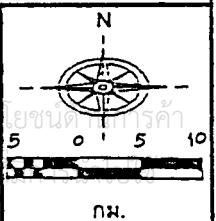
แสดง ความหนาแน่นของประชากรรายอำเภอของจังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2536

สัญลักษณ์ 501-1,000 คน/ตร.กม. 101-200 คน/ตร.กม.

311-500 คน/ตร.กม. 1-100 คน/ตร.กม. 201-310 คน/ตร.กม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยเท่านั้น ไม่ควรนำไปใช้ประโยชน์อื่นใด

สงวนลิขสิทธิ์ © 2536 โดยกรมการผังเมือง กรุงเทพมหานคร

3.2.1 ขนาดและการกระจายตัวของประชากร

การกระจายตัวของประชากร ในระดับอำเภอ ในปี 2535 (ตารางที่ 11) จะเห็นได้ว่า อำเภอเมืองชลบุรีมีประชากรมากที่สุด คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 24.08 ของประชากรรวมทั้งจังหวัดอำเภอที่มีจำนวนประชากรรองลงมาคือ อำเภอพนัสนิคม และอำเภอศรีราชา ซึ่งมีประชากร 146,017 และ 142,435 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 15.74 และ 15.36 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาประชากรที่อาศัยในเขตและนอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาล(ชุมชนเมือง) จะเห็นได้ว่าอำเภอเมืองชลบุรี มีประชากรในเขตเทศบาลและสุขาภิบาลมากที่สุดเท่ากับ 148,998 คนหรือ ร้อยละ 16.06 รองลงมาได้แก่อำเภอศรีราชาเท่ากับ 78,370 คน หรือร้อยละ 13.18 จะเห็นได้ว่า ขนาดประชากรจะมีการกระจายตัวใน 2 บริเวณ คือ แถบพื้นที่แนวชายฝั่งทะเลจะมีจำนวนประชากรมากที่สุดโดยเฉพาะอำเภอเมืองชลบุรี ประชากรส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตชุมชนเมือง(เทศบาลและสุขาภิบาล) เนื่องจากเป็นศูนย์กลางการบริหาร การปกครอง การศึกษา มีความเจริญทางเศรษฐกิจสูง และได้เปรียบในด้านที่ตั้ง อยู่ใกล้กรุงเทพฯ จึงทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางหลักของจังหวัด ส่วนอำเภอศรีราชา เป็นศูนย์กลางรองที่มีประชากรอาศัยอยู่ในเขตชุมชนเมืองมากเป็นอันดับ 2 เป็นเขตที่มีพื้นที่ต่อเนื่องกับอำเภอเมืองชลบุรี และมีความเจริญทางเศรษฐกิจสูง แถบพื้นที่ตอนในอำเภอพนัสนิคมเป็นศูนย์กลางทางพาณิชย์กรรมและบริการ ตลอดจนเป็นตลาดกลางทางการเกษตร ซึ่งประชากรส่วนใหญ่อาศัยอยู่นอกเขตชุมชนเมือง เพราะโครงสร้างทางเศรษฐกิจจะเป็นเกษตรกรรม แต่ในระยะหลังชุมชนเมืองได้มีการกระจายเพิ่มขึ้นในเขตพื้นที่ตอนใน ได้แก่ สุขาภิบาลหนองคำลิ่ง สุขาภิบาลหนองใหญ่ สุขาภิบาลบ่อทอง เป็นต้น

ตารางที่ 11

แสดงจำนวนความหนาแน่นและสัดส่วนประชากรรายอำเภอ ในจังหวัดชลบุรี ปี 2535

อำเภอ	พื้นที่ (ตร.กม.)	จำนวน (คน)	ความหนาแน่น (คน/ตร.กม.)	สัดส่วน ปชก. (ร้อยละ)
เมืองชลบุรี	255.30	223,325	991.23	24.08
พนัสนิคม	751.70	146,017	194.25	15.74
พานทอง	180.70	44,201	244.61	4.77
บางละมุง	281.60	127,033	451.11	13.70
ศรีราชา	643.60	142,435	221.31	15.36
บ้านบึง	598.90	81,940	136.82	8.83
บ่อทอง	894.50	37,451	41.87	4.04
หนองใหญ่	334.00	20,654	61.84	2.23
สัตหีบ	348.10	100,337	288.24	10.82
กิ่งเกาะสีชัง	18.00	4,065	225.83	0.44
รวมจังหวัดชลบุรี	4276.40	927,458	216.88	100.00

ที่มา : กองทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง

3.2.2 ความหนาแน่นของประชากร

อำเภอเมืองชลบุรี มีความหนาแน่นของประชากรมากที่สุดเท่ากับ 991 คนต่อตารางกิโลเมตร เนื่องจากความเป็นศูนย์กลางหลักของจังหวัด และมีพื้นที่ที่เป็นชุมชนเมืองหลายแห่ง อำเภอบางละมุงมีความหนาแน่นรองลงมาเท่ากับ 451 คนต่อตารางกิโลเมตร เนื่องจากมีเมืองพัทยาเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของประเทศ โดยรวมจังหวัดชลบุรีมีความหนาแน่นประชากรมากในพื้นที่ที่เป็นชุมชนเมือง นอกเขตชุมชนเมืองจะมีความหนาแน่นน้อย ประกอบกับพื้นที่ของแต่ละอำเภอ มีมากสามารถรองรับประชากรที่เพิ่มขึ้นได้ ดังนั้นความหนาแน่นของประชากรในพื้นที่อำเภอต่างๆ มีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี เพราะจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น แต่พื้นที่เท่าเดิม

ตารางที่ 12

แสดงความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่ ความหนาแน่นของบ้านต่อพื้นที่ และความหนาแน่นของประชากรต่อบ้านแยกตามอำเภอ

อำเภอ	จำนวนประชากร	พื้นที่ (ตารางกิโลเมตร)	จำนวนบ้าน (หลังคาเรือน)	ความหนาแน่นประชากร/พื้นที่	ความหนาแน่นบ้าน/พื้นที่	ความหนาแน่นประชากร/บ้าน
เมืองชลบุรี	215,699	228.79	57,660	943	252	4
ในเขตชุมชนเมือง	170,249	65.51	44,221	2599	675	4
นอกเขตชุมชนเมือง	45,420	163	13,439	278	82	3
ศรีราชา	143,729	616.43	45,362	233	74	3
ในเขตชุมชนเมือง	120,626	427.63	42,519	282	99	3
นอกเขตชุมชนเมือง	23,103	189	2,843	122	15	8
บางละมุง	123,507	268.94	76,452	459	284	2
ในเขตชุมชนเมือง	88,548	161.27	63,663	549	395	1
นอกเขตชุมชนเมือง	34,959	108	12,789	325	119	3
พนัสนิคม	149,100	699.70	26,940	213	39	6
ในเขตชุมชนเมือง	19,135	8.45	4,464	2264	528	4
นอกเขตชุมชนเมือง	129,965	691	22,476	188	33	6
บ้านบึง	85,205	846.41	16,626	101	20	5
ในเขตชุมชนเมือง	17,240	20.91	5,639	824	270	3
นอกเขตชุมชนเมือง	67,965	826	10,987	82	13	6
สัตหีบ	101,871	333.42	28,108	306	84	4
ในเขตชุมชนเมือง	43,052	14	10,079	3056	715	4
นอกเขตชุมชนเมือง	58,819	319	18,029	184	56	3
พานทอง	43,091	173.04	7,661	249	44	6
ในเขตชุมชนเมือง	14,449	16.34	2,483	884	152	6
นอกเขตชุมชนเมือง	28,642	157	5,178	183	33	6
บ่อทอง	39,521	781.54	10,704	51	14	4
ในเขตชุมชนเมือง	3,476	7.29	551	477	76	6
นอกเขตชุมชนเมือง	36,045	774	10,153	47	13	4
หนองใหญ่	19,736	397.48	4,028	50	10	5
ในเขตชุมชนเมือง	4,215	12.24	431	344	35	10
นอกเขตชุมชนเมือง	15,521	385	3,597	40	9	4
เกาะสีชัง	3,899	18.00	1,087	217	60	4
ในเขตชุมชนเมือง	3,899	18.00	1,087	217	60	4
นอกเขตชุมชนเมือง	0	0	0	0	0	0

ที่มา : กองทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2.3 การเปลี่ยนแปลงประชากร

การเปลี่ยนแปลงประชากรของจังหวัดชลบุรี ในช่วง 10 ปี คือ ตั้งแต่ พ.ศ. 2526-พ.ศ.2535 มีอัตราเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 2.05 ต่อปี ในเขตเทศบาลและสุขาภิบาลจะมีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 3.10 ต่อปี ในขณะที่นอกเขตสุขาภิบาลมีอัตราเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 1.0 ต่อปี แสดงว่าการเปลี่ยนแปลงประชากรในช่วง 10 ปี มีอัตราเพิ่มเฉลี่ยในเขตชุมชนเมืองมากกว่านอกเขตชุมชนเมือง เนื่องจากความเจริญทางวัตถุและทางเศรษฐกิจมีการขยายตัวมากกว่า โดยเฉพาะมีการจัดตั้งและเปลี่ยนแปลงเขตชุมชนเมือง เช่น เทศบาลตำบลแสนสุข เป็นต้น อำเภอบางละมุงมีอัตราเพิ่มขึ้นของประชากรมากที่สุดเฉลี่ยร้อยละ 4.65 ต่อปี รองลงมา คือ กิ่งอำเภอเกาะสีชัง และอำเภอบ่อทอง เฉลี่ยร้อยละ 3.3 และ 2.61 ต่อปี ตามลำดับ สาเหตุเนื่องจากการขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การเปิดพื้นที่เกษตรกรรมใหม่อัตราการเกิดสูง รวมทั้งอัตราการย้ายถิ่นก็สูงด้วยเช่นกัน

ตารางที่ 13

แสดงการเปลี่ยนแปลงประชากรรายอำเภอในพื้นที่ศึกษา ปี 2526,2535

อำเภอ	พื้นที่ (ตร.กม.)	พ.ศ.2526		พ.ศ.2535		การเปลี่ยนแปลง	
		จำนวนประชากร (คน)	ความหนาแน่น (คน/ตร.กม)	จำนวนประชากร (คน)	ความหนาแน่น (คน/ตร.กม)	อัตราเติบโต เฉลี่ยต่อปี(%)	ความหนาแน่น (คน/ตร.กม)
เมืองชลบุรี	225.3	188,345	835.97	223,325	991.23	1.86	155.36
พนัสนิคม	751.7	130,067	173.03	146,017	194.25	1.23	21.22
พานทอง	180.7	39,764	220.06	44,201	244.61	1.12	24.55
บางละมุง	281.6	86,738	308.02	127,033	451.11	4.65	143.09
ศรีราชา	643.6	114,215	177.46	142,435	221.31	2.47	43.85
บ้านบึง	598.9	77,993	130.23	81,940	136.82	0.51	6.59
บ่อทอง	894.5	29,688	33.19	37,451	41.87	2.61	8.68
หนองใหญ่	334.0	18,523	55.46	20,654	61.84	1.15	6.38
สัตหีบ	348.1	81,192	233.24	100,337	288.24	2.36	55.00
เกาะสีชัง	18.0	3056	169.78	4,065	225.83	3.30	56.06
รวมชลบุรี	4276.4	769,581	179.96	927,458	216.88	2.05	36.92

ที่มา : กองทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง

3.2.4 ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงประชากร

-การเพิ่มหรือลดลงตามธรรมชาติ คือ การเกิดและการตายของประชากรในพื้นที่ ในปัจจุบันจำนวนการเกิดและการตายค่อนข้างสม่ำเสมอและคงที่ การเปลี่ยนแปลงประชากรที่ตามธรรมชาติค่อนข้างจะคงที่ตามไปด้วย ดังนั้นส่วนสำคัญที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงประชากรค่อนข้างสูง คือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- การอพยพย้ายถิ่นของประชากรจากภายนอกและภายในพื้นที่อันทำให้เกิดความเคลื่อนไหวของความเปลี่ยนแปลงในแต่ละพื้นที่ที่เปลี่ยนไปด้วย การอพยพย้ายเข้าและย้ายออกนั้นจะเป็นตัวชี้ถึงลักษณะและสภาพทางเศรษฐกิจของพื้นที่นั้นๆ ด้วย ในช่วง 10 ปี ที่ผ่านมา จังหวัดชลบุรีมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูง มีการลงทุนมาก การจ้างงานมาก จึงมีประชาชนอพยพเข้ามาหางานทำเพิ่มมากขึ้น ในอัตราสูง

จากตารางที่ 14 เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงประชากรภายในอำเภอของจังหวัดชลบุรี ปี 2534 พบว่า อำเภอศรีราชา มีอัตราการเกิดสูงสุด คือ ร้อยละ 4.45 รองลงมา คือ อำเภอเมืองชลบุรี ร้อยละ 2.98 ส่วนอำเภออื่น ๆ ส่วนใหญ่จะมีอัตราการเกิดอยู่ในช่วงร้อยละ 0.9 - 1.5 ซึ่งอยู่ในอัตราที่ยังไม่สูงนัก ส่วนอัตราการตายนั้นน้อยกว่าอัตราการเกิดในสัดส่วน 1:4 จึงทำให้อัตราการเพิ่มตามธรรมชาติของอำเภอที่สูงยังคงเป็นอำเภอศรีราชา และอำเภอเมือง

เมื่อพิจารณาอัตราการอพยพย้ายถิ่นของประชากร พบว่า อำเภอเมืองชลบุรี มีการย้ายถิ่นเข้าและออกเป็นจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือ อำเภอศรีราชา แต่พบว่า การย้ายสุทธิของอำเภอทั้งสองมีการอพยพย้ายออกมากกว่าย้ายเข้า เหตุผลส่วนหนึ่งเป็นเพราะเศรษฐกิจที่ถดถอย เกิดปัญหาการว่างงาน และราคาที่ดินสูงตามภาวะเศรษฐกิจ ทำให้ประชาชนอพยพออกไปอยู่ในอำเภออื่นเพิ่มขึ้น

แสดงอัตราการเกิด การตาย ย้ายเข้า ย้ายออก ของจังหวัดชลบุรี ปี 2534

พื้นที่	จำนวนประชากร (คน)	อัตรา		อัตราการเพิ่ม ตามธรรมชาติ	อัตราการย้ายเข้า		อัตราการย้ายออก		อัตราการเพิ่ม	
		การเกิด	การตาย		ย้ายเข้า	ย้ายออก	ย้ายสุทธิ	ประชากร		
อำเภอเมือง	208,558	2.98	0.65	2.33	9.49	10.93	1.44	0.89		
อำเภอพนัสนิคม	147,883	1.23	0.52	0.71	4.31	4.05	0.26	0.97		
อำเภอบางละมุง	44,816	0.98	0.72	0.26	5.73	5.08	0.65	0.91		
อำเภอบางละมุง	125,576	2.51	1.05	1.46	20.94	15.70	5.23	6.69		
อำเภอศรีราชา	137,126	4.45	0.63	3.82	7.75	9.67	-1.92	1.90		
อำเภอบ้านบึง	93,386	0.95	0.42	0.53	6.27	6.09	0.19	0.72		
อำเภอบ่อทอง	37,692	1.40	0.34	1.06	5.44	5.47	-0.02	1.03		
อำเภอหนองใหญ่	21,212	1.14	0.31	0.83	6.01	5.68	0.33	1.16		
อำเภอสัตหีบ	104,657	1.43	0.39	1.04	8.57	7.41	1.16	2.20		
กิ่ง.เกาะสีชัง	4,086	0.95	0.47	0.49	14.15	10.84	3.30	3.79		
รวม	924,992	18.02	5.50	12.52	88.65	80.91	7.74	20.27		

ที่มา : กองทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง

แสดงจำนวนการเกิด การตาย ย้ายเข้า ย้ายออก ของจังหวัดชลบุรี ปี 2534

พื้นที่	จำนวนประชากร (คน)	จำนวน การเกิด	จำนวน การตาย	จำนวนการเพิ่ม ตามธรรมชาติ	จำนวนการ ย้ายเข้า	จำนวนการ ย้ายออก	จำนวนการ ย้ายสุทธิ	การเพิ่ม ประชากร
อำเภอเมือง	208,558	6,218	1,362	4,856	19,784	22,786	(3,002)	1,854
อำเภอพนนัสนิคม	147,883	1,814	766	1,048	6,376	5,985	391	1,439
อำเภอพานทอง	44,816	440	323	117	2,567	2,277	290	407
อำเภอบางละมุง	125,576	1,615	657	958	13,215	9,957	3,258	4,211
อำเภอศรีราชา	137,126	6,104	861	5,243	10,625	13,258	(2,633)	2,610
อำเภอบ้านบึง	93,386	888	392	496	5,856	5,683	173	669
อำเภอบ่อทอง	37,692	529	130	399	2,051	2,060	(9)	390
อำเภอหนองใหญ่	21,212	242	66	176	1,275	1,205	70	246
อำเภอสัตหีบ	104,657	1,493	407	1,086	8,974	7,756	1,218	2,304
กิ่งอ.เกาะสีชัง	4,086	39	19	20	578	443	135	155
รวม	924,992	19,377	4,983	14,394	71,301	71,410	(109)	14,285

* ตัวเลขใน ( ) หมายถึง ค่าติดลบ

ที่มา : กองทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง

3.2.5 ประชากรเมืองและประชากรชนบท

จังหวัดชลบุรีในปี 2526 มีประชากรเมืองทั้งสิ้น 376,100 คนประชากรชนบท 393,600 คน คิดเป็นสัดส่วนประชากรเมือง : ประชากรชนบท ร้อยละ 48 : 52 มีชุมชนเมือง 23 แห่ง เป็นเทศบาล 4 แห่ง และสุขาภิบาล 19 แห่ง อำเภอที่มีจำนวนประชากรเมืองสูงสุด คือ อำเภอ เมืองชลบุรี มีจำนวน 139,600 คน คิดเป็นร้อยละ 26.51 ของประชากรเมืองในจังหวัด

ตารางที่ 16

แสดงจำนวนประชากรเมืองและชนบท รายอำเภอในพื้นที่ศึกษา ปี 2526 และ 2535

อำเภอ	2526			2535		
	ปชก.รวม	ปชก.เมือง	ปชก.ชนบท	ปชก.รวม	ปชก.เมือง	ปชก.ชนบท
อำเภอเมืองชลบุรี	188,345	139,600	48,745	223,325	148,998	74,327
อำเภอพนัสนิคม	130,067	19,600	110,467	146,017	18,970	127,047
อำเภอพานทอง	39,764	13,400	26,364	44,201	14,647	29,554
อำเภอบางละมุง	86,738	66,100	20,638	127,033	86,851	40,182
อำเภอศรีราชา	114,215	99,700	14,515	142,435	122,284	20,151
อำเภอบ้านบึง	77,993	9,900	68,093	81,940	16,337	65,603
อำเภอบ่อทอง	29,688	2,000	27,688	37,451	3,476	33,975
อำเภอหนองใหญ่	18,523	3,600	14,923	20,654	4,350	16,304
อำเภอสัตหีบ	81,192	19,200	61,992	100,337	38,399	61,938
กิ่งอำเภอเกาะสีชัง	3,056	3,000	56	4,065	3,726	339
จังหวัดชลบุรี	769,581	376,100	393,481	927,458	458,038	469,420

ที่มา : กองทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง

อำเภอที่มีสัดส่วนประชากรเมืองสูงสุด คือ กิ่งอำเภอเกาะสีชัง เนื่องจากพื้นที่สุขาภิบาล เกาะสีชัง มีพื้นที่เท่ากับพื้นที่ของกิ่งอำเภอเกาะสีชัง จึงทำให้ประชากรในกิ่งอำเภอสีชังเป็นประชากร เมืองทั้งหมด รองลงมาคือ อำเภอศรีราชา (87.29%) อำเภอบางละมุง (76.21%) และอำเภอเมือง (74.12%)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 17

แสดงสัดส่วนประชากรเมืองและชนบทรายอำเภอในพื้นที่ศึกษา ปี 2526 และ 2535

อำเภอ	พื้นที่ (ตร.กม.)	2526		2535	
		ปชก.เมือง	ปชก.ชนบท	ปชก.เมือง	ปชก.ชนบท
อำเภอเมืองชลบุรี	225.3	74.12	25.88	66.72	33.28
อำเภอนนทบุรี	751.7	15.07	84.93	12.99	87.01
อำเภอบางพลี	180.7	33.70	66.30	33.14	66.86
อำเภอบางละมุง	281.6	76.21	23.79	68.37	31.63
อำเภอศรีราชา	643.6	87.29	12.71	85.85	14.15
อำเภอบ้านบึง	598.9	12.69	87.31	19.94	80.06
อำเภอบ่อทอง	894.5	6.74	93.26	9.28	90.72
อำเภอหนองใหญ่	334.0	19.44	80.56	21.06	78.94
อำเภอสัตหีบ	348.1	23.65	76.35	38.27	61.73
กิ่งอำเภอเกาะสีชัง	18.0	98.17	1.83	91.66	8.34
จังหวัดชลบุรี	4276.4	48.87	51.13	49.39	50.61

ที่มา : กองทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง

ในปี 2535 จังหวัดชลบุรี มีประชากรเมือง 458,038 คน คิดเป็นสัดส่วนประชากรเมือง ต่อประชากรชนบทเพิ่มขึ้นจากปี 2526 เป็น 49.39 : 50.61 ในปี 2535 ชุมชนเมืองมี 23 แห่งเท่าเดิม แต่มีการเปลี่ยนแปลงโดยการยกฐานะสุขาภิบาลขึ้นเป็นเทศบาล มีเทศบาล 6 แห่งและสุขาภิบาล 17 แห่ง อำเภอที่มีจำนวนประชากรเมืองมากที่สุดคือ อำเภอเมืองชลบุรี มีจำนวน 148,998 คน คิดเป็นร้อยละ 32.50 ของประชากรเมืองในจังหวัดชลบุรี

ตารางที่ 18

แสดงจำนวนเทศบาลและสุขาภิบาลในพื้นที่ศึกษา ปี 2526,2535

อำเภอ	ปี 2526		ปี 2535	
	เทศบาล	สุขาภิบาล	เทศบาล	สุขาภิบาล
อำเภอเมืองชลบุรี	1	4	2	3
อำเภอนนทบุรี	1	1	1	1
อำเภอบางพลี	0	2	0	2
อำเภอบางละมุง	1	2	1	3
อำเภอศรีราชา	1	3	2	2
อำเภอบ้านบึง	0	2	1	1
อำเภอบ่อทอง	0	1	0	1
อำเภอหนองใหญ่	0	1	0	1
อำเภอสัตหีบ	0	2	0	2
กิ่งอำเภอเกาะสีชัง	0	1	0	1
จังหวัดชลบุรี	4	19	7	17

เอกสารนี้เป็นเอกสารของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ไม่ควรเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาตจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ

ที่มา : กองวิชาการสถิติ สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมีเหตุดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.3 สภาพเศรษฐกิจ

3.3.1 ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (Gross Provincial Product : GPP)

ในปี พ.ศ. 2534 จังหวัดชลบุรีมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม 100,977 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 51 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของภาคตะวันออก (Gross Eastern Regional Product : GRP) ซึ่งมีมูลค่าประมาณ 198,666 ล้านบาทหรือคิดเป็นร้อยละ 4 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ(Gross Domestic Product : GDP) และบทบาทของระบบเศรษฐกิจของจังหวัดชลบุรีมีมากขึ้น ทำให้อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ของจังหวัดชลบุรีระหว่างปี 2530-2534 มีอัตราขยายตัวเฉลี่ยประมาณร้อยละ 14.6 ต่อปี ในขณะที่อัตราขยายตัวเฉลี่ยของภาคตะวันออก ประมาณร้อยละ 12.7 เท่านั้น ทำให้สัดส่วนของ GPP จังหวัดชลบุรีต่อ GRP ของภาคตะวันออกเพิ่มขึ้นจากอัตราร้อยละ 45.2 ในปี 2530 เป็นร้อยละ 50.8 ในปี 2534 หรือมากกว่าครึ่งหนึ่งของ GRP ในภาคตะวันออก มาจากจังหวัดชลบุรี

3.3.2 รายได้เฉลี่ยต่อคนของจังหวัดชลบุรี (Per Capita Provincial Product)

ประชากรในจังหวัดชลบุรีมีรายได้ต่อคนสูงที่สุดในภาคตะวันออก และมีอัตราการเพิ่มของรายได้ต่อคน สูงสุดในภาคตะวันออก โดยเพิ่มจาก 62,764 บาท ต่อคนต่อปี ในปี 2530 เป็น 146,261 บาทต่อคน ต่อปี ในปี 2534 หรือเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 26.6 ในขณะที่รายได้ต่อหัวของประชากรในภาคตะวันออกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเพิ่ม จาก 35,126 บาทต่อคนต่อปีในปี 2530 มาเป็น 67,970 บาทต่อคนต่อปีในปี 2534 หรือเพิ่มร้อยละ 18.7 ต่อปี สาเหตุที่ประชากรในจังหวัดชลบุรีมีรายได้ ต่อคนสูงกว่าทุกจังหวัดในภาคตะวันออก เพราะผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดมีอัตราขยายตัวประมาณร้อยละ 14.6 ต่อปี ในขณะที่ประชากรของจังหวัดชลบุรีเพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำมาก คือ เพิ่มจาก 849,807 คนในปี 2530 เป็น 924,992 คนในปี 2534 หรือคิดเป็นร้อยละ 8.84 ต่อปี ในช่วงปี 2530-2534

3.3.3 การกระจายรายได้

จังหวัดชลบุรี มีปัญหาเรื่องการกระจายรายได้ระหว่างภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม ในปี 2534 ประชากรมีรายได้จากภาคเกษตรเพียง 8,806 บาทต่อคนต่อปี ในขณะที่ประชากร ในจังหวัดชลบุรีมีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี 146,261 บาท ส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากประชากรจำนวนมาก ทำอาชีพทางการเกษตร แต่รายได้ที่กล่าวถึงนี้ ยังมีรายได้อื่น ๆ นอกภาคการเกษตร เช่น การรับจ้างต่างๆ เป็นต้น ซึ่งถ้ารวมแล้วรายได้ประชากรในภาคการเกษตร จะสูงขึ้นทำให้ความแตกต่างลดน้อยลง

3.3.4 โครงสร้างการผลิตและการเปลี่ยนแปลงของจังหวัดชลบุรี

การผลิตรายสาขาของจังหวัดชลบุรี สามารถแยกเป็นภาคหลัก ๆ ได้ 3 ภาค คือ ภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม ภาคพาณิชยกรรมและบริการ ภาคอุตสาหกรรมเป็นภาคที่ทำรายได้ให้กับจังหวัดชลบุรีมากที่สุดถึง ประมาณร้อยละ 50.1 ในปี 2534 รองลงมาคือ ภาคพาณิชยกรรมและบริการ ประมาณร้อยละ 43.4 ภาคบริการมีมูลค่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมลดลงกว่าภาคอุตสาหกรรม ส่วนภาคเกษตรกรรมมีรายได้ร้อยละ 6.4 แสดง ว่าเศรษฐกิจของจังหวัดชลบุรีได้มีการพัฒนาเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น

ภาคอุตสาหกรรม ประกอบด้วยสาขาการผลิตย่อย 3 สาขา คือ สาขาเหมืองแร่และการย่อยหิน สาขาอุตสาหกรรมและสาขาก่อสร้าง มีมูลค่าการผลิตในปี 2534 สูงถึง 40,614.8 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 27.3 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดชลบุรี

ไม่ว่าการณ์ใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

50.1 ของผลิตภัณฑ์จังหวัด สาขาการผลิตที่สำคัญ คือ สาขาอุตสาหกรรมมีมูลค่าการผลิตถึง 43,219.2 ล้านบาทหรือ ร้อยละ 42.9 ของผลิตภัณฑ์จังหวัด คิดเป็นร้อยละ 85.3 ของมูลค่าในภาคอุตสาหกรรมซึ่งนับว่าสาขาอุตสาหกรรมมีความสำคัญที่สุด จังหวัดชลบุรีมีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมในปี 2536 รวม 1,646 แห่ง คนงาน 71,840 คน และจำนวนเงินทุน 60,894.5 ล้านบาท อำเภอที่มีโรงงานมากที่สุด คือ อำเภอเมืองชลบุรี มีโรงงาน 713 แห่ง คิดเป็น ร้อยละ 43.4 ของโรงงานในจังหวัด รองลงมาคือ อำเภอศรีราชา และอำเภอบ้านบึง ตามลำดับ ส่วนอำเภอที่มีเงินลงทุนและแรงงานมากที่สุดคือ อำเภอศรีราชา มีเงินลงทุนถึง 41,666.5 ล้านบาท และแรงงาน 23,071 แสดงว่าในอำเภอศรีราชามีโรงงานขนาดใหญ่มากกว่าในอำเภอเมืองชลบุรี สาขาการผลิตรองลงมาคือ สาขาก่อสร้าง มีมูลค่าผลิตภัณฑ์ 7,249.7 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 14.3 ของภาคอุตสาหกรรม สาขาเหมืองแร่และสาขาย่อยอื่น มีมูลค่าผลิตภัณฑ์เพียง 145.7 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.4 ในปี 2535 ได้ให้ประธานบัตรทำเหมืองแร่พลวงและเหล็ก ในจังหวัดชลบุรี มีนิคมอุตสาหกรรม ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง นิคมอุตสาหกรรมชลบุรี ศรีราชาอินดัสเตรียล ปาร์ค และสหพัฒน์อินดัสเตรียล เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในอำเภอศรีราชา

ภาคพาณิชยกรรมและบริการ ประกอบด้วย สาขาการผลิตย่อย 7 สาขา คือ สาขาค้าส่ง และค้าปลีก สาขาธนาคาร ประกันภัยและอสังหาริมทรัพย์ สาขาไฟฟ้าและประปา สาขาคมนาคมและขนส่ง สาขาที่อยู่อาศัย สาขาบริหารและสาขาบริการ ภาคพาณิชยกรรมและบริการ ในปี 2534 มีมูลค่า การผลิต 26,142.7 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 43.4 ของผลิตภัณฑ์จังหวัด โดยสาขาบริการ มีมูลค่าการผลิต 26,124.7 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 25.8 ของผลิตภัณฑ์ จังหวัด รองลงมาคือ สาขาค้าปลีก-ค้าส่ง มีมูลค่าการผลิต 6,779.1 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 6.7 ของผลิตภัณฑ์จังหวัด เนื่องจากจังหวัดชลบุรีมีสถานที่พักตากอากาศชายทะเลที่มีชื่อเสียงของประเทศ อีก ทั้งอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ จึงทำให้ในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติจำนวนมาก หลั่งไหลมาเที่ยวกันตามสถานที่ต่างๆ เช่น หาดพัทยา หาดบางแสน เกาะล้าน เป็นต้น จึงทำให้ในจังหวัดมีสถานบริการจำนวนมากเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็น ร้านค้า กิตติาคาร ร้านอาหาร สถานบันเทิงเรียมย์ต่างๆ ดังนั้น จึงพบว่า โรงแรมในจังหวัดชลบุรีปี 2536 มี 391 แห่ง มีห้องพักรวม 35,576 ห้อง โรงแรมกระจุกตัวมากที่อำเภอบางละมุง รองลงมาคือ อำเภอเมืองชลบุรี และอำเภอสัตหีบ การจดทะเบียนประกอบธุรกิจการค้าในจังหวัดชลบุรี ปี 2536¹ ส่วนใหญ่เป็นร้านค้าเอกชนที่จดทะเบียนพาณิชย์ 11,400 ร้าน รองลงมาคือ บริษัทจำกัด 3,516 แห่ง ห้างหุ้นส่วนจำกัด 2,239 แห่ง และห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล 12 แห่ง

ภาคเกษตรกรรม ประกอบด้วย สาขาการผลิตย่อย 6 สาขา คือ สาขากสิกรรม สาขาปศุสัตว์ สาขาประมง สาขาป่าไม้ สาขาบริการทางการเกษตร และสาขาการแปรรูปสินค้าการเกษตร ในปี 2534 มีมูลค่าการผลิต 6,481 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 4.5 ของผลิตภัณฑ์จังหวัด นับได้ว่าเป็น ภาคการผลิตที่มีบทบาทน้อยที่สุดในจังหวัดเมื่อเทียบกับการผลิตภาคอื่น ๆ สาขาที่มีมูลค่าการผลิตสูงที่สุดคือ การกสิกรรม รองลงมาคือ สาขาประมง และสาขาปศุสัตว์ ตามลำดับ

สาขากสิกรรม จังหวัดชลบุรีมีพื้นที่เกษตรกรรมในปีเพาะปลูก 2535/36 จำนวนทั้งหมด 2,046,794 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 69.19 ของพื้นที่จังหวัด พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ มันสำปะหลัง, อ้อยโรงงาน, ข้าวนาปี, สับปะรด และมะพร้าว พืชที่มีพื้นที่เพาะปลูกมากในจังหวัด คือ มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน และข้าวนาปี แต่พืชที่ให้ผลผลิตมากที่สุด คือ อ้อยโรงงาน ซึ่งปลูกมากในอำเภอบ้านบึง อำเภอหนองใหญ่ อำเภอพนสนธิคม และอำเภอบ่อทอง รองลงมาคือ มันสำปะหลัง ปลูกมากในอำเภอศรีราชา อำเภอบางละมุงและอำเภอพนสนธิคม ส่วนข้าวนาปีนั้นผลผลิตที่ได้ยังมีคุณภาพต่ำและไม่เพียงพอกับความต้องการสำหรับบริโภคภายในจังหวัด จึงต้อง

นำเข้าจากจังหวัดปราจีนบุรีและจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากสภาพในปัจจุบันจะเห็นว่า พื้นที่เกษตรกรรมของจังหวัดลดลงเรื่อยๆ เพื่อเปลี่ยนไปเป็นโรงงาน อุตสาหกรรมและที่พักอาศัยแทน

สาขาปศุสัตว์ สัตว์ที่นิยมเลี้ยงกันมากในจังหวัด คือ โค กระบือ เป็ด ไก่ และสุกร โดย เลี้ยงกันทั่วไปทุกอำเภอ แต่ที่อำเภอพนัสนิคม มีฟาร์มเลี้ยงสัตว์มากที่สุดในจังหวัด โดยเฉพาะฟาร์มเลี้ยง ไก่และสุกร รองลงมาเป็นอำเภอศรีราชาและอำเภอเมือง

สาขาประมง อาชีพประมงเป็นอาชีพดั้งเดิมของชุมชนริมฝั่งทะเลมาช้านานแล้ว การประมงของจังหวัดชลบุรีแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ ประมงทะเล ประมงน้ำจืด และการเพาะเลี้ยงชายฝั่ง สัตว์น้ำที่จับได้มากที่สุด คือ ปลานิล รองลงมาคือ ปลาช่อนและปลาสด การประมงน้ำจืดจะมี เฉพาะในบางอำเภอที่มีแหล่งน้ำจืดเท่านั้น ปริมาณสัตว์น้ำจืดที่จับได้ในปี 2536 ประมาณ 15,017,825 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่า 122 ล้านบาท ส่วนการประมงทะเลและการเพาะเลี้ยงชายฝั่ง ซึ่งทำกันใน เขตอำเภอที่อยู่ติดทะเล ได้แก่ อำเภอเมืองชลบุรี อำเภอศรีราชา อำเภอบางละมุง อำเภอสัตหีบ และ กิ่งอำเภอเกาะสีชัง สัตว์น้ำทะเลที่จับได้มากที่สุด คือ ปลาเบ็ด รองลงมาคือ หอย, ปลาหมึก, ปลาเบญจพรรณ, ปลาทู, กุ้ง, ปลาลัง และปลาอื่น ๆ ปริมาณที่จับได้ทั้งหมดในปี 2536 ประมาณ 65,165,980 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่าทั้งสิ้น 1,151.81 ล้านบาท

สาขาป่าไม้ จังหวัดชลบุรีมีพื้นที่ป่าไม้ทั้งหมด 1,539,310.2 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 52.04 ของพื้นที่จังหวัด ส่วนใหญ่เป็นป่าดงดิบและป่าชายเลน มีป่าสงวน 9 แห่ง พื้นที่รวม 906,396 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 58.88 ของพื้นที่ป่าไม้ในจังหวัด ยังมีพื้นที่เขตรักษาสัตว์ป่าเขาเขียวและเขาชมภู่ ในอำเภอ เมือง อำเภอศรีราชา และอำเภอบ้านบึง มีพื้นที่ 90,434 ไร่ และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าอ่างเก็บน้ำบางพระ อำเภอศรีราชา มีพื้นที่ 2,299 ไร่ ในปี 2532 จังหวัดชลบุรีมีมูลค่าการผลิต 5.292 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.03 ของผลิตภัณฑ์จังหวัด ซึ่งเป็นสาขาการผลิตที่ทำรายได้ให้น้อยที่สุดในจังหวัด (ตารางที่ 19)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 19
แสดงมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจำแนกตามภาคและสาขาการผลิตและอัตราเติบโต
ปี 2530,2534

หน่วย : ล้านบาท

ภาค/สาขาการผลิต	2530	ร้อยละ	2534	ร้อยละ	อัตราเติบโต/ปี
1.ภาคการเกษตร	4,861,366	8.71	6,481,066	6.42	6.66
- กสิกรรม	2,165,005	3.88	2,521,103	2.50	3.29
- ปศุสัตว์	1,351,486	2.42	1,340,705	1.33	-0.16
- ประมง	799,432	1.43	2,069,733	2.05	31.78
- ป่าไม้	9,475	0.02	0	0.00	-20.00
- บริการทางการเกษตร	292,604	0.52	231,685	0.23	-4.16
- การแปรรูปสินค้าเกษตร	243,364	0.44	317,840	0.31	6.12
2.ภาคอุตสาหกรรม	24,782,807	44.39	50,614,833	50.12	20.85
- เหมืองแร่และการย่อยหิน	115,641	0.21	145,783	0.14	5.21
- อุตสาหกรรม	23,486,124	42.06	43,219,290	42.80	16.80
- ก่อสร้าง	1,181,042	2.12	7,249,760	7.18	102.77
3.ภาคการพาณิชย์กรรมและบริการ	26,188,823	46.91	43,881,440	43.46	13.51
- ไฟฟ้าและประปา	807,601	1.45	1,556,505	1.54	18.55
- คมนาคมและขนส่ง	2,974,443	5.33	3,811,696	3.77	5.63
- คำส่งและค้าปลีก	3,651,210	6.54	6,779,105	6.71	17.13
- ธนาคาร ประกันภัยและอสังหาริมทรัพย์	1,012,456	1.81	2,452,641	2.43	28.45
- ที่อยู่อาศัย	943,696	1.69	1,467,595	1.45	11.10
- บริหารราชการและการทหาร	1,282,850	2.30	1,689,116	1.67	6.33
- บริการ	15,516,567	27.79	26,124,782	25.87	13.67
มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม	55,832,996	100.00	100,977,339	100.00	16.17

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

3.3.5 การเงินและการคลังของจังหวัดชลบุรี

สภาวะเศรษฐกิจการเงินของจังหวัดชลบุรี สถาบันการเงินเป็นดัชนีอย่างหนึ่งที่บอกถึงภาวะเศรษฐกิจที่สำคัญใน ปี 2536 จังหวัดชลบุรี มีจำนวนธนาคาร 94 แห่ง (ไม่รวมธนาคารออมสิน) ในเขตอำเภอเมืองชลบุรีมีมากที่สุดถึง 29 แห่ง รองลงมาคือ อำเภอบางละมุง และอำเภอสัตร์ราชา จำนวน 20 และ 18 แห่ง ตามลำดับ ยอด เงินฝากมากถึง 53,902 ล้านบาท และให้สินเชื่อ 53,061.5 ล้านบาท

สภาวะเศรษฐกิจการคลังของจังหวัดชลบุรี มีปริมาณลงทุนหมุนเวียนที่ผ่านคลังจังหวัดประจำปี 2536 แยกเป็นรายรับ 6,377,330,095.68 บาท รายจ่าย 7,468,697,238.40 บาท โดยมีรายได้จากการเอกสารนี้เป็นเอกสารที่ส่งมอบไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เก็บภาษีอากร ภาษีที่ทำรายได้ให้มากที่สุดคือ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีรายได้นิติบุคคล มีมูลค่าเท่ากับ 984.6, 744.4 และ 426.6 ล้านบาทตามลำดับ

3.4 สภาพสังคมของจังหวัดชลบุรี

3.4.1 อาชีพของประชากร

ข้อมูลในปี 2536 จังหวัดชลบุรีมีจำนวนประชากรรวม 924,922 คน อยู่ในวัยทำงาน 674,782 คน ไม่อยู่ในวัยทำงาน 250,210 คน ผู้อยู่ในวัยทำงานเป็นกำลังแรงงาน 530,823 คน คิดเป็นร้อยละ 78.7 และมิงานทำถึง 499,610 คน คิดเป็นร้อยละ 94.1 เป็นแรงงานในภาคการเกษตร 284,878 คน และนอกภาคการเกษตร 214,732 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 57 : 43 อาชีพหลักยังคงเป็น อาชีพทางการเกษตร ได้แก่ การทำไร่ไถนา มันสำปะหลัง ข้าวและสวนผลไม้ต่างๆ อาชีพที่สำคัญรองลงมาคือ การอุตสาหกรรม การพาณิชย์กรรมและการบริการ ประชากรบางส่วนประกอบอาชีพทั้งทางด้านการเกษตรและด้านอื่นๆ ประกอบไปพร้อมๆ กัน ซึ่งรายได้โดยเฉลี่ยของประชากรในภาคเกษตรจะน้อยกว่ารายได้เฉลี่ยต่อคนของภาคอุตสาหกรรมและภาคพาณิชย์กรรมและการบริการ

3.4.2 การศึกษา

จังหวัดชลบุรี เป็นศูนย์การศึกษาของภาคตะวันออก เพราะมีสถานศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาล ถึงชั้นอุดมศึกษา สำหรับการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษามีครบทุกอำเภอ และมีจำนวนพอ เพียงที่จะบริการแก่ประชากร แต่สำหรับการศึกษาในระดับอาชีวศึกษานั้น ยังกระจายไม่ทั่วถึง สำหรับ การศึกษาชั้นอุดมศึกษา มีมหาวิทยาลัย 2 แห่งคือ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ และกำลังจะเปลี่ยนเป็น มหาวิทยาลัยบูรพาในเร็ว ๆ นี้ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในด้านการเรียนการสอนให้สูงขึ้น อีกแห่งหนึ่งเป็นมหาวิทยาลัยเอกชนคือ มหาวิทยาลัยศรีปทุม ในระดับอาชีวศึกษา มีหลายหลายแห่ง เช่น วิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยอาชีวศึกษา วิทยาลัยพลศึกษา วิทยาลัยเกษตรกรรม วิทยาลัยพยาบาล โรงเรียนพลตำรวจ โรงเรียนพาณิชย์การ อำเภอเมืองชลบุรี เป็นอำเภอที่มีสถาบันการศึกษาทุกระดับ ในปี 2526 การศึกษาในระบบโรงเรียนของจังหวัดชลบุรี มีสถานศึกษาทั้งหมด 495 แห่ง มีนักเรียน-นักศึกษา 173,561 คน และครู-อาจารย์ 8,711 คน ส่วนการศึกษานอกโรงเรียน มีสถานศึกษา 39 แห่ง นักเรียน-นักศึกษา 3,812 คน และครู-อาจารย์ 310 คน

3.4.3 การศาสนาและวัฒนธรรม

ประชากรในจังหวัดชลบุรีส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ซึ่งจากการที่มีประชากรอพยพเข้ามา มาก ทำให้มีศาสนาเพิ่มขึ้นคือ ศาสนาอิสลามและศาสนาคริสต์ ในส่วนของศาสนาพุทธจะแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ คนไทยเชื้อชาติไทย และกลุ่มคนไทยเชื้อชาติจีน จะเห็นได้จากจำนวนศาลเจ้า สุสานต่างๆ มากมาย ในปี 2536 มีศาสนสถานต่าง ๆ ดังนี้

- วัดพุทธศาสนา 319 วัด (เป็นพระอารามหลวง 5 แห่ง) สำนักสงฆ์ 56 แห่ง พระภิกษุ 7,722 รูป สามเณร 999 รูป จำนวนผู้นับถือคิดเป็นร้อยละ 94.73
- โบสถ์คริสต์ 13 แห่ง จำนวนผู้นับถือคิดเป็นร้อยละ 2.92
- มัสยิดอิสลาม 24 แห่ง จำนวนผู้นับถือคิดเป็นร้อยละ 2.35

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

- ศาลเจ้า 60 แห่ง

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชนธรรมนิยมประเพณี และวัฒนธรรมต่าง ๆ เหมือนคนไทยภาคกลางทั่วไป จะมีสำเนียงพูดเปลี่ยนไปบ้างเล็กน้อย เฉพาะผู้ที่อยู่อาศัยในชนบทและผู้สูงอายุ ประเพณีที่สำคัญของจังหวัดชลบุรีคือ ประเพณีวิ่งควาย ในอำเภอเมือง อำเภอบ้านบึง และอำเภอพนัสนิคม นอกจากนี้ก็มีประเพณีกินเจของกลุ่มคนเชื้อชาติจีน เป็นต้น

3.4.4 การสาธารณสุข

จังหวัดชลบุรี จัดว่าเป็นศูนย์กลางการบริการสาธารณสุขที่สำคัญของภาคตะวันออก โดยมีขอบเขตการครอบคลุมกิจกรรมต่าง ๆ คือ การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และ การฟื้นฟูสภาพผู้ป่วย โดยมีสถานพยาบาลทั้งของรัฐและของเอกชน สามารถให้บริการแก่ประชากรทั้งในจังหวัด และพื้นที่ใกล้เคียง โดยมีโรงพยาบาลศูนย์ 1 แห่ง โรงพยาบาลชุมชน 12 แห่ง จำนวนเตียง 2,481 เตียง สถานื่อนามัย 106 แห่ง มีจำนวนแพทย์ต่อประชากรเท่ากับ 1:2,880 จำนวนพยาบาลต่อประชากรเท่ากับ 1:848 และจำนวนเตียงต่อประชากรเท่ากับ 1:374

อำเภอเมืองชลบุรี เป็นศูนย์กลางการให้บริการสาธารณสุขของจังหวัด เป็นที่ตั้งของโรงพยาบาลและวิทยาลัยพยาบาลจังหวัดชลบุรี มีศูนย์อนามัยต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่ตั้งเขตพื้นที่ปฏิบัติงานได้แก่ ศูนย์กามโรค ศูนย์วัยโรค ศูนย์โรคเรื้อน ศูนย์สุขภาพิบาล ศูนย์สุขภาพิบาลอาหาร ศูนย์โภชนาการ ศูนย์ควบคุมโรค ส่วนบริการสาธารณสุขท้องถิ่นในชนบท จะมีสถานอนามัยประจำทุกอำเภอ บางตำบลอาจมากกว่า 1 แห่ง จำนวนสถานอนามัยทั้งหมด 106 แห่งนี้ จะมีบุคลากรประจำสถานอนามัยแต่ละแห่ง คือหัวหน้าสถานอนามัย เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสุขภาพ เจ้าหน้าที่ผดุงครรภ์ หรือเจ้าหน้าที่ควบคุมโรคเท่านั้น ให้การรักษาเฉพาะโรคที่ไม่ร้ายแรงหนัก สำหรับการเจ็บป่วยด้วยโรคสำคัญที่จำเป็น ต้องได้รับการรักษาจากแพทย์และพยาบาลประชาชนต้องเข้ามาใช้บริการของโรงพยาบาลประจำจังหวัด หรือโรงพยาบาลประจำอำเภอ ส่วนทางเอกชน มีคลินิก 214 แห่ง ร้านขายยาแผนปัจจุบัน 103 แห่ง ร้านขายยาแผนปัจจุบันบรรจุเสร็จ 180 แห่ง ร้านขายยาแผนโบราณ 64 แห่ง

3.5 นโยบายและโครงการพัฒนาของรัฐ

3.5.1 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2525-2529 ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาพื้นที่ 3 จังหวัด ชายฝั่งทะเลตะวันออกคือ ชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา ให้เป็นแหล่งอุตสาหกรรมหลักของประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์

1. เพื่อต้องการกระจายกิจกรรมทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมไปสู่พื้นที่ส่วนภูมิภาค โดยให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมหลัก และอุตสาหกรรมต่อเนื่องอื่น ๆ ที่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง
2. เพื่อให้พื้นที่ดังกล่าว เป็นตัวสกัดกั้นการอพยพประชากรที่เข้ามาสู่กรุงเทพมหานคร ซึ่งจะช่วยชลอการเจริญเติบโตและบรรเทาความแออัดของกรุงเทพมหานครลงได้
3. สร้างความเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ภาคตะวันออกกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในการที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะได้รับผลประโยชน์ในการส่งสินค้าออกไปยังต่างประเทศ โดยไม่ผ่านกรุงเทพมหานครอีกต่อไป ซึ่งจะเป็นการเปิดโอกาสให้มีการพัฒนาความเจริญต่าง ๆ ไปสู่ภูมิภาคที่ล้าหลัง

นอกจากนี้แผนพัฒนา ฯ ยังได้กำหนดแนวทางพัฒนาเมืองหลักและเมืองรองในส่วนภูมิภาคต่าง ๆ ขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาภาค ในอันที่จะช่วยกระจายความเจริญออกไปสู่พื้นที่ชนบทข้างเคียง ซึ่งเมืองชลบุรีได้ถูกกำหนดให้เป็นเมืองหลัก มีบทบาทหน้าที่ เป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่ง การค้าและบริการของตะวันออก เมืองระยอง ฉะเชิงเทรา พร้อมทั้งชุมชนชนบทในพื้นที่ 3 จังหวัดชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเป็นเมืองรอง และได้มีการกำหนดโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกขึ้น ประกอบด้วยโครงการประเภทต่าง ๆ

มากมาย ซึ่งครอบคลุมถึงสาขาการพัฒนาที่สำคัญคือ อุตสาหกรรม การพัฒนาเมือง บริการพื้นฐานทางเศรษฐกิจ และสังคม การท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อมโดยมีระยะเวลาดำเนินงานภายในช่วง 20 ปี (ปี 2524-2544) ซึ่งคาดว่า จะมีผลกระทบต่อสร้างความเจริญต่าง ๆ ให้กับจังหวัดชลบุรีและจังหวัดอื่น ๆ ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดย เฉพาะเขตชุมชนเมืองต่าง ๆ ที่อยู่ในพื้นที่รัศมีการพัฒนาของจังหวัดชลบุรี ซึ่งรัฐก็ได้ดำเนินการลงทุนพัฒนาทางด้านโครงสร้างพื้นฐานไปแล้ว และได้ดำเนินการต่อเนื่องเรื่อยมาจนเข้ามาอยู่ในช่วงของแผนพัฒนาฉบับใหม่

3.5.2 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2530-2534 ยังคงมุ่งเน้นการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เป็นเขตเศรษฐกิจใหม่ของประเทศ และดำเนินการพัฒนาต่อเนื่องเกี่ยวกับเมืองศูนย์กลางความเจริญในภูมิภาค ที่ได้กำหนดไว้แล้วในแผนพัฒนาฉบับที่ 5 เมืองศูนย์กลางความเจริญในภูมิภาคที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาฉบับที่ 6 มี 24 แห่งด้วยกัน โดยมีเมืองศูนย์กลางความเจริญในภาคเหนือ 5 แห่ง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 7 แห่ง ภาคกลาง 1 แห่ง ภาคตะวันออก 3 แห่ง ภาคตะวันตก 3 แห่ง และในภาคใต้ 5 แห่ง แต่ได้แบ่งการพัฒนาตามความเร่งด่วน 5 เมือง ใน 4 ภาค ให้มีการพัฒนาต่อเนื่องให้เสร็จในลำดับแรก จังหวัดชลบุรีเป็น 1 ใน 5 เมืองหลักนั้นด้วยการพัฒนาพื้นที่เฉพาะในแผนพัฒนา ฉบับที่ 6 ได้มีการสานต่อโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก (Eastern Seaboard) ให้เป็นฐานเศรษฐกิจใหม่ของประเทศ ทางด้านอุตสาหกรรมเป็นจุดก่อตัว (Seed Area) ที่จะนำประเทศไปสู่การพัฒนาที่ในเขตอิทธิพล และพื้นที่อื่นซึ่งมีความสัมพันธ์กันในอนาคต พื้นที่ที่มีบทบาทในการผลักดันประเทศให้เป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (Newly Industry Country : NIC) ได้แก่ จังหวัดชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา ดังนั้นจึงต้องพัฒนาบทบาททางด้านการเป็นศูนย์กลางคมนาคมขนส่ง เพื่อให้สอดคล้องกับการเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (NIC) ซึ่งต้องมีการคมนาคมขนส่งที่มีประสิทธิภาพทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ เพื่อการขนส่งสินค้าทั้งภายในประเทศ และส่งออกสู่ต่างประเทศโดยไม่ต้องผ่านเข้าทางกรุงเทพมหานคร แต่อย่างไรก็ตามอาชีพหลักส่วนใหญ่ของประชากรในภาค ก็ยังคงทำการเกษตรกรรม แผนพัฒนาระบบการผลิต การตลาด และการสร้างงาน ก็ยังคงคำนึงถึงบทบาททางด้านเกษตรกรรม เน้นการผลิตผลทางการเกษตร ทั้งปริมาณและคุณภาพ เพื่อการส่งออกและป้อนโรงงานในจังหวัดชลบุรี เป็นจังหวัดที่มีผลผลิตทางด้านพืชไร่ ผลไม้ โดยเฉพาะผลิตผลทางด้านประมง ซึ่งมีอัตราการเติบโตต่อปีสูงมาก

แผนพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีผลกระทบต่อบทบาททางด้านการท่องเที่ยว ซึ่งทำรายได้เข้าประเทศจำนวนไม่น้อยในแต่ละปี ให้สามารถพัฒนาควบคู่กันไป โดยนำแผนการใช้ทรัพยากรแผนการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมมารวมไว้ด้วยกัน พิจารณาไปพร้อม ๆ กัน เพื่อให้เกิดความสมดุลย์ ทั้งในด้านการพัฒนาและการอนุรักษ์ โดยไม่เกิดการขัดแย้งซึ่งกันและกัน และไม่มีปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อม

แผนพัฒนาคน สังคมและวัฒนธรรม สอดคล้องกับบทบาททางด้านการบริการทางสังคม เนื่องจากจังหวัดชลบุรี เป็นเมืองหลักของภาคตะวันออก จัดเป็นศูนย์กลางทางการบริการทางสังคมที่สำคัญแห่งหนึ่ง ทั้งทางด้านการศึกษาและสาธารณสุข ในด้านการศึกษา จะมีทุกระดับตั้งแต่อนุบาลถึงอุดมศึกษา ทางด้านอาชีพก็มีอยู่หลายสาขา ทางด้านสาธารณสุขก็เป็นศูนย์กลางในการให้บริการของจังหวัดและพื้นที่ใกล้เคียง อันนับว่าที่ผ่านมาก็ได้มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรในจังหวัดชลบุรี ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

3.5.3 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (ปี พ.ศ. 2534-2539) เป็นแผนพัฒนาที่ให้ความสมดุลย์แก่การพัฒนาในทุก ๆ ด้าน กล่าวคือ จะรักษาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไว้ในอัตราที่เหมาะสม และมีเสถียรภาพ ควบคู่ไปกับการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมไปสู่ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ ขณะเดียวกันก็จะมุ่งเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้มีความสามารถที่จะช่วยตัวเองได้มากยิ่งขึ้น และพัฒนาคุณภาพชีวิตสิ่งแวดล้อม ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติไว้มิให้เสื่อมโทรม เท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แผนพัฒนา ฉบับที่ 7 จึงเป็นแผนที่ช่วยเสริมแผนพัฒนาฉบับก่อน ๆ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น มีรายละเอียดปลีกย่อยที่ช่วยแก้ไข ส่งเสริม และปรับปรุงโครงการต่าง ๆ ตามแผนที่ได้เสนอไว้แล้ว โดยมุ่งเน้นคุณภาพชีวิตที่ดีของทรัพยากรบุคคล อันจะนำมาซึ่งประสิทธิภาพในการทำงาน อีกทั้งพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น ด้วยความร่วมมือของทุก ๆ ฝ่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน

3.5.4 โครงการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง

ในการวางผังโครงสร้างจังหวัดชลบุรี มีโครงการพัฒนาที่เกี่ยวข้องอยู่มากในอนาคต ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโครงการพัฒนา ซึ่งกำหนดมาจากนโยบายระดับชาติ อันจะมีผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจสังคม การพัฒนาชุมชนเมือง ตลอดจนสภาพการใช้ที่ดินในอนาคตของจังหวัดชลบุรีเป็นอย่างมาก โครงการพัฒนาดังกล่าวส่วนใหญ่จะเป็นโครงการต่อเนื่อง หรือสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก และจนถึงปัจจุบันบางโครงการได้ดำเนินการเสร็จไปบ้างแล้ว และบางโครงการยังอยู่ในระหว่างดำเนินการ

3.5.4.1 โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก เป็นโครงการซึ่งกำหนด พื้นที่เฉพาะสามจังหวัดชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ประกอบด้วยจังหวัดชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา เพื่อให้เป็นแหล่งอุตสาหกรรมหลัก¹ ของประเทศในอนาคต และเป็นศูนย์กลางความเจริญแห่งใหม่ ตามนโยบายหลักของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 เนื่องจากมีความได้เปรียบในด้านที่ตั้งซึ่งอยู่ไม่ห่างไกลจากกรุงเทพมหานคร มีพื้นที่ติดต่อกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งเป็นแหล่งที่มาของแรงงาน และวัตถุดิบและติดกับอ่าวไทย อันเป็นช่องทางเข้าออกที่สำคัญของสินค้า นอกจากนี้ยังเป็นพื้นที่ซึ่งมีปัจจัยพื้นฐานค่อนข้างสมบูรณ์ทั้งโครงข่ายคมนาคม การสื่อสาร และทำเรื่อน้ำลึก และประการสุดท้ายมีแหล่งพลังงานจากก๊าซธรรมชาติ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาอุตสาหกรรม¹ โครงการพัฒนาที่สำคัญประกอบด้วย²

1. การพัฒนาอุตสาหกรรม โดยเร่งพัฒนาอุตสาหกรรม 6 ประเภทคือ อุตสาหกรรมหลัก อุตสาหกรรมต่อเนื่อง อุตสาหกรรมที่มีมลพิษ อุตสาหกรรมเบา อุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก และอุตสาหกรรมเกษตร ในเขตพัฒนาอุตสาหกรรม 5 เขต คือ มาบตาพุด แหลมฉบัง ชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา สำหรับในจังหวัดชลบุรี กำหนดให้แหลมฉบังเป็นเขตอุตสาหกรรมส่งออก อุตสาหกรรมเบา อุตสาหกรรมเกษตร และให้ชลบุรีเป็นเขตอุตสาหกรรมบริการของเมือง

2. การพัฒนาชุมชนเมือง โดยเร่งพัฒนาชุมชนเมืองทั้งระบบ ในเขตวางแผนพัฒนา 7 เขต คือ ชลบุรี ศรีราชา - แหลมฉบัง พัทยา มาบตาพุด ระยอง ฉะเชิงเทรา และบ้านเพ ในจังหวัดชลบุรี กำหนดบทบาทหน้าที่ของศูนย์กลางชุมชน โดยให้ชุมชนชลบุรี เป็นศูนย์กลางที่มีขนาดใหญ่ที่สุด ของอนุภาค มีบทบาทเป็นศูนย์กลางธุรกิจบริการ และอุตสาหกรรมขนาดย่อย ให้ชุมชนศรีราชา - แหลมฉบัง เป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมแปรรูปเพื่อการส่งออกและอุตสาหกรรมเบา รวมทั้งเป็นที่ตั้งของชุมชน เมืองใหม่ และให้ชุมชนพัทยา เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวระดับนานาชาติ และแหล่งที่ตั้งของสำนักงาน องค์กรต่าง ๆ ที่จะโยกย้ายออกจากกรุงเทพมหานคร

¹ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2525-2529, 2524, หน้า 130-137

² กองวางแผนภาค สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบาย แนวทาง และโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก, 2526, หน้า 5-12

3. การพัฒนาโครงข่ายบริการพื้นฐานและสาธารณูปโภค สาธารณูปโภค สาธารณูปการ ที่สนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมและเมือง ประกอบด้วย โครงการพัฒนาท่าเรือน้ำลึก เส้นทางรถไฟ โครงข่ายถนนสายหลัก รวมทั้งไฟฟ้า โทรศัพท

3.5.4.2 โครงการท่าเรือน้ำลึกแหลมฉบัง เป็นโครงการสำคัญโครงการหนึ่งในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้แก่การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก และแบ่งเบาภาระจากท่าเรือกรุงเทพ (คลองเตย) ซึ่งได้เปิดดำเนินการไปแล้ว มีพื้นที่โครงการ 6,341 ไร่ 1 งาน 36 ตารางวา อยู่ใน เขต ต.ทุ่งสุขลา อ.ศรีราชา และ ต.บางละมุง อ.บางละมุง ได้ออกพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ เมื่อวันที่ 3 เมษายน 2521 โดยจะสามารถรองรับเรือ ขนาด 15,000-150,000 เดทเวท ตัน ในระยะแรกจะก่อสร้างท่าเรือสำหรับสินค้าบรรจุตู้สินค้า (Container) 2 ท่า ท่าเรือสำหรับสินค้า กองประเภทเกษตรกรรม 1 ท่า และท่าเรือสำหรับกองประเภทน้ำตาลและกากน้ำตาล 1 ท่า และจะสามารถรับสินค้าทั้งหมดรวมกัน 7.3 ล้านตันต่อปี สินค้าซึ่งคาดว่าจะมีการใช้บริการที่ท่าเรือแห่งนี้ได้แก่ มันสำปะหลัง น้ำตาลและกากน้ำตาล ข้าวโพด และสินค้าอุตสาหกรรมจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก และเขตอุตสาหกรรมส่งออกแหลมฉบัง

3.5.4.3 โครงการนิคมอุตสาหกรรมและเขตส่งออกแหลมฉบัง เป็นโครงการที่ก่อสร้างควบคู่โครงการท่าเรือน้ำลึกแหลมฉบัง โดยเป็นเขตนิคมอุตสาหกรรมและเขตส่งออก รวมพื้นที่ 2,700 ไร่ ประกอบด้วย เขตนิคมอุตสาหกรรมทั่วไป 1,700 ไร่ เขตส่งออก (Export processing Zone) 500 ไร่ พื้นที่ ศูนย์พาณิชยกรรม อาคารสำนักงาน สวน และที่โล่ง 200 ไร่ พื้นที่พักอาศัย (ชุมชนเมืองใหม่แหลมฉบัง) 300 ไร่¹ สำหรับประเภทอุตสาหกรรมจะเป็นอุตสาหกรรมเบา และอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก ที่ใช้แรงงานสูงและไม่มีปัญหามลภาวะด้านสิ่งแวดล้อม เช่น อุตสาหกรรมการแปรรูปอาหารการเกษตร การผลิตอาหารสัตว์ การฟอกหนังแปรรูปหนังสัตว์ การผลิตยางแปรรูป นาฬิกา อิเล็กทรอนิกส์ ของเล่นและเครื่องกีฬา เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีโครงการต่อท่อก๊าซจากโรงงานก๊าซในจังหวัดระยอง มายังคงตั้งสำรองผลิตภัณฑ์ก๊าซปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย ที่บริเวณเขาบ่อयाแหลมฉบัง อำเภอศรีราชา ซึ่งจะเป็นจุดจ่ายก๊าซทางทะเลไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย

3.5.4.4 โครงการจัดหาน้ำเพื่ออุปโภคบริโภคและการเกษตร เนื่องจากจังหวัดชลบุรีมีแหล่งน้ำธรรมชาติอยู่น้อยทั้งแหล่งน้ำผิวดินและแหล่งน้ำใต้ดิน กรมชลประทานจึงมีโครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ หลายแห่ง เพื่อสนองความต้องการใช้น้ำในอนาคตในด้านกรอุปโภคบริโภคของชุมชนเมือง ย่านอุตสาหกรรม และการเกษตรกรรม ประกอบด้วยโครงการดังนี้

(1) โครงการก่อสร้างท่อส่งน้ำจากอ่างเก็บน้ำหนองค้อ ไปสู่เขตท่าเรือน้ำลึกและนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง อ่างเก็บน้ำหนองค้อตั้งอยู่ที่ตำบลหนองขาม อำเภอศรีราชา มีความจุ 21.4 ล้านลูกบาศก์เมตร มีพื้นที่ดำเนินการ 3,000 ไร่² สร้างเสร็จตั้งแต่ พ.ศ. 2526 เพื่อสนองความต้องการใช้น้ำในอนาคตของชุมชนเมืองในเขตท่าเรือน้ำลึก และเขตพัฒนาอุตสาหกรรมบริเวณแหลมฉบัง และทำการวางท่อส่งน้ำมาสู่แหลมฉบัง

(2) โครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำเพื่ออุปโภคบริโภค อุตสาหกรรมและการเกษตร ประกอบด้วย โครงการขยายและก่อสร้างอ่างเก็บน้ำเพิ่มในอนาคต รวม 10 แห่ง ในเขตอำเภอบ้านบึง พันธ์นิคม บางละ

¹ กองจัดโครงการและประเมินผล รายงานการวิเคราะห์นโยบายและโครงการพัฒนาจังหวัดชลบุรี, 2525, หน้า 13.

² เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษานี้เท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า กองจัดโครงการและประเมินผล รายงานการวิเคราะห์นโยบายและโครงการพัฒนาจังหวัดชลบุรี, 2525, หน้า 26.

มุง และครีรราชามีพื้นที่ในโครงการ 153,000 ไร่ ความจุรวม 256.3 ล้านลูกบาศก์ เมตร ดังแสดงไว้ในตารางที่ 1.2 และแผนที่ 1.2

3.5.4.5 โครงการปรับปรุงท่าเรือสัตหีบ ท่าเรือสัตหีบเดิมเป็นท่าเรืออยู่ภายในการควบคุมของกองทัพเรือ ต่อมากระทรวงคมนาคมขออนุมัติใช้เป็นท่าเรือพาณิชย์ มาตั้งแต่ พ.ศ. 2521 และคณะรัฐมนตรีมีมติให้ปรับปรุงเป็นท่าเรือพาณิชย์ โดยปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพิ่มเติม เมื่อ พ.ศ.2522 เพื่อแบ่งเบาภาระจากท่าเรือกรุงเทพฯ และเป็นท่าเรือพาณิชย์ชั่วคราวจนกว่าท่าเรือน้ำลึกแหลมฉบังจะสร้างเสร็จ

3.5.4.6 โครงการวางผังทุกระดับเต็มเขตพื้นที่จังหวัดของสำนักผังเมือง¹

กระทรวงมหาดไทยได้มอบหมายให้สำนักผังเมือง ดำเนินการวางผังทุกระดับเต็มเขตพื้นที่จังหวัด เพื่อเป็นเครื่องมือที่จะส่งเสริมการประสานการพัฒนาชุมชนเมือง และการพัฒนาชนบทให้มีความสมดุลกัน ตลอดจนเสริมสร้างแผนการพัฒนาชนบทของชาติให้เกิดพลัง ส่งผลการพัฒนาอย่างต่อเนื่องลงสู่พื้นที่ชนบทอย่างเป็นระบบ และสอดคล้องกันตามนโยบายของรัฐบาลโดยแท้จริง ประกอบด้วยผังแม่บทระดับจังหวัด อำเภอ และตำบล ซึ่งจะเป็นการวางผังที่สมบูรณ์แบบที่สุดมีทั้งหมด 4 ระดับ ดังนี้

(1) ผังโครงสร้างจังหวัด เป็นผังแม่บทที่กำหนดเป้าหมาย นโยบาย กลวิธี และแนวปฏิบัติในการพัฒนาจังหวัด เพื่อใช้เป็นผังเค้าโครงหรือเป็นแม่บทให้กับการวางผังเมืองรวม ผังพัฒนาชุมชน ผังพัฒนาชนบท เพื่อสนับสนุนการวางแผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาอำเภอ ผังโครงสร้างจังหวัดจะครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดของจังหวัดทั้งในเขตชุมชนและชนบท ในระยะแรกจะจัดวางผังโครงสร้างจังหวัด ที่กำหนดเป็นเมืองหลักเมืองรอง ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5

(2) ผังเมืองรวมเป็นผังที่จัดวางขึ้นตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 เพื่อควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการออกกฎกระทรวงใช้บังคับ อันจะทำให้เมืองหรือชุมชนเจริญเติบโตไปอย่างมีระเบียบแบบแผนและถูกสุขลักษณะ และทำให้การพัฒนาเมืองได้เป็นไปอย่างมีระบบและสอดคล้องกัน ผังเมืองรวมจะครอบคลุมพื้นที่ในเขตเทศบาลรวมทั้งพื้นที่ต่อเนื่องบางส่วนของเขตชุมชนเมืองหรือที่คาดว่าจะเกิดชุมชนขึ้นในอนาคต สำหรับจังหวัดชลบุรีได้จัดวางผังเมืองรวม 3 แห่ง คือ ผังเมืองรวมชลบุรี มีพื้นที่วางผัง 132.2 ตารางกิโลเมตร ผังเมืองรวมพัทยา มีพื้นที่วางผัง 53.44 ตารางกิโลเมตร และผังเมืองรวมชุมชนท่าเทียบเรือท่าเรือแหลมฉบัง มีพื้นที่วางผัง 164.0 ตารางกิโลเมตร

(3) ผังพัฒนาชุมชน เป็นผังเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชุมชนระดับเทศบาลตำบล และสุขาภิบาล โดยการเสนอแนะแนวทางการพัฒนาเพื่อการแก้ปัญหาต่าง ๆ เสนอแนวทางการขยายตัวของชุมชน ตลอดจนระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ให้เพียงพอกับความต้องการของชุมชน เพื่อให้ท้องถิ่นใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาอำเภอ ผังพัฒนาชุมชนจะครอบคลุมพื้นที่ในเขตเทศบาลตำบล และสุขาภิบาล โดยในจังหวัดชลบุรีอยู่ในระหว่างจัดวางผังพัฒนาชุมชนในพื้นที่ของชุมชน คือ สุขาภิบาลพานทอง หนองตำลึง ท่าบุญมี บ่อทอง หนองใหญ่ บ้านบึง บางพระ ห้วยใหญ่ สัตหีบ และเกาะสีชัง

(4) ผังพัฒนาชนบท เป็นผังแนะแนวพัฒนาในระดับตำบล ซึ่งเป็นระดับเล็กที่สุด โดยการเสนอแนะแนวทางการใช้ที่ดินในอนาคต การกำหนดชุมชนที่สมควรพัฒนาต่อไปให้เป็นศูนย์ตำบล ศูนย์หมู่บ้าน ตลอดจนจัดท่าที่ตั้งที่เหมาะสมของการบริการสาธารณะต่าง ๆ ที่ยังขาดอยู่ เช่น ที่ทำการสภาตำบล สถานี

อนามัย โรงเรียน ตลาดกลางการเกษตร ยังจางรวม สวนสาธารณะ สนามเด็กเล่น เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้สภาพตำบลใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล และโครงการสร้างงานในชนบท อันจะทำให้การพัฒนาชนบทมีความต่อเนื่องกันทั้งภายในตำบลและเชื่อมต่อกับตำบลอื่น รวมทั้งจัดปัญหาทางกายภาพที่ซ้ำซ้อน ชัดแย้งและไม่ประสานกันอีกเลย

3.5.4.7 โครงการแก้ไขปัญหาน้ำเสียเมืองพัทยา เนื่องจากปัญหาน้ำเสียและน้ำท่วมเมืองพัทยาทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น และมีผลเสียหายต่อการท่องเที่ยวซึ่งเป็นกิจกรรมหลัก สภาพเดิมมีระบบบำบัดน้ำเสียที่มีขีดความสามารถบำบัดน้ำได้เพียง 2,000 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน และสามารถให้บริการได้เฉพาะบริเวณพัทยาได้ ส่วนพัทยาเหนือยังไม่มีระบบบำบัด

ดังนั้นกรมโยธาธิการจึงเสนอแนะโครงการแก้ไขปัญหาน้ำเสียเมืองพัทยา โดยจัดทำเป็นระบบบำบัดน้ำเสียแบบ Rotating Biological Contactor ซึ่งประกอบด้วยระบบเก็บน้ำเสีย และระบบระบายน้ำหลังบำบัดลงสู่คลองพัทยา และแก้ปัญหาน้ำท่วมโดยปรับปรุงการระบายน้ำ คือขุดลอก คลองพัทยา รื้อถอนอาคารที่ก่อสร้างรุกล้ำเขตคลองสาธารณะ และติดตั้งเครื่องสูบน้ำและปล่อยน้ำ ตามโครงการตั้งเป้าหมายในการบำบัดน้ำเสียประมาณ 6,000 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน โดยรับน้ำเสียจากชุมชน พัทยากลาง และพัทยาเหนือ สามารถระบายน้ำได้ในอัตรา 54,000 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง และช่วยเพิ่มความปลอดภัยในการใช้น้ำดื่มของประชาชน ลดปัญหาน้ำท่วมในเมืองพัทยา ลดความสกปรกและปริมาณ Coliform Bacteria ในน้ำทะเลให้อยู่ในเกณฑ์ที่กำหนดที่จะใช้เป็นสถานที่เล่นน้ำ และสามารถคงสภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับชาติได้ต่อไป

3.5.4.8 โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชายหาดพัทยา องค์การความช่วยเหลือระหว่างประเทศแห่งประเทศญี่ปุ่น (JICA) ได้จัดทำแผนเบื้องต้นการพัฒนาการท่องเที่ยวของพัทยาใน พ.ศ. 2521 ตามการขอความช่วยเหลือจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์ในการวางแผนเพื่อส่งเสริมให้พัทยาเป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับนานาชาติ โดยเฉพาะการเที่ยวทางทะเล โดยมีสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างพร้อมมูลเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ นอกจากนี้เพื่อรักษาสภาวะแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวให้อยู่ในมาตรฐานสากล ระบบระบายน้ำและกำจัดน้ำเสียต่าง ๆ แผนพัฒนาท่องเที่ยวนี้มีกำหนด 20 ปี โดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะแรกระหว่าง พ.ศ.2520-2529 และระยะที่ 2 ระหว่าง พ.ศ. 2530-2539 มีพื้นที่ศึกษาครอบคลุมพื้นที่ทางตะวันออกของถนนสุขุมวิท เป็นระยะทาง 500 เมตร จากชายฝั่งทะเล และยาวไปทางเหนือและใต้ 16 กิโลเมตร รวมทั้งพื้นที่เกาะล้าน เกาะไผ่ และเกาะขนาดเล็กอื่นๆ รายละเอียดของแผนประกอบด้วยลักษณะการใช้ที่ดิน โครงข่ายคมนาคม และระบบโครงสร้างพื้นฐาน โดยมีลักษณะการใช้ที่ดินที่สำคัญประกอบด้วยบริเวณที่พักตากอากาศประเภทโรงแรมและบังกะโล บริเวณที่พักตากอากาศส่วนตัว บริเวณพักผ่อนหย่อนใจ บริเวณกิจกรรมการค้าและนันทนาการ ที่พักอาศัย และที่พักเกษตรกรรม¹

3.5.4.9 โครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยบูรพา โครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัย เป็นโครงการที่เสนอแนะจากทบวงมหาวิทยาลัย โดยปรับฐานของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยเดิมแห่งเดียวของภาคตะวันออก ให้เป็นมหาวิทยาลัยที่สมบูรณ์แบบของภาคตะวันออก ปัจจุบันโครงการดังกล่าวได้ดำเนินการเสร็จสิ้นสมบูรณ์แล้ว ซึ่งได้ทำพิธีเปิดไปเมื่อเดือนมกราคม 2538

โครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยบูรพานี้ มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญก็คือ

- เพื่อความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาแก่เยาวชนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน แม้จะเป็นสถาบันระดับอุดมศึกษาแห่งแรกของประเทศที่ตั้งขึ้นนอกเขตกรุงเทพมหานคร โดยจัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2498 ปัจจุบันยังไม่อาจขยายตัวให้เป็นสถาบันอุดมศึกษาเต็มรูป เพราะมีข้อจำกัดในการเปิดสาขาต่าง ๆ ซึ่งไม่สามารถตอบสนองความต้องการของนักเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ ดังนั้นหากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน เป็นมหาวิทยาลัยเอกเทศ ก็จะสามารถเปิดสาขาได้กว้างขวางขึ้น มีผลทำให้นักเรียนในภาคนี้สนใจจะเรียนต่อในมหาวิทยาลัยท้องถิ่นมากกว่าในปัจจุบัน แทนที่จะเข้ามาศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาของกรุงเทพมหานคร

- เพื่อเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และของประเทศโดยรวม การมีมหาวิทยาลัยที่สมบูรณ์แบบจะทำให้มีนักวิชาการระดับสูงในทุกสาขาวิชาสามารถตอบสนองต่อความต้องการของภูมิภาคโดยสมบูรณ์ และจะสามารถดำเนินการวิจัยเพื่อค้นคว้าหาข้อมูลที่จำเป็นสำหรับ การพัฒนาความเจริญด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีที่จะใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจได้อย่างกว้างขวาง

- เพื่อให้สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเต็มที่ ปัจจุบันมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน มีทรัพยากรอย่างสมบูรณ์ แต่ยังไม่เต็มที่เท่าที่ควรได้แก่ ที่ดินของมหาวิทยาลัย ซึ่งมีเนื้อที่ทั้งหมด 618 ไร่ แต่ใช้ประโยชน์เพียง 345 ไร่ เท่านั้น สำหรับอาคารสถานที่ เครื่องมือเครื่องใช้ บุคลากร ก็มีความพร้อมอยู่แล้ว¹

3.6 สรุป

จังหวัดชลบุรีตั้งอยู่ริมฝั่งทะเลด้านตะวันออกเฉียงเหนือของอ่าวไทยในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากเมืองหลวงนัก ประมาณ 65 กิโลเมตร ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 (สุขุมวิท) มีลักษณะภูมิประเทศที่ดี คือ มีชายฝั่งทะเลยาว มีชายหาดที่สามารถเล่นน้ำได้จำนวนมาก และบางส่วนก็มีการทำนาเกลือ และนาเกลือ มีที่ราบชายฝั่งทะเลซึ่งเป็นที่ตั้งของชุมชนเมืองส่วนมาก ถัดเข้าไปเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำเหมาะแก่การเพาะปลูก และมีบางส่วนเป็นที่ราบลูกคลื่นผสมอยู่ด้วย พืชไร่เป็นพืชเศรษฐกิจของพื้นที่ศึกษา คือ มันสำปะหลัง อ้อย สับปะรด ข้าวโพด และพืชไร่อื่น ๆ บริเวณทางตะวันออกเฉียงเหนือของพื้นที่ศึกษาจะเป็นป่าเขา ทรัพยากรธรรมชาติที่มีชื่อเสียงมากที่สุดและสามารถทำรายได้ให้แก่จังหวัดชลบุรี คือ ทรัพยากรท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นฐานของพื้นที่ศึกษานับได้ว่า ค่อนข้างสมบูรณ์ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและการบริการทางสังคม เนื่องจากจังหวัดชลบุรีเป็นศูนย์กลางของการค้า การบริการ การเงิน การศึกษา และการสาธารณสุขของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีโครงข่ายการคมนาคมขนส่งสิ่งที่ดีมีทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ การบริการไฟฟ้าทั่วทั้งพื้นที่ แต่การบริการประปายังไม่ครบทุกชุมชนเมือง ซึ่งปัจจุบันได้กำลังดำเนินการการจ่ายน้ำประปาในชุมชนที่ยังขาด การโทรคมนาคมและสื่อสารมีเพียงพอต่อความต้องการของประชาชน

จังหวัดชลบุรีมีชุมชนเมืองทั้งหมด 24 ชุมชน (ปี 2535) เป็นเทศบาล 6 แห่ง สุขาภิบาล 17 แห่ง และเมืองพัทยา 1 แห่ง (การปกครองรูปแบบพิเศษ) ประชากรในจังหวัดชลบุรีเกือบครึ่งของประชากรทั้งหมดเป็น ประชากรที่อาศัยอยู่ในเมือง คือ ร้อยละ 49.39 ลักษณะเศรษฐกิจของพื้นที่ศึกษาจังหวัดชลบุรีมีภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการเป็นพื้นฐานการผลิต มีมูลค่าผลิตภัณฑ์ของจังหวัด 100,977 ล้านบาท (ปี 2534) ประชากรในจังหวัดมีรายได้ต่อบุคคลในปี 2534 ประมาณ 146,261 บาท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

¹ ทบวงมหาวิทยาลัย รายงานที่จรรยาบรรณความเหมาะสมในการจัดตั้งมหาวิทยาลัยใหม่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดชลบุรี มิถุนายน 2527. หน้า 107.

แม้ว่ากรณีศึกษาทั้งสอง ยกทั้งที่มีเหตุผลที่เปลี่ยนแปลงได้ และต้องยอมรับถึงแรงจูงใจของเอกสารที่มุ่งหวังให้มีการนำไปใช้

จากลักษณะภูมิประเทศ แหล่งทรัพยากรธรรมชาติ ประชากร สภาพเศรษฐกิจ และโครงสร้างพื้นฐานของจังหวัดชลบุรี จะเห็นได้ว่า พื้นที่ศึกษามีลักษณะที่เอื้ออำนวยต่อการเจริญเติบโตของเมืองอย่างมาก เนื่องจากพื้นฐานการผลิตเป็นนอกภาคเกษตรกรรมมาก ซึ่งต้องอาศัยความเป็นเมืองการประกอบการผลิต จึงทำให้เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูง เพราะมีความพร้อมในด้านโครงสร้างพื้นฐานมาก และลักษณะภูมิประเทศเอื้ออำนวยต่อการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึก เพื่อการพาณิชย์ ดังนั้นจังหวัดชลบุรีจึงมีความเหมาะสมมากในการที่จะพัฒนาให้เป็นฐานเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศได้รองจากกรุงเทพมหานคร อีกทั้งยังช่วยกระจายผลิตผลทางการเกษตรจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ออกสู่ตลาดต่างประเทศโดยไม่ต้องผ่านกรุงเทพมหานคร ในอนาคตปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการเจริญเติบโตของเมือง เป็นต้นว่า ปัญหาสังคม ปัญหาการจราจร ปัญหาด้านที่อยู่อาศัย ฯลฯ ก็จะทำให้ความรุนแรงขึ้นหากไม่ได้มีการเตรียมการล่วงหน้าเพื่อวางแผนป้องกัน และแก้ไขให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่จะมีขึ้นในอนาคตข้างหน้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

ระบบชุมชนเมืองในจังหวัดชลบุรี

4.1 ความหมายของชุมชน

ชุมชนในความหมายที่ใช้ในการศึกษานี้ หมายถึงชุมชนที่อยู่ในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล โดย

4.1.1 เขตเทศบาล¹

หมายถึง ท้องถิ่นซึ่งได้มีพระราชกฤษฎีกาออกตามความในพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 จัดตั้งเป็นเทศบาล โดยกำหนดเขตพื้นที่ของเทศบาลนั้น ๆ ไว้ด้วย เทศบาลจำแนกออกได้เป็น เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และเทศบาลนคร เทศบาลตำบล ได้แก่ ท้องถิ่นซึ่งมีพระราชกฤษฎีกายกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบล พระราชกฤษฎีกานั้นให้ระบุชื่อ และเขตเทศบาลไว้ด้วย เทศบาลเมือง ได้แก่ ท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัด หรือท้องถิ่นชุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่หนึ่งหมื่นคนขึ้นไป โดยราษฎรเหล่านั้นอยู่หนาแน่นเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าสามพันคนต่อหนึ่งตารางกิโลเมตร อีกทั้งมีรายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามพระราชบัญญัตินี้ และซึ่งพระราชกฤษฎีกายกฐานะเป็นเทศบาลเมือง พระราชกฤษฎีกานั้นให้ระบุชื่อ และเขตของเทศบาลไว้ด้วย เทศบาลนคร ได้แก่ ท้องถิ่นชุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่ห้าหมื่นคนขึ้นไป โดยราษฎรเหล่านั้นอยู่หนาแน่นเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าสามพันคนต่อหนึ่งตารางกิโลเมตร ทั้งมีรายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามพระราชบัญญัตินี้ และซึ่งมีพระราชกฤษฎีกายกฐานะเป็นเทศบาลนคร พระราชกฤษฎีกานั้นให้ระบุชื่อและเขตของเทศบาลไว้ด้วย

4.1.2 เขตสุขาภิบาล²

เมื่อท้องถิ่นใดมีสภาพอันสมควรยกฐานะเป็นสุขาภิบาล ให้จัดตั้งท้องถิ่นนั้นๆ เป็นสุขาภิบาลตามพระราชบัญญัตินี้ โดยมีฐานะเป็นนิติบุคคล การจัดตั้งสุขาภิบาลให้ทำโดยประกาศของกระทรวงมหาดไทยในประกาศนั้นให้ระบุชื่อและเขตของสุขาภิบาลไว้ด้วย

โดยมุ่งเน้นประเด็นหลักด้านจำนวนประชากร, ความหนาแน่น, มีรายได้พอสมควรในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นหลักการที่กำหนดไว้กว้างมาก ต่อมาทางกระทรวงมหาดไทยก็ได้ประกาศเป็นกฎกระทรวงตามหนังสือที่ มท.0311/299 ลงวันที่ 12 มีนาคม 2524 กำหนดหลักเกณฑ์ในการเสนอการจัดตั้งสุขาภิบาลให้ชัดเจนและกระชับยิ่งขึ้น โดยกำหนดจำนวนประชากรไม่น้อยกว่า 1,500 คน เนื้อที่ไม่เกิน 13 ตารางกิโลเมตร มีรายได้ในปีงบประมาณที่แล้ว ไม่น้อยกว่า 300,000 บาท ในกรณีเป็นที่ตั้งที่ทำการอำเภอหรือกิ่งอำเภอ แต่ถ้าไม่ได้เป็นที่ตั้งที่ทำการอำเภอหรือกิ่งอำเภอ จะต้องมียาได้ไม่ต่ำกว่า 400,000 บาท และจะต้องได้รับความเห็นชอบจากราษฎรในท้องถิ่น

¹ เสถียร วิชัยลักษณ์, สิบวงศ์ วิชัยลักษณ์ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 กรุงเทพฯ นิตยสาร ส่วนที่ 1 มาตรา 9, 10, 11 หน้า 2-3.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น ไม่นิยมนำไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต

² พระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ.2496 กรุงเทพฯ : นิตยสาร ส่วนที่ 1 มาตรา 4, 5, 6 หน้า 2.

แม้ว่ากรณีนี้จะมีเอกสารอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.1.3 เมืองพัทยา

เป็นรูปแบบการปกครองท้องถิ่นพิเศษ ซึ่งประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ 95 ตอนที่ 120 ลงวันที่ 30 ตุลาคม 2521 เป็นรูปแบบการปกครองท้องถิ่นแบบพิเศษคล้ายกับเทศบาล เพื่อให้การบริหารงานในท้องถิ่นเป็นไปโดยมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และเป็นการลดบทบาททางการเมืองในระดับท้องถิ่น ตามที่เรียกว่า ระบบผู้จัดการเทศบาล (City Manager Form) โดยทดลองจัดตั้งที่พัทยาเป็นแห่งแรก โดยยุบสุขาภิบาลนาเกลือ อำเภอบางละมุง และนำระบบการปกครองท้องถิ่นแบบผู้จัดการเทศบาล มาปรับปรุงใช้แทน ประกอบด้วยสภาและฝ่ายบริหาร โดยสภาเป็นผู้ว่าจ้างผู้บริหารระดับมืออาชีพมาบริหารงานโดยเฉพาะ มีอำนาจจัดการทั้งหมด เน้นวัตถุประสงค์ในการแก้ปัญหาการปิดความรับผิดชอบ จัดการเล่นพรรคเล่นพวกทางการเมืองให้น้อยลง และเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานให้สูงขึ้น เปรียบเหมือนกับผู้จัดการในการบริหารงานทางธุรกิจเอกชน

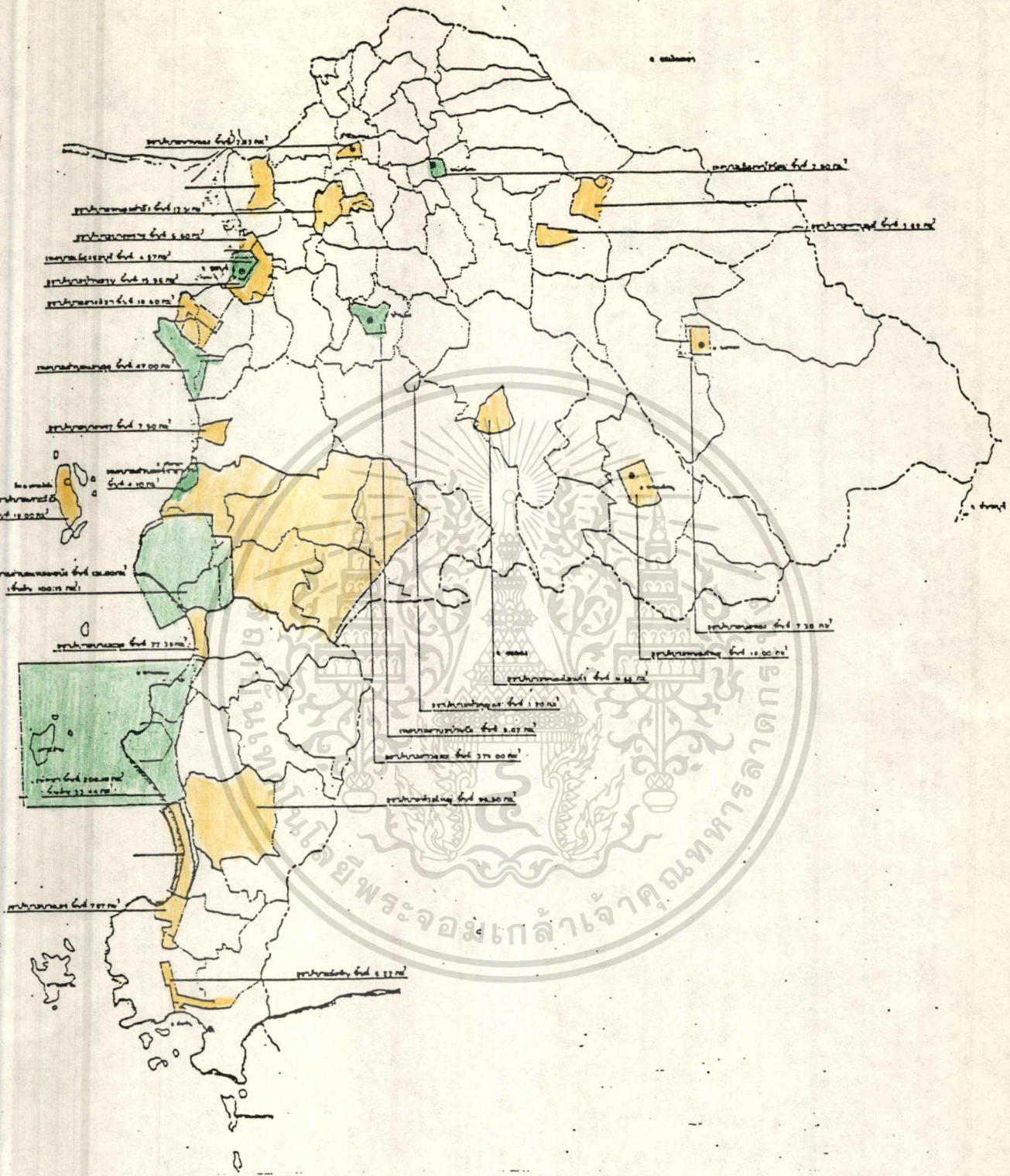
4.2 ชุมชนเมืองในจังหวัดชลบุรี

จังหวัดชลบุรี เป็นจังหวัดที่มีศักยภาพในด้านของการพัฒนาสูงมากในหลายด้าน เป็นต้นว่า ด้านกายภาพ มีความได้เปรียบในทำเลที่ตั้ง เหมาะสมกับการรองรับการพัฒนาในการขนส่งทางทะเลและการขนส่งทางบก มีทรัพยากรธรรมชาติ หลากอย่าง เช่น แร่ธาตุ ป่าไม้ แหล่งท่องเที่ยว การประมง แต่มีปริมาณค่อนข้างจำกัด ด้านเศรษฐกิจ จัดว่าเป็นแหล่งอุตสาหกรรมทั้งขนาดหนักและขนาดเบา อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว อุตสาหกรรมจากผลิตผลทางการเกษตร อีกทั้งยังเป็นแหล่งพลังงาน แหล่งวัตถุดิบทางการเกษตรและแหล่งแรงงานที่สำคัญของภาคและของประเทศ

4.2.1 วิวัฒนาการของชุมชนเมืองในจังหวัดชลบุรี

ในปี 2526 จังหวัดชลบุรีมีชุมชนเมือง รวมทั้งสิ้น เป็นเขตเทศบาลเมือง 2 แห่ง เทศบาลตำบล 1 แห่ง เมืองพัทยา 1 แห่ง และสุขาภิบาล 16 แห่ง มีประชากรเมืองทั้งสิ้น 315,940 คน จากจำนวนประชากรรวม 769,584 คน คิดเป็นร้อยละ 48.85 ในช่วงปี 2526-2535 จำนวนชุมชนเมืองเพิ่มขึ้น 4 ชุมชน ชุมชนเดิมที่เป็นสุขาภิบาลได้ยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลถึง 2 แห่งคือ เทศบาลตำบลบ้านบึง เทศบาลตำบลแสนสุข และเทศบาลที่ตั้งขึ้นใหม่ 1 เทศบาล คือเทศบาลตำบลแหลมฉบังแยกตัวจากเทศบาลอำเภอดุสิต ส่วนสุขาภิบาลที่จัดตั้งเพิ่มขึ้น 3 สุขาภิบาลคือ สุขาภิบาลบางเสร่ สุขาภิบาลอ่างศิลา สุขาภิบาลหนองไม้แก้ว ทำให้มีชุมชนเมืองรวม 24 แห่ง เป็นเทศบาลเมือง 2 แห่ง เทศบาลตำบล 4 แห่ง เมือง 1 แห่ง สุขาภิบาล 17 แห่ง มีประชากรทั้งสิ้น 475,940 คน จากจำนวนประชากรรวมทั้งจังหวัด 927,458 คน คิดเป็นร้อยละ 51.3 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2526 ร้อยละ 2.45 และในปัจจุบันมีชุมชนเมือง รวม 27 ชุมชน เพิ่มขึ้นจากปี 2535 อีก 3 ชุมชน คือ สุขาภิบาลคลองตำหรุ สุขาภิบาลเกาะจันทร์ และสุขาภิบาลนาจอมเทียน ซึ่งจัดตั้งขึ้นในปี 2537 จึงมีชุมชนเมืองที่เป็นเทศบาลเมือง 2 แห่ง เทศบาลตำบล 4 แห่ง เมือง 1 แห่ง และสุขาภิบาล 20 แห่ง มีประชากรอยู่ในเขตเมืองเพิ่มขึ้นเป็น 510,477 คน (จากรายงานประจำปีเทศบาลและสุขาภิบาลปี 2537) ซึ่งอัตราการเพิ่มต่อปีในช่วงปี 2535-2537 สูงกว่าปกติมาก ซึ่งคงจะเป็นผลมาจากโครงการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 และ 6

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

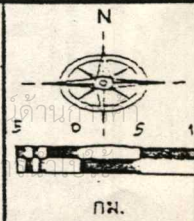
การศึกษาเพื่อกำหนดขนาดและขอบเขตที่เหมาะสมของชุมชนเมือง

กรณีศึกษาชุมชนเมืองในจังหวัดชลบุรี

ที่ตั้งและอาณาเขตชุมชน จังหวัดชลบุรี

ลักษณะ

เอกสารนี้ ขอบเขตชุมชนเมืองสำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ในด้านอื่นโดยไม่ผ่านการยินยอมจากสำนักพิมพ์ หากมีการแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงเนื้อหา กรุณาแจ้งถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีโอกาส

4.2.2 ขนาดและการจัดลำดับกลุ่มของชุมชนเมืองตามจำนวนประชากร

จากที่กล่าวแล้วข้างต้น ชุมชนเมืองในจังหวัดชลบุรี มีการเพิ่มขึ้นจากปี 2526-2537 มีชุมชนเมืองเพิ่มขึ้น 4 ชุมชน แต่มีชุมชนที่เจริญขึ้นและยกฐานะเป็นเทศบาลหลายแห่ง โดยสาเหตุหนึ่งมาจากประชากรที่เพิ่มขึ้น จึงได้นำขนาดของประชากรในแต่ละชุมชนเมืองมาจัดลำดับได้ดังนี้

ชุมชนกลุ่มที่ 1 เป็นชุมชนที่มีประชากรมากที่สุด ขนาด 50,000 คนขึ้นไป มีประชากรในกลุ่มนี้รวม 192,454 คน มี 3 ชุมชน ตามลำดับคือ

1. สุขาภิบาลบ้านสวน (67,289 คน)
2. เมืองพัทยา (64,078 คน)
3. สุขาภิบาลอ่าวอุดม (61,087 คน)

ชุมชนกลุ่มที่ 2 เป็นชุมชนที่มีขนาดประชากรอยู่ระหว่าง 20,000-50,000 คน มีประชากรรวม 162,739 คน มี 5 ชุมชน ตามลำดับคือ

1. เทศบาลเมืองชลบุรี (42,344 คน)
2. สุขาภิบาลสัตหีบ (36,946 คน)
3. เทศบาลตำบลแสนสุข (32,425 คน)
4. เทศบาลตำบลแหลมฉบัง (31,021 คน)
5. เทศบาลตำบลศรีราชา (20,003 คน)

ชุมชนกลุ่มที่ 3 เป็นชุมชนที่มีขนาดประชากรอยู่ระหว่าง 10,000-20,000 คน มีประชากรรวม 96,062 คน มี 7 ชุมชน ตามลำดับคือ

1. สุขาภิบาลอ่างศิลา (18,650 คน)
2. สุขาภิบาลห้วยใหญ่ (18,032 คน)
3. สุขาภิบาลบางพระ (13,414 คน)
4. เทศบาลเมืองพนัสสัณคม (13,157 คน)
5. เทศบาลตำบลบ้านบึง (12,056 คน)
6. สุขาภิบาลบางทราย (11,804 คน)
7. สุขาภิบาลบางเสร่ (8,949 คน)

ชุมชนกลุ่มที่ 4 เป็นชุมชนที่มีขนาดประชากรอยู่ระหว่าง 5,000-10,000 คน มีประชากรรวม 35,371 คน มี 5 ชุมชนตามลำดับคือ

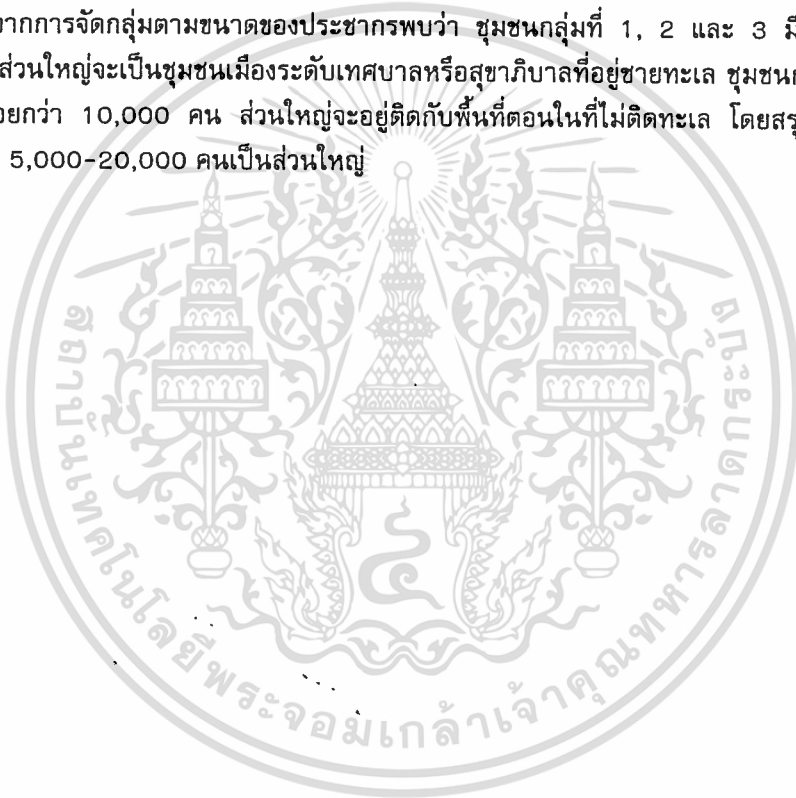
1. สุขาภิบาลหนองตำลึง (8,717 คน)
2. สุขาภิบาลบางละมุง (7,725 คน)
3. สุขาภิบาลนาจอมเทียน (7,112 คน)
4. สุขาภิบาลท่าบุญมี (6,078 คน)
5. สุขาภิบาลพานทอง (5,739 คน)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชุมชนกลุ่มที่ 5 เป็นชุมชนที่มีขนาดประชากรน้อยกว่า 5,000 คน มีประชากรรวม 23,851 คน มี 7 ชุมชน ตามลำดับคือ

1. สุขาภิบาลหัวฤๅญแจ (4,913 คน)
2. สุขาภิบาลหนองใหญ่ (4,306 คน)
3. สุขาภิบาลเกาะสีชัง (4,115 คน)
4. สุขาภิบาลเกาะจันทร์ (3,326 คน)
5. สุขาภิบาลบ่อทอง (3,228 คน)
6. สุขาภิบาลคลองตำหรุ (2,825 คน)
7. สุขาภิบาลหนองไผ่แก้ว (1,138 คน)

จากการจัดกลุ่มตามขนาดของประชากรพบว่า ชุมชนกลุ่มที่ 1, 2 และ 3 มีขนาดประชากร 10,000 คนขึ้นไป ส่วนใหญ่จะเป็นชุมชนเมืองระดับเทศบาลหรือสุขาภิบาลที่อยู่ชายทะเล ชุมชนกลุ่มที่ 3 และ 4 มีขนาดประชากรน้อยกว่า 10,000 คน ส่วนใหญ่จะอยู่ติดกับพื้นที่ตอนในที่ไม่ติดทะเล โดยสรุปแล้วขนาดของประชากรจะมีขนาด 5,000-20,000 คนเป็นส่วนใหญ่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 20

การจัดลำดับชุมชนเมืองออกเป็นกลุ่มตามขนาดของประชากรปี 2526,2537

กลุ่มที่	จำนวนประชากร (คน)	2526	2537
1	มากกว่า 50,000	1.สุขาภิบาลอ่าวอุดม 2.เทศบาลเมืองชลบุรี	1.สุขาภิบาลบ้านสวน 2.เมืองพัทยา 3.สุขาภิบาลอ่าวอุดม
2	20,000 - 50,000	3.สุขาภิบาลแสนสุข 4.สุขาภิบาลบ้านสวน 5.เมืองพัทยา 6.เทศบาลตำบลศรีราชา	4.เทศบาลเมืองชลบุรี 5.สุขาภิบาลสัตหีบ 6.เทศบาลตำบลแสนสุข 7.เทศบาลตำบลแหลมฉบัง 8.เทศบาลตำบลศรีราชา
3	10,000 - 20,000	7.สุขาภิบาลสัตหีบ 8.เทศบาลเมืองพนัสนิคม 9.สุขาภิบาลห้วยใหญ่ 10.สุขาภิบาลบางทราย	9.สุขาภิบาลอ่างศิลา 10.สุขาภิบาลห้วยใหญ่ 11.สุขาภิบาลบางพระ 12.เทศบาลเมืองพนัสนิคม 13.เทศบาลตำบลบ้านบึง 14.สุขาภิบาลบางทราย 15.สุขาภิบาลบางเสร่
4	5,000 - 10,000	11.สุขาภิบาลหนองตำลึง 12.สุขาภิบาลบางละมุง 13.สุขาภิบาลบ้านบึง 14.สุขาภิบาลบางพระ 15.สุขาภิบาลท่าบ่อ	16.สุขาภิบาลหนองตำลึง 17.สุขาภิบาลบางละมุง 18.สุขาภิบาลนาจอมเทียน 19.สุขาภิบาลท่าบ่อ 20.สุขาภิบาลพานทอง
5	น้อยกว่า 5,000	16.สุขาภิบาลพานทอง 17.สุขาภิบาลหัวกุญแจ 18.สุขาภิบาลบ่อทอง 19.สุขาภิบาลหนองใหญ่ 20.สุขาภิบาลเกาะสีชัง	21.สุขาภิบาลหัวกุญแจ 22.สุขาภิบาลหนองใหญ่ 23.สุขาภิบาลเกาะสีชัง 24.สุขาภิบาลเกาะจันทร์ 25.สุขาภิบาลบ่อทอง 26.สุขาภิบาลคลองตำหรุ 27.สุขาภิบาลหนองไม้แก้ว

ที่มา : กองวิจัย กรมการผังเมือง

จากตารางที่ 20 เป็นการเปรียบเทียบการจัดลำดับชุมชนเมืองตามขนาดของประชากรปี 2526 กับปี 2537 พบว่า จำนวนชุมชนและประชากรในแต่ละชุมชนมีจำนวนสูงขึ้นมาก และมีการเลื่อนลำดับกลุ่มบางชุมชนบ้าง การขยายตัวของชุมชนมีลักษณะเพิ่มความหนาแน่นของประชากรและชุมชนเมืองในพื้นที่ดั้งเดิม เช่น เมืองพัทยา หรือสุขาภิบาลบ้านสวน เป็นต้น ในกรณีของเทศบาลเมืองชลบุรีมีพื้นที่จำกัด รูปแบบการตั้งถิ่นฐานเป็นไปในแนวราบการขยายตัวของชุมชนจึงขยายออกทางชานเมือง ซึ่งเป็นพื้นที่ของสุขาภิบาลบ้านสวน อีกทั้งแหล่งงานมีการขยายออกสู่พื้นที่รอบนอกมากขึ้นด้วย

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมีเหตุดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การขยายตัวของชุมชนในพื้นที่ตอนในของจังหวัดมีการชลอตัวลงบ้าง เนื่องจากนโยบายของรัฐในการควบคุมการบุกรุกทำลายป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เพื่อรักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรป่าไม้และความสมดุลย์ของระบบนิเวศน์ แต่ก็มีการส่งเสริมการใช้พื้นที่เพื่อการเกษตรให้ได้ผลอย่างคุ้มค่า เน้นให้มีชุมชนที่เป็นศูนย์กลางพาณิชย์ และบริการการเกษตร กระจายอยู่ในพื้นที่ตอนใน

4.2.3 การกระจายตัวของชุมชนเมืองตามลำดับและขนาด

จากการศึกษาระบบการกระจายตัวของระบบชุมชนตามทฤษฎี Rank Size Rule โดยใช้ขนาดประชากรรายชุมชน ทั้งในเขตเทศบาลและสุขาภิบาลในจังหวัดชลบุรี ปี 2537 จำนวน 27 ชุมชนเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของประชากร และลำดับที่ของชุมชนในรูปของ Logarithm ผลที่ได้เมื่อพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์ของการถดถอย ซึ่งมีค่าใกล้เคียงกับ 1 มาก แสดงให้เห็นว่าการกระจายตัวของขนาดและลำดับชุมชนในจังหวัดมีความใกล้เคียงกับ Rank Size Rule ซึ่งหากใช้ค่าดังกล่าวจะสะท้อนระบบเศรษฐกิจของระบบชุมชนในจังหวัด มีการประสานตัวกันค่อนข้างดี และถ้าวิเคราะห์ลำดับชั้นของชุมชนในจังหวัด ก็จะได้เห็นว่า มีลักษณะของ Urban Hierarchy ที่ดี เช่นกัน แต่เมื่อพิจารณาถึงรายละเอียดของการเติบโตของชุมชนในระบบแล้ว พบว่าการเติบโตแบบไม่สม่ำเสมอ เช่น อัตราการเติบโตที่ไม่เท่ากันประการหนึ่ง และการเปลี่ยนลำดับของขนาดชุมชนอีกประการหนึ่ง ซึ่งในกรณีนี้จะต้องมีการศึกษาถึงรายละเอียด ตลอดจนสาเหตุที่ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างไม่สม่ำเสมอของชุมชนดังกล่าว

4.2.4 บทบาทและหน้าที่ของชุมชนเมือง ในจังหวัดชลบุรี

ก่อนที่จะศึกษาบทบาทและหน้าที่ของชุมชนเมือง เราควรที่จะศึกษาบทบาทของจังหวัดจากภาพรวมตามนโยบายหลักก่อน เพื่อเป็นกรอบในการกำหนดทิศทางของการพัฒนา ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 และ 6 กำหนดให้จังหวัดชลบุรีเป็น 1 ใน 3 จังหวัดของโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก และเป็นศูนย์กลางขนาดใหญ่ที่สุดของภาคด้วย จึงทำให้มีบทบาทเป็นศูนย์กลางหลักของภาค โดยเป็นทั้งศูนย์กลางการบริหารราชการ ศูนย์กลางทางอุตสาหกรรม ศูนย์กลางการเกษตร ศูนย์กลางการคมนาคมขนส่ง ศูนย์กลางบริการทางสังคม และศูนย์กลางของระบบชุมชนเมืองระดับภาค อันเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเมือง และพื้นที่เฉพาะเพื่อความเจริญกระจายไปยังภูมิภาค ดังจะเห็นได้จากโครงการพัฒนาและปรับปรุงสาธารณูปโภค สาธารณูปการต่างๆ ถนนหนทาง ทำเรื่อน้ำลึก นิคมอุตสาหกรรม ตลาดสินค้าเพื่อการเกษตรให้บังเกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่ชุมชนเมืองของภาค กรมการผังเมืองได้จัดทำรายงานระบบชุมชนภาคตะวันออก ปี 2526 ผังโครงสร้างจังหวัดชลบุรี ปี 2527 ผังภาคตะวันออกปี 2530 มีการจัดลำดับความสำคัญของชุมชนเมืองตามกิจกรรมต่าง ๆ และมีการคาดประมาณ ประชากรที่จะเพิ่มขึ้นในแต่ละช่วงปีคือ ปี 2526-2543 และปี 2527-2544 และปี 2530-2549 ตามลำดับ เพื่อให้เห็นความแตกต่างของชุมชน จึงได้จัดลำดับความสำคัญของชุมชนโดยพิจารณาจากตัวแปร 4 ด้านคือ

1. ประชากร พิจารณาจากจำนวนประชากรแต่ละชุมชน
2. เศรษฐกิจ พิจารณารายได้และรายจ่ายของชุมชน จำนวนร้านค้า จำนวนธนาคาร จำนวนโรงงานอุตสาหกรรม
3. การบริการสังคม พิจารณาด้านการศึกษา ตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษา ถึง ระดับอุดมศึกษา และการบริการทางด้านสาธารณสุข
4. โครงสร้างพื้นฐาน พิจารณาในด้านการคมนาคมขนส่งทางบก จำนวนหมายเลขโทรศัพท์ ปริมาณการใช้ไฟฟ้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. โครงการต่าง ๆ ที่จะนำเข้าสู่พื้นที่ตามนโยบายของรัฐบาล ซึ่งคาดว่าจะมีผลกระทบต่อชุมชนเมืองในอนาคต

ผลของรายงานแสดงการจัดกลุ่มตามลำดับความสำคัญของกิจกรรม ดังตารางที่ 21 พบว่าผังที่แสดงชุมชนเมืองรวมเป็นรายภาคได้แก่ ผังระบบชุมชนภาคตะวันออกและผังภาคตะวันออก การจัดเมืองในแต่ละกลุ่มใกล้เคียงกัน สามารถแยกเป็นศูนย์กลางได้ 5-6 ลำดับเป็นผลจากการมองภาพชุมชนในระดับที่แตกต่างกัน โดยจัดลำดับความสำคัญไว้ดังนี้

ศูนย์กลางชุมชนอันดับที่ 1 ทำหน้าที่เป็นเมืองหลักของภาคตะวันออก มีบทบาทในฐานะเป็นศูนย์กลางทางการบริหาร เศรษฐกิจอุตสาหกรรมบริการและการขนส่ง สามารถให้บริการภายในภาคและระหว่างภาคได้ มีขนาดประชากรระดับ 100,000 คนขึ้นไป

ศูนย์กลางชุมชนอันดับที่ 2 เป็นศูนย์กลางความเจริญของภาคตะวันออก เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม การบริการการขนส่ง และการท่องเที่ยว มีรัศมีการให้บริการระดับภาคและระดับจังหวัด มีขนาดประชากรระดับ 70,000-100,000 คน

ศูนย์กลางชุมชนระดับที่ 3 เป็นศูนย์กลางชุมชนระดับจังหวัด มีพื้นที่ให้บริการในเขตจังหวัดและอำเภอขนาดใหญ่ เป็นศูนย์กลางทางด้านอุตสาหกรรมการเกษตร พาณิชยกรรมและบริการ การขนส่ง การศึกษา และการท่องเที่ยว มีขนาดประชากรระดับ 10,000-70,000 คน

ศูนย์กลางชุมชนระดับที่ 4 เป็นศูนย์กลางชุมชนในระดับอำเภอ มีพื้นที่ให้บริการระดับอำเภอ เป็นศูนย์กลางทางด้านพาณิชยกรรมและการบริการอุตสาหกรรมการเกษตรและการท่องเที่ยว มีขนาดประชากร 5,000-10,000 คน

ศูนย์กลางชุมชนระดับที่ 5 เป็นศูนย์กลางชุมชนใหม่ ซึ่งปรับตัวจากชนบทขึ้นเป็นสุขาภิบาล อาจเป็นที่ตั้งของกิ่งอำเภอหรืออำเภอ โดยพิจารณาจากความพร้อมของชนบทนั้นๆ มีพื้นที่ให้บริการในระดับชุมชนชนบท ขนาดประชากร 1,000-5,000 คน จากการพิจารณาผังโครงสร้างของจังหวัดชลบุรี การจัดกลุ่มตามลำดับความสำคัญของเมืองตามกิจกรรมของเมือง จะมองในภาพรวมในระดับจังหวัดและคาดการณ์ไปถึงปี 2544 พบว่าจำนวนกลุ่มจะลดน้อยลงเหลือเพียง 4 กลุ่ม ชุมชนเมืองถูกรวมกลุ่มให้เข้าอยู่ด้วยกันตามบทบาทและหน้าที่ที่ใกล้เคียงกันยิ่งขึ้น ตัวแปรทางด้านกรวางผังโครงสร้างจังหวัดคล้ายกับผังภาคตะวันออก โดยจัดลำดับความสำคัญไว้ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 21

แสดงการเปรียบเทียบการจัดลำดับกลุ่มตามความสำคัญของชุมชนเมืองของผังระบบชุมชน
ภาคตะวันออกเฉียงใต้ 26 ผังโครงสร้างจังหวัดปี 27 และผังภาคตะวันออกเฉียงใต้ 30

กลุ่มที่	ชุมชนภาคตะวันออกเฉียงใต้ 26		ผังโครงสร้างจังหวัดชลบุรีปี 27		ผังภาคตะวันออกเฉียงใต้ 30	
	26	43	27	44	30	49
1	ทม.ชลบุรี	ทม.ชลบุรี	ทม.ชลบุรี ส.บ้านสวน	ทม.ชลบุรี ส.บ้านสวน ส.บ้านทราย ส.อ่าวอุดม ทต.แหลมฉบัง	ทม.ชลบุรี	ทม.ชลบุรี
2	ม.พัทยา	ม.พัทยา ส.สัตหีบ ทต.ศรีราชา ส.แสนสุข ส.อ่าวอุดม ส.บ้านสวน	ม.พัทยา ส.อ่าวอุดม ทต.ศรีราชา	ม.พัทยา ทต.ศรีราชา ส.แสนสุข ทม.พนัสนิคม ส.บ้านบึง	ม.พัทยา	ม.พัทยา ทต.แหลมฉบัง ส.อ่าวอุดม
3	ทต.ศรีราชา ทม.พนัสนิคม ส.แสนสุข ส.บ้านสวน	ทม.พนัสนิคม ส.บ้านบึง	ส.แสนสุข ส.สัตหีบ ทม.พนัสนิคม	ส.สัตหีบ ส.บางละมุง ส.ท่าบูนุญมี ส.บางพระ	ส.อ่าวอุดม ส.บ้านสวน ส.แสนสุข ทต.ศรีราชา ทม.พนัสนิคม ส.สัตหีบ	ทต.ศรีราชา ส.บ้านสวน ทต.แสนสุข ทม.พนัสนิคม ส.สัตหีบ ส.บ้านบึง ส.บางละมุง
4	ส.สัตหีบ ส.บ้านบึง	ส.บางทราย ส.บางพระ	ส.บางทราย ส.บ้านบึง	ส.พานทอง ส.หนองคำสิง	ส.บ้านบึง ส.บางทราย	ส.บางทราย ส.ห้วยใหญ่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 21 (ต่อ)

กลุ่มที่	ชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือปี 26		ผังโครงสร้างจังหวัดชลบุรีปี 27		ผังภาคตะวันออกเฉียงเหนือปี 30	
	26	43	27	44	30	49
	ส.บางพระ ส.อ่าวอุดม	ส.ห้วยใหญ่ ส.หนองตำลึง ส.บางละมุง	ส.บางพระ ส.บางละมุง ส.ห้วยใหญ่	ส.ห้วยใหญ่ ส.หนองใหญ่ ส.บ่อทอง ส.ห้วยใหญ่ ส.เกาะสีชัง ส.อ่างศิลา ตลาดทุ่งเหียน ส.บางเสร่ ช่องแสมสาร บึง	ส.บางละมุง ส.ห้วยใหญ่	ส.บางพระ ส.หนองตำลึง ส.บางเสร่ ส.นาจอมเทียน
5	ส.บางทราย ส.ห้วยใหญ่ ส.บางละมุง ส.พานทอง ส.ท่าบูนุญมี ส.หนองตำลึง	ส.ท่าบูนุญมี ส.ห้วยใหญ่ ส.พานทอง ส.หนองใหญ่	ส.หนองตำลึง ส.พานทอง ส.ท่าบูนุญมี ส.ห้วยใหญ่ ส.หนองใหญ่ ส.บ่อทอง ส.เกาะสีชัง		ส.บางพระ ส.หนองตำลึง ส.พานทอง ส.ห้วยใหญ่ ส.บางเสร่ ส.ท่าบูนุญมี ส.บ่อทอง ส.หนองใหญ่ ส.เกาะสีชัง ส.อ่างศิลา	ส.ท่าบูนุญมี ส.เกาะสีชัง ส.อ่างศิลา ส.พานทอง ส.หนองใหญ่ ส.บ่อทอง ส.ห้วยใหญ่
6	ส.ห้วยใหญ่ ส.บ่อทอง ส.หนองใหญ่ ส.เกาะสีชัง	ส.บ่อทอง ส.เกาะสีชัง				

ที่มา : กองวิจัย กรมการผังเมือง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ศูนย์กลางชุมชนลำดับที่ 1 บทบาทหน้าที่ยังเป็นศูนย์กลางระดับภาค สามารถให้บริการภายในภาคและระหว่างภาคได้ โดยให้ชุมชนเมืองชลบุรี (รวมสุขาภิบาลบ้านสวนและสุขาภิบาลบางทราย) ทำหน้าที่เป็นเมืองหลัก เป็นศูนย์กลางทางด้านบริการทางเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม การบริการสังคม การขนส่ง ศูนย์กลางการเกษตรและอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร รวมทั้งเพิ่มบทบาททางด้านอุตสาหกรรมเบา และอุตสาหกรรมส่งออกทางทะเล โดยให้เทศบาลตำบลแหลมฉบังและสุขาภิบาลอ่าวอุดมรับหน้าที่นี้เนื่องจากชุมชนทั้งสองแห่งมีความเหมาะสม และมีความสำคัญที่จะพัฒนาให้เป็นเมืองหลักของภาคได้ ขนาดของประชากร ตั้งแต่ 60,000-100,000 คนขึ้นไป

ศูนย์กลางชุมชนลำดับที่ 2 เป็นศูนย์กลางระดับจังหวัดให้บริการในเขตอำเภอที่ตั้ง และอำเภอใกล้เคียง มีขนาดประชากร 30,000-90,000 คน มีบทบาทและหน้าที่เป็นศูนย์กลางทางด้านพาณิชย์กรรมและการบริการ การอุตสาหกรรมแปรรูปทางการเกษตร การคมนาคมขนส่ง เป็นตลาดกลางการเกษตร เป็นศูนย์กลางทางด้านการศึกษาและการท่องเที่ยว ในระดับภาคและอนุภาค ชุมชนเมืองที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้ได้แก่ เทศบาลตำบลศรีราชา เทศบาลเมืองพนัสนิคม เทศบาลตำบลบ้านบึง เทศบาลตำบลแสนสุขและเมืองพัทยา

ศูนย์กลางชุมชนลำดับที่ 3 เป็นศูนย์กลางชุมชนในระดับอำเภอ ทำหน้าที่เป็นชุมชนขนาดกลาง มีการให้บริการในเขตอำเภอ มีขนาดประชากร 10,000-30,000 คน บทบาทหน้าที่ส่วนใหญ่เป็นศูนย์กลางทางพาณิชย์กรรมและบริการ อุตสาหกรรมแปรรูปทางการเกษตร และตลาดกลางการเกษตรการบริการทางสังคม ชุมชนเมืองที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้ได้แก่ สุขาภิบาลสัตหีบ สุขาภิบาลบางละมุง สุขาภิบาลบางพระ และสุขาภิบาลท่าบุญมี

ศูนย์กลางชุมชนลำดับที่ 4 เป็นศูนย์กลางชุมชนในระดับชุมชนชนบท มีบทบาทหลักเป็นศูนย์กลางพาณิชย์กรรมและการบริการทางการเกษตรเป็นสำคัญ และอาจมีอุตสาหกรรมแปรรูปทางการเกษตรอยู่ในบางชุมชน เนื่องจากมีความเหมาะสมในด้านของที่ตั้งการนำเข้าผลผลิตทางการเกษตรเข้าสู่โรงงาน

จากการจัดลำดับความสำคัญของชุมชนเมืองตามกิจกรรมต่าง ๆ ในด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคม โครงสร้างพื้นฐาน และโครงการพัฒนาของรัฐแล้ว สามารถที่จะกำหนดบทบาทและหน้าที่ของชุมชนให้เหมาะสมกับการพัฒนา ให้สอดคล้องกับทรัพยากรธรรมชาติ และสภาพแวดล้อม จึงได้แบ่งชุมชนตามหน้าที่หลักที่สำคัญดังนี้

1. ชุมชนศูนย์กลางพาณิชย์กรรมและบริการ ชุมชนที่สำคัญได้แก่ เทศบาลเมืองชลบุรี (รวมสุขาภิบาลบ้านสวนและสุขาภิบาลบางทราย) เมืองพัทยา เทศบาลตำบลศรีราชา สุขาภิบาลสัตหีบ และเป็นศูนย์กลางการบริการทางการค้า การเงินการธนาคาร การศึกษา และการสาธารณสุข ซึ่งจะมีขอบเขตการให้บริการกว้างไกล ตามลำดับความสำคัญของชุมชนและขนาดของธุรกิจหรือกิจกรรมอื่น ๆ

2. ชุมชนศูนย์กลางอุตสาหกรรม ชุมชนที่สำคัญได้แก่ เทศบาลตำบลแหลมฉบัง สุขาภิบาลอ่าวอุดม อันเป็นผลมาจากนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการจะกระจายความเจริญทางด้านเศรษฐกิจไปสู่ภูมิภาคอย่างมีระบบ และส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาค โดยมีเป้าหมายพื้นที่เฉพาะ ซึ่งจะเป็นตัวนำในการขยายบริการทางสังคมให้ถึงมือประชาชนในส่วนภูมิภาคและท้องถิ่นชนบทโดยรวดเร็ว

3. ชุมชนศูนย์กลางอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร ชุมชนที่สำคัญได้แก่ เทศบาลตำบลบ้านบึง เทศบาลเมืองพนัสนิคม สุขาภิบาลห้วยใหญ่ เป็นต้น เป็นชุมชนศูนย์กลางที่มีที่ตั้งเหมาะสมเอื้ออำนวยต่อการตั้งโรงงาน เช่น โรงงานน้ำตาล โรงงานผลิตอาหารสัตว์ โรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปมันสำปะหลัง เป็นต้น เพื่อรองรับการขยายตัวของผลผลิตทางการเกษตรและปศุสัตว์ จากพื้นที่โดยรอบ

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. ชุมชนศูนย์กลางการท่องเที่ยว ชุมชนที่สำคัญได้แก่ เมืองพัทยา เทศบาลตำบลแสนสุข สุขาภิบาลบางเสร่ เป็นต้น เนื่องจากชุมชนเหล่านี้มีทรัพยากรทางธรรมชาติด้านการท่องเที่ยวที่สวยงามมีประชาชนทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัดมาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะ เมืองพัทยাজัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับนานาชาติ

5. ชุมชนศูนย์กลางการศึกษา ชุมชนที่สำคัญได้แก่ เทศบาลเมืองชลบุรี เทศบาลตำบลแสนสุข และสุขาภิบาลสัตหีบ มีบทบาทต่อท้องถิ่นที่สถาบันตั้งอยู่และท้องถิ่นใกล้เคียง ทั้งบริการทางวิชาการแก่ ชุมชน การประสานงานโครงการพัฒนาต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมในภูมิภาคด้วย ตลอดจนผลิตช่างและวิศวกรรมอุตสาหกรรม และวิศวกรรมเครื่องกล

6. ชุมชนศูนย์กลางการคมนาคมขนส่ง ชุมชนที่สำคัญได้แก่ เทศบาลเมืองชลบุรี เทศบาลตำบลศรีราชา เป็นต้น ชุมชนเหล่านี้มีท่าเรือที่ตั้งที่มีเส้นทางคมนาคมหลายสายมาบรรจบกัน เป็นศูนย์กลางของระบบคมนาคมขนส่ง

7. ชุมชนศูนย์กลางบริการทางการเกษตร ชุมชนส่วนใหญ่จะเป็นชุมชนขนาดเล็กกระจายอยู่ทั่วไปทั้งบริเวณชายฝั่งทะเล และพื้นที่ตอนในของจังหวัด ซึ่งจะเป็นศูนย์กลางรวบรวมสินค้าการเกษตรชั้นต้น ให้บริการทางการค้าที่จำเป็น ตลอดจนส่งเสริมเผยแพร่ข่าวสารในการเพิ่มผลผลิต และการตลาดแก่พื้นที่เกษตรกรรมโดยรอบ

4.2.5 ชุมชนเมืองที่ศึกษา

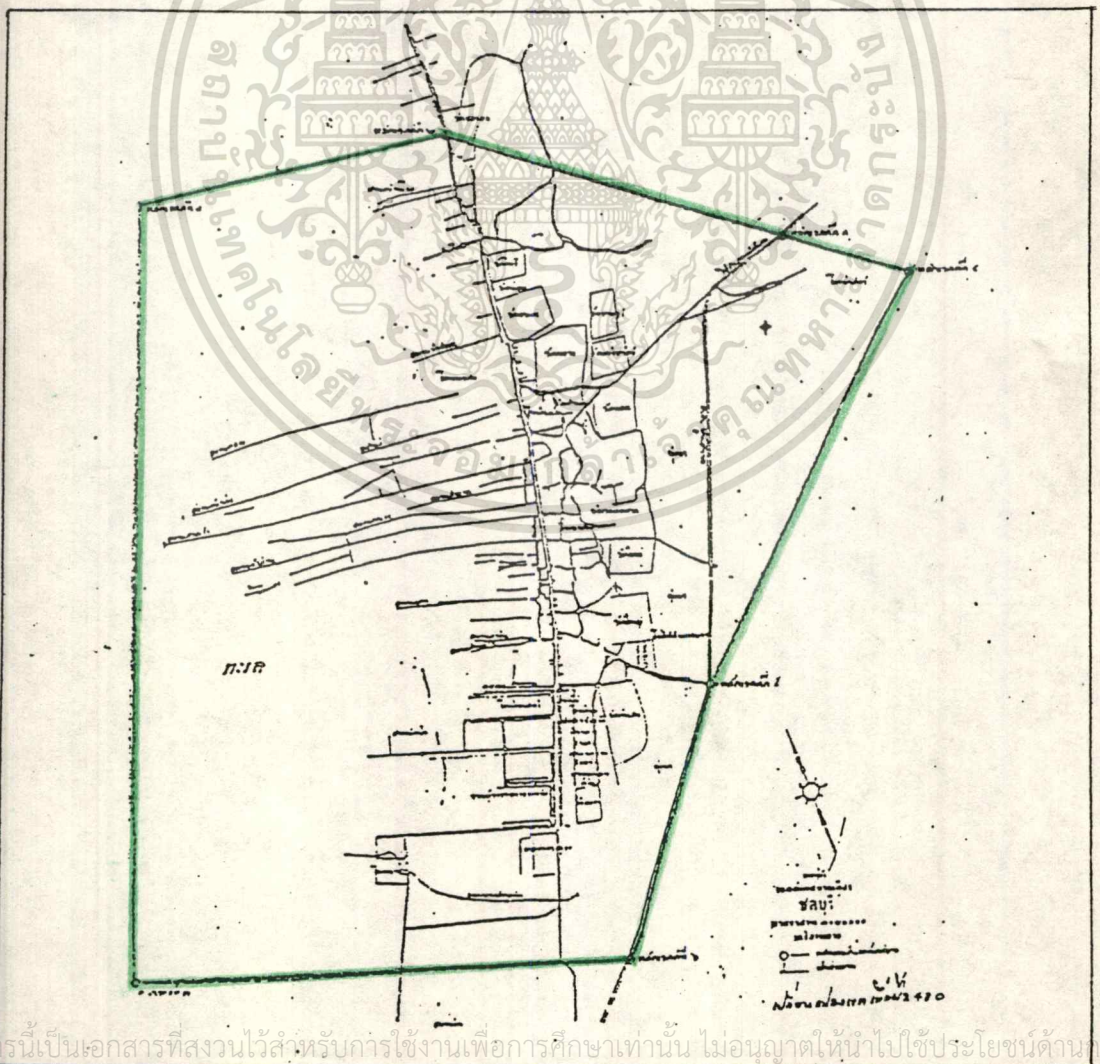
การศึกษานี้ ได้พิจารณาเลือกพื้นที่ชุมชนเมืองในจังหวัดชลบุรี ทั้งหมดมาศึกษา โดยพิจารณาจากพื้นที่เป้าหมายของรัฐในการพัฒนาเมืองหลัก และโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ทำให้ชุมชนเมืองในจังหวัดชลบุรี ทั้ง 27 เมือง มีบทบาทและหน้าที่แตกต่างกันไป ซึ่งมีรายละเอียดพอสังเขป ดังนี้

1. เทศบาลเมืองชลบุรี ได้ยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองชลบุรี เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ. 2478 ตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ.2478 ตั้งขึ้นในท้องถื่นอันเป็นที่ตั้ง ศาลากลางจังหวัด ซึ่งกฎหมายบังคับให้จัดตั้งเทศบาลทุกแห่งและต้องเป็นเทศบาลเมือง เทศบาลเมืองชลบุรี มีพื้นที่ปกครองทั้งหมด 4.56 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย ด้วยพื้นที่ 3 ตำบล คือ ตำบลบ้านโหนด ตำบลมะขามหย่ง และตำบลบางปลาสร้อย มีความหนาแน่นของประชากรสูงถึง 9,286 คนต่อตารางกิโลเมตรนับว่าสูงที่สุดในภาค

ที่ตั้ง เทศบาลเมืองชลบุรีมีอาณาเขตติดต่อดังนี้ ทิศเหนือติดกับสุขาภิบาลบางทราย โดยใช้แนวเขตตำบลบ้านโหนด ติดต่อกับตำบลบางทราย ซึ่งเป็นเขตสมมุติจากจุดหนึ่งไปยังจุดหนึ่ง ทิศตะวันออกและทิศใต้ติดกับสุขาภิบาลบ้านสวน โดยใช้แนวเขตตำบลมะขามหย่ง และตำบลบางปลาสร้อยต่อกับตำบลบ้านสวน มีลักษณะเป็นแนวเขตสมมุติเช่นกัน และใช้เส้นทางเป็นบางแนวเขต

บทบาทและหน้าที่ เป็นศูนย์กลางในการบริหารราชการ ด้านอุตสาหกรรม การขนส่ง การบริหารทางสังคมต่าง ๆ

ภาพที่ 14
แสดงขอบเขตพื้นที่เทศบาลเมืองชลบุรี

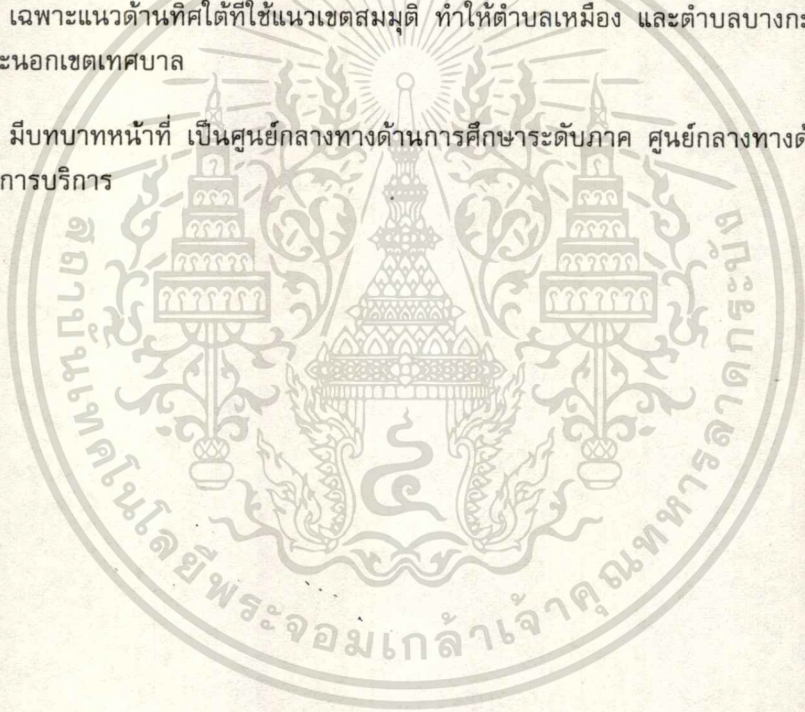

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. เทศบาลตำบลแสนสุข เดิมมีฐานะเป็นสุขาภิบาลแสนสุข(ได้รับการจัดตั้งเมื่อวันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2499) คลุมตำบลแสนสุขซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อ เช่น หาดบางแสน แหลมแท่น เขาสามมุก และตลาดหนองมน จึงทำให้เศรษฐกิจของเมืองเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว ในสถานะของสุขาภิบาลขณะนั้นไม่สามารถให้บริการแก่ประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวได้อย่างเพียงพอ กระทรวงมหาดไทยจึงได้ตราพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งเทศบาลตำบลแสนสุข เพื่อยกฐานะเป็นสุขาภิบาลแสนสุข และรวมพื้นที่ใกล้เคียงที่มีประชากรหนาแน่น และมีรายได้ดีเข้าเป็นเทศบาลตำบล เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2531 มีพื้นที่รวมทั้งสิ้น 20.268 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 3 ตำบล คือ ตำบลแสนสุขทั้งตำบล ตำบลเหมือง (หมู่ 1-4) และตำบลห้วยกะปิ (หมู่5) มีความหนาแน่นประชากร 1,600 คนต่อตารางกิโลเมตร

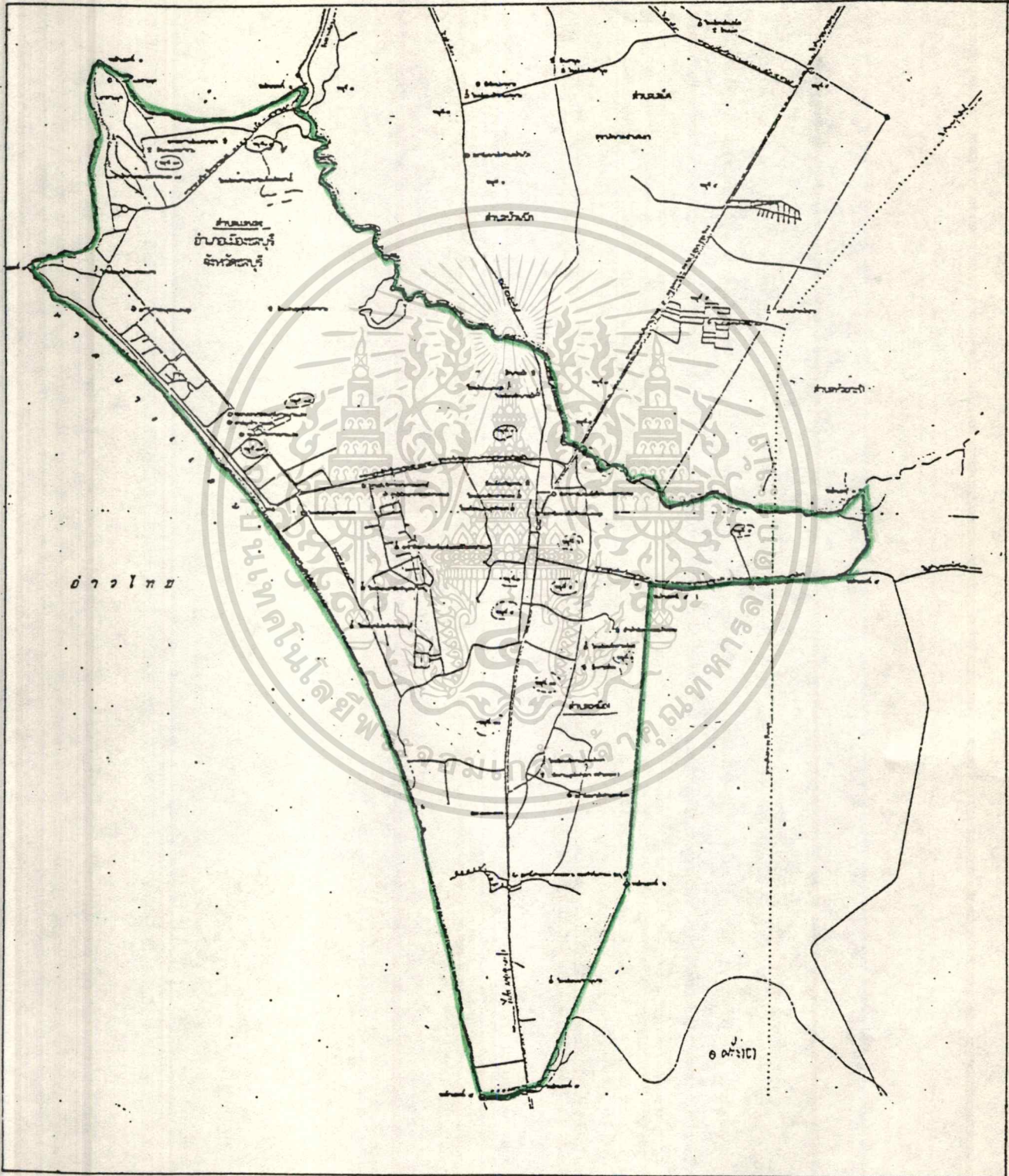
ที่ตั้ง เทศบาลตำบลแสนสุข ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองชลบุรี ห่างจากตัวอำเภอเมืองไปทางทิศใต้ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 (สุขุมวิท) เป็นระยะทาง 10 กิโลเมตร ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลบ้านปึก ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลเหมืองและห้วยกะปิ ทิศตะวันตก ติดต่อกับอ่าวไทย และทิศใต้ติดต่อกับตำบลเหมืองขอบเขตของชุมชนเมืองส่วนใหญ่เป็นแนวเขตตามธรรมชาติ ซึ่งเป็นแนวเขตตำบล คือ ตำบลบ้านปึก ตำบลเสม็ด และตำบลแสนสุข เฉพาะแนวด้านทิศใต้ที่ใช้แนวเขตสมมุติ ทำให้ตำบลเหมือง และตำบลบางกะปิ มีบางส่วนอยู่ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล

มีบทบาทหน้าที่ เป็นศูนย์กลางทางการศึกษาระดับภาค ศูนย์กลางทางการท่องเที่ยว พาณิชยกรรมและการบริการ

ภาพที่ 15

แสดงขอบเขตพื้นที่เทศบาลตำบลแสนสุข

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

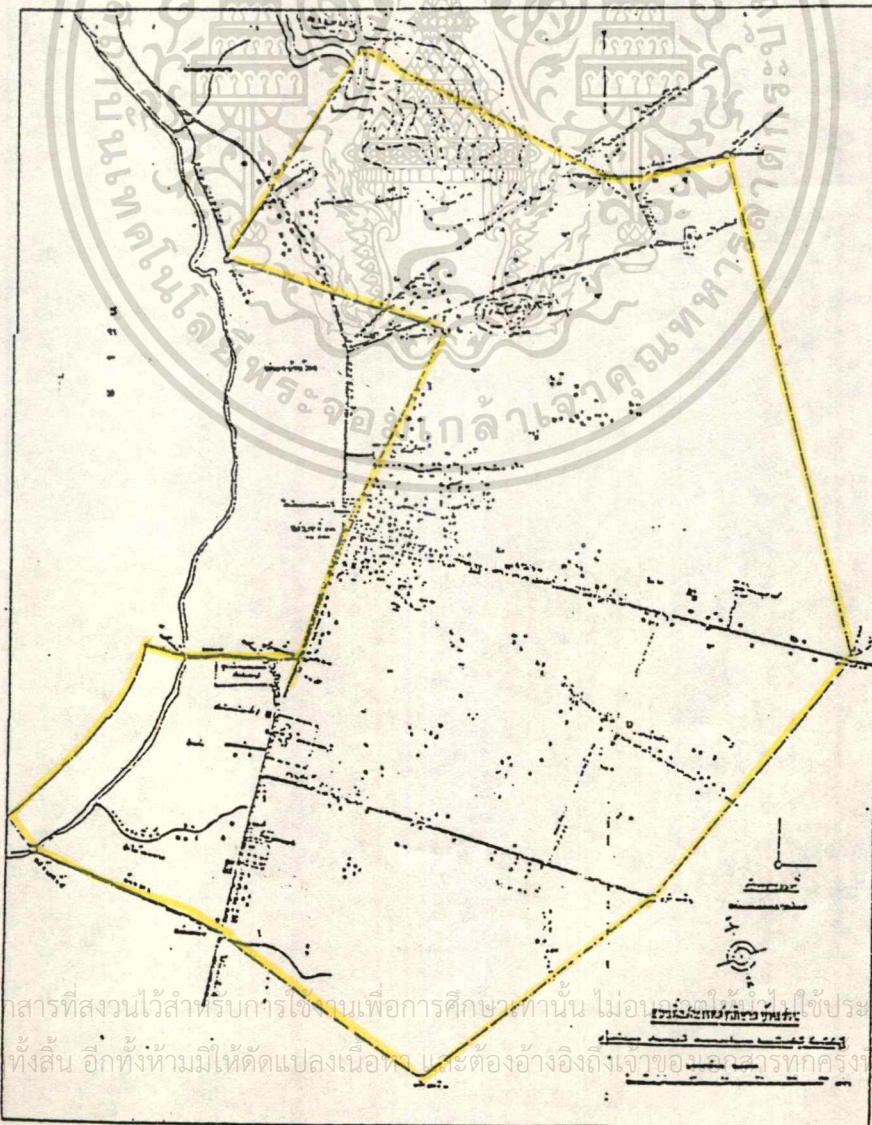
3. สุขาภิบาลบ้านสวน อยู่ในอำเภอเมืองชลบุรี ได้ยกฐานะเป็นสุขาภิบาลบ้านสวน เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ.2506 โดยรวมเอาตำบลบ้านสวนทั้งตำบล และตำบลหนองข้างคอก หมู่ 1,4 และตำบลหนองรี หมู่ 1,3 เข้าไว้เป็นพื้นที่ปกครองของสุขาภิบาล รวมเป็นพื้นที่ทั้งสิ้น 15.96 กิโลเมตร² มีความหนาแน่นของประชากร 421.6 คนต่อตารางกิโลเมตร

ที่ตั้ง สุขาภิบาลบ้านสวน อยู่ทางทิศตะวันออกของอำเภอเมืองชลบุรี มีพื้นที่เป็นลักษณะโอบคลุมเทศบาลเมืองชลบุรีเกือบรอบทั้ง 3 ด้านของเทศบาลเมือง อาณาเขตของสุขาภิบาลมีดังนี้ ทิศเหนือ ติดต่อกับสุขาภิบาลบางทราย ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลนาป่าและตำบลหนองรี ทิศตะวันตกติดต่อกับเทศบาลเมืองชลบุรี และทิศใต้ ติดต่อกับตำบลหนองข้างคอกและตำบลเม็ด ขอบเขตของสุขาภิบาลใช้แนวเขตตำบล ซึ่งไม่สามารถเห็นได้เด่นชัดในภูมิประเทศ ใช้แนวเขตสมมุติจากหลักเขตต่อหลักเขตและมีแนวทางธรรมชาติด้านตะวันตก คือ แนวชายฝั่งทะเล

บทบาทหน้าที่ เกือบจะแยกไม่ออกจากเทศบาลเมือง เพราะมีความเจริญสูง เป็นศูนย์กลางพาณิชย์กรรมและบริการ และการอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร

ภาพที่ 16

แสดงขอบเขตพื้นที่สุขาภิบาลบ้านสวน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อาจนำข้อมูลนี้ไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

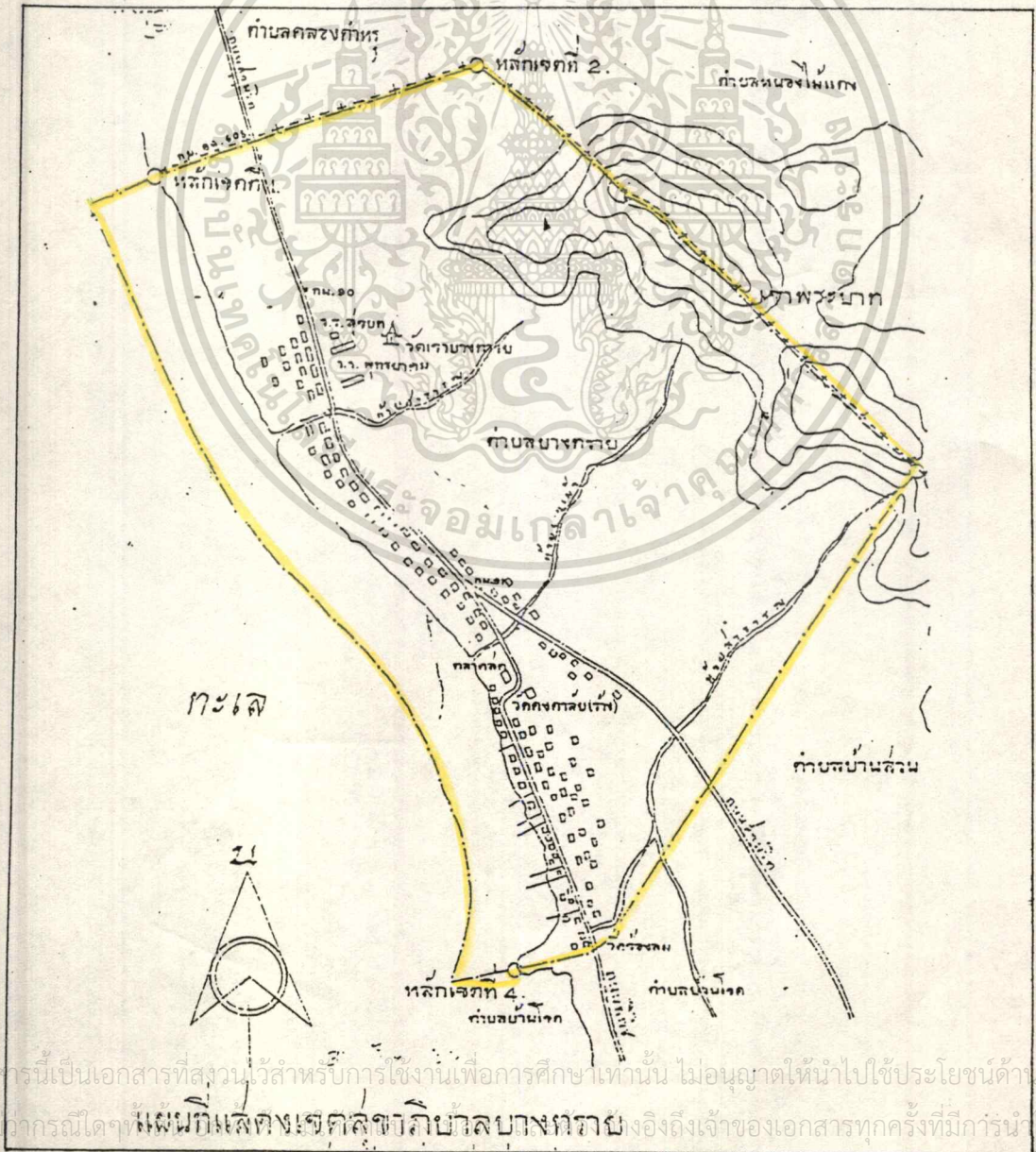
4. สุขาภิบาลบางทราย อยู่ในอำเภอเมืองชลบุรี ได้จัดตั้งเป็นสุขาภิบาลบางทราย เมื่อวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ.2507 เพื่อประโยชน์ในการทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญต่อไป สุขาภิบาลบางทรายมีพื้นที่ปกครองทั้งสิ้น 6.6 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมตำบลบางทรายทั้งตำบล ความหนาแน่นประชากร 1,788 คนต่อตารางกิโลเมตร

ที่ตั้ง สุขาภิบาลบางทราย อยู่ทางทิศเหนือของอำเภอชลบุรี มีอาณาเขตติดต่อดังนี้ ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลหนองไม้แดง ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลหนองไม้แดงและสุขาภิบาลบ้านสวน ทิศตะวันตก ติดต่อกับชายทะเล ทิศใต้ ติดต่อกับเทศบาลเมืองชลบุรี ขอบเขต กำหนดแนวเขตโดยใช้เขตการปกครอง ซึ่งเป็นเขตตำบล แต่แนวเขตจะไม่ค่อยชัดเจน โดยเฉพาะในด้านที่ติดกับเทศบาลเมืองชลบุรี และสุขาภิบาลบ้านสวน เนื่องจากมีชุมชนเกาะตัวหนาแน่นในบริเวณดังกล่าว

บทบาทและหน้าที่ เป็นศูนย์กลางทางพาณิชย์กรรมและการบริการ

ภาพที่ 17

แสดงขอบเขตพื้นที่สุขาภิบาลบางทราย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ หากมีผู้แจ้งถึงเขตของสุขาภิบาลบางทรายจนถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีกัรนำไปใช้

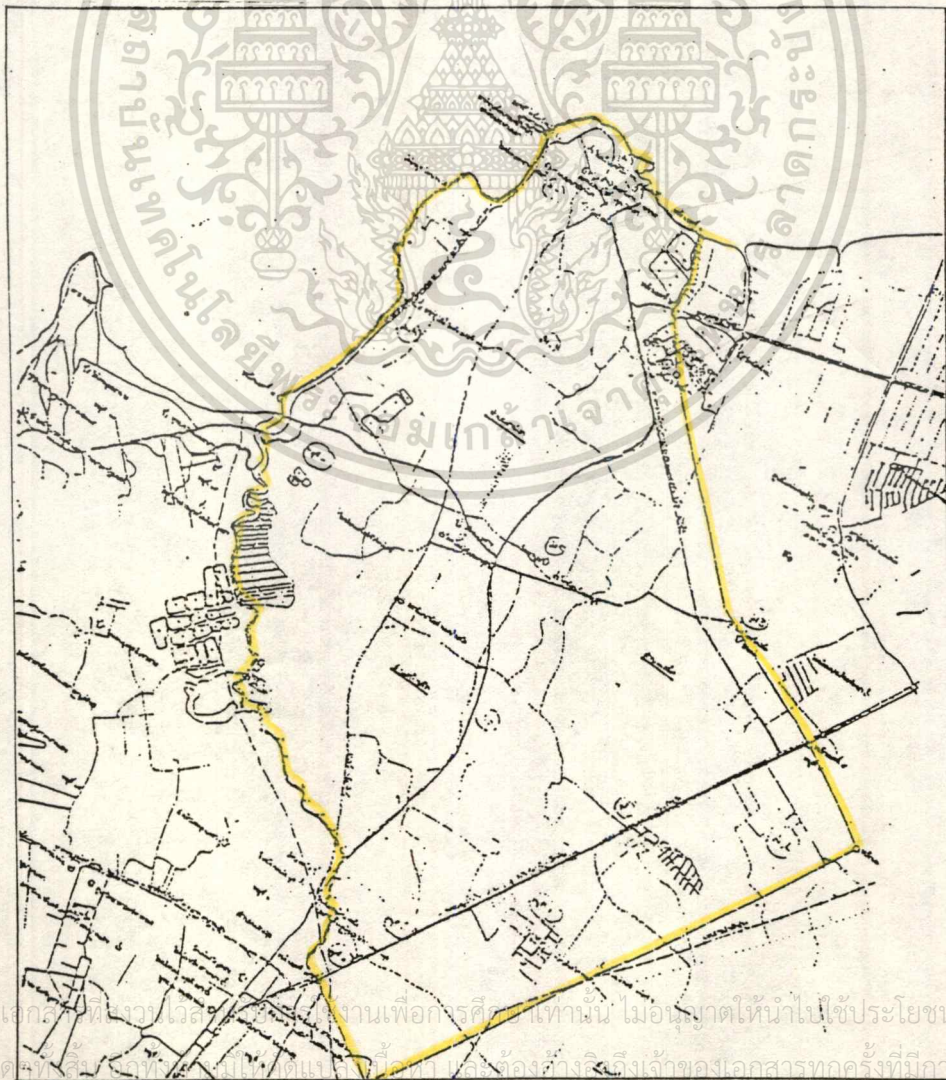
5. สุขาภิบาลอ่างศิลา อยู่ในอำเภอเมืองชลบุรี เดิมเป็นหมู่บ้านประมงริมทะเล และเคยเป็นสถานตากอากาศชายทะเลที่เก่าแก่ที่สุด มีชื่อเสียงมากในการทำอุตสาหกรรมขนาดย่อม คือ ครกหิน และทอผ้า ได้ยกฐานะเป็นสุขาภิบาลอ่างศิลา เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2530 โดยรวมพื้นที่ตำบลอ่างศิลา ตำบลบ้านปึก หมู่ 1-7, ตำบลเสม็ด หมู่ 3-8 และตำบลห้วยกะปิ หมู่ 4 และบางส่วนของหมู่ 5 เข้าเป็นพื้นที่สุขาภิบาล รวมเป็นพื้นที่ 18.6 ตารางกิโลเมตร ความหนาแน่นประชากร 1,029 คนต่อตารางกิโลเมตร

ที่ตั้ง สุขาภิบาลอ่างศิลา อยู่ทางตอนใต้ของอำเภอเมืองชลบุรี ห่างจากตัวเมืองจังหวัดประมาณ 5 กิโลเมตร มีอาณาเขตดังนี้ ทิศเหนือ ติดต่อกับสุขาภิบาลบ้านสวนและอ่าวไทย ทิศตะวันออกติดต่อกับตำบลห้วยกะปิและตำบลเสม็ด ทิศตะวันตก ติดต่อกับอ่าวไทย ทิศใต้ ติดต่อกับเทศบาลตำบลแสนสุขขอบเขตของสุขาภิบาล ใช้แนวเขตสมมุติทางด้านทิศเหนือและทิศตะวันออกระยะขนานกับถนน นอกนั้นใช้แนวเขตธรรมชาติ คือ ชายทะเลและคลอง

บทบาทและหน้าที่ เป็นศูนย์กลางทางด้านพาณิชยกรรม และบริการ

ภาพที่ 18

แสดงขอบเขตพื้นที่สุขาภิบาลอ่างศิลา

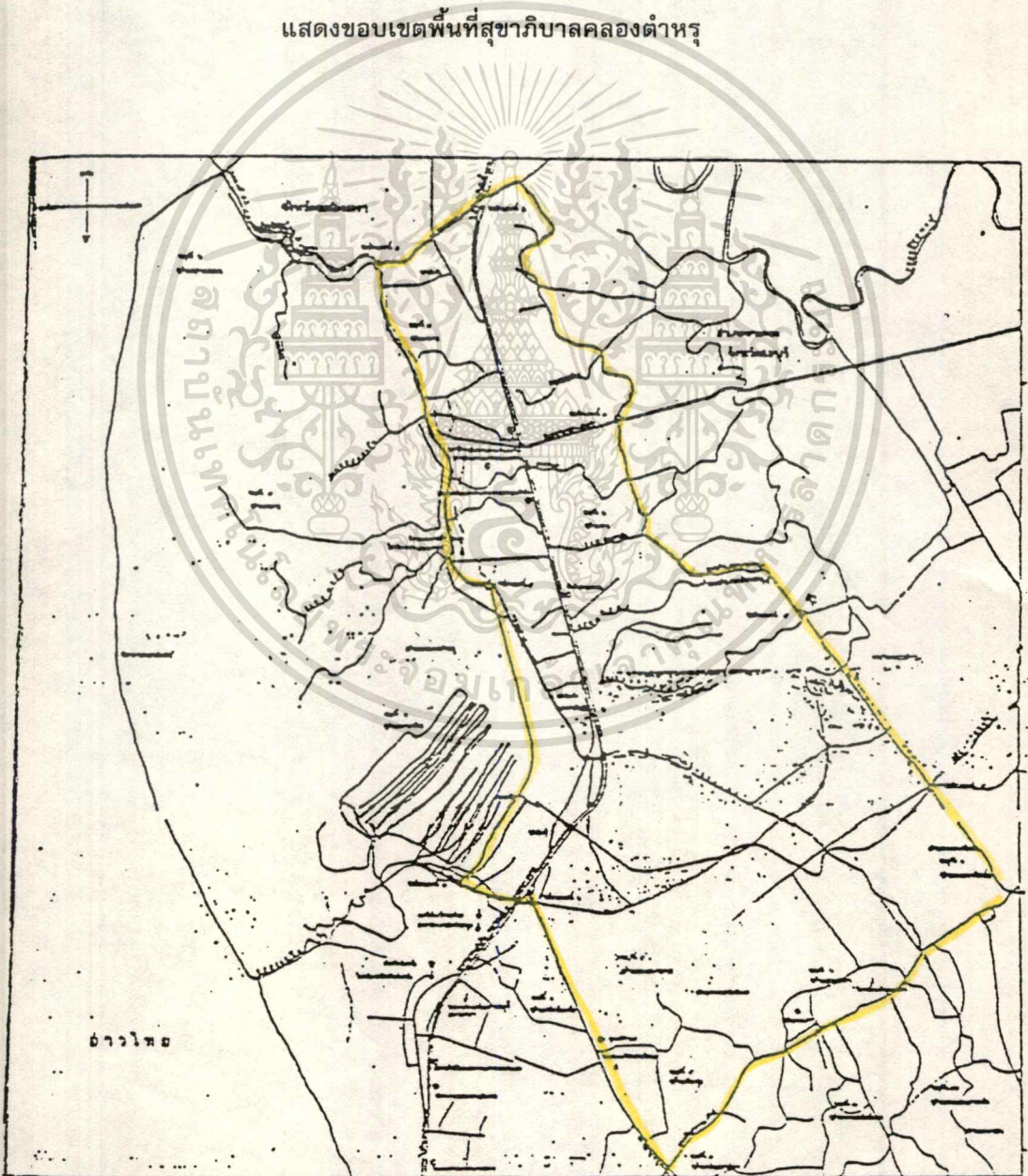
6. สุขาภิบาลคลองตำหรุ อยู่ในอำเภอเมืองชลบุรี จัดตั้งเมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2536 ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลคลองตำหรุ (หมู่ 2,3,5) มีเนื้อที่ 9.56 ตารางกิโลเมตร ความหนาแน่นประชากร 296 คนต่อตารางกิโลเมตร มีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่ 2 ฝั่งถนนสุขุมวิท

ที่ตั้ง สุขาภิบาลคลองตำหรุ อยู่ทางทิศเหนือของจังหวัดชลบุรี ติดเขตแดนกับจังหวัดฉะเชิงเทรา ตามแนวถนนสุขุมวิทลงมาจดเขตตำบลหนองไม้แดงขอบเขต กำหนดเขตสุขาภิบาล โดยใช้แนวเขตการปกครอง คือ เขตจังหวัดและอำเภอซึ่งเป็นแนวเขตธรรมชาติ คือ คลองและใช้แนวเขตสมมุติช่วยกำหนดเขตด้วย

บทบาทและหน้าที่ ให้บริการทางด้านการค้าและอุตสาหกรรม

ภาพที่ 19

แสดงขอบเขตพื้นที่สุขาภิบาลคลองตำหรุ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

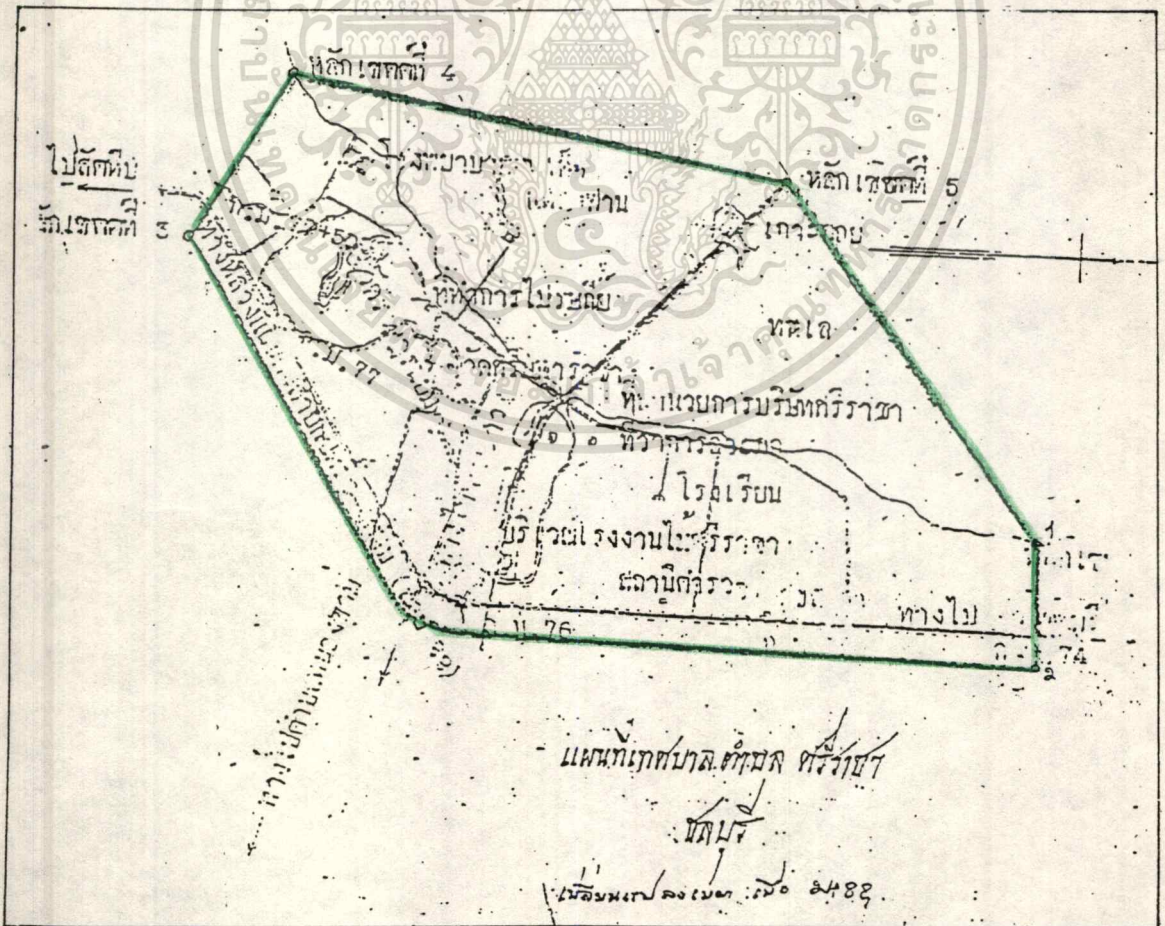
7. เทศบาลตำบลศรีราชา เกิดจากหมู่บ้านชาวประมงเล็ก ๆ จนมีประชากรเข้ามาอาศัยอยู่มากขึ้น และได้ยกฐานะเป็นเทศบาลตำบล เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน พ.ศ. 2488 ในการจัดตั้งเทศบาลตำบลกฎหมายไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ชัดเจนในการยกฐานะท้องถิ่นเป็นเทศบาลตำบล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของรัฐบาลในสมัยนั้น ซึ่งต้องเป็นท้องถิ่นที่มีประชากรอยู่มากและมีความเจริญพอสมควร เทศบาลตำบลศรีราชา มีพื้นที่ประมาณ 4.057 ตารางกิโลเมตรครอบคลุมตำบลศรีราชาทั้งหมด มีความหนาแน่นของประชากร ประมาณ 4,939 คนต่อตารางกิโลเมตร

ที่ตั้ง ตั้งอยู่ในอำเภอศรีราชาห่างจากอำเภอเมืองชลบุรี ประมาณ 24 กิโลเมตร อยู่ติดชายทะเล โดยมีถนนสุขุมวิทเชื่อมติดต่อกับเทศบาลเมืองและอำเภอบางละมุง ทิศเหนือ ติดต่อกับสุขาภิบาลบางพระ ทิศตะวันออก ติดต่อกับสุขาภิบาลอ่าวอุดม ทิศตะวันตก ติดต่อกับอ่าวไทย ทิศใต้ติดต่อกับสุขาภิบาลอ่าวอุดมขอบเขตของชุมชนเมือง ใช้แนวเขตสมมุติเกือบทุกด้าน โดยใช้ระยะและมุม (องศา) เป็นตัวกำหนด เช่น แนวขนานกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 (ถนนสุขุมวิท) เป็นระยะตั้งฉากกับศูนย์กลางถนน 100 เมตร เป็นต้น

เป็นศูนย์กลางทางด้านการศึกษา การพาณิชย์ และการบริการ และการขนส่ง

ภาพที่ 20

แสดงขอบเขตพื้นที่เทศบาลตำบลศรีราชา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

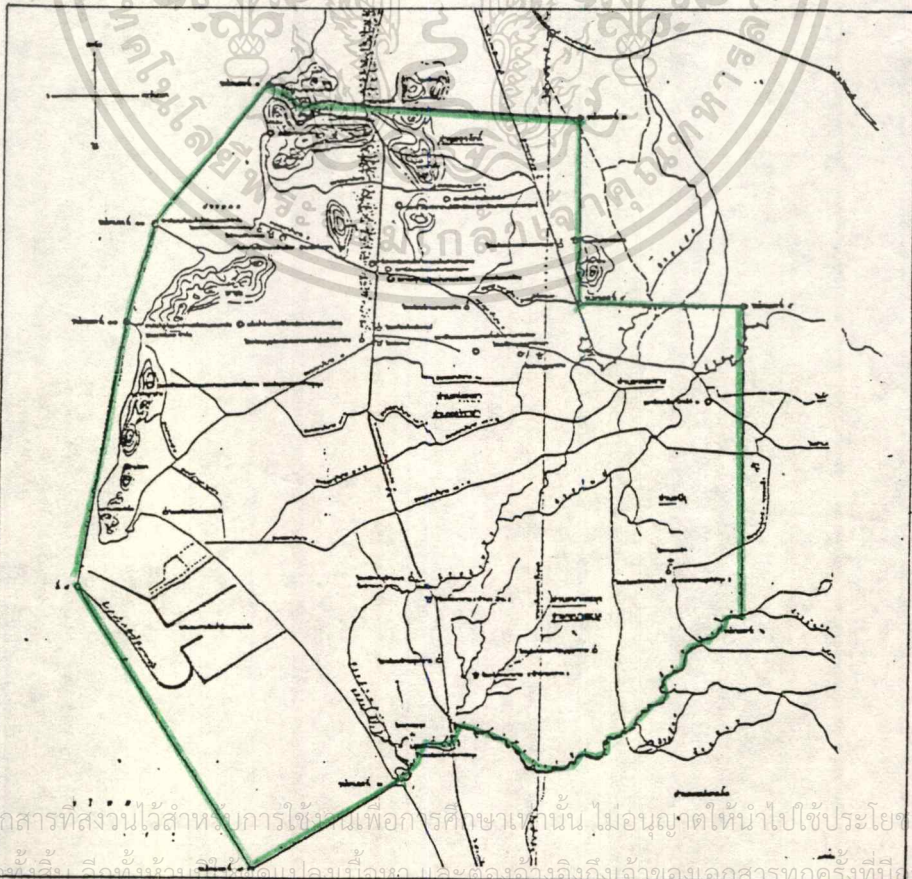
8. เทศบาลตำบลแหลมฉบัง เมื่อโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออกได้เลือกพื้นที่แหลมฉบังเป็นพื้นที่พัฒนาอุตสาหกรรมและท่าเรือส่งออกแล้ว จึงได้ยกฐานะให้เป็นเทศบาลตำบลแหลมฉบังขึ้น เพื่อดูแลและปกครองโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2534 ให้ยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบล แต่มีผลเมื่อวันที่ 3 มกราคม พ.ศ. 2535 โดยรวมเอาพื้นที่ใกล้เคียงและแบ่งพื้นที่จากสุขาภิบาลอ่าวอุดม และพื้นที่ของสุขาภิบาลบางละมุงบางส่วนเข้ามาเป็นพื้นที่ปกครองทั้งสิ้น 109.64 ตารางกิโลเมตร กลุ่มพื้นที่ตำบล 5 ตำบล ดังนี้ตำบลทุ่งสุขลา ตำบลหนองขาม หมู่ 11, ตำบลบางละมุง หมู่ 4,6-9, ตำบลสุรศักดิ์ หมู่ 3 และบางส่วนของหมู่ 9, ตำบลปิง หมู่ 10 และบางส่วนของหมู่ 1,5 และ 9 ความหนาแน่นของประชากรค่อนข้างจะเบาบาง

ที่ตั้ง เทศบาลตำบลแหลมฉบัง ตั้งอยู่ในพื้นที่ 2 อำเภอ คือ อำเภอศรีราชาและอำเภอบางละมุง อยู่ห่างจากอำเภอศรีราชาประมาณ 10 กิโลเมตร ทิศเหนือ ติดต่อกับสุขาภิบาลอ่าวอุดม ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลหนองขามและตำบลปิง ทิศตะวันตก ติดต่อกับอ่าวไทย และทิศใต้ ติดต่อกับสุขาภิบาลบางละมุงและตำบลตะเคียนเตี้ยขอบเขตของสุขาภิบาล กำหนดโดยแนวเขตตามเขตการปกครอง ซึ่งอาจใช้แนวทางตามธรรมชาติ เช่น แนวสันเขา หรือคลองเป็นแนวเขต และแนวเขตสมมุติตามระยะทาง และระยะห่างจากแนวถนนหรือทางรถไฟ

บทบาทและหน้าที่ เป็นศูนย์กลางทางด้านอุตสาหกรรมและการส่งออก

ภาพที่ 21

แสดงขอบเขตพื้นที่เทศบาลตำบลแหลมฉบัง

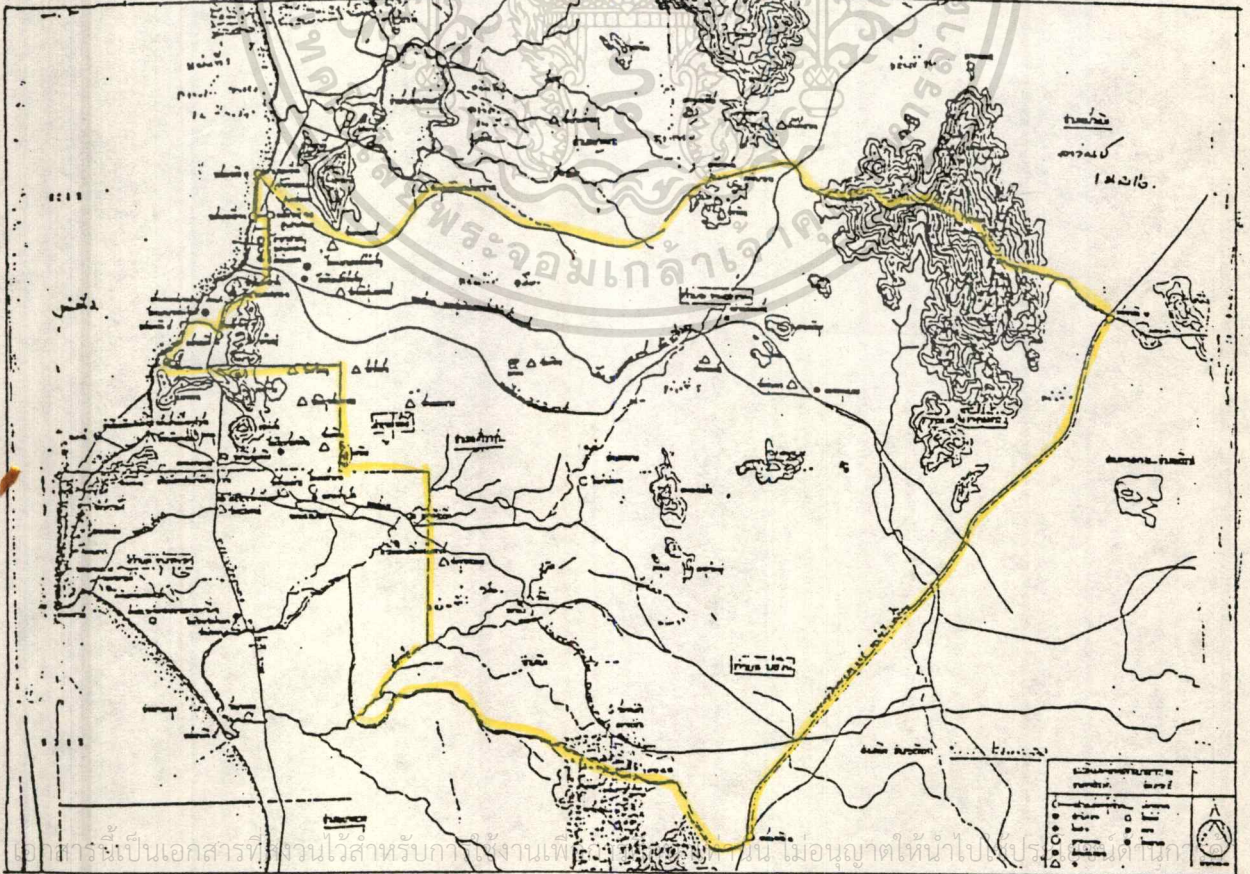
9. สุขาภิบาลอ่าวอุดม เดิมเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นของอำเภอศรีราชา ต่อมาได้ยกฐานะเป็นสุขาภิบาลอ่าวอุดม เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2510 เปลี่ยนแปลงเขต เมื่อ 6 ตุลาคม 2513 มีพื้นที่การปกครอง 370.6 ตารางกิโลเมตร ต่อมาในปี 2535 ได้ถูกแบ่งพื้นที่บางส่วนไปให้เทศบาลตำบลแหลมฉบัง จึงเหลือพื้นที่ปกครอง 306.44 ตารางกิโลเมตร คลุมตำบลสุรศักดิ์ หมู่ 1,2,5,8,10 และ บางส่วนของหมู่ 3,4,9 ตำบลหนองขามหมู่ 1-4,7,9-10 และบางส่วนของหมู่ 6,8,11 ตำบลปึง หมู่ 3-4,6-8,10 และบางส่วนของหมู่ 1,5,9 ตำบลบ่อวินหมู่ 1-2,5,8 และบางส่วนของหมู่ 3,6 และ ตำบลเขาคันทรงหมู่ 1-2,6 และบางส่วนของหมู่ 3 ขนาดของพื้นที่กว้างใหญ่มากเกือบครอบคลุมทั้งอำเภอ ความหนาแน่นของประชากรจึงเบาบางมาก

ที่ตั้ง สุขาภิบาลอ่าวอุดม อยู่ช่วงกิโลเมตรที่ 124 ของถนนสุขุมวิท ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลบางพระ ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลเขาคันทรงและตำบลบ่อวิน ทิศตะวันตก ติดต่อกับเทศบาลตำบลศรีราชา และอ่าวไทย ทิศใต้ ติดต่อกับเทศบาลตำบลแหลมฉบังขอบเขตของสุขาภิบาล ติดต่อกับสุขาภิบาลบางพระ เทศบาลตำบลศรีราชา และเทศบาลตำบลแหลมฉบัง ทางทิศตะวันตก ใช้แนวเขตสมมติ จากจุดหนึ่งไปยังจุดหนึ่ง ต่อเนื่องกันไปตามหลักเขต ด้านทิศเหนือและทิศใต้ ใช้แนวทางธรรมชาติเช่น สันเขาบ้าง ทางน้ำบ้าง สลับกันไป และสิ้นสุดทางทิศตะวันออกตามแนวทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 331 (สายยุทธศาสตร์) สัตหีบ-ฉะเชิงเทรา

มีบทบาท เป็นศูนย์กลางในด้านอุตสาหกรรม การบริการด้านการเกษตร

ภาพที่ 22

แสดงขอบเขตพื้นที่สุขาภิบาลอ่าวอุดม

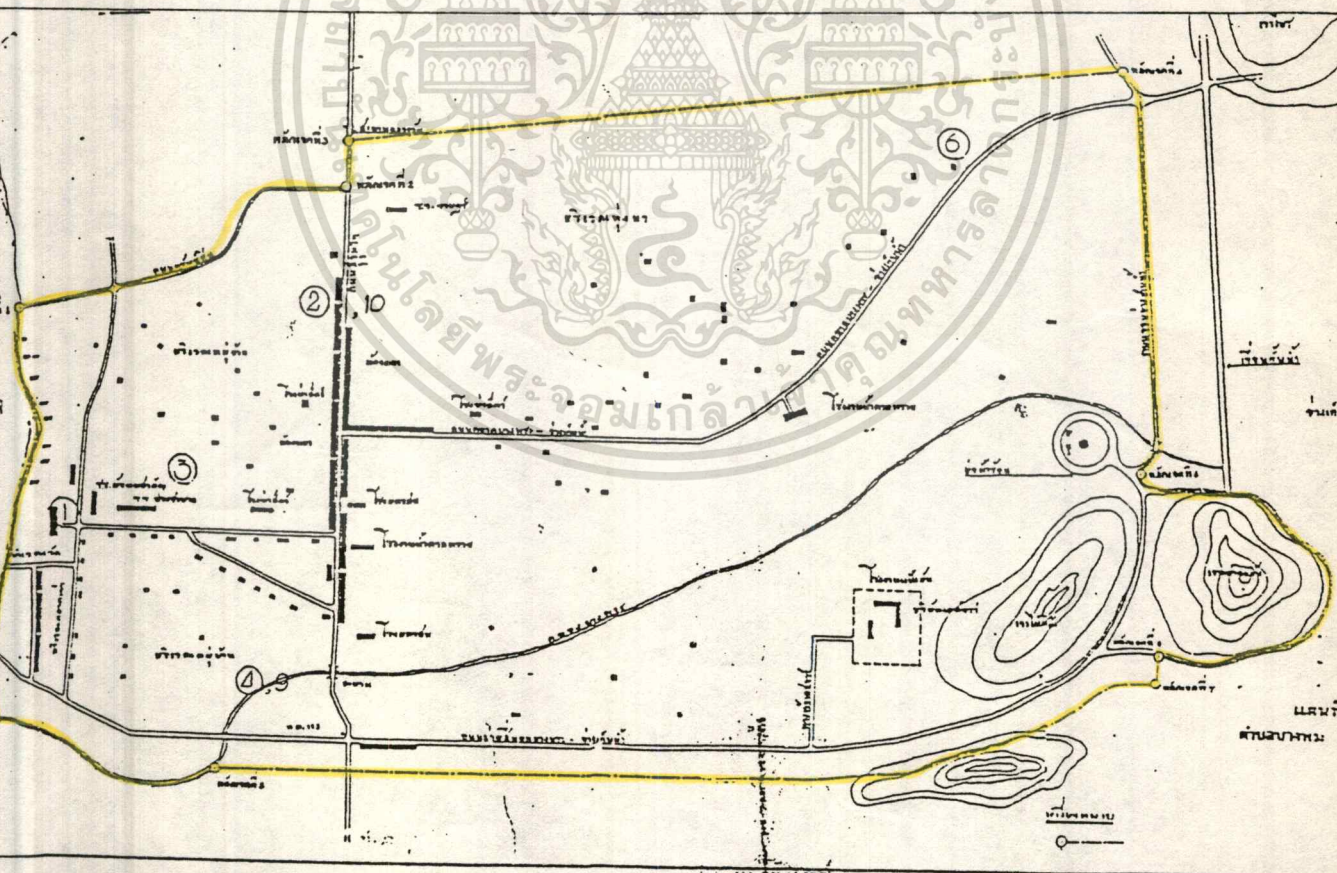
ไม่ว่าการนี้ใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

10. สุขาภิบาลบางพระ แต่เดิมเป็นชุมชนเล็ก ๆ อยู่ในอำเภอศรีราชาประชากรประกอบอาชีพทำการประมง ต่อมาเมื่อวันที่ 4 มีนาคม พ.ศ. 2506 ได้รับยกฐานะให้เป็นสุขาภิบาล มีพื้นที่ปกครองทั้งสิ้น 7.5 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมตำบลบางพระ หมู่ 1,3 และบางส่วนของ หมู่ 2,4,6,9 และ 10 ปัจจุบันกำลังดำเนินการ เพื่อขยายเขตปกครองออกไปอีกให้ครอบคลุมพื้นที่เมืองที่ขยายออกไป มีความหนาแน่นประชากร 1,789 คนต่อตารางกิโลเมตร

ที่ตั้ง สุขาภิบาลบางพระ อยู่ประมาณกิโลเมตรที่ 113 ของถนนสุขุมวิท ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลบางพระ (ส่วนที่อยู่นอกเขตสุขาภิบาล) ทิศตะวันออก ติดต่อกับอ่างเก็บน้ำบางพระ ทิศตะวันตกติดกับทะเลทิศใต้ ติดต่อกับตำบลบางพระ (ส่วนที่อยู่นอกเขตสุขาภิบาล) ห่างจากเขตเทศบาลตำบลศรีราชาประมาณ 5 กิโลเมตรขอบเขตของสุขาภิบาล ใช้แนวถนน แนวทางธรรมชาติคือ ชายฝั่งทะเลและเชิงเขาด้านติดอ่างเก็บน้ำบางพระ และบางเขตใช้แนวเขตสมมุติ

บทบาทหน้าที่ เป็นศูนย์กลางทางด้านทางด้านพาณิชย์กรรมและการบริการ

ภาพที่ 23
แสดงขอบเขตพื้นที่สุขาภิบาลบางพระ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

11. เมืองพัทยา เดิมเมืองพัทยาอยู่ในการปกครองของสุขาภิบาลนาเกลือแต่ทว่าจากควมที่ พัทยาเป็นเมืองที่มีชายหาดสวยงาม และมีชื่อเสียงโด่งดังทางการท่องเที่ยว ทำให้เกิดการขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็ว และไม่เป็นระเบียบ ขณะเดียวกันก็เกิดความเสื่อมโทรม เนื่องจากขาดการควบคุมที่ดี เพราะสุขาภิบาล เป็นองค์กรขนาดเล็ก และมีขีดความสามารถจำกัด ไม่อาจดำเนินการจัดการกับเมืองอย่างได้ทันทั่วทั้งที่ รัฐบาลจึง เห็นความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงรูปแบบการปกครองใหม่ โดยให้ยุบเลิกสุขาภิบาลนาเกลือ แล้วจัดตั้งหน่วย ปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษขึ้นแทน เรียกว่า “เมืองพัทยา” มีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการบริหารส่วน ท้องถิ่นอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งมีแห่งเดียวในประเทศไทย โดยรัฐบาลมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีบทบาททางการท่องเที่ยว อย่างเต็มที่ เมืองพัทยาได้ตราไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2521 และประกาศใช้เมื่อ เดือนตุลาคม พ.ศ. 2521 การบริหารเป็นรูปแบบเทศบาลผู้จัดการ (City Manager) มีสภาเมืองพัทยา ทำหน้าที่ นิติบัญญัติของท้องถิ่นและมีปลัดเมืองพัทยาทำหน้าที่เป็นผู้บริหาร ซึ่งได้รับการว่าจ้างเข้ามาเพื่อทำหน้าที่นี้ สัญญาจ้างคราวละ 4 ปี เมืองพัทยา มีพื้นที่ปกครอง 208.1 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมตำบลหนองปรือตำบลนา เกลือบางส่วนของตำบลห้วยใหญ่และตำบลหนองปลาไหล และยังครอบคลุมพื้นที่ทะเลไปจนถึงเกาะล้าน เกาะ ครกและเกาะสากด้วย พื้นที่เฉพาะที่เป็นพื้นดิน 53.44 ตารางกิโลเมตร และเป็นพื้นที่น้ำ 144.66 ตาราง กิโลเมตร เนื่องจากเมืองมีพื้นที่ที่กว้างใหญ่ จึงทำให้มีความหนาแน่นของประชากรต่ำ และจะมีความหนาแน่นอยู่ ตรงบริเวณย่านธุรกิจ

ที่ตั้ง อยู่บริเวณแหลมเมืองพัทยา ในเขตอำเภอบางละมุง ห่างจากตัวจังหวัดชลบุรี ประมาณ 60 กิโลเมตร ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลบางละมุง ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลหนองปลาไหล หนองปรือ และ ห้วยใหญ่ ทิศตะวันตก ติดต่อกับอ่าวไทย และทิศใต้ ติดต่อกับตำบลนาจอมเทียน ขอบเขตของเมืองพัทยา ใช้แนว เขตพื้นที่ในทะเล กำหนดจุดพิกัดด้วย ค่าเส้นรุ้งและเส้นแวง รูปร่างของเมืองยาวตามถนนสุขุมวิท เป็นระยะทาง ถึง 15 กิโลเมตร โดยใช้แนวเขตด้านทิศตะวันออกขนาน กับถนนสุขุมวิท เป็นระยะทางตั้งฉากกับศูนย์กลางของ ถนนสุขุมวิทเป็นระยะทาง 900 เมตร เป็นแนวเขตสมมุติ

บทบาทหน้าที่ เป็นศูนย์กลางด้านการท่องเที่ยว การพาณิชย์กรรมและการบริการ

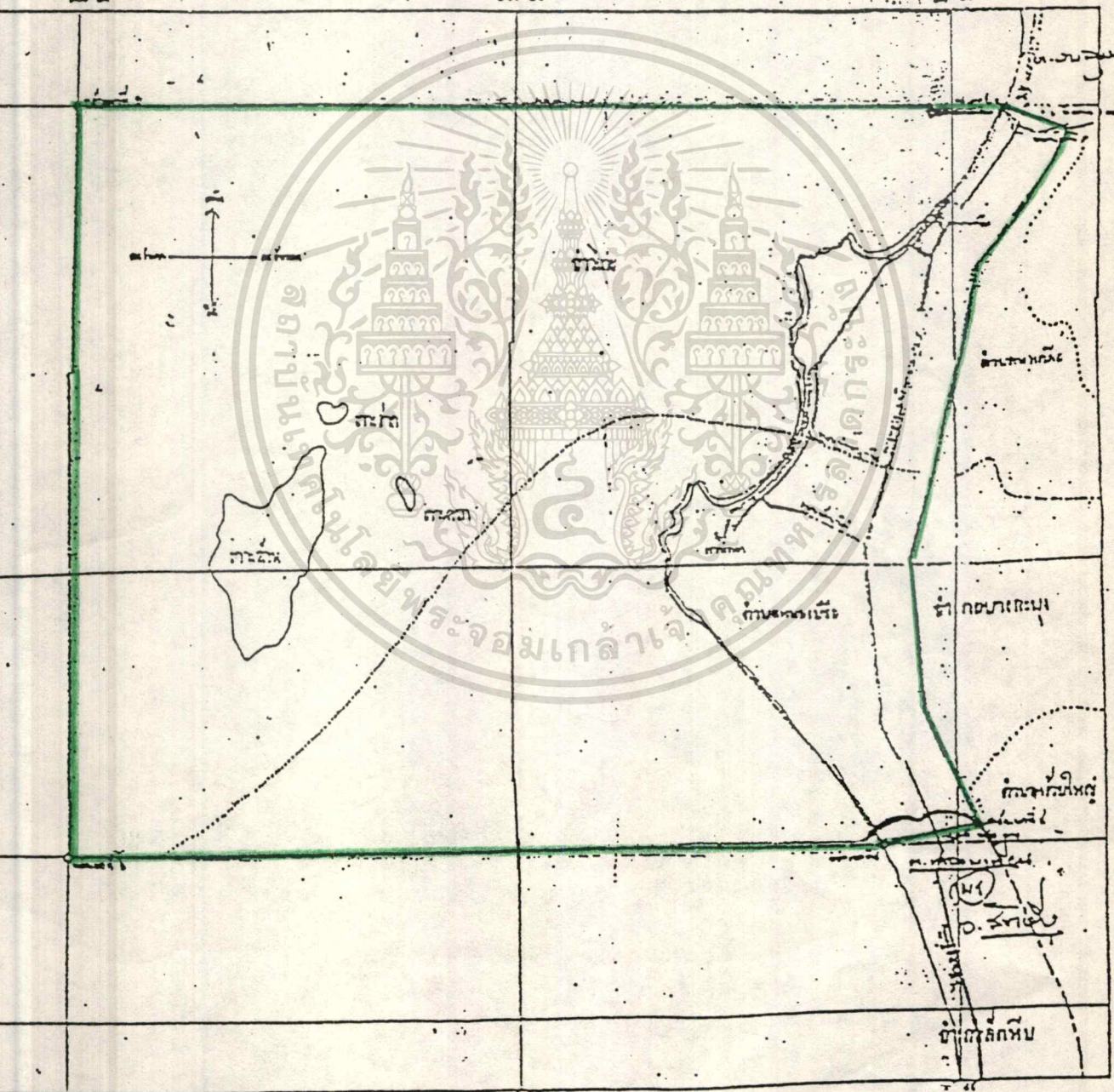
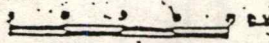
ภาพที่ 24

แสดงขอบเขตพื้นที่เมืองพัทยา

สำนักงานการทางพิเศษ

ปี ๒๕๐๐

มาตรา ๑ : ๑๐๐๐๐

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
--- ห้ามเผยแพร่ --- ต.ค.ท.ท.
--- ไม่สามารถทำได้ทั้งสิบ ลึกทั้งห้า --- ต.ค.ท.ท.
--- ห้าม --- ต.ค.ท.ท.

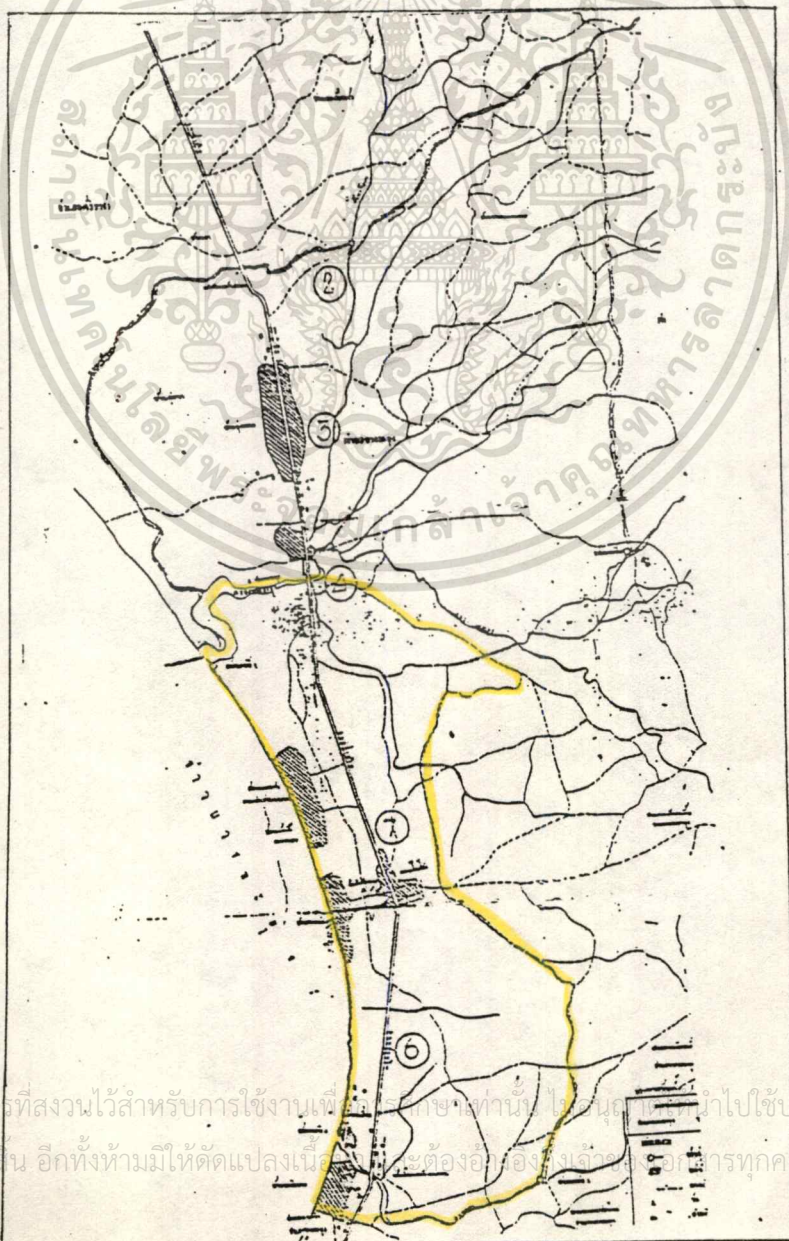
12. สุขาภิบาลบางละมุง เป็นชุมชนชาวประมงในเขตอำเภอบางละมุง ได้รับการจัดตั้งให้เป็น สุขาภิบาล เมื่อวันที่ 28 กันยายน พ.ศ.2507 มีพื้นที่ปกครอง 22.38 ตารางกิโลเมตร แต่ต่อมาในปี 2535 ได้ ถูกแบ่งพื้นที่บางส่วนของสุขาภิบาลให้เข้าไปอยู่กับเทศบาลตำบลแหลมฉบัง จึงทำให้มีพื้นที่ปกครองเหลือเพียง 6.38 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมตำบล บางละมุง หมู่ 6,7 และหมู่ 4 บางส่วน ความหนาแน่นประชากร 1,211 คนต่อตารางกิโลเมตร

ที่ตั้งสุขาภิบาลบางละมุง อยู่ประมาณกิโลเมตรที่ 134 ของถนนสุขุมวิท ทิศเหนือ ติดต่อกับเขต เทศบาลตำบลแหลมฉบัง ทิศตะวันออก ติดต่อกับอ่าวไทย ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลตะเคียนเตี้ย ทิศใต้ติดต่อกับเมืองพัทยาขอบเขต กำหนดแนวเขตโดยแนวเขตการปกครอง คือ เขตตำบลและใช้แนวทางธรรมชาติ

บทบาทและหน้าที่ เป็นศูนย์กลางที่พักอาศัยและการบริการ

รูปที่ 25

แสดงขอบเขตพื้นที่สุขาภิบาลบางละมุง

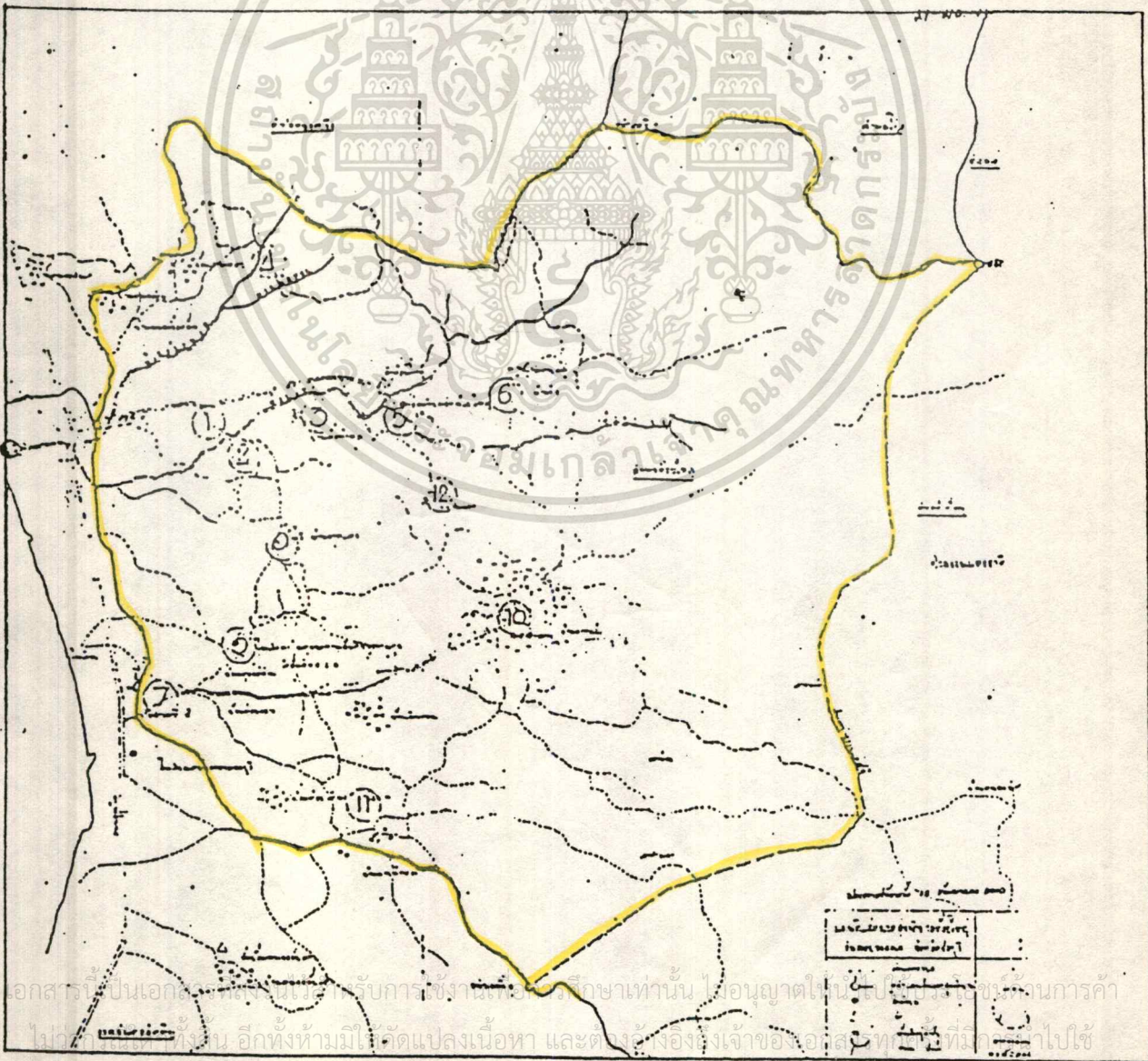
13. สุขาภิบาลห้วยใหญ่ ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองบางละมุง ได้รับการประกาศของกระทรวงมหาดไทย ให้ยกฐานะจัดตั้งเป็นสุขาภิบาล เมื่อวันที่ 12 กันยายน พ.ศ.2510 มีพื้นที่ปกครองทั้งสิ้น 96.5 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ตำบลห้วยใหญ่ทั้งตำบล มีหมู่บ้านจำนวน 13 หมู่บ้าน ความหนาแน่นประชากรเบาบาง

ที่ตั้ง สุขาภิบาลห้วยใหญ่อยู่ห่างจากพัทธสีมาทางทิศใต้ตามทางหลวงหมายเลข 3 เป็นระยะทางประมาณ 5 กิโลเมตร และห่างจากถนนสุขุมวิทเข้าไปประมาณ 500 เมตร มีอาณาเขตติดต่อดังนี้ ทิศเหนือติดต่อกับตำบลหนองปรือ ตำบลโป่ง และตำบลเขาไม้แก้ว ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลนาจอมเทียน ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลสำนักท้อนจังหวัดระยอง ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลบางเสร่ ขอบเขตของสุขาภิบาล ใช้แนวเขตการปกครอง ซึ่งได้แก่ ลำห้วย คลอง และแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติ

บทบาทและหน้าที่ เป็นศูนย์กลางทางด้านอุตสาหกรรมการเกษตรและการบริการ

ภาพที่ 26

แสดงขอบเขตพื้นที่สุขาภิบาลห้วยใหญ่

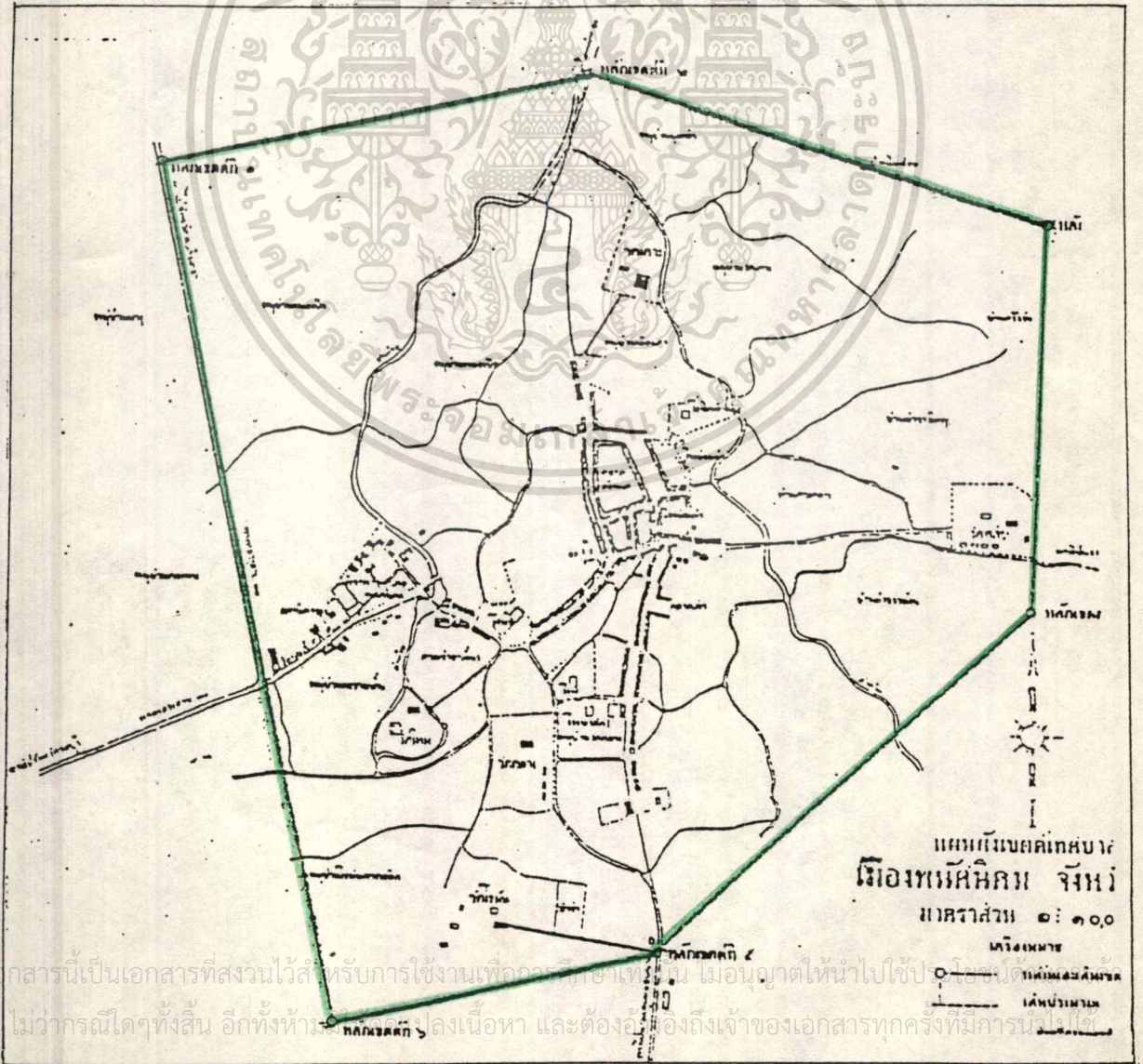
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สร้างขึ้นเพื่อให้บริการ ซึ่งหากมีข้อผิดพลาดประการใด ขออภัยเป็นอย่างสูง และขอสงวนสิทธิ์ในการค้า
ไปทั่วทุกพื้นที่อื่น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และตั้งอ้างถึงเจ้าของเอกสารที่มิได้มีอำนาจไปใช้

14. เทศบาลเมืองพนัสนิคม ยกฐานะเป็นเขตเทศบาลเมือง เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ.2480 ตั้งขึ้นในท้องถื่นอันเป็นที่ตั้งของอำเภอพนัสนิคม ครอบคลุมพื้นที่ตำบลพนัสนิคม ซึ่งเป็นชุมชนเดิมและเป็นชุมชนใหญ่ มีคุณสมบัติครบตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 จึงจัดตั้งเป็นเทศบาลเมือง มีพื้นที่เพียง 2.76 ความหนาแน่นประชากร 4,767 คนต่อตารางกิโลเมตร

ที่ตั้งเทศบาลเมืองพนัสนิคม ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของอำเภอเมืองชลบุรีตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 315 เป็นระยะทาง 28 กิโลเมตร ซึ่งเป็นจุดตัดกับทางหลวงจังหวัดสาย 3345 ทิศเหนือ,ทิศตะวันออกเฉียง และทิศใต้ ติดกับตำบลไร่หลักทอง และตำบลบ้านช้าง ทิศตะวันตก ติดกับ ตำบลกุดโง้ง ขอบเขตของเทศบาลเมือง ด้านทิศตะวันตกใช้แนวถนนส่วนด้านอื่น ๆ ใช้แนวเขตสมมุติซึ่งแนวเขตทั้งหมดเป็น แนวเขตการปกครองด้วย

บทบาทและหน้าที่เป็นศูนย์กลางทางด้านบริการการเกษตรและอุตสาหกรรมเฉพาะกิจ

ภาพที่ 27
แสดงขอบเขตพื้นที่เทศบาลพนัสนิคม

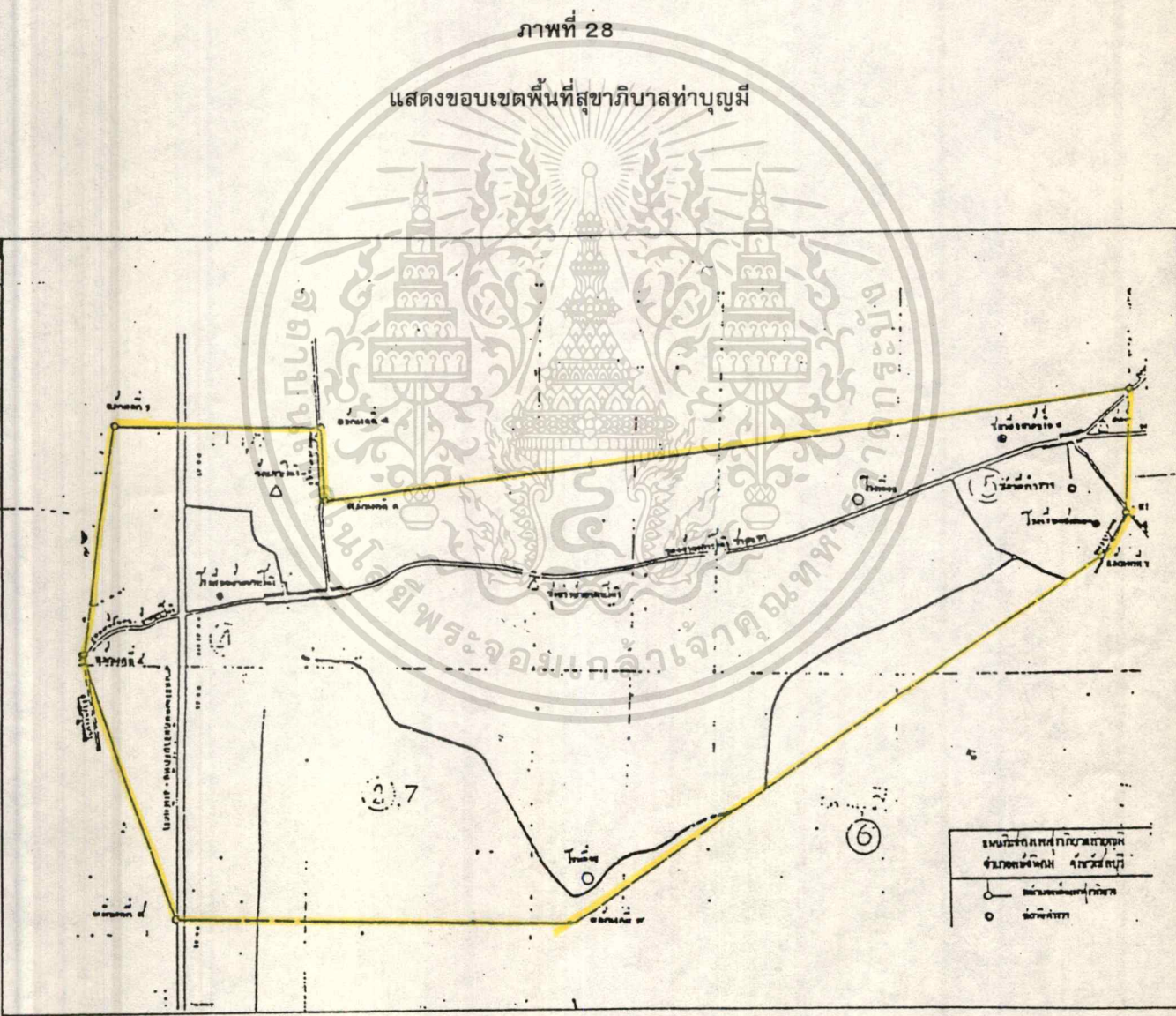
15. สุขาภิบาลท่าบุญมี ตั้งอยู่ในอำเภอพนสนิมคม ยกฐานะเป็นสุขาภิบาลเมื่อวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2521 ครอบคลุมพื้นที่ตำบลท่าบุญมี บางส่วนประกอบด้วย หมู่ 1,2,4, และ 5 ซึ่งอยู่ในเขต สุขาภิบาลบางส่วนด้วย มีพื้นที่ 5.69 ตารางกิโลเมตร ความหนาแน่นประชากร 1,068 คนต่อตารางกิโลเมตร

ที่ตั้ง อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของอำเภอพนสนิมคม ตามทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3246 และมีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 331 (สายยุทธศาสตร์) ตัดผ่าน ห่างจากอำเภอพนสนิมคมยาว 13 กิโลเมตร ขอบเขตของสุขาภิบาล กำหนดแนวเขตสมมุติด้วยระยะทางจากหลัก เขตหนึ่งต่อไปยังอีกหลักเขตหนึ่ง โดยแนว เขตจะตัดผ่านทุ่งนาเป็นส่วนใหญ่

บทบาทและหน้าที่ เป็นศูนย์กลางทางพาณิชยกรรมและการบริการทางการเกษตร

ภาพที่ 28

แสดงขอบเขตพื้นที่สุขาภิบาลท่าบุญมี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

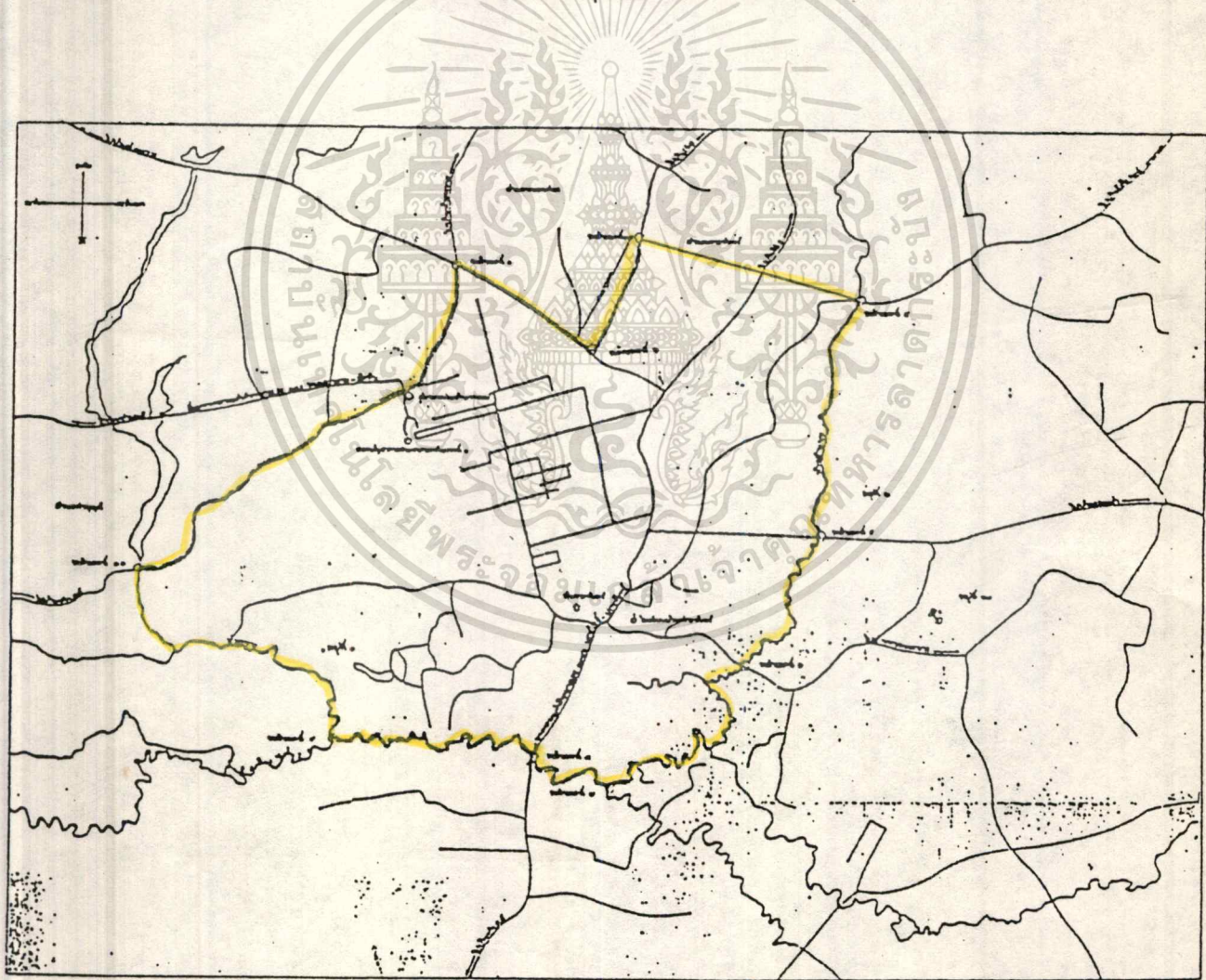
16. สุขาภิบาลเกาะจันทร์อยู่ในอำเภอนันทนคม ประกาศจัดตั้งเมื่อวันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2536 ครอบคลุมพื้นที่หมู่ที่ 1 ตำบลเกาะจันทร์และกองบัญชาการช่วยรบกองทัพภาคที่ 1 มีเนื้อที่ 9.50 ตารางกิโลเมตร ความหนาแน่นประชากร 350 คนต่อตารางกิโลเมตร

ที่ตั้ง สุขาภิบาลเกาะจันทร์ตั้งอยู่ทางตอนเหนือของสุขาภิบาลท่าบุญมี ตามทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3341 (เกาะโพธิ์-เกาะจันทร์) เป็นระยะทางประมาณ 3 กิโลเมตรขอบเขต เขตสุขาภิบาลกำหนดด้วยแนวเขตการปกครองเป็นส่วนใหญ่ คือ ตำบลหนองเหียง และตำบลเกาะโพธิ์ โดยใช้แนวคลองเป็นเขตและมีแนวเขตสมมุติบ้าง

บทบาทและหน้าที่ ให้บริการทางด้าน-การค้าและการบริการทางการเกษตร

ภาพที่ 29

แสดงขอบเขตพื้นที่สุขาภิบาลเกาะจันทร์

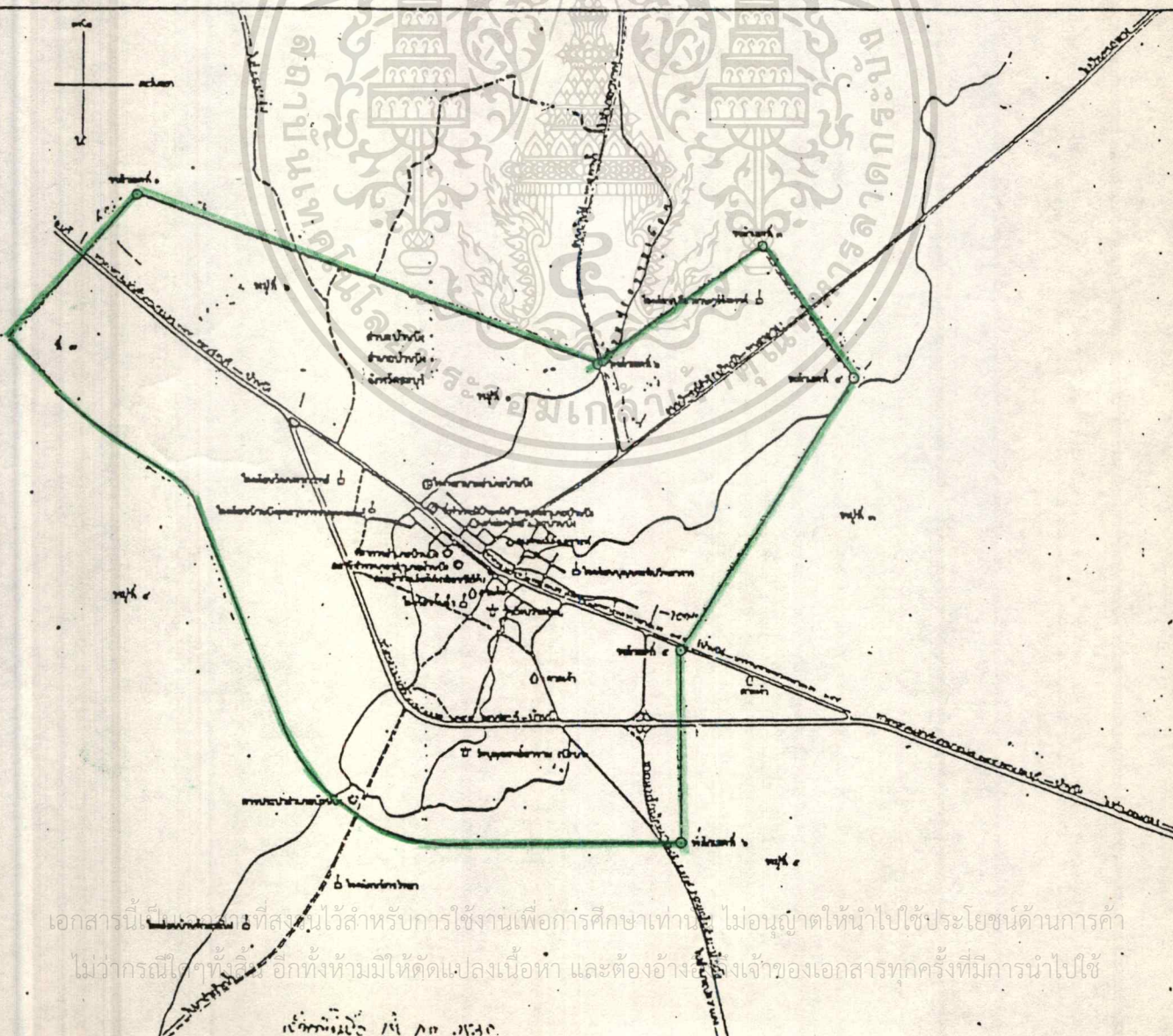
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

17. เทศบาลตำบลบ้านบึง เดิมมีฐานะเป็นสุขาภิบาลบ้านบึง (ได้รับการจัดตั้งเมื่อวันที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2499) ต่อมาได้ยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบลบ้านบึง เมื่อ 14 กันยายน พ.ศ. 2530 เนื่องจากสภาพชุมชนเมืองมีความเจริญขึ้น ประกอบกับพื้นที่มีขนาดเล็กเพียง 1.92 ตารางกิโลเมตร ตั้งขึ้นในท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้งของ อำเภอบ้านบึง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลบ้านบึงบางส่วน มีพื้นที่ 8.02 ตารางกิโลเมตร ความหนาแน่นประชากร 1,503 คนต่อตารางกิโลเมตร

ที่ตั้ง อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงของอำเภอเมืองชลบุรี ตามทางหลวงหมายเลข 344 อยู่ห่างเป็นระยะทางประมาณ 15 ตารางกิโลเมตร อาณาเขตล้อมรอบด้วยหมู่บ้านต่าง ๆ ในเขตตำบลบ้านบึง ขอบเขตของชุมชนเมือง ใช้แนวเขตสมมุติทุกด้าน โดยกำหนดระยะห่างระหว่างศูนย์กลางของถนนสายต่างๆขนานกับถนนเส้นนั้น ๆ

บทบาทและหน้าที่ เป็นศูนย์กลางทางด้านพาณิชยกรรมและการบริการ อุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร เพื่อให้การบริการแก่ชุมชนพื้นที่ตอนในของจังหวัด

ภาพที่ 30
แสดงขอบเขตพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านบึง

เอกสารนี้เป็นทรัพย์สินของสำนักงานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

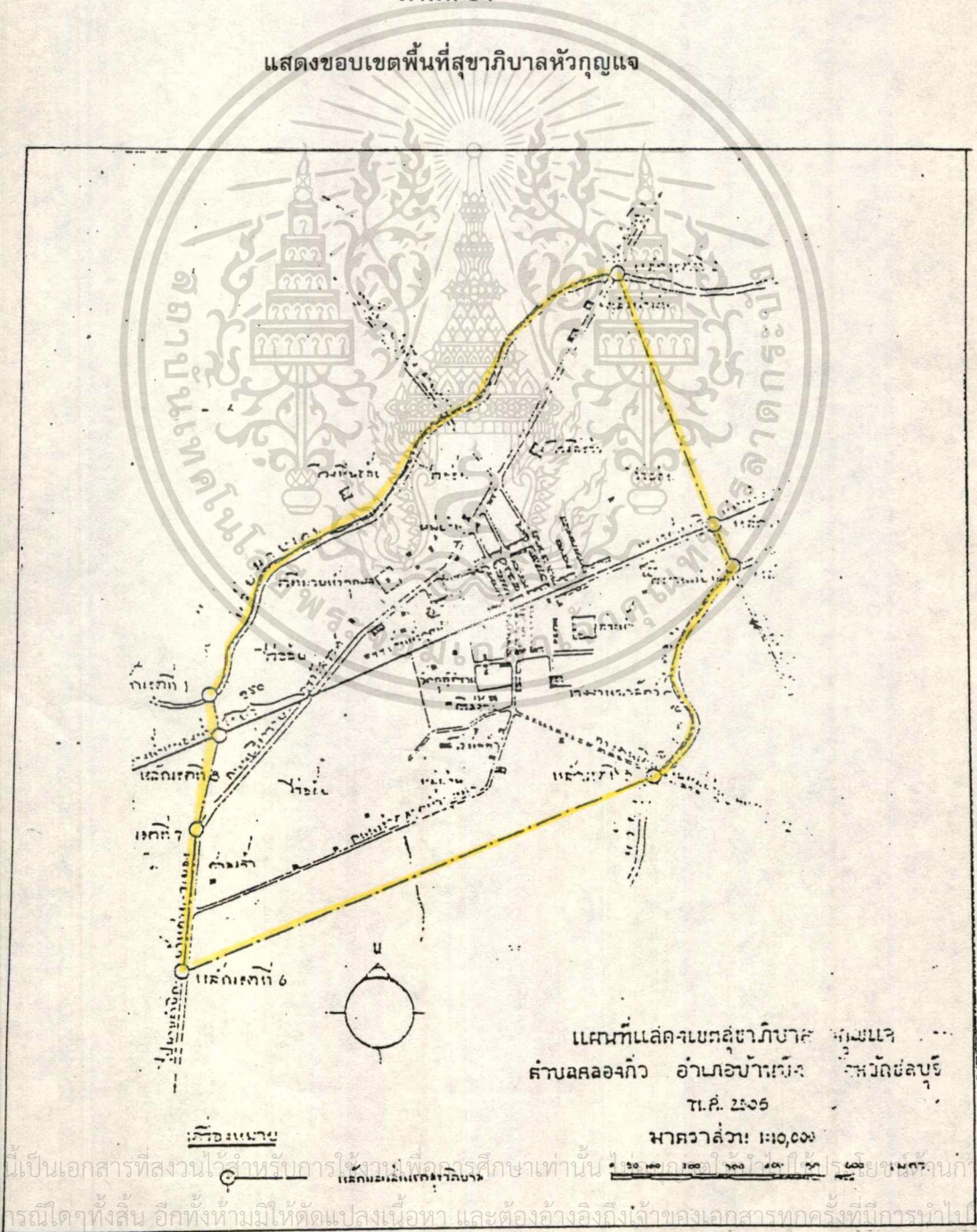
18. สุขาภิบาลหัวกุญแจ ตั้งอยู่ในอำเภอบ้านบึง ได้รับการจัดตั้งให้เป็นสุขาภิบาล เมื่อ พ.ศ. 2506 ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของหมู่ที่ 1 ตำบลคลองกิว มีพื้นที่ 1.20 ตารางกิโลเมตร ความหนาแน่น ประชากร 4,094 คนต่อตารางกิโลเมตร เป็นชุมชนดั้งเดิมมีโรงงานน้ำตาล ตั้งอยู่ใกล้เขตสุขาภิบาล

ที่ตั้งสุขาภิบาลหัวกุญแจอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอบ้านบึงตามแนวทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3345 ขอบเขตสุขาภิบาลหัวกุญแจ ใช้แนวเขตธรรมชาติและแนวเขตสมมุติเป็นเขต ทำให้เกิดความไม่ชัดเจนในการกำหนดพื้นที่ของหมู่ที่ 1 ส่วนในเขตและนอกเขตเนื่องจากความเจริญของชุมชนเมืองขยายออกนอกเขตชุมชนเมือง ด้านที่ไม่มีแนวเขตธรรมชาติเป็นเขต

บทบาทและหน้าที่ ให้บริการทางด้านการค้าและการบริการทางการเกษตร

ภาพที่ 31

แสดงขอบเขตพื้นที่สุขาภิบาลหัวกุญแจ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษเท่านั้น ไม่ว่าการตีพิมพ์ใด ๆ ก็ตาม ไม่สามารถตีพิมพ์หรือทำซ้ำโดยไม่ได้รับอนุญาตจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ

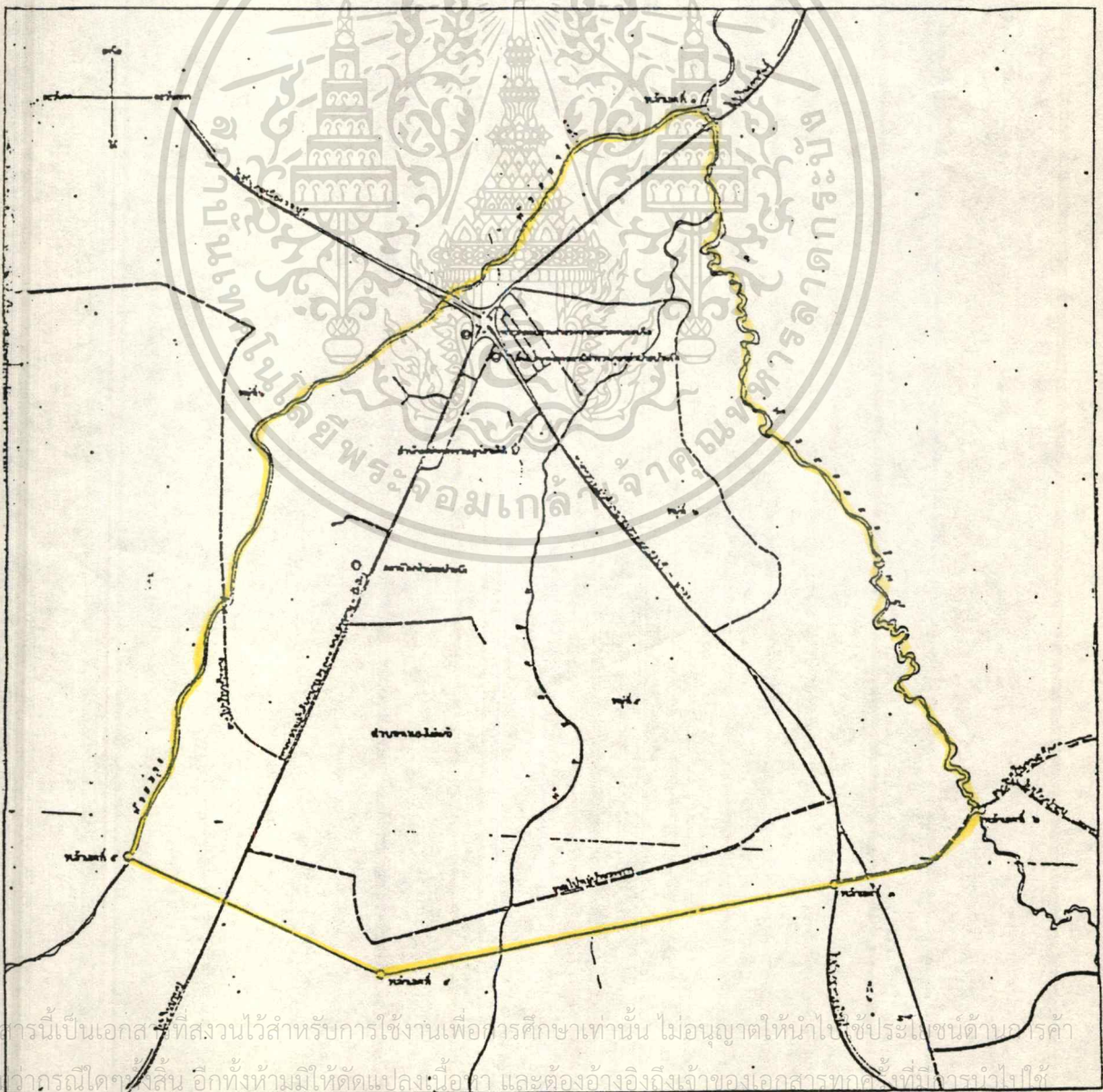
19. สุขาภิบาลหนองไผ่แก้ว อยู่ในอำเภอบ้านบึง ประกาศจัดตั้งเป็นสุขาภิบาล เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2533 ครอบคลุมพื้นที่ของตำบลหนองไผ่แก้ว (หมู่ 2,5) บางส่วน มีเนื้อที่ 11.69 ตารางกิโลเมตร ความหนาแน่นประชากรเบาบางมาก เนื่องจากพื้นที่กว้างประชกรน้อย แต่มีโรงงานอุตสาหกรรมหลายแห่ง และเป็นที่พักรถ เนื่องจากเป็นจุดตัดของเส้นทางคมนาคม

ที่ตั้ง สุขาภิบาลหนองไผ่แก้ว ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของอำเภอบ้านบึง ตรงจุดที่ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 331 (สายยุทธศาสตร์) ตัดกับทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3133(บ้านบึงแกลง) ขอบเขตกำหนดแนวเขตโดยใช้แนวเขตธรรมชาติ แนวถนน และแนวเขตสมมุติ

บทบาทและหน้าที่ ให้บริการทางด้านการค้าและบริการทางการเกษตร

ภาพที่ 32

แสดงขอบเขตพื้นที่สุขาภิบาลหนองไผ่แก้ว

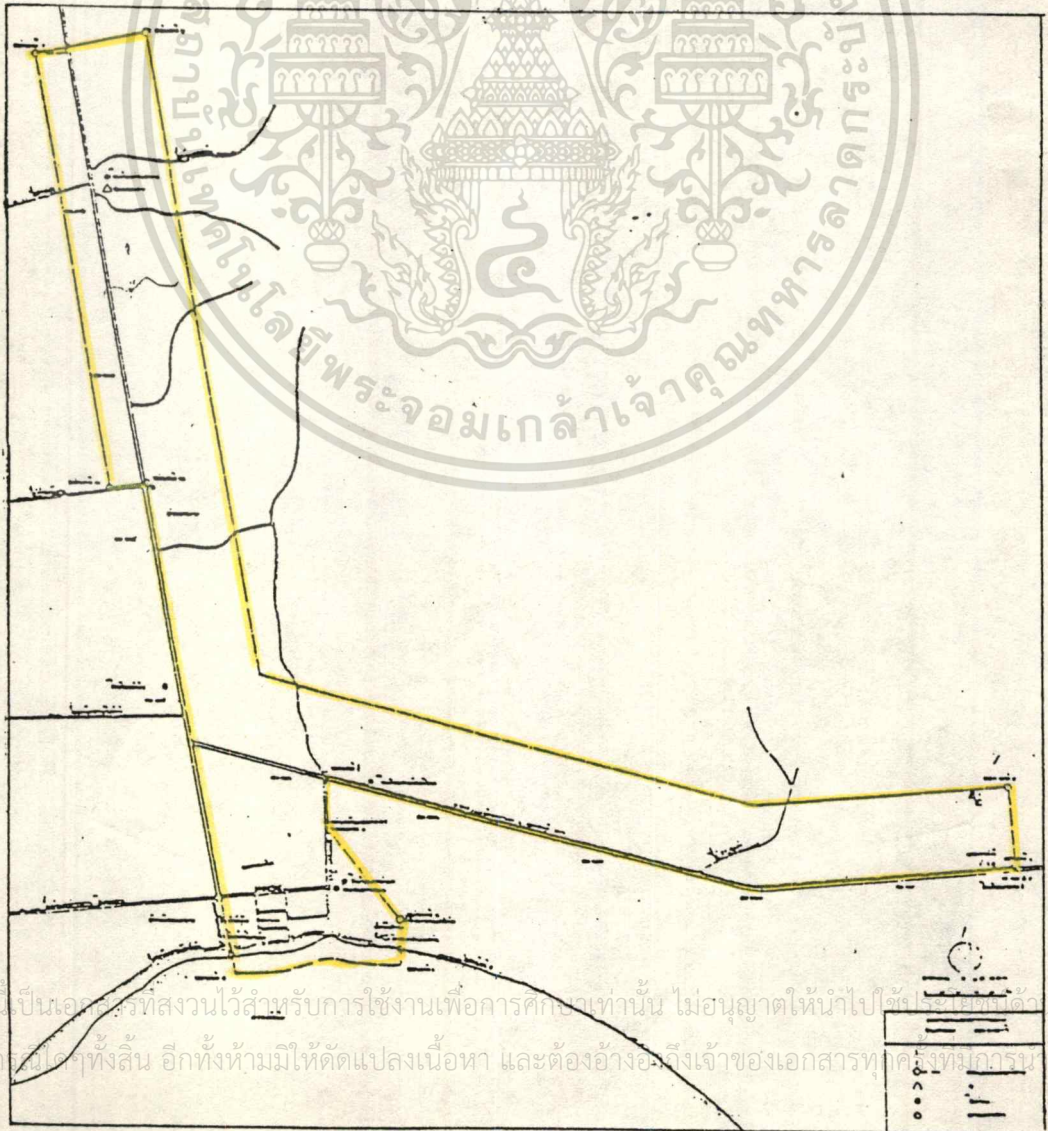
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านอื่นใด
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

20. สุขาภิบาลสัตหีบ ตั้งอยู่ในอำเภอสัตหีบ ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นของกองทัพเรือ สุขาภิบาล สัตหีบได้รับประกาศยกฐานะท้องถิ่น เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2498 โดยมีพื้นที่ปกครองเพียง 1.12 ตาราง กิโลเมตร ต่อมาในปี พ.ศ. 2515 ได้ขยายเขตออกไปมีพื้นที่ปกครองทั้งสิ้น 6.22 ตารางกิโลเมตร จนถึงปัจจุบัน ครอบคลุมตำบลสัตหีบ หมู่ 1,2 และบางส่วนของหมู่ 3,4,5,6,7,8 และตำบลพลูตาหลวง หมู่ 7 บางส่วนเท่านั้น เนื่องจากมีขนาดพื้นที่ไม่มากนัก ทำให้มีความหนาแน่นประชากรสูงประมาณ 5,939 คนต่อตารางกิโลเมตร

ที่ตั้ง สุขาภิบาลสัตหีบ อยู่ทางตอนใต้ของเมืองพัทยาประมาณช่วงกิโลเมตรที่ 171 ของถนน สุขุมวิท มีอาณาเขตติดต่อดังนี้ ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลสัตหีบ (ส่วนที่อยู่นอกเขตสุขาภิบาล) ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลพลูตาหลวง ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลสัตหีบ (ส่วนที่อยู่นอกเขตสุขาภิบาล) และทิศใต้ ติดต่อกับอ่าวไทยขอบเขตของสุขาภิบาล ส่วนใหญ่จะเป็นแนวเขตสมมุติตามระยะห่างจากศูนย์กลางถนนสุขุมวิท 200 และ 500 เมตร ใช้แนวเขตทหารเรือและแนวเขตชายทะเลรูปร่างของเมืองมีลักษณะเรียวยาวเหมือนนิ้วมือ ความ เจริญจึงเกาะติดตามถนน

ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลาง ทางด้านพาณิชย์กรรมการบริการ และการท่องเที่ยว

ภาพที่ 33
แสดงขอบเขตพื้นที่สุขาภิบาลสัตหีบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่น
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งหากมีการนำไปใช้

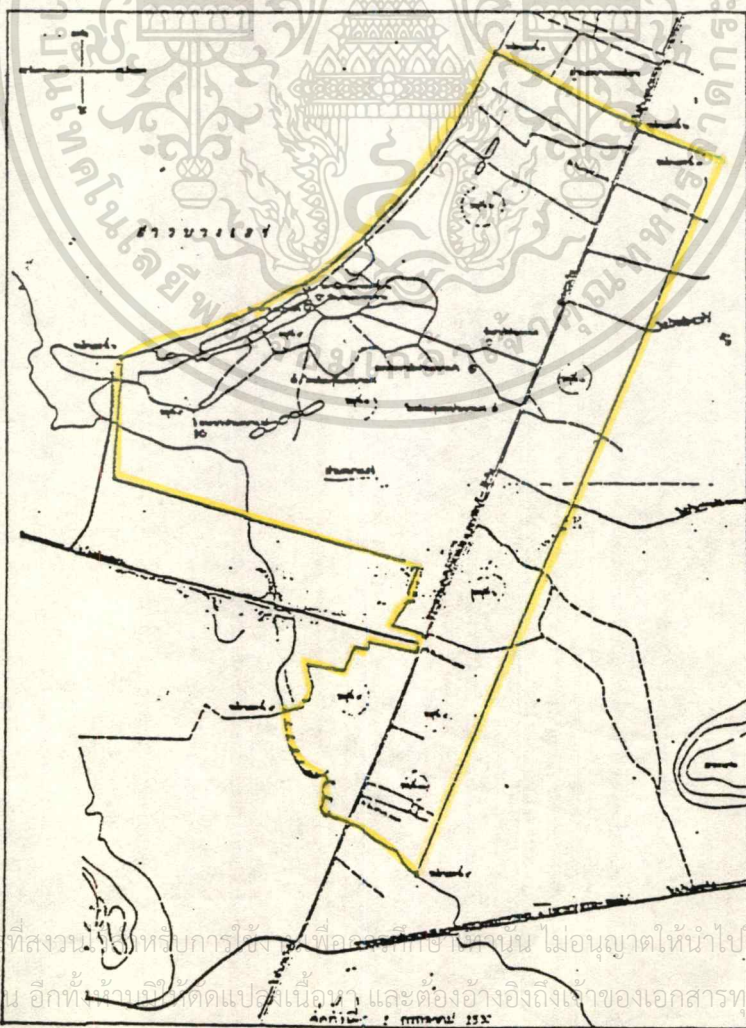
21. สุขาภิบาลบางเสร์ เป็นชุมชนชาวประมงที่มีชื่อเสียงมากแห่งหนึ่งของจังหวัดชลบุรี เนื่องจากทางตอนใต้ของชุมชนเป็นอ่าวน้ำลึกเหมาะแก่การตกปลา และดำน้ำขมปะการังส่วนทางด้านทิศเหนือ มีหาดทรายยาวต่อเนื่องมาจากชายหาดนาจอมเทียน ทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาพักผ่อนด้วย แต่ทว่าหาดอยู่ใกล้กับชุมชนประมงมากทำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่มีชื่อเสียงมากนัก สุขาภิบาลบางเสร์ได้รับการจัดตั้งเมื่อวันที่ 2 มิถุนายน พ.ศ.2530 มีพื้นที่ปกครองทั้งสิ้น 7.87 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมตำบลบางเสร์หมู่ 1,2,4,8 และบางส่วนของหมู่ 3,5,6,9,10 ความหนาแน่นประชากรประมาณ 1,137 คนต่อตารางกิโลเมตร

ที่ตั้ง อยู่ในอำเภอบางละมุง ห่างจากตัวเมืองพัทยาทางทิศใต้ตามทางหลวงหมายเลข 3 (สุขุมวิท) เป็นระยะทางประมาณ 16 กิโลเมตร หรืออยู่ช่วงกิโลเมตรที่ 164 ของถนนสุขุมวิทมีอาณาเขตติดต่อดังนี้ ทิศเหนือ ติดต่อด้านนาจอมเทียน ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลบางเสร์ (ส่วนที่อยู่นอกเขตสุขาภิบาล) ทิศตะวันตก ติดต่อกับอ่าวบางเสร์ ทิศใต้ ติดต่อกับโรงเรียนชุมชนพลทหารเรือขอบเขต สุขาภิบาลบางเสร์กำหนดโดยใช้เขตการปกครองคือ เขตตำบลนาจอมเทียนและตำบลบางเสร์ และใช้แนวเขตสมมุติตามแนวขนานกับถนนสุขุมวิท ระยะห่างจากศูนย์กลางของถนนสุขุมวิทเป็นระยะทาง 500 เมตร

บทบาทและหน้าที่ ให้บริการทางด้านการเกษตรและการท่องเที่ยว

ภาพที่ 34

แสดงขอบเขตพื้นที่สุขาภิบาลบางเสร์

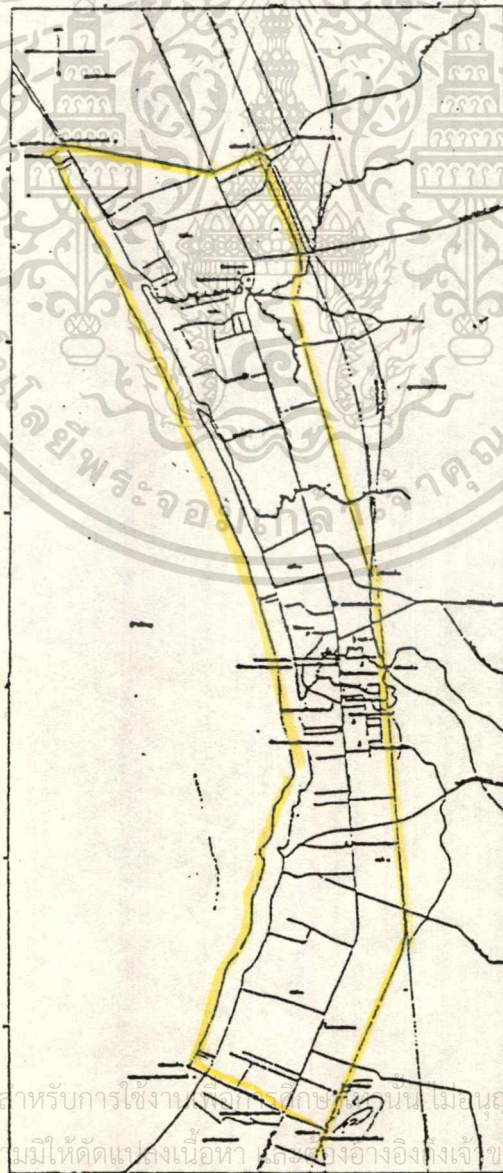
22. สุขาภิบาลนาจอมเทียน อยู่ในอำเภอสัตหีบ ประกาศจัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2536 ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลนาจอมเทียน มีเนื้อที่ 12.63 ตารางกิโลเมตร ความหนาแน่นประชากร 563 คนต่อตารางกิโลเมตร ลักษณะชุมชนเป็นแนวยาวเรียงตามชายฝั่งทะเลและตามแนวถนนสุขุมวิท

ที่ตั้ง สุขาภิบาลนาจอมเทียน ตั้งอยู่ประมาณกิโลเมตรที่ 154 บนถนนสุขุมวิท เขตสุขาภิบาล ทิศเหนือติดต่อกับเมืองพัทยา ทิศใต้ติดต่อกับเขตสุขาภิบาลบางเสร่ ขอบเขต สุขาภิบาลนาจอมเทียน ใช้แนวเขต การปกครอง คือ เขตอำเภอบางละมุงกับอำเภอสัตหีบ และใช้แนวเขตสมมุติตามแนวเขตขนานกับชายฝั่งทะเล ระยะ 200 เมตร และระยะห่างขนานกับศูนย์กลางของถนนสุขุมวิท เป็นระยะทาง 500 เมตร

บทบาทและหน้าที่ ให้บริการทางด้านการศึกษา คือ มีวิทยาลัยเกษตรกรรมชลบุรี และ วิทยาลัยเทคนิคสัตหีบตั้งอยู่และให้บริการด้านการค้าและการบริการการท่องเที่ยว

ภาพที่ 35

แสดงขอบเขตพื้นที่สุขาภิบาลนาจอมเทียน

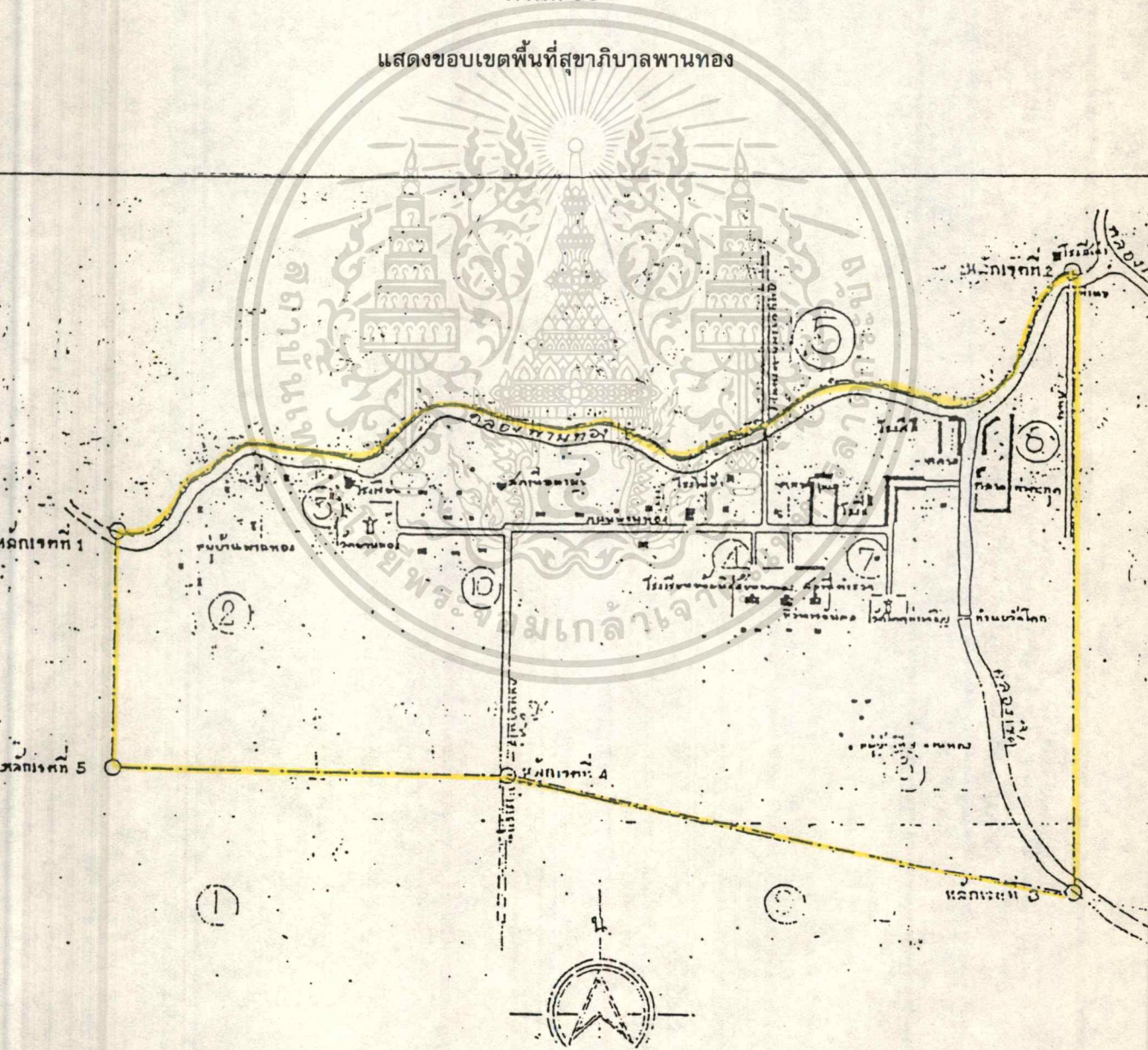
23. สุขาภิบาลพานทอง จัดตั้งเป็นสุขาภิบาลเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2499 ตั้งขึ้นใน
ท้องถื่นอันเป็นที่ตั้งของอำเภอพานทอง ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลพานทอง ประกอบด้วย หมู่ 2, 3, 4,
6, 7, 8 และ 10 มีพื้นที่ 2.83 ตารางกิโลเมตร ความหนาแน่นประชากร 2,028 คนต่อตารางกิโลเมตร

ที่ตั้ง สุขาภิบาลพานทองอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของอำเภอเมืองชลบุรี ตามทางหลวง
แผ่นดินหมายเลข 315 (ชลบุรี-หนองสนม) เป็นระยะทางประมาณ 20 กิโลเมตร โดยมีทางหลวงจังหวัดหมาย
เลข 3122 ตัดผ่าน มีเส้นทางรถไฟสายตะวันออกผ่าน ขอบเขตของสุขาภิบาล ใช้แนวทางธรรมชาติคือ คลองพาน
ทอง และคลองเข็ด และมีแนวเขตสมมุติ กำหนดจากหลักเขตไปยังอีกหลักเขตหนึ่ง

บทบาทและหน้าที่ เป็นศูนย์กลางทางด้านพาณิชยกรรมและการบริการทางการเกษตร

ภาพที่ 36

แสดงขอบเขตพื้นที่สุขาภิบาลพานทอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

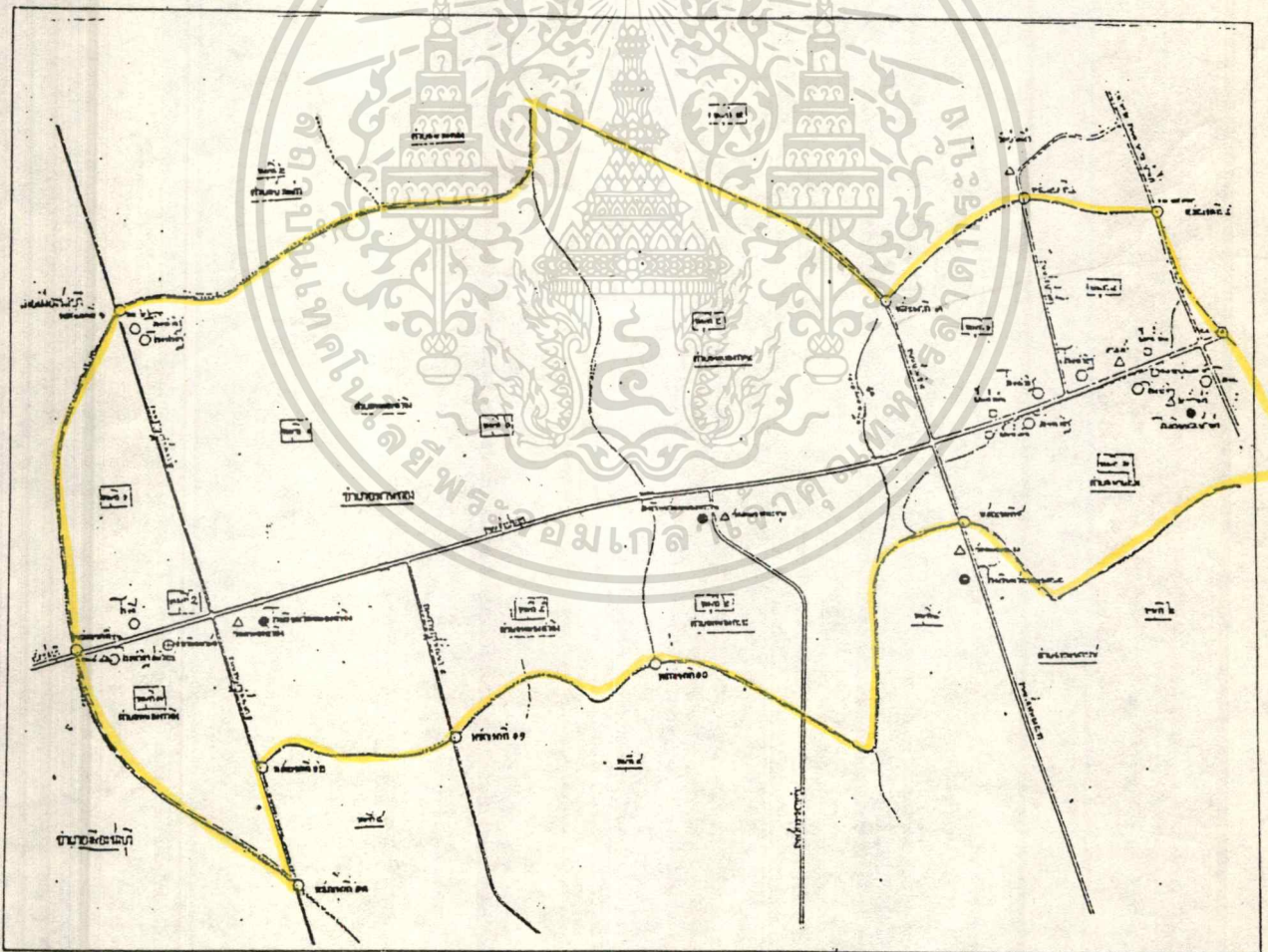
24. สุขาภิบาลหนองดำสิง ตั้งอยู่ในเขตอำเภอพานทอง ยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ.2519 ครอบคลุมพื้นที่ตำบลบ้านปง (หมู่ 6,7) ตำบลหนองกะขะ (หมู่ 1,2,3,4) และตำบลหนองดำสิง (หมู่ 1,2,3,5,6,7) มีพื้นที่ 13.51 ตารางกิโลเมตร ความหนาแน่นประชากร 645 คนต่อตารางกิโลเมตร

ที่ตั้ง อยู่ทางทิศใต้ของอำเภอพานทอง มีพื้นที่อยู่ข้างทางตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 315 (ชลบุรี-พนัสนิคม) ห่างจากอำเภอเมืองชลบุรี ประมาณ 10 กิโลเมตร และห่างจากอำเภอพานทอง ประมาณ 5 กิโลเมตร เป็นที่ตั้งของวิทยาลัยอาชีวศึกษาชลบุรี ขอบเขตของสุขาภิบาลหนองดำสิง แนวเขตส่วนใหญ่จะใช้เขตการปกครองได้แก่ เขตตำบล และเขตหมู่บ้าน จึงทำให้หมู่บ้านต่าง ๆ อยู่ในเขตสุขาภิบาลทั้งหมดบ้าน

บทบาทและหน้าที่ ให้บริการทางด้านการค้าและบริการทางการเกษตร

ภาพที่ 37

แสดงขอบเขตพื้นที่สุขาภิบาลหนองดำสิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

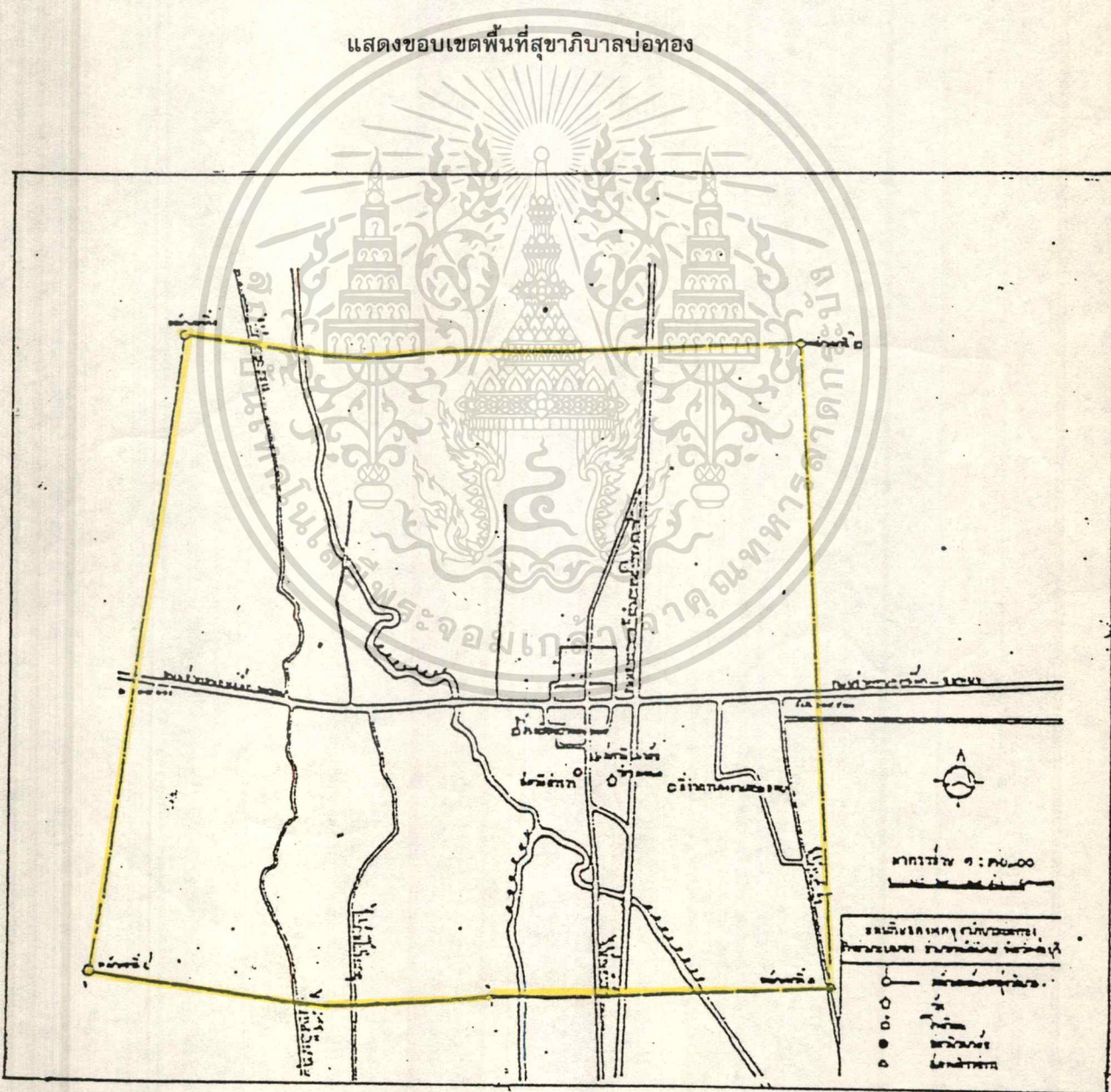
25. สุขาภิบาลบ่อทอง ยกฐานะขึ้นเป็นสุขาภิบาล เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ.2522 ครอบคลุมพื้นที่ หมู่ที่1 ตำบลบ่อทองทั้งหมด มีพื้นที่ 7.29 ตารางกิโลเมตร ความหนาแน่นประชากร 443 คนต่อตารางกิโลเมตร

ที่ตั้ง สุขาภิบาลบ่อทอง ทางทิศตะวันออกของอำเภอเมืองชลบุรี ตามทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3240 ตัดกับทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3245 ระยะห่างจากอำเภอเมืองชลบุรี ประมาณ 50 กิโลเมตรขอบเขตสุขาภิบาลบ่อทอง กำหนดแนวเขตด้วยเขตสมมุติทุกด้าน ซึ่งแนวเขตที่กำหนดจะตัดผ่านพื้นที่เกษตรกรรม

บทบาทและหน้าที่ เป็นศูนย์กลางทางด้านพาณิชย์กรรมและการบริการทางการเกษตร

ภาพที่ 38

แสดงขอบเขตพื้นที่สุขาภิบาลบ่อทอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

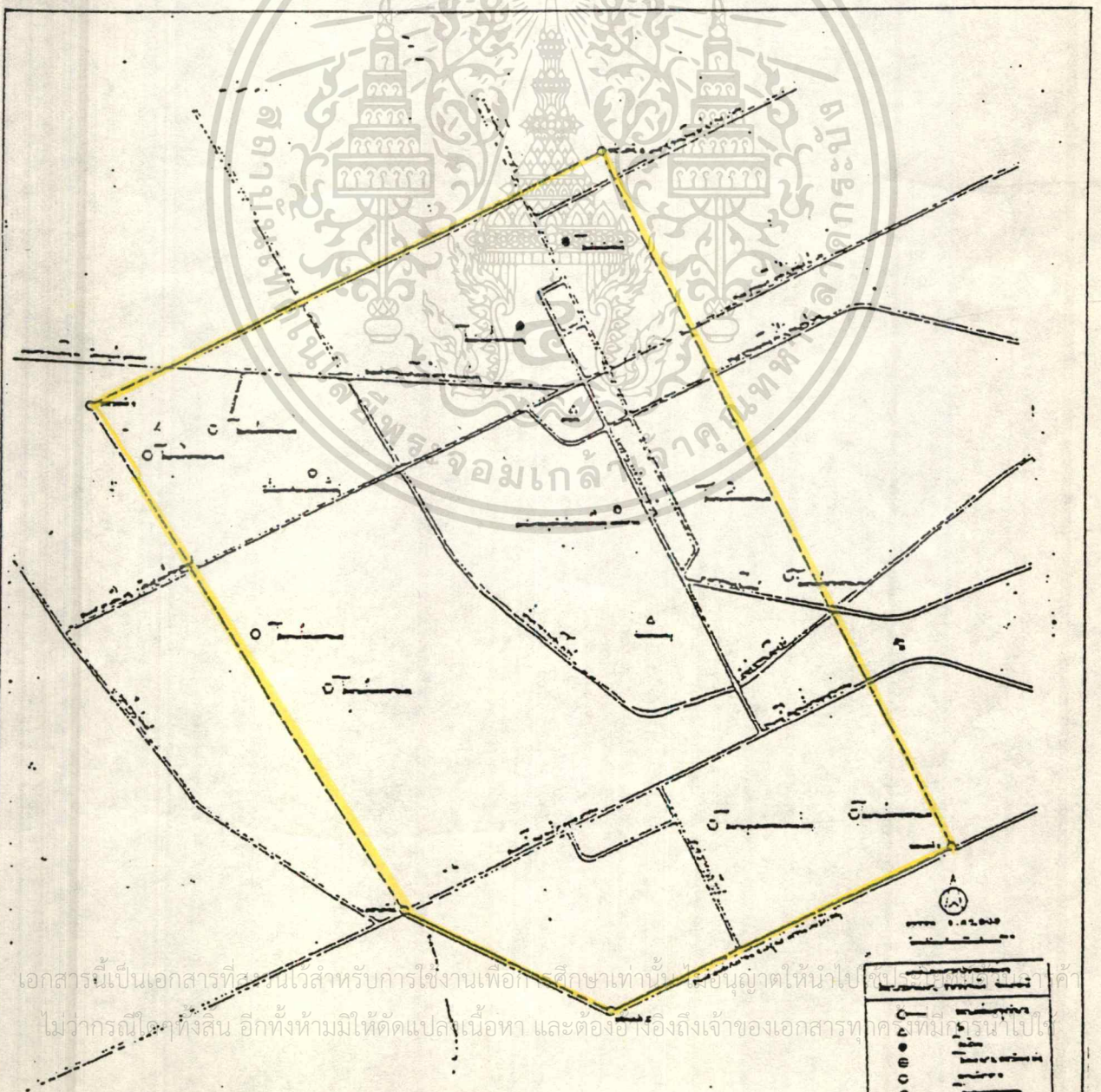
26. สุขาภิบาลหนองใหญ่ ประกาศจัดตั้งเป็นเขตสุขาภิบาล เมื่อวันที่ 28 มีนาคม พ.ศ.2520 พื้นที่สุขาภิบาลเป็นที่ตั้งของอำเภอหนองใหญ่ครอบคลุมพื้นที่ 12.24 ตารางกิโลเมตร ความหนาแน่นประชากร 352 คนต่อตารางกิโลเมตร เดิมมีโรงงานน้ำตาลทรายแดงขนาดเล็กกระจายอยู่ทั่วไปและมีโรงงานน้ำตาลหนองใหญ่ ซึ่งเป็นโรงงาน ขนาดใหญ่ 1 โรง

ที่ตั้ง สุขาภิบาลหนองใหญ่ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของอำเภอบ้านบึง ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 344 และมีทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3245 ตัดผ่านเชื่อมกับอำเภอบ่อทองได้ขอบเขตสุขาภิบาลหนองใหญ่ ใช้แนวเขตสมมุติเป็นเขตสุขาภิบาลเป็นส่วนใหญ่ และใช้แนวถนนบ้างในบางด้าน แนวเขตสมมุติที่ตัดผ่านจะเป็นพื้นที่ทำการการเกษตร

บทบาทและหน้าที่ เป็นศูนย์กลางให้บริการด้านพาณิชยกรรมและการบริการการเกษตร

ภาพที่ 39

แสดงขอบเขตพื้นที่สุขาภิบาลหนองใหญ่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่ควรนำไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาตให้นำไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

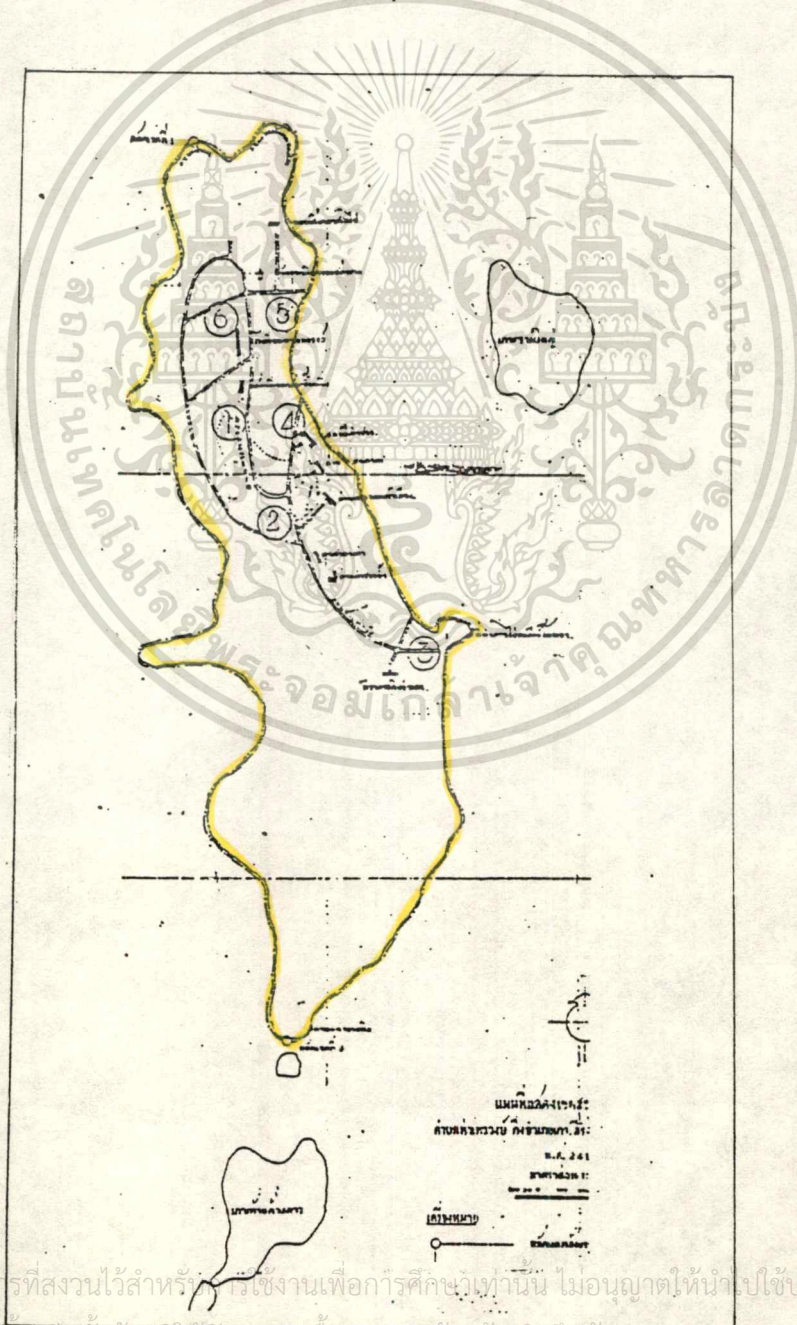
27. สุขาภิบาลเกาะสีชัง ประกาศจัดตั้งขึ้นเมื่อ 24 ธันวาคม พ.ศ.2499 บนพื้นที่อำเภอเกาะสีชัง ตำบลท่าเทววงศ์ (หมู่ 1-7) ทั้งหมดมีเนื้อที่ 18.00 ตารางกิโลเมตร ความหนาแน่นประชากร 228 คนต่อตารางกิโลเมตร เนื่องจากมีชุมชนกระจุกตัวเฉพาะที่ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขา

ที่ตั้ง สุขาภิบาลเกาะสีชังตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอศรีราชา ระยะห่างประมาณ 15 กิโลเมตร การเดินทางโดยเรือโดยสารที่ทำเรืออำเภอศรีราชา ขอบเขต ใช้แนวเขตธรรมชาติคือ แนวเรียบชายฝั่งทะเลรอบเกาะ

บทบาทและหน้าที่ คือ การให้บริการพาณิชยกรรมและการบริการการเกษตรภายในเกาะ

ภาพที่ 40

แสดงขอบเขตพื้นที่สุขาภิบาลเกาะสีชัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้ในงานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมีเหตุดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีกรนำไปใช้

4.3 ศักยภาพและข้อจำกัดของชุมชนเมืองในจังหวัดชลบุรี

จังหวัดชลบุรีเป็นจังหวัด ที่มีศักยภาพในการพัฒนาที่สูงที่สุดในภาคตะวันออก ชุมชนแต่ละแห่ง มีรูปแบบการตั้งถิ่นฐาน และกิจกรรมที่แตกต่างกันไป จึงทำให้แต่ละพื้นที่มีศักยภาพแตกต่างกันไปตามสภาพพื้นที่ โดยสามารถแบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 ส่วนคือ

4.3.1 พื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเล

ด้านกายภาพ ได้แก่ ที่ตั้งซึ่งมีระยะการเดินทางไม่ถึง 100 กิโลเมตร และอยู่ใกล้กับกรุงเทพฯ มีการคมนาคมขนส่งที่สะดวก ทั้งทางถนน ทางรถไฟ และทางอากาศ ในด้านของโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ ไฟฟ้า ประปา และโทรศัพท์ สามารถให้บริการได้อย่างครบถ้วนดูจากปริมาณการให้บริการ แต่เนื่องจากชุมชนมีการขยายตัวอยู่ตลอดเวลา ความต้องการบริการโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่มีสูงมาก การให้บริการจึงยังมีข้อจำกัด เช่น เมืองพัทยามีความต้องการในด้านการใช้น้ำสูง แต่ไม่สามารถให้บริการได้เต็มที่เนื่องจากขาดแหล่งน้ำดิบ ด้านโทรศัพท์มีจำนวนชุมสายและหมายเลขมาก แต่ก็ยังไม่เพียงพอ

ด้านเศรษฐกิจ จากความได้เปรียบในด้านที่ตั้งที่ติดทะเล ซึ่งมีการประกอบอาชีพทั้งทางด้านทำการประมงและเป็นพื้นที่นิคมอุตสาหกรรม เพื่อการส่งออกไปจำหน่ายทั้งภายในและภายนอกประเทศได้สะดวก จึงทำให้อุตสาหกรรมเกือบทุกประเภทเกิดขึ้นเพื่อรองรับชุมชนที่ขยายตัว เช่น การบริการทางด้านการค้า การบันเทิง การเงิน การธนาคาร และการท่องเที่ยว ฯลฯ

ด้านการบริการทางสังคม ประกอบไปด้วยการบริการทางด้านสาธารณสุขและการศึกษา สามารถให้บริการทางด้านการศึกษาได้อย่างทั่วถึง มีสถานศึกษาตั้งแต่อนุบาลไปจนถึงอุดมศึกษาและอาชีวศึกษา ทั้งที่เป็นของรัฐบาลและเอกชน ส่วนในด้านสาธารณสุขสามารถให้บริการได้ในระดับภาค มีโรงพยาบาลประจำอำเภอ โรงพยาบาลเอกชน และโรงพยาบาลประจำจังหวัดขนาดใหญ่ซึ่งเป็นที่ตั้งของวิทยาลัยพยาบาล และเป็นโรงพยาบาลศูนย์ของภาคตะวันออก

ด้านการขยายตัวของชุมชน เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีความเจริญก่อนพื้นที่อื่น และมีความหนาแน่นสูงอยู่แล้ว การขยายตัวของชุมชนมักจะเป็นไปตามแนวชายฝั่งทะเล โดยเฉพาะชุมชนอุตสาหกรรมและชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว จะมีอัตราการขยายตัวสูงมาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.3.2 พื้นที่บริเวณตอนในของจังหวัดชลบุรี

ด้านกายภาพมีศักยภาพต่ำกว่า พื้นที่ชายฝั่งทะเล ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเนินลูกระนาดมีที่ราบตอนบน คุณภาพของดินต่ำ มีการลงทุนสูงในด้านผลิตผลทางการเกษตร ลึกเข้าไปตอนในด้านทิศตะวันออก มีพื้นที่เป็นภูเขาและป่าไม้ จึงทำให้เกิดข้อจำกัดในการพัฒนา การคมนาคมระหว่างชุมชนสามารถติดต่อถึงกันได้ โดยทางรถยนต์ โครงสร้างพื้นฐานในระดับอำเภอครบถ้วน แต่มีข้อจำกัดในด้านของแหล่งน้ำ เพื่อนำมาใช้ในการเกษตรกรรมและการอุปโภคบริโภค มีชุมสายโทรศัพท์กระจายอยู่ทั่วไปในบางชุมชน การให้บริการยังไม่มากนัก เนื่องจากมีจำนวนผู้ใช้น้อย

ด้านเศรษฐกิจ มีศักยภาพปานกลาง เพราะเศรษฐกิจหลักคือ การเกษตร มีการทำนา ทำไร่ และเลี้ยงสัตว์ ส่วนทางด้านอุตสาหกรรม จะเป็นอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ และมีจำนวนไม่มากนัก การบริการจะเป็นการบริการขั้นพื้นฐานแก่ชุมชนการเกษตรเพื่อรับซื้อผลิตผลการเกษตร

ด้านบริการทางสังคม มีศักยภาพปานกลางเช่นกัน การศึกษาในระดับมัธยมส่วนใหญ่จะมีในชุมชน การสาธารณสุขมีโรงพยาบาลประจำอำเภอ ขนาด 10-60 เตียง และมีสถานอนามัยอยู่ทุกชุมชน

ด้านการขยายตัวของชุมชน มีศักยภาพต่ำเนื่องจากประชาชนมีอาชีพหลักด้านเกษตรกรรม ซึ่งปัจจุบันมีจำนวนลดลง เนื่องจากพื้นที่ทำการเกษตรเปลี่ยนสภาพเป็นพื้นที่อุตสาหกรรม นอกจากนี้คุณภาพดินต่ำ ต้องลงทุนสูง

4.4 ปัญหาของชุมชนเมืองในจังหวัดชลบุรี

4.4.1 สาเหตุของปัญหา

- การขาดการวางแผนที่ดี ชุมชนเมืองเกือบทุกแห่งในประเทศไทย ชุมชนจะเกิดขึ้นได้ โดยการขาดการวางแผนล่วงหน้า กล่าวคือ ชุมชนเกิดขึ้นก่อน การบริการต่าง ๆ จึงค่อยเกิดตามมา การพัฒนาชุมชนส่วนใหญ่จึงเป็นการตามแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วเป็นสำคัญ และการแก้ปัญหา มักจะแก้บริเวณวิกฤตก่อน ซึ่งมักจะได้แก่ ชุมชนใหญ่ที่มีประชากรหนาแน่น ทำให้ชุมชนเล็กมักถูกมองข้ามความสำคัญไป อีกทั้งนโยบายในการพัฒนาประเทศที่ผ่านมามักเป็นการพัฒนาพื้นที่ที่เจริญที่สุดก่อน โดยหวังให้ความเจริญกระจายไปสู่ชนบท ทำให้เกิดความไม่เสมอภาคในการพัฒนา

- การจัดตั้งชุมชนเมือง ชุมชนเมืองในจังหวัดชลบุรี มีทั้งสิ้น 27 แห่ง โดยเป็นสุขาภิบาลถึง 20 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 74 ของชุมชนจังหวัดชลบุรี สุขาภิบาลที่กล่าวถึงนี้มีตั้งแต่สุขาภิบาลที่มีประชากรมากที่สุด คือ 67,289 คน และมีขนาดพื้นที่ใหญ่ที่สุดคือ 306.44 กม. ซึ่งใหญ่กว่าเทศบาล จนถึงสุขาภิบาลที่ล้าหลังที่สุด มีประชากร 1,138 คน และมีขนาดพื้นที่เล็กที่สุดเพียง 1.2 ตารางกิโลเมตร จึงเห็นได้ว่าในระดับสุขาภิบาลด้วยกันเอง จะพบความแตกต่างเป็นอย่างมาก ทั้งนี้สาเหตุหนึ่งเป็นเพราะ การจัดตั้งสุขาภิบาลที่ยึดตามพระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ.2495 ที่ใช้กันมาตั้งแต่อดีตในมาตรา 4 กล่าวว่า “เมื่อท้องถิ่นใดมีสภาพอันสมควรยกฐานะเป็นสุขาภิบาล ให้จัดตั้งท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นสุขาภิบาลตามพระราชบัญญัตินี้” โดยมีได้มีการกำหนดพื้นที่ จำนวนประชากรหรือรายได้ขั้นต่ำ ดังที่ได้กำหนดไว้ในการจัดตั้งเทศบาลเมืองและเทศบาลนคร ด้วยเหตุนี้ทำให้สุขาภิบาลที่ตั้งขึ้นหลายแห่งยังมีสภาพล้าหลัง ไม่มีกิจกรรมที่จะบริการชุมชน และมีสภาพไม่เหมาะสมที่จะเป็นศูนย์กลางชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารจากปัญหาที่กล่าวข้างต้น ซึ่ง กรมการปกครองจึงได้ร่างหลักเกณฑ์ในการพัฒนาจัดตั้งสุขาภิบาลขึ้น แต่ในทางปฏิบัติชุมชนส่วนใหญ่ที่ขอจัดตั้งเป็นสุขาภิบาล ยังมีคุณสมบัติไม่ครบตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้

4.4.2 สภาพปัญหาของชุมชนเมือง

- การบริหาร การปกครองและการคลังส่วนท้องถิ่น แบ่งเป็นเทศบาลเมือง เทศบาลตำบล และ สุขาภิบาล

เทศบาลเมืองและเทศบาลตำบล มีการปกครองด้วยตนเอง โดยมีคณะบริหารซึ่งได้มาจากการเลือกตั้งในท้องถิ่นนั้นๆ ด้านกำลังเจ้าหน้าที่ก็มีอัตรากำลังมากกว่า และสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้เต็มที่ สำหรับด้านการคลังทั้งรายได้และรายจ่ายก็สามารถบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพพอสมควร

สุขาภิบาล การบริหารและการปกครองยังต้องพึ่งพาอาศัย กำลังเจ้าหน้าที่ทางราชการอยู่ ซึ่งนับว่าบริหารยังไม่ได้เต็มที่นัก เนื่องจากกำลังเจ้าหน้าที่จะต้องบริหารงานด้านอำเภอด้านการคลัง รวมทั้งด้านรายได้และรายจ่าย ทำให้การพัฒนาพื้นที่ของสุขาภิบาลเป็นไปค่อนข้างจะช้า

- การกระจายตัวของชุมชน ชุมชนในจังหวัดชลบุรีมีการกระจายตัวไม่สม่ำเสมอ กล่าวคือชุมชนจะเกาะกลุ่มหนาแน่นตามบริเวณชายฝั่งทะเล และจะเบาบางลงทางตอนในของจังหวัด

นอกจากนี้ระยะห่างของชุมชนเมืองบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเล และพื้นที่ตอนในก็ต่างกันมาก กล่าวคือ บริเวณชายฝั่งทะเล เริ่มตั้งแต่สุขาภิบาลอ่างศิลา เทศบาลตำบลบางแสน และสุขาภิบาลบางพระ เทศบาลตำบลศรีราชา สุขาภิบาลอ่าวอุดม เทศบาลตำบลแหลมฉบัง เมืองพัทยา สุขาภิบาลนาจอมเทียน สุขาภิบาลบางเสร่ และสุขาภิบาลสัตหีบ ชุมชนดังกล่าวจะเกาะกลุ่มกันหนาแน่นต่อเนื่องเกือบจะเป็นพื้นที่เดียวกัน ในขณะที่พื้นที่ตอนในของชุมชนเมืองจะกระจายห่างกันมาก โดยมีศูนย์กลางของชุมชนเป็นเทศบาลเมืองพนัสนิคม เทศบาลตำบลบ้านบึง ทำหน้าที่ให้บริการแก่ชุมชนอื่นกระจายอยู่ตอนใน เช่น สุขาภิบาลบ่อทอง สุขาภิบาลหนองใหญ่ สุขาภิบาลท่าบุญมี สุขาภิบาลหัวกุญแจ เป็นต้น ทำให้การพัฒนากระจุกตัวอยู่ในแถบชายฝั่งทะเล

- ความเหลื่อมล้ำของชุมชนในจังหวัดชลบุรี มีความเหลื่อมล้ำกันอยู่มาก กล่าวคือ ชุมชนที่มีความเจริญสูงมีเพียงจะอยู่ในกลุ่มที่ 1 และ 2 เพียง 4 แห่ง ชุมชนที่มีความเจริญปานกลางจะอยู่ในกลุ่มที่ 3 เพียง 7 แห่ง ในขณะที่ชุมชนกลุ่มที่ 4 และ 5 มีสภาพค่อนข้างหลัง มีถึง 16 แห่ง บางแห่งแทบไม่มีกิจกรรมพึ่งพาตัวเองได้ ขาดการลงทุนทั้งภาครัฐบาลและเอกชน ในขณะที่ชุมชนกลุ่มที่ 1 มีกิจกรรมครบทุกประเภทสามารถให้บริการแก่ชุมชนอื่นทั้งหมด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 22
แสดงการจัดกลุ่มชุมชนเมืองตามขนาดของพื้นที่

กลุ่มที่	ชื่อเทศบาล/สุขาภิบาล	จำนวนประชากร	จำนวนบ้าน	ความหนาแน่น	พื้นที่
1 (100-400 Km ²)	ส.อ่าวอุดม	61,087	20,828	199	306.44
	ม.พัตยา	64,078	59,438	308	208.10
	ท.ตำบลแหลมฉบัง	31,021	19,289	283	109.65
2 (10-100 Km ²)	ส.ห้วยใหญ่	18,032	2,928	187	96.50
	ทต.แสนสุข	34,425	12,343	1,600	20.26
	ส.อ่างศิลา	18,650	4,760	1,003	18.60
	ส.เกาะสีชัง	4,115	1,145	229	18.00
	ส.บ้านสวน	67,289	15,550	4,289	15.69
	ส.หนองตำลึง	8,717	1,523	645	13.51
	ส.นาจอมเทียน	7,112	1,465	563	12.63
	ส.หนองใหญ่	4,306	436	352	12.24
ส.หนองไผ่แก้ว	1,138	310	97	11.69	
3 (5-10 Km ²)	ส.คลองตำหรุ	2,825	705	288	9.80
	ส.เกาะจันทร์	3,326	679	350	9.50
	ทต.บ้านบึง	12,056	4,396	1,503	8.02
	ส.บางเสร่	8,949	1,476	1,137	7.87
	ส.บางพระ	13,414	2,610	1,789	7.50
	ส.บ่อทอง	3,228	659	443	7.29
	ส.บางทราย	11,804	3,064	1,788	6.60
	ส.บางละมุง	7,725	2,354	1,211	6.38
	ส.สัตหีบ	36,946	9,345	5,940	6.22
ส.ท่าบ่อ	6,078	909	1,068	5.69	
4 (0-5 Km ²)	ทม.ชลบุรี	42,344	11,362	9,286	4.56
	ทต.ศรีราชา	20,003	5,207	4,939	4.05
	ส.พานทอง	5,739	1,357	2,028	2.83
	ทม.พนัสนิคม	13,157	3,617	4,767	2.76
	ส.หัวกุญแจ	4,913	1,365	4,094	1.20

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

-การกำหนดขอบเขตและขนาดของชุมชนเมือง

จากข้อมูลในตารางที่ 22 จัดกลุ่มลำดับเมืองตามขนาดของพื้นที่ออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ขนาดพื้นที่ 100-400 ตารางกิโลเมตร มี 3 ชุมชนเมืองด้วยกันคือ สุขาภิบาลอ่าว

อุดม เมืองพัตยา และเทศบาลตำบลแหลมฉบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กลุ่มที่ 2 ขนาดพื้นที่ 10-100 ตารางกิโลเมตร มี 9 ชุมชน ได้แก่ สุขาภิบาลห้วยใหญ่ เทศบาลตำบลแสนสุข สุขาภิบาลอ่างศิลา เป็นต้น

กลุ่มที่ 3 ขนาดพื้นที่ 5-10 ตารางกิโลเมตร มี 10 ชุมชน ได้แก่ สุขาภิบาลคลองตำหรุ สุขาภิบาลเกาะจันทร์ เทศบาลตำบลบ้านบึง เป็นต้น

กลุ่มที่ 4 ขนาดพื้นที่ 0-5 ตารางกิโลเมตร มี 5 ชุมชนเมือง คือเทศบาลเมืองชลบุรี เทศบาลตำบลศรีราชา สุขาภิบาลพานทอง เทศบาลเมืองพนัสนิคม และสุขาภิบาลหัวกุญแจ

พบว่า ชุมชนเมืองในกลุ่มที่ 4 เป็นกลุ่มที่เป็นเทศบาลเป็นส่วนใหญ่ มีความหนาแน่นค่อนข้างสูง ตรงกันข้ามกับกลุ่มที่ 1 ซึ่งมีความหนาแน่นต่ำมาก ดังนั้นในกลุ่มนี้ ความเจริญจะกระจุกตัวอยู่เป็นกลุ่ม การกระจายความเจริญจะต้องลงทุนสูงในด้านของสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ซึ่งเป็นปัญหาในการพัฒนาชุมชนเมือง

4.4.3 ปัญหาของขนาดและขอบเขตของชุมชนเมือง

จากที่ได้กล่าวไว้ในข้อ 4.1 จะเห็นว่าการจัดตั้งเทศบาล มิได้กำหนดขนาดของพื้นที่ชุมชนเมืองไว้เหมือน การจัดตั้งสุขาภิบาล (มีการปรับปรุงโดยกระทรวงมหาดไทย) เกณฑ์การจัดตั้งก็กว้าง ง่าย ๆ อย่างเช่น การยกฐานะจากสุขาภิบาลเป็นเทศบาล เพิ่มเติมจากการจัดตั้งเทศบาลตามพระราชบัญญัติเทศบาล 2495 ดังนี้

1. สุขาภิบาลจะต้องมีรายได้ตั้งแต่ 5 ล้านบาทขึ้นไป โดยไม่รวมเงินอุดหนุน ในปีงบประมาณที่ผ่านมา
2. มีประชากรตั้งแต่ 7,000 คนขึ้นไป
3. มีความหนาแน่นของประชากร 1,500 คนต่อตารางกิโลเมตร ขึ้นไป
4. ได้รับความเห็นชอบจากราษฎรในท้องถิ่น

การที่ไม่ได้ตั้งหลักเกณฑ์หรือกำหนดขนาดของพื้นที่เอาไว้ ทำให้เกิดปัญหาดังนี้

4.4.3.1 ขนาด ขนาดของชุมชนเมือง จะมีขนาดไม่เป็นมาตรฐาน บางแห่งมีขนาดใหญ่มาก เช่น สุขาภิบาลอ่าวอุดม มีพื้นที่ถึง 306.44 ตารางกิโลเมตร ในขณะที่สุขาภิบาลหัวกุญแจ มีพื้นที่เพียง 1.2 ตารางกิโลเมตร หรือเทศบาลตำบลแหลมฉบังมีขนาดพื้นที่ 109.65 ตารางกิโลเมตร แต่เทศบาลเมืองพนัสนิคม มีขนาดพื้นที่ 2.76 ตารางกิโลเมตร ความหนาแน่นของประชากรจะแตกต่างกันมาก ความกว้างใหญ่ของพื้นที่ชุมชนเมืองครอบคลุมพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งประชากร ในพื้นที่ส่วนใหญ่ยังมีอาชีพเป็นเกษตรกร เกิดปัญหาที่ตามมา ได้แก่ การกระจายความเจริญเข้าไปยังพื้นที่ทำได้ยากและต้องใช้งบประมาณสูง ซึ่งส่วนใหญ่อาจจะยังขาดสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ประชาชนในเขตชุมชนเมืองต้องเสียภาษีอากรสูงกว่าพื้นที่นอกเขต แต่ไม่ได้รับผลตอบแทนเท่าที่ควร การบริการของเจ้าหน้าที่ไม่สามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึง ความเจริญจะกระจุกตัวอยู่เฉพาะที่ สาเหตุส่วนหนึ่ง อาจจะมาจากการที่ กำหนดขนาดของพื้นที่ให้กว้างไว้ จะได้มีรายได้จากการเก็บภาษีอากรได้มาก โดยเฉพาะพื้นที่ใดที่มีโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อให้มีรายได้อยู่ในเกณฑ์การจัดตั้ง หรือเพื่ออำนาจในการควบคุมสถานประกอบการบางแห่ง หรือเพื่อให้พื้นที่บางจุดเกิดความเจริญตามที่คณะผู้จัดตั้งเขตชุมชนเมืองต้องการ ในขณะที่เดียวกันพื้นที่สุขาภิบาลบางแห่งสมควรที่จะจัดตั้งเป็นเขตเทศบาลได้เนื่องจากชุมชนมีความหนาแน่นสูง แต่ก็ไม่สามารถจะขยายพื้นที่ออกไปได้ เนื่องจากการกระทบกระเทือนต่ออำนาจของผู้ปกครองในท้องถิ่น หรือเกิดจากประชาชนไม่ต้องการให้ความเจริญเข้าไปมาก เพราะจะเกิดผลกระทบทางด้านรายจ่ายเกี่ยวกับภาษี และ

ไม่ว่าการณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความไม่คุ้นเคยกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนเมือง เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ ควรมีการกำหนดขนาดของชุมชนเมืองให้มีขนาดที่เหมาะสมกับสภาพของชุมชนในช่วงระยะเวลาหนึ่ง

4.4.3.2 ขอบเขต ขอบเขตของชุมชนเมืองมีความสัมพันธ์กับชุมชนเมืองเนื่องจากเป็นสิ่งที่กำหนดได้ว่าพื้นที่ของชุมชนเมืองนั้นอยู่ในบริเวณใด มีทิศทางการขยายตัวไปทางใด แต่เดิมนั้นพื้นที่ของเขตชุมชนเมืองต่างๆ ถูกกำหนดขึ้นโดยใช้หลักเขตเป็นแนวกัน ซึ่งทำบนแผนที่ที่ทำขึ้นมาโดยคณะผู้จัดตั้งในท้องถิ่น ขอบเขตมีการอ้างอิงธรรมชาติบ้าง หรืออ้างอิงเขตที่มนุษย์สร้างขึ้นมา อย่างเช่น ริมชายฝั่งทะเล แม่น้ำ ลำคลอง ถนน ขอย เป็นต้น และในบางแห่งอาจจะบุด้วยเขตอ้างอิงสมมุติ เช่น จากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง ซึ่งมีได้ถือเขตปกครองส่วนภูมิภาคที่มีอาณาเขตชัดเจน จึงเกิดกรณีที่ว่าในหมู่บ้านเดียวกันแต่ไม่ได้อยู่ในเขตชุมชนเมืองทั้งหมด บางบ้านอยู่ในเขต บางบ้านอยู่นอกเขต กรณีของเทศบาล หมู่บ้านที่อยู่ในเขตบางส่วนจะถูกยุบสภาพการเป็นหมู่บ้าน แต่ในเขตสุขาภิบาล ผู้ปกครองหมู่บ้านยังเป็นกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านเหมือนเดิมแต่แบ่งส่วนการจัดการเก็บภาษี และการพัฒนาเป็นในเขตและนอกเขตสุขาภิบาล

ด้วยเหตุนี้จึงเกิดปัญหาที่ตามมา อาทิเช่น เกิดความสับสนของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ก้ำกึ่งหรือต่อเขตระหว่างเขตชุมชนเมือง และนอกเขตชุมชนเมือง ก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านข้อมูลสถิติต่าง ๆ ที่มีการจัดเก็บซ้ำซ้อนและไม่ชัดเจน เนื่องจากไม่สอดคล้องกับการจัดเก็บข้อมูลในหน่วยการปกครองส่วนภูมิภาค

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

การวิเคราะห์ขนาดและพื้นที่ของชุมชนเมือง

ในบทนี้จะเป็นการวิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญของชุมชนเมือง บทบาทและหน้าที่ของชุมชนเมืองนั้น ๆ โดยพิจารณาจากตัวแปรทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม จากลำดับความสำคัญและหน้าที่ของชุมชนเมือง ผู้ศึกษาจะได้วิเคราะห์ถึงขนาดของเมืองที่เหมาะสมและแนวโน้มของขนาดชุมชนเมืองในอนาคต

5.1 วิธีการจัดลำดับความสำคัญของชุมชนเมือง

ในการศึกษาการจัดลำดับความสำคัญของชุมชนเมืองในจังหวัดชลบุรี จะทำการวัดระดับการพัฒนาของเมือง โดยได้กำหนดแนวทางและขั้นตอนเพื่อการวิเคราะห์ไว้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดตัวแปรเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการจัดลำดับความสำคัญของเมือง โดยตัวแปรที่จะนำมาวิเคราะห์นั้น จะพิจารณาจากกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชุมชนเมืองแต่ละแห่ง ซึ่งมีสมมุติฐานที่ว่า ชุมชนที่มีลำดับความสำคัญสูงจะมีการให้บริการในกิจกรรมนั้น ๆ มากเช่น การให้บริการทางการค้าอุตสาหกรรม บริการสังคม บริการด้านโครงสร้างพื้นฐาน (ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์) ซึ่งจะมีการให้บริการมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับลำดับความสำคัญและขนาดของเมืองนั้น ๆ

ขั้นตอนที่ 2 เนื่องจากตัวแปรต่างๆในขั้นตอนที่ 1 มีหน่วยแตกต่างกัน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องปรับให้เป็นค่าคะแนนมาตรฐาน (Standard Score) เพื่อตัดปัญหาเรื่องหน่วยของตัวแปรต่าง ๆ โดยมีรูปแบบของสมการดังนี้

$$Z_{ij} = \frac{(X_{ij} - \bar{X}_j)}{S.D._j}$$

เมื่อ Z_{ij} = คะแนนมาตรฐานของตัวแปร j ชุมชน i

X_{ij} = ข้อมูลของตัวแปร j ชุมชน i

$\bar{X}_j$ = ค่ามัชฌิมเลขคณิตของตัวแปร j (Arithmetic Mean)

$S.D._j$ = ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของตัวแปร j

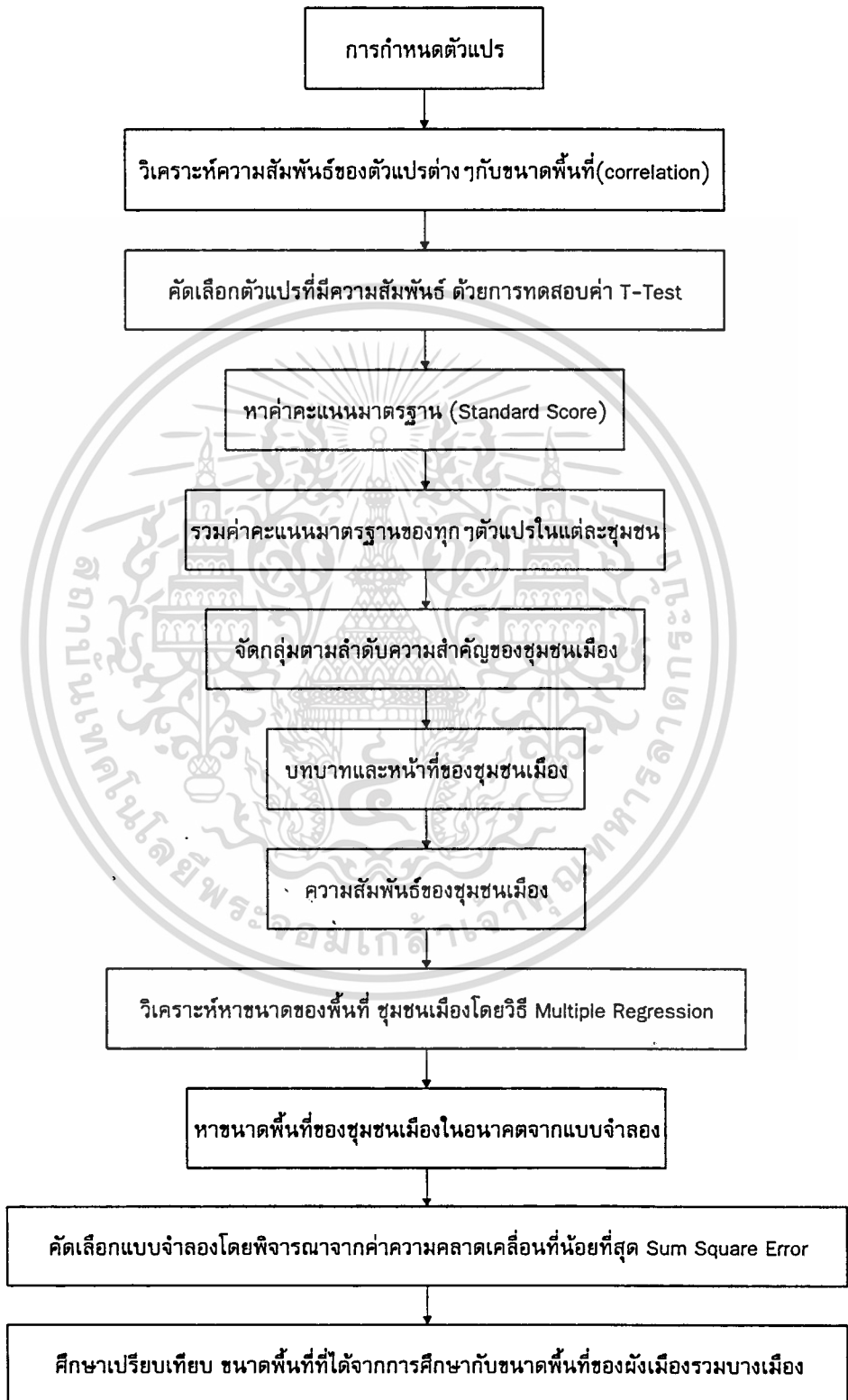
ซึ่งแสดงค่าของข้อมูลที่เบี่ยงเบนไปจาก ค่ามัชฌิมเลขคณิตของตัวแปรนั้น ๆ

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปร (Correlation) เพื่อทดสอบหาความสัมพันธ์ของตัวแปรกับขนาดพื้นที่ชุมชนเมืองว่ามีความสัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด โดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) จากสูตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 41

แผนภูมิแสดงขั้นตอนการวิเคราะห์ขนาดและขอบเขตที่เหมาะสมของชุมชนเมือง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ขนาดพื้นที่ที่เหมาะสมของชุมชนเมือง
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

$$R_{xy} = \left[\frac{n \sum X_i Y_i - \sum X_i \sum Y_i}{\left[n \sum X_i^2 - (\sum X_i)^2 \right] \left[n \sum Y_i^2 - (\sum Y_i)^2 \right]} \right]$$

โดยที่ R_{xy} = ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปร x และ y

n = จำนวนคู่ของข้อมูลทั้งหมด

X_i = ค่าของข้อมูลในชุดของตัวแปร X

Y_i = ค่าของข้อมูลในชุดของตัวแปร Y

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรแต่ละคู่ นั้น เป็นเครื่องชี้ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร x และ y ว่า มีความสัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด โดยที่ค่า R_{xy} จะมีค่าระหว่าง (-1,1) กล่าวคือ ถ้า R_{xy} มีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร x และ y จะมีความสัมพันธ์กันมากและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ดังนั้น เมื่อค่า X_i เพิ่มขึ้น ค่า Y_i จะเพิ่มขึ้นตามไปด้วย และถ้า X_i น้อยลง ค่า Y_i จะลดลงตามไปด้วย และถ้าค่า R_{xy} มีค่าเข้าใกล้ -1 แสดงว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร x และ y เป็นไปในเชิงตรงข้าม กล่าวคือ เมื่อค่า X_i เพิ่มขึ้น ค่า Y_i จะลดลง และเมื่อค่า X_i ลดลง ค่า Y_i จะเพิ่มขึ้นจากสมมุติฐานการจัดลำดับความสำคัญของชุมชน ขนาดของพื้นที่เมืองจะต้องมีความสัมพันธ์ในเชิงบวก กับตัวแปรอื่น ๆ กล่าวคือ ชุมชนเมืองที่มีลำดับความสำคัญสูงจะต้องมีระดับการพัฒนาและกิจการการให้บริการมาก ซึ่งจะมีผลต่อการใช้ที่ดิน เพื่อทำกิจกรรมนั้น ๆ มากตามไปด้วย เป็นผลทำให้ขนาดของพื้นที่เมืองขยายตัวออกไป

ขั้นตอนที่ 4 การคัดเลือกตัวแปรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรแต่ละคู่ จะนำมาทดสอบค่า T-test ที่ระดับความเชื่อมั่น 90%

n = 27 โดยผู้ศึกษาจะพิจารณาเลือกตัวแปรนั้น ๆ เมื่อค่า $TR_{xy} >$ ค่า T จากตาราง

ขั้นตอนที่ 5 นำค่าคะแนนมาตรฐานของตัวแปรที่คัดเลือกไว้แล้วจากขั้นตอนที่ 4 นำมารวมกันทุก ๆ ตัวแปรในแต่ละชุมชน จะได้ผลรวมของค่าคะแนนมาตรฐานของแต่ละชุมชน

ขั้นตอนที่ 6 เรียงลำดับค่าคะแนนและจัดกลุ่มตามลำดับความสำคัญ

5.2 การพิจารณาตัวแปร

ตัวแปรความหมายทางสถิติ มีนิยามไว้ว่า ตัวแปร (Variable) ในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ หมายถึง คุณสมบัติที่มีความผันแปรในกลุ่มประชากรที่ศึกษา หรือหมายถึง คุณสมบัติของบุคคล สิ่งของ สถานที่ ซึ่งสามารถสังเกต หรือวัดได้และมีความเปลี่ยนแปลงระหว่างหน่วยของประชากรนั้นการพิจารณาเลือกตัวแปรเพื่อนำไปวิเคราะห์ โดยแนวความคิดของ W.Thomson ที่ว่า ปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนให้เกิดการขยายตัวของเมือง (W. Thomson : 1965 : 21-24 อ้างในประจักษ์ ศกุนตลักษณ์ 2531 : 93) ได้แก่ ประชากร โครงสร้างพื้นฐาน การบริการ การค้า และการอุตสาหกรรม ประชากรในชุมชนเมืองจะประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม ส่วนกิจกรรมบริการจากชุมชนเมือง คือ การบริการจากภาครัฐที่จัดบริการให้แก่ประชาชนไม่ว่าจะเป็น ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ การสื่อสาร การสาธารณสุข การศึกษา เป็นต้น กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ ล้วนเกี่ยวข้องกับใช้ที่ดินแต่ละประเภทจำต้องมีขนาดพื้นที่ เพื่อรองรับและสามารถขยายพื้นที่ได้ในระยะเวลาหนึ่ง ๆ ซึ่งได้สรุปเป็นตัวแปรในด้านต่าง ๆ เป็น 4 กลุ่มใหญ่คือ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน 11 ตัวแปร ด้านเศรษฐกิจ 14 ตัวแปร ด้านสังคม 10 ตัวแปร และด้านนโยบายของรัฐในการพัฒนา 1 ตัวแปร รวม 37 ตัวแปร ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.2.1 ด้านสังคม ตัวแปรที่นำมาพิจารณาคือ

1. จำนวนประชากรรวม หมายถึง จำนวนประชากรรวมทั้งชายและหญิงที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลและสุขาภิบาล ประชากรเป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนา ก่อให้เกิดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นในพื้นที่เป็นจำนวนมากอันจะทำให้ขนาดของพื้นที่เมืองเพิ่มขึ้นหรือลดลงได้

2. จำนวนโรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง จำนวนโรงเรียนที่ผลิตบุคลากร ให้มีพื้นฐานความรู้ในระดับที่สูงขึ้นจากภาคบังคับ ซึ่งจะมีทั้งของรัฐและของเอกชน ส่วนใหญ่จะมีอยู่ในเฉพาะชุมชนเมืองเท่านั้นจึงเป็นตัวที่จะกำหนดขนาดพื้นที่ชุมชนเมืองด้วย

3. นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง จำนวนนักเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงคุณภาพของคนในท้องถิ่นนั้น ๆ ว่า มีพื้นฐานการศึกษาที่สูงขึ้น อันจะนำมาซึ่งแรงงานที่มีประสิทธิภาพ

4. จำนวนครูโรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง จำนวนครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ครูเป็นบุคลากรที่มีบทบาทและมีความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนมาก เพราะ ครูเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและถ่ายทอดต่อไปยังนักเรียน เป็นเสมือนผู้นำชุมชนในท้องถิ่นนั้นด้วย จำนวนครูจะผันแปรไปตามจำนวนนักเรียนในอัตราที่ทางกระทรวงศึกษาธิการกำหนด

5. จำนวนโรงเรียนอาชีวศึกษา หมายถึง จำนวนโรงเรียนในโรงเรียนอาชีวศึกษา ที่จะเป็นแหล่งผลิตแรงงานที่มีคุณภาพ ที่มีความชำนาญงานในแต่ละด้าน ซึ่งจะมีที่ตั้งอยู่เฉพาะในบางชุมชนที่สามารถเป็นศูนย์รวมและให้บริการแก่ชุมชนใกล้เคียงได้

6. จำนวนนักเรียนอาชีวศึกษา หมายถึง จำนวนนักเรียนในระดับอาชีวศึกษา ซึ่งจะเป็นแรงงานที่มีประสิทธิภาพในอนาคต

7. จำนวนโรงพยาบาล หมายถึง จำนวนโรงพยาบาลที่สามารถให้บริการในด้านการรักษาผู้ป่วยได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับขนาดของโรงพยาบาล ซึ่งในโรงพยาบาลจะมีแพทย์พยาบาลเพียงคนไข้ และอุปกรณ์เครื่องมือที่ดี สามารถรักษาคคนไข้ไว้รักษาได้ ซึ่งจะเป็นตัวชี้วัดของความเจริญในชุมชนนั้น ซึ่งอาจจะมีทั้งของรัฐและเอกชนอันหมายถึงการมีการบริการทางด้านสาธารณสุขที่ดี

8. จำนวนเตียงคนไข้ หมายถึง ตัวชี้วัดขนาดของโรงพยาบาล ว่ามีความสามารถในการให้บริการได้ระดับใด โดยมีเกณฑ์ทางด้านสาธารณสุขระบุไว้ว่า ควรจะมีจำนวนเตียงต่อจำนวนประชากร 1เตียงต่อจำนวนประชากร 500 คนเป็นอย่างน้อย

9. จำนวนสถานเอนามัย หมายถึง สถานรักษาพยาบาลเบื้องต้นของภาครัฐ ซึ่งจะต้องจัดให้มีขึ้น การมีจำนวนสถานเอนามัยมาก แสดงให้เห็นถึง การกระจายการบริการด้านสาธารณสุข ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงการสาธารณสุขที่ดีขึ้นของประชากรในชุมชน

10. จำนวนคลินิก หมายถึง การบริการทางด้านสาธารณสุขของเอกชน ซึ่งเป็นตัวแปรที่แสดงให้เห็นถึง การกระจายการพัฒนาทางด้านสาธารณสุขที่นอกเหนือจากบริการที่รัฐจัดทำให้ ชุมชนใดมีบริการสาธารณสุขของเอกชนมาก แสดงให้เห็นถึงฐานะทางเศรษฐกิจและความเจริญของพื้นที่ ที่ไม่จำเป็นต้องรอรับบริการของรัฐแต่อย่างเดียว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

11. จำนวนวัด หมายถึง สถานที่ที่พิกาศัยเพื่อประกอบกิจทางศาสนาของภิกษุสงฆ์และผู้ปฏิบัติธรรมซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้น ๆ จำนวนวัดจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับแรงศรัทธาของประชาชนที่จะร่วมกันก่อตั้ง

5.2.2 ด้านเศรษฐกิจ ตัวแปรที่นำมาพิจารณา คือ

1. รายได้ของชุมชนเมือง ได้แก่ ภาษีอากร ค่าธรรมเนียม เป็นต้น ซึ่งถือเป็นรายได้ส่วนใหญ่ของชุมชน สามารถบอกได้ถึงฐานะทางเศรษฐกิจของชุมชนแต่ละแห่ง รายได้ส่วนใหญ่จะมีลักษณะผันแปรตามจำนวนประชากรและจำนวนกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ซึ่งดูได้ว่า เมืองใดมีการเจริญเติบโตมากประชากรมีรายได้สูง เศรษฐกิจของเมืองดี เมืองนั้นย่อมมีรายได้ของชุมชนเมืองมากกว่าเมืองที่เศรษฐกิจไม่ดี ประชากรมีรายได้น้อยกว่า

2. รายจ่ายของชุมชนเมือง ได้แก่ งบประมาณ ค่าจ้างต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งรายจ่ายของชุมชนเมืองนี้ จะมีลักษณะเช่นเดียวกับรายได้ของชุมชนเมือง เนื่องจากพบว่า ชุมชนเมืองขนาดใหญ่ย่อมมีความต้องการของประชากรต่อชุมชนในรูปต่าง ๆ มาก เช่น การรักษาความสะอาด การศึกษา ไฟฟ้า ประปา การคมนาคม ฯลฯ ซึ่งชุมชนขนาดใหญ่ที่มีรายได้จำนวนมากเท่านั้น ที่จะสามารถให้บริการแก่ประชากรได้ครบถ้วน

3. เงินสะสม หมายถึง เงินที่เหลือจ่ายประจำปี โดยส่วนมากจะมาจากงบประมาณประจำปี หรือการบริจาคซึ่งสามารถนำมาเบิกจ่ายได้ทันทีในกรณีที่มีความต้องการเร่งด่วน ซึ่งส่วนมากเงินสะสมนี้จะนำไปทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เกิดความเจริญ

4. จำนวนตลาดสด หมายถึง สถานที่ที่พ่อค้าแม่ค้ามารวมกันโดยมีการซื้อขายสินค้าส่วนใหญ่เป็นอาหารสดเก็บไว้ได้ไม่นาน ตลาดสดจึงเป็นสถานที่สำคัญของชุมชนเมืองในการจับจ่ายซื้ออาหารเพื่อยังชีพของตน เมืองที่มีจำนวนตลาดสดมากแสดงว่าเมืองนั้นมีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่น หรือเป็นเมืองขนาดใหญ่ ประชากรมีความต้องการในการบริโภคสูง

5. จำนวนธนาคาร เป็นสถาบันการเงินที่มีบทบาทสำคัญในการช่วยให้กิจกรรมต่าง ๆ ในระบบเศรษฐกิจสามารถดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ที่ตั้งของธนาคารมักอยู่ในเขตชุมชนเมืองที่เป็นใจกลางของเมือง เข้าถึงสะดวกที่สุด เพื่อบริการลูกค้าให้ได้มากที่สุด จำนวนธนาคารจึงน่าจะมีความสัมพันธ์โดยตรงกับขนาดประชากรและเศรษฐกิจของเมือง ซึ่งจะมีจำนวนมากขึ้นขึ้นอยู่กับสภาพเศรษฐกิจของพื้นที่ หรือรายได้ของประชากรในเมืองนั้นว่า มีสภาพคล่องของการหมุนเวียนของเงินและความมั่นคงทางการเงินอย่างไรและชี้ให้เห็นถึงสภาพการลงทุนและศักยภาพการพัฒนาของพื้นที่ได้เช่นกัน

6. จำนวนร้านค้า หมายถึง จำนวนร้านค้าที่อยู่ในเมือง ซึ่งเป็นลักษณะการประกอบธุรกิจส่วนตัวแม้ว่าจะไม่สามารถจำแนกประเภทสินค้าของแต่ละร้านค้าได้ แต่จำนวนร้านค้าเป็นตัวแปรอีกตัวหนึ่งที่แสดงถึงสภาพเศรษฐกิจและกำลังซื้อของประชากรในพื้นที่นั้น ๆ และบริเวณใกล้เคียงที่เป็นอาณาเขตของตลาดการค้าและบริการของเมืองที่มีต่อพื้นที่โดยรอบ เมืองใหญ่ที่มีความเจริญเติบโตมาก ร้านค้าที่มีอยู่ก็จะมีสินค้าและบริการที่หลากหลาย ฉะนั้นจำนวนร้านค้าจึงเป็นตัวแปรที่ชี้ให้เห็นว่า ถ้ามีจำนวนร้านค้าเพิ่มขึ้นแสดงว่า ประชากรในพื้นที่มีความต้องการในสินค้าและบริการที่เพิ่มขึ้น พื้นที่นั้นมีความเป็นเมืองสูง และยังสามารถแสดงขอบเขตอิทธิพลของตลาดสินค้าและบริการได้อีกด้วย

7. จำนวนโรงงานอุตสาหกรรม หมายถึง จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมที่อยู่ในเขตเมืองทั้งหมด ซึ่งโรงงานอุตสาหกรรมนี้จะเป็นตัวแปรที่แสดงให้เห็นถึงกิจกรรมทางภาคอุตสาหกรรมว่ามีมากน้อยเพียงใด และแสดงถึงสภาพการจ้างงาน การมีงานทำของแรงงานในเมืองต่าง ๆ เมืองที่มีกิจกรรมทางภาคอุตสาหกรรม

มากจะทำให้เศรษฐกิจในเมืองเจริญเติบโตได้เร็วกว่าเมืองที่มีกิจกรรมทางอุตสาหกรรมน้อย ทั้งยังลดปัญหาการว่างงาน ช่วยกระจายรายได้ให้แก่ท้องถิ่น ทำให้ประชากรมีความเป็นอยู่ดีขึ้น

8. จำนวนแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม หมายถึง ประชากรวัยแรงงานที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ถ้ามีแรงงานเพิ่มขึ้นแสดงให้เห็นว่า เมืองนั้นมีการสร้างงานเพิ่มขึ้น ประชากรว่างงานลดลงแรงงานเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการผลิต สามารถเป็นตัวบ่งชี้การเจริญเติบโตในทางเศรษฐกิจของพื้นที่ได้อีกทางหนึ่ง

9. จำนวนโรงแรม หมายถึง ที่พักแรมที่สร้างขึ้นเฉพาะและแบ่งเป็นห้องพัก มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นแก่นักเดินทางและเก็บค่าเช่าเป็นรายห้อง ที่พักแรมมีความสำคัญเพราะเป็นปัจจัยที่จะรองรับความก้าวหน้าของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ก่อให้เกิดการกระจายรายได้ในท้องถิ่น สร้างงานสร้างอาชีพในพื้นที่นั้น ๆ

10. จำนวนห้องพักในโรงแรม แสดงถึง ประเภทและมาตรฐานของโรงแรม จำนวนห้องจะช่วยแสดงให้เห็นถึง ความสามารถในการรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวได้ดีกว่าการใช้จำนวนที่พักแรมอย่างเดียว โรงแรมที่มีห้องพักมากแสดงให้เห็นถึงสภาพการลงทุนและศักยภาพของพื้นที่ ที่ก่อให้เกิดการลงทุนอีกด้วย

11. โรงฆ่าสัตว์ สามารถแสดงได้ถึง จำนวนประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เมืองนั้น ๆ ได้โดยพบว่าเมืองใดที่มีประชากรน้อย จะมีความต้องการบริโภคเนื้อสัตว์ในอัตราต่ำ ส่วนเมืองที่มีประชากรอาศัยอยู่มาก ความต้องการในการบริโภคเนื้อสัตว์จะอยู่ในอัตราที่สูง จำนวนโรงฆ่าสัตว์ย่อมต้องเพิ่มตามจำนวนของสัตว์ที่ส่งเข้ามาฆ่า

12.-14.จำนวนสัตว์ที่ฆ่าในโรงฆ่าสัตว์ ได้แก่ หมู วัว ควาย ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นถึง สภาพเศรษฐกิจขั้นพื้นฐานของเทศบาลได้ เนื่องจากสัตว์แต่ละชนิดมีราคาถูกแพงต่างกัน และสัตว์ที่ฆ่าจะต้องเสียค่าใบอนุญาต ปริมาณสัตว์ที่ส่งเข้าโรงฆ่าสัตว์ยิ่งมากก็จะทำรายได้แก่เทศบาลมากขึ้นเท่านั้น นอกจากนี้จำนวนสัตว์ที่ฆ่าจะเป็นลักษณะผันแปรตามจำนวนประชากรด้วย

5.2.3 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ตัวแปรที่นำมาพิจารณาคือ

1. จำนวนพื้นที่ หมายถึง พื้นที่ปกครองของเทศบาลและสุขาภิบาลที่เป็นผืนแผ่นดิน อย่างไรก็ตามขนาดของพื้นที่ไม่ได้แสดงถึงระดับการพัฒนาเมืองอย่างแท้จริง เนื่องจากชุมชนเมืองบางแห่งมีอาณาเขตกว้างใหญ่มาก ประชากรอาศัยอยู่อย่างกระจุกกระจาย ไม่สามารถบอกได้อย่างชัดเจนว่า เป็นเมืองที่เจริญมีประชากรเข้ามาอาศัยอยู่มาก

2. จำนวนบ้าน หมายถึง จำนวนบ้านเลขที่ที่ขอกจากเทศบาลหรือสุขาภิบาล ตัวแปรนี้แสดงถึงที่อยู่อาศัยของประชาชนหรือใช้เป็นที่ประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ไม่ว่ากิจกรรมพาณิชย์หรือกิจกรรมทางอุตสาหกรรมที่เป็นอาชีพของคนเมือง ตัวแปรนี้ใช้ดูความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในเมือง ถ้าเมืองนั้นมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจดี มีงานทำ มีการบริการพื้นฐานสมบูรณ์พร้อม ประชาชนก็จะหลั่งไหลเข้ามาอาศัย ตั้งรกรากทำมาหากิน ประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงชีพ การสร้างบ้านเรือนก็จะเพิ่มมากขึ้น แต่ถ้าเมืองใดมีลักษณะตรงกันข้ามผู้คนก็จะอพยพโยกย้ายไปยังเมืองอื่นที่อุดมสมบูรณ์กว่า

3. ความหนาแน่นประชากร หมายถึง อัตราส่วนจำนวนประชากรในเขตเทศบาล/สุขาภิบาล ต่อพื้นที่เทศบาล/สุขาภิบาล ซึ่งจะเป็นตัวชี้ให้เห็นลักษณะการกระจายตัวของประชากรบนพื้นที่ และยังช่วยเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประกอบการพิจารณาเป็นแนวทางในการลงทุนด้านสาธารณูปโภคสาธารณูปการของรัฐและท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม พื้นที่ที่มีประชากรอยู่หนาแน่นสะท้อนให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ มีเศรษฐกิจที่ดี

4. จำนวนรถเก็บขยะ หมายถึง ปริมาณขยะที่มีในพื้นที่ชุมชนเมือง ซึ่งสามารถบอกได้ถึงจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เมืองนั้น ๆ เพราะจำนวนขยะที่มีในแต่ละวันย่อมต้องการการขนไปกำจัด ถ้าเมืองมีพื้นที่กว้างประชากรอาศัยอยู่มาก การกำจัดขยะย่อมต้องการปริมาณการขนในอัตราสูง เพื่อรักษาความสะอาดของชุมชน

5. จำนวนรถดับเพลิง จะเป็นตัวบอกถึงสภาพความหนาแน่น พื้นที่ของเมือง และประชากรที่อาศัยอยู่ในเมืองนั้นว่า มีจำนวนมากน้อยเพียงใด ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นการบริการของชุมชนที่มีต่อผู้อยู่อาศัยในด้านการป้องกันอัคคีภัย

6. สวนสาธารณะ เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี นอกเหนือจากสถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติที่มีอยู่แล้ว ควรจัดสร้างขึ้นบริเวณย่านชุมชน โดยอาจสร้างเป็นสนามเด็กเล่น สวนสาธารณะ สนามกีฬา เป็นต้น เพื่อให้ประชาชนส่วนใหญ่สามารถมาใช้บริการได้สะดวก

7. สถานีรถไฟ ทางรถไฟเป็นเส้นทางคมนาคมขนส่งที่ช่วยกระจายสินค้าและบริการของเมืองออกไปสู่พื้นที่อื่น ๆ ได้ปริมาณมาก ๆ ในคราวเดียว ซึ่งให้ความสะดวกรวดเร็วกว่าการขนส่งโดยใช้รถบรรทุก ดังนั้น เมืองที่มีสถานีรถไฟจะเป็นตัวช่วยสนับสนุนให้เมืองมีความเจริญ เนื่องจากช่วยการคมนาคมขนส่งที่คล่องตัวและสะดวกรวดเร็วกว่าเมืองที่ไม่มี

8. จำนวนเส้นทางคมนาคมที่ผ่านชุมชนเมือง เป็นตัวแปรที่บ่งชี้ถึงโอกาสในการเข้าถึง (Accessibility) ของชุมชนในแต่ละพื้นที่ ทั้งนี้ ถนนถือเป็นปัจจัยพื้นฐานของการพัฒนาพื้นที่ สามารถใช้ติดต่อได้ถึงทุกคนทุกจุดในพื้นที่ ชุมชนที่มีปริมาณถนนสูงจะติดต่อขนส่งสินค้าไปยังพื้นที่อื่น ๆ ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว

9. จำนวนท่าเรือพาณิชย์ เป็นตัวช่วยกระจายสินค้าและบริการในประเทศออกสู่ตลาดโลก เป็นตัวช่วยส่งเสริมการค้าให้มีอาณาเขตกว้างออกไป เมืองที่มีท่าเรือพาณิชย์เพื่อการส่งออก จะแสดงให้เห็นว่าเมืองนั้นมีศักยภาพการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมสูง และมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศมาก

10. จำนวนชุมสายโทรศัพท์ โทรศัพท์ถือว่าเป็นสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่ก่อให้เกิดความสะดวกในการติดต่อสื่อสาร อีกทั้งยังช่วยประหยัดพลังงานเชื้อเพลิงที่ใช้กับยานพาหนะในการเดินทาง เพื่อประกอบธุรกิจต่าง ๆ ได้ การสื่อสารมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการปกครอง ซึ่งสรุปได้ว่า โทรศัพท์เป็นปัจจัยที่สำคัญในการประกอบกิจกรรมของเมืองจำนวนชุมสายโทรศัพท์จะเป็นสถานที่ที่ครอบคลุมพื้นที่การให้บริการแก่ประชาชน ถ้าพื้นที่เมืองใดมีจำนวนประชากรอาศัยอยู่หนาแน่น จำนวนชุมสายโทรศัพท์จะมีจำนวนมากตามจำนวนประชากรนั้น ๆ

11. จำนวนเลขหมายโทรศัพท์ เป็นตัวแปรหนึ่งที่บ่งชี้ถึงความเจริญเติบโตของเมืองหรือชุมชนได้ เมืองที่มีจำนวนประชากรต่อเลขหมายโทรศัพท์น้อยจะมีความเจริญกว่าเมืองที่มีจำนวนประชากรต่อเลขหมายโทรศัพท์มาก

5.2.4 นโยบายของรัฐในการพัฒนา

เน้นหนักในการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลด้านตะวันออก และจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับที่ 4 ที่เน้นให้เมืองชลบุรีเป็นเมืองหลักภาคตะวันออก เพื่อกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.3 การคัดเลือกตัวแปร

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 3 หาค่าสหสัมพันธ์ (correlation) ของตัวแปรแต่ละตัวกับขนาดของพื้นที่ ถ้าตัวแปรที่มีค่าสหสัมพันธ์เกินกว่า 0.5 ขึ้นไป สามารถที่จะยอมรับได้ แต่จากการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาต้องการที่จะนำตัวแปรอื่นที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับขนาดของชุมชนเมืองเข้ามาพิจารณาจึงนำตัวแปรที่มีค่าสหสัมพันธ์เกินกว่า 0.3 เข้ามาศึกษาด้วย ดังนั้นจึงได้ตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์หาลำดับความสำคัญชุมชนเมือง เป็นจำนวนรวมทั้งสิ้น 18 ตัวแปร (ตามตารางที่ 23) จากนั้นนำมาคัดเลือกตัวแปรในขั้นตอนที่ 4 และทดสอบค่า T-test ที่ระดับความเชื่อมั่น 90% ,95% และ 99% โดยมีจำนวนตัวอย่าง (N) = 27 ตัวอย่าง จากตารางที่ 23 พบว่า ที่ระดับค่าความเชื่อมั่น 90%, 95% และ 99% จะได้ตัวแปรที่มีนัยสำคัญมากกว่าค่าที่เปิดในตารางและสามารถยอมรับได้เป็นจำนวน 18, 13 และ 12 ตัวแปรตามลำดับ

ตารางที่ 23

การทดสอบค่า T-Test สหสัมพันธ์ กับค่า T-Test จากตาราง

ตัวแปร	Correlation	T-test	ผลการทดสอบค่า T-test จากตารางที่ระดับความเชื่อมั่น		
			90%	95%	99%
ด้านสังคม					
ประชากร	0.64113	4.1771	√	√	√
วัด	0.57367	8.1546	√	√	√
อนามัย	0.47508	2.6995	√	√	
ด้านเศรษฐกิจ					
รายได้	0.5027	2.90718	√	√	√
รายจ่าย	0.5301	3.1259	√	√	√
เงินสะสม	0.4227	2.3318	√		
ตลาด	0.4977	2.8688	√	√	√
ร้านค้า	0.5131	2.9889	√	√	√
แรงงาน	0.3774	2.0378	√		
จำนวนโรงแรม	0.4961	2.8569	√	√	√
จำนวนห้อง	0.4874	2.79102	√	√	√
พื้นฐานโครงสร้าง					
จำนวนบ้าน	0.7067	4.9969	√	√	√
จำนวนพื้นที่	1.0000	-			
สถานีรถไฟ	0.6177	3.9272	√	√	√
จำนวนทางหลวงฯ	0.5685	3.4551	√	√	√
ท่าเรือ	0.3723	2.0059	√		
จำนวนชุมสายโทรศัพท์	0.6561	4.3473	√	√	√
ด้านนโยบาย					
โครงการพัฒนาของรัฐฯ	0.4478	2.5043	√	√	

√ ตัวแปรที่สามารถยอมรับได้ตามระดับความเชื่อมั่นที่ทดสอบค่า T-test จากตาราง

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.4 การจัดลำดับความสำคัญของชุมชนเมืองในจังหวัดชลบุรี

จากตัวแปรด้านต่างๆ ที่พิจารณาได้ใน 5.2 นำคะแนนมาตรฐานของตัวแปรมารวมกัน โดยจำแนกเป็น 3 ด้านคือ เศรษฐกิจ สังคม และโครงสร้างพื้นฐาน ดังแสดงไว้ในตารางที่ 24 สรุปได้ดังนี้

ทางด้านสังคม ชุมชนเมือง ที่มีค่าคะแนนสูงสุด คือ เทศบาลเมืองชลบุรี เนื่องจากเทศบาลเมืองชลบุรี เป็นศูนย์กลางของจังหวัดและของภาค โดยให้บริการทางด้านสังคมได้อย่างทั่วถึงและกว้างขวาง ไม่ว่าจะเป็น การศึกษา การสาธารณสุข โดยเฉพาะเป็นศูนย์ราชการในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานรัฐและเอกชน รองลงมาคือ เมืองพัทยา สุขาภิบาลบ้านสวน เทศบาลตำบลศรีราชา สุขาภิบาลสัตหีบ สุขาภิบาลอ่าวอุดม สุขาภิบาลแสนสุข เทศบาลเมืองพนัสนิคม เทศบาลตำบลแหลมฉบัง เทศบาลตำบลบ้านบึง โดยใน 10 อันดับแรก จะเป็นเทศบาลและสุขาภิบาลขนาดใหญ่ สามารถให้บริการทางสังคมแก่ชุมชนในระดับอำเภอและระดับท้องถิ่น จากอันดับที่ 11-27 จะเริ่มจากสุขาภิบาลขนาดใหญ่และเป็นที่ตั้งที่ทำการอำเภอ และเรียงลงไปจนถึงสุขาภิบาลขนาดเล็ก ซึ่งเป็นสุขาภิบาลที่เพิ่งตั้งขึ้นใหม่ให้บริการได้ภายในท้องถิ่นเท่านั้น

ทางด้านเศรษฐกิจ ชุมชนเมืองที่มีค่าคะแนนสูงสุด คือ เมืองพัทยา สาเหตุเนื่องมาจากการที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับนานาชาติ มีความเด่นทางด้านธุรกิจทางการค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว โดยมีเทศบาลเมืองชลบุรีมีค่าคะแนนรองลงมา ซึ่งไม่ห่างกันมากนักเพราะเป็นศูนย์กลางทางด้านธุรกิจการค้าและการพาณิชย์กรรมของจังหวัด ชุมชนเมืองอื่น ๆ ที่มีค่าคะแนนตั้งแต่อันดับที่ 3 ลงมาจะมีค่าคะแนนห่างจากอันดับที่ 1 และ 2 มาก เนื่องจากธุรกิจทางการค้าและบริการต่าง ๆ ยังมีไม่มากนักเป็นการให้บริการในระดับจังหวัด อำเภอ และในท้องถิ่นเท่านั้น สามารถจัดเรียงลำดับให้อยู่ใน 10 อันดับแรกได้คือ สุขาภิบาลบ้านสวน เทศบาลตำบลแหลมฉบัง เทศบาลเมืองพนัสนิคม เทศบาลตำบลแสนสุข เทศบาลตำบลบ้านบึง สุขาภิบาลสัตหีบ สุขาภิบาลอ่าวอุดม และเทศบาลตำบลศรีราชา

ทางด้านโครงสร้างพื้นฐาน ชุมชนเมืองที่มีค่าคะแนนสูงสุด คือ เมืองพัทยา เนื่องจากการที่เป็นเมืองท่องเที่ยวระดับนานาชาติ จึงมีบริการทางด้านโครงสร้างพื้นฐาน ที่ค่อนข้างจะสมบูรณ์ไม่ว่าจะเป็น ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ และการกำจัดน้ำเสีย เป็นต้น รองลงมาคือ เทศบาลเมืองชลบุรี สุขาภิบาลอ่าวอุดม เทศบาลตำบลแหลมฉบัง สุขาภิบาลบ้านสวน เทศบาลตำบลศรีราชา สุขาภิบาลห้วยใหญ่ สุขาภิบาลสัตหีบ สุขาภิบาลแสนสุข และสุขาภิบาลบางพระ ใน 10 อันดับแรกนี้ มีความพร้อมทางด้านโครงสร้างพื้นฐานดีพอควร สามารถให้บริการแก่ชุมชนในท้องถิ่นได้ แต่จะต้องมีการปรับปรุงเพิ่มเติมให้เพียงพอต่อความต้องการ ส่วนค่าคะแนนในอันดับที่ 11-27 นั้น ยังขาดการบริการทางด้านโครงสร้างพื้นฐาน เป็นต้นว่า ถนน น้ำประปา โทรศัพท์ และอื่น ๆ ซึ่งต้องเร่งจัดทำให้แก่ชุมชนเมืองดังกล่าว

จากนั้นนำค่าคะแนนในแต่ละด้านของชุมชนเมืองมารวม และจัดเรียงลำดับตามค่าคะแนน แล้วนำมาจัดกลุ่มตามลำดับความสำคัญของชุมชนเมือง ตามตารางที่ 24

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 24

แสดงการจัดกลุ่มลำดับความสำคัญของชุมชนเมืองด้านต่าง ๆ ด้วยคะแนนมาตรฐานรวม

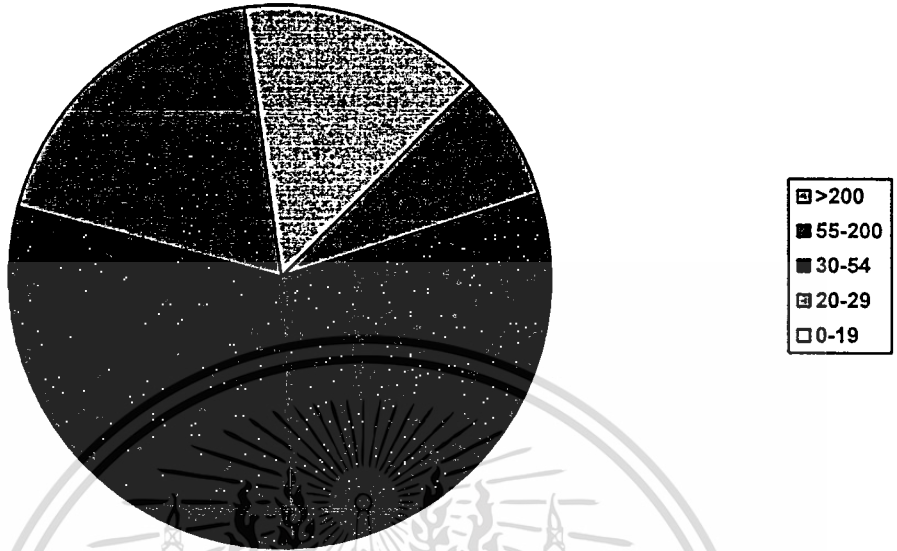
กลุ่มคะแนน	เทศบาล/สุขาภิบาล	ด้านสังคม	ด้านเศรษฐกิจ	ด้านโครงสร้างพื้นฐาน	รวม
> 200	ทม.เมืองชลบุรี	130.844	45.023	60.287	236.154
	เมืองพญา	93.157	51.241	76.949	221.347
55-200	ส.อ่าวอุดม	61.235	12.592	60.296	134.123
	ส.บ้านสวน	76.954	21.820	27.953	126.727
	ทต.ศรีราชา	71.936	12.553	23.170	107.659
	ทต.แหลมฉบัง	41.247	19.313	40.539	101.099
	ส.สัตหีบ	65.580	12.845	22.175	100.600
	ทต.แสนสุข	60.622	16.788	21.510	98.920
	ทม.พนัสนิคม	41.461	17.445	17.015	75.921
	ทต.บ้านบึง	31.329	15.240	13.087	59.656
30-54	ส.อ่างศิลา	30.334	6.827	16.076	53.237
	ส.ห้วยใหญ่	23.544	3.850	22.656	50.050
	ส.พานทอง	20.442	6.450	16.920	43.812
	ส.บางพระ	13.714	6.743	19.542	39.999
	ส.ท่าบูนุญมี	20.091	5.228	10.280	35.599
	ส.หนองตำลึง	21.468	1.796	10.330	33.594
	ส.บ่อทอง	19.355	5.706	8.302	33.363
	ส.บางทราย	17.888	4.629	7.496	30.013
20-29	ส.บางละมุง	7.574	5.042	16.163	28.779
	ส.หัวกุญแจ	15.492	5.491	7.191	28.174
	ส.หนองใหญ่	17.037	2.593	8.499	28.129
	ส.เกาะสีชัง	16.303	4.100	5.180	25.583
	ส.นาจอมเทียน	10.564	4.387	7.680	22.631
0-19	ส.บางเสร่	8.348	4.028	7.002	19.378
	ส.คลองตำหรุ	6.293	1.683	9.16	17.142
	ส.หนองไผ่แก้ว	7.987	1.894	4.407	14.288
	ส.เกาะจันทร์	1.000	1.000	1.000	1.000
	รวม	931.799	296.307	540.871	1768.977

จากตารางที่ 24 สามารถนำมาสร้างเป็นกราฟ และจัดแยกกลุ่ม (Classify) ได้ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 42

แผนภูมิแสดงกลุ่มชุมชนเมืองจำแนกตามค่าคะแนนมาตรฐาน

กลุ่มที่ 1 มี 2 ชุมชน มีค่าคะแนนมากกว่า 200 คะแนน มีจำนวนประชากรมากกว่า 40,000 คนขึ้นไป คือ เทศบาลเมืองชลบุรีและเมืองพญา เป็นชุมชนที่เป็นศูนย์กลางในระดับภาค โดยมีเทศบาลเมืองชลบุรีเป็นศูนย์กลางทางการบริหาร ด้านคมนาคมขนส่งระดับภาคทั้งในการติดต่อกองทัพ และภาคอื่น ๆ ด้านเศรษฐกิจเป็นศูนย์กลางทางการเงิน การบริการและธุรกิจอุตสาหกรรม ในด้านสังคมเป็นศูนย์กลางทางสาธารณสุขระดับภาค สามารถให้บริการทางด้านวิชาการแก่จังหวัดข้างเคียง และเมืองพญาเป็นศูนย์กลางทางการให้บริการทางการท่องเที่ยวระดับประเทศซึ่งธุรกิจส่วนใหญ่จะเป็นไปเพื่อการท่องเที่ยว โดยมีสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านโครงสร้างพื้นฐานที่สมบูรณ์ตลอดจนการศึกษา และการรักษาพยาบาลอยู่ในขั้นดี ทำให้ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยวปีละมาก ๆ

กลุ่มที่ 2 มี 8 ชุมชน มีค่าคะแนนรวมอยู่ระหว่าง 55-200 คะแนน มีจำนวนประชากรตั้งแต่ 10,000-70,000 คน ซึ่งเป็นชุมชนขนาดใหญ่ระดับจังหวัด ชุมชนในกลุ่มนี้มีความได้เปรียบในด้านที่ตั้ง มีการคมนาคมขนส่งที่สะดวก มีถนนสายหลักผ่าน จึงทำให้สามารถติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียงได้ง่าย มีสถานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างดี เป็นศูนย์กลางทางพาณิชย์กรรมและบริการทางการเกษตรและอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร รวมทั้งอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก ทางด้านสังคมสามารถให้บริการทางการศึกษาได้ทุกระดับ ตั้งแต่ระดับอนุบาลไปจนถึงอุดมศึกษา และอาชีวศึกษา เนื่องจากมีมหาวิทยาลัยบูรพา และวิทยาลัยอาชีวศึกษาต่าง ๆ ตั้งอยู่ในพื้นที่ชุมชนเมืองนี้ สำหรับการสาธารณสุขก็สามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึงในพื้นที่บริการใกล้เคียง เนื่องจากมีโรงพยาบาลขนาด 300 เตียง ถึง 2 แห่ง ในอำเภอสัตหีบและอำเภอสรีราชา

กลุ่มที่ 3 มี 8 ชุมชน มีค่าคะแนน 30-54 คะแนน มีจำนวนประชากรตั้งแต่ 5,000-20,000 คน ซึ่งเป็นชุมชนระดับอำเภอขนาดใหญ่ มีบทบาทและหน้าที่ส่วนใหญ่ให้การบริการทางด้านพาณิชย์กรรมและบริการทางการเกษตรในระดับอำเภอและท้องถิ่นใกล้เคียง มีบริการทางด้านโครงสร้างพื้นฐานค่อนข้างครบถ้วน ทางด้านการศึกษาให้บริการในระดับมัธยมศึกษาถึงอาชีวศึกษา ส่วนการบริการทางด้านสาธารณสุขยังมีขีดจำกัด เนื่องจากเป็นโรงพยาบาลขนาดเล็ก และบางที่ไม่มี มีต้องใช้บริการจากสถานีนอนามัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กลุ่มที่ 4 มี 5 ชุมชน มีค่าคะแนน 20-29 คะแนน มีจำนวนประชากร 4,000-10,000 คน เป็นชุมชนระดับอำเภอขนาดเล็ก สามารถให้บริการได้เฉพาะพื้นที่และชนบทใกล้เคียง ทางด้านโครงสร้างพื้นฐานยังไม่พอเพียง ต้องมีการพัฒนา ทางด้านเศรษฐกิจส่วนใหญ่ต้องพึ่งพาการบริการจากชุมชนที่ใหญ่กว่า

กลุ่มที่ 5 มี 4 ชุมชน มีค่าคะแนน 0-19 คะแนน มีจำนวนประชากร 1,000-10,000 คน เป็นชุมชนขนาดเล็กที่มีความล้าหลัง ส่วนใหญ่เป็นสุขาภิบาลที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นใหม่ ดังนั้น การให้บริการในด้านต่างๆจะยังมีความขาดแคลน สมควรที่จะต้องได้รับการพัฒนา เพื่อสามารถให้บริการภายในพื้นที่ได้อย่างสมบูรณ์

5.5 บทบาทและหน้าที่ของชุมชนเมืองในจังหวัดชลบุรี

จากการจัดลำดับชุมชนเมืองออกเป็น 5 ลำดับนั้น สามารถสรุปบทบาทหน้าที่ของชุมชนเมืองโดยพิจารณาจากตัวแปรด้านต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. บทบาททางด้านพาณิชย์กรรมและการบริการ ชุมชนที่มีบทบาทสำคัญทางด้านนี้ได้แก่ เทศบาลเมืองชลบุรี เมืองพัทยา สุขาภิบาลบ้านสวน เทศบาลตำบลแสนสุข เทศบาลตำบลศรีราชา เทศบาลตำบลพนัสนิคม เทศบาลตำบลบ้านบึง สุขาภิบาลสัตหีบ เนื่องจากชุมชนเหล่านี้เป็นชุมชนที่มีขอบเขตการให้บริการที่กว้างตามลำดับความสำคัญของชุมชน และขนาดธุรกิจหรือกิจกรรมอื่น ๆ

2. บทบาททางด้านอุตสาหกรรม ชุมชนที่มีบทบาทสำคัญทางด้านนี้ได้แก่ เทศบาลตำบลแหลมฉบัง และสุขาภิบาลอ่าวอุดม ซึ่งเป็นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เนื่องจากนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการส่งเสริมให้มีการกระจายการพัฒนาอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาค โดยมีเป้าหมายพื้นที่เกษตร จึงได้จัดตั้งเป็นเขตนิคมอุตสาหกรรมและท่าเรือน้ำลึก ซึ่งเป็นตัวนำในการขยายบริการทางสังคมให้ไปถึงมือประชาชนในส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น ชนบทอย่างรวดเร็ว ส่วนอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตรจะมีเทศบาลเมืองพนัสนิคม เทศบาลตำบลบ้านบึง สุขาภิบาลห้วยใหญ่ เป็นศูนย์กลางที่มีที่ตั้งที่เหมาะสมและเอื้ออำนวยต่อการตั้งโรงงาน เนื่องจากใกล้แหล่งวัตถุดิบและมีระบบโครงสร้างของสถานที่เชื่อมโยงกับชุมชนอื่น สะดวกต่อการขนส่ง

3. บทบาททางการท่องเที่ยว ชุมชนที่มีบทบาทสำคัญทางด้านนี้ได้แก่ เมืองพัทยา สุขาภิบาลแสนสุข สุขาภิบาลบางเสร่ สุขาภิบาลนาจอมเทียน สุขาภิบาลเกาะสีชัง สุขาภิบาลบางพระ สุขาภิบาลบางละมุง และสุขาภิบาลสัตหีบ เนื่องจากชุมชนเหล่านี้ มีทรัพยากรทางด้านการท่องเที่ยวตามธรรมชาติ โดยเฉพาะชายหาดที่สวยงาม และป่าไม้ที่ยังอุดมสมบูรณ์ เช่น สวนสัตว์เปิดเขาเขียว น้ำตก เป็นต้น ทำให้มีประชาชนในจังหวัดและต่างจังหวัดนิยมมาท่องเที่ยว สำหรับเมืองพัทยาจัดเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวระดับนานาชาติ เพราะมีชื่อเสียงไปทั่วโลก

4. บทบาททางการศึกษา ชุมชนที่มีบทบาททางด้านนี้ได้แก่ เทศบาลเมืองชลบุรี สุขาภิบาลแสนสุข สุขาภิบาลนาจอมเทียน โดยเฉพาะสุขาภิบาลแสนสุขเป็นที่ตั้งของสถาบันการศึกษาระดับประเทศ คือ มหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งสามารถให้บริการทางด้านวิชาการและประสานงานโครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่มีผลต่อกระทบต่อภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับภูมิภาค ส่วนชุมชนอื่น ๆ จะเป็นที่ตั้งของสถานศึกษาในระดับอาชีวศึกษา ซึ่งให้บริการทางด้านการศึกษาและวิจัยด้านเทคโนโลยีที่สัมพันธ์กับอุตสาหกรรมสมัยใหม่ เช่น การผลิตช่างอุตสาหกรรมปิโตรเลียม เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. บทบาททางด้านคมนาคมขนส่ง ชุมชนที่มีบทบาทสำคัญในด้านนี้ ได้แก่ เทศบาลเมืองชลบุรี เทศบาลตำบลแหลมฉบัง สุขาภิบาลสัตหีบ เทศบาลเมืองพนัสนิคม เทศบาลตำบลบ้านบึง ชุมชนเหล่านี้มีท่าเรือที่มีเส้นทางคมนาคมหลายสายมาบรรจบกัน เป็นศูนย์กลางของระบบคมนาคมขนส่งทั้งทางน้ำ ทางบก และทางอากาศ

6. บทบาททางด้านสาธารณสุข ชุมชนที่มีบทบาทสำคัญในด้านนี้ ได้แก่ เทศบาลเมืองชลบุรี สุขาภิบาลบ้านสวน สุขาภิบาลแสนสุข เทศบาลตำบลศรีราชา เมืองพัทยา สุขาภิบาลสัตหีบ เทศบาลเมืองพนัสนิคม ชุมชนเหล่านี้ เป็นที่ตั้งของโรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลขนาดใหญ่ วิทยาลัยพยาบาล และคณะแพทยศาสตร์ ซึ่งมีขีดความสามารถในการให้บริการในระดับภาคได้

7. บทบาททางการบริการทางการเกษตร ส่วนใหญ่เป็นชุมชนขนาดเล็กกระจายอยู่ทั่วไป ชุมชนเหล่านี้จะเป็นตลาดกลาง รวบรวมสินค้าเกษตรขึ้นต้นเพื่อส่งต่อไปยังชุมชนในระดับอื่นต่อไป

5.6 ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนเมือง

จากการแบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 พื้นที่ คือ พื้นที่ชายฝั่งทะเลและพื้นที่บริเวณตอนในของจังหวัดชลบุรี แต่ละพื้นที่จะมีชุมชนเมือง ขนาดเล็กและขนาดใหญ่ กระจายตัวตามรูปแบบการตั้งถิ่นฐานและกิจกรรมของแต่ละชุมชน จากทฤษฎีแหล่งกลางชุมชน (Central place theory) สามารถจะอธิบายได้ว่า ความสัมพันธ์ของชุมชน เกิดขึ้นจากอิทธิพลของการให้บริการ ชุมชนขนาดเล็กต้องพึ่งพาสินค้าและการบริการระดับสูงจากชุมชนที่มีขนาดใหญ่กว่าตามลำดับ แต่ด้วยการคมนาคมที่มีความสะดวกสบาย อาจมีการให้หรือรับบริการโดยตรงจากชุมชนขนาดใหญ่ที่สุดไปยังชุมชนที่เล็กที่สุดได้

พื้นที่ชายฝั่งทะเล จะมีชุมชนเมืองหลายแห่งต่อเนื่องกันไป เป็นพื้นที่ที่มีระดับการพัฒนาของความเป็นเมืองสูง เป็นชุมชนที่จัดกลุ่มอยู่ในลำดับที่ 1-3 เป็นส่วนใหญ่ มีบทบาททางด้านเศรษฐกิจสูงสามารถให้บริการแก่ชุมชนโดยรอบ มีเส้นทางคมนาคมที่สำคัญคือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 และมีทางหลวงจังหวัดตัดผ่านไปยังชุมชนอื่น ๆ ได้สะดวก เทศบาลเมืองชลบุรีจะเป็นเมืองหลัก ให้บริการได้ทั้งในระดับภาคและระดับจังหวัด ส่วนชุมชนเมืองในกลุ่มที่ 2 และ 3 จะเป็นศูนย์กลางระดับจังหวัดสามารถให้บริการแก่ชุมชนในศูนย์กลางระดับท้องถิ่น (กลุ่มที่ 5) และชุมชนรอบนอกแล้ว ยังให้บริการแก่อำเภอต่าง ๆ (กลุ่มที่ 4) ชุมชนเมืองในพื้นที่นี้จะมีกิจกรรมที่เด่นทางด้านอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว และการบริการซึ่งศูนย์กลางอุตสาหกรรม ได้แก่ สุขาภิบาลอ่าวอุดม และเทศบาลตำบลแหลมฉบัง ศูนย์กลางการท่องเที่ยวและบริการ ได้แก่ เมืองพัทยา สุขาภิบาลแสนสุข สุขาภิบาลบ้านสวน เทศบาลตำบลศรีราชา สุขาภิบาลสัตหีบ โดยชุมชนเหล่านี้จะพึ่งพาการบริการทางเศรษฐกิจและสังคมจากศูนย์กลางระดับภาค คือ เทศบาลเมืองชลบุรี

พื้นที่ตอนในของจังหวัดชลบุรี จะมีชุมชนเมืองกระจายอยู่ห่าง ๆ กันตามเส้นทางคมนาคมระดับทางหลวงจังหวัด และทางหลวงท้องถิ่น ระดับการพัฒนาเมืองต่ำ เป็นชุมชนที่จัดกลุ่มอยู่ในลำดับที่ 3-5 ชุมชนเมืองส่วนใหญ่จะให้บริการแก่ชุมชนในระดับท้องถิ่น และชุมชนชนบทโดยรอบ ให้บริการสินค้าประจำวันและสินค้าเฉพาะอย่าง โดยเฉพาะสินค้าที่มีความจำเป็นทางด้านบริการ เช่น เครื่องมือ ปุ๋ย เมล็ดพันธุ์ เป็นต้น ชุมชนเมืองในพื้นที่นี้จะมีกิจกรรมทางด้าน อุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร การพาณิชย์กรรมและการบริการ โดยมีเทศบาลเมืองพนัสนิคมและเทศบาลตำบลบ้านบึงเป็นศูนย์กลางของพื้นที่นี้ แต่ด้วยเหตุที่ชุมชนเมืองอยู่กระจายห่างกัน และมีเส้นทางคมนาคมเชื่อมโยงติดต่อกันได้สะดวก จึงทำให้มีการเดินทางข้ามเขตเพื่อความสะดวกในการซื้อสินค้าเฉพาะอย่าง ดังนั้น จึงควรพัฒนาชุมชนเมือง ในส่วนของพื้นที่ที่อยู่ห่างไกลให้เป็นศูนย์กลาง เช่น สุขาภิบาลปอทอง และสุขาภิบาลหนองใหญ่ เพื่อเพิ่มความสามารถในการบริการแก่ชนบทโดยรอบได้

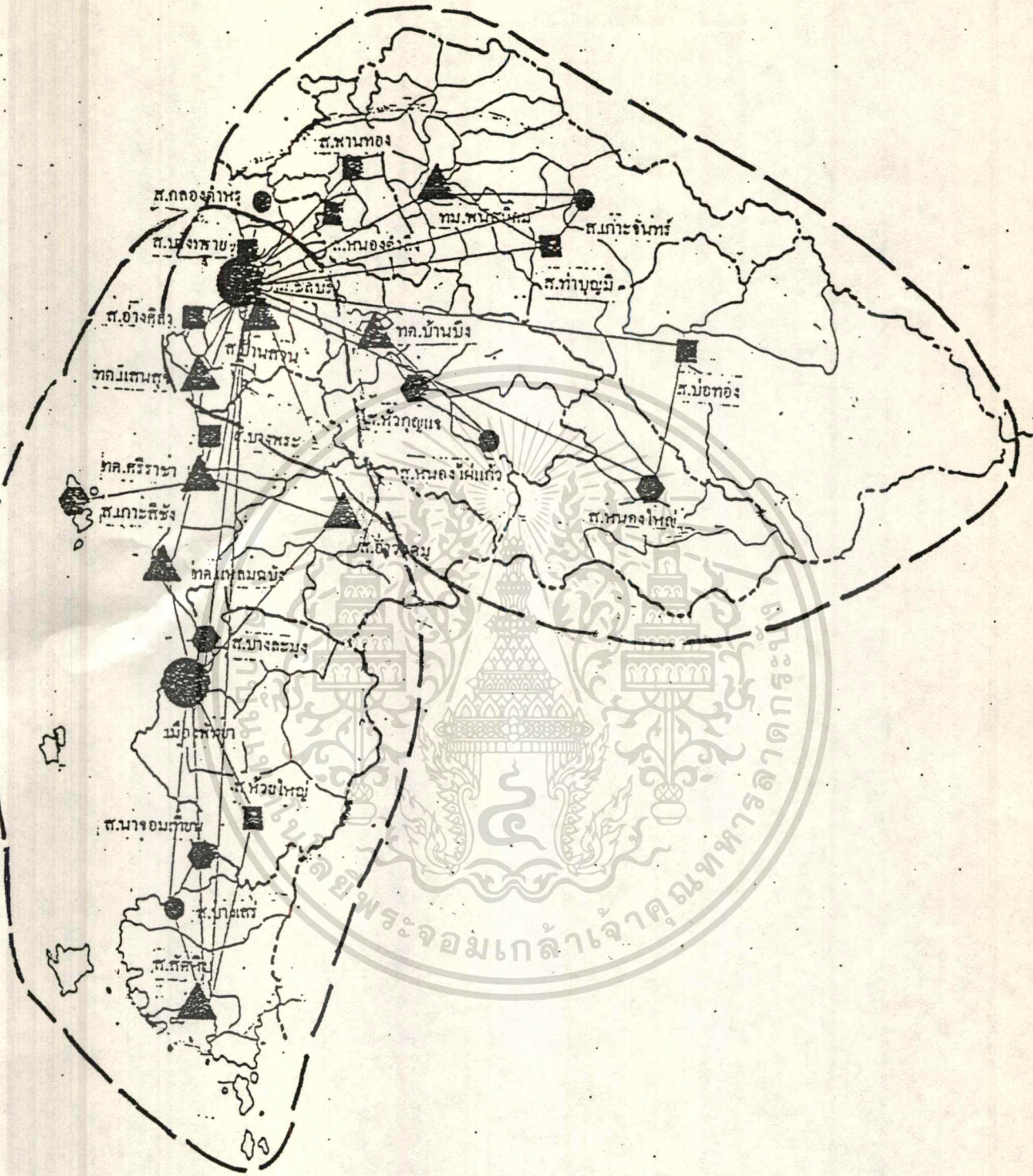
แยกสาร เป็นเอกสารที่ลงวันเวลา หรือปี หรือชื่อ ในเพื่อการศึกษาค้นคว้า เมื่ออยู่ เห็นเห็น ไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากการศึกษาความสัมพันธ์ของชุมชนจากการแบ่งพื้นที่เป็น 2 ส่วน ทำให้สามารถเห็นได้ชัดเจนว่า ชุมชนเมืองที่อยู่ในพื้นที่เดียวกัน จะมีความสัมพันธ์กันสูง และในแต่ละพื้นที่ก็ยังมีความสัมพันธ์กันตามเส้นทางการคมนาคมติดต่อกันได้ทุกพื้นที่

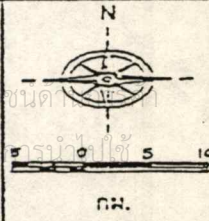
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การศึกษาเพื่อกำหนดขนาดและขอบเขตที่เหมาะสมของชุมชนเมือง
กรณีศึกษาชุมชนเมืองในจังหวัดชลบุรี

บทบาทและความสัมพันธ์ของชุมชนเมือง

- ชุมชนกลุ่มที่ 1
- ชุมชนกลุ่มที่ 3
- ชุมชนกลุ่มที่ 5
- ▲ ชุมชนกลุ่มที่ 2
- ◐ ชุมชนกลุ่มที่ 4

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์อื่นใด
ไม่ได้รับผิดชอบในสิ่งที่ปรากฏขึ้นในเอกสารนี้ และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีกรณีใด ๆ ได้

5.7 วิเคราะห์ขนาดพื้นที่ของชุมชนเมืองในปัจจุบันและอนาคต

5.7.1 วิธีการโดยอาศัยการวิเคราะห์ทางสถิติ

วิธีวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) จากการศึกษาในครั้งนี้นำมาใช้ในการหาพื้นที่เป็นตัวแปรตามหรือตัวแปรที่แสดงขนาดของเมือง ในการสร้างแบบจำลองการวิเคราะห์เพื่อหาตัวชี้วัดที่สำคัญทางด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และประชากร ทั้งนี้ เนื่องจากเมืองใดที่มีกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับประชากรเป็นจำนวนมาก แสดงให้เห็นว่าเมืองนั้นประชากรมีความเป็นอยู่ที่ดีและจะทำให้เมืองนั้นมีการเจริญเติบโตขึ้น ซึ่งพื้นที่ของเมืองจะต้องมีขนาดเป็นสัดส่วนกับกิจกรรมนั้น ๆ ด้วยข้อตกลงเบื้องต้น สำหรับการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เพื่อหาตัวชี้วัดการเจริญเติบโตของเมืองที่มีสำคัญทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และประชากร สมมติให้ตัวแปรที่ทดสอบแต่ละตัวเป็นอิสระต่อกัน และมีความสำคัญเท่ากันทุกตัวแปร สำหรับตัวแปรอิสระทั้งหลายในด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมและประชากร นั้น ได้กำหนดให้มีสัญลักษณ์แทนตัวแปรต่าง ๆ และรูปแบบของแบบจำลองมีดังนี้

$$Y = A + B_1X_1 + \dots + B_kX_k + E$$

k = จำนวนตัวแปรอิสระที่ใช้ในสมการถดถอย

Y = ค่าของตัวแปรตาม (Dependent Variable)

X_i = ค่าของตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ตัวที่ i

A = ค่าคงที่ (Constant) ของสมการถดถอย

B_i = ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Regression Coefficient) ของตัวแปรอิสระตัวที่ i

E = ค่าความแตกต่างหรือความคลาดเคลื่อน (Error or Residual) ของการประมาณค่า Y

1) ลักษณะของข้อมูลที่ใช้

ลักษณะของข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการทดสอบกับวิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณนั้น จะดูจากลักษณะการวัดของข้อมูล วิธีการวัดของข้อมูลที่ใช้กันทั่ว ๆ ไป มี 4 วิธีคือ แบบแบ่งกลุ่ม แบบจัดอันดับ แบบวัดช่วงและแบบอัตราส่วน การวัดด้วยวิธีแบบแบ่งกลุ่มและแบบจัดอันดับ ควรใช้กับสถิติประเภทไม่จำกัดรูปแบบการกระจาย และการวัดด้วยวิธีการวัดช่วงและอัตราส่วนควรใช้กับสถิติประเภทจำกัดรูปแบบการกระจายจะสูงกว่าแบบที่ไม่จำกัดการกระจาย ในจำนวนตัวอย่างที่เท่ากันจะเห็นได้ว่า ข้อมูลที่สามารถนำมาใช้กับวิธีการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณนั้น ต้องมีลักษณะของข้อมูลที่ระดับการวัดเป็นช่วง (Interval Scale) หรือการวัดอัตราส่วน (Ratio Scale) มาตรฐานวัดทั้งสองชนิดเป็นมาตรฐานวัดทางปริมาณ (Quantitative Scale) ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการวัดช่วงและอัตราส่วนนั้น สามารถใช้กับสถิติประเภทจำกัดรูปแบบการกระจายที่ใช้กันอยู่ทั่วไปได้ เช่น สถิติประเภทค่าเฉลี่ยเลขคณิต การเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviations) สหสัมพันธ์ (Correlation) การถดถอย (Regression) แต่ทั้งนี้การกระจายของข้อมูลจะต้องเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นหรือข้อสมมุติฐานของแบบสถิติที่กำหนดไว้ เช่น มีการกระจายแบบปกติ (Normal Distribution) เป็นต้น

2) วิธีการคัดเลือกตัวแปรอิสระ

เนื่องจากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ มีตัวแปรอิสระหลายตัว ทำให้การคำนวณยุ่งยาก แต่ปัจจุบันมีโปรแกรมสำเร็จรูป ที่จะช่วยลดความยุ่งยากและเวลาในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนั้นในการนำตัวแปรอิสระทั้งหมดที่มี มาทำการวิเคราะห์นั้น อาจจะพบว่า มีตัวแปรอิสระบางตัวที่ใส่เข้าไปในสมการแล้วไม่มีความสำคัญทาง

สถิติเลยหรือไม่มีความสำคัญต่อตัวแปรตาม วิธีการจัดตัวแปรอิสระเหล่านี้ มีด้วยกันหลายวิธี แต่จะขอกล่าวเพียง 4 วิธีคือ

(1) All Possible Regression เป็นวิธีการจัดตัวแปรอิสระวิธีหนึ่ง โดยการนำตัวแปรอิสระทุกตัวที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ หรือมีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม แล้วใช้ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวกำหนด (R) เป็นตัวตัดสินใจเลือกตัวแปร

(2) The Backward Elimination Procedure วิธีนี้ได้ปรับปรุงมาจากวิธีแรกโดยการนำตัวแปรอิสระทุกตัวเข้าไปในสมการแล้วกำจัดตัวแปรอิสระตัวที่ไม่สำคัญออกไปทีละตัว จนกระทั่งเหลือตัวแปรอิสระที่มีความสำคัญต่อตัวแปรตาม ทั้งนี้เริ่มจากตัวแปรที่มีค่าความน่าจะเป็นของ F มากที่สุดแล้วก็รอง ๆ ไปตามลำดับ สำหรับโปรแกรมสำเร็จรูปจะกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ ตัวแปรใดที่มีความน่าจะเป็นของ F มากกว่า Pout จะถูกคัดออก

(3) The Forward Selection Procedure เป็นวิธีการใส่ตัวแปรอิสระลงไปในสมการถดถอยทีละตัว ซึ่งตัวแปรอิสระตัวแรกที่ใส่เข้าไปในสมการนั้น จะเป็นตัวที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามมากที่สุด และตัวอื่น ๆ ก็มีความสัมพันธ์ลดหลั่นกันลงมา ทดสอบโดยการใส่ค่า F ดูว่าสมการที่สร้างขึ้นมามีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ เกณฑ์การคัดเลือกตัวแปร คือ ตัวแปรใดมีความน่าจะเป็นของ F มากกว่า Pin จะถูกคัดเลือกเข้าสมการ

(4) The Stepwise Regression Procedure เป็นวิธีที่ปรับปรุงมาจากวิธีที่ 3 จะคัดเลือกตัวแปรเข้ามาผสมผสานกันทั้งแบบ Forward และ Backward โดยเริ่มจากการคัดเลือกตัวแปรแบบ Forward ถ้าตัวแปรตัวแรกผ่านเกณฑ์ก็จะนำตัวที่ 2 เข้าสมการโดยพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ Partial สูงสุด จนกว่าจะไม่มีตัวแปรเข้าเกณฑ์ (Pin)

หมายเหตุ ค่า F คือ ค่าสถิติที่ใช้ทดสอบความน่าจะเป็นของสมมุติฐานของสมการถดถอย

Pout คือ กำหนดให้ใช้ค่าความน่าจะเป็น F เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกตัวแปรออกจากสมการถดถอย ตามปกติโปรแกรมจะกำหนดไว้เท่ากับ 0.10 ถ้าคำนวณได้ว่า ค่าความน่าจะเป็นของ F ของตัวแปรใดมากที่สุดและมากกว่าค่าที่กำหนดเป็นเกณฑ์ก็จะนำตัวแปรนั้นออกจากสมการก่อน

Pin คือ กำหนดให้ใช้ค่าความน่าจะเป็น F เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกตัวแปรเข้าสมการถดถอย ปกติโปรแกรมกำหนดค่า Pin ไว้เท่ากับ 0.05 ถ้าตัวแปรใดคำนวณแล้วมีค่าความน่าจะเป็นของ F มากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ก็จะไม่นำตัวแปรนั้นเข้าสมการถดถอย

สถิติที่ได้จากการวิเคราะห์

สถิติที่ได้จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปจะมี ดังนี้

1. Multiple R คือ ค่าแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งหมดกับตัวแปรตาม (ค่า $R_y, 1234$)

2. R Square คือ ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ เพื่อใช้ในการอธิบายการเปลี่ยนแปลงค่าของตัวแปรตาม ที่เกิดจากตัวแปรอิสระทั้งหมด (R)

เอกสารนี้เป็นเอกสาร 3. Adjusted Square (R) คือ ค่า R Square ที่ปรับแก้เพื่อให้เหมาะสมกับข้อมูล โยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. Standard Error คือ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณค่า
5. ตารางวิเคราะห์ความแปรปรวนที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐานเกี่ยวกับตัวแปรอิสระทั้งหมด โดยพิจารณาจากค่าสถิติ F หรือ Sig F ซึ่งกำหนดสมมุติฐานทางสถิติไว้ดังนี้ คือ

$$H_0 = B_1 = B_2 = B_3 = \dots = B_k = 0$$

$$H_1 = B \neq 0 \text{ อย่างน้อย 1 ตัว}$$

หรือ

$$H_0 = \text{ตัวแปรอิสระทุกตัวไม่มีผลต่อตัวแปรตาม}$$

$$H_1 = \text{ตัวแปรอิสระบางตัว (อย่างน้อย 1 ตัว) มีผลต่อตัวแปรตาม}$$

การทดสอบสมมุติฐาน จะต้องกำหนดค่าระดับนัยสำคัญ ไว้ล่วงหน้าและทำการตัดสินใจสรุปผลจากค่าสถิติ F หรือค่าความน่าจะเป็น Sig F ตามลำดับ ดังนี้คือ

จะปฏิเสธสมมุติฐาน H_0 เมื่อค่าสถิติ F ที่คำนวณได้มีค่ามากกว่า ค่าสถิติ F ที่เปิดจากตารางสถิติ โดยใช้ DF จากตารางวิเคราะห์ความแปรปรวน พร้อมกับค่าที่กำหนดขึ้นมาหรือเมื่อค่าความน่าจะเป็น Sig F มีค่าน้อยกว่า ค่าที่กำหนดขึ้นมา คือเมื่อค่าความน่าจะเป็น Sig F มีค่าน้อยกว่า ค่าที่กำหนด

6. SE B คือ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณค่าพารามิเตอร์ สำหรับตัวแปรอิสระแต่ละครั้ง โดยค่าสถิติ B_i ($i = 1, 2, 3, \dots$) ซึ่งก็คือ ค่า $S(B_i)$ และค่า $S(A)$

7. Beta คือ ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน โดยคำนวณจากค่าตัวแปรอิสระและตัวแปรตามทุกตัวในรูปคะแนนมาตรฐาน (Z-Score) แล้วนำมาสร้างสมการถดถอย ในรูปของคะแนนมาตรฐาน จึงจะได้สัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐานสำหรับตัวแปรแต่ละตัว

8. T หรือ Sig T คือค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐานเกี่ยวกับค่าพารามิเตอร์ของสมการถดถอย คือ ($i=1, 2, 3, \dots$) โดยผู้ทดสอบจะต้องกำหนดค่าระดับนัยสำคัญไว้ล่วงหน้าและทำการตัดสินใจสรุปผลจากค่าสถิติ T หรือค่าความน่าจะเป็น Sig T

หมายเหตุ ค่าที่ 6-8 เป็นค่าโปรแกรมคำนวณออกมาให้สำหรับตัวแปรอิสระที่อยู่ในสมการถดถอย แต่ในโปรแกรมสำเร็จรูปได้กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกตัวแปรเอาไว้เรียบร้อยแล้ว (Pout และ Pin) ที่ระดับนัยสำคัญ เท่ากับ 0.05 หรือที่ระดับความเชื่อมั่น 95% แต่ถ้าต้องการเปลี่ยนเกณฑ์ในการคัดเลือกตัวแปรหรือที่ระดับนัยสำคัญอื่น ก็สามารถกำหนดในขั้นตอนที่เขียนโปรแกรมเพื่อทำการวิเคราะห์ได้

3) การพิจารณาความเหมาะสมของสมการการถดถอย

การศึกษาการถดถอยของข้อมูลชุดใดก็ตาม สมการถดถอยที่ดีและมีประสิทธิภาพจะมีลักษณะดังนี้

1. ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวกำหนด (R_2) สูงพอสมควร
2. ค่าสัมประสิทธิ์ของการถดถอย (B_1) ต้องแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความ

เชื่อมั่นสูง

เอกสารนี้เป็นเอกสาร 3. ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (B_1) ต้องมีขนาดและเครื่องหมายสอดคล้องกับทฤษฎี

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.7.2 ผลการวิเคราะห์ขนาดของพื้นที่ชุมชนเมืองในปัจจุบันและอนาคต

จากลำดับความสำคัญและบทบาทหน้าที่ของชุมชนเมือง ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์หาขนาดพื้นที่ของชุมชนเมืองแต่ละแห่ง โดยวิธีการทางสถิติเชิงปริมาณ คือ Multiple Regression โดยวิธี Stepwise ทำการคัดเลือกตัวแปรทั้ง 37 ตัวแปร ตาม 5.2 ได้สมการที่เหมาะสม คือ

$$\text{Area} = 6.109 + 4.105 \times \text{House}$$

$$\text{SE B} = (11.451) (0.838)$$

$$\text{B} = (0.699)$$

$$\text{T} = (4.9)(0.533)$$

$$\text{Sig T} = (0.0)(0.598)$$

เมื่อ Area = ขนาดพื้นที่ของชุมชน หน่วยเป็นตารางกิโลเมตร

Houset = จำนวนบ้านเรือนที่อยู่ในเขตชุมชนเมือง หน่วย : 1,000 หลังคาเรือน

จากสมการสามารถอธิบายได้ว่า ขนาดพื้นที่ของชุมชนเมืองในจังหวัดชลบุรี ขึ้นอยู่กับจำนวนบ้านเรือนว่าจะมีจำนวนมากน้อยเท่าไร กล่าวคือ จำนวนบ้านเรือนมีมากขนาดของพื้นที่ควรจะมีมากตามไปด้วย เพื่อให้ประชาชนอยู่กันแออัดมากเกินไป โดยที่เมื่อเริ่มตั้งชุมชนใหม่ ๆ ควรจะมีขนาด 6.109 ตารางกิโลเมตร และเมื่อมีบ้านเรือนเพิ่มขึ้น 1,000 บ้าน ควรจะมีการขยายเขตพื้นที่ชุมชนเมืองเพิ่มอีกประมาณ 4.105 ตารางกิโลเมตรจำนวนบ้านเรือนและพื้นที่ชุมชนเมืองในปัจจุบัน มีจำนวน 187,120 บ้านเรือนและ 933.6 ตารางกิโลเมตร ตามลำดับ และจากข้อมูลในปัจจุบันของแต่ละเมือง เมื่อวิเคราะห์โดยใช้สมการข้างต้น สามารถหาพื้นที่รวมของชุมชนเมือง รวมทั้งจังหวัดชลบุรีประมาณ 934.031 ตารางกิโลเมตร ซึ่งใกล้เคียงกับพื้นที่เมืองทั้งหมดในปัจจุบัน แต่เมื่อพิจารณารายละเอียดของแต่ละชุมชนเมืองแล้วจะเห็นได้ว่าบางเมืองมีพื้นที่มากจนเกินไปทำให้ยากแก่การควบคุมดูแล และบางเมืองมีขนาดเล็กเกินไปก่อให้เกิดความแออัดและมีปัญหาในเรื่องที่อยู่อาศัยหนาแน่นปัญหาด้านจราจร น้ำเสีย สมควรปรับพื้นที่ของชุมชนเมืองให้เหมาะสมดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 25

แสดงผลการวิเคราะห์ขนาดพื้นที่ชุมชนเมืองจากสมการกับขนาดพื้นที่จริง

ชื่อเทศบาล/สุขาภิบาล	จำนวนบ้าน(:1000)	ขนาดพื้นที่จากสมการ (ตร.กม.)	ขนาดตามพื้นที่จริง (ตร.กม.)
เทศบาลเมือง ชลบุรี	11.36	52.800	4.560
เทศบาลตำบล แสนสุข	12.34	56.827	20.260
สุขาภิบาล บ้านสวน	15.5	69.815	15.960
สุขาภิบาล บางทราย	3.06	18.687	6.600
สุขาภิบาล อ่างศิลา	4.76	25.674	18.600
สุขาภิบาล คลองตำหรุ	0.7	8.987	9.560
เทศบาลตำบล ศรีราชา	5.2	27.482	4.050
เทศบาลตำบล แหลมฉบัง	19.28	85.351	109.640
สุขาภิบาล อ่าวอุดม	20.13	88.844	306.440
สุขาภิบาล บางพระ	2.61	16.837	7.500
เมืองพัทยา	59.43	250.367	208.100
สุขาภิบาล บางละมุง	2.35	15.769	6.380
สุขาภิบาล ห้วยใหญ่	2.92	18.111	96.500
เทศบาลเมือง พนัสนิคม	3.61	20.947	2.760
สุขาภิบาล ท่าบุญมี	0.9	9.809	5.690
สุขาภิบาล เกาะจันทร์	0	6.110	9.500
เทศบาลตำบล บ้านบึง	4.28	23.701	8.020
สุขาภิบาล หัวกุญแจ	1.36	11.700	1.200
สุขาภิบาล หนองไม้แก้ว	0	6.110	11.690
สุขาภิบาล สัตหีบ	9.34	44.497	6.220
สุขาภิบาล บางเสร่	1.47	12.152	7.870
สุขาภิบาล นางจอมเทียน	1.46	12.111	12.630
สุขาภิบาล พานทอง	1.32	11.535	2.830
สุขาภิบาล หนองดำนิง	1.52	12.357	13.510
สุขาภิบาล ป่อทอง	0.65	8.782	7.290
สุขาภิบาล หนองใหญ่	0.43	7.877	12.240
สุขาภิบาล เกาะสีชัง	1.14	10.795	18.000
		934.033	933.600

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 26
แสดงพื้นที่ที่เหมาะสมกับขนาดของเมือง

การเปลี่ยนแปลงพื้นที่	รายชื่อชุมชนเมือง	ควรเพิ่มขนาดพื้นที่เป็น(ตร.กม.)
1.ชุมชนเมืองที่ควรขยายพื้นที่เมือง	ทม.ชลบุรี	52.799
	ทต.แสนสุข	56.827
	ส.บ้านสวน	69.815
	ส.บางเสร่	18.686
	ส.อ่างศิลา	25.674
	ทต.ศรีราชา	27.482
	ส.บางพระ	16.837
	เมืองพัทยา	250.367
	ส.บางละมุง	15.768
	ทม.พนัสนิคม	20.947
	ส.ท่าบ่อ	9.809
	ทต.บ้านบึง	23.701
	ส.ห้วยใหญ่	11.699
	ส.สัตหีบ	44.497
	ส.บางเสร่	12.151
ส.พานทอง	11.535	
ทต.แหลมฉบัง	85.350	
2.ชุมชนเมืองที่ควรลดขนาดพื้นที่ลง	ส.อ่าวอุดม	88.844
	ส.ห้วยใหญ่	18.111
	ส.หนองไผ่แก้ว	6.110
	ส.หนองใหญ่	7.877
	ส.เกาะสีชัง	10.795
3.ชุมชนเมืองที่ควรคงขนาดพื้นที่เมืองไว้ตามเดิม	ส.คลองตำหรุ	8.987
	ส.เกาะจันทร์	6.110
	ส.นาจอมเทียน	12.111
	ส.หนองตำลึง	12.357
	ส.บ่อทอง	8.781

5.7.3 พื้นที่เมืองในอนาคต

ผู้ศึกษาได้ทำการคาดประมาณประชากรในอนาคต 5 ปีและ 10 ปี โดยการหาอัตราเพิ่มขึ้นของประชากรในช่วง 4 ปี คือ ปี 2534-2537 ดังตารางที่ 27 เพื่อนำค่าที่ได้มาแปลงเป็นจำนวนบ้าน โดยใช้ค่าเฉลี่ย 4 คนต่อบ้าน(ค่าเฉลี่ยของจังหวัดชลบุรี) และนำเข้าสมการแบบจำลองที่ได้จากการศึกษา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 27

แสดงขนาดพื้นที่ประชากรความหนาแน่นในอนาคต (2537 2542 และ 2547)

ชื่อเทศบาล/สุขาภิบาล	2537			2542			2547		
	พื้นที่	ประชากร	ความหนาแน่น	พื้นที่	ประชากร	ความหนาแน่น	พื้นที่	ประชากร	ความหนาแน่น
เทศบาลเมือง ชลบุรี	52.800	42344	802	54.131	43635	806	55.595	44968	809
เทศบาลตำบล แสนสุข	56.827	32425	571	66.116	38446	581	77.259	45584	590
สุขาภิบาล บ้านสวน	69.815	67289	964	101.392	100737	994	148.76	150812	1014
สุขาภิบาล บางทราย	18.687	11804	632	18.961	12054	636	19.234	12309	640
สุขาภิบาล อ่างศิลา	25.674	18650	726	26.763	19723	737	27.951	20858	746
สุขาภิบาล คลองตำรุ	8.987	2825	314	9.035	2858	316	9.069	2891	319
เทศบาลตำบล ศรีราชา	27.482	20003	728	28.717	21149	736	30.012	22360	745
เทศบาลตำบล แหลมฉบัง	85.351	31021	363	98.448	36216	368	113.91	42280	371
สุขาภิบาล อ่าวอุดม	88.844	61087	688	154.430	105866	686	263.15	183469	697
สุขาภิบาล บางพระ	16.837	13414	797	17.161	13838	806	17.511	14276	815
เมืองพัทยา	250.367	64078	256	330.354	85307	258	437.78	113569	259
สุขาภิบาล บางละมุง	15.769	7725	490	16.231	8088	498	16.707	8468	507
สุขาภิบาล ห้วยใหญ่	18.111	18032	996	18.629	18788	1009	19.154	19576	1022
เทศบาลเมือง พนัสนิคม	20.947	13157	628	20.958	131677	6283	20.969	13177	628
สุขาภิบาล ท่าบุญมี	9.809	6078	620	10.407	6282	604	10.551	6493	615
สุขาภิบาล เกาะจันทร์	6.110	3326	544	8.974	3420	381	9.055	3517	388
เทศบาลตำบล บ้านบึง	23.701	12056	509	13.786	12512	908	14.077	12985	922
สุขาภิบาล หัวฤๅญแจ	11.700	4913	420	12.226	5365	439	12.789	5858	458
สุขาภิบาล หนองไผ่แก้ว	6.110	1138	186	7.426	1177	158	7.471	1217	163
สุขาภิบาล สัตหีบ	44.497	36946	830	85.252	76155	893	169.24	156975	928
สุขาภิบาล บางเสร่	12.152	8949	736	13.818	11381	824	15.913	14473	910
สุขาภิบาล นางอมเทียน	12.111	7112	587	12.364	7390	598	12.608	7679	609
สุขาภิบาล พานทอง	11.535	5739	498	11.791	5855	497	11.907	5974	502
สุขาภิบาล หนองคำสิง	12.357	8717	705	12.626	9080	719	12.897	9459	733
สุขาภิบาล บ่อทอง	8.782	3228	368	8.831	3249	368	8.849	3270	370
สุขาภิบาล หนองใหญ่	7.877	4306	547	7.911	4336	548	7.923	4367	551
สุขาภิบาล เกาะสีชัง	10.795	4115	381	11.015	4290	389	11.224	4473	399
	934.033			1177.753			1561.6		

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่โดยไม่ขออนุญาตจากเจ้าของเอกสาร

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.7.4 การคัดเลือกแบบจำลองการวิเคราะห์ขนาดของพื้นที่ที่เหมาะสม

ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับขนาดพื้นที่ของชุมชนเมือง โดยคาดว่าน่าจะมีผลกับการกำหนดขนาดของชุมชนเมือง โดยใช้วิธีทางสถิติเชิงปริมาณ คือ Multiple Regression โดยวิธี Enter หรือ All Possible มาทดลองอีก 3 ครั้ง ปรากฏผลดังนี้

ครั้งที่ 1 ใช้ตัวแปร 2 ตัว โดยให้รายได้ของชุมชนเป็นตัวแทนทางด้านเศรษฐกิจ และจำนวนบ้านเป็นตัวแทนด้านกายภาพ จะได้สมการดังนี้

$$\text{Area} = 3.8775 + 7.9574\text{House} - .4356 \text{ Monin}$$

$$\text{SE B} = (10.587) (1.817) (.1860)$$

$$\text{B} = (1.357) (-.725)$$

$$\text{T} = (.366) (4.379) (-2.341)$$

$$\text{SigT} = (.717) (.0002) (.028)$$

เมื่อ Area = พื้นที่ของชุมชนเมือง หน่วยเป็นตารางกิโลเมตร

House = จำนวนบ้านเรือนในชุมชนเมือง หน่วย 1,000 หลังคาเรือน

Monin = รายได้ของชุมชนเมือง หน่วย : 1,000,000 บาท

ครั้งที่ 2 ใช้ตัวแปร 3 ตัว โดยให้ความหนาแน่นของประชากรเป็นตัวแทนด้านกายภาพ ประชากรเป็นตัวแทนด้านสังคม และตัวแปรรายได้ของชุมชนเป็นตัวแทนด้านเศรษฐกิจ จะได้สมการดังนี้

$$\text{Area} = 12.06 + 2.68\text{Popt} + 0.6\text{Monin} - .02\text{Den}$$

$$\text{SE B} = (12.05) (.545) (.004) (.087)$$

$$\text{B} = (.747) (-.542) (.106)$$

$$\text{T} = (1.001)(4.910)(-4.433)(.732)$$

$$\text{SigT} = (.328)(.0001)(.0002)(.4715)$$

เมื่อ Area = พื้นที่ของชุมชนเมือง หน่วยเป็นตารางกิโลเมตร

Popt = ประชากรรวมในเขตชุมชนเมือง หน่วย 1,000 คน

Monin = รายได้ของชุมชนเมือง หน่วย : 1,000,000 บาท

Den = ความหนาแน่นของประชากรในเขตชุมชนเมือง หน่วย 1,000 คน/ตารางกม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ครั้งที่ 3 ใช้ตัวแปร 4 ตัว โดยให้จำนวนบ้านและความหนาแน่นของประชากรเป็นตัวแทนทางด้านกายภาพ จำนวนประชากรเป็นตัวแทนด้านสังคม และรายได้ชุมชนเป็นตัวแทนทางด้านเศรษฐกิจ จะได้สมการดังนี้

$$\text{Area} = 12.51 + 1.95\text{House} + 2.12\text{Pop} - .01\text{Den} - .064\text{ Monin}$$

$$\text{SE B} = (12.241) (3.191) (1.075) (.005) (.227)$$

$$\text{B} = (.332) (.590) (-.476) (-.106)$$

$$\text{T} = (1.022) (.610) (1.968) (-2.896) (-.281)$$

$$\text{SigT} = (.318) (.548) (.062) (.008) (.813)$$

เมื่อ Area = พื้นที่ของชุมชนเมือง หน่วยเป็นตารางกิโลเมตร

Houset = จำนวนบ้านเรือนที่อยู่ในเขตชุมชนเมือง หน่วย 1,000 หลังคาเรือน

Pop = ประชากรรวมในเขตชุมชนเมือง หน่วย 1,000 คน

Monin = รายได้ของชุมชนเมือง หน่วย : 1,000,000 บาท

Den = ความหนาแน่นของประชากรในเขตชุมชนเมือง หน่วย 1,000 คน/ตารางกม.

จากนั้นนำผลที่ได้จากสมการแต่ละครั้งมาเปรียบเทียบและหาผลต่างกับขนาดพื้นที่ มาทำ Sum Square Error ได้ข้อมูลดังตารางที่ 28 ซึ่งจะพบว่า ตัวแปรตัวอื่น ๆ ที่นำมาวิเคราะห์และได้สมการแต่ละสมการนั้น ตัวแปรดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับขนาดพื้นที่ แต่จากข้อมูลที่มีความคลาดเคลื่อนในการจัดเก็บหรือรวบรวมข้อมูลไว้หรือตัวแปรบางตัวไม่แปรผันตามขนาดของพื้นที่ ซึ่งก็อาจพบได้ในบางกรณีจึงทำให้พื้นที่รวมของชุมชนเมืองทั้งจังหวัดเกิดความคลาดเคลื่อนไปมาก ซึ่งจะต้องทำการศึกษาในรายละเอียดต่อไป ผลจากการเปรียบเทียบข้อมูลในตาราง สมการที่ 1 มีค่า Sum Square Error น้อยที่สุด ดังนั้น แบบจำลองที่ได้จากสมการที่ 1 จึงเป็นสมการที่เหมาะสมที่สุด ในการหาขนาดของพื้นที่ในจังหวัดชลบุรี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 28

แสดงการหา sum square error ของผลต่างระหว่างขนาดพื้นที่จริงกับขนาดที่ได้จากสมการทั้ง 4 สมการ

ชื่อเทศบาล/สุขาภิบาล	พื้นที่จริง	สมการที่ 1	สมการที่ 2	สมการที่ 3	สมการที่ 4
เทศบาลเมือง ชลบุรี	4.56	2327.059	5.969	17965.092	11464.606
เทศบาลตำบล แสนสุข	20.26	1337.175	1981.430	7051.868	6380.527
สุขาภิบาล บ้านสวน	15.96	2900.361	8829.703	31921.911	27877.779
สุขาภิบาล บางทราย	6.60	146.086	322.239	1410.863	1322.420
สุขาภิบาล อ่างศิลา	18.60	50.036	289.479	1959.792	1752.955
สุขาภิบาล คลองตำหรุ	9.56	0.328	13.226	111.527	96.126
เทศบาลตำบล ศรีราชา	4.05	549.059	13.750	4475.947	3111.788
เทศบาลตำบล แหลมฉบัง	109.64	589.965	5653.344	10.494	114.601
สุขาภิบาล อ่าวอุดม	306.44	47347.889	24161.808	16628.278	16132.251
สุขาภิบาล บางพระ	7.50	87.181	163.474	1686.721	1436.956
เมืองพัทยา	208.10	1786.525	16125315.217	94.860	996986.673
สุขาภิบาล บางละมุง	6.38	88.144	177.799	715.570	711.268
สุขาภิบาล ห้วยใหญ่	96.50	6144.804	5791.046	1238.811	1681.156
เทศบาลเมือง พนัสนิคม	2.76	330.771	63.519	2265.568	1730.959
สุขาภิบาล ท่าบุญมี	5.69	16.966	5.666	530.775	441.962
สุขาภิบาล เกาะจันทร์	9.50	11.492	56.989	137.511	95.643
เทศบาลตำบล บ้านบึง	8.02	245.887	272.166	1461.125	1333.331
สุขาภิบาล หัวฤๅญแจ	1.20	110.242	122.675	590.327	575.750
สุขาภิบาล หนองไม้แก้ว	11.69	31.136	91.067	13.319	8.859
สุขาภิบาล สัตหีบ	6.22	1465.159	4246.287	11159.231	10364.462
สุขาภิบาล บางเสร่	7.87	18.333	6.473	832.781	662.326
สุขาภิบาล นางอมเทียน	12.63	0.270	1.593	363.246	296.687
สุขาภิบาล พานทอง	2.83	75.781	67.502	626.329	572.190
สุขาภิบาล หนองตำลิ่ง	13.51	1.329	0.163	496.348	401.049
สุขาภิบาล บ่อทอง	7.29	2.225	0.736	189.562	167.658
สุขาภิบาล หนองใหญ่	12.24	19.033	57.762	137.275	97.109
สุขาภิบาล เกาะสีชัง	18.00	51.906	72.646	31.006	24.647
		65735.141	16177783.729	104106.136	1085841.739

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่ลงนามแล้ว ที่สำนักงานซึ่งนำเอกสารที่ขอแก้ไขเพิ่มเติม เมื่อผู้ยื่นคำร้องขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.8 การศึกษาโดยเปรียบเทียบขนาดชุมชนเมืองจากแบบจำลองที่ได้จากการศึกษากับผังเมืองรวม

ผังเมืองรวมที่นำมาเปรียบเทียบ ได้แก่ ผังเมืองรวมเมืองพนัสนิคม และผังเมืองรวมเมืองบ้านบึงซึ่งทำเสร็จแล้ว แต่ยังอยู่ระหว่างขั้นตอนทางกฎหมายที่จะประกาศใช้ โดยมีแผนการใช้ที่ดินมาแสดงไว้ในตารางที่ 29

5.8.1 ผังเมืองรวมเมืองพนัสนิคม

มีพื้นที่วางผัง 54.12 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมตำบลพนัสนิคม ต.กุดโง้ง บางส่วนของตำบลไร่หลักทอง ตำบลวัดโบสถ์ ตำบลหน้าพระธาตุ ตำบลเข็ด ตำบลวัดหนอง ตำบลนาวังหิน ตำบลหนองนาง ตำบลนามะตุ้ม ตำบลบ้านช้าง จำนวนประชากรที่คาดประมาณไว้ปี 2549 คือ 42,900 คน เมื่อนำมาคิดเป็นจำนวนบ้านโดยคำนวณจากความหนาแน่นประชากร 4 คนต่อบ้าน แล้วนำมาเข้าสมการที่ได้จากการศึกษา จะได้พื้นที่ 50.156 ตารางกิโลเมตร

5.8.2 ผังเมืองรวมเมืองบ้านบึง

มีพื้นที่วางผัง 38 ตารางกิโลเมตรครอบคลุมพื้นที่ ตำบลมาบฝั่ม ตำบลหนองซอนแดง ตำบลหนองซ้าซาก ตำบลบ้านบึง และตำบลหนองซาก จำนวนประชากรที่คาดประมาณไว้ ในปี 2549 คือ 33,300 คนเมื่อนำมาคิดเป็นจำนวนบ้านโดยคำนวณจากความหนาแน่นประชากร 4 คนต่อบ้าน แล้วนำมาเข้าสมการที่ได้จากการศึกษา จะได้พื้นที่ 40.59 ตารางกิโลเมตร

จากขนาดของพื้นที่ที่คำนวณได้จากสมการ และขนาดพื้นที่จากการจัดทำผังเมืองรวมของกรมการผังเมืองทั้ง 2 แห่ง พบว่า มีขนาดพื้นที่ที่ใกล้เคียงกัน

ตารางที่ 29

แสดงเปรียบเทียบขนาดและขอบเขตของชุมชนเมืองที่ได้จากการศึกษากับผังเมืองรวม

ชื่อ เทศบาล/ ผังเมืองรวม	ประชากร ปี พ.ศ.2549	ขนาดพื้นที่ ของชุมชนเมือง		การใช้ที่ดิน	เนื้อที่	ร้อยละ
		จากการศึกษา	จากผังเมืองรวม			
เทศบาล/ผังเมืองรวม พนัสนิคม	42,900คน	50.156	54.12	1. เขตที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย 2. เขตที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง 3. เขตพาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก 4. เขตอุตสาหกรรมและคลังสินค้า 5. เขตอุตสาหกรรมเฉพาะกิจ 6. เขตชนบทและเกษตรกรรม 7. เขตที่โล่งเพื่อนันทนาการ 8. เขตสถาบันการศึกษา 9. เขตอนุรักษ์เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมไทย 10. เขตสถาบันศาสนา 11. เขตสถาบันราชการ	5.858.00 1259.00 348.00 166.00 156.00 23327.50 47.50 133.00 750.00	17.33 3.73 1.03 0.49 0.46 68.99 0.14 0.39 2.22
เทศบาล/ผังเมืองรวม บ้านบึง	33,300 คน	40.29	38.1	1. เขตที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย 2. เขตที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง 3. เขตพาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก 4.เขตอุตสาหกรรมเฉพาะกิจ 5. เขตชนบทและเกษตรกรรม 6. เขตที่โล่งเพื่อนันทนาการ 7. เขตสถาบันการศึกษา 8. เขตสถาบันศาสนา 10. เขตสถาบันราชการ 11. ถนน	3855.75 943.40 350.50 1375.75 15881.72 5.00 70.00 510.00 88.13 663.75	16.24 3.79 1.48 5.79 66.89 0.02 0.3 2.14 0.37 2.8

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 30

เปรียบเทียบขนาดและขอบเขตของชุมชนเมืองที่ได้จากการศึกษากับผังเมืองรวม

ชื่อ ชุมชนเมือง	คาดการณ์ปี 2549		ขนาด	หมายเหตุ
พนัสนิคม	ประชากร	42,900		จำนวนประชากรที่คาด ประมาณ ได้จาก กอง วิจัย กรมการผังเมือง ประชากรต่อบ้าน = 4 (ข้อมูลของจังหวัด ชลบุรี)
	บ้าน	10,725	พื้นที่ ที่คำนวณได้จากการศึกษา พื้นที่ ที่ได้จากผังเมืองรวม	
บ้านบึง	ประชากร	33,300		
	บ้าน	8,325	พื้นที่ ที่คำนวณได้จากการศึกษา พื้นที่ ที่ได้จากผังเมืองรวม	
ทม.ชลบุรี	ประชากร	220,854		
	บ้าน	55,213	พื้นที่ ที่คำนวณได้จากการศึกษา พื้นที่ ที่ได้จากผังเมืองรวม	
คาดการณ์ปี 2552				
ทต.แหลมฉบัง	ประชากร	256,600		
	บ้าน	64,150	พื้นที่ ที่คำนวณได้จากการศึกษา พื้นที่ ที่ได้จากผังเมืองรวม	
เมืองพัทยา	ประชากร	328,800		
	บ้าน	82,200	พื้นที่ ที่คำนวณได้จากการศึกษา พื้นที่ ที่ได้จากผังเมืองรวม	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สำหรับผังเมืองรวมชลบุรี ผังเมืองรวมแหลมฉบัง และผังเมืองรวมพัทยา นั้น ผู้ศึกษาก็ได้นำมาศึกษาเปรียบเทียบด้วย แต่เนื่องจากผังเมืองรวมดังกล่าว ยังอยู่ระหว่างการดำเนินการปรับปรุงผัง ผู้ศึกษาจึงได้สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนประชากรที่คาดประมาณไว้จากกองวิจัย กรมการผังเมือง ดังแสดงไว้ในตารางที่ 30 เมื่อนำข้อมูลประชากรที่ได้จากผังเมืองรวมทั้ง 3 แห่งมาคำนวณในสมการที่ได้จากการศึกษา พบว่าขนาดพื้นที่ที่คำนวณได้มีขนาดใหญ่มากกว่าที่ทางกรมการผังเมืองรวมกำหนดไว้ ซึ่งมีสาเหตุเนื่องมาจาก

1. การคาดประมาณจำนวนประชากรในอนาคตมีจำนวนสูงมาก
2. ระยะเวลาที่คาดประมาณอยู่ในช่วง 10-20 ปี ซึ่งมีระยะยาวมาก
3. แนวโน้มของรูปแบบการขยายตัวของเมืองทั้ง 3 เมืองมีรูปแบบที่แตกต่างไปจากสภาพปกติของชุมชนเมืองส่วนใหญ่ในจังหวัดชลบุรี เนื่องจากเป็นชุมชนเมืองขนาดใหญ่ มีการเคลื่อนย้ายของประชากรวัยแรงงานมากและมีโครงการของรัฐในการพัฒนาพื้นที่เฉพาะ จึงทำให้ชุมชนเมืองมีบทบาทและหน้าที่มาก

จากการศึกษาดังกล่าวจึงได้ข้อสรุปในการนำแบบจำลองไปใช้เพื่อให้ได้ขนาดที่เหมาะสมของชุมชนเมือง

1. ชุมชนเมืองนั้น ๆ ควรเป็นชุมชนเมืองที่มีอัตราการขยายตัวของประชากรในระดับที่ปกติ
2. ขนาดของชุมชนเมืองที่ได้จากการศึกษา จะมีความเหมาะสมในช่วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น จึงควรมีการศึกษาและปรับปรุงแบบจำลองในช่วงเวลาที่เหมาะสม

5.9 ขอบเขตของชุมชนเมือง

5.9.1 ขอบเขตเมืองในปัจจุบันและปัญหา

จากข้อกำหนดของประกาศกระทรวงมหาดไทย ที่ มท 0311/2 ลงวันที่ 12 มีนาคม 2524 หลักเกณฑ์ในการขอจัดตั้งสุขาภิบาล โดยให้กรมการผังเมืองดำเนินการดังนี้ (ยกมาเฉพาะส่วนที่กำหนดแนวเขต)

- 1) จัดทำแผนที่แสดงแนวเขตสุขาภิบาล โดยให้ใช้แบบเดียวกับแผนที่ท้ายประกาศราชกฤษฎีกา จัดตั้งหรือเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาล
- 2) หลักเขตสุขาภิบาล ให้เริ่มต้นหลักเขตที่ 1 ตั้งแต่ทิศเหนือแล้วเวียนไปทางทิศตะวันออก ทิศใต้ และทิศตะวันตกกลับมายังหลักเขตที่ 1 และให้จัดทำคำอธิบายเขตให้ตรงกับแผนที่ 5
- 3) การกำหนดแนวเขตสุขาภิบาล โดยปกติควรอาศัยแนวธรรมชาติหรือสิ่งปลูกสร้างถาวรเป็นเส้นแนวเขตสุขาภิบาล เช่น แม่น้ำ ลำคลอง หรือถนน เป็นต้น
- 4) เส้นเขตสุขาภิบาลที่ผ่านถนนหรือทางรถไฟ ที่มีหลักกิโลเมตรให้อ่างหลักกิโลเมตรบนถนนหรือทางรถไฟนั้น เช่น ห่างจาก กม.3 ขึ้นไป 50 เมตร ให้เขียนเป็น กม.3.050 เป็นต้น จากหลักเกณฑ์ข้างต้นนับว่าเป็นการกำหนดที่ค่อนข้างชัดเจนและใช้ถือปฏิบัติ ซึ่งระยะต่อมาหน่วยงานที่รับผิดชอบก็จัดทำแผนที่ระบุแนวเขตออกมาได้ชัดเจนดีขึ้น ทั้งโครงร่างของแผนที่ซึ่งคัดลอกมาจากภาพถ่ายทางอากาศ และการกำหนดแนวเขต แต่ก็ยังพบปัญหาที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติของหน่วยงานในเขตเทศบาล สุขาภิบาล และหน่วยงานอื่นที่เข้าไปปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบงานด้านต่าง ๆ ในเขตชุมชนเมืองซึ่งจะยกมาเฉพาะที่มีแนวเขตไม่ปกติ คือ แนวเขตสมมุติ

ปัญหาที่พบคือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1) การกำหนดเขตสุขาภิบาลไม่ชัดเจน ตัวอย่างกรณีสุขาภิบาลนาจอมเทียน ด้านทิศตะวันออกใช้แนวเขตขนานกับถนนสุขุมวิทเป็นระยะห่าง 500 เมตร ในภูมิประเทศจะไม่สามารถมองเห็นแนวเขต เนื่องจากเป็นแนวเขตสมมุติ ประชาชนไม่ทราบว่าพื้นที่ของตนอยู่ในหรือนอกเขตสุขาภิบาล

2) เขตการปกครอง หมู่บ้านที่อยู่ในแนวเขตสุขาภิบาล จะแบ่งพื้นที่เป็นส่วนที่อยู่ในเขตและนอกเขต การจัดเก็บข้อมูลของหน่วยงานต่าง ๆ จะไม่สอดคล้องกับการเก็บข้อมูลที่แยกเป็นรายเขตหมู่บ้าน ซึ่งกำหนดหรือผู้ใหญ่บ้านไม่สามารถระบุได้ถูกต้อง ซึ่งเมื่อตรวจสอบแนวเขตที่ถูกต้อง จะพบว่าข้อมูลด้านจำนวนบ้านจำนวนประชากร จะเกิดความซ้ำซ้อนและอาจขาดหายไป ซึ่งจะมีผลกระทบต่อการจัดเก็บภาษีเงินได้หลักของชุมชนเมือง

5.9.2 การกำหนดขอบเขตของชุมชนเมืองในอนาคต

ก. การกำหนดขอบเขตผังเมืองรวม (กรมการผังเมือง)

การกำหนดขนาดของชุมชนเมืองที่จะทำผังเมืองรวม จะทำภายหลังจากการกำหนดขอบเขตของพื้นที่ที่จะวางผังเมืองรวม โดยใช้หลักเกณฑ์ในการกำหนดขอบเขตดังนี้

1. ศึกษาบทบาทหน้าที่ และความสำคัญของชุมชนเมืองนั้น ๆ ตามนโยบายของรัฐ หรือศึกษาข้อมูลบางประการเพื่อกำหนดบทบาทที่จะเป็นไปได้ เป็นต้นว่า National Economics, Human Resources, National Resources นโยบายรัฐในการพัฒนาเฉพาะพื้นที่

2. ความต้องการพื้นที่ชุมชนในอนาคต โดยคาดประมาณความต้องการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ ในช่วง 20 ปี โดยใช้ค่าความหนาแน่นเฉลี่ยรวม (Average Gross Density Method) คือ การประมาณค่าประชากร, ศึกษาสภาพเศรษฐกิจสังคม, นำข้อมูลมาเปรียบเทียบกับข้อมูลต่าง ๆ , กำหนดความหนาแน่นรวมเฉลี่ย, กำหนดพื้นที่เมืองโดยใช้สัดส่วนของประชากรและความหนาแน่น

3. ลักษณะการเติบโตในอนาคต (Growth Pattern) เช่น ศูนย์กลางเดียว หลายศูนย์กลาง โดยศึกษาจากบทบาทและความสำคัญของชุมชนเมืองและศึกษาองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น ระบบคมนาคมขนส่ง โดยต้องคำนึงถึงเป้าหมายประชากรในอนาคต รายได้ และเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ นอกจากนี้ยังต้องศึกษาด้าน Physical Feature ในปัจจุบันในด้านการใช้ที่ดิน การสาธารณูปโภค สาธารณูปการ สภาพภูมิประเทศ ซึ่งจะชี้ให้เห็นถึงเค้าโครงของเมือง

4. รูปร่างของเมือง (Urban Form) ถูกกำหนดโดยลักษณะภูมิประเทศ และลักษณะการเติบโตของเมือง ซึ่งจะมีข้อได้เปรียบและข้อจำกัดต่าง ๆ

5. โครงการพัฒนาเมืองในท้องถิ่น เช่น โครงการฟื้นฟูชุมชน โครงการอนุรักษ์

6. พื้นที่สีเขียว (Green Belt) เป็นการกำหนดพื้นที่ชนบท และเกษตรกรรมล้อมรอบเมือง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเขตป้องกัน (Buffer Zone) เพื่ออนุรักษ์พื้นที่เกษตรและทรัพยากรธรรมชาติ ป้องกันการขยายตัวของเมืองไปในบริเวณที่มีข้อจำกัด และเป็น Open space ของเมือง

ข. ข้อคิดเห็นของผู้ศึกษา

นอกจากหลักเกณฑ์ที่กรมการผังเมืองกำหนดไว้แล้วและจากผลการศึกษาขนาดของเมือง เพื่อให้สอดคล้องต่อการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายต่าง ๆ ของเมือง ผู้ศึกษาเห็นควรกำหนดขอบเขตของชุมชนเมืองให้ชัดเจน โดยควรกำหนดตามแนว

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. แนวเขตตามธรรมชาติหรือสิ่งปลูกสร้างถาวร ที่สามารถเห็นได้ชัดเจน

2. แนวเขตตามการปกครอง ได้แก่ เขตอำเภอ เขตตำบล และเขตหมู่บ้าน
3. กรณีที่ไม่มีแนวเขตตามข้อ 1 เห็นสมควรจัดสร้างแนวเขตขึ้นเป็นต้นว่า ถนน ร่องน้ำและสิ่ง
ที่จัดสร้างนั้น ควรสร้างขึ้นเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมอย่างเด่นชัด เช่น การสร้างถนน จะได้ร่องน้ำสองข้าง
ทาง หรือร่องน้ำที่สามารถส่งน้ำไปใช้ในการเกษตรแก่ราษฎรในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้ เช่น คลองชลประทาน
4. จุดที่ใช้ทำหลักเขตควรเป็นจุดที่สามารถอ้างอิงได้ด้วยค่าพิกัดทางภูมิศาสตร์

ตารางที่ 31

แสดงหลักเกณฑ์ในการกำหนดขนาดและขอบเขตของชุมชนเมือง

หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการกำหนดขนาดและขอบเขตของชุมชนเมือง	หลักเกณฑ์ของกรมการผังเมือง	หลักเกณฑ์ที่ผู้ศึกษาใช้ศึกษา	หมายเหตุ
1. บทบาทหน้าที่และความสำคัญ ได้แก่ ความเป็นเมืองศูนย์กลางการปกครอง เมืองอุตสาหกรรม เมืองท่องเที่ยว ฯลฯ ตามความสำคัญของเมืองหลัก เมืองรอง เป็นต้น	√	√	
2. ความต้องการพื้นที่ชุมชนในอนาคต ได้แก่ การคาดคะเนการใช้ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัย อุตสาหกรรม การบริการ การเกษตร เป็นต้น โดยประมาณจากความหนาแน่นเฉลี่ยรวม	√	√	ผู้ศึกษาศึกษาขนาดพื้นที่โดยรวม
3. ลักษณะการเติบโตของเมืองในอนาคตซึ่งขึ้นอยู่กับบทบาทและความสำคัญของเมืององค์ประกอบที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาเมืองและการศึกษาสภาพของเมืองในปัจจุบัน	√	√	
4. รูปร่างของเมือง ซึ่งกำหนดได้โดยการศึกษาสภาพภูมิประเทศและลักษณะการเติบโตของเมือง	√	√	
5. โครงการพัฒนาเมืองของท้องถิ่น ได้แก่ การฟื้นฟูชุมชนและโครงการอนุรักษ์ต่าง ๆ	√	√	
6. พื้นที่สีเขียว ได้แก่ เขตป้องกัน เขตอนุรักษ์ การเกษตร พื้นที่ที่มีข้อจำกัดและพื้นที่เปิดโล่ง	√	√	
7. พระราชบัญญัติและประกาศกระทรวงมหาดไทยในการจัดตั้งและเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาลและสุขาภิบาล		√	ใช้เป็นฐานการศึกษาขนาดและขอบเขตเมือง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 6

สรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 สรุปผลการศึกษา

การศึกษาเพื่อกำหนดขนาดและขอบเขตที่เหมาะสมของชุมชนเมืองในจังหวัดชลบุรีนั้นนับได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการแก้ปัญหาเกี่ยวกับชุมชนเมือง ซึ่งปัจจุบันได้มีการจัดตั้งและขยายขอบเขตชุมชนเมืองเป็นจำนวนมาก ในการจัดตั้งชุมชนเมืองเดิมนั้นบางแห่งมิได้คำนึงถึงหลักเกณฑ์ที่กำหนด ทำให้เกิดปัญหาภายในชุมชนเมืองและส่งผลกระทบต่อประชาชนที่อยู่อาศัยในชุมชนเมืองโดยตรง โดยเฉพาะปัญหาการจราจร ปัญหาสิ่งแวดล้อม ชุมชนแออัด การขาดแคลนสิ่งสาธารณูปโภคและสาธารณูปการตลอดจนปัญหาอื่น ๆ อันเป็นผลจากการจัดตั้งชุมชนเมืองนั้น ๆ

การดำเนินการศึกษาในครั้งนี้จึงนับได้ว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เมื่อพิจารณาถึงแนวโน้มที่จะมีการจัดตั้งชุมชนเมืองใหม่หรือขยายเขตชุมชนเพิ่มต่อไปโดยที่การศึกษาระบบชุมชนเมืองและปัญหาของเมืองที่ได้ดำเนินการมาแต่เดิมนั้น ย่อมจะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงชุมชนเมืองซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกันในอนาคต และในการศึกษาได้กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนเมืองและพื้นที่โดยรอบ รวมทั้งการหาข้อพิจารณาเพื่อกำหนดมาตรฐานขนาดและขอบเขตของเมืองที่เหมาะสมในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ๆ เพื่อนำมาใช้เป็นข้อเสนอแนะหลักเกณฑ์ในการพิจารณาจัดตั้งและเปลี่ยนแปลงเขตการปกครองของชุมชนเมือง ตลอดจนเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาของเมืองที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและอนาคต

พื้นที่ในการศึกษาได้แก่จังหวัดชลบุรี ซึ่งมีชุมชนเมือง 27 แห่ง โดยเทศบาลเมืองชลบุรีมีฐานะเป็นเมืองหลักของภาคตะวันออกและยังเป็นพื้นที่เป้าหมายของโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ซึ่งมีความได้เปรียบหลายประการ เช่น การสร้างท่าเรือน้ำลึกและท่าเรือพาณิชย์ที่แหลมฉบังเพื่อการนำเข้าและส่งออกพร้อมกันนี้ยังได้พัฒนาการท่องเที่ยวควบคู่กันไปด้วยคือ เมืองพัทยาและบางแสนซึ่งมีการคมนาคมสะดวกสามารถติดต่อกับภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งเป็นภูมิภาคที่มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่น ทำให้การท่องเที่ยวมีการเจริญเติบโตอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้การขยายตัวทางด้านการผลิตภาคอุตสาหกรรมทำให้มีประชากรจากภูมิภาคต่างๆทั่วประเทศอพยพเข้ามาทำงานทำ ก่อให้เกิดการตั้งถิ่นฐานใหม่ ๆ และขยายตัวออกไปอย่างไม่มีระเบียบ ดังนั้นการศึกษานี้ย่อมเป็นประโยชน์ในการนำเอาผลที่ได้รับไปกำหนดหลักเกณฑ์และมาตรฐานการจัดตั้งและขยายเขตชุมชนเมืองในอนาคต

สำหรับการศึกษาได้นำเอาวิชาการทางสถิติเข้ามาช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อคัดเลือกตัวแปรที่สำคัญ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดความเป็นเมือง และได้นำตัวแปรเหล่านี้ไปประมวลผลเพื่อจัดลำดับความสำคัญของชุมชนเมือง พร้อมทั้งหาศักยภาพของพื้นที่ในการพัฒนา โดยพิจารณาจากข้อมูลในอดีต แนวโน้มในปัจจุบันและโครงการที่สำคัญซึ่งรัฐบาลมีนโยบายที่จะดำเนินการในอนาคต จากนั้นได้นำไปคาดประมาณหาขนาดพื้นที่ของชุมชนเมืองเพื่อเตรียมการวางแผนสิ่งที่จะคาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

6.1.1 การพิจารณาคัดเลือกตัวแปร

จากจำนวนตัวแปรทั้ง 37 ตัวแปร ได้พิจารณาหาความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆกับขนาดของพื้นที่ชุมชนเมือง 27 แห่งในจังหวัดชลบุรี ซึ่งจากผลการทดสอบความสัมพันธ์โดยอาศัยวิธีการทางสถิติ (T-test) ได้ตัวแปรจำนวน 18 ตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.37-0.70 ณ ระดับความเชื่อมั่น 90%

6.1.2 การจัดลำดับความสำคัญของชุมชนเมืองในจังหวัดชลบุรี

จากจำนวนตัวแปรที่ได้ทดสอบแล้ว 18 ตัวแปร ได้นำมาหาค่าคะแนนมาตรฐาน (Standard Score : Z-Score) เพื่อจัดปัญหาเรื่องหน่วยของตัวแปรต่างๆและนำค่าของคะแนนมาตรฐานมารวมกันทุก ๆ ตัว ในแต่ละชุมชน ชุมชนที่มีผลรวมของค่าคะแนนสูงจะมีกิจกรรมและบทบาทมาก ซึ่งจะทำให้ชุมชนนั้นมีลำดับความสำคัญสูงตามไปด้วย ซึ่งผลจากการศึกษาสามารถแบ่งกลุ่มตามลำดับความสำคัญของเมืองได้ 5 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 มีค่าคะแนนมากกว่า 200 คะแนนมี 2 ชุมชนคือ เทศบาลเมืองชลบุรีและเมืองพัทยา

กลุ่มที่ 2 มีคะแนนระหว่าง 55-200 คะแนน มี 8 ชุมชนคือสุขาภิบาลอ่าวอุดมสุขาภิบาลบ้านสวน เทศบาลตำบลศรีราชา เทศบาลตำบลแหลมฉบัง สุขาภิบาลสัตหีบ เทศบาลตำบลแสนสุข เทศบาลเมืองพนัสนิคมและเทศบาลตำบลบ้านบึง

กลุ่มที่ 3 มีคะแนนระหว่าง 30-54 คะแนน มี 8 ชุมชน คือสุขาภิบาลอ่างศิลาสุขาภิบาลห้วยใหญ่ สุขาภิบาลพานทอง สุขาภิบาลบางพระ สุขาภิบาลท่าบุญมี สุขาภิบาลหนองตำลึง สุขาภิบาลบ่อทอง สุขาภิบาลบางทราย

กลุ่มที่ 4 มีคะแนนระหว่าง 20-29 คะแนน มี 5 ชุมชน คือสุขาภิบาลบางละมุงสุขาภิบาลหัวกุญแจ สุขาภิบาลหนองใหญ่ สุขาภิบาลเกาะสีชัง สุขาภิบาลนาจอมเทียน

กลุ่มที่ 5 มีคะแนนระหว่าง 0-19 คะแนน มี 4 ชุมชน คือ สุขาภิบาลบางเสร่ สุขาภิบาลคลองตำหรุ สุขาภิบาลหนองไผ่แก้ว สุขาภิบาลเกาะจันทร์

6.1.3 บทบาทและหน้าที่ของชุมชนเมือง

จากการจัดลำดับชุมชนเมืองออกเป็น 5 กลุ่มพร้อมทั้งพิจารณาตัวแปรและกิจกรรมด้านต่างๆของชุมชนเมืองแล้ว สามารถสรุปบทบาทหน้าที่ของชุมชนเมืองได้ดังนี้คือ

- 1) บทบาทด้านพาณิชย์กรรม การบริหารและการบริการ ที่สำคัญได้แก่ เทศบาลเมืองชลบุรี เทศบาลเมืองพนัสนิคม เทศบาลตำบลบ้านบึง
- 2) บทบาททางด้านอุตสาหกรรม ที่สำคัญได้แก่ เทศบาลตำบลแหลมฉบัง สุขาภิบาลอ่าวอุดม
- 3) บทบาททางการท่องเที่ยว ที่สำคัญได้แก่ เมืองพัทยา เทศบาลตำบลแสนสุข
- 4) บทบาททางการศึกษา ที่สำคัญได้แก่ เทศบาลตำบลแสนสุข สุขาภิบาลนาจอมเทียน
- 5) บทบาททางการคมนาคมขนส่ง ที่สำคัญได้แก่ เทศบาลตำบลแหลมฉบัง เทศบาลเมืองชลบุรี
- 6) บทบาททางด้านสาธารณสุข ที่สำคัญได้แก่ เทศบาลเมืองชลบุรี เทศบาลตำบลศรีราชา สุขาภิบาลบ้านสวน สุขาภิบาลสัตหีบ
- 7) บทบาททางด้านบริการการเกษตร ที่สำคัญได้แก่ สุขาภิบาลห้วยใหญ่ สุขาภิบาลหนองใหญ่ สุขาภิบาลบ่อทอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6.1.4 ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนเมือง

จากการจัดลำดับความสำคัญและศึกษาบทบาทหน้าที่ของชุมชนเมืองทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ของชุมชนเมืองต่าง ๆ โดยทางตอนบนของจังหวัดชลบุรีจะมีเทศบาลเมืองชลบุรีเป็นศูนย์กลางหลักโดยมีเทศบาลตำบลแสนสุข เทศบาลตำบลพนัสนิคม และเทศบาลตำบลบ้านบึงเป็นศูนย์กลางรอง เพื่อให้บริการแก่ชุมชนขนาดเล็กและประชากรในพื้นที่โดยรอบ

ทางตอนล่างของจังหวัดจะมีเมืองพัทยาเป็นศูนย์กลางหลักโดยมีเทศบาลตำบลแหลมฉบัง สุขาภิบาลอ่าวอุดม และสุขาภิบาลสัตหีบเป็นศูนย์กลางรอง โดยให้บริการทางด้านการท่องเที่ยว การศึกษา การคมนาคมขนส่งและการผลิตภาคอุตสาหกรรมเป็นสำคัญ ทั้งนี้ชุมชนเหล่านี้ยังพึ่งพิงเทศบาลเมืองชลบุรีในแง่ของการบริหารราชการแผ่นดินอย่างต่อเนื่อง

6.1.5 ขนาดของพื้นที่ชุมชนเมือง

จากลำดับความสำคัญ บทบาทและหน้าที่ของชุมชนเมืองในจังหวัดชลบุรี ได้นำตัวแปรทั้ง 18 ตัวแปรมาวิเคราะห์เพื่อหาสมการที่เหมาะสมสำหรับกำหนดขนาดของพื้นที่ชุมชนเมือง จากผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

ตัวแปรที่กำหนดความเหมาะสมของพื้นที่เมือง (Area) คือจำนวนบ้าน(Houset)ซึ่งสามารถแสดงถึงที่อยู่อาศัยในเมือง โดยมีค่าความสัมพันธ์หาค่าเท่ากับ 0.6998 ซึ่งสมการถดถอย คือ

$$\text{Area} = 6.109 + 4.105 \times \text{Houset}$$

จากสมการสามารถอธิบายได้ว่า ขนาดพื้นที่ของชุมชนเมืองในจังหวัดชลบุรีขึ้นอยู่กับจำนวนบ้านเรือนว่าจะมีจำนวนมากหรือน้อยเท่าไร กล่าวคือ ถ้าจำนวนบ้านเรือนมีมากขนาดของพื้นที่จะมากตามไปด้วย เพื่อให้ประชาชนอยู่กันแออัดมากเกินไป โดยที่เมื่อเริ่มตั้งชุมชนใหม่ๆ ควรมีความ 6.109 ตารางกิโลเมตรและเมื่อมีบ้านเรือนเพิ่มขึ้น 1,000 บ้าน ควรจะมีการขยายเขตพื้นที่ชุมชนเมืองเพิ่มอีกประมาณ 4.105 ตารางกิโลเมตร จำนวนบ้านและพื้นที่ชุมชนเมืองของจังหวัดชลบุรีในปัจจุบัน มีจำนวน 187,120 บ้านเรือนและ 933.6 ตารางกิโลเมตรตามลำดับ และจากข้อมูลในปัจจุบันของแต่ละเมือง เมื่อวิเคราะห์โดยใช้สมการขั้นต้นสามารถหาพื้นที่รวมของชุมชนเมืองในจังหวัดชลบุรีประมาณ 934.031 ตารางกิโลเมตร ซึ่งใกล้เคียงกับพื้นที่เมืองทั้งหมดในปัจจุบัน แต่เมื่อพิจารณารายละเอียดของแต่ละชุมชนแล้วจะเห็นได้ว่าบางเมืองมีพื้นที่มากจนเกินไปทำให้ยากแก่การควบคุมดูแล และบางเมืองมีขนาดเล็กเกินไปก่อให้เกิดความแออัดและมีปัญหาในเรื่องที่อยู่อาศัยหนาแน่น ปัญหาด้านจราจร น้ำเสีย สมควรปรับพื้นที่ของชุมชนเมืองให้เหมาะสม (ตามตารางที่ 25) และเมื่อนำผลการศึกษาที่ได้จากการวิเคราะห์หาขนาดพื้นที่ที่เหมาะสมศึกษาเปรียบเทียบกับผังเมือง รวมเทศบาลตำบลบ้านบึง เทศบาลเมืองพนัสนิคม เทศบาลเมืองชลบุรี เมืองพัทยา และเทศบาลตำบลแหลมฉบัง(กรมการผังเมือง กระทรวงมหาดไทย) ซึ่งเป็นชุมชนที่ขยายแนวเขตเพื่อรองรับความเจริญในอนาคต ซึ่งปรากฏว่า พื้นที่ที่ได้จากสมการแบบจำลองมีขนาดใกล้เคียงกับพื้นที่ในผังเมืองรวมของเทศบาลเมืองพนัสนิคม และเทศบาลตำบลบ้านบึง ส่วนเทศบาลเมืองชลบุรี เมืองพัทยาและเทศบาลตำบลแหลมฉบัง ผลที่ได้รับไม่ใกล้เคียงกันเนื่องจากว่าการคาดประมาณประชากรของผังเมืองรวม ทั้ง 3 แห่งนี้สูงมาก ทั้งนี้เนื่องจากมีปัจจัยอื่นเข้ามาเป็นตัวแปรร่วม เช่นปัจจัยทางด้านการท่องเที่ยว ปัจจัยทางด้านการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมและแรงงาน จึงทำให้การคาดประมาณจำนวนประชากรในอนาคตมีจำนวนสูง

เอกสารนี้เป็นเอกสาร การที่ผู้ศึกษาได้ใช้จำนวนบ้านเป็นเกณฑ์ที่สำคัญในการกำหนดขนาดของชุมชนเมืองนั้น เนื่องจากลักษณะที่อยู่อาศัย (บ้านเรือน) ของชุมชนในประเทศไทย บางครั้งจะเป็นทั้งที่อยู่อาศัย สถานที่ประกอบการ

ค้า พาณิชยกรรม บริการ และรวมถึงอุตสาหกรรมขนาดเล็ก เช่น ร้านซ่อมเครื่องยนต์ อุตสาหกรรมตัดเย็บเสื้อผ้า ฯลฯ ซึ่งเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์เหตุผลแล้ว จะมีค่าสูงถึงร้อยละ 69.98 สำหรับการบริโภคที่ดินประเภทอื่น ๆ เช่น พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่อุตสาหกรรมที่ชัดเจน สถานที่ราชการ ฯลฯ จะเป็นตัวแปรกำหนดขนาดของเมืองอีกประมาณร้อยละ 30 ซึ่งในที่นี้ผู้ศึกษาเห็นว่า การใช้จำนวนบ้านเป็นเกณฑ์ในการกำหนดขนาดของเมือง โดยพิจารณาร่วมกับเกณฑ์อื่น ๆ ที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด(รายได้ ความหนาแน่น จำนวนประชากร)จะทำให้ได้ขนาดของชุมชนเมืองที่เหมาะสมสำหรับการจัดตั้งใหม่หรือเปลี่ยนแปลงขนาดของเมืองต่อไป

6.1.6 การกำหนดขอบเขตของชุมชนเมืองในอนาคต

จากผลการศึกษาขนาดของเมืองได้ศึกษาเกี่ยวกับขอบเขตของชุมชนเมืองในอดีตและเห็นควรกำหนดขอบเขตของชุมชนเมืองให้ชัดเจน เพื่อความสะดวกในการควบคุมดูแลให้บริการด้านต่าง ๆ แก่ประชากรในชุมชนเมืองโดยควรกำหนดตามแนวดังนี้

- (1) แนวเขตตามธรรมชาติหรือสิ่งปลูกสร้างถาวรที่สามารถเห็นได้ชัดเจน
- (2) แนวเขตตามการปกครอง ได้แก่ เขตอำเภอ เขตตำบล และเขตหมู่บ้าน
- (3) กรณีที่ไม่มีแนวเขตตามข้อ 1 เห็นสมควรจัดสร้างแนวเขตขึ้นเป็นต้นว่า ถนนร่องน้ำและสิ่งก่อสร้างนั้น ควรสร้างขึ้นเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมอย่างเด่นชัด เช่น การสร้างถนน จะได้ร่องน้ำสองข้างทาง หรือร่องน้ำที่สามารถส่งน้ำไปใช้ในการเกษตรแก่ราษฎรในท้องถิ่นนั้นๆ ได้ เช่น คลองชลประทาน
- (4) จุดที่ใช้กำหนดหลักเขตควรเป็นจุดที่สามารถอ้างอิงได้ ด้วยค่าพิกัดทางภูมิศาสตร์ (Latitude, Longitude) ซึ่งสามารถอ้างอิงได้หากหลักเขตนั้น ๆ ถูกทำลายหรือสูญหายหรือเกิดกรณีพิพาท

6.1.7 ข้อเสนอแนะในการจัดตั้งและการพัฒนาเมืองในอนาคต

(1) เกณฑ์การจัดตั้งและขยายเขตเทศบาลและสุขาภิบาล นอกจากที่ได้มีการกำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติหรือประกาศกระทรวงมหาดไทยไว้แล้วนั้น

1. จำนวนบ้านควรมีตั้งแต่ 375 หลังคาเรือนหรือมีประชากรตั้งแต่ 1,500 คนขึ้นไป
2. ขนาดที่ได้จากสมการสามารถเป็นข้อพิจารณาในเบื้องต้นได้ว่าชุมชนเมืองที่ขอจัดตั้งมีขนาดเหมาะสมเท่าใด โดยการเปรียบเทียบกับขนาดพื้นที่ซึ่งทางจังหวัดเสนอขอจัดตั้งมา เพื่อป้องกันกาหนดขนาดที่ไม่เหมาะสมหรือแก้ปัญหาการขยายพื้นที่อันเนื่องมาจากผลประโยชน์บางประการ
3. ชุมชนที่จะจัดตั้งหรือเปลี่ยนแปลงฯควรให้มีคุณสมบัติอยู่ในหลักเกณฑ์มากกว่า 2 ถึง 3 ข้อ เพื่อให้ชุมชนนั้นๆ มีสภาพความเป็นเมืองที่สมบูรณ์
4. ชุมชนที่จะจัดตั้งหรือเปลี่ยนแปลงพื้นที่ในอนาคต ควรคำนึงถึงเขตการปกครอง เนื่องจากในปัจจุบันได้มีพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ซึ่งทำให้สภาตำบลมีฐานะเป็นนิติบุคคล มีสิทธิตามกฎหมายในขอบเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ

(2) ข้อเสนอแนะในการพัฒนาเมือง จากการศึกษาและวิเคราะห์ชุมชนเมืองต่าง ๆ ในจังหวัดชลบุรี โดยพิจารณาจากข้อมูลในปัจจุบัน แนวโน้มในอนาคต และโครงการพัฒนาที่สำคัญตามนโยบายของรัฐ ผู้ศึกษาได้จัดทำข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงกิจกรรมในการพัฒนาเมืองของชุมชนต่าง ๆ ในจังหวัดชลบุรี ดังแสดงไว้ในตารางที่ 31

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6.2 ปัญหาที่พบในการศึกษา

- การรวบรวมข้อมูลทำได้ไม่สมบูรณ์และล่าช้าเนื่องจาก

1. ข้อมูลของเทศบาลและสุขาภิบาลมีรายละเอียดและคำนิยามแตกต่างกันทำให้การคัดเลือกตัวแปรเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ทำได้ยาก

2. ระบบข้อมูลขาดประสิทธิภาพ เนื่องจากมีเจ้าหน้าที่ดูแลข้อมูลจำนวนน้อยขาดการจัดเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี และไม่มีการรวบรวมไว้ในแหล่งเดียวกัน

- จำนวนเมืองที่ใช้ในการศึกษาเพื่อหาขนาดของพื้นที่เมืองที่เหมาะสมมีจำนวนน้อย เพียง 27 เมือง และขนาดมีความแตกต่างกันมาก กล่าวคือเมืองที่ใหญ่สุดมีขนาด 306.44 ตารางกิโลเมตร และเล็กสุดมีขนาด 1.2 ตารางกิโลเมตร ทำให้การพิจารณาเพื่อหาสมการที่เหมาะสมทำได้ยาก

- เนื่องจากผู้ศึกษามีความรู้ในการใช้คอมพิวเตอร์และสถิติค่อนข้างน้อยทำให้การใช้โปรแกรม SPSS และการอ่านค่าทางสถิติเป็นไปด้วยความลำบาก

6.3 ข้อเสนอแนะ

1. ในการศึกษาวิจัยขั้นต่อไป ควรจะต้องศึกษา ขนาดพื้นที่จากตัวอย่างที่มีปริมาณมาก อาจครอบคลุมเป็นภาคหรือทั้งประเทศ เพื่อที่จะสามารถแยกกลุ่มตัวอย่างตามขนาดและตามบทบาทหน้าที่ของชุมชนเมืองที่ชัดเจน จะทำให้ผลของการศึกษาถูกต้องใกล้เคียงความเป็นจริง และสามารถนำไปใช้ได้แพร่หลายกว้างขวางยิ่งขึ้น

2. การศึกษาวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นพื้นฐาน เพื่อการดำเนินงานศึกษาเกี่ยวกับการวางแผนพัฒนาชุมชนได้ ตามข้อเสนอแนะกิจกรรมการพัฒนาเมืองตามที่แสดงไว้ในตารางที่ 32

3. ตัวแปรบางตัวที่คาดว่าจะมีผลกับขนาดและขอบเขตของเมืองที่เหมาะสม ควรมีการศึกษาข้อมูลให้ละเอียดลึกซึ้งเพื่อที่จะได้นำข้อมูลนั้น ๆ มาวิเคราะห์ให้ได้ผลการศึกษาที่ถูกต้องและชัดเจนยิ่งขึ้น

4. ควรศึกษาความต้องการพื้นที่ชุมชนในอนาคต โดยจำแนกออกตามประเภทการใช้ที่ดินต่างๆ เช่น พื้นที่สำหรับที่อยู่อาศัย อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม บริการการเกษตรและอื่น ๆ เพื่อกำหนดขนาดเมืองในอนาคต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม

- กรรณิการ์ สุขเกษม, สังคมวิทยา นคร, กรุงเทพมหานคร, รามคำแหง, 2528
- กองคลังส่วนท้องถิ่น, กรมการปกครอง, สถิติรายได้-รายจ่ายของท้องถิ่นปี 2531-2535, กรุงเทพมหานคร, 2535
- กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน, รายงานแผนการใช้ที่ดินจังหวัดชลบุรี กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, ฝ่ายการพิมพ์ กองแผนที่และการพิมพ์, 2535
- จารุวรรณ อารงเกียรติ, การศึกษาการเจริญเติบโตของชุมชนในจังหวัดปทุมธานี กรณีศึกษา: การใช้ประโยชน์ที่ดินชุมชนประชาธิปไตยและคลองหลวง, วิทยานิพนธ์ปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522
- จารุวรรณ ลิมปเสนีย์, บริหารชุมชนเมืองและภาค, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531
- ฉัตรชัย พงษ์ประยูร, การวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของเมืองในประเทศไทย, 2529
- ฉัตรชัย พงษ์ประยูร, ภูมิศาสตร์เมือง, พระนคร, ไทยวัฒนาพานิช, 2527
- ณรงค์ ธิรภิญโญ, การศึกษาเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชุมชนสุขภาพดีและสุข อำเภอมือซบบุรี, วิทยานิพนธ์ปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532
- ทบวงมหาวิทยาลัย, รายงานพิจารณาความเหมาะสมในการจัดตั้งมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออก, ณ จังหวัดชลบุรี, มิถุนายน, 2527.
- นำวัลย์ กิจจักษ์กุล, ภูมิศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน, กรุงเทพมหานคร, โอเดียนสโตร์, 2528
- ประพันธ์ เศวตนันท์, เศรษฐศาสตร์ภูมิภาค, กรุงเทพมหานคร, กรุงสยามการพิมพ์, 2520
- ศิริชัย พงษ์วิชัย, การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์, กรุงเทพมหานคร, สำนักพิมพ์จุฬา, 2533
- ศรีรัตน์ หิรัญชัย, การศึกษาการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมของชุมชนชนบท เพื่อประกอบการวางแผนพัฒนาจังหวัดชลบุรี, วิทยานิพนธ์ปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, สถิติสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร, ไทยวัฒนาพานิช, 2521
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, ปัญหาการเติบโตของเมืองและการจัดระดับความเป็นเมือง ใน สัมมนาปัญหานครหลวงครั้งที่ 1, พระนคร, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, ระเบียบการวิจัยทางสังคมศาสตร์, 2529
- เสถียร วิชัยลักษณ์, สีบวงศ์ วิชัยลักษณ์, พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496, กรุงเทพฯ ฯ, มปป
- เสถียร วิชัยลักษณ์, สีบวงศ์ วิชัยลักษณ์, พระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ.2495, กรุงเทพฯ ฯ, มปป
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี, การพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่ง
เอกสารนี้เป็นเอกสาร ที่เล็ดลอดออก, กรุงเทพมหานคร, 2534 เท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5, กรุงเทพมหานคร

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6, กรุงเทพมหานคร

สำนักงานพาณิชย์จังหวัดชลบุรี, ข้อมูลการตลาดจังหวัดชลบุรี, 2534

กรมการผังเมือง, กระทรวงมหาดไทย, ผังภาคตะวันออกกรุงเทพมหานคร, 2532

กรมการผังเมือง, กระทรวงมหาดไทย, รายงานวิจัยผังเมืองรวมเมืองพัทยา, กรุงเทพมหานคร, 2530

กรมการผังเมือง, กระทรวงมหาดไทย, ระบบชุมชนภาคตะวันออก, กองผังภาค. กรุงเทพมหานคร, 2526

กรมการผังเมือง, กระทรวงมหาดไทย, ผังโครงสร้างจังหวัดชลบุรี, กรุงเทพมหานคร, 2526

สำนักงานสถิติแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี, สำมะโนประชากรและเคหะ 2533 จังหวัดชลบุรี, กรุงเทพมหานคร, มปป., มปป.

สมชาย เดชะพรหมพันธ์, ภูมิศาสตร์การเมือง, กรุงเทพมหานคร, รุ่งวัฒนา, 2522

อรทัย เลิศจิตติสุทธ์, การศึกษาตัวชี้วัดความเจริญเติบโตของเมืองจากการพัฒนาอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว, วิทยาลัยปริญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Bibliography

F.Stuart Chapin, Jr and Edward J Kaiser, Urban land Use Planning(University of Illinois Press Urbana Chicago London 1979)

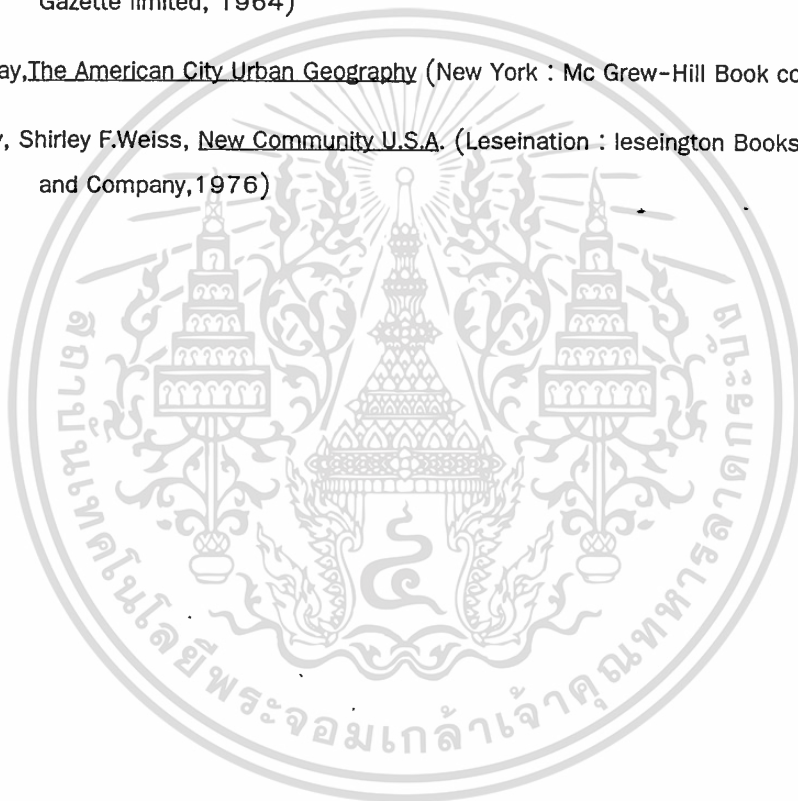
Japan International Cooperation Agency, Feasibility Study Pattaya Tourism Development, Volume, 1978

John F. Kolars and John D. Nystuen. Geography : The Study of location,culture and environment. (New York : Mc Graw-Hill Book Company,1974)

Lewis Keeble, Principles and Practice of town and Country planning.3rd ed. (London : The Estates Gazette limited, 1964)

Raymond E Murplay, The American City Urban Geography (New York : Mc Grew-Hill Book co.,1966)

Raymond T, Burby, Shirley F.Weiss, New Community U.S.A. (Leseination : leseington Books. D.C. Health and Company,1976)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ก

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4-6

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2520-2524

เมืองหลัก

เกี่ยวกับการพัฒนาเมืองหลักในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 ได้วางแนวทางพัฒนาเมืองและกรุงเทพมหานคร โดยเน้นหนักไปในด้านการกระจายความเจริญออกไปจากกรุงเทพมหานคร โดยการพัฒนาเมืองหลักขึ้นในส่วนภูมิภาค เพื่อเป็นแหล่งสกัดการอพยพจากชนบทสู่กรุงเทพมหานครและเพื่อเป็นศูนย์กลางที่จะกระจายความเจริญออกสู่ชนบท ในขณะเดียวกันก็จะปรับปรุงสภาพแวดล้อมแออัดอยู่แล้วในกรุงเทพมหานครให้อยู่ในสภาพที่ดียิ่งขึ้น โดยมีนโยบายและแนวทางและมาตรการดังต่อไปนี้

1. แนวทางการพัฒนาเมืองหลัก

1.1 เร่งกระจายการพัฒนาเมืองหลักในภาคต่าง ๆ โดยปรับปรุงฐานะเมืองหลักให้เป็นนครขนาดกลาง (ขนาดประชากรตั้งแต่ 100,000-300,000 คน) เพื่อช่วยกันยับยั้งการขยายตัวของกรุงเทพมหานคร โดยกำหนดให้เมืองในภาคต่าง ๆ ดังต่อไปนี้อยู่ในลำดับความสำคัญที่จะเร่งรัดให้เป็นเมืองหลัก

- 1.1.1 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กำหนดให้ขอนแก่น อุดรธานี นครราชสีมา และอุบลราชธานี เป็นเมืองหลัก
- 1.1.2 ภาคเหนือ ตอนบน ได้กำหนด เชียงใหม่ ส่วนภาคเหนือตอนกลางกำหนดให้พิษณุโลก เป็นเมืองหลัก
- 1.1.3 ภาคใต้ ทางฝั่งตะวันออก ได้กำหนดให้ สงขลา - หาดใหญ่ และชายฝั่งทะเล ตะวันตก ได้กำหนดให้ภูเก็ตเป็นเมืองหลัก
- 1.1.4 ภาคตะวันออก ได้กำหนดชลบุรีเป็นเมืองหลัก เพื่อประโยชน์ในการกระจาย

บริการขั้นพื้นฐานทางเศรษฐกิจออกไปจากกรุงเทพมหานคร

1.2 การพัฒนาเมืองหลักในภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อลดความแออัดของกรุงเทพมหานครและกระจายความเจริญไปสู่ส่วนภูมิภาคนั้น มีการพิจารณากำหนดแนวนโยบายและมาตรการดังนี้

- 1.2.1 นโยบายและมาตรการควบคุมการใช้ที่ดินในเมือง โดยจะเร่งรัดจัดทำแผนการใช้ที่ดินบริเวณสวนรอบเมือง จัดทำผังเมืองรวมและผังเมืองเฉพาะ
- 1.2.2 นโยบายและมาตรการการพัฒนาบริการขั้นพื้นฐานของเมือง ทางด้าน สาธารณูปการการศึกษา การสาธารณสุข ที่อยู่อาศัยและอื่น ๆ
- 1.2.3 นโยบายการมีงานทำ การที่จะพัฒนาเมืองในภูมิภาคให้เป็นเมืองหลักที่สามารถพึ่งตัวเองได้ ต้องมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่จะสร้างงานให้แก่ผู้อยู่อาศัยในตัวเมือง จึงจะเร่งรัดพัฒนาอุตสาหกรรมไปสู่เมืองหลัก พัฒนาทางด้านพาณิชย์และบริการ เศรษฐกิจ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว รัฐจะใช้นโยบายภาษี และการเงินเป็น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การดึงดูดอุตสาหกรรม พาณิชยกรรมและบริการไปสู่เมืองหลัก นอกจากนี้ รัฐจะลงทุนจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมและกำหนดเขตแปรสภาพเพื่อการส่งออก

- 1.2.4 นโยบายและมาตรการสนับสนุนให้การพัฒนาเมืองหลักเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายการพัฒนาชนบทและการพัฒนาภาค การพัฒนาเมืองหลักเพียงอย่างเดียวอาจจะไม่บรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ ทั้งนี้ เพราะเมืองหลักต้องพึ่งพาอาศัยเมืองและชนบทในภูมิภาคนั้น ๆ ดังนั้น รัฐบาลจะเร่งการพัฒนาภาคและชนบทไปพร้อม ๆ กัน เพื่อให้เป็นแหล่งป้อนวัตถุดิบและตลาดให้แก่เมืองหลัก

จากการประเมินผลการวางแผนพัฒนาดังกล่าว ที่ได้กำหนดแนวทางที่จะกระจายการพัฒนา โดย เน้นในด้านการปรับปรุงฐานะเมืองหลักให้เป็นนครขนาดกลาง (ขนาดประชากรตั้งแต่ 100,000-300,000 คน) โดยกำหนดเมืองหลักรวม 9 แห่ง ได้แก่ ขอนแก่น อุดรธานี นครราชสีมา อุบลราชธานี เชียงใหม่ พิษณุโลก สงขลา-หาดใหญ่ ภูเก็ต และชลบุรี ผลการดำเนินการปรากฏว่า ส่วนใหญ่เป็นชั้นการวางผังเมืองรวม โดยทางกรมการผังเมืองและคณะกรรมการผังเมืองได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินในเขตบริเวณเทศบาลเมืองหลักเสร็จเรียบร้อยแล้ว และจะได้ออกกฎหมายบังคับใช้ยังเมืองดังกล่าว ส่วนการพัฒนาเมืองหลักในภาคเหนือได้ศึกษาสู่ทางก่อนการลงทุนการพัฒนาเมืองเชียงใหม่ เพื่อเสนอแนะโครงสร้างที่สำคัญทั้งในระยะสั้นและระยะยาวเสร็จเรียบร้อยแล้ว และมอบให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินการในขั้นต่อไป สำหรับเมืองหลักอีก 2 แห่ง คือ ชลบุรี และนครราชสีมา อยู่ในระหว่างศึกษาและวิเคราะห์เพื่อวางแผน ส่วนเมืองหลักอื่น ๆ ยังไม่ปรากฏความเคลื่อนไหวที่สำคัญมากนัก

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 พ.ศ. 2525-2529

ได้มุ่งพัฒนาเมืองระดับต่าง ๆ ในภูมิภาค คือ พัฒนาระบบเมืองหลัก เมืองรอง และชุมชนชนบทให้ประสานกัน เพื่อเป็นฐานรองรับการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศในอนาคต และสกัดกั้นการอพยพของประชากรในชนบทเข้าสู่กรุงเทพมหานคร ในขณะเดียวกันชะลอความเจริญเติบโตและลดอิทธิพลทางเศรษฐกิจของกรุงเทพมหานครลง จึงมีนโยบายที่จะสร้างอุตสาหกรรมหลักให้เป็นทางเลือกในบริเวณชายฝั่งภาคตะวันออก ขณะเดียวกันพัฒนากรุงเทพมหานครและปริมณฑลไปในทางที่จะมีส่วนเสริมนโยบายการกระจายความเจริญไปสู่ส่วนภูมิภาค ดังนี้คือ

1. การพัฒนากรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีเป้าหมาย แนวนโยบายและมาตรการการพัฒนาดังนี้คือ

1.1 เป้าหมายการพัฒนา

- 1.1.1 พื้นที่เป้าหมาย ได้แก่ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดสมุทรปราการ ปทุมธานี นนทบุรี นครปฐม และจังหวัดสมุทรสาคร โดยเน้นการควบคุมกิจกรรมและการใช้ประโยชน์ที่ดิน ตลอดทั้งการพัฒนาพื้นที่ 5 จังหวัด ให้มีบทบาทในการรองรับการกระจายการผลิตและเป็นที่พักอาศัยที่กระจายออกมาจากกรุงเทพมหานครได้ ซึ่งจะเป็นการช่วยสกัดกั้นการอพยพของประชากร ที่มุ่งเน้นสู่กรุงเทพมหานครในอีกทางหนึ่ง

- 1.1.2 เป้าหมายประชากร กำหนดให้มีจำนวนประชากรไม่เกิน 6 ล้านคน ในกรุงเทพมหานคร และใน 5 เมืองปริมณฑล ให้มีจำนวนประมาณ 2.3 ล้านคน ภายในปี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2529 รวมทั้งหมด เป็นเป้าหมายประชากร 8.3 ล้านคน สำหรับกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

1.2 แนวนโยบาย

- 1.2.1 มุ่งพัฒนาระบบเมืองขึ้นในภาคต่าง ๆ มิให้กระจุกอยู่เฉพาะในกรุงเทพมหานครต่อไปอีก โดยให้มีการกระจายประชากรและกิจกรรมไปสู่ภูมิภาคอื่น ๆ และมีการกำหนดเมืองหลักเมืองรอง ชุมชนชนบท และแหล่งอุตสาหกรรมหลักรองรับไว้ ขณะเดียวกันจะต้องเน้นการชะลอกรุงเทพมหานครให้เป็นเพียงศูนย์กลางด้านวัฒนธรรม การบริหารประเทศ การบริการ และการผลิตเฉพาะที่ต้องใช้แรงงานระดับฝีมือและเทคโนโลยีขั้นสูงเท่านั้นในอนาคต
- 1.2.2 ทำการประสานงานปรับปรุงกรุงเทพมหานครให้เป็นไปตามผังเค้าโครงกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยยึดหลักในการกระจายกิจกรรมเศรษฐกิจไปสู่ชุมชนหลักในเขตปริมณฑลทั้ง 5 จังหวัด คือ สมุทรปราการ ปทุมธานี นนทบุรี นครปฐม และสมุทรสาคร ให้สามารถเป็นฐานการจ้างงาน และมีให้ประชาชนในเขตปริมณฑลเดินทางเข้ามาหางานและบริการในกรุงเทพมหานคร ผังเค้าโครงฯ จะให้กรุงเทพมหานครเป็นแกนกลางในการประสานการปรับปรุงกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านบริการสาธารณูปโภคของเมืองให้หยุดแค่เขตพื้นที่สีเขียวรอบเมือง ตลอดจนปรับโครงข่ายระบบการขนส่งทุกประเภทและป้องกันน้ำท่วมให้สนับสนุนผังเค้าโครงฯ ดังกล่าว
- 1.2.3 จัดบริการสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และบริการทางสังคมที่จำเป็นให้แก่ประชากรยากจนที่อาศัยอยู่ในเมืองให้เพียงพอ โดยในระยะแรกควรเน้นการจัดหาที่อยู่อาศัยและการปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรมเป็นสำคัญ
- 1.2.4 กำหนดให้เมืองศักรพิเศษ และกฎหมายข้อบังคับ เพื่อดำเนินงานพัฒนากรุงเทพมหานคร และเขตปริมณฑลตามผังเค้าโครงฯ ที่กำหนดไว้ ซึ่งจะต้องมีอำนาจในการประสานงานระหว่างจังหวัดทั้ง 5 ในเขตปริมณฑลกับกรุงเทพมหานคร รวมถึงการสนับสนุนให้มีการเน้นการจัดเก็บอัตราค่าตอบแทนที่คุ้มค่าลงทุนในการจัดการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการของรัฐให้แก่ประชาชนในกรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล และสนับสนุนให้เอกชนมีส่วนในการลงทุนและการจัดการบริการทางสาธารณูปการของเมืองส่วนใหญ่ด้วย โดยรัฐจะมุ่งแบ่งเบาภาระในลักษณะที่อุดหนุนเฉพาะโครงการที่มีผลโดยตรงต่อคนจนในเมือง

1.3 มาตรการพัฒนา

- 1.3.1 เร่งรัดและกระจายกิจการบางประเภทให้ออกไปอยู่ในส่วนภูมิภาค และจำกัดการขยายกิจกรรมทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมหลัก ตลอดจนการลงทุนในโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ของรัฐ อาทิเช่น การลงทุนเพื่อการขยายสถาบันการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยใน กทม. และปริมณฑล เป็นต้น
- 1.3.2 สนับสนุนการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก เพื่อให้เป็นแหล่งอุตสาหกรรมหลักแห่งใหม่ของประเทศ และเป็นฐานรองรับทางด้านแรงงาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้เผยแพร่ข้อมูลไปยังสื่อออนไลน์หรือใช้ในการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คล้องกัน เพราะการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกจะมีส่วนสัมพันธ์กับการพัฒนากรุงเทพมหานครมาก และจะเป็นการกระจายแหล่งสร้างงานออกไปจากกรุงเทพมหานคร ที่สามารถช่วยเบี่ยงเบนการอพยพของประชากรเข้ากรุงเทพมหานครได้เป็นอย่างดี

- 1.3.3 สนับสนุนให้มีการวางผังเมืองรวมและผังเมืองเฉพาะให้แก่กรุงเทพมหานครและชุมชนหลักในเขตปริมณฑล โดยยึดผังเค้าโครงกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเป็นแนวทางการวางผังเมือง ดังกล่าวต่อไป และกำหนดให้มีมาตรการประกอบผังเค้าโครงฯ โดยแบ่งเป็น 2 ระดับดังนี้

ก. ผังเค้าโครงระดับภาค ซึ่งควบคุมพื้นที่ 6 จังหวัดของกรุงเทพมหานครและปริมณฑล กำหนดให้มีพื้นที่เกษตรกรรมล้อมรอบพื้นที่ชุมชนหลักในเขตปริมณฑล และมีพื้นที่สีเขียวซึ่งต่อเนื่องกับพื้นที่เกษตรกรรมล้อมรอบเมืองศูนย์กลางกรุงเทพมหานคร เพื่อควบคุมการขยายตัวของเขตเมืองมิให้ชุมชนขยายตัวไปในพื้นที่เกษตรกรรมที่มีความอุดมสมบูรณ์ นอกจากนี้ จะพัฒนาชุมชนหลักในเขตปริมณฑลให้เป็นศูนย์สมบูรณ์ในตัวเอง ซึ่งเป็นศูนย์ชุมชนที่มีแหล่งสร้างงานอยู่ในบริเวณเดียวกัน เพื่อรองรับการกระจายตัวของประชากรจากกรุงเทพมหานคร ขณะเดียวกันจะจัดโครงข่ายบริการขั้นพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่จำเป็นให้เชื่อมโยงศูนย์กลางเมืองต่างๆ ในเขตปริมณฑล เพื่อลดปริมาณการจราจรให้ผ่านกรุงเทพมหานครน้อยที่สุด

ข. ผังเค้าโครงระดับเมืองศูนย์กลางกรุงเทพมหานคร ซึ่งคลุมถึงบริเวณพื้นที่บางส่วนของจังหวัดสมุทรปราการ นนทบุรี และปทุมธานี กำหนดให้มีพื้นที่สีเขียวซึ่งจะประกาศให้เป็นเขตเกษตรและเขตป้องกันน้ำท่วมล้อมรอบ และจัดระบบการใช้ที่ดินเป็น 2 บริเวณ คือ เพื่อเป็นแนวทางในการขึ้นอาคารจัดบริการด้านสาธารณสุข โภค สาธารณูปการ ให้เป็นไปตามความต้องการของชุมชนและสอดคล้องกับการควบคุมการใช้ที่ดินตลอดจนกำหนดโครงข่ายระบบการระบายน้ำรอบเมืองเพื่อป้องกันน้ำท่วม และจัดระบบการจราจรสายหลักให้มีระบบการขนส่งมวลชน ระบบถนนวงแหวนรอบเมือง ระบบเส้นทางรถไฟตอนล่าง และสถานีขนส่งสินค้าชานเมือง เพื่อแก้ไขปัญหาการจราจรที่แออัดคับคั่ง

- 1.3.4 จัดระบบขนส่งมวลชนในบริเวณศูนย์กลางชุมชนหนาแน่น เพื่อให้มีการจราจรคล่องตัวและประหยัดพลังงาน โดยพิจารณาถึงระบบขนส่งมวลชนระหว่างเมืองรอบนอกอื่นๆ ที่สัมพันธ์กับกรุงเทพมหานครและปริมณฑลด้วย โดยเฉพาะในภาคกลางและบริเวณชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกที่จะเป็นแหล่งอุตสาหกรรมหลักแห่งใหม่

- 1.3.5 ส่งเสริมการใช้ระบบการขนส่งทางรถไฟและทางน้ำให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด โดยการสร้างทางรถไฟเชื่อมต่อจากทางรถไฟสายตะวันออกของกรุงเทพมหานคร บริเวณเขตลาดกระบัง อ้อมลงทางใต้เลียบไปตามแนววงแหวนรอบนอก มาเชื่อมกับทางรถไฟสายตะวันตกบริเวณเขตบางขุนเทียนและตลิ่งชัน เพื่อให้ระบบการขนส่งทางรถไฟที่ไม่จำเป็นต้องผ่านใจกลางเมืองสามารถอ้อมผ่านบริเวณจราจรคับคั่งได้ อันเป็นการช่วยแก้ปัญหาการจราจรได้ทางหนึ่งด้วย ส่วนการขนส่งทางน้ำควรส่งเสริมที่สมุทรปราการ สมุทรสาคร และบริเวณแม่น้ำบางปะกงที่ติดต่อกับเขตปริมณฑลระดับภาค

- 1.3.6 จัดตั้งสถานีขนส่งบรรทุกสินค้าและตลาดกลางในบริเวณชานเมืองกรุงเทพมหานคร เพื่อมิให้บรรทุกสินค้าเข้าสู่การจราจรคับคั่ง ภายในบริเวณศูนย์กลาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชุมชนกรุงเทพมหานคร โดยส่งเสริมให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการจัดสร้างสถานีขนส่งรถบรรทุกสินค้าดังกล่าวบริเวณชานเมือง

- 1.3.7 ให้มีการศึกษาผลกระทบต่อการศึกษาตัวของกรุงเทพมหานคร เนื่องจากการพัฒนาสนามบินแห่งที่สอง พร้อมทั้งวางมาตรการป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นอย่างเหมาะสมโดยคำนึงถึงความสอดคล้องต่อนโยบายการกระจายความเจริญออกไปสู่ส่วนภูมิภาค และการชะลอการขยายตัวของกรุงเทพมหานคร
- 1.3.8 เร่งรัดปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรม การกำจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูลและน้ำเสีย การป้องกันอากาศเสียและเสียงรบกวน
- 1.3.9 เน้นการปรับปรุงกิจการสาธารณูปโภคในกรุงเทพมหานคร ให้สามารถเลี้ยงตนเองได้ โดยกำหนดจัดเก็บอัตราค่าบริการสาธารณะต่าง ๆ ตลอดจนมาตรการการเก็บภาษีในบริเวณพื้นที่ที่ควบคุมการขยายตัวของชุมชนให้เหมาะสม เพื่อชักนำให้การลงทุนก่อสร้างได้ออกไปนอกบริเวณศูนย์กลางชุมชนกรุงเทพมหานคร
- 1.3.10 จัดตั้งองค์การกลางที่จะทำหน้าที่รับผิดชอบให้รูปแบบการพัฒนากรุงเทพมหานครสามารถดำเนินการได้อย่างแท้จริง องค์การนี้ควรจะมีอำนาจในการกำหนดนโยบาย มาตรการ แผนงาน และจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการ ตลอดจนทั้งการประสานงานการดำเนินงานพัฒนาของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนกลาง หน่วยงานท้องถิ่น และหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ ตลอดจนขององค์กรอิสระของเอกชน
- 1.3.11 ปรับปรุงระเบียบข้อบังคับและกฎหมายที่ล้าหลังให้สามารถสนับสนุนการปรับปรุงกรุงเทพมหานคร เช่น กฎหมายผังเมือง การควบคุมการจัดสรรที่ดิน การควบคุมอาคาร กฎหมายปรับปรุงบูรณะท้องถิ่น ปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากร รวมทั้งระเบียบข้อบังคับทางการเงินด้วย
- 1.3.12 จัดให้มีการรณรงค์เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนร่วมมือกับทางราชการในการบำรุงรักษาสาธารณูปโภค สาธารณูปการ สาธารณสมบัติ และสิ่งแวดล้อมที่ดีของกรุงเทพมหานคร ควบคู่ไปกับ การแก้ไขกฎหมายระเบียบข้อบังคับ

2. การพัฒนาเมืองหลักในส่วนภูมิภาค มีเป้าหมายแนวนโยบาย และมาตรการการพัฒนา ดังนี้คือ

2.1 เป้าหมายการพัฒนา

- 2.1.1 พื้นที่เป้าหมาย ได้กำหนดเมืองหลักขึ้น 5 เมือง คือ เมืองเชียงใหม่ เมืองขอนแก่น เมืองนครราชสีมา เมืองชลบุรี และเมืองสงขลา-หาดใหญ่ ที่ต้องเร่งพัฒนาต่อเนื่องมาจาก แผนฯ 4 ให้สำเร็จผล ส่วนอีก 6 เมือง คือ เมืองพิษณุโลก เมืองนครสวรรค์ เมืองอุดรธานี เมืองราชบุรี เมืองสุราษฎร์ธานี และเมืองภูเก็ต นั้น จะเริ่มให้เตรียมการพัฒนาต่อไป
- 2.1.2 กำหนดเป้าหมายขนาดประชากรในเมืองหลัก 5 เมือง ให้มีจำนวนระหว่าง 150,000-300,000 คน ภายในปี พ.ศ.2529 และมุ่งให้สวัสดิการที่จำเป็นแก่กลุ่มประชาชนที่ยากจนใน เมืองเหล่านี้ด้วย

เอกสารนี้ 2.2 **แนวนโยบาย** นี้ไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยามให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- 2.2.1 เร่งสร้างฐานะเศรษฐกิจอุตสาหกรรมให้แก่เมืองหลักให้เป็นแหล่งจ้างงาน โดยพัฒนาอุตสาหกรรม การค้า และบริการเน้นการใช้แรงงานและวัตถุดิบของท้องถิ่น และเร่งรัดพัฒนาการเกษตรในชนบทล้อมรอบเมืองหลักควบคู่กันไป
- 2.2.2 พัฒนาศักยภาพทางสังคมของเมืองหลักให้เพียงพอยิ่งขึ้น โดยเร่งปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรม ที่อยู่อาศัยของประชาชนยากจนในเมืองหลัก และจัดสร้างการเคหะแก่ประชาชนที่มีรายได้น้อยในเมืองขยายบริการศึกษาระดับต่าง ๆ ให้เพียงพอและสอดคล้องกับความต้องการตลาดแรงงานในท้องถิ่น และให้บริการด้านสาธารณสุขเพื่อให้เมืองเป็นศูนย์กลางการศึกษาและการรักษาพยาบาลของภาคด้วย
- 2.2.3 เร่งรัดการสาธารณสุขโรคและสาธารณสุขการขั้นพื้นฐานให้แก่เมืองหลักเป็นลำดับแรก เพื่อให้สามารถสนองความต้องการของอุตสาหกรรมและบริการที่มีมากขึ้นในเมืองหลัก
- 2.2.4 เร่งควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินในเมืองให้มีประสิทธิภาพ และปรับปรุงเขตเทศบาลเมืองหลักต่าง ๆ โดยยึดเขตความเจริญทางเศรษฐกิจแทนเขตการบริหารที่กำหนดไว้เดิม
- 2.2.5 ปรับปรุงฐานะการคลังและบริหารงานพัฒนาของเทศบาลเมืองหลักให้มากขึ้น และรัฐบาลกลางจะต้องสนับสนุนทางการเงิน การคลัง เป็นกรณีพิเศษในระยะแรก เพื่อเสริมสร้างฐานะการคลังท้องถิ่นให้มีพอขยายบริการพื้นฐานของเมืองให้ได้ ซึ่งจะต้องใช้เงินจำนวนมากในระยะแรก
- 2.2.6 สร้างเอกลักษณ์เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจให้แก่ประชาชนในเมืองหลัก

2.3 มาตรการการพัฒนา

- 2.3.1 ด้านเสริมสร้างบทบาทและกิจกรรมที่สำคัญของเมืองหลัก เพื่อให้เป็นศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละภาค มีดังนี้

ก. เมืองเชียงใหม่ พัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการค้าและบริการของภาคเหนือตอนบน โดยการเร่งพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ส่งเสริมอุตสาหกรรมหัตถกรรมและอุตสาหกรรมเกษตร ที่ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นซึ่งไม่มีผลต่อสภาวะแวดล้อมเป็นพิเศษ ส่วนอุตสาหกรรมส่งออกให้พัฒนาบริเวณเมืองเชียงใหม่ ลำพูน ให้เป็นเขตอุตสาหกรรมดังกล่าว

ข. เมืองขอนแก่น พัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการค้าและบริการ ศูนย์กลางการบริหารราชการ และการศึกษาของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ส่งเสริมอุตสาหกรรมเกษตรที่ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นอุตสาหกรรมหัตถกรรมและการนำเข้าจากกรุงเทพมหานคร และอุตสาหกรรมบริการต่าง ๆ

ค. เมืองนครราชสีมา พัฒนาเป็นศูนย์กลางบริการขนส่งสินค้าของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากทำเลที่ตั้งได้เปรียบ คือ เป็นเมืองหน้าด่านของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่งเสริมอุตสาหกรรมเกษตรที่ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น และอุตสาหกรรมบริการต่าง ๆ ซึ่งจะได้ประโยชน์และเชื่อมโยงกับการพัฒนาอุตสาหกรรมพื้นฐานในบริเวณชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียง เพราะมีทางหลวงติดต่อจากนครราชสีมาตรงมายังท่าเรือสัตหีบ และเขตอุตสาหกรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือแล้ว

ง. เมืองชลบุรี พัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการขนส่ง การค้าและบริการของภาคตะวันออก ในระยะ 5 ปีข้างหน้า และในระยะยาวจะมีบทบาททางด้านการค้าและบริการต่อไปเมื่อมีการพัฒนาเขตอุตสาหกรรมพื้นฐานในบริเวณชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ขณะเดียวกันในเมืองชลบุรีส่งเสริมอุตสาหกรรมไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การท่องเที่ยว อุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก อุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น และอุตสาหกรรมบริการต่าง ๆ เป็นสำคัญ

จ. เมืองสงขลา-หาดใหญ่ พัฒนาให้เป็นศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจของภาคใต้ให้เชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจของประเทศ โดยพัฒนาเมืองสงขลาให้เป็นเมืองท่าส่งสินค้าออกที่สำคัญ และพัฒนาเมืองหาดใหญ่ให้เป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่ง การค้าและบริการ ส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และพัฒนาอุตสาหกรรมส่งออกและอุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น โดยอุตสาหกรรมที่ใช้ยางพารา อุตสาหกรรมประมง และอุตสาหกรรมการส่งกำลังบำรุง การขุดเจาะก๊าซและน้ำมันในอ่าวไทยตอนล่างด้วย

2.3.2 ขยายฐานะเศรษฐกิจของเมืองหลักให้เป็นแหล่งจ้างงาน เร่งรัดพัฒนาอุตสาหกรรมรูปการเกษตรและธุรกิจการค้า และอุตสาหกรรมบริการขนาดย่อมอื่น ๆ ในเมืองหลัก ให้สามารถสนับสนุนการเกษตรในชนบทล้อมรอบควบคู่กันไป โดยรับจะดำเนินมาตรการส่งเสริมดังกล่าวต่อไปนี้

ก. เร่งจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในเมืองหลักที่เหมาะสม คือ เมืองสงขลา-หาดใหญ่ เมืองชลบุรี และเมืองเชียงใหม่-ลำพูน และจัดตั้งย่านอุตสาหกรรมในเมืองหลักอื่น ๆ เพื่อสนอง การขยายตัวของอุตสาหกรรมขนาดย่อมอีกทางหนึ่ง โดยกำหนดบริเวณที่เหมาะสมและมีบริการพื้นฐานต่าง ๆ อยู่บ้างแล้วขึ้นเป็นย่านอุตสาหกรรม

ข. พัฒนาระบบสินเชื่อระยะปานกลางและระยะยาวให้แก่อุตสาหกรรมในเมืองหลัก โดยการจัดตั้งธนาคารในภูมิภาคขึ้นในเมืองหลัก เพื่อพัฒนาระบบการเงินขึ้นแต่ละภาค และลดอิทธิพลของระบบธนาคารพาณิชย์ในกรุงเทพมหานครที่มีสาขาในส่วนภูมิภาค

ค. ขยายบริการทางวิชาการให้แก่อุตสาหกรรมและกิจกรรมต่าง ๆ ในทุกเมืองหลัก รวมถึงการให้ความรู้ด้านการจัดการและการตลาดแก่ผู้ประกอบการขนาดย่อม ตลอดจนดำเนินการฝึกอาชีพและพัฒนาแรงงานฝีมือเพื่อเพิ่มคุณภาพของแรงงานในเมืองหลักต่อไป

ง. พัฒนาระบบตลาดของเมืองหลักให้เชื่อมโยงไปสู่ผู้บริโภคในชนบท ขณะเดียวกันส่งเสริมอุตสาหกรรมรับช่วงการผลิตขึ้นในเมืองหลักตามลักษณะวัตถุดิบและได้เปรียบของแต่ละภาคขึ้น

จ. ระวังการให้สิทธิประโยชน์แก่การลงทุนในบริเวณกรุงเทพมหานคร และเขตปริมณฑลบางส่วน ได้แก่ บริเวณจังหวัดสมุทรปราการ นนทบุรี และปทุมธานี โดยใช้มาตรการยกเลิกระยะปลอดภาษีและสิ่งจูงใจ ทางการค้าคลังอื่น ๆ พร้อมทั้งเพิ่มสิทธิประโยชน์ให้แก่อุตสาหกรรมในส่วนภูมิภาคและในเขตส่งเสริมการลงทุนที่กำหนดไว้ให้แก่เมืองหลักด้วย โดยมุ่งให้ความสำคัญแก่การลงทุนที่ใช้แรงงานมากกว่าเครื่องทุ่นแรง การลงทุนที่ใช้ปัจจัยการผลิตในประเทศและท้องถิ่นมากกว่าปัจจัยการผลิตนำเข้าจากต่างประเทศ ทั้งปรับปรุงวิธีขอรับการส่งเสริมการลงทุนให้สะดวกและรวดเร็วขึ้น

ฉ. ส่งเสริมการท่องเที่ยวของเมืองหลักต่าง ๆ โดยปรับปรุงบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพสูง เน้นการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวให้มากขึ้น รักษาคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นในแต่ละเมืองหลักไว้เพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยว

2.3.3 ด้านการพัฒนาบริการสังคม

ก. เร่งปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรม โดยการยกระดับมาตรฐานและจัดสร้างที่อยู่อาศัยให้แก่ประชาชนที่มีรายได้น้อยในเมืองหลัก ได้แก่ เมืองสงขลา เมืองชลบุรี เมืองนครราชสีมา และเมืองเชียงใหม่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อใช้ในการศึกษาและทำการศึกษานอกระบบให้เพียงพอ และตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานในแต่ละภูมิภาค

2.3.4 ด้านการพัฒนาบริการพื้นฐานต่าง ๆ ที่จำเป็นให้แก่เมืองหลักปรับปรุงและขยายระบบขนวางหลักที่จำเป็นของเมือง โดยเฉพาะการจัดสร้างท่าเรือน้ำลึกสงขลา ปรับปรุงและขยายสนามบินในเมืองเชียงใหม่และหาดใหญ่ให้เป็นสนามบินระหว่าง ประเทศ พัฒนาสนามบินขอนแก่นให้ได้มาตรฐานชั้น ศึกษาความเหมาะสมในการสร้างสถานีขนส่งชาน เมืองหลักในเชียงใหม่ เมืองขอนแก่น และเมืองหาดใหญ่ พร้อมทั้งวางแผนแม่บทและจัดระบบการจราจร ของเมืองหลักที่จำเป็น คือ เมืองชลบุรี เมืองหาดใหญ่ และเมืองเชียงใหม่

ก. ปรับปรุงบริการประปาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และวางแผนการผลิตให้เพียงพอ กับความต้องการในเมืองหลักในระยะยาว โดยการกำหนดแม่บทสำหรับกิจการประปาในเมืองหลักทุกเมือง และปรับอัตราค่าน้ำประปาให้เหมาะสมเพื่อให้หน่วยผลิตมีรายได้พอที่จะเลี้ยงตนเองในอนาคต

ข. เร่งขยายบริการสื่อสารโทรคมนาคม โดยเฉพาะบริการโทรศัพท์ที่ยังขาดแคลนอยู่ มากในทุกเมืองหลัก ให้เพียงพอกับความต้องการและความเจริญของเมืองหลักในอนาคต โดยอาจเปิดโอกาสให้ เอกชนร่วมลงทุนด้วย

ค. พัฒนาระบบระบายน้ำ การป้องกันน้ำท่วม และการสุขาภิบาล การขยายกิจการ และปรับปรุงวิธีการเดิมและกำจัดขยะมูลฝอยในเมืองหลัก การปรับปรุงขยายถนน สะพาน สถานีรถโดยสารและ บริการต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ง. สนับสนุนให้เอกชนมีส่วนร่วมในการลงทุนพัฒนาบริการพื้นฐานต่าง ๆ ที่จำเป็น ของเมืองหลักเพื่อหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของรัฐ รัฐบาลท้องถิ่น และท้องถิ่น จะได้ผ่อนคลายภาระในการลงทุนไปได้บ้าง

2.3.5 ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินของเมืองหลัก

ก. เร่งให้มีการประกาศใช้บังคับผังเมืองรวมและผังเมืองเฉพาะเมืองหลักทุกแห่ง เพื่อ ควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินในเมืองให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับการขยายตัวของชุมชนเมือง ความเจริญ ทางเศรษฐกิจและโครงข่ายบริการพื้นฐานด้วย

ข. พิจารณาขยายเขตเทศบาลเมืองหลักที่ความเจริญของชุมชนได้ขยายตัวออกไป นอกเขตเทศบาลแล้วให้ตรงกับสภาพความเป็นจริง โดยยึดเขตความเจริญทางเศรษฐกิจ ซึ่งอาจครอบคลุมเขต สุขาภิบาลที่ความเจริญของเมืองต่อเนื่องไปถึงด้วย ได้แก่ เมืองเชียงใหม่ เมืองนครราชสีมา เมืองชลบุรี และเมือง สงขลา

2.3.6 ด้านการคลังและการพัฒนาบริหารของเทศบาลเมืองหลัก

ก. ปรับปรุงระบบการเก็บภาษีโรงเรือน ที่ดิน และภาษีบำรุงท้องที่ ให้เป็นระบบภาษี ทรัพย์สิน หรืออย่างน้อยปรับปรุงกฎหมายต่าง ๆ เพื่อลดข้อจำกัด และเพิ่มอัตราภาษีบำรุงท้องที่ และภาษีโรง เรือนให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงปัจจุบัน และให้เทศบาลมีอำนาจในการจัดเก็บภาษีรูปพิเศษเพิ่มขึ้น

ข. จัดทำแผนที่และบัญชีภาษีอย่างเป็นระบบ เพื่อใช้ในการตีราคาทรัพย์สินที่เหมาะสม รวมทั้งเพิ่มบทลงโทษในการหลบเลี่ยงภาษีให้มากขึ้น

ค. รัฐจะให้ความสำคัญต่อโครงการพัฒนาขยายบริการขั้นพื้นฐานในเมืองหลักทั้ง 4 เมืองเป็นกรณีพิเศษ โดยจะจัดสรรงบประมาณอุดหนุนพิเศษและเงินกู้ให้แก่เทศบาล เพื่อดำเนินการพัฒนาบริการขั้น พื้นฐานที่จำเป็นเร่งด่วน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ง. เร่งปรับปรุงปริมาณและคุณภาพของเจ้าหน้าที่ทางเทคนิควิชาการและการวางแผนของเทศบาล และจัดตั้งหน่วยงานวางแผนของเมืองหลักขึ้น เพื่อให้สามารถรับผิดชอบวางแผน และดำเนินงานตามโครงการต่าง ๆ ของเมืองหลักได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2.3.7 ด้านการสร้างเอกลักษณ์ เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจของประชาชนในเมืองหลัก

ก. ส่งเสริมการเผยแพร่และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของเมืองหลัก

ข. ให้เมืองหลักเป็นศูนย์กลางบริหารราชการที่สำคัญของหน่วยราชการต่าง ๆ แต่ละภาค

ค. ส่งเสริมบทบาทขององค์กรท้องถิ่นให้มีอิสระมากขึ้น และประสานการดำเนินงานขององค์กรท้องถิ่นและหน่วยงานของรัฐให้สนับสนุนซึ่งกันและกัน

ง. จัดให้มีการประชุมระดับชาติและนานาชาติในเมืองหลักให้มากขึ้น

2.3.8 แผนการสำคัญในการพัฒนาเมืองหลักมี 9 แผน ได้แก่

ก. แผนการส่งเสริมอุตสาหกรรม โดยเฉพาะโครงการขยายการให้สินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม โครงการจัดตั้งศูนย์อุตสาหกรรมภาคในเมืองหลัก และโครงการศึกษาวิจัยด้านการตลาดของสินค้าอุตสาหกรรมขนาดย่อม และการรับช่วงการผลิตระหว่างอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ และ อุตสาหกรรมขนาดย่อม เป็นต้น

ข. แผนการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม คือ โครงการนิคมอุตสาหกรรมภาคใต้ โครงการนิคมอุตสาหกรรมภาคตะวันออก

ค. แผนการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยเฉพาะโครงการจัดตั้งศูนย์ให้ความช่วยเหลือให้ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว

ง. แผนการพัฒนาการเกษตร คือ โครงการขยายสินเชื่อแก่เกษตรกร โครงการจัดตั้งตลาดกลางสินค้าเกษตร

จ. แผนการปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรมและจัดหาที่อยู่อาศัยแก่ผู้มีรายได้น้อย

ฉ. แผนการจัดน้ำเพื่ออุปโภคบริโภค คือ โครงการขยายการประปาจังหวัดในเมืองหลัก โครงการจัดหาน้ำประปาจากแหล่งน้ำใหม่ของเมืองนครราชสีมา เป็นต้น

ช. แผนการพัฒนาการสื่อสาร โดยเฉพาะโครงการขยายโทรศัพท์ในเมืองหลัก

ซ. แผนการพัฒนาการขนส่งที่สำคัญคือ โครงการทำเรื่อน้ำลึกสงขลา โครงการปรับปรุงท่าเรือน้ำลึกสัตหีบ โครงการวางแผนแม่บทและจัดระบบการจราจร

ณ. แผนการพัฒนาบริการพื้นฐานเศรษฐกิจของเมือง คือ โครงการจัดระบบระบายน้ำหลัก ป้องกันน้ำท่วม และกำจัดน้ำเสีย โครงการกำจัดขยะมูลฝอย

3. การพัฒนาระบบเมืองรองและชุมชนชนบท

เนื่องจากเมืองรองและชุมชนชนบทขาดแคลนบริการพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม และมีมาตรฐานต่ำ กล่าวคือ เมืองรองยังขาดแคลนบริการพื้นฐาน โดยเฉพาะการจัดระบบระบายน้ำ การป้องกันน้ำท่วม กำจัดน้ำเสียและขยะมูลฝอย การประปา โทรศัพท์ การจัดการจราจร ซึ่งจำเป็นต้องมีการแปรรูปและการผลิตในระดับเมืองรองอยู่มาก สำหรับชุมชนนั้นยังขาดบริการสังคมอยู่มาก ได้แก่ บริการการศึกษา สาธารณสุข และบริการพื้นฐานจำเป็นอื่น ๆ ที่จะไปมีส่วนสนับสนุนการพัฒนาการเกษตรในชนบท ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นอกจากนั้นระบบบริการพื้นฐานของเมืองรองและชุมชนชนบทเท่าที่มีอยู่อย่างจำกัด ในปัจจุบันนี้ก็ขาดความเชื่อมโยงกันอยู่มาก

ฉะนั้น การพัฒนาเมืองรองและชุมชนชนบทให้สามารถรับช่วงการกระจายความเจริญต่อจากเมืองหลัก ทั้งในด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมเบื้องต้นในชนบท และการรองรับแรงงานส่วนเกินจากภาคเกษตร และทำหน้าที่เป็นศูนย์บริการเกษตรและบริการสังคมของท้องถิ่น จำเป็นจะต้องดำเนินการดังนี้

3.1 เป้าหมาย กำหนดเป้าหมายเมืองรอง โดยคำนึงถึงสภาวะการตั้งถิ่นฐาน ขนาดประชากร มูลค่าการผลิตและรายได้ และความสัมพันธ์ของระบบชุมชนในภาคนั้น กล่าวคือ ความสัมพันธ์กับเมืองหลัก และกับชุมชนชนบทล้อมรอบ ในช่วงแผนฯ 5 ดังนี้

3.1.1 ภาคเหนือ

เมืองรองลำปางและเชียงใหม่ พร้อมทั้งชุมชนชนบทในพื้นที่เฉพาะภาคเหนือตอนบน

3.1.2 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เมืองรองอุบลราชธานี ร้อยเอ็ด และสุรินทร์ พร้อมทั้งชุมชนชนบทในพื้นที่เฉพาะบริเวณทุ่งกุลาร้องไห้และอีสานตอนล่าง

3.1.3 ภาคตะวันออก

เมืองรองระยอง และฉะเชิงเทรา พร้อมทั้งชุมชนในพื้นที่เฉพาะสามจังหวัดชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก

3.1.4 ภาคตะวันตก

เมืองรองกาญจนบุรี และเพชรบุรี พร้อมทั้งชุมชนชนบทในพื้นที่เฉพาะบริเวณชายฝั่งทะเลและตอนกลางของภาคตะวันตก

3.1.5 ภาคใต้

เมืองรองปัตตานี และชุมชนชนบทในพื้นที่เฉพาะจังหวัดชายแดนภาคใต้

3.2 แนวนโยบายพัฒนาเมืองรองให้เป็นแหล่งจ้างงานเบื้องต้นในท้องถิ่น และให้ชุมชนชนบทล้อมรอบเป็นศูนย์บริการสังคมและบริการทางการเกษตรแก่ประชาชนในชนบท เพื่อให้สามารถรับช่วงกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมต่อจากเมืองหลัก กระจายไปสู่ประชาชนส่วนใหญ่ในภูมิภาคได้อย่างจริงจัง โดยการพัฒนาอุตสาหกรรมเบื้องต้นในเมืองรองให้เป็นฐานเศรษฐกิจ แหล่งจ้างงานเบื้องต้นแก่ประชาชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตการเกษตรขั้นต้น อุตสาหกรรมในครัวเรือนและอุตสาหกรรมขนาดย่อมอื่น ๆ โดยพัฒนาบริการของรัฐและขยายการพื้นฐานที่จำเป็นในเมืองรองพร้อมกันไปด้วย และส่งเสริมชุมชนชนบทให้เป็นศูนย์บริการสังคมต่าง ๆ และบริการทางการเกษตร ด้านการผลิต การตลาด การให้สินเชื่อ และพยายามควบคุมการเอาเปรียบของผู้มีอำนาจทางเศรษฐกิจในท้องถิ่นโดยจะต้องเข้าไปมีบทบาทต่อการจัดสรรปัจจัยและบริการด้านการผลิตและการตลาดให้มากขึ้น

3.3 มาตรการพัฒนา

3.3.1 พัฒนาอุตสาหกรรมขนาดย่อมในเมืองรอง เพื่อให้เป็นแหล่งรองรับแรงงานส่วนเกินจากภาคเกษตร โดยเฉพาะสนับสนุนการจัดตั้งอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตการ
ไม่ว่าการณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมีเหตุดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการแก้ไข

เกษตรและวัตถุดิบในท้องถิ่นอุตสาหกรรมครัวเรือน ซึ่งรัฐจะต้องส่งเสริมด้านสินเชื่อ วิชาการ สิทธิประโยชน์ และพัฒนาแรงงานไร้ฝีมือจากภาคเกษตรในเมือง รอง พร้อมทั้งให้บริการข่าวสาร การตลาด และข่าวสารแรงงาน ในท้องถิ่นแก่ผู้ใช้แรงงาน และผู้จ้างแรงงานด้วย

3.3.2 พัฒนาชุมชนชนบทให้เป็นศูนย์กลางบริการทางการเกษตรและการตลาดที่สำคัญของท้องถิ่น ให้เป็นตลาดกลางของท้องถิ่นในการรับซื้อและรวบรวมผลผลิตการเกษตร และส่งไปยังตลาดในระดับที่ใหญ่กว่า โดยรัฐต้องดำเนินงานดังนี้

(ก) ขยายการให้สินเชื่อเพื่อการเกษตรให้มากขึ้นในเมืองรองและชุมชนชนบท เพื่อลดบทบาทของสินเชื่ออกสถาบันลง

(ข) จัดตั้งศูนย์ประกันราคาสินค้าเกษตรในท้องถิ่น

(ค) ให้บริการและปัจจัยการผลิต โดยเฉพาะเมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช และกำหนดให้เป็นแหล่งการฝึกอบรม เพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการเกษตรแผนใหม่และบริการข่าวสารแก่เกษตรกรในชนบทรวมทั้งเป็นแหล่งยุ้งฉางเก็บผลผลิตการเกษตร เพื่อสร้างอำนาจการต่อรองให้มากขึ้น

3.3.3 พัฒนาบริการขั้นพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ การพัฒนาบริการพื้นฐานเศรษฐกิจที่จำเป็นต่อการพัฒนาเมืองรอง เช่น การจัดระบบประปา น้ำ ป้องกันน้ำท่วม และกำจัดน้ำเสีย การกำจัดขยะมูลฝอย การจัดทำแผนแม่บท ขยายบริการประปา ขยายบริการโทรศัพท์ และจัดระบบการจราจรในเมืองรอง และการจัดหาที่อยู่อาศัยสำหรับชุมชนชนบท มุ่งพัฒนาบริการทางสังคมให้กระจายถึงประชาชนส่วนใหญ่ในชนบทเป็นสำคัญ โดยเน้นการให้บริการการศึกษาและบริการสาธารณสุขเป็นหลักสำคัญ

3.4 แผนการที่สำคัญมี 4 แผนการ กล่าวคือ

3.4.1 แผนการส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดย่อม เช่น โครงการส่งเสริมการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมในครอบครัว โครงการขยายการให้สินเชื่อแก่อุตสาหกรรมขนาดย่อม และอุตสาหกรรมในครอบครัว และการจัดตั้งระบบค้าประกันสินเชื่อ เป็นต้น

3.4.2 แผนการเพิ่มผลผลิตการเกษตรและการตลาด เช่น โครงการจัดตั้งตลาดกลางสินค้าเกษตรกรรม และโครงการขยายสินเชื่อเพื่อการเกษตร เป็นต้น

3.4.3 แผนการจัดบริการพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เช่น โครงการขยายและปรับปรุงถนนสายประธานเชื่อมระหว่างเมืองหลักกับเมืองรอง และระหว่างเมืองรองกับชุมชนชนบท และโครงการปรับปรุงและขยายประปาจังหวัดในเมืองรอง เป็นต้น

3.4.4 แผนการพัฒนาบริการสังคม เช่น โครงการจัดบริการสาธารณสุขในเมือง และโครงการสงเคราะห์ผู้มีรายได้น้อย เป็นต้น

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 พ.ศ. 2530-2534

แผนพัฒนาเมืองและพื้นที่เฉพาะ

ทางด้านเมืองศูนย์กลางความเจริญในภูมิภาค จะเป็นการดำเนินการพัฒนาเมืองหลัก 5 เมือง ต่อ เนื่องจากในช่วงแผนฯ 5 และจะเริ่มพัฒนาเมืองหลักใหม่และศูนย์กลางความเจริญอื่นๆ อีก 19 เมือง

โดยจะเริ่มการพัฒนาเมืองหลักในช่วงแผนฯ 6 ได้ทันที จำนวน 6 เมือง คือ พิษณุโลก นครสวรรค์ อุตรธานี ราชบุรี สุราษฎร์ธานี และภูเก็ต

ส่วนอีก 13 เมือง คือ ลำปาง เชียงราย อุบลราชธานี ร้อยเอ็ด สุรินทร์ สกลนคร ระยอง ฉะเชิงเทรา สระบุรี กาญจนบุรี เพชรบุรี ปัตตานี และนครศรีธรรมราช จะอยู่ในขั้นของการศึกษา และ เตรียมการสำหรับกรำดำเนินงานพัฒนาต่อไป

เมืองหลักเหล่านี้ จะได้รับการวางระบบโครงข่ายบริการพื้นฐานที่จำเป็นควบคู่กับมาตรการทางผัง เมืองและการใช้ที่ดิน พร้อมกับการกระตุ้นให้มีการลงทุนทางเศรษฐกิจ ตลอดทั้งปรับปรุงระบบการคลัง และการบริหารงานส่วนท้องถิ่น เพื่อให้มีการแบ่งภาระการลงทุนพัฒนาระหว่างรัฐบาลกลางและส่วนท้องถิ่นให้เหมาะสม

สำหรับการพัฒนาบริการพื้นฐานทางเศรษฐกิจสังคม และสิ่งแวดล้อมของเมืองหลักจะประกอบด้วย การพัฒนาการขนส่ง การพัฒนาการสื่อสาร การจัดหาหน้าเพื่ออุปโภคบริโภค การปรับปรุงสาธารณูปการในเขตเมือง การพัฒนาที่อยู่อาศัยให้แก่ผู้มีรายได้น้อย ตลอดจนการจัดการและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อแก้ปัญหา มลพิษ และการจัดตั้งศูนย์ตลาดแรงงานภูมิภาคในเมืองศูนย์กลางเพื่อเผยแพร่ข่าวสารตลาดแรงงาน

ขณะเดียวกันการพัฒนาฐานเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมในเมืองหลัก จะเน้นการให้สิ่งจูงใจทั้งใน ด้านบริการสาธารณูปโภค ตลอดจนการเพิ่มสำหรับประโยชน์และหลักเกณฑ์การส่งเสริมการลงทุนแก่ อุตสาหกรรมในภูมิภาคเป็นพิเศษ เช่น จะมีโครงการประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม โครงการเงิน กู้ ดอกเบี้ยต่ำแก่อุตสาหกรรมขนาดย่อมในต่างจังหวัด โครงการสถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องจักรและ โลหะ การโครงการสนับสนุนผู้ประกอบการอุตสาหกรรมในระดับจังหวัด เป็นต้น

นอกจากนี้จะมีการพัฒนาการท่องเที่ยวในเมืองศูนย์กลางการท่องเที่ยว 8 แห่งในภูมิภาค ได้แก่ เชียงใหม่ พิษณุโลก นครราชสีมา ระยอง กาญจนบุรี สุราษฎร์ธานี-เกาะสมุย สงขลา-หาดใหญ่ และภูเก็ต โดยการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว ปรับปรุงถนน ทางเดิน และที่จอดรถ ตลอดจนปรับปรุงรูปแบบ และคุณภาพของ สินค้าหัตถกรรมในแหล่งท่องเที่ยว

ในประเด็นพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก ซึ่งในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 ที่ผ่านมานั้น ส่วน ใหญ่เป็นการดำเนินการในขั้นตอนของการศึกษาจัดทำรายงานความเหมาะสม และการออกแบบรายละเอียดทางวิศวกรรมของโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ เพื่อให้พร้อมที่จะเริ่มก่อสร้าง

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 นี้ จะมีการพัฒนาต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 ได้แก่ พื้นที่บริเวณมาบตาพุด ซึ่งจะพัฒนาเป็นแหล่งที่ตั้งอุตสาหกรรมหลัก จะมีท่าเรือน้ำลึกอยู่ติดกับเขตอุตสาหกรรม ให้สามารถบริการขนถ่ายวัตถุดิบประเภทสินค้าเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมบริการโครงสร้างพื้นฐาน ที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น นิคมอุตสาหกรรม ทางรถไฟ และระบบสื่อสาร ฯลฯ

ไม่ว่าการมีใจทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนพื้นที่บริเวณแหลมฉบัง ก็จะพัฒนาเป็นท่าเรือพาณิชย์น้ำลึก เพื่อนำประเทศเข้าสู่วงจรระบบขนส่งทางทะเลของโลก และสอดคล้องกับเทคโนโลยี การขนส่งสินค้าประเภทบรรจุตู้ (สินค้าคอนเทนเนอร์) พร้อมเขตนิคมเพื่อการส่งออก ศูนย์พาณิชย์กรรม และเขตนิคมอุตสาหกรรม สำหรับอุตสาหกรรมที่ไม่มีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม

สำหรับพื้นที่เศรษฐกิจใหม่บริเวณอื่น ๆ จะเป็นการเตรียมการพื้นที่ใหม่ ๆ เพื่อให้สามารถให้เป็นทางเลือกที่จะกระจายกิจกรรมทางเศรษฐกิจออกจากกรุงเทพมหานครได้อีกต่อไป

พื้นที่เศรษฐกิจใหม่ที่สำคัญ ได้แก่ พื้นที่ภาคใต้ตอนบน พื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา พื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง

พื้นที่ภาคใต้ตอนบนจะเป็นศูนย์กลางติดต่อค้าขายกับนานาชาติ ประกอบด้วย 4 จังหวัด คือ ภูเก็ต สุราษฎร์ธานี พังงา และกระบี่

พื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ และแหล่งน้ำจืดสำคัญที่จะเป็นฐานสนับสนุนการพัฒนาภาคใต้ ประกอบด้วยจังหวัดพัทลุงทั้งจังหวัด จังหวัดสงขลา 6 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ คือ อำเภอเมือง สงขลา หาดใหญ่ รัตภูมิ ระโนด สะทิงพระ กิ่ง อ.กระแสสินธุ์ และนาหม่อม จังหวัดนครศรีธรรมราช 2 อำเภอ คือ อำเภอชะอวด และหัวไทร

พื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง เป็นแหล่งผลิตข้าวที่สำคัญของภาคใต้ ประกอบด้วย อำเภอชะอวด หัวไทร เขียวใหญ่ ปากพนัง อ.เมือง และบางส่วนของอำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ขณะนี้ได้มีการเริ่มก่อสร้างโครงการพื้นฐานบางแห่งแล้ว เช่น เชื้อนเขี้ยวหลาน ท่าเรือน้ำลึก สงขลา และภูเก็ต

ในช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่ 6 ก็จะมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ เส้นทางสายเชื่อมโยง ภูเก็ต สุราษฎร์ธานี เชื้อนเขี้ยวหลาน และท่าเรือน้ำลึกภูเก็ต ชินิน และสงขลา

นอกจากนี้จะมีการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมภาคใต้ หาดใหญ่ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การปลูกยางพันธุ์ดีทดแทนการพัฒนาปาล์มน้ำมัน การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เช่น พาณิชยในทะเลสาบสงขลา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ข
โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โครงการการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก

1. ความเป็นมาของโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1-4 ที่ผ่านมานั้นภาคเกษตรกรรม จะยังคงเป็น ภาคเศรษฐกิจที่สำคัญที่สุด แต่ขณะเดียวกันบทบาทของภาคอุตสาหกรรมได้เพิ่มความสำคัญมาขึ้นเรื่อยๆ ทั้งในแง่ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ การจ้างงานและการส่งออก แต่อย่างไรก็ตามการพัฒนาอุตสาหกรรมในช่วงดังกล่าวก็ประสบปัญหาหลักๆ ที่สำคัญ 3 ประการคือ

1.1 เป้าหมายของการพัฒนาอุตสาหกรรมในระยะแรกนั้น เน้นด้านการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า แต่ก็ประสบกับการขาดดุลทางการค้ามากขึ้น เนื่องจากการนำเข้าสินค้าพวกเครื่องจักร วัตถุดิบและพลังงานเพื่อใช้ในการผลิต

1.2 การขยายตัวของการจ้างงาน ในภาคอุตสาหกรรมไม่ได้ขยายตัวตามการเพิ่มของผลผลิตในภาคอุตสาหกรรมเท่าที่ควร เพราะการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมจะมีผลทำให้การจ้างงานของภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นตามไปด้วย แต่ในความเป็นจริงผลผลิตภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยในอัตราร้อยละ 10 ต่อปี ขณะที่การจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 3-4 ต่อปี

1.3 การกระจุกตัวของอุตสาหกรรมในเขตกรุงเทพมหานคร และจังหวัดใกล้เคียงอันเนื่องจากเป็นศูนย์กลางของตลาด การพาณิชย์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ มากกว่าภาคอื่น ๆ ของประเทศ ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่าง ๆ ตามมา อันได้แก่ มลภาวะต่าง ๆ การอพยพย้ายถิ่นของคนชนบทเข้าสู่กรุงเทพฯ และนำไปสู่ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมตามมามากมาย

จากปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ในขบวนการพัฒนาอุตสาหกรรมในช่วง 4 แผนแรกนี้ ดังนั้นในการพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 จึงเกิดความพยายามที่จะกระจายความเจริญของภาคอุตสาหกรรมออกไปนอกเขตกรุงเทพฯ และจะให้ประเทศก้าวไปสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรมเกิดใหม่ (NIC: New Industry Country) ความพยายามดังกล่าว จึงทำให้เกิดโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก (พชอ.) ขึ้น ซึ่งนอกจากมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาประเทศไปสู่การผลิตอุตสาหกรรมหนักโดยวิสาหกิจชาตินิยมแล้ว และเพื่อการกระจายอุตสาหกรรมไปในเขตท้องถิ่นแล้ว ยังต้องการเชื่อมโยงการพัฒนาระหว่างภาคตะวันออกและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อเปิดประตูพัฒนาสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือในระยะยาวอีกด้วย

2. โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก

2.1 ประเด็นหลักในการพัฒนา

ประเด็นหลักในการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก คือ

1. พัฒนาอุตสาหกรรม 6 ประเภท คือ อุตสาหกรรมหลัก อุตสาหกรรมต่อเนื่อง อุตสาหกรรมที่มีมลพิษ อุตสาหกรรมเบา อุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก และอุตสาหกรรมเกษตร ในเขตพัฒนาอุตสาหกรรม 5 เขต คือ มาบตาพุด แหลมฉบัง ชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา โดยมีมาบตาพุด และ แหลมฉบัง เป็นพื้นที่เป้าหมายที่สำคัญ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. การพัฒนาชุมชนเมืองทั้งระบบในเขตวางแผนพัฒนา 7 เขต คือ ชลบุรี ศรีราชา แหลมฉบัง พัทยา มาบตาพุด ระยอง ฉะเชิงเทรา และบ้านแพ ให้มีบทบาทหน้าที่ที่เหมาะสม โดยจำแนกพื้นที่การพัฒนาออกเป็น 2 บริเวณ คือ

- บริเวณตอนล่างของอนุภาค ซึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลงในการขยายตัวทางเศรษฐกิจด้านการพัฒนาหลัก และท่าเรือน้ำลึก โดยมีแหลมฉบังและมาบตาพุดเป็นชุมชนศูนย์กลางของกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นดังกล่าว

- บริเวณตอนบนของอนุภาค ซึ่งในระยะแรกมีการเปลี่ยนแปลงของการพัฒนาตามแนวโน้มเดิมที่เป็นอยู่ และระยะต่อไปจะได้รับผลกระทบจากการพัฒนาพื้นที่ตอนล่างของอนุภาค โดยมีชลบุรี และฉะเชิงเทรา เป็นชุมชนศูนย์กลางหลัก

3. การพัฒนาโครงข่ายบริการพื้นฐานและสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ทั้งทางถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ ทางรถไฟ ท่าเรือน้ำลึกที่แหลมฉบังและมาบตาพุด เพื่อสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรม และเมือง

4. การพัฒนาระบบการบริหารทั้งทางด้านองค์กรและการเงิน

2.2 จุดมุ่งหมายของการพัฒนา

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับที่ 5 ที่มีนโยบายหลักในการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก (พชอ.) ได้วางจุดมุ่งหมายไว้ 3 ประการสำคัญ ๆ คือ

1. มุ่งกระจายกิจกรรมทางเศรษฐกิจออกจากกรุงเทพมหานคร ไปสู่ส่วนภูมิภาคอย่างเป็นระบบโดยสร้างฐานอุตสาหกรรมหลักและเมืองใหม่ให้เกิดในพื้นที่ 3 จังหวัด ของพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเล ตะวันออก คือ จังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง

2. ปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมของประเทศ โดยเริ่มให้มีอุตสาหกรรมหลักหรืออุตสาหกรรมหนักขึ้น ทั้งนี้โดยอาศัยทรัพยากรธรรมชาติที่พบใหม่ คือ ก๊าซธรรมชาติ (ในอ่าวไทย) และทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ มาเป็นวัตถุดิบหลักตลอดจนปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมภายในประเทศจากการผลิต เพื่อทดแทนการนำเข้ามาเป็นอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก และการเปลี่ยนโฉมหน้าของอุตสาหกรรมแบบล้าสมัยมาเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีที่สูงขึ้น ซึ่งจะทำให้โครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศเปลี่ยนไปอยู่ในกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (NIC)

3. สร้างความเชื่อมโยงระหว่างการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก กับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่จะได้รับประโยชน์จากการพัฒนาท่าเรือน้ำลึก และระบบการขนส่งที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้รวมถึงการก่อสร้างเส้นทางรถไฟใหม่เชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกกับภาคตะวันออกเฉียงเหนืออันเปรียบเสมือนการเปิดประตูการพัฒนาไปสู่ภาคที่ล้าหลังประเทศ

จากนโยบายหลักที่มีจุดมุ่งหมายสำคัญดังกล่าวข้างต้นแล้ว จึงได้แปลงไปสู่ภาคปฏิบัติดังนี้

1. กำหนดให้เขตมาบตาพุด จังหวัดระยองเป็นแหล่งที่ตั้งของอุตสาหกรรมหนักของประเทศ และให้เขตแหลมฉบังเป็นอุตสาหกรรมเบาที่ไม่ก่อมลพิษแก่สิ่งแวดล้อม เพราะอยู่ใกล้กับเมืองพัทยา

2. ขยายท่าเรือน้ำลึกสกัดดิบให้เป็นท่าเรือพาณิชย์แห่งที่ 2 เพื่อรองรับอุตสาหกรรมหนักจากมาบตาพุดและสร้างท่าเรือน้ำลึกที่แหลมฉบัง เพื่อการส่งออกและรองรับอุตสาหกรรมจากนิคมอุตสาหกรรมที่สร้างใหม่

3. ก่อสร้างทางรถไฟจากฉะเชิงเทราไปสกัดดิบ เพื่อบริการแก่เขตอุตสาหกรรมใหม่และขยายเส้นทางเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ พชอ. และภาคตะวันออกเฉียงเหนือเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. ก่อสร้างท่อส่งน้ำดิบจากอ่างเก็บน้ำดอกกราย ไปยังแหล่งอุตสาหกรรมมาตาพุดและแหลมฉับัง ตลอดจนบริการพื้นฐานอื่น ๆ รวมถึงการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมใหม่และโครงการที่อยู่อาศัยของการเคหะฯ ในบริเวณนี้อย่างเป็นระบบ

5. ร่วมลงทุนของภาครัฐบาลในโครงการอุตสาหกรรมหลักบางประการ

จากนโยบายการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกนั้น ภาครัฐบาลได้เป็นผู้ลงทุนทางด้านโครงสร้างพื้นฐานและการจัดเตรียมพื้นที่ที่พัฒนา และให้ภาคเอกชนเป็นผู้ลงทุนทางด้านอุตสาหกรรม

เขตพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่ พขอ. ได้กำหนดไว้ 6 แห่งคือ

1. บริเวณมาตาพุด เป็นอุตสาหกรรมหนัก
2. บริเวณแหลมฉับัง เป็นอุตสาหกรรมเบาและการแปรรูปเพื่อการส่งออก
3. บริเวณสัตหีบ เป็นอุตสาหกรรมซ่อม-ต่อเรือ และบริการขนถ่ายสินค้า
4. บริเวณชลบุรีเป็นอุตสาหกรรมบริการในเมืองและเป็นศูนย์กลางการเงินของภาค
5. บริเวณระยองเป็นอุตสาหกรรมการเกษตรรับวัตถุดิบจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
6. บริเวณฉะเชิงเทราเป็นอุตสาหกรรมการเกษตรรับวัตถุดิบจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

และนอกจากเขตทั้ง 6 แล้ว ยังได้เสนอให้บริเวณบางแสน-พัทยา และบ้านเพ เป็นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่พัฒนานี้ด้วย

รัฐบาลได้กำหนดนโยบายที่จะพัฒนาอุตสาหกรรมหลักอุตสาหกรรมเบาอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก และอุตสาหกรรมต่อเนื่องอื่น ๆ พร้อมทั้งกระจายระบบบริการด้านโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อนำให้เกิดการลงทุนจากภาคเอกชน โดยมีเป้าหมายให้พื้นที่แถบเป็นศูนย์กลางความเจริญใหม่เพื่อสนับสนุนการกระจายกิจกรรมทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาค อย่างเป็นระบบอย่างสมบูรณ์อันเป็นการเสนอทางเลือกแหล่งที่ตั้งอุตสาหกรรมใหม่ในอนาคต เพื่อเป็นแหล่งสร้างงานที่สำคัญเพิ่มขึ้นอีกร่าง และเป็นประตูให้แก่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือในการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ โดยไม่ต้องผ่านกรุงเทพมหานคร ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นการเปิดประตูไปสู่ภาคที่ล้ำหลังของประเทศต่อไป

3. โครงการพัฒนาที่สำคัญในพื้นที่ศึกษา ซึ่งแบ่งเป็น 2 จังหวัด

โครงการพัฒนาที่สำคัญที่อยู่ในแผนการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกนั้นปรากฏ อยู่ในพื้นที่ศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็นพื้นที่ 2 จังหวัด คือ จังหวัดชลบุรีและระยอง ดังนี้

โครงการพัฒนาอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยวที่สำคัญในจังหวัดชลบุรี ได้แก่

1) โครงการท่าเรือน้ำลึกแหลมฉับัง เป็นโครงการสำคัญโครงการหนึ่งในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้แก่การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก และแบ่งเบาภาระจากท่าเรือคลองเตย (กรุงเทพฯ) มีพื้นที่โครงการ 6,341 ไร่ 1 งาน 68 ตารางวา อยู่ในเขต ต.ทุ่ง-สุขลา อ.ศรีราชา และ ต.บางละมุง อ.บางละมุง ซึ่งจะสามารถรองรับเรือได้ขนาด 15,000-150,000 เดทเวทตันได้ ในระยะแรก ทำการก่อสร้างท่าเรือสำหรับสินค้าบรรจุตู้สินค้า (Container) 2 ท่า ท่าเรือสำหรับสินค้ากอง ประเภทเกษตรกรรม 1 ท่า และท่าเรือสำหรับสินค้ากองประเภทน้ำตาลและกากน้ำตาล 1 ท่า และจะสามารถรับสินค้าทั้งหมดรวมกัน 7.3 ล้านตันต่อปี สินค้าที่เข้ามาใช้บริการที่ท่าเรือแห่งนี้ ได้แก่ มันสำปะหลัง น้ำตาลและกากน้ำตาล ข้าวโพด และสินค้าอุตสาหกรรมจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก และเขตอุตสาหกรรมส่งออกแหลมฉับัง

ไม่ว่าการณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2) โครงการนิคมอุตสาหกรรมและเขตส่งออกแหลมฉบัง เป็นโครงการที่ก่อสร้างควบคู่กับโครงการท่าเรือน้ำลึกแหลมฉบัง โดยเป็นเขตนิคมอุตสาหกรรมและเขตส่งออกทั่วไป 1,700 ไร่ เขตส่งออก(Export Processing Zone) 500 ไร่ พื้นที่ศูนย์พาณิชย์ยกรรม อาคารสำนักงาน สวน และที่โล่ง 200 ไร่ และพื้นที่พักอาศัย 300 ไร่ สำหรับประเภทอุตสาหกรรมที่จะมีเป็นอุตสาหกรรมเบา และอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกที่ใช้แรงงานสูงและไม่มีปัญหามลภาวะด้านสิ่งแวดล้อม เช่น อุตสาหกรรมการแปรรูปอาหารเกษตร การผลิตอาหารสัตว์ การฟอกหนังสัตว์ การผลิตยางแปรรูปยาง นาฬิกาอิเล็กทรอนิกส์ ของเล่น และเครื่องกีฬา เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังมีโครงการต่อท่อก๊าซจากโรงแยกก๊าซในจังหวัดระยองมายังคลังสำรองผลิตก๊าซของการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทยที่บริเวณเขาบ่อयाแหลมฉบัง (อำเภอศรีราชา) ซึ่งจะเป็นจุดจ่ายก๊าซทางทะเลไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทยในอนาคต

3) โครงการปรับปรุงท่าเรือสัตหีบ ท่าเรือสัตหีบเดิมเป็นท่าเรืออยู่ภายในการควบคุมของกองทัพเรือ ต่อมากระทรวงคมนาคมขออนุมัติใช้เป็นท่าเรือพาณิชย์ มาตั้งแต่ปี พ.ศ.2521 และคณะรัฐมนตรีมีมติให้ปรับปรุงเป็นท่าเรือพาณิชย์โดยปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพิ่มเติมเมื่อปี พ.ศ.2522 เพื่อแบ่งเบาภาระจากท่าเรือกรุงเทพฯ และเป็นท่าเรือพาณิชย์ชั่วคราวจนกว่าท่าเรือน้ำลึกแหลมฉบังจะสร้างเสร็จได้ทำการปรับปรุงไปแล้วและให้เอกชนดำเนินการ 4 ท่า การท่าเรือแห่งประเทศไทย ดำเนินการเอง 1 ท่า

4) โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชายหาดพัทยา องค์การความช่วยเหลือระหว่างประเทศแห่งประเทศญี่ปุ่น (JICA) ได้จัดทำแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของเมืองพัทยา ในปีพ.ศ.2521 ตามการขอความช่วยเหลือจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) โดยมีวัตถุประสงค์ในการวางแผนเพื่อส่งเสริมให้พัทยาเป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับนานาชาติ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวทางทะเล ให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างพร้อมมูล เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ นอกจากนี้ เพื่อรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวให้อยู่ในมาตรฐานสากลเหมาะแก่การท่องเที่ยว โดยการจัดระบบโครงสร้างพื้นฐาน การประปา โครงสร้างถนน ระบบระบายน้ำ และกำจัดน้ำเสียต่าง ๆ มีกำหนดระยะเวลา 20 ปี โดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะแรกระหว่าง พ.ศ. 2520-2529 ระยะที่สองระหว่าง พ.ศ. 2530-2539 มีพื้นที่ศึกษาครอบคลุมพื้นที่ทางตะวันออกของถนนสุขุมวิท เป็นระยะทาง 500 เมตร จากชายฝั่งทะเล และยาวไปทางด้านเหนือและใต้ 16 กิโลเมตร รวมทั้งพื้นที่เกาะล้าน เกาะไผ่ และเกาะขนาดเล็กอื่น ๆ รายละเอียดของแผนประกอบด้วย ลักษณะการใช้ที่ดิน โครงข่ายคมนาคม และระบบโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งเน้นลักษณะการใช้ที่ดินบริเวณที่พิกัดอากาศประเภทโรงแรมและบังกะโล บริเวณที่พิกัดอากาศสวนสัตว์ บริเวณพักผ่อนหย่อนใจ บริเวณกิจกรรมการค้า และนันทนาการ ที่พักอาศัย และที่พักเกษตรกรรม

เป็นต้น

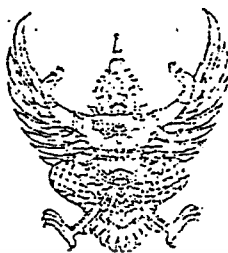
กล่าวโดยสรุป แผนพัฒนาเมืองและพื้นที่เฉพาะ จะช่วยจัดรูปแบบและแนวทางการพัฒนากรุงเทพมหานครและปริมณฑลให้เป็นระเบียบและลดความแออัดคับคั่งลงได้บ้าง อีกทั้งยังมีเมืองหลักในภูมิภาคและ พื้นที่เศรษฐกิจอื่น ๆ ได้รับการพัฒนาขึ้นมารองรับการกระจายกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่กระจายออกไปจาก กรุงเทพฯ อีกด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ค
**พระราชบัญญัติการจัดตั้งเทศบาล
 และหลักเกณฑ์การจัดตั้งและขยายเขตเทศบาล
 สุขาภิบาล**

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พระราชบัญญัติ

เทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๙๖

เป็นปีที่ ๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการเทศบาลให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๘๖ และบรรดากฎหมาย กฎ ข้อบังคับอื่น ๆ ในส่วนที่บัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ เมื่อพ้นกำหนดเวลาหนึ่งปี นับแต่วันที่ให้มีพระราชกฤษฎีกา ยกฐานะท้องถิ่นใดเป็นเทศบาลแล้ว ห้ามมิให้ใช้กฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องถิ่นในส่วนที่บัญญัติถึงการแต่งตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

๒

สารวัตรกำนัน ในท้องถื่นนั้น และให้บรรดาบุคคลที่เป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และสารวัตรกำนัน พ้นจากตำแหน่งและหน้าที่เฉพาะในเขตท้องถื่นนั้นด้วย

มาตรา ๕ ให้เทศบาลที่ได้จัดตั้งขึ้นแล้วในวันใช้พระราชบัญญัตินี้ คงมีฐานะเป็นเทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และเทศบาลนคร ตามที่เป็นอยู่ แล้วแต่กรณี มีอำนาจหน้าที่และอยู่ในบังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๖ บรรดาเทศบัญญัติที่ได้ออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๗๖ พระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๘๑ และพระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๘๖ หรือโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายอื่น ให้คงใช้บังคับได้

ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเทศบัญญัติดังกล่าวในวรรคก่อนไม่ชำระค่าปรับ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๖๐ วรรคท้ายแห่งพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับ

ส่วนที่ ๑

การจัดตั้งเทศบาล

มาตรา ๗ เมื่อท้องถื่นใดมีสภาพ้องสมควรขออนุญาตเป็นเทศบาล ให้จัดตั้งท้องถื่นนั้นๆ เป็นเทศบาลตำบล เทศบาลเมือง หรือเทศบาลนคร ตามพระราชบัญญัติ

ให้เทศบาลเป็นทบวงการเมือง มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติและกฎหมายอื่น

“มาตรา ๘ การจัดตั้งเทศบาลภายหลังวันที่พระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๔๘๕ ใช้บังคับ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งผู้มีคุณสมบัติและวิสัยฐานะตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ให้เป็นสมาชิกแห่งสภาเทศบาลนั้นในฐานะเป็นผู้เริ่มการ และให้นำบทบัญญัติว่าด้วยสภาเทศบาล และคณะเทศมนตรีมาใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บังคับโดยอนุโลม เมื่อครบกำหนดหนึ่งนับแต่วันที่สภาเทศบาลได้มีการประชุมกัน
ครั้งแรก ให้สภาเทศบาลประกอบด้วยสมาชิกที่ราษฎรเลือกตั้งขึ้นมาตรา ๑๕

ท้องถิ่นใดที่มีสภาเป็นสุขาภิบาลอยู่แล้ว หากต่อมาได้มีการจัดตั้งขึ้นเป็น
เทศบาล ก็ให้ดำเนินการตามมาตรา ๑๕ โดยไม่ต้องมีการแต่งตั้งสมาชิกเป็นผู้เริ่มการ
คามวรดแรก”

(พ.ร.บ. เทศบาล (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๔๙๙ มาตรา ๓)

มาตรา ๙ เทศบาลตำบลได้แก่ท้องถิ่นซึ่งมีพระราชกฤษฎีกายกฐานะขึ้นเป็น
เทศบาลตำบล พระราชกฤษฎีกานี้ให้ระบุชื่อและเขตของเทศบาลไว้ด้วย

มาตรา ๑๐ เทศบาลเมืองได้แก่ท้องถิ่นอันเป็นท้องศาลากลางจังหวัด หรือ
ท้องถิ่นชุมนุมชนที่มีราษฎรคงแต่หนึ่งหมื่นคนขึ้นไป โดยราษฎรเหล่านั้นอยู่หนาแน่น
เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าสามพันคนต่อหนึ่งตารางกิโลเมตร ทั้งมีรายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติ
หน้าที่อันต้องทำตามพระราชบัญญัตินี้ และซึ่งมีพระราชกฤษฎีกายกฐานะเป็นเทศ-
บาลเมือง พระราชกฤษฎีกานี้ให้ระบุชื่อและเขตของเทศบาลไว้ด้วย

มาตรา ๑๑ เทศบาลนครได้แก่ท้องถิ่นชุมนุมชนที่มีราษฎรคงแต่ห้าหมื่นคน
ขึ้นไป โดยราษฎรเหล่านั้นอยู่หนาแน่นเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าสามพันคนต่อหนึ่งตารางกิโล-
เมตร ทั้งมีรายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามพระราชบัญญัตินี้ และ
ซึ่งมีพระราชกฤษฎีกายกฐานะเป็นเทศบาลนคร พระราชกฤษฎีกานี้ให้ระบุชื่อและ
เขตของเทศบาลไว้ด้วย

“มาตรา ๑๒ ภายใต้บังคับมาตรา ๙ มาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๑ การเปลี่ยน
ชื่อเทศบาล หรือการเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาล ให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา

ให้ถ้านั้น ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และสารวัตรกำนัน ในท้องถิ่น
ที่ได้เปลี่ยนแปลงเขตเป็นเทศบาลตามความในวรรคก่อน หม่อมอำนาจหน้าที่เฉพาะ
ในเขตที่ได้เปลี่ยนแปลงนั้น นับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาล
ใช้บังคับเป็นต้นไป”

(พ.ร.บ. เทศบาล (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๔๙๙ มาตรา ๔)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มาตรา ๑๒ ภายใต้บังคับมาตรา ๕ มาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ และมาตรา ๑๒
ท้องถิ่นซึ่งได้ยกฐานะเป็นเทศบาลแล้วอาจถูกเปลี่ยนแปลงฐานะหรือยุบเลิกได้ โดย
ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

ท้องถิ่นที่ได้เปลี่ยนแปลงฐานะตามความในวรรคก่อน ให้พ้นจากสภาพแห่ง
เทศบาลเดิมนับแต่วันที่ได้ถูกเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นต้นไป บรรดาทรัพย์สิน หนี้
สิทธิ และสิทธิเรียกร้องของเทศบาลเดิม ให้โอนไปเป็นของเทศบาลใหม่ในขณะ
เดียวกันนั้น และบรรดาเทศบัญญัติที่ใช้บังคับอยู่ก่อนแล้ว คงให้ใช้บังคับได้
ต่อไป

ในการยุบเลิกเทศบาล ให้ระบุดังวิธีการจัดทรัพย์สินไว้ในพระราชกฤษฎีกา
นั้นด้วย

ส่วนที่ ๒
องค์การเทศบาล

มาตรา ๑๔ องค์การเทศบาลประกอบด้วยสภาเทศบาล และคณะเทศมนตรี

บทที่ ๑

สภาเทศบาล

“มาตรา ๑๕ สภาเทศบาลประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งขึ้นตามกฎหมาย
ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล”

(พ.ร.บ. เทศบาล (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๔๙๙ มาตรา ๕)

มาตรา ๑๖ สมาชิกสภาเทศบาล ให้อยู่ในตำแหน่งได้คราวละห้าปี ถ้า
ตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลว่างลงเพราะเหตุอื่นนอกจากถึงคราวออกตามวาระ ให้
เลือกตั้งหรือแต่งตั้งสมาชิกสภาเทศบาลขึ้นแทน แล้วแต่กรณี ให้เต็มตำแหน่งที่ว่าง
ภายในกำหนดเก้าสิบวัน แต่สมาชิกสภาเทศบาลที่เข้ามาแทนนั้น ให้อยู่ในตำแหน่ง
ได้เพียงเท่ากำหนดเวลาของผู้ซึ่งคนแทน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บันทึกข้อความ

เลขที่	127
วันที่	14 มิ.ย. ๕๕
เวลา	14.๐๐

กระทรวงมหาดไทย กรมการปกครอง โทร. ๒๕๒๖๕๕

วันที่ ๑๕ มิ.ย. ๕๕

ตัวอักษรเมื่อ	๕๕๖
เลขรับ	
วันที่	๑๕ มิ.ย. ๕๕
เวลา	1๐.๓๐

กระทรวงมหาดไทย กรมการปกครอง โทร. ๒๕๒๖๕๕

ผู้ควบคุมการดำเนินงาน

ด้วยกระทรวงมหาดไทย ได้กำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติในการขอตั้งสุสานและ
เขตสุสานไปให้จังหวัดถือปฏิบัติหลายฉบับกล่าวคือ

๑. หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ ๕๕๓๖/๔๕๕ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๕ เรื่องการสำรวจ
หรือตั้งสุสาน
๒. หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ ๕๓๐๔/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๔ เรื่องการตั้งชื่อ
แปลงเขตสุสาน
๓. หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ ๕๑๕๔/๒๕๐๐ ลงวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๐๐ เรื่องการ
ตั้งเขตสุสาน
๔. หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๑๕๕๔/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๔ เรื่องการ
ตั้งเขตสุสาน
๕. หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ ๕๕๕๔/๒๕๐๖ ลงวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๐๖ เรื่องการตั้ง
เขตสุสานและกำหนดเขตสุสาน
๖. หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๓๑๑/ว ๓๖๕ ลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๔

๗. หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๓๑๑/ว ๑๐๓๖ ลงวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๖
ปรับปรุงการกำหนดเขตและจัดทำแผนที่ตั้งหรือเปลี่ยนแปลงเขตสุสาน
๘. หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๓๑๑/ว ๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๔
เกี่ยวกับการเสนอขอตั้งสุสาน

กระทรวงมหาดไทยพิจารณาเห็นว่า การมีหนังสือสั่งการ เรื่องการขอตั้งสุสานและ
เขตสุสานไปให้จังหวัดถือปฏิบัติหลายฉบับนั้นทำให้เกิดความสับสนและไม่สะดวก จึงได้รวบรวมหนังสือ
ดังกล่าวไว้ในฉบับเดียวและแก้ไขเพิ่มเติม ทั้งนี้เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้าน
การดำเนินการอื่นใดทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

๑๓๕

การรื้อฟื้นสุสานโบราณ

หลักเกณฑ์การรื้อฟื้นสุสานโบราณ

๑.๑ ทองถิ่นที่เป็นที่ตั้งที่ว่าการอำเภอหรือกิ่งอำเภอจะต้องมีรายได้จริงในท้องบประมาณ
แล้วตั้งแต่ ๓๐๐,๐๐๐ บาท ขึ้นไปโดยไม่รวมเงินอุดหนุน

๑.๒ ทองถิ่นที่เป็นเขตตำบลหรือหมู่บ้านที่มีชื่อที่ตั้งที่ว่าการอำเภอหรือกิ่งอำเภอจะต้อง
รายได้จริงในบประมาณแล้วตั้งแต่ ๔๐๐,๐๐๐ บาท ขึ้นไปโดยไม่รวมเงินอุดหนุน

๑.๓ พื้นที่ไม่เกิน ๑๐ ตารางกิโลเมตร เว้นแต่กรณีที่มีสำนักเมืองเห็นว่ามีความ
จำเป็นทางวิชาการตามผังเมือง

๑.๔ ประชากรตั้งแต่ ๑,๕๐๐ คนขึ้นไป

๑.๕ ได้รับความเห็นชอบจากราษฎรในทองถิ่นนั้น

๒. หลักเกณฑ์การตั้งสุสานโบราณ

๒.๑ รื้อสุสานโบราณหรือจักรกัณฑ์ให้รื้อรื้อก่อสร้างในเขตสุสานโบราณนั้น

๒.๒ ถ้ารื้อรื้อก่อสร้างตรงที่จักรกัณฑ์ของสุสานโบราณที่จักรกัณฑ์ไปแล้ว ก็ให้รื้อรื้อหมู่บ้านใด
หมู่บ้านหนึ่งในเขตสุสานโบราณนั้นแต่จัดการรื้อรื้อก่อสร้าง หรือให้รื้อรื้อทองถิ่นที่ราษฎรส่วนใหญ่มิชอบเรียงแผนการ
รื้อรื้อหมู่บ้าน เช่น สุสานโบราณปากน้ำหลังสวน เป็นต้น

๒.๓ หากรื้อรื้อก่อสร้างที่อยู่ในเขตสุสานโบราณในจังหวัดเดียวก็ควรก่อสร้างตรงที่จักรกัณฑ์

ก่อสร้างในเขตสุสานโบราณที่จักรกัณฑ์ใหม่และในตำบลใหม่หมู่บ้านอยู่ในเขตสุสานโบราณเพียงหมู่บ้านเดียว ซึ่งมีชื่อ
ตรงที่จักรกัณฑ์ก่อสร้างและก่อไว้เป็นสุสานโบราณแล้ว ถ้ามีการจักรกัณฑ์สุสานโบราณใหม่ก็ให้รื้อรื้ออำเภอประกอบด้วย
เช่น สุสานโบราณเวียงเชียงแสน สุสานโบราณเวียงป่าเป้า เป็นต้น

๓. การรื้อฟื้นสุสานโบราณให้ดำเนินการดังนี้

๓.๑ เมื่อจังหวัดเห็นว่าทองถิ่นใดมีความเจริญเข้าหลักเกณฑ์ที่จะรื้อฟื้นเป็นสุสานโบราณ

ตามที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดแล้วก็ได้ให้รายงานขอตั้งสุสานโบราณพร้อมทั้งส่งรูปถ่ายต่าง ๆ อย่างละ ๓ ชุด
ไปยังกระทรวงมหาดไทยดังนี้

๓.๑.๑ บันทึกชี้แจงเหตุผลและความจำเป็นในการรื้อฟื้นสุสานโบราณ

๓.๑.๒ แบบสำรวจทองถิ่นที่สมควรยกฐานะเป็นสุสานโบราณ

๓.๑.๓ สำเนาหนังสือหรือหลักฐานการให้ความเห็นชอบจากราษฎรในทองถิ่นนั้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

๓.๑.๘ แผนที่หรือภาพถ่ายทางอากาศซึ่งแสดงแนวเขตสุราษฎร์ธานี เขตตำบล
แนวเขตป่าสงวนหรือแนวเขตทหาร (ถ้ามี) ชื่อราชการของถนน แผนที่ ลำคลอง และแนวเขตเทศบาลหรือ
สุราษฎร์ธานีที่อยู่ใกล้เคียง

๓.๑.๙ หากมีหรือจะจัดให้มี เป็นสุราษฎร์ธานีในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ภูเก็จบุรีรัมย์
จังหวัดภูเก็ต
จังหวัดภูเก็ต เพื่อประกอบราชการกิจของสุราษฎร์ธานีในเขตป่าสงวนแห่งชาติตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ
พ.ศ. ๒๕๐๑ มาตรา ๖ กอบ นกนกนป่าไม้ไม่อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติว่าด้วยการขอจัดตั้งสุราษฎร์ธานี และ
หากกรมป่าไม้ขอมาตั้งในจังหวัดภูเก็ตราชการกิจของสุราษฎร์ธานีแห่งใดแห่งหนึ่งซึ่งดำเนินการโดย
อุทธรณ์จากกรมป่าไม้จำนวน ๓ ชุด และหลักฐานต่าง ๆ ตามข้อ ๓.๑.๑ - ๓.๑.๘ ไปขอกระทรวงมหาดไทย

๓.๑.๑๐ เมื่อกระทรวงมหาดไทยได้รับรายงานจากจังหวัดภูเก็ตว่า กรมการปกครองแจ้งให้
สำนักผังเมือง ไม่ประสานงานกับเจ้าพนักงานจัดตั้งสุราษฎร์ธานีในอำเภอประจวบเจาหน้าของอำเภอที่
เกี่ยวของร่วมกับเจ้าพนักงานผังเมืองที่ภูเก็ตเป็นการเร่งรัดแล้ว เพื่อกำหนดแนวเขตสุราษฎร์ธานี
จังหวัดภูเก็ตและคำอธิบายเขตในเขตของ และในกรมการปกครองแจ้งจังหวัดทราบตาม การกำหนด
แนวเขตสุราษฎร์ธานีและการจัดทำแผนที่ผังเมืองในจังหวัดภูเก็ต

๓.๑.๑๑ จัดทำแผนที่แสดงแนวเขตสุราษฎร์ธานีไทยให้ชัดเจนเกี่ยวข้องกับแผนที่
ท้ายพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งหรือเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาล

๓.๑.๑๒ หลักเขตสุราษฎร์ธานีบริเวณหลักเขตที่ ๑ ถึงหลักเขตที่ ๑๖ แล้วเวียนไป
ทางทิศตะวันออก ทิศใต้ถึงทิศตะวันตกกลับมาบรรจบหลักเขตที่ ๑ และให้จัดทำคำอธิบายเขตให้ตรงกับ
แผนที่

* ๓.๑.๑๓ การกำหนดแนวเขตสุราษฎร์ธานีโคแปดสิริราชด้วยแนวรวมชาติหรือสิ่ง
ปลูกสร้างถาวรเป็นเส้นแนวเขตสุราษฎร์ธานี เช่น แผนที่ ลำคลองหรือถนน เป็นต้น

* ๓.๑.๑๔ เส้นแนวเขตสุราษฎร์ธานีขนาดเส้นหรือทางรถไฟที่มีหลักเขตไมตรีใน
หลักเขตไมตรีของถนนหรือทางรถไฟ เช่น ห่างจาก กม. ๑ ขึ้นไป ๕๐ เมตร ให้ใช้เส้นเป็น กม. ๑.๕๐
เป็นต้น

๓.๑.๑๕ ชื่อตำบล หมู่บ้าน สถานีราชการ ถนน แผนที่ ลำคลอง และอื่น ๆ
ในแผนที่ ให้ระบุไว้ชัดเจน

๓.๑.๑๖ ให้เขียนแผนที่ ลงในกระดาษแก้วให้ชัดเจนเป็นแผนที่ด้วย
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่มอบให้สำนักงานการปฏิรูปการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง จัดตั้งสุราษฎร์ธานี
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ๘ -

๓.๘ เมื่อสำนักยัง เมืองใดกำหนดเขตสาขานิบาล จัดทำแผนที่และคำอธิบายเขต

เสร็จแล้วให้ส่งไปให้กรมการปกครองและจังหวัดแห่งละ ๓ ชุด เมื่อจังหวัดได้รับแผนที่และคำอธิบายเขต

ดังกล่าวจากสำนักยัง เมืองแล้วให้จังหวัดตรวจสอบว่าแนว เขตสาขานิบาลตามที่สำนักยัง เมืองจัดทำไว้

ตรงกันกับแนว เขตสาขานิบาลตามท้องที่ไกรรายงานไปยังกระทรวงมหาดไทยหรือไม่และให้ดำเนินการ

ดังนี้

๓.๘.๑ หากแนว เขตสาขานิบาลที่สำนักยัง เมืองจัดทำไว้ไม่ตรงกันกับแนว เขต

สาขานิบาลตามท้องที่ไกรรายงานไปยังกระทรวงมหาดไทยแล้วให้จังหวัดพิจารณาว่าแนว เขตสาขานิบาลที่

สำนักยัง เมืองจัดทำไว้เหมาะสมหรือไม่ ถ้าจังหวัดเห็นสมควรกับแนว เขตสาขานิบาลที่

สำนักยัง เมืองจัดทำไว้แล้วให้จังหวัดทำบันทึกชี้แจง แยกแยะ เติม เติมและตรวจสอบข้อเท็จจริง เกี่ยวกับ

จำนวนราษฎร อาคารบ้านเรือน ไร่โค ไร่สวน ไร่ป่า ไร่หลวง ไร่กรมการในท้องที่นั้นและข้อมูลอื่น

ตามแบบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้ในข้อ ๓.๑ จำนวนอย่างละ ๓ ชุด และส่งไปให้

กระทรวงมหาดไทยดำเนินการต่อไป

๓.๘.๒ หากจังหวัดไม่ เห็นด้วยกับแนว เขตสาขานิบาลตามท้องที่ไกรรายงานไปยัง

จังหวัดพิจารณาว่าแนว เขตสาขานิบาลตามที่สำนักยัง เมืองจัดทำไว้เหมาะสมหรือไม่

ถ้าจังหวัดเห็นสมควรกับแนว เขตสาขานิบาลตามที่สำนักยัง เมืองจัดทำไว้แล้วให้จังหวัดทำบันทึกชี้แจง

แยกแยะ เติม เติมและตรวจสอบข้อเท็จจริง เกี่ยวกับจำนวนราษฎร อาคารบ้านเรือน ไร่โค ไร่สวน

ไร่ป่า ไร่หลวง ไร่กรมการในท้องที่นั้นและข้อมูลอื่นตามแบบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้ในข้อ ๓.๑

จำนวนอย่างละ ๓ ชุด และส่งไปให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินการต่อไป

๓.๘.๓ หากจังหวัดไม่ เห็นด้วยกับแนว เขตสาขานิบาลตามที่สำนักยัง เมืองจัดทำไว้

จังหวัดพิจารณาว่าแนว เขตสาขานิบาลตามที่สำนักยัง เมืองจัดทำไว้เหมาะสมหรือไม่

ถ้าจังหวัดเห็นสมควรกับแนว เขตสาขานิบาลตามที่สำนักยัง เมืองจัดทำไว้แล้วให้จังหวัดทำบันทึกชี้แจง

แยกแยะ เติม เติมและตรวจสอบข้อเท็จจริง เกี่ยวกับจำนวนราษฎร อาคารบ้านเรือน ไร่โค ไร่สวน

ไร่ป่า ไร่หลวง ไร่กรมการในท้องที่นั้นและข้อมูลอื่นตามแบบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้ในข้อ ๓.๑

จำนวนอย่างละ ๓ ชุด และส่งไปให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินการต่อไป

๓.๘ เมื่อกระทรวงมหาดไทยได้ไกรรายงานจากจังหวัดตามข้อ ๓.๘ แล้วให้กรมการ

ปกครองส่งมอบตรวจราชการกรมการปกครองประจำเขตไปตรวจสอบความเจริญของท้องที่และความเหมาะสม

ในท้องที่ของท้องที่ที่ระบยจัดตั้งสาขานิบาลเพื่อควบคุมดูแลปกครองราชการดำเนินการต่อไป

บทบัญญัติ

การระดมขายเขตสุขาภิบาลในคำเนนการดังนี้

๑. จังหวัดรายงานระดมขายเขตสุขาภิบาลพร้อมทั้งส่งข้อมูลต่าง ๆ อย่างละ ๓ ชุด ไปยังกระทรวงมหาดไทยดังนี้

- ๑.๑ บันทึกชี้แจง เหตุผลและความจำเป็นในการระดมขายเขตสุขาภิบาล
- ๑.๒ ประวัติการจัดตั้งสุขาภิบาลและการเปลี่ยนแปลงเขตสุขาภิบาล
- ๑.๓ โครงการหมู่บ้านสูงท้องถิ่นในเขตสุขาภิบาลจะระดมขายออกไป
- ๑.๔ แบบสำรวจข้อมูลเพื่อระดมขายเขตสุขาภิบาล
- ๑.๕ สำเนารายงานการประชุมคณะกรรมการสุขาภิบาลที่ให้ความเห็นชอบในการ

ระดมขายเขตสุขาภิบาล

๑.๖ สำเนาหนังสือหรือหลักฐานการให้ความเห็นชอบของราษฎรในเขตสุขาภิบาล จะระดมขายเขตออกไป

๑.๗ แผนที่หรือภาพถ่ายทางอากาศซึ่งแสดงแนวเขตสุขาภิบาลที่จะระดมขายออกไป แนวเขตตำบล แนวเขตป่าสงวนหรือแนวเขตทหาร (ถ้ามี) ชื่อราชการรองถนน แม่น้ำ ลำคลอง และ แนวเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาลอื่นที่อยู่ใกล้เคียง

๒. หากพื้นที่สุขาภิบาลจะระดมขายเขตออกไปเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติหรือจังหวัด แข็งกรรป่าไม้เช่นเดียวกับกรณีการจัดตั้งสุขาภิบาล หากกรรป่าไม้ไม่อนุญาตก็ให้จังหวัดระดมขายเขต สุขาภิบาลไว้ แต่หากกรรป่าไม้อนุญาตก็ให้จังหวัดรายงานระดมขายเขตสุขาภิบาลพร้อมทั้งสำเนาหนังสือ แจ้งการไต่รับอนุญาตจากกรรป่าไม้ จำนวน ๓ ชุด และหลักฐานต่าง ๆ ตามข้อ ๑.๑ - ๑.๗ ไปให้ กระทรวงมหาดไทย

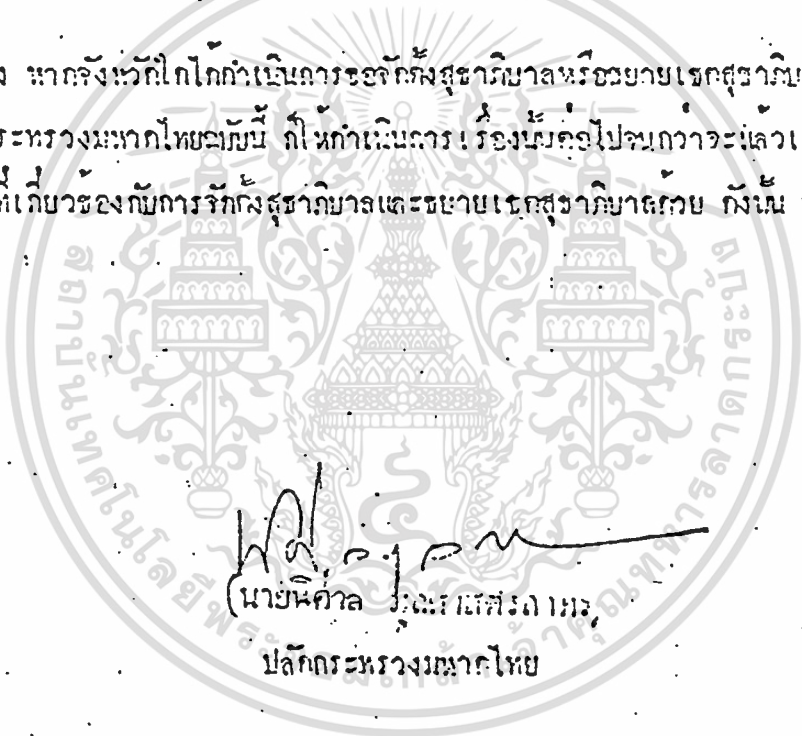
๓. เมื่อกระทรวงมหาดไทยไต่รับรายงานจากจังหวัดที่กรมการปกครองแจ้งให้ สำนักผังเมือง ไปประสานงานกับสุขาภิบาลที่จะระดมขายเขตสุขาภิบาล เรือกำหนดแนวเขต จัดทำแผนที่และ คำอธิบายเขตโดยให้สุขาภิบาลและสำนักผังเมืองดำเนินการ เช่นเดียวกับกรรป่าไม้เขตสุขาภิบาล และการจัดทำแผนที่ในการจัดตั้งสุขาภิบาล และให้กรมการปกครองแจ้งให้จังหวัดทราบด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

๕. เมื่อสำนักพิมพ์เมืองได้ทำสมุดแนวเขตสุราษฎร์ธานี จักทำแผนที่และคำอธิบายเขตเสร็จแล้ว ให้ส่งไปให้กรรมการปกครองจำนวน ๓ ชุด และส่งไปให้จังหวัดจำนวน ๓ ชุดด้วย เมื่อจังหวัดได้รับแผนที่ และคำอธิบายเขตดังกล่าวจากสำนักพิมพ์เมืองแล้ว ให้จังหวัดตราข้อมติแนวเขตสุราษฎร์ธานีโดยทำเป็นถาวร เช่นเดียวกับถาวรจังหวัดสุราษฎร์ธานี พ.ศ.

๖. เมื่อกระทรวงมหาดไทยได้รับรายงานจากจังหวัดตามข้อ ๕ แล้ว ให้กรรมการปกครอง ส่งผู้ตรวจราชการกรมการปกครองประจำเขตไปตรวจความเจริญของท้องถิ่นและความเหมาะสมในถนน ทาง ฯ ของท้องถิ่นให้ประชาชนเขตสุราษฎร์ธานีเห็นด้วยขอมติมาประกอบการพิจารณาเป็นกรณีไป

อนึ่ง หากจังหวัดใดได้ดำเนินการขอจัดตั้งสุราษฎร์ธานีหรือขยายเขตสุราษฎร์ธานีที่จะไปรับ หนังสือสั่งการของกระทรวงมหาดไทยฉบับนี้ ก็ให้ดำเนินการเรื่องนั้นต่อไปจนกว่าจะแล้วเสร็จ และไทยที่ สำนักพิมพ์เมืองมีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดตั้งสุราษฎร์ธานีและขยายเขตสุราษฎร์ธานีด้วย ทั้งนี้ จึงเวียนมาเพื่อ ปฏิบัติงานต่อไป

(Handwritten signature)
 (นายนิคาล บวรเศรษฐกร)
 ปลัดกระทรวงมหาดไทย

เรียน ผู้ว่าราชการอำเภอวิชัย

(Handwritten signature)

๓ ๓ ก.พ. ๒๕๒๘

ฉบับพิเศษ หน้า ๓๗

เล่ม ๑๐๘ ตอนที่ ๒๑๑ ราชกิจจานุเบกษา ๔ ธันวาคม ๒๕๓๔

พระราชกฤษฎีกา

จัดตั้งเทศบาลตำบลแหลมฉบัง อำเภอสัตร์ราชา
และอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

พ.ศ. ๒๕๓๔

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๔

เป็นปีที่ ๔๖ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราช
โองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรจัดตั้งเทศบาลตำบลแหลมฉบัง อำเภอสัตร์ราชา
และอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๕ แห่งธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๓๔ กับมาตรา ๘ และมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๘๖ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชกฤษฎีกาขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

ฉบับพิเศษ หน้า ๓๘

เล่ม ๑๐๘ ตอนที่ ๒๑๑ ราชกิจจานุเบกษา ๔ ธันวาคม ๒๕๓๔

มาตรา ๑ พระราชกฤษฎีกานี้เรียกว่า “พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งเทศบาลตำบลแหลมฉบัง อำเภอศรีราชา และอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี พ.ศ. ๒๕๓๔”

มาตรา ๒ พระราชกฤษฎีกานี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดสามสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้จัดตั้งเทศบาลตำบลแหลมฉบัง อำเภอศรีราชา และอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ขึ้นในเขตพื้นที่ตำบลทุ่งสุขลา และพื้นที่บางส่วนของตำบลสุรศักดิ์ ตำบลหนองขาม ตำบลบึง อำเภอศรีราชา และตำบลบางละมุง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี มีชื่อว่า “เทศบาลตำบลแหลมฉบัง อำเภอศรีราชา และอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี”

มาตรา ๔ ให้กำหนดเขตเทศบาลตำบลแหลมฉบัง อำเภอศรีราชา และอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ไว้ดังนี้

ด้านเหนือ ตั้งแต่หลักเขตที่ ๑ ซึ่งตั้งอยู่ริมชายฝั่งทะเลอ่าวไทย ด้านตะวันตก ที่จุดซึ่งเส้นขนานระยะ ๒๐๐ เมตร กับแนวเส้นแบ่งเขตตำบลระหว่างตำบลสุรศักดิ์กับตำบลทุ่งสุขลา บรรจบกับริมชายฝั่งทะเลอ่าวไทย ด้านตะวันตก ไปทางทิศตะวันออก ตามแนวเส้นขนานระยะ ๒๐๐ เมตร กับแนวเส้นแบ่งเขตตำบลระหว่างตำบลสุรศักดิ์กับตำบลทุ่งสุขลา ถึงหลักเขตที่ ๒ ซึ่งตั้งอยู่ริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓ ฟ้ากตะวันตก

จากหลักเขตที่ ๒ เป็นเส้นตรงไปทางทิศตะวันออก ตัดกับทางรถไฟสายตะวันออกที่จุดซึ่งอยู่ห่างจากถนนสุขาภิบาล ๖ ตัดกับทางรถไฟสาย

ฉบับพิเศษ หน้า ๓๕

เล่ม ๑๐๘ ตอนที่ ๒๑๑ ราชกิจจานุเบกษา ๔ ธันวาคม ๒๕๓๔

ตะวันออก ไปทางทิศเหนือ ตามแนวทางรถไฟสายตะวันออก ระยะ ๑,๗๐๐ เมตร แล้วไปทางทิศตะวันออก ตามแนวเส้นตั้งฉากกับแนวศูนย์กลางทางรถไฟสายตะวันออก ระยะ ๕๕๐ เมตร ถึงหลักเขตที่ ๓

จากหลักเขตที่ ๓ เป็นเส้นตรงไปทางทิศใต้ ถึงหลักเขตที่ ๔ ซึ่งตั้งอยู่ริมถนนสุขาภิบาล ๖ ฟากตะวันออก ที่จุดซึ่งถนนจากชายจีน-มาบเสม็ดแดง บรรจบกับถนนสุขาภิบาล ๖

ด้านตะวันออก จากหลักเขตที่ ๔ เป็นเส้นตรงไปทางทิศตะวันออก ตามแนวเส้นตั้งฉากกับแนวศูนย์กลางทางรถไฟสายตะวันออก ถึงหลักเขตที่ ๕ ซึ่งตั้งอยู่บนเส้นขนานระยะ ๓,๕๐๐ เมตร กับศูนย์กลางทางรถไฟสายตะวันออก

จากหลักเขตที่ ๕ เป็นเส้นขนานระยะ ๓,๕๐๐ เมตร กับศูนย์กลางทางรถไฟสายตะวันออก ถึงหลักเขตที่ ๖ ซึ่งตั้งอยู่ริมห้วยกงไต่ ผังใต้

ด้านใต้ จากหลักเขตที่ ๖ เลียบริมห้วยกงไต่ ผังใต้ ไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ และเลียบริมคลองบางละมุง ผังใต้ ไปทางทิศตะวันตก ถึงหลักเขตที่ ๗ ซึ่งตั้งอยู่ริมชายฝั่งทะเลอ่าวไทยด้านตะวันตก บริเวณปากคลองบางละมุง ผังใต้

ด้านตะวันตก จากหลักเขตที่ ๗ เป็นเส้นตั้งฉากระยะ ๓,๐๐๐ เมตร กับชายฝั่งทะเลอ่าวไทย ด้านตะวันตก ไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ถึงหลักเขตที่ ๘

จากหลักเขตที่ ๘ เป็นเส้นตรงไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ถึง

ฉบับพิเศษ หน้า ๔๐

เล่ม ๑๐๘ ตอนที่ ๒๑๑ ราชกิจจานุเบกษา ๔ ธันวาคม ๒๕๓๔

หลักเขตที่ ๕ ซึ่งตั้งอยู่ปลายสุดของเขื่อนกันคลื่นท่าเรือน้ำลึกแหลมฉะบับ
ด้านใต้

จากหลักเขตที่ ๕ เป็นเส้นตรงไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ถึง
หลักเขตที่ ๑๐ ซึ่งตั้งอยู่ปลายสุดของท่าเทียบเรือบริษัทเอสโซ่สแตนดาร์ด
ประเทศไทย จำกัด

จากหลักเขตที่ ๑๐ เป็นเส้นตรงไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ
ถึงหลักเขตที่ ๑๑ ซึ่งตั้งอยู่ปลายสุดของท่าเทียบเรือบริษัทไทยออยล์ จำกัด

จากหลักเขตที่ ๑๑ เป็นเส้นตรงไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ
จนบรรจบกับหลักเขตที่ ๑

ดังปรากฏในแผนที่ท้ายพระราชกฤษฎีกานี้
ตามเส้นแนวเขตที่กล่าวไว้ในมาตรานี้ ให้มีหลักขอยปักไว้เพื่อแสดง
แนวเขตตามสมควร

มาตรา ๕ ให้เทศบาลตำบลแหลมฉะบับ อำเภอศรีราชา และอำเภอ
บางละมุง จังหวัดชลบุรี ที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกานี้ อยู่ในความ
ควบคุมดูแลของกระทรวงมหาดไทย

มาตรา ๖ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตาม
พระราชกฤษฎีกานี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

อานันท์ ปันยารชุน

นายกรัฐมนตรี

ฉบับพิเศษ หน้า ๔๑

เล่ม ๑๐๘ ตอนที่ ๒๑๑ ราชกิจจานุเบกษา ๔ ธันวาคม ๒๕๓๔

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ คือ เนื่องจากพื้นที่ในตำบลทุ่งสุขลา และพื้นที่บางส่วนของตำบลสุรศักดิ์ ตำบลหนองขาม ตำบลบึงอำเภอศรีราชา และตำบลบางละมุง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี เป็นพื้นที่ที่เป็นที่ตั้งของท่าเรือน้ำลึก อันเป็นท่าเรือพาณิชย์หลักของประเทศ ตลอดจนเป็นเขตพัฒนาอุตสาหกรรมและศูนย์พาณิชย์กรรมเพื่อการส่งออกตามโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สมควรจัดตั้งท้องถิ่นในเขตพื้นที่ดังกล่าวเป็นเทศบาลตำบลแหลมฉบัง อำเภอศรีราชา และอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี เพื่อให้เป็นองค์กรการปกครองท้องถิ่นทำหน้าที่ควบคุมและบังคับใช้แผนพัฒนาเมือง ตลอดจนเป็นหน่วยงานที่จะให้บริการสังคมแก่ชุมชนและการดำเนินกิจการของอุตสาหกรรมต่าง ๆ กับให้ประชาชนได้ปกครองดูแลและทำนุบำรุงท้องถิ่นของตนตามระบบเทศบาล จึงจำเป็นต้องตราพระราชกฤษฎีกานี้

เล่ม ๑๑๐ ตอนที่ ๑๗๕

ฉบับพิเศษ หน้า ๕
ราชกิจจานุเบกษา

๒๕ ตุลาคม ๒๕๓๖

ประกาศกระทรวงมหาดไทย

เรื่อง จัดตั้งสุขาภิบาลนาจอมเทียน อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี -

ด้วยกระทรวงมหาดไทยพิจารณาเห็นว่า ท้องถิ่นบางส่วนของตำบลนาจอมเทียน อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี มีสภาพสมควรยกฐานะเป็นสุขาภิบาลได้ เพื่อประโยชน์ในการทะนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ. ๒๔๕๕ จึงให้ยกฐานะท้องถิ่นบางส่วนของตำบลนาจอมเทียน อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี จัดตั้งเป็นสุขาภิบาลมีชื่อว่า "สุขาภิบาลนาจอมเทียน" อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี และให้มีเขตดังต่อไปนี้

ด้านเหนือ ตั้งแต่หลักเขตที่ ๑ ซึ่งตั้งอยู่ในทะเล ตามแนวเส้นตั้งฉากกับชายฝั่งทะเล ตรงเส้นรุ้ง ๑๒° - ๕๒' องศา ซึ่งเป็นหลักเขตเมืองพัทยาที่ ๕ ระยะ ๒๐๐ เมตร

จากหลักเขตที่ ๑ เป็นเส้นตรงไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ผ่านหลักเขตเมืองพัทยาที่ ๕ และเลียบเส้นแบ่งเขตระหว่างอำเภอสัตหีบกับอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ผ่านทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓ กรุงเทพฯ - ตราด ถึงหลักเขตที่ ๒ ซึ่งตั้งอยู่ตรงเส้นแบ่งเขตระหว่างอำเภอสัตหีบกับอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ตรงจุดที่อยู่ห่างจากเส้นแบ่งเขตระหว่างอำเภอสัตหีบกับอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ตัดกับศูนย์กลางทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓ กรุงเทพฯ - ตราด ตามแนวเส้นแบ่งเขตระหว่างอำเภอสัตหีบกับอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ไปทางทิศตะวันออก ระยะ ๕๐๐ เมตร

ด้านตะวันออก จากหลักเขตที่ ๒ เป็นเส้นขนานกับศูนย์กลางทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓ กรุงเทพฯ - ตราด ระยะ ๕๐๐ เมตร ไปทางทิศใต้ ถึงหลักเขตที่ ๓ ซึ่งตั้งอยู่ตรงเส้นแบ่งเขตระหว่างอำเภอสัตหีบกับอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

จากหลักเขตที่ ๓ เป็นเส้นเลียบเส้นแบ่งเขตระหว่างอำเภอสัตหีบกับอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ไปทางทิศใต้ ถึงหลักเขตที่ ๔ ซึ่งตั้งอยู่ตรงเส้นแบ่งเขตระหว่างอำเภอสัตหีบกับอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ตรงจุดที่อยู่ตามแนวเส้นตั้งฉากกับศูนย์กลางทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓ กรุงเทพฯ - ตราด ระยะ ๕๐๐ เมตร

จากหลักเขตที่ ๔ เป็นเส้นขนานกับศูนย์กลางทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓ กรุงเทพฯ - ตราด ระยะ ๕๐๐ เมตร ไปทางทิศใต้ ถึงหลักเขตที่ ๕ ซึ่งตั้งอยู่ตรงเส้นแนวเขตสุขาภิบาลบางเสร่ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี

ด้านใต้ จากหลักเขตที่ ๕ เป็นเส้นเลียบเส้นแนวเขตสุขาภิบาลบางเสร่ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ไปทางทิศตะวันตก ผ่านหลักเขตสุขาภิบาลบางเสร่ที่ ๑ ลงไปในทะเล ถึงหลักเขตที่ ๖ ซึ่งตั้งอยู่ตามแนวเส้นตั้งฉากกับชายฝั่งทะเล ตรงหลักเขตสุขาภิบาลบางเสร่ที่ ๑ ระยะ ๒๐๐ เมตร

เล่ม ๑๑๐ ตอนที่ ๑๗๕

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๐
ราชกิจจานุเบกษา

๒๕ ตุลาคม ๒๕๓๖

ด้านตะวันตก จากหลักเขตที่ ๖ เป็นเส้นขนานกับชายฝั่งทะเล ระยะ ๒๐๐ เมตร ไปทางทิศเหนือ บรรจบ
กับหลักเขตที่ ๑

ดังปรากฏในแผนที่ท้ายประกาศนี้

ตามเส้นแนวเขตที่กล่าวไว้ในประกาศนี้ ให้มีหลักข้อยกไว้เพื่อแสดงแนวเขตตามสมควร

ประกาศ ณ วันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๓๖

พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

*****
 *** source data ***
 *****

	popt	area	houset	density	monin	monout	monacc	market	bank	shop
mu_chon	42344	4.56	11362	9271	211621500	119821600	41362870	1	16	1150
mt_sanak	32425	20.26	12343	1599	85820160	81263980	12278480	2	6	459
s_bansaun	67289	15.96	15500	4232	40007720	37890450	0	1	3	729
s_bangsai	11804	6.6	3064	1788	8508683	8244990	5093283	1	0	132
s_angsila	18650	18.6	4760	1003	14193880	12967460	3916717	1	0	377
s_tamru	2825	9.8	705	347	8103867	7712042	293869	0	0	36
mt_sraeha	20003	4.05	5207	4939	86124210	79904920	25517060	1	9	57
mt_shabang	31021	109.65	19289	283	282184000	272163200	24317630	2	0	288
s_udom	61087	306.44	20828	199	30402170	28426560	0	2	0	608
s_bangpra	13414	7.5	2610	1892	10418950	9848978	1400000	2	0	216
m_pattaya	64078	208.1	59438	1119	543869900	531814200	120255900	5	13	2110
s_lamung	7725	6.38	2354	1153	6621605	5475064	6004939	1	1	66
s_huayai	18032	96.5	2928	186	15462590	13145130	5500000	1	0	19
mu_panas	13157	2.76	3617	4767	51180190	46530430	25751970	4	3	354
s_taburmi	6078	5.69	909	1021	6831863	5617370	4000000	1	1	103
s_koachan	3326	9.5	679	350	4422774	3933632	489392	0	0	33
mt_bung	12056	8.02	4396	1503	30871880	29089860	12340200	2	9	247
s_huakunja	4913	1.2	1365	4094	5591700	4824172	3000000	1	2	80
s_pikaew	1138	11.69	310	97	3979749	3724021	500000	0	0	218
s_saitahib	36946	6.22	9345	5939	15846160	15038890	4000000	1	8	462
s_bangaale	8949	7.87	1476	1137	11875190	11554930	2000000	1	0	65
s_jomifen	7112	12.63	1465	563	9502097	8759962	0	0	0	411
s_pantong	5739	2.83	1357	2026	7683188	6789918	5365099	1	2	175
s_bumbung	8717	13.51	1523	648	6619517	5821642	1500000	0	0	44
s_bautong	3228	7.29	659	402	6021231	4837641	100000	1	2	101
s_nongyai	4306	12.24	436	352	6110776	5639202	0	0	1	95
s_sichung	4115	18	1145	228	7990513	4005869	0	1	0	84
mean	19906.56	34.59	7002.59	1894	56217261.59	50549856.04	11295829.96	1.19	2.89	322.93
std.dev.	19634.31	70.40	12010.32	2229.67	117231698.7	111247212.3	24116804.93	1.15	4.38	321.44

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

	industry	labour	hotel	room	school	pupil	teacher	vocation	student	hospital
mu_chon	50.00	531.00	17.00	863.00	4.00	11500.00	540.00	4.00	5970.00	3.00
mt_sansuk	24.00	800.00	26.00	755.00	4.00	2643.00	184.00	2.00	3725.00	0.00
s_bansaun	312.00	2349.00	4.00	90.00	4.00	4271.00	197.00	2.00	1699.00	2.00
s_bangsai	5.00	31.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	1.00	671.00	0.00
s_angsila	6.00	551.00	3.00	60.00	2.00	1149.00	190.00	0.00	0.00	0.00
s_larnru	20.00	1320.00	0.00	0.00	1.00	284.00	14.00	0.00	0.00	0.00
mt_siracha	12.00	114.00	10.00	380.00	4.00	6240.00	277.00	0.00	0.00	3.00
mt_ahabang	95.00	16567.00	1.00	12.00	2.00	1040.00	48.00	1.00	1135.00	0.00
s_udom	32.00	3571.00	1.00	0.00	2.00	806.00	51.00	0.00	0.00	1.00
s_bangpra	6.00	797.00	3.00	100.00	1.00	102.00	4.00	0.00	0.00	0.00
m_pattaya	56.00	1249.00	300.00	24414.00	3.00	4785.00	195.00	2.00	810.00	4.00
s_larung	16.00	258.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
s_huayai	3.00	20.00	27.00	179.00	1.00	255.00	18.00	0.00	0.00	1.00
mu_panas	2.00	20.00	3.00	43.00	2.00	3134.00	156.00	0.00	0.00	1.00
s_labunmi	12.00	38.00	0.00	0.00	1.00	981.00	38.00	0.00	0.00	1.00
s_koachan	2.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
mt_bung	17.00	1332.00	1.00	28.00	1.00	2080.00	100.00	0.00	0.00	1.00
s_huakunja	6.00	431.00	0.00	0.00	1.00	973.00	44.00	0.00	0.00	0.00
s_pikaew	9.00	210.00	0.00	0.00	1.00	688.00	33.00	0.00	0.00	0.00
s_sathab	3.00	17.00	10.00	484.00	3.00	5329.00	241.00	0.00	0.00	2.00
s_bangsalai	0.00	0.00	2.00	68.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
s_jontien	7.00	114.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	2.00	3004.00	0.00
s_pantong	10.00	82.00	0.00	0.00	1.00	1228.00	46.00	0.00	0.00	1.00
s_larung	23.00	0.00	0.00	0.00	1.00	1062.00	45.00	1.00	1500.00	0.00
s_bautong	7.00	45.00	0.00	0.00	1.00	1020.00	37.00	0.00	0.00	1.00
s_nongyal	14.00	904.00	0.00	0.00	1.00	401.00	18.00	0.00	0.00	1.00
s_sichung	1.00	20.00	7.00	46.00	1.00	186.00	13.00	0.00	0.00	1.00
MEAN	27.78	1161.89	15.37	1019.33	1.56	1857.67	92.19	0.56	685.70	0.85
STD.DIV.	59.37	3129.17	56.31	4593.66	1.29	2568.64	120.80	0.99	1406.03	1.08

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

	bed	health	cinic	garbagecar	firecar	garden	kill	pig	butirao	oxes
mu_chon	982.00	1.00	69.00	21.00	11.00	1.00	1.00	58895.00	4272.00	500.00
mi_sansuk	0.00	2.00	0.00	9.00	3.00	0.00	1.00	4995.00	588.00	28.00
s_bansaun	60.00	1.00	0.00	6.00	2.00	0.00	1.00	3600.00	0.00	0.00
s_bengasai	0.00	1.00	0.00	1.00	1.00	0.00	1.00	218.00	0.00	0.00
s_angasila	0.00	2.00	0.00	2.00	1.00	1.00	0.00	0.00	0.00	0.00
s_jamru	0.00	1.00	0.00	2.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
mi_siracha	400.00	0.00	0.00	5.00	8.00	0.00	1.00	0.00	0.00	0.00
mi_shabang	0.00	0.00	0.00	10.00	4.00	0.00	1.00	5007.00	132.00	373.00
s_udom	30.00	5.00	0.00	4.00	3.00	0.00	1.00	540.00	0.00	0.00
s_bangpra	0.00	1.00	1.00	3.00	2.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
mi_pattaya	120.00	1.00	0.00	0.00	13.00	0.00	1.00	15170.00	45.00	289.00
s_lamung	0.00	1.00	4.00	1.00	4.00	1.00	2.00	1545.00	120.00	0.00
s_huayai	30.00	2.00	0.00	2.00	1.00	0.00	2.00	1167.00	84.00	0.00
mu_panas	90.00	1.00	0.00	3.00	6.00	0.00	1.00	19013.00	864.00	0.00
s_tabunmi	10.00	1.00	3.00	2.00	3.00	0.00	1.00	2229.00	131.00	36.00
s_kochan	0.00	0.00	0.00	1.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
mi_bung	60.00	0.00	0.00	3.00	3.00	0.00	1.00	3017.00	84.00	84.00
s_huakunja	0.00	1.00	0.00	3.00	1.00	0.00	1.00	26926.00	0.00	144.00
s_pikaew	0.00	1.00	0.00	1.00	1.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
s_sattahab	310.00	1.00	10.00	4.00	3.00	1.00	1.00	7453.00	840.00	0.00
s_bangsala	0.00	1.00	0.00	2.00	1.00	1.00	0.00	0.00	0.00	0.00
s_jomtien	0.00	1.00	0.00	2.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
s_pantong	30.00	4.00	0.00	1.00	2.00	0.00	1.00	3220.00	36.00	0.00
s_lamlung	0.00	3.00	0.00	1.00	1.00	0.00	1.00	306.00	0.00	0.00
s_bautong	30.00	0.00	0.00	2.00	2.00	1.00	1.00	660.00	60.00	0.00
s_nongyai	30.00	1.00	0.00	1.00	2.00	0.00	1.00	786.00	0.00	0.00
s_sichung	10.00	0.00	1.00	1.00	1.00	3.00	0.00	0.00	0.00	0.00
MEAN	81.19	1.22	3.26	3.44	2.93	0.33	0.78	5731.37	268.74	53.85
STD.DIV.	199.71	1.17	13.05	4.16	3.13	0.67	0.57	12242.22	820.29	125.35

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าการณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

	temples	station	way	habour	telno	telnu	policy	
mu_chon	2.00	0.00	23.00	1.00	1.00	13840.00	10.00	0.00
mt_sansuk	6.00	0.00	13.00	0.00	2.00	8192.00	5.00	0.00
s_bansaun	3.00	1.00	20.00	0.00	1.00	6597.00	3.00	0.00
s_bangsai	1.00	0.00	13.00	0.00	0.00	0.00	5.00	0.00
s_angsila	2.00	0.00	20.00	1.00	1.00	512.00	3.00	0.00
s_tanru	0.00	0.00	20.00	0.00	0.00	0.00	1.00	0.00
mt_stracha	1.00	0.00	13.00	1.00	2.00	92161.00	5.00	0.00
mt_shabang	2.00	1.00	20.00	1.00	2.00	4608.00	7.00	0.00
s_udom	29.00	1.00	31.00	1.00	3.00	3584.00	7.00	0.00
s_bangpra	1.00	1.00	13.00	0.00	1.00	1024.00	3.00	0.00
m_pattaya	6.00	1.00	19.00	0.00	4.00	16384.00	7.00	0.00
s_lamung	1.00	0.00	17.00	0.00	1.00	512.00	3.00	0.00
s_huayai	8.00	1.00	11.00	0.00	1.00	512.00	3.00	0.00
mu_penas	3.00	0.00	14.00	0.00	1.00	3024.00	5.00	0.00
s_taburmi	2.00	0.00	8.00	0.00	1.00	512.00	3.00	0.00
s_koschan	0.00	0.00	3.00	0.00	0.00	0.00	1.00	0.00
mt_bung	1.00	0.00	11.00	0.00	1.00	2048.00	5.00	0.00
s_hanakunja	2.00	0.00	6.00	0.00	1.00	512.00	3.00	0.00
s_piksew	1.00	0.00	8.00	0.00	0.00	0.00	1.00	0.00
s_satahib	4.00	0.00	10.00	0.00	3.00	4608.00	5.00	0.00
s_bangsals	2.00	0.00	13.00	0.00	0.00	0.00	3.00	0.00
s_jornien	0.00	0.00	16.00	0.00	0.00	0.00	1.00	0.00
s_pantong	1.00	1.00	9.00	0.00	1.00	1024.00	3.00	0.00
s_tambug	3.00	0.00	11.00	0.00	1.00	256.00	3.00	0.00
s_bautong	2.00	0.00	6.00	0.00	1.00	512.00	3.00	0.00
s_nongyai	1.00	0.00	6.00	0.00	1.00	512.00	3.00	0.00
s_sichung	1.00	0.00	0.00	1.00	1.00	256.00	3.00	0.00
mean	3.15	0.26	13.11	0.22	1.15	5970.00	3.65	
std.div.	5.51	0.45	6.75	0.42	0.99	17731.62	2.31	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

*****
 **** CORRELATION ****
 *****

region	pop1	area	house1	density	monit1	monout	monacc	market	bank	shop
variable 1	1.00000	0.64113	0.79596	0.34727	0.59909	0.58085	0.51910	0.53116	0.50477	0.78077
variable 2	0.64113	1.00000	0.70675	-0.26686	0.50265	0.53011	0.42266	0.49766	0.05970	0.51310
variable 3	0.79596	0.70675	1.00000	0.06628	0.90277	0.91949	0.86436	0.74221	0.52397	0.90231
variable 4	0.34727	-0.26686	0.06628	1.00000	0.15264	0.05720	0.22350	0.15873	0.69554	0.31776
variable 5	0.59909	0.50265	0.90277	0.15264	1.00000	0.98968	0.94209	0.69884	0.60819	0.83905
variable 6	0.58085	0.53011	0.91949	0.05720	0.98968	1.00000	0.93309	0.72162	0.53676	0.81024
variable 7	0.51910	0.42266	0.86436	0.22350	0.94209	0.93309	1.00000	0.76335	0.69096	0.85324
variable 8	0.53116	0.49766	0.74221	0.15873	0.69884	0.72162	0.76335	1.00000	0.46455	0.66553
variable 9	0.50477	0.05970	0.52397	0.69554	0.60819	0.53676	0.69096	0.46455	1.00000	0.68973
variable 10	0.78077	0.51310	0.90231	0.31776	0.89905	0.81024	0.85324	0.66553	0.68973	1.00000
variable 11	0.64049	0.12177	0.35265	0.21316	0.23861	0.23410	0.10152	0.10224	0.12082	0.35199
variable 12	0.29493	0.37742	0.31665	-0.15388	0.41841	0.43289	0.12898	0.19985	0.19985	0.08907
variable 13	0.49676	0.49611	0.88255	-0.02752	0.84564	0.87217	0.91653	0.67983	0.51042	0.82550
variable 14	0.47888	0.48741	0.88053	-0.03628	0.84345	0.87219	0.91470	0.67094	0.49595	0.82500
variable 15	0.73177	0.18291	0.50140	0.61974	0.47156	0.42579	0.43432	0.39019	0.58791	0.56072
variable 16	0.56104	-0.00465	0.38629	0.86050	0.48175	0.38456	0.51856	0.30019	0.88884	0.59787
variable 17	0.55989	-0.01719	0.35296	0.83101	0.43382	0.33631	0.46447	0.28932	0.84088	0.57799
variable 18	0.53990	0.07720	0.44831	0.44999	0.53742	0.45292	0.45981	0.17324	0.56078	0.65991
variable 19	0.36550	-0.05906	0.19954	0.46374	0.32406	0.22363	0.23844	0.00393	0.49043	0.44433
variable 20	0.61449	0.28179	0.61876	0.54257	0.61193	0.57053	0.70073	0.48117	0.80350	0.70237
variable 21	0.34748	-0.07553	0.16123	0.82929	0.32272	0.19939	0.35391	0.06671	0.78408	0.41446
variable 22	0.26544	0.47508	0.09996	-0.11782	-0.13304	-0.12930	-0.12053	0.02515	-0.18735	0.08592
variable 23	0.24946	-0.10673	0.06670	0.70308	0.23363	0.10454	0.23226	-0.04116	0.61976	0.37057
variable 24	0.43281	-0.00250	0.15397	0.66423	0.32183	0.20504	0.18574	0.07754	0.56868	0.32958
variable 25	0.55907	0.31586	0.69922	0.53354	0.80664	0.75316	0.87058	0.67888	0.84023	0.76474
variable 26	-0.11526	-0.16596	-0.13968	0.06457	-0.10422	-0.13905	-0.10394	-0.08242	0.01293	-0.05115
variable 27	0.27030	0.20328	0.18941	0.21171	0.16417	0.15534	0.19524	0.29742	0.24845	0.09935
variable 28	0.29875	-0.03215	0.23521	0.76912	0.40584	0.29116	0.43152	0.27342	0.66401	0.49577
variable 29	0.27372	-0.11588	0.08538	0.75340	0.26377	0.12864	0.26544	0.08972	0.65153	0.38963
variable 30	0.40821	0.23375	0.52186	0.41970	0.75141	0.66918	0.62474	0.36080	0.60535	0.59633
variable 31	0.57367	0.85251	0.38516	-0.11372	0.09567	0.10406	0.05512	0.30645	-0.02479	0.26502
variable 32	0.56285	0.61769	0.52299	-0.12828	0.39415	0.42288	0.27772	0.35387	-0.00437	0.37161
variable 33	0.67712	0.56850	0.48732	0.18620	0.37742	0.34549	0.29049	0.31578	0.21771	0.49985
variable 34	0.31690	0.37234	0.18460	0.23749	0.27950	0.21972	0.13987	0.09116	0.23419	0.12967
variable 35	0.71530	0.65613	0.77680	0.18490	0.63290	0.65386	0.60873	0.65456	0.51923	0.63287
variable 36	0.19809	0.00904	0.16683	0.38220	0.24860	0.23739	0.30820	0.11827	0.46518	0.10253
variable 37	0.65476	0.44783	0.58218	0.53653	0.63592	0.56579	0.58195	0.59669	0.69248	0.61144

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

region	industry	labour	hotel	room	school	pupil	teacher	vocation	student	hospital
variable 1	0.64049	0.29493	0.49676	0.47888	0.73177	0.56104	0.55989	0.53990	0.36550	0.61449
variable 2	0.12177	0.37742	0.49611	0.48741	0.18291	-0.00465	-0.01719	0.07720	-0.05906	0.28179
variable 3	0.35265	0.31665	0.88255	0.88053	0.50140	0.38629	0.35296	0.44831	0.19954	0.61876
variable 4	0.21316	-0.15388	-0.02752	-0.03628	0.61974	0.86050	0.83101	0.44999	0.46374	0.54257
variable 5	0.23861	0.41841	0.84564	0.84345	0.47156	0.48175	0.43382	0.53742	0.32406	0.61193
variable 6	0.23410	0.43289	0.87217	0.87219	0.42579	0.38456	0.33631	0.45292	0.22363	0.57053
variable 7	0.10152	0.12898	0.91683	0.91470	0.43432	0.51836	0.46447	0.45981	0.23844	0.70073
variable 8	0.10224	0.19985	0.67983	0.67094	0.39019	0.30019	0.28932	0.17324	0.00393	0.48117
variable 9	0.12082	-0.10170	0.51042	0.49595	0.68791	0.88884	0.84088	0.56078	0.49043	0.80350
variable 10	0.35199	0.08907	0.82550	0.82500	0.56072	0.59787	0.57799	0.65991	0.44433	0.70237
variable 11	1.00000	0.34844	0.09326	0.09524	0.48518	0.28905	0.26568	0.44213	0.27321	0.28869
variable 12	0.34844	1.00000	-0.00855	0.00050	0.15452	-0.03730	-0.04177	0.12288	0.07415	-0.09908
variable 13	0.09326	-0.00855	1.00000	0.99517	0.28966	0.27829	0.22869	0.32988	0.07705	0.60647
variable 14	0.09524	0.00050	0.99517	1.00000	0.25586	0.26143	0.20650	0.31590	0.05181	0.59344
variable 15	0.48518	0.15452	0.28966	0.25586	1.00000	0.81224	0.84104	0.51189	0.47056	0.67340
variable 16	0.28905	-0.03730	0.27829	0.26143	0.81224	1.00000	0.97035	0.63909	0.59493	0.78776
variable 17	0.26568	-0.04177	0.22869	0.20650	0.84104	0.97035	1.00000	0.62387	0.61430	0.70038
variable 18	0.44213	0.12288	0.32988	0.31390	0.51189	0.63309	0.62387	1.00000	0.93768	0.38777
variable 19	0.27321	0.07415	0.07705	0.05181	0.47056	0.59493	0.61430	0.93768	1.00000	0.21436
variable 20	0.28869	-0.09908	0.60647	0.59344	0.67340	0.78776	0.70038	0.38777	0.21436	1.00000
variable 21	0.07088	-0.08669	0.09084	0.07316	0.58947	0.91905	0.88212	0.57293	0.60128	0.65663
variable 22	-0.03408	-0.09292	-0.02891	-0.03866	0.04118	-0.10682	-0.05370	-0.01066	0.03336	-0.09168
variable 23	0.05460	-0.05755	-0.00351	-0.01554	0.38406	0.75831	0.74425	0.64836	0.70945	0.41047
variable 24	0.29826	0.33709	-0.09784	-0.12453	0.63261	0.74255	0.75951	0.70220	0.79105	0.31204
variable 25	0.12982	0.09659	0.66102	0.65570	0.62740	0.77816	0.71846	0.50203	0.36498	0.82063
variable 26	-0.15440	-0.15970	-0.08419	-0.09144	-0.04319	0.06136	0.09995	-0.05590	-0.00796	0.06868
variable 27	0.14828	0.08852	0.12099	0.08568	0.22024	0.22885	0.17161	0.08771	0.05162	0.30979
variable 28	0.08234	-0.01411	0.18748	0.17935	0.43407	0.74927	0.72496	0.61697	0.62139	0.44399
variable 29	0.03910	-0.04707	0.00269	-0.01675	0.46319	0.79398	0.79137	0.65672	0.73553	0.40833
variable 30	0.19721	0.50181	0.38849	0.38806	0.39679	0.60321	0.56619	0.65387	0.57785	0.42119
variable 31	0.06183	0.14119	0.12438	0.10542	0.21716	0.00813	0.02859	-0.02221	-0.03214	0.14348
variable 32	0.45490	0.44570	0.34281	0.32491	0.20443	-0.01700	-0.06038	0.09449	-0.06948	0.23799
variable 33	0.37527	0.36855	0.18110	0.18352	0.39704	0.32167	0.37309	0.42384	0.35136	0.19931
variable 34	0.08208	0.45686	-0.06917	-0.07878	0.38712	0.38915	0.36945	0.21320	0.24931	0.33069
variable 35	0.13819	0.26942	0.60719	0.59188	0.61678	0.41835	0.39895	0.14513	0.02368	0.62278
variable 36	0.04142	-0.02235	0.14816	0.13537	0.53953	0.50808	0.46832	0.07072	0.04951	0.55382
variable 37	0.14752	0.36259	0.33859	0.32355	0.61066	0.69980	0.68482	0.52225	0.46212	0.58308

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

region	bed	health	clinic	garbagecar	firecar	garden	kill	pig	buffaro	oxes
variable 1	0.34748	0.26544	0.24946	0.43281	0.55907	-0.11526	0.27030	0.29875	0.27372	0.40821
variable 2	0.75733	0.47268	0.10673	0.07260	0.31586	-0.16596	0.20328	-0.03215	-0.11588	0.23375
variable 3	-0.06123	0.49598	-0.08878	-0.09339	0.69922	-0.13968	0.18941	0.33521	0.08538	0.52186
variable 4	0.82929	-0.11782	0.70308	0.66423	0.53354	0.06457	0.21171	0.76912	0.75340	0.41970
variable 5	0.32272	-0.13304	0.24363	0.32183	0.80664	-0.10422	0.16417	0.40584	0.26377	0.75141
variable 6	0.19939	-0.12930	0.10454	0.20504	0.75316	-0.13903	0.15534	0.29116	0.12864	0.66918
variable 7	0.35391	-0.12053	0.23226	0.18574	0.87058	-0.10394	0.19524	0.43162	0.26544	0.62474
variable 8	0.06671	0.02515	-0.04116	0.07754	0.67888	-0.08242	0.29742	0.27342	0.08972	0.36080
variable 9	0.78408	-0.18735	0.61976	0.56868	0.84023	0.01293	0.24845	0.66401	0.65153	0.60535
variable 10	0.41446	0.08592	0.37057	0.32958	0.76474	-0.05115	0.09935	0.49577	0.38963	0.59633
variable 11	0.07088	-0.03408	0.05460	0.29826	0.12982	-0.15440	0.14828	0.08234	0.03910	0.19721
variable 12	-0.08669	-0.09292	-0.05755	0.33709	0.09659	-0.15970	0.08852	-0.01411	-0.04707	0.50181
variable 13	0.09084	-0.02891	-0.00351	-0.09784	0.66102	-0.08419	0.12099	0.18748	0.00269	0.38849
variable 14	0.07516	-0.03866	-0.01554	-0.12453	0.65570	-0.09144	0.08568	0.17935	-0.01675	0.38806
variable 15	0.58947	0.04118	0.38406	0.63261	0.62740	-0.04319	0.22024	0.43407	0.46319	0.39679
variable 16	0.91905	-0.10682	0.75831	0.74255	0.77816	0.06136	0.22885	0.74927	0.79398	0.60321
variable 17	0.88212	-0.05370	0.74425	0.73951	0.71846	0.09995	0.17161	0.72496	0.79137	0.56619
variable 18	0.57293	-0.01066	0.64836	0.70220	0.50203	-0.05590	0.08771	0.61697	0.65672	0.65387
variable 19	0.60128	0.03336	0.70945	0.79105	0.36498	-0.00796	0.05162	0.62139	0.73553	0.57785
variable 20	0.65663	-0.09168	0.41047	0.31204	0.82063	0.06868	0.30979	0.44399	0.40833	0.42119
variable 21	1.00000	-0.11890	0.90571	0.77849	0.66790	0.17284	0.16600	0.78356	0.89559	0.61110
variable 22	-0.11890	1.00000	-0.05004	-0.06625	-0.10732	-0.23837	0.18699	-0.06355	-0.04295	-0.19070
variable 23	0.90571	-0.05004	1.00000	0.81885	0.50781	0.24116	0.10794	0.84515	0.96979	0.67607
variable 24	0.77849	-0.06625	0.81885	1.00000	0.47275	0.05345	0.15200	0.73748	0.84973	0.72705
variable 25	0.66790	-0.10732	0.50781	0.47275	1.00000	-0.02370	0.34621	0.61204	0.54514	0.66946
variable 26	0.17284	-0.23837	0.24116	0.05345	-0.02370	1.00000	-0.19612	0.07701	0.19460	0.00680
variable 27	0.16600	0.18699	0.10794	0.15200	0.34621	-0.19612	1.00000	0.19811	0.14476	0.16851
variable 28	0.78356	-0.06355	0.84515	0.73748	0.61204	0.07701	0.19811	1.00000	0.87765	0.76551
variable 29	0.89559	-0.04295	0.96979	0.84973	0.54514	0.19460	0.14476	0.87765	1.00000	0.66124
variable 30	0.61110	-0.19070	0.67607	0.72705	0.66946	0.00680	0.16851	0.76551	0.66124	1.00000
variable 31	-0.02767	0.67660	-0.04567	0.06627	0.11240	-0.12672	0.25254	-0.02596	-0.02498	-0.02653
variable 32	-0.12624	0.39485	-0.14123	0.03840	0.17623	-0.29580	0.23205	-0.07881	-0.16322	0.19219
variable 33	0.26644	0.40943	0.27336	0.42589	0.37422	-0.24323	0.13488	0.23018	0.27522	0.34916
variable 34	0.48510	-0.00909	0.39224	0.54532	0.37730	0.33371	0.01870	0.27871	0.35571	0.45924
variable 35	0.21321	0.23298	0.02036	0.15816	0.62651	-0.01909	0.39685	0.15080	0.06796	0.32061
variable 36	0.44494	-0.19776	0.07835	0.21241	0.50913	-0.10529	0.13169	0.06050	0.07490	0.08808
variable 37	0.65160	0.10499	0.58237	0.69114	0.77102	0.03552	0.41102	0.62777	0.63187	0.72738

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สวอนไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

region	temple	station	way	habour	techo	teku	policy	0.00000
variable 1	0.57367	0.56285	0.67712	0.31690	0.71530	0.19809	0.65476	0.00000
variable 2	0.85251	0.61769	0.56850	0.37234	0.65613	0.00904	0.44783	0.00000
variable 3	0.38516	0.52299	0.48732	0.18460	0.77680	0.16683	0.58218	0.00000
variable 4	-0.11372	-0.12828	0.18630	0.23749	0.18490	0.38220	0.53653	0.00000
variable 5	0.09567	0.39415	0.37742	0.27950	0.63290	0.24860	0.63592	0.00000
variable 6	0.10406	0.42288	0.34549	0.21972	0.65386	0.23739	0.56579	0.00000
variable 7	0.05512	0.27772	0.29049	0.13987	0.60873	0.30820	0.58195	0.00000
variable 8	0.30645	0.35387	0.31578	0.09116	0.65456	0.11827	0.59669	0.00000
variable 9	-0.02479	-0.00437	0.21771	0.23419	0.51923	0.46518	0.69248	0.00000
variable 10	0.26502	0.37161	0.49985	0.12967	0.63287	0.10253	0.61144	0.00000
variable 11	0.06183	0.45490	0.37527	0.08208	0.13819	0.04142	0.14752	0.00000
variable 12	0.14119	0.44570	0.36855	0.45686	0.26942	-0.02235	0.36259	0.00000
variable 13	0.12438	0.34281	0.18110	-0.06917	0.60719	0.14816	0.33859	0.00000
variable 14	0.10542	0.32491	0.18332	-0.07878	0.59188	0.13537	0.32355	0.00000
variable 15	0.21716	0.20443	0.39704	0.38712	0.61678	0.53953	0.61066	0.00000
variable 16	0.00813	-0.01700	0.32167	0.38915	0.41835	0.50808	0.69980	0.00000
variable 17	0.02859	-0.06038	0.37309	0.36945	0.39895	0.46832	0.68482	0.00000
variable 18	-0.02221	0.09449	0.42384	0.21320	0.14513	0.07072	0.52225	0.00000
variable 19	-0.03214	-0.06948	0.35136	0.24931	0.02368	0.04951	0.46212	0.00000
variable 20	0.14348	0.23799	0.19931	0.33069	0.62278	0.55382	0.58308	0.00000
variable 21	-0.02767	-0.12624	0.26644	0.48510	0.21321	0.44494	0.65160	0.00000
variable 22	0.67660	0.39485	0.40943	-0.00909	0.23298	-0.19776	0.10499	0.00000
variable 23	-0.04567	-0.14123	0.27336	0.39224	0.02036	0.07835	0.58237	0.00000
variable 24	0.06627	0.03840	0.42589	0.54532	0.15816	0.21241	0.69114	0.00000
variable 25	0.11240	0.17623	0.37422	0.37730	0.62651	0.50913	0.77102	0.00000
variable 26	-0.12672	-0.29580	-0.24323	0.33371	-0.01909	-0.10529	0.03552	0.00000
variable 27	0.25254	0.23205	0.13488	0.01870	0.39685	0.13169	0.41102	0.00000
variable 28	-0.02596	-0.07881	0.23018	0.27871	0.15080	0.06050	0.62777	0.00000
variable 29	-0.02498	-0.16322	0.27522	0.35571	0.06796	0.07490	0.63187	0.00000
variable 30	-0.02653	0.19219	0.34916	0.45924	0.32061	0.08808	0.72738	0.00000
variable 31	1.00000	0.43707	0.53933	0.33961	0.53952	-0.02573	0.39283	0.00000
variable 32	0.43707	1.00000	0.39837	0.15311	0.43239	-0.03913	0.24468	0.00000
variable 33	0.53933	0.39837	1.00000	0.30868	0.34328	0.10611	0.51869	0.00000
variable 34	0.33961	0.15311	0.30868	1.00000	0.32035	0.46357	0.58255	0.00000
variable 35	0.53952	0.43239	0.34328	0.32035	1.00000	0.32171	0.63337	0.00000
variable 36	-0.02573	-0.03913	0.10611	0.46357	0.32171	1.00000	0.28371	0.00000
variable 37	0.39283	0.24468	0.51869	0.58255	0.63337	0.28371	1.00000	0.00000

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

**** T-test ****
*****

region	pop1	area	houset	density	monin	monout	monacc	market	bank	shop
variable 1	0.00000	4.17715	6.57442	1.85157	3.74114	3.56782	3.03673	3.13457	2.92362	6.24795
variable 2	4.17715	0.00000	4.99497	-1.38452	2.90718	3.12593	2.33182	2.86881	0.29903	2.98892
variable 3	6.57442	4.99497	0.00000	0.32214	10.49420	11.69483	8.59427	5.53757	3.07589	10.46558
variable 4	1.85157	-1.38452	0.33214	0.00000	0.77227	0.28648	1.14652	0.80383	4.84034	1.67562
variable 5	3.74114	2.90718	10.49420	0.77227	0.00000	34.53312	14.04597	4.88505	3.83095	7.71120
variable 6	3.56782	3.12593	11.69483	0.28648	34.53312	0.00000	12.97266	5.21189	3.18088	6.91224
variable 7	3.03673	2.33182	8.59427	1.14652	14.04597	12.97266	0.00000	5.90846	4.77918	8.18047
variable 8	3.13457	2.86881	5.53757	0.80383	4.88505	5.21189	5.90846	0.00000	2.62299	4.45840
variable 9	2.92362	0.29903	3.07589	4.84034	3.83095	3.18088	4.77918	2.62299	0.00000	4.76289
variable 10	6.24795	2.98892	10.46558	1.67562	7.71120	6.91224	8.18047	4.45840	4.76289	0.00000
variable 11	4.17000	0.61340	1.88430	1.09087	1.22854	1.20396	0.51021	0.51389	0.60857	1.88027
variable 12	1.54331	2.03780	1.66912	-0.77866	2.30338	2.40110	0.65034	1.01984	-0.51116	0.44712
variable 13	2.86193	2.85692	9.38437	-0.13767	7.92170	8.91425	11.48110	4.63502	2.96786	7.31312
variable 14	2.72748	2.79102	9.28871	-0.18153	7.85027	8.91326	11.31671	4.52409	2.85573	7.29926
variable 15	5.36843	0.93025	2.89754	3.94836	2.67378	2.35289	2.41084	2.11890	4.73902	3.38598
variable 16	3.38878	-0.02323	2.09397	8.44546	2.74871	2.08300	3.03076	1.57349	9.69892	3.72925
variable 17	3.7867	-0.08596	1.88617	7.46974	2.40744	1.78359	2.62238	1.51122	7.76892	3.54144
variable 18	3.20712	0.38715	2.50768	2.51946	3.18638	2.54006	2.58900	0.87952	3.38648	4.39149
variable 19	1.96331	-0.29583	1.01815	2.61714	1.71270	1.14721	1.22759	0.01964	2.81376	2.47987
variable 20	3.89443	1.46847	3.93826	3.22954	3.86854	3.47946	4.91099	2.74443	6.74859	4.93371
variable 21	1.85289	-0.37873	0.81682	7.42015	1.70482	1.01736	1.89199	0.33428	6.31642	2.27706
variable 22	1.37658	2.69949	0.50233	-0.59222	-0.67115	-0.65199	-0.60706	0.12578	-0.95363	0.43121
variable 23	1.28801	-0.53673	0.33427	4.94358	1.25600	0.52536	1.19398	-0.20596	3.94855	1.99491
variable 24	2.40057	-0.01251	0.77916	4.44290	1.69956	1.04745	0.94516	0.38887	3.45680	1.74543
variable 25	3.37146	1.66454	4.89026	3.15418	6.82383	5.72458	8.84687	4.62297	7.74789	5.93438
variable 26	-0.58015	-0.84149	-0.70531	0.32352	-0.52394	-0.70207	-0.52254	-0.41352	0.06464	-0.25606
variable 27	1.40377	1.03810	0.96448	1.08312	0.83214	0.78625	0.99534	1.55761	1.28248	0.49922
variable 28	1.56524	-0.16082	1.20997	6.01719	2.23029	1.52173	2.39246	1.42128	4.44023	2.85429
variable 29	1.42295	-0.58333	0.42845	5.72867	1.36729	0.64861	1.37660	0.45042	4.29416	2.11530
variable 30	2.23579	1.20207	3.05886	2.31200	5.69387	4.50264	4.00045	1.93427	3.80263	3.71431
variable 31	3.50191	8.15460	2.08678	-0.57232	0.48056	0.52313	0.27600	1.60967	-0.12400	1.37424
variable 32	3.40475	3.92719	3.06797	-0.64674	2.14435	2.33330	1.44548	1.89177	-0.02185	2.00136
variable 33	4.60079	3.45514	2.79037	0.94756	2.03781	1.84078	1.51789	1.66404	1.11530	2.88561
variable 34	1.67058	2.00594	0.93912	1.22445	1.45554	1.12613	0.70632	0.45771	1.20442	0.65385
variable 35	5.11791	4.34731	6.16753	0.94071	4.08726	4.32100	3.83631	4.32901	3.03771	4.08699
variable 36	1.01048	0.04520	0.84599	-2.06797	1.29329	1.22189	1.61986	0.59555	2.62751	0.51535
variable 37	4.33132	2.50429	3.58019	3.17894	4.11991	3.43092	3.57804	3.71785	4.79928	3.86360

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

region	industry	labour	hotel	room	school	pupil	teacher	vocation	student	hospital
variable 1	4.17000	1.54331	2.86193	2.72748	5.36843	3.38878	3.37867	3.20712	1.96331	3.89443
variable 2	0.61340	2.03780	2.85692	2.79102	0.93025	-0.02323	-0.08596	0.38715	-0.29583	1.46847
variable 3	1.88430	1.66912	9.38437	9.28871	2.89754	2.09397	1.88617	2.50768	1.01815	3.93826
variable 4	1.09087	-0.77866	-0.13767	-0.18153	3.94836	8.44546	7.46974	2.51946	2.61714	3.22954
variable 5	1.22854	2.30398	7.92170	7.85027	2.67378	2.74871	2.40744	3.18638	1.71270	3.86854
variable 6	1.20396	2.40110	8.91425	8.91526	2.35289	2.08300	1.78559	2.54006	1.14721	3.47346
variable 7	0.51021	0.65034	11.48110	11.31671	2.41084	3.03076	2.62238	2.58900	1.22759	4.91099
variable 8	0.51389	1.01984	4.63302	4.52409	2.11890	1.57349	1.51122	0.87952	0.01964	2.74443
variable 9	0.60857	-0.51116	2.96786	2.85573	4.73902	9.69892	7.76832	3.38648	2.81376	6.74859
variable 10	1.88027	0.44712	7.31312	7.29926	3.38598	3.72925	3.54144	4.39149	2.47987	4.93371
variable 11	0.00000	1.85868	0.46835	0.47836	2.77434	1.50972	1.37792	2.46461	1.42010	1.50765
variable 12	1.83868	0.00000	-0.04277	0.00251	0.78200	-0.18665	-0.20905	0.61910	0.37177	-0.49785
variable 13	0.46835	-0.04277	0.00000	50.68713	1.51318	1.44869	1.17456	1.74722	0.38638	3.81374
variable 14	0.47836	0.00251	50.68713	0.00000	1.32337	1.35425	1.05523	1.65307	0.25938	3.68654
variable 15	2.77434	0.78200	1.51318	1.32337	0.00000	6.96221	7.77337	2.97941	2.66647	4.55449
variable 16	1.50972	-0.18665	1.44869	1.35425	6.96221	0.00000	20.07336	4.08931	3.70082	6.39440
variable 17	1.37792	-0.20905	1.17456	1.05523	7.77337	20.07336	0.00000	3.99138	3.89255	4.90614
variable 18	2.46461	0.61910	1.74722	1.65307	2.97941	4.08931	3.99138	0.00000	13.49179	2.10345
variable 19	1.42010	0.37177	0.38638	0.25938	2.66647	3.70082	3.89255	13.49179	0.00000	1.09731
variable 20	1.50765	-0.49785	3.81374	3.68654	4.55449	6.99440	4.90614	2.10345	1.09731	0.00000
variable 21	0.35530	-0.43510	0.45608	0.37684	3.64866	11.65858	9.36399	3.49520	3.76252	4.35313
variable 22	-0.17051	-0.46660	-0.14461	-0.19345	0.20609	-0.53716	-0.26889	-0.05330	0.16689	-0.46033
variable 23	0.27341	-0.28823	-0.01753	-0.07773	2.07981	5.81629	5.57163	4.25810	5.03335	2.25067
variable 24	1.56241	1.79023	-0.49157	-0.62752	4.08412	5.54321	5.83796	4.93127	6.46535	1.64222
variable 25	0.65466	0.48524	4.40468	4.34220	4.02855	6.19487	5.16452	2.90243	1.96011	7.18004
variable 26	-0.78137	-0.80887	-0.42244	-0.45914	-0.21617	0.30738	0.50227	-0.27995	-0.03978	0.34421
variable 27	0.74970	0.44436	0.60944	0.43000	1.12894	1.17543	0.87096	0.44023	0.25844	1.62912
variable 28	0.41312	-0.07058	0.95434	0.91153	2.40916	5.65693	5.26255	3.91982	3.96550	2.47753
variable 29	0.19566	-0.23360	0.01347	-0.08377	2.61320	6.53004	6.47237	4.35410	5.42838	2.33662
variable 30	1.00582	2.90070	2.10801	2.10527	2.16138	3.78153	3.43450	4.32102	3.54017	2.32195
variable 31	0.30973	0.71310	0.62676	0.53004	1.11235	0.04065	0.14302	-0.11107	-0.16077	0.72491
variable 32	2.55407	2.48940	1.82462	1.71773	1.04419	-0.08501	-0.30243	0.47458	-0.34825	1.22513
variable 33	2.02431	1.98230	0.92074	0.93343	2.16303	1.69863	2.01062	2.33977	1.87642	1.01693
variable 34	0.41181	2.56794	-0.34669	-0.39514	2.09930	2.11223	1.98787	1.09109	1.28720	1.75205
variable 35	0.69766	1.39885	3.82089	3.67155	3.91783	2.30297	2.17538	0.73344	0.11845	3.97993
variable 36	0.20727	-0.11177	0.74906	0.68314	3.20401	2.94949	2.65022	0.35450	0.24786	3.32574
variable 37	0.74576	1.94534	1.79922	1.70969	3.85572	4.89818	4.69890	3.06203	2.60549	3.58859

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่การณืใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

region	bed	health	clinic	garbagecar	firecar	garden	kill	pig	buffaro	oxes
variable 1	1.85289	1.37658	1.28801	2.40057	3.37146	-0.58015	1.40377	1.56524	1.42295	2.23579
variable 2	-0.37873	2.69949	-0.53673	-0.01251	1.66454	-0.84149	1.03810	-0.16082	-0.58333	1.20207
variable 3	0.81682	0.50233	0.33427	0.77916	4.89026	-0.70531	0.96448	1.20997	0.42845	3.05886
variable 4	7.42015	-0.59322	4.94358	4.44290	3.15418	0.32352	1.08312	6.01719	5.72867	2.31200
variable 5	1.70482	-0.67115	1.25600	1.69956	6.83383	-0.52394	0.83214	2.22029	1.36729	5.69387
variable 6	1.01736	-0.65199	0.52556	1.04745	5.72458	-0.70207	0.78625	1.52173	0.64861	4.50264
variable 7	1.89199	-0.60706	1.19398	0.94516	8.84687	-0.52254	0.99534	2.39246	1.37660	4.00045
variable 8	0.33428	0.12578	-0.20596	0.38887	4.62297	-0.41352	1.55761	1.42128	0.45042	1.93427
variable 9	6.31642	-0.95363	3.94855	3.45680	7.74789	0.06464	1.28248	4.44023	4.29416	3.80263
variable 10	2.27706	0.43121	1.99491	1.74543	5.93438	-0.25606	0.49922	2.85429	2.11530	3.71431
variable 11	0.35530	-0.17051	0.27341	1.56241	0.65466	-0.78137	0.74970	0.41312	0.19566	1.00582
variable 12	-0.43310	-0.46660	-0.28823	1.79023	0.48524	-0.80887	0.44436	-0.07058	-0.23560	2.90070
variable 13	0.45608	-0.14461	-0.01753	-0.49157	4.40468	-0.42244	0.60944	0.95434	0.01347	2.10801
variable 14	0.37684	-0.19345	-0.07773	-0.62752	4.34220	-0.45914	0.43000	0.91153	-0.08377	2.10527
variable 15	3.64866	0.20609	2.07981	4.08412	4.02855	-0.21617	1.12894	2.40916	2.61320	2.16138
variable 16	11.65858	-0.53716	5.81629	5.54331	6.19487	0.30738	1.17543	5.65693	6.53004	3.78153
variable 17	9.36399	-0.26889	5.57163	5.83796	5.16452	0.50227	0.87096	5.26255	6.47237	3.43450
variable 18	3.49520	-0.05330	-4.25810	4.93127	2.90243	-0.27995	0.44023	3.91982	4.35410	4.32102
variable 19	3.76252	0.16689	5.03335	6.46335	1.96011	-0.03978	0.25844	3.96550	5.42838	3.54017
variable 20	4.35313	-0.46033	2.25067	1.64222	7.18004	0.34421	1.62912	2.47753	2.29662	2.32195
variable 21	0.00000	-0.59873	10.68321	6.20164	4.48712	0.87742	0.84165	6.30561	10.06546	3.86012
variable 22	-0.59873	0.00000	-0.25054	-0.33200	-0.53970	-1.22720	0.95173	-0.31838	-0.21493	-0.97132
variable 23	10.68321	-0.25054	0.00000	7.13266	2.94733	1.24246	0.54289	7.90556	19.87810	4.58762
variable 24	6.20164	-0.33200	7.13266	0.00000	2.69245	0.26764	0.76894	5.45977	8.05853	5.29474
variable 25	4.48712	-0.53970	2.94733	2.68245	0.00000	-0.11851	1.84515	3.86961	3.25131	4.50600
variable 26	0.87742	-1.22720	1.24246	0.26764	-0.11851	0.00000	-1.00000	0.38621	0.99197	0.03398
variable 27	0.84165	0.95173	0.54289	0.76894	1.84515	-1.00000	0.00000	1.01058	0.73150	0.85478
variable 28	6.30561	-0.31838	7.90556	5.45977	3.86961	0.38621	0.73150	9.15536	0.00000	5.94868
variable 29	10.06546	-0.21493	19.87810	8.05853	3.25131	0.99197	0.85478	0.00000	0.00000	4.40726
variable 30	3.86012	-0.97132	4.58762	5.29474	4.50600	0.03398	1.30503	5.94868	4.40726	0.00000
variable 31	-0.13840	4.59425	-0.22858	0.33208	0.56557	-0.63874	1.30503	-0.12491	-0.12491	-0.13267
variable 32	-0.63627	2.14887	-0.71331	0.19214	0.89517	-1.54831	1.19280	-0.39527	-0.82719	0.97919
variable 33	1.38215	2.24387	1.42094	2.35359	2.01772	-1.25378	0.68061	1.18265	1.43138	1.86306
variable 34	2.77371	-0.04546	2.13207	3.25283	2.03706	1.77003	0.09351	1.45102	1.90302	2.58490
variable 35	1.09116	1.19787	0.10184	0.80090	4.01908	-0.09547	2.16177	0.76275	0.34057	1.69242
variable 36	2.48416	-1.00871	0.39298	1.08686	2.93770	-0.52941	0.66423	0.30303	0.37553	0.44212
variable 37	4.29499	0.52789	3.58194	4.78155	6.05370	0.17772	2.25434	4.03244	4.07622	5.29979

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

region	temple	station	way	habour	teano	telnu	policy	0.00000	0.00000
variable 1	3.50191	3.40475	4.60079	1.67058	5.11791	1.01048	4.33132	0.00000	0.00000
variable 2	8.15460	3.92719	3.45514	2.00594	4.34731	0.04520	2.50429	0.00000	0.00000
variable 3	2.08678	3.06797	2.79037	0.93912	6.16753	0.84599	3.58019	0.00000	0.00000
variable 4	-0.57232	-0.64674	0.94756	1.22245	0.94071	2.06797	3.17894	0.00000	0.00000
variable 5	0.48056	2.14435	2.03781	1.45554	4.08726	1.28329	4.11991	0.00000	0.00000
variable 6	0.52313	2.35330	1.84078	1.12613	4.32100	1.22189	3.43092	0.00000	0.00000
variable 7	0.27600	1.44548	1.51789	0.70632	3.83631	1.61986	3.57804	0.00000	0.00000
variable 8	1.60967	1.89177	1.66404	0.45771	4.32901	0.59555	3.71785	0.00000	0.00000
variable 9	-0.12400	-0.02185	1.11530	1.20442	3.03771	2.62751	4.79928	0.00000	0.00000
variable 10	1.37424	2.00136	2.88561	0.65385	4.08693	0.51535	3.86360	0.00000	0.00000
variable 11	0.30973	2.55407	2.02431	0.41181	0.69766	0.20727	0.74576	0.00000	0.00000
variable 12	0.71310	2.48940	1.98230	2.56794	1.39885	-0.11177	1.94534	0.00000	0.00000
variable 13	0.62676	1.82462	0.92074	-0.34669	3.82089	0.74906	1.79922	0.00000	0.00000
variable 14	0.53004	1.71773	0.93343	-0.39514	3.67155	0.68314	1.70969	0.00000	0.00000
variable 15	1.11235	1.04419	2.16303	2.09930	3.91783	3.20401	3.85572	0.00000	0.00000
variable 16	0.04065	-0.08501	1.69863	2.11223	2.30297	2.94949	4.89818	0.00000	0.00000
variable 17	0.14302	-0.30243	2.01062	1.98787	2.17538	2.65022	4.69890	0.00000	0.00000
variable 18	-0.11107	0.47458	2.33977	1.09109	0.79344	0.35450	3.06203	0.00000	0.00000
variable 19	-0.16077	-0.34825	1.87642	1.28720	0.11845	0.24786	2.60549	0.00000	0.00000
variable 20	0.72491	1.22513	1.01693	1.75205	3.97993	3.32574	3.58859	0.00000	0.00000
variable 21	-0.13840	-0.63627	1.38215	2.77371	1.09116	2.48416	4.29499	0.00000	0.00000
variable 22	4.59425	2.14887	2.24387	-0.04546	1.19787	-1.00871	0.52789	0.00000	0.00000
variable 23	-0.22858	-0.71331	1.42094	2.13207	0.10184	0.39298	3.58194	0.00000	0.00000
variable 24	0.33208	-0.19214	2.35359	3.25283	0.80090	1.08686	4.78155	0.00000	0.00000
variable 25	0.56557	0.89517	2.01772	2.03706	4.01908	2.95770	6.05370	0.00000	0.00000
variable 26	-0.63874	-1.54831	-1.25378	1.77003	-0.09547	-0.52941	0.17772	0.00000	0.00000
variable 27	1.30503	1.19280	0.68061	0.09351	2.16177	0.66423	2.25434	0.00000	0.00000
variable 28	-0.12983	-0.39527	1.18265	1.45102	0.76275	0.30303	4.03244	0.00000	0.00000
variable 29	-0.12491	-0.82719	1.43138	1.90302	0.34057	0.37553	4.07622	0.00000	0.00000
variable 30	-0.13267	0.97919	1.86306	2.58490	1.69242	0.44212	5.29979	0.00000	0.00000
variable 31	0.00000	2.42971	3.20229	1.80532	3.20387	-0.12871	2.13586	0.00000	0.00000
variable 32	2.42971	0.00000	2.17159	0.77467	2.39770	-0.19582	1.26174	0.00000	0.00000
variable 33	3.20229	2.17159	0.00000	1.62261	1.82743	0.53356	3.03343	0.00000	0.00000
variable 34	1.80532	0.77467	1.62261	0.00000	1.69086	2.61591	3.58361	0.00000	0.00000
variable 35	3.20387	2.39770	1.82743	1.69086	0.00000	1.69888	4.09230	0.00000	0.00000
variable 36	-0.12871	-0.19582	0.53356	2.61591	1.69888	0.00000	1.47931	0.00000	0.00000
variable 37	2.13586	1.26174	3.03343	3.58361	4.09230	1.47931	0.00000	0.00000	0.00000

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าการณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

region	popl	area	houset	density	morin	monout	monace	market	bank	shop
mu_chon	1.21644	-0.43468	0.36989	3.37159	1.35087	0.63454	1.27047	-0.16485	3.05082	1.91206
mt_sarak	0.70163	-0.20740	0.45312	-0.13483	0.25733	0.28135	0.04152	0.72532	0.72392	0.32170
s_bansaun	2.51112	-0.26965	0.72099	1.06856	-0.14090	-0.11596	-0.47730	-0.16485	0.02585	0.94311
s_bangsei	-0.36863	-0.40514	-0.33418	-0.04845	-0.41471	-0.38752	-0.26209	-0.16485	-0.67221	-0.43090
s_angstila	-0.01332	-0.23143	-0.19028	-0.40722	-0.36529	-0.34426	-0.31180	-0.16485	-0.67221	0.13298
s_tarnu	-0.83466	-0.35832	-0.53434	-0.70704	-0.41823	-0.39240	-0.46488	-1.05501	-0.67221	-0.65184
mt_siracha	0.05691	-0.44206	-0.15235	1.39169	0.25997	0.26890	0.60091	-0.16485	1.42199	-0.60351
mt_shabang	0.62876	1.08662	1.04247	-0.73629	1.96425	2.03003	0.55023	0.72532	-0.67221	-0.07186
s_udom	2.18923	3.93598	1.17305	-0.77468	-0.22440	-0.20265	-0.47730	0.72532	-0.67221	0.66463
s_bangpra	-0.28507	-0.39212	-0.37270	-0.00091	-0.39811	-0.37283	-0.41815	-0.16485	-0.20684	-0.23757
mt_pattaya	2.34446	2.51179	4.44903	-0.35421	4.23899	4.40849	4.60408	3.39581	2.35275	4.12152
s_lamung	-0.58034	-0.40833	-0.39442	-0.33867	-0.43112	-0.41290	-0.22357	-0.16485	-0.43952	-0.58280
s_buayai	-0.04539	0.89626	-0.34572	-0.78062	-0.35427	-0.34264	-0.24490	-0.16485	-0.67221	-0.69097
mu_panas	-0.29841	-0.46073	-0.28726	1.31308	-0.104379	-0.03682	0.61084	2.50565	0.02585	0.08004
s_tabunmi	-0.66582	-0.41832	-0.51703	-0.39900	-0.42929	-0.41159	-0.30828	-0.16485	-0.43952	-0.49764
s_koachan	-0.80865	-0.36316	-0.53654	-0.70567	-0.45023	-0.42702	-0.45662	-1.05501	-0.67221	-0.65875
mt_bung	-0.35555	-0.38459	-0.22116	-0.17870	-0.22032	-0.19658	0.04413	0.72532	1.42199	-0.16622
s_huakunja	-0.72629	-0.48331	-0.47834	1.00549	-0.44007	-0.41886	-0.35054	-0.16485	-0.20684	-0.55058
s_pikaew	-0.92221	-0.33146	-0.56785	-0.82130	-0.45408	-0.42894	-0.45617	-1.05501	-0.67221	-0.46312
s_sattahab	0.93627	-0.41064	0.19875	1.84873	-0.35093	-0.35529	-0.30828	-0.16485	1.18930	0.32861
s_bangsaab	-0.51681	-0.38676	-0.46892	-0.34598	-0.38545	-0.35720	-0.39279	-0.16485	-0.67221	-0.58510
s_jomtien	-0.61215	-0.31785	-0.46985	-0.60832	-0.40608	-0.38280	-0.47730	-1.05501	-0.67221	0.21123
s_pantong	-0.68342	-0.45972	-0.47902	0.06033	-0.42189	-0.40085	-0.25060	-0.16485	-0.20684	-0.33193
s_lamlung	-0.52885	-0.30511	-0.46493	-0.56947	-0.43114	-0.40972	-0.41392	-1.05501	-0.67221	-0.63343
s_bautong	-0.81374	-0.39516	-0.53824	-0.68190	-0.43634	-0.41873	-0.47308	-0.16485	-0.20684	-0.50224
s_nongyal	-0.75779	-0.32350	-0.55716	-0.70476	-0.43556	-0.41139	-0.47730	-1.05501	-0.43952	-0.51605
s_akhung	-0.76770	-0.24012	-0.49700	-0.76143	-0.41922	-0.42635	-0.47730	-0.16485	-0.67221	-0.54137

	industry	labour	hotel	room	school	pupil	teacher	vocation	student	hospital
	0.37430	-0.20162	0.02894	-0.03403	1.90051	3.75386	3.70708	3.46591	3.75832	1.99173
ma_chon	-0.06363	-0.11565	0.18877	-0.05754	1.90051	0.30574	0.76006	1.45344	2.16162	-0.78982
mi_sansuk	4.78733	0.37937	-0.20192	-0.20231	1.90051	0.93954	0.86767	1.45344	0.72068	1.06454
s_bansaun	-0.38366	-0.36140	-0.27296	-0.22190	-1.20942	-0.72321	-0.76312	0.44721	-0.01046	-0.78982
s_bangnai	-0.36682	-0.19522	-0.21968	-0.20884	0.34555	-0.27589	0.80973	-0.55902	-0.48769	-0.78982
s_angsala	-0.13101	0.05053	-0.27296	-0.22190	-0.43193	-0.61265	-0.64723	-0.55902	-0.48769	-0.78982
s_jamru	-0.26575	-0.33488	-0.09537	-0.13918	1.90051	1.70609	1.52993	-0.55902	-0.48769	1.99173
mi_stracha	1.13226	4.92307	-0.25520	-0.21929	0.34555	-0.31833	-0.36577	0.44721	0.31955	-0.78982
mi_shabang	0.07112	0.76989	-0.25520	-0.22190	0.34555	-0.40943	-0.34094	-0.55902	-0.48769	0.13736
s_udorn	-0.36682	-0.11661	-0.21968	-0.20013	-0.43193	-0.68350	-0.73001	-0.55902	-0.48769	-0.78982
s_bangpra	0.47536	0.02784	5.05462	5.09282	1.12303	1.13964	0.85112	1.45344	0.08840	2.91891
mi_pattaya	-0.19838	-0.28886	-0.27296	-0.22190	-1.20942	-0.72321	-0.76312	-0.55902	-0.48769	-0.78982
s_jamung	-0.41735	-0.36492	0.20653	-0.18293	-0.43193	-0.62394	-0.61412	-0.55902	-0.48769	0.13736
s_huayai	-0.43419	-0.36492	-0.21968	-0.21254	0.34555	0.49689	0.52827	-0.55902	-0.48769	0.13736
mi_panas	-0.26575	-0.35917	-0.27296	-0.22190	-0.43193	-0.34130	-0.44855	-0.55902	-0.48769	0.13736
s_taburmi	-0.43419	-0.37131	-0.27296	-0.22190	-1.20942	-0.72321	-0.76312	-0.55902	-0.48769	-0.78982
s_koschan	-0.18154	0.05436	-0.25520	-0.21580	-0.43193	0.08656	0.06469	-0.55902	-0.48769	0.13736
mi_bung	-0.36682	-0.23357	-0.27296	-0.22190	-0.43193	-0.34441	-0.39888	-0.55902	-0.48769	-0.78982
s_huakruja	-0.31629	-0.30420	-0.27296	-0.22190	-0.43193	-0.45536	-0.48994	-0.55902	-0.48769	-0.78982
s_pitseev	-0.41735	-0.36588	-0.09537	-0.11654	1.12303	1.35143	1.23191	-0.55902	-0.48769	1.06454
s_sattahib	-0.46788	-0.37131	-0.23744	-0.20710	-1.20942	-0.72321	-0.76312	-0.55902	-0.48769	-0.78982
s_bangsale	-0.34997	-0.33488	-0.27296	-0.22190	-1.20942	-0.72321	-0.76312	1.45344	1.64883	-0.78982
s_jomtien	-0.29944	-0.34510	-0.27296	-0.22190	-0.43193	-0.24514	-0.38233	-0.55902	-0.48769	0.13736
s_pantong	-0.08047	-0.37131	-0.27296	-0.22190	-0.43193	-0.30976	-0.39061	0.44721	0.57915	-0.78982
s_tambung	-0.34997	-0.35693	-0.27296	-0.22190	-0.43193	-0.32611	-0.45683	-0.55902	-0.48769	0.13736
s_bautong	-0.23207	-0.08241	-0.27296	-0.22190	-0.43193	-0.56710	-0.61412	-0.55902	-0.48769	0.13736
s_nongyai	-0.45103	-0.36492	-0.14865	-0.21189	-0.43193	-0.65080	-0.65551	-0.55902	-0.48769	0.13736
s_skitung										

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

	bed	health	clinic	garbagecar	firecar	garden	kill	pig	buffaro	oxes
mi_chon	4.51062	-0.19069	5.03595	4.22273	2.58282	1.00000	0.39223	4.34265	4.88027	3.55930
mi_sarnuk	-0.40652	0.66742	-0.24967	1.33631	0.02370	-0.50000	0.39223	-0.06015	0.38920	-0.20624
s_bansuan	-0.10608	-0.19069	-0.24967	0.61470	-0.29620	-0.50000	0.39223	-0.17410	-0.32761	-0.42962
s_bangsai	-0.40652	-0.19069	-0.24967	-0.58797	-0.61609	-0.50000	0.39223	-0.45036	-0.32761	-0.42962
s_angsila	-0.40652	0.66742	-0.24967	-0.34744	-0.61609	1.00000	-1.37281	-0.46816	-0.32761	-0.42962
s_tarnu	-0.40652	-0.19069	-0.24967	-0.34744	-0.93598	-0.50000	-1.37281	-0.46816	-0.32761	-0.42962
mi_sirucha	1.59639	-1.04881	-0.24967	0.37417	1.62315	-0.50000	0.39223	-0.46816	-0.32761	-0.42962
mi_shabang	-0.40652	-1.04881	-0.24967	1.57684	0.34359	-0.50000	0.39223	-0.05917	-0.16670	2.54611
s_udom	-0.25630	3.24177	-0.24967	0.13363	0.02370	-0.50000	0.39223	-0.42405	-0.32761	-0.42962
s_bangpra	-0.40652	-0.19069	-0.17307	-0.10690	-0.29620	-0.50000	-1.37281	-0.46816	-0.32761	-0.42962
m_pathaya	0.19436	-0.19069	-0.24967	-0.82831	3.22260	-0.50000	0.39223	0.77099	-0.27276	1.87598
s_jamung	-0.40652	-0.19069	0.05674	-0.58797	0.34359	1.00000	2.15728	-0.34196	-0.18133	-0.42962
s_huayai	-0.25630	0.66742	-0.24967	-0.34744	-0.61609	-0.50000	2.15728	-0.37284	-0.22521	-0.42962
mi_panas	0.04414	-0.19069	-0.24967	-0.10690	0.98337	-0.50000	0.39223	1.08490	0.72567	-0.42962
s_taburmi	-0.35644	-0.19069	-0.01986	-0.34744	0.02370	-0.50000	0.39223	-0.28609	-0.16792	-0.14242
s_koachan	-0.40652	-1.04881	-0.24967	-0.58797	-0.93598	-0.50000	-1.37281	-0.46816	-0.32761	-0.42962
mi_bung	-0.10608	-1.04881	-0.24967	-0.10690	0.02370	-0.50000	0.39223	-0.22172	-0.22521	0.24052
s_huakunja	-0.40652	-0.19069	-0.24967	-0.10690	-0.61609	-0.50000	0.39223	1.73127	-0.32761	0.71919
s_pikeaw	-0.40652	-0.19069	-0.24967	-0.58797	-0.61609	-0.50000	-1.37281	-0.46816	-0.32761	-0.42962
s_sattatib	1.14574	-0.19069	0.51636	0.13363	0.02370	1.00000	0.39223	0.14063	0.69641	-0.42962
s_bangsab	-0.40652	-0.19069	-0.24967	-0.34744	-0.61609	1.00000	-1.37281	-0.46816	-0.32761	-0.42962
s_jomiten	-0.40652	-0.19069	-0.24967	-0.34744	-0.93598	-0.50000	-1.37281	-0.46816	-0.32761	-0.42962
s_pantong	-0.25630	2.38366	-0.24967	-0.58797	-0.29620	-0.50000	0.39223	-0.20514	-0.28373	-0.42962
s_jamung	-0.40652	1.52554	-0.24967	-0.58797	-0.61609	-0.50000	0.39223	-0.44317	-0.32761	-0.42962
s_bautong	-0.25630	-1.04881	-0.24967	-0.34744	-0.29620	1.00000	0.39223	-0.41425	-0.25447	-0.42962
s_nongyai	-0.25630	-0.19069	-0.24967	-0.58797	-0.29620	-0.50000	0.39223	-0.40396	-0.32761	-0.42962
s_sichung	-0.35644	-1.04881	-0.17307	-0.58797	-0.61609	4.00000	-1.37281	-0.46816	-0.32761	-0.42962

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมีให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

	temple	station	way	habour	teho	tehu	policy	
mu_ehon	-0.21234	-0.59161	1.49290	2.09762	-0.15272	0.45229	2.94835	0.00000
mt_sansuk	0.52742	-0.59161	-0.01677	-0.47673	0.87814	0.12770	0.55059	0.00000
s_bansaun	-0.02740	1.69031	1.04000	-0.47673	-0.15272	0.03603	-0.40851	0.00000
s_bangai	-0.39728	-0.59161	-0.01677	-0.47673	-1.18359	-0.34310	0.55059	0.00000
s_angaila	-0.21234	-0.59161	1.04000	-0.47673	-0.15272	-0.31368	-0.40851	0.00000
s_larnu	-0.58222	-0.59161	1.04000	-0.47673	-1.18359	-0.34310	-1.36761	0.00000
mt_siracha	-0.39728	-0.59161	-0.01677	2.09762	0.87814	4.95346	0.55059	0.00000
mt_shabang	-0.21234	1.69031	1.04000	2.09762	0.87814	-0.07828	1.50970	0.00000
s_udom	4.78105	1.69031	2.70064	2.09762	1.90901	-0.13713	1.50970	0.00000
s_bangpra	-0.39728	1.69031	-0.01677	-0.47673	-0.15272	-0.28425	-0.40851	0.00000
m_pattaya	0.52742	1.69031	0.88903	-0.47673	2.93987	0.59850	1.50970	0.00000
s_larung	-0.39728	-0.59161	0.58710	-0.47673	-0.15272	-0.31368	-0.40851	0.00000
s_buayai	0.89730	1.69031	-0.31871	-0.47673	-0.15272	-0.31368	-0.40851	0.00000
mu_panas	-0.02740	-0.59161	0.13419	-0.47673	-0.15272	-0.16931	0.55059	0.00000
s_taburni	-0.21234	-0.59161	-0.77161	-0.47673	-0.15272	-0.31368	-0.40851	0.00000
s_koachan	-0.58222	-0.59161	-1.52645	-0.47673	-1.18359	-0.34310	-1.36761	0.00000
mt_bung	-0.39728	-0.59161	-0.31871	-0.47673	-0.15272	-0.22540	0.55059	0.00000
s_huakunja	-0.21234	-0.59161	-1.07355	-0.47673	-0.15272	-0.31368	-0.40851	0.00000
s_pikaw	-0.39728	-0.59161	-0.77161	-0.47673	-1.18359	-0.34310	-1.36761	0.00000
s_sattahib	0.15754	-0.59161	-0.46988	-0.47673	1.90901	-0.07828	0.55059	0.00000
s_bangsala	-0.21234	-0.59161	-0.01677	-0.47673	-1.18359	-0.34310	-0.40851	0.00000
s_jomben	-0.58222	-0.59161	0.43613	-0.47673	-1.18359	-0.34310	-1.36761	0.00000
s_pantong	-0.39728	1.69031	-0.62064	-0.47673	-0.15272	-0.28425	-0.40851	0.00000
s_tarung	-0.02740	-0.59161	-0.31871	-0.47673	-0.15272	-0.32839	-0.40851	0.00000
s_bautong	-0.21234	-0.59161	-1.07355	-0.47673	-0.15272	-0.31368	-0.40851	0.00000
s_nongyai	-0.39728	-0.59161	-1.07355	-0.47673	-0.15272	-0.31368	-0.40851	0.00000
s_sichung	-0.39728	-0.59161	-1.97935	2.09762	-0.15272	-0.32839	-0.40851	0.00000

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Page 251

SPSS/PC+

* * * * M U L T I P L E R E G R E S S I O N * * * *

Equation Number 1 Dependent Variable.. AREA

Variable(s) Entered on Step Number
1.. HOUSET

Multiple R . .69989
 R Square .48985
 Adjusted R Square .46945
 Standard Error 51.28037

Analysis of Variance

	DF	Sum of Squares	Mean Square
Regression	1	63126.32862	63126.32862
Residual	25	65741.39948	2629.67598

F = 24.00536 Signif F = .0000

Page 252

SPSS/PC+

* * * * M U L T I P L E R E G R E S S I O N * * * *

Equation Number 1 Dependent Variable.. AREA

----- Variables in the Equation -----

Variable	B	SE B	Beta	T	Sig T
HOUSET	4.105333	.837904	.699894	4.900	.0000
(Constant)	6.108895	11.450610		.533	.5984

End Block Number 1 All requested variables entered.

Page 253

SPSS/PC+

This procedure was completed at 0:45:22

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

* * * * * M U L T I P L E R E G R E S S I O N * * * * *

Equation Number 1   Dependent Variable..   AREA

Variable(s) Entered on Step Number

1..   MONIN
2..   HOUSET

Multiple R   .76467
R Square   .58471
Adjusted R Square   .55011
Standard Error   47.22160

Analysis of Variance

	DF	Sum of Squares	Mean Square
Regression	2	75351.11046	37675.55523
Residual	24	53517.11763	2229.87990

F =   16.89578   Signif F =   .0000

Page 257

SPSS/PC+

* * * * * M U L T I P L E R E G R E S S I O N * * * * *

Equation Number 1   Dependent Variable..   AREA

----- Variables in the Equation -----

Variable	B	SE B	Beta	T	Sig T
MONIN	-.435583	.186033	-.725355	-2.341	.0278
HOUSET	7.957405	1.817134	1.356611	4.379	.0002
(Constant)	3.877507	10.587291		.366	.7174

End Block Number   1   All requested variables entered.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Page 27

SPSS/PC+

* * * * MULTIPLE REGRESSION * * * *

Listwise Deletion of Missing Data

Equation Number 1 Dependent Variable.. AREA

Block Number 1. Method: Enter

Page 28

SPSS/PC+

* * * * MULTIPLE REGRESSION * * * *

Equation Number 1 Dependent Variable.. AREA

Variable(s) Entered on Step Number

1.. MONIN
2.. DEN
3.. POPT

Multiple R .83322
R Square .69426
Adjusted R Square .65438
Standard Error 41.38889

Analysis of Variance

	DF	Sum of Squares	Mean Square
Regression	3	89468.31243	29822.77081
Residual	23	39399.91567	1713.03981

F = 17.40927 Signif F = .0000

Page 29

SPSS/PC+

* * * * MULTIPLE REGRESSION * * * *

Equation Number 1 Dependent Variable.. AREA

----- Variables in the Equation -----

Variable	B	SE B	Beta	T	Sig T
MONIN	.063757	.057139	.106222	.732	.4715
DEN	-.016990	.003833	-.542000	-4.433	.0002
POPT	2.677261	.545250	.746645	4.910	.0001
(Constant)	12.055757	2.049597		1.001	.3275

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์อื่นใด

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

***** MULTIPLE REGRESSION *****

Equation Number 1 Dependent Variable.. AREA

Variable(s) Entered on Step Number

- 1.. MONIN
- 2.. DEN
- 3.. POPT
- 4.. HOUSET

Multiple R .83627
 R Square .69934
 Adjusted R Square .64468
 Standard Error 41.96596

Analysis of Variance			
	DF	Sum of Squares	Mean Square
Regression	4	90123.11181	22530.77795
Residual	22	38745.11628	1761.14165

F = 12.79328 Signif F = .0000

***** MULTIPLE REGRESSION *****

Equation Number 1 Dependent Variable.. AREA

----- Variables in the Equation -----

Variable	B	SE B	Beta	T	Sig T
MONIN	-.063886	.227262	-.106357	-.281	.7813
DEN	-.014926	.005154	-.476153	-2.896	.0084
POPT	2.115185	1.074880	.589891	1.968	.0618
HOUSET	1.946025	3.191474	.331766	.610	.5483
(Constant)	12.514910	12.240754		1.022	.3177

End Block Number 1 All requested variables entered.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประวัติผู้ศึกษา

นายจรรยา เสียงสนั่น เกิด 19 เมษายน 2495 อายุ 43 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ด้าน
ภูมิศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปี พ.ศ.2518 เข้ารับการศึกษาในสาขาการวางแผน
ชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม ภาควิชาผังเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้า
คุณทหารลาดกระบัง เมื่อปี พ.ศ. 2531 ปัจจุบันรับราชการเป็นนักสถิติ 5 ฝ่ายแผนที่สถิติ กองวิชาการสถิติ
สำนักงานสถิติแห่งชาติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้